

13 Alia potest esse † fustigatio infamatoria, quæ fit per calles, & plateas carnifice impingente flagella instrumento ad id destinato, & præcone proclamante delictum propter quod flagellatio infertur hæc quidem grauiſſima pœna est, & adeo infamatoria, vt morti æquiparetur, vt ait Menochius *ubi supra*, quare à iudice regulari nunquam visa est infligi, etsi aliquando, vt audiui clausis ianuis per claustra soleat Regularis ab alio fustigari in maiorem confuſionem delicti, sicut antiquitus ante fores monasterij verberari iubet S. Pachomius *in Regula* 86. eum Monachum, qui fratres alios sollicitabat.

Carcer perpetuus grauiſſima pœna erat maximè si intra paruum spatium muris circumdatum reus concluderetur, etsi enim in carcerem mittere, in vinculaque conicere secundum se non sit pœna iuridica, neque enim hæc instituta sunt ad pœnam, sed ad reorum custodiam, vnde † vinculis & carceratione persona non læditur, nec infamatur, vt benè Socinus Senior *cap. nuper de sententia excommunicat.* verum est quod carcer ad tempus datur pro leuibus delictis, vt Barthol. *in tract. de carcere Plata leg. nemo C. de exactor. trib. lib. 10.* ibique reus in pane & aqua maceretur, quæ pœna valde vsitata fuit inter antiquos Monachos, vt referunt S. Fructuosus Bracharenf. *in Regul. cap. 17.* Alius Fructuosus *cap. 4. Regul. mittatur solitarius in cellam obscuram*, Concilium Aquigranenf. *cap. 134.* & Mafisco. *1. cap. 5.* Isidor. *cap. 18. reg.* & hodie etiam inter Regulares hæc pœna carceris temporanei, cum ieiunio in pane & aqua ad corporis macerationem in pœnam commissi criminis satis viget & practicitur.

15 Cæterum † carcer perpetuus, qui duret pro tota vita à iure ciuili nõ datur in pœnã, non enim est in vsu vniuersaliter loquendo, vt ex multis probant Clarus Alexand. *ubi supra quest. 70. num. 3.* Bald. *conf. 443. in fin. libr. 3.* vnde de iure communi ciuili, si quis iudex laicus damnaret aliquem ad pœnam carceris perpetui sententia non teneret, nisi in casu quo de iure ciuili veniret imponenda aliqua pœna per quam quis efficeretur feruus, vt in damnato ad metallum, aut opus metalli, quæ pœna vt supra dixi iam in desuetudinem abiit, tunc enim loco illius posset pœna perpetui carceris imponi, vt attestantur Baldus *leg. credibile C. de pœnis*, Socinus *Rubric. de pœnis à num. 21.* Sed ego existimo † cum Menochio *ubi supr. q. 89. à n. 9.* quod nec in hoc casu potest iudex laicus imponere pœnam carceris perpetui murati etiamsi iudicis arbitrio esset relictum damnationem ad metallum commutare, quia

vtraque pœna iure ciuili abrogata est, per desuetudinem, vnde cum arbitrium iudicis debeat esse, secundum ius & æquitatem, cum in iure æquiparentur hæc pœnæ & vtraque non fit in vsu, nequit iudex vnã in aliam commutare.

Addit † idem Alexandrinus Clarus, 17 quod Reges Castellæ multum vtuntur ista pœna carceris. Apud Clericos autem multum frequentatur, addere potest, quod etiam est in vsu in sanctissimo Tribunali inquisitionis, practicitur etiã in aliis Rebus publicis, & Regnis ex speciali statuto, & lege municipali. Addit deinde *ex Angelo leg. prator. §. si publicanus numer. 1. ff. de vi honor. raptor. quod quamuis Clericis non liceat interficere, quemquam tamen possunt reos in carcerem detrudere & includere cum tanta necessitate, cibi, & potus vt fame necentur, & ait Angelus, quod ita dicunt Canones & hac practica vtuntur, quam tamen restringe, vt procedat quoad ipsos Clericos tantum.* Hæc Clarus Alexand.

Circa quam pœnam duo aduerto pro Regularibus. Primum quod † Iudices Regulares (nisi in Regula, aut Constitutionibus à Papa confirmatis pœna triremium assignetur) istã possunt commutare in carcerem perpetuum muratum cum aliquibus aliis pœnitentiis corporalibus etiam in pœnam delictorum, quæ legibus ciuilibus pœna mortis puniuntur, cum enim illis non sit licitum interficere, nec pœnam sanguinis imponere, vt decidit Concilium Toletanum *II. canon. 6.* quem confirmat Alexandr. *III. cap. clericis 5. ne cleric. vel monach.* illisque non sit concessum 19 priuilegium, quod tradant reum Curix sæculari, sicut aliis iudicibus Ecclesiasticis, vt Dominis Inquisitoribus est concessum absque incurſu irregularitatis, vt egregiè enodat Couarr. *Clement. si furiosus part. 2. §. 5. numer. 6.* quamuis illis regularibus sit concessum & praxi quotidiana sit firmatum ad triremus damnare, tamen quum carcer perpetuus sit in vsu quotidiano in religiosis familiis, ad illum in loco triremium possunt damnari, & forsan hoc satius est, vt fit in multis religionibus, in quibus grauiſſima & atrocissima delicta carcere perpetuo puniunt & in hac ciuitate Hispalensi sunt duo exemplaria satis nota, viuunt enim adhuc rei pœnam sustinentes carceris perpetui; vnde Doctissimus, & Prudentissimus Peyrinis *de subdito Religioso quest. 1. cap. 27.* dicit, *fateor tamen quod melius esset, tum pro religionibus, tum positus scelectis, qui propter facinora perpetrata sunt digni, vt ad triremes eiiciantur eos ad perpetuos & duros carceres,*

compeditibus, disciplinis & inedia torquendos damnare, sic enim de illorum salute & correctione posset sperare. Hæc ille, quæ non pudent iterum repetere, sunt enim verba prudentia & Religione plena, simul & pietati Regulari & statui conformia Summorum Pontificum intentioni, ne periculo damnationis animæ manifesto expositæ relinquuntur, conformatur etiam hoc D. Thom. 20 *in art. vlt. quodlib. vlti.* vbi dicit † Religiosos delinquentes, si non sint contumaces non eiiciendos esse, sed carceribus mancipandos adstipulantur etiam sancti fundatores Religionum, tam Monachalium, quam Mendicantium, qui nunquam ad triremes neque ad sanguinem damnarunt Religiosos suos, sed vt vidimus si contumaces erant à Religione expellebant, si vero graue delictum committebant dignum morte, vel in monasterium detrudebant in perpetuum, vt ibi pœnitentiam ageret relegatus à maiori concursu populorum, vel in carcerem tenebricosum, & asperum in pane arcto, & aqua breui immittebant, vel vt indutus veste pœnitentium discalceatus, & seminudus, opus, idest seruicium exerceret monasterij. Ita Isidorus, *cap. 16. & 16.* Fructuosus *Brachar. cap. 14.*

21 Cæterum, vt in superioribus etiam tetigi † si in regula & constitutione assignata est pœna triremium pro aliquo delicto, nequit superior (si in illa non possit dispensare) illam pro delicto commissio non infligere, existimo tamen, quod si delicto sit imposita pœna carceris perpetui, neque inter Regulares, neque sæculares iudices Ecclesiasticos non potest pro illa imponi pœna triremium, tum propter proximius & grauius animæ periculum, tum quia pœna triremium longè infamior est, quam pœna carceris perpetui, ista enim etiam nobilibus datur, secus vero illa.

22 Verum est, quod pœna detrusionis in Monasterium etsi magna sit, & in sacris Canonibus pro grauioribus delictis imposita, vt *cap. clerici de excessibus Pralatorum.* vbi pro crimine nefando propter quod venit ira Dei in filios diffidentia eam Clericis imponit Alexander III. & idem rescribens Oxomens. Episcopo pro homicidio voluntario ponit eandem pœnam, *cap. sicut dignum §. clericos de homicidio.* Sed hæc pœna nimio tempore dilata, iam non est in vsu, vt notant Clarus Alex. *quest. 70. cit. num. 6.* Bernardus Diaz. *in pract. cap. 128.* quia cum hac monasterij detrusione iuncta erat depositio, & suspensio ab ordinum exercitio. In regularibus enim hæc pœna detrusionis in arctiore conuentu, & remotiore à sæcularium commercio valdè vsualis est, & mul-

tum practicatur, vt notant Barthol. *leg. leuia ff. de accusat. Salicet leg. 1. Cod. de requir. reu. Guid. Pap. 429.* Manuel Rodriguez *tom. 2. q. 42. art.*

23 Secundum, quod aduerto est, † circa illa verba Alexandrini, *quod quamuis clericus non liceat interficere quemquam, tamen possunt reos in carcerem detruere cum tanta necessitate cibi & potus, vt fame necentur.* Quæ doctrina ingentem continet difficultatem & literis humanioribus iniucundam materiam ex antiquorum Monachorum vsibus. Etenim id licitum videtur, quia damnato ad perpetuum carcerem sic exigente vindicta publica pro atroci delicto, potest taxare pondus quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ, his enim absolutè quis sustentari ad diuturnam vitam valet, & sic non est vltimum supplicium sanguinis. *argumento legis, qui vltimo supplicio 29. ff. de pœnis, cap. nouimus §. pro illo.* vbi Alciatus, Decius, & Felinus.

24 Secundò, quia vt ait Suarez *tom. 4. de Religio. tract. 8. lib. 2. cap. 10. num. 12.* † Prælati Regularis iuste in pœnam delicti potest subditum cibis priuare, & aliis subditis prohibere, tam virtute obedientiæ, quam ratione voti paupertatis, ne illi alium cibum præter taxatum præbeant, quamuis reo non possit imponere præceptum, ne amplius comedat, aut bibat, quam aquam breuiem & panem arctum taxatum, esset enim præceptum inhumanum, cum quilibet habeat naturalem inclinationem, ad conseruandam vitam. Vnde † D. Thom. 2. 2. *quest. 69. art. 4. ad 2.* dicit, quod si aliquis esset condemnatus, vt fame moriatur, non peccat si sibi cibum occultè ministratum sumat, quia non sumere esset seipsum occidere, quod adeo verum est, (quidquid Petrus Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 2. num. 220. diuagetur,*) vt D. Caietan. *ibi §. ad octauam dubitationem,* quod iste tenetur comedere si illi offerantur cibi, *quia (inquit) neque priuata, neque publica auctoritate potest, quis se ipsum licitè occidere. Constat autem, quod nolle vti alimento habito est occidere se ipsum non minus, quam se ipsum gladio transuerberare, & sic tenetur comedere, vt ius natura seruet, non enim est damnatus, vt se occidat non comedendo, sed ad hoc, quod sibi sint subtracta alimenta non à quibuscunque, sed à custodibus, & huiusmodi, quamuis nullus teneatur tali damnato ministrare alimenta tanquam in extrema necessitate constituto, quia secundum iustitia ordinem in illa constituitur necessitate, &c.* quam doctrinam Cardinalis approbat Suarez, *vbi supra.*

26 Tertiò, quia † hæc taxatio panis, & aquæ valdè

valdè vsitata fuit antiquis Monachis, de qua latè Hestenius *vbi supra libr. 10. tractat. 3.* Guibellinus §. 7. *Lessius Hygiasti, cap. 3. num. 15.* illis enim, qui aliquod peccatum, vel detractionis, aut inobedientiæ, vel simile committebant, aut excommunicati in tenebrosam cellam reclusi, aut sine excommunicatione incarcerati, pane arcto & aqua breui sustentabantur, & pro tribus diebus, vel pro duobus, vel etiam pro vno, vnum *pazima*, cum aqua porrigebatur, vt constat ex S. Ferreolo *cap. 22.* S. Columbano *in penitentiali suo Monastico S. Isidoro c. 18.* S. Fructuoso Brachar. *cap. 14. & 16.* Pazima, autem, siue Pazimazium, siue Paximazium, siue Paxamitia de quibus meminit etiam Cassianus *collatio. 2. cap. 19.* idem etiam significatum, hæc enim omnia habent synonyma, denotantia, vel panem subcinerium, vt vult Isidorus, vel biscoctum, vt volunt Rosveyd. *in Onomastico & Cerda in simili opere.* Vnde à Ruffino in vita Apollonij *lib. 2. ca. 7.* dicuntur, ex hac enim statera coctione siccitas in pazimate oriebatur apud nostrates *biscocho degalera* dicitur, & ad annum seruatur fere incorruptus ratione siccitatis, vt ad com meatum militarem deseruiat, vt autem commodius milites vtantur pazima aquæ infundunt, vt madefactus conteri valeat de hoc biscocto pane, agitur *in Cod. Theodosia. leg. 6. C. de erogat. milit. anno.* quo cibo etiam Monachi milites Christi utebantur, & alicubi ad sex menses transigendos pazimata ex pane biscocto illis dabantur. Vnum vero pazima sex uncias ponderabat, vt conitat ex Palladio *in Lusiac. cap. 28.* Lessius *vbi supra* quibus consentiunt Hestenius & Guibellinus, quare si vnum pazima pro trium dierum sustentatione dabatur magna erat & accerrima pœna.

Quare Hieronymus Rodriguez *Ref. 48.* dicit, quod † si superior panem & aquam taxet iudicio medicorum affirmantium esse sufficientem ad sustentationem diuturnam incarcerati, licitè poterit id facere absque periculo irregularitatis, & Pellizarius *tr. 9. cap. 3. sect. 3. num. 83. circa finem.* adfirmat Prælatum Regularem in casu raro posse dānare subditum ad mortem ex fame, quia non damnat ad mortem violentam, sed ad naturalem, & irregularitas incurritur ex morte violenter illata.

Cæterum hæc Pellizatiij sententia omnino reiicienda est, sicut & vir ille Doctissimus & ingenuissimus à quo illam emendicauit, etenim vt articulariter notat D. Th. 2. 2. *q. 64. art. 4.* clericis † nullo modo licet occidere etiam per sententiam iustam latam in malefactores, quod multis ibi probat, & concludit in solutionibus *ad 2. & 3. quod exer-*

tium Clericorum est in melioribus ordinatum, quam sint corporales occisiones, scilicet in his que pertinent ad spiritualem salutem, & ideo non congruit eis, quod in minoribus se ingerant, & sic Prælati Ecclesiarum accipiant officia Principum terra, non vt ipsi iudicium sanguinis exercent per se ipsos, sed quod eorum auctoritate per alios exercentur. Quorum rationem sub ministrat ibi D. Caiet. quia, quamuis in vna persona sit coniunctio dominij temporalis cum spirituali, sed dominium temporale modificatur ab spirituali, ita vt quæcunque dedecent Prælatum dedecent dominum, qui simul est Prælatum & Dominum, & merito, quia nobilius debet ad se retrahere ignobilius.

Quod vltèrius confirmo, quia † officium iudicis Regularis est officium iudicis Ecclesiastici atqui hic nequit ferre sententiam, quod quis vitam finiat, quia est minister nouæ legis in qua non determinatur pœna mortis, aut occisionis. Ergo, vt sit minister idoneus noui testamenti debet à tali sententia abstinere, debet enim D. N. Iesum Christum imitari, iuxta illud *Ecclesiast. 10. num. ... secundum iudicem populi sic ministri eius.*

Quod enim dicit Pellizarius, † quod dānatio Religiosi, vt fame pereat per insensibilem cibi necessarij subtractionem non est damnatio ad mortem violentam, sed ad naturalem, quæ continget ex subtractione cibi. Hoc enim prorsus est ridiculum & indignum viro docto nedum doctissimo, nam hæc quæ originaretur ex subtractione insensibili cibi, prorsus violenta esset, cum subtractio cibi, qui est medium necessarium ad vitam conseruandam sit facta ab extrinseco passo, non conferente vim, in quo consistit ratio violenti.

Deinde, quia † si quis damnatus ad interitum famelicum si illi offerantur cibi, & non manducet si manducando potest diu vitam conseruare, mortaliter peccat & se ipsum occidit, vt asserunt vtérque Thom. *quest. 69. art. 4. citat.* & sequitur communis certaque sententia, vt videre est in Cardin. de Lugo *de instit. & iure disp. 10. sect. 1. à numer. 27.* ergo iudex Regularis qui subditum dānat, vt fame pereat, per insensibilem cibi subtractionem ipsum tanquam iudex occidit, quod Regularibus & Ecclesiasticis iudicibus non licere ne incurrant lenitatis Christi defectum, indubitatum est, & ita certum, quod in iure sit determinatum, vt dum iudex Ecclesiasticus aliquem reum tradit curiæ ex animo, vt à iudice laico exposcat, ne in illo pœnam sanguinis, quam demeretur exequatur, *cap. nouimus de verb. signific. vbi id determinat Alexander III.*

Tertiò, quia non solum interimitur & occiditur

occiditur homo, quum ferro se occidit, laqueo se suspēdit, aut se dat in præcipitium, sed etiam quum mediis communibus ad vitæ conseruationem necessariis non vitur,

32 quare † ille qui obstinate, non vult comedere dicitur se fame occidere, & interire, & violentas manus in se ipsum iniicere, ergo iudex qui damnat aliquem ad cibi insensibilem subtractionem fame interimit, & occidit non secus, ac si ad suspendium è palo, aut capitis excidium damnaret si mors enim infertur necessario ex vi actionis positivæ, siue priuatiuæ, quæ actio moraliter influens est in mortem, semper est violenta occisio.

33 Quare, ego † longè aliter secundum veritatem moralis Theologiæ discuro si ex consilio Medicorum, qui attentis omnibus circumstantiis personæ, ætatis, regionis, & similibus dicunt, quod tanto pane, siue pazimatio, siue moli, & tanta aqua potest reus vitam conseruare ad tempus diuturnum indeterminatum potest superior Regularis carceri perpetuo addicto subdito ob graue aliquod crimen talem taxam panis & aquæ victusve taxare. Ita vterque Rodriguez *ubi supra*, & hoc probant ea argumenta, quæ in fauorem primæ sententiæ adduximus, nequit tamen superior præcipere damnato, ne amplius comedat si offeratur, quam cibus, qui illi est sententia taxatus, rursus nequit dare cibum, & aquam vnciatim, *por honzas*, vt dicitur, taliter quod quotidie imminuatur de pōdere, vt si hodie datur panis duodecim vnciarum, pomeridianus habeat aliquid minus determinate, sic enim tandem fame periret ex defectu cibi necessarij, quod esset ad vltimum supplicium tandem damnare, quod Ecclesiasticis personis nullatenus licet.

34 Existimo etiam, quod † superior Regularis potest ob graue aliquod delictum subditum suum damnare ad carcerem perpetuū ibique detinere eo genere pœnitentiæ, tam in cibis, quam in disciplinis, ciiciis, lecto, & aliis incommoditatibus, quas ipse subdius aliàs posse in se ipsum exercere amore virtutis, vt pœnis ipsis ab alio inflictis luat in corpore & vindicta publica satisfaciat pro delicto commisso, etiam si aliàs vitæ tempus breuius sit futurum. Ratio est, quia † dum quis huiusmodi opera pœnalia amore virtutis, & ex motiuo honesto ad mortificationem carnis in se ipso exercet absque intentione abbreviandi vitam non se occidit, aut interimit siquidem, vt ait D. Tho. 2. 2. *quest. 147. art. 1. ad 2.* ratio recta hoc ordinat, ad spiritualia mala vitanda, & bona profequenda, ergo iudex Regularis, qui ad huiusmodi pœnalitates damnat subditum, vt eas patiat in carcere in pœnam delicti, &

vindictam publicam ipsum non occidit, aut interimit fame, aut vitam abbreviat, et si huiusmodi abbreviatio per accidens sequatur, per se enim sicut nec aliquis potest intendere vitam pœnitentiis, abbreviare, ita nec iudex Regularis potest intendere, quod vita rei abbreviatur, vt enim ait Hieronymus relatus, *cap. mediocriter, de consecrat. dist. 5. Non differt an magno vel paruo tempore te interimas, quia de rapina holocaustum offert, qui vel ciborum nimia egestate, vel manducandi, vel somni penuria immoderate corpus affligit.* Vnde fit quod, et si ex huiusmodi pœnalitatibus sit periculum proximum abbreviandi vitam, quod quis præuidet non tamen intendit, potest in illis exerceri ex causa honesta, miles enim potest non deserere stationem suam. Carthusianus potest à carnibus abstinere, & aliquis potest inferuire infectis contagio pestifero etiam si in his omnibus sit mortis proximum periculum, aut abbreviandi vitam. Legendi sunt Lorca *disp. 23. de legibus.* Vasq. *disp. 162.* Suarez *de leg. lib. 5. cap. 3.*

Qui omnes horum fundamentum desumpsere ex D. Caiet. 2. 2. *quest. 147. art. 1. §. ad hoc dicitur.* vbi sic fatur interpretans solutionem ad secundū. † *Regula temperantiæ est necessitas vitæ presentis & quantum ad esse, & quantum ad bene esse etiam in ordine ad alios, si quis ex intentione abstineat, vt moriatur, aut infirmetur, aut impotens sit ad debita officia, peragenda huiusmodi abstinentia directè contrariatur temperantiæ, vt potè ex parte regulæ & finis eius, si quis vero abstineat, vt carnem spiritui subiiciat, aut ad pœnitentiam pro peccatis suis agendam, & in hoc excedit, aut aduertit se excedere, & putat se bene facere proculdubio peccat. Communiter tamen est peccatum veniale huiusmodi excessus propter rectam intentionem, & nocuenti ignorantiam, quoad nobilitatem, apprehendunt enim nocuenta corporis puta dolorem stomachi quasi nihil, & tanto plus excusantur, quanto sanitas corporis consideratur ab eis non absolute, sed in ordine ad seruitium spirituale. Si autem non aduertit se excedere, vtendo illa, quam habet discretionem nullum peccatum est. Quare verba piarum personarum, (aietem se velle mortificare, nec curare, an decem annis minus victura sint) pie interpretanda sunt, intendunt siquidè dicere, quod vacando actibus virtutis, & rationabili abstinentiæ, non curant diminutionem vitæ & in hoc rectè sentiunt, & non intendunt dicere, quod volunt ita abstinere, vt anticipent mortem. hæc ibi.*

Quam doctrinam meæ decisioni applico manifestè. † Nullus enim superior & iudex Regularis licitè potest absque lenitatis defectu subditum suum ad carcerem perpetuū muratum, in quo pœnalitates, quas ipse subditus

ditus potest subire in potu & cibo & aliis carnis macerationibus iubeat in pœnam delicti & criminis commissi ex intentione, vt vita subditi abbreviatur, sed vt satisfaciat vindictæ publicæ, quamuis huic ciborū taxationi & carnis macerationi sit iunctum proximum periculum, quod vita subditi abbreviatur, etiam si superior ipse aduertat attempta qualitate personæ rei, quod sit futura maior & citior abbreviatio, quod forsã, quod subditus nequit facere, absque peccato saltem veniali, eo modo, quo dicit D. Caiet. superior iustissima causa & ex discretione iuridica faciet omnino absque peccato, quia eam pœnam non imponet absolute, & in ordine ad regularem disciplinam, sed in ordine ad vindictam publicam & bonum cõmune læsum, ne vitia & crimina atrocita impunita maneant, quod valdè aduertendū

39 est. Imò addo, quod superior & iudex regularis in pœnam criminis potest subdito imponere, quod ter, vel quater in hebdomada ieiunet in solo pane, & aqua, quod sit compedibus & catena vinctus, quod toto vitæ spatio vitam quadragesimalem agat, etiam si in sua Regula non statuit, quia hæc dantur in pœnam delicti, quare existimo ad id teneri si iusta fuit sententia iuxta principia generalia de executione pœnæ, quæ in superioribus sunt enucleata.

40 Altera pœna solita antiquitus imponi malefactoribus & iis qui ad metallum, vel opus metalli damnabantur, erat stigmatizatio in facie, tergo, aut brachio, de qua latè, & non iniucunde plura ex humanioribus litteris congesti *tom. 5. de vero Martyr. fidei. in Appendice ad tract. de choro membro 4.* & aliquando extensa fuit ad Monachos etsi iniuste, ita enim Zonaras *lib. 3. de Theophilo imperatore, quod duos Monachos ipsam liberius monentes, facies eorum compunxit, & notis illis hos iambicos versus atramento infuso expressit.* Hæc autè stigmatizatio etsi aliquando fieret sine atramento, sed sola vstione cicatrice indelebili impressa, at nunquam fuit facta atramento solo, sed simul cum ferro candenti atramento nigro, aut cæruleo, vt ibidem dixi, contra stellarium *lib. 1. de coron. cap. 14.* nullo enim negotio infamia deleretur. Vnde in nostra Hispania hominibus bis vxoratis, aut polygamis stigma ferro ignito

41 imponebatur in fronte impressa Littera Q. ita habetur *leg. 6. tit. 1. 5. lib. 8. & leg. 3. tit. 1. lib. 5.* in Regiis Ordina. vel dualem numerum 2. aut, signo †. vt denotetur, aut duas habere vxores, aut malè sentire, de fide Christiana, aut Littera Q. candenti ferro imprimebatur quasi fidem frangens maritalem & imitaretur, auem illam quæ *Ququillo* dicitur Hispanæ, & de signo † stigmati dicit Couar. *de Matrim. part. 2. cap. 7. §. 3. n. 11.* ita fuisse

Tom. II.

statutum à Ioanne Regne huius nominis primo, in Comitibus habitæ Biruescæ, antiquitus enim, vt adnotabam in Appendice citata *membro 5. ex Panzirolo lib. 3. Theauri cap. 241.* malefactoribus in fronte imprimebatur prima Littera delicti commissi, vt calumniatoribus. Littera K. & Christianis, quia ab idololatriæ malefactores iudicabatur Littera X. stigmatizabatur, quæ est prima Littera nominis Christi, id quod satis innuit S. Cyprianus *epist. 77.* Quamuis iure codicis non debet hominis faciei imprimi stigma, *42 leg. si quis in metallum. C. de pœnis.* quia facies hominis ad imaginem Dei facta est, quare stigmatizari & deturpari infami signo non debet, vt notat Baiardus ad Clarum *§. final. cit. quest. 70. num. 1.* Legendus est Farinacius *de pœnis tom. 1. q. 19. n. 29.* sed quamuis stigmatizari in facie iam non sit apud Christianos, in vsu pro pœna delicti, (nisi in mæcipiis refugiant,) at bullari candenti ferro in brachio, tergo, aut scapulis multarum nationum vsus obtinuit, pro speciali delicto, alicubi propter sodomiam semel commissam, (sic stigmatizatus Calvinus, (vtinam & igni traditus sicut prius de ipso senserunt iudices,) Neuo-Dugni, vt refert Bzou. *de signis Ecclesie lib. 7. cap. 6. signo 30.*) alicubi propter furtum, vel simile delictum. Cæterum inter

43 Regulares aliquando practicatam fuisse sicut practicatur rasio, & abrasio circuli capillorum, quem in suo Monachatu accipiunt per modum coronæ, quæ ob aliquod enorme delictum abraditur & abradi debet in iis qui ad triremes damnantur, non enim æquum est, vt in loco, ita infami insigne tantum honorificum in capite delinquentis appareat & relinquatur, quanta autem pœna & infamia sit coronæ & capillorum abrasio, quantaque exauthoratio reputetur, ponderat S. Fructuosus Brachar. *cap. 16.* vbi pro infami delicto à monacho perpetrato, dicit, quod publice verberetur, coronam capitis, quam gestabat amittat, &c. sed quanto honore priuetur ille, cui infami abrasione aufertur circulus coronæ Monachalis, & clericalis, legat Doctissimum Hestepium *lib. 5. tract. 9. disquisit. Monachalium.*

§. II.

De homicidio dolo, & proditorio.

S V M M A R I V M.

1. Homicidium ex dolo, quod dicatur.
2. Quid item proditorium.
3. An qui per insidias occidit inimicum suum vel dormientem, non proditorie occidat.
4. Quis dicatur proditor & quibus modis, ex Glossa remissiuè.

5. *An nisi crimen sit exceptuatum in iure quantumcunque graue & enorme sit, etsi clericus etiam regularis sit & mereatur degradationem, non sit tradendus Curia seculari, nisi incorrigibilis existat.*
6. *An subditus occidens praelatum suum aut enormiter percutiens, expellendus sit à Religione & ad triremes relegandus.*
7. *Autorus iudicium assertur, & n. 14.*
8. *Quid in punitione homicidij attendendum sit.*
9. *Si quis directè non intendat homicidium & hominis occisionem, an non occidat ex dolo & n. 9.*
10. *An si quis dolo non occidat, directà scilicet voluntate occidendi & consulto, & ex proposito ut occidat, reus sit pœna ordinaria.*
11. *Couarruua mens adducitur necnon Pauli & n. 15.*
12. *Et si poculum ad abortum per se tendat in interneccionem fœtus, an poculum istud ex natura & vi sua non tendat ad mortem matris.*
13. *An non puniatur pœna mortis sed relegationis ille qui necauit vel necare fecit condemnatum ad mortem eiusdem parentela, ut vitaret infamiam supplicij.*
16. *An ille qui procurat abortum fœtus animamati, & de facto sequitur abortus, sit pœna mortis plectendus.*
17. *An ut abortus pœna mortis puniatur, debeat esse dolosus, sicut & homicidium, & n. 18. & 19.*

Homicidium ex dolo dico, † quum quis animo deliberato aliquem occidendi, interficit, quod quadrupliciter fieri potest, primo ex proposito, quum quis absque interuallo deliberate occidit in rixa vel calore iracundiæ, & hoc dicitur homicidium simplex, vel ex proposito interuallo temporis interposito durante animo occidendi, quem ante executionem concepit. Secundo ex insidiis positus ad occidendum ut dum quis expectat aliquem positus in loco, qui ab illo præuideri verisimiliter non poterat animo illum occidendi illumque ex improviso venientem interficit, & existimo esse homicidium insidiosum, si quis expectet quod inimicus dormiat ut ipsum dormientem interimat, quia dormiens præuidere nequit occisorem, qui se occultat dormienti. Tertio proditorie. † Quando quis nulla præcedente inimicitia alium interficit, ut si quis veniens cum alio tanquam socio, sine rixa, aut sedens cum eo in mensa, vel fingit se amicum esse & sic interficit, proditorium est homicidium, ut tenet Bartholom. quem omnes posteriores transcribunt & sequuntur. *leg. respiciendum §. delinquunt d. de penis*, ubi

notat idem Bartho. quod † qui per insidias occidit inimicum suum vel dormientem, non proditorie occidit, quia occisus debebat se præcauere ab inimico suo, quæ sequuntur communiter Iurisperiti ut testatur Farinacius, *quest. 18. cit. à n. 73.* & Plaza, *in Epitome delictorum cap. 21. num. 2.* Gomez. *cap. 3. de homicid. num. 5.* Suarez, *ibi in addition.* Sed legibus Hispanis, qui retro & non facie ad faciem occidit inimicum, homicidium proditorium committit, & ut talis proditor puniatur pœna mortis in furca ligatus prius ad equorum caudas per vicos, & plateas, ut notat Suarez & sequitur Couarru. *lib. 2. variar. cap. final. num. 7.* quis autem † dicatur proditor & quibus modis egregia doctrina & multis exemplis edocet, & enucleat Glossa *cap. clericus el primero verb. proditoribus 46. dict. 4.* per assassinatum, dum quis conductus pecunia alium interimat. De hoc quarto modo siue aliis quantum attinet ad Regulares hîc agendum.

Et primo mihi certum est, quod † nisi crimen sit exceptuatum in iure quantumcunque graue & enorme sit, etsi clericus etiam Regularis sit & mereatur degradationem, non tamen est tradendus Curia seculari, nisi incorrigibilis existat. Ita Manuel Rodriguez, *tom. 2. quest. 33 art. 1.* Miranda, *in Manuali tom. 1. quest. 52. art. 2.* Nauarrus, *in Manuali cap. 27. num. 249.* Vnde sicut clerici homicidium enorme perpetrantes, ut est parricidium & occisio Episcopi sunt deponendi *cap. Presbyter. 81. dist.* Curia seculari tradendi spectata incorrigibilitate, & pertinacia iuxta veriore & magis piam opinionem. *Ita similiter Religiosi suum occidentes Praelatum, verum est tamen quod Iudices Regulares, attento iure communi minime gentium possunt eos tradere brachio seculari, non spectata incorrigibilitate, etiamsi crimen sit ex atrocioribus, quod est verius & probabilius, vnde fratres committentes delictum, cui seculo pœna mortis respondet, ad triremes relegari possunt.* Hactenus alter Rodriq. *Resol. 48. num. 28.* qui *nu. 29.* malè addit quod † subditus occidens praelatū suū aut enormiter percutiens (iuxta grauitatem percussiois, quam declarat Ioannes 22. *Bulla 2. in Bullario Rodericio*) expellendus est à Religione & ad triremes relegandus, ad triremes utique relegari debet, at expelli à religione nullatenus potest post Decretum Vrbanum *de eiciendu.* In huius doctrina confirmationem relege verba grauissima D. D. Didaci de Couarru. *quæ supra dedi sectio 4. digressionis anterioris.*

Dixi nisi sit crimen exceptum, quia si exceptum sit secundum canonicas sanctiones & Bullas Apostolicas, quæ receptæ sunt in ciuitate, aut Regno, post degradationem potest iudex Regularis, & Ecclesiasticus reum

reum etiam Regularem, aut Ecclesiasticum curiæ & brachio sæculari, casus isti excepti sunt in iure communi his additi sunt alij specialibus Bullis, vt falsificatio monetæ ab Urbano VIII. procurantes abortus fœtus animati à Sixto V. & alij attinentes ad S. Officium, vt celebrare & confessiones audire, sine ordine sacerdotij, existimo tamen, † salua aliorum censura, quod licet iudex sæcularis Ecclesiasticus possit clericum hos casus exceptos committere curiæ sæculari, pro vno actu dumtaxat, at Regularis non potest sine speciali consultatione Summi Pontificis, de qua aliàs, tenetur tamen ad triremes damnare, vt de falsificatore monetario infra dicam.

8 Secundò est etiam certum, quod † in punitione homicidij pœna ordinaria præcipuè attenditur verus animus occidendi, & voluntas directa in ipsum actum homicidij, ipsam hominis occisionem, tunc enim verus dolus interuenit est homicidium ex dolo, quia voluntas directè fertur in hominis interuentionem, leg. 1. §. diuus, leg. in lege Cornel. ff. de sicarijs, si enim quis directè non intendat homicidium & hominis occisionem, non occidit ex dolo, & sic pœna ordinaria homicida plestendus non est, quia pœna datur pro delicto, & vt illa ordinaria impingatur delictum perfectum debet esse, atqui delictum perfectum non est, vbi non est perfectum voluntarium, cum delicta voluntate distinguatur, & vbi non influit voluntas cū nulla sit culpa nullum est delictum, cap. cum voluntas de sententia excomm. leg. qui iniuria, ff. de furt. & ea ratione qua in actu externo relucet interni voluntarium, relucet etiam delictum, quod augetur si voluntarium sit directum, & perfectum, & minuitur si indirectum sit & imperfectum, & totaliter euanescit delictum, vbi nullum, vel indirectum voluntarium est, cum sequatur per accidens malum, quod nec præuisum est, nec intentum, vt eleganter D. Th. 1. 2. q. 76. art. 4.

9 Sed est difficilis textus, in leg. si quis aliquid 38. §. qui abortionis, ff. de pœn. vbi Paulus Iurisconsultus, sic ait. *Qui abortionis, aut amatorium poculum dant etsi dolo non faciant, tamen quia mali exempli res est humiliores in metallum damnantur, honestiores in insulam amissa parte honorum relegantur, quod si eo mulier, aut homo perijt summo supplicio afficiuntur.* Ergo etiam † si quis dolo non occidat directam scilicet voluntate occidendi, & consulto, & ex proposito, vt occidat, reus est pœna ordinaria, & ultimo mortis supplicio plestendus. Etenim qui phyltrum dat non dat, vt occidat, sed amoris causa, & qui poculū, dat ad abortionem animati fœtus illud præstat ad vitandam (aliquando) mortem fœ-

minæ, aut adulteri, aut infamiam, vel excellentis personæ, aut conuentus, aut familiæ, vel ne fœmina virgo reputata exauthoretur, & exhonoretur sic benè dixit Iuriscōf. quod qui phyltrum dat amoris causa, vel ad abortum fœtus animati, etsi res sit mali exempli, tamen non est morte puniendus, sed relegatione in insulam, vel ad metallum pro diuersa personarum qualitate, quia non ex dolo id faciunt, si ergo non faciunt ex dolo, etiam si homo, aut mulier pereant, non est morte castigandus.

Doctissimus concius meus Couarruias † in relect. ad Clement. si furiosus part. 2. n. 2. v. sed ad consultorum respōsa. sic fatetur. Assue-rare constanter non verebor, idē apud Paul. ultimo supplicio delictum puniri, quod ille actus ex propria vi & natura maximè tendat in periculum mortis, aut grauissimæ læsionis si quidem abortio ipsa ob corporis dissolutionem valdè periculosa est, poculæque amatoria in hoc propinantur, vt iudiciū amatoris perturbent, mutantque, & evertāt quo fit, quod licet dolus absit, nec is actus omnino occidendi, & ideo per se & directè non possit dici homicidium voluntarium, indirectè tamen, & per accidens dicatur ea occisio voluntaria, magis, quia actus per se volitus, aut voluntate comprehensus magis tendat ad ipsius homicidij periculum. Hactenus ille, & addit, quod Ulpianus (Marcianus aliàs) leg. eiusdem 3. ff. ad legem Cornel. de scar. & venefic. §. sed ex senatus. posuit exemplum in medicamento ad conceptionem ex quo mulier, que accepit decessit, & dicit, quod mulier, que dedit relegari iussa est, quia medicamentum hoc vires auget & fortiores reddit fœminas, atque ita ex vi & natura sua non tendit in periculum vitæ fœminæ sumentis.

Verumenimverò etsi placida sit hæc solutio, at non videtur solida, etsi enim † poculum ad abortum per se tendat in interuentionem fœtus, qui ordinariè eiicitur immaturus & vitæ incapax longo tempore, aut mortuus exiit tamen poculum istud ex natura & vi sua non tendit ad mortem matris, raro enim ex abortu secreto vitam finit etsi humorum ingentem patiantur alterationē, quæ pacatur intra breue tempus, quare cum id experientia notum sit, poculum istud ordinarium ex natura sua non tendit ad mortē matris, quod si sequatur per accidens est, nō secus ac si sumatur poculum ad concipiendum, & sic, sicut dans non punitur ultimo supplicio, etiamsi sumentis sequatur mors, vt ait Martianus leg. 3. cit. ita nec dans illud etiamsi mors sequatur fœminæ, quia non ex vi poculi cum raro, eam mortem inferat, sed ex aliis accidentibus vitæ defectus, sequatur, non secus ac si quis ex vulnere, quod ex vi sua non infert mor-

tem mors sequatur, idem dic de poculo amatorio ex amoris motiuo propinato, quod ex illo sequatur mors raro contingit, & motiuum releuata pœna ordinaria, vt ex Areopagorum Iudicum decreto constat, peccauit enim mulier accusata non voluntate, sed errore, in quem induxit amor, & sic amafij sui mors per accidens valde respectu ipsius voluntatis secuta est. Vnde excusauit delictum à pœna ordinaria homicidij, quod vero magis ordinariè sequatur alteratio, & immutatio iudicij, cum quasi cogatur voluntas amafij ad amandum, non est dignum pœna mortis.

- 13 His adde valde probabile esse quod † non punitur pœna mortis, sed relegationis ille qui necauit vel necare fecit condemnatum ad mortē eiusdem parētelæ, vt vitaret infamiā supplicij, vt tenēt Pullon. *in pract. Rubric. de quaest. num. 138. Conrad. tit. de venef. n. 13. folio 336. & tit. de homicid. num. 20. retractans quod dixerat n. 7. Botrius etiam decis. 2. 16. num. 3. dicit quod matres dantes poculum filiabus imprægnatis, vt abortionem faciāt, ad tuendam bonam opinionem, & ne diffamentur non sunt puniendæ ultimo supplicio, etiam si filiarum mors sequatur. Vnde si Religiosus habens sororem, aut consanguineam in gradu proximo, quæ imprægnata est occulte ab amafio suo, sitque sanguinis illustrissimi, etsi publicetur impregnatio magnum dedecus familiæ oritur, vel si ipse monialem professam imprægnauerit, & poculum dedit vt abortum faceret nō est propter homicidium matris quod per accidens sequutum est morte puniendus, quia id fecit ob defensionem honoris, & ad vitandam infamiā tum familiæ tum Religionis, & homicidium per accidēs sit sequutum, quāuis an sit morte plectendus, quia fœtum animatum (qui iam homo dicitur eo ipso, quod sit anima rationali ornatus, quia in edicto publico hominis appellatione continetur infans *leg. si quis 8. D. ad leg. Cornel. de Sicar. leg. 12. §. 5. D. de publ. & prob. Cuiacius lib. 6. obseruat. 20. vnde Homerus Ilia. 23. & l. 16. D. de pœnis infantis*, eadem viri occisionem dicunt) infra enucleabo in hoc §.*

- 14 Quare † ego aliter interpretor Paulum Iuriconsultū in *præfata leg. si quis aliquod 38. de poculo abortionis, & amatorio quod venenum malum mixtum habet, & est poculum malum abortus, & amatorium sicut enim in iure diggestorum hoc nomine venenum, mediū quid est inter malum, & bonum ita, & poculum amatorium: egregie adnotauit hoc Iuriconsultus Martianus leg. eiusdem 3. cit. D. ad leg. Cornel. de sicar. & venefic. §. 2. vbi sic fatur. Adiectio autem ista veneni mali, ostendit esse quadam non mala venena, ergo nomen medium est, & tam id quod*

ad sanandum quam id quod ad occidendum paratum est continet, sed & id quod amatorium est appellatur, sed hoc solum notatur in ea leg. (Cornelia) quod hominis necandi causa habet. Hactenus ibi. Quare † dum Paulus in leg. si quis 38. de pœnis §. 5. dicit quod si ex poculo amatorio aut abortionis sequatur mors sumentis dans punitur ultimo supplicio, intelligitur de poculo malo, de quo solum instituta est lex Cornelia de sicariis, de eo scilicet poculo quod venenatum est, & habet vim occidendi sumentem, quamuis maneat irregularis, quia dabat operam rei illicitæ ex qua potest esse mortis periculum cap. ad audientiam de homicid. non vero qui dat poculum ad conceptionem, quia iste non dat operam rei illicitæ.

Tertium, quod † ille qui procurat abortum fœtus animati, & de facto sequitur abortus, est pœna mortis plectendus, etsi sit clericus etiam regularis tradendus est curiæ, & brachio sæculari, ita habetur in iure ciuili *leg. Cicero D. de pœnis*, tamen ibi loquitur Iuriconsultus, quum hoc fit à fœmina pecunia accepta, est enim assassini genus, secus vero ait Tryphoninus si factio diuortio mulier prægnans relicta partū abigit, ne iā marito inimico filium procrearet, vt notat ibi cum textu. Gotifredus, vnde pari modo videtur dicendum si titulo honoris conferuandi, & vitandi infamiā abortus fiat, iste talis non videtur pœna mortis mulctandus. Legendi sunt Barbatius *consl. 23. lib. 2. Decius consil. 535. quare † abortus vt pœna mortis puniatur debet esse dolosus, sicut & homicidium, quod notarunt Menochius de arbitrar. casu 357. Gomez de delictis cap. 3. num. 10. versic. quartus casus, vnde nisi pecunia fiat partus abigatio iure ciuili pœna arbitraria, est punienda fœmina illum faciens. Qui vero dat poculum, vt mulier prægnans non fiat non est pœna homicidij aut aliam Ecclesiasticam censuram incurrit ex Bulla Sixti V. data sub die 16. Nouembr. 1588. quæ etiam fœtum non animatum comprehendit dicens quod qui abortum fœtus siue animati siue inanimati fecerit tradatur curiæ sæculari, quam constitutionem moderatus est Gregor. XIII. quantum ad excommunicationis reservationem, à qua potest absolueret quilibet confessor approbatus ab ordinario, tum quantum ad pœnas positas contra procurantes abortum fœtus inanimati, aut exhibentes mulieribus, aut sumentes venena sterilitatis, consulentes, aut auxiliantes, quare quantum ad hæc Greg. XIII. Bullam Sixti Quinti reduxit ad terminos iuris communis, cap. quod vero cap. quod Moyses 32. quest. 2. cap. sicut ex litterarum cap. si quis de homicidio.*

Cæterum si dubium sit an fœtus fuerit animatus

matus, præsumitur semper animatus nisi probetur contrarium, vt notant Anan. & Card. cap. sicut de homic. Sed hoc vt bene notat Anton. Gomez ubi supra num. 33. intelligitur quoad irregularitatem, & alias pœnas iuris canonici, non vero quantum ad pœnam temporalem mortis, relegationis; aut trirremium, notat etiam idem Gomez num. 32. quod committens abortum etiam si factum monstruosum occideret, vt puta si haberet vnum brachium vel plura brachia, vnum, vel plures pedes, vnum, vel plures oculos, effente duo fœmelli iuncti, debet puniri pœna mortis si esset animatus fœtus, secus vero si non esset in forma humana quia haberet caput animalis bruti vel simile. Ita Baldus, Angelus, & multi alij leg. quod dicitur D. de liber. & post.

SECTIO III.

De Sodomia crimine.

S V M M A R I V M.

1. Quid de crimine Sodomie veniat dicendum.
2. Quid veniat notandum, & num. 3. & 4. & n. 14.
3. Multorum Iurisperitorum opiniones propalantur, necnon Ciceronis, & numero 6. & n. 7.
4. Pœna proportionatur culpæ.
5. Nullum peccato per peccato Sodomie ex Chrysostomo.
6. In delictis atrocioribus conatus ad illa proximus, & ad illa sollicitatio punitur pœna ordinaria, & n. 11.
7. Authoris iudicium propalatur, & numero 15.
8. De sodomitis Rupertus quid sentiat.
9. Exemplum affertur.
10. An sit consideranda grauitas ciuili, politica, & popularis peccati Sodomie, & numero 18.

DE hoc abominando, & super omnia detestando crimine plura dixi in ræis Moralib. tom. 1. tract. 1. à Resol. 16. vsque ad 30. & à Resol. 31. vsque ad 49. late differui de pœnis impositis Ecclesiasticis tam sæcularibus quam regularibus illud exercentes à Sanctissimo Papa Pio V. duabus constitutionibus summo zelo editis prima initio sui Pontificatus, & incipit cum primum edita sub die ... mens. ... ann. ... vbi sic habetur † si quis crimen nefandum contra naturam propter quod ira Dei venit in filios diffidentia perpetraverit curia seculari puniendus tradatur, et si clericus fuerit omnibus ordinibus degradatus simili pœna subiiciatur. Secunda Piana cõstit. Quæ

incipit. Horrendum scelus edita ann. 1568. die 3. Septembr. ita habet, vt tam dirum nefas exercentes omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico presentis canonis auctoritate priuamus, & addit postea, quod degradatus potestati sacriarii tradatur.

Circa quas constitutiones multa scitu digna in Resolutionibus prædictis ad notandum quæ ibi videri possunt, & aliqua hic præi-babo. Primum, † quod quamuis iure ciuili pœna vel ignis vel de capitationis iuxta veteriorum regnorum consuetudines semel sodomizans puniatur nec repetitio actus exigatur, at iure canonico exigatur, vt pœnæ ab ipso impositæ infligantur, requiritur exercitium huius criminis, quod, vt notabam contra Mirand. in Manua i tom. 1. quest. 30. 3 art. 2. concl. 3. & 4. ex Marchin. & alius n. 348. & 349. denotat quod quis ex vsu quodam hoc delictum frequenter quare si ter vel quater perpetret in tempore dilatato, pœnas Pianas non incurrit. Nec potest ad triremes remitti, sed ad summum recludi in carcere, vel monasterio strictissimo, vbi rafa corona, & habita monasticos communi expoliato, non vero eiiciendo illum à Religione, pœnitentiam agat. cap. clerici de excessibus Prelatorum. Vnde S. Fructuosus Brachar. cap. 16. Regul. Monacho adolescentum, amore lasciuo confectatori in dixit sequentem pœnam. Publice verberetur, coronam capitis quam gestabat, amittat, decalvatusque turpiter opprobrio pateat, omniumque spuramentis oblitus non facie probra aque suspiciat. Hæc ibi fructuosa si exquerentur in Communitatibus Regularibus & forsan magis quam si alia pœna corporalis infligeretur.

Quare Regularis ille qui iuuenem etiam regularium confectator est, & infectator eos sollicitas ad infandum crimen, & quod in hac infectatione exercetur pluries, cum nihil sit communitati Religiosorum magis noxium nihil magis turpe etiam si ad opus ipsum non deuenit pœna trirremium puniendus est, existimo enim ad vitandū hoc contagium perniciosissimum, quod hic affectus aut externo intentatus ita vt per conantem non stet, quin exqueretur pœna sit puniendus, etsi non ordinaria, tamen extraordinaria valde proxima ordinariæ, ne si impunitus, vt par est hic intetatus affectus serpat contagium, & ansam præbeat similia patrandi, cum hic conatus exercitus qui exqueretur quantum est ex parte conantis similis sit sodomie executæ eandem habens malitiam, & exterior actus valde perniciosus, sitque grauissimum delictum pœna illi paulo minus ordinaria est commensuranda à iudice quod pluribus exemplis valde vtilibus ad rem præsentem confirmo.

Et quidem in atrocioribus delictis quale est sodomia conatum, & affectum externo actu exequi intentatum, ita vt per ipsum conantem non stet quin exequatur puniri debere res est indubitata † apud Iurisperitos ita Baldus, Romanus, Cynus, Glossa leg. 1. §. *hac verba D. quod quisque iur. & leg. si quis non dicam rapere C. de Episcopis, & clericis.* Etenim leges humanæ non secus censuerunt eum qui atrox delictum, durumque facinus moliri ausus fuit, quippe ad tam exitiale scelus animum induxit pœnis affici oportere, ac si illud opere consummasset, quod in leuoris noxæ criminibus, vbi non est tanta sceleris magnitudo locū non tenet sicut in atrocibus, de quibus elegantissime Cicero in oratione pro Milone sic loquitur. † *Nisi quia res perfecta non est, ideo puniendi non sunt quasi exitus rerum non hominum consilia legibus vindicentur. Minus dolendum fuit re nō perfecta, sed tamen puniendum certe nihilominus.* Hactenus Orator Magnus satis vere. Igitur Iudex Regularis, vt huiusmodi iuuenum prosecutores ad triremes damnet, & releget ad remigandum (quia rem mali exempli peragūt, argumento leg. si quis 33. D. ad leg. Cornel. de sicariis) non debet spectare, aut expectare, quod proximus actus ad sodomiam exequendam exerceatur, sat est si sollicitet, & in hac sollicitatione se exerceat, sollicitat enim ad rem, & delictum quod de facto, etsi non de iure est suspectum de fide. Vnde de ipso cognoscit Sacrum inquisitionis officium estque in castella mixti fori, & in Lusitania solius inquisitionis priuatiue ad iudices Ecclesiasticos sollicitat ad peccatum, quod in communitatibus Religiosorum, in quibus reclusio in domo obseruatur, & iuuenibus, exitus à domo rigide prohibetur nihil damnosius, & nericulosius esse queit, serpit enim vt cancer, hoc enim crimen est de illorum classe de quibus alicubi sapienter dicit Couarru. *Consideranda est eorum grauitas, & damnositas bono communi, vt sufficiat conatus deductus ad actum externum criminis, vt pœna illi, vel ordinaria, vel valde illi proxima imponatur.*

Quæ doctrina, quia valdè utilis est, vt mali saltem formidine pœnæ retrahantur à perpetratiōe, tam abominabilis delicti pluribus aliis est confirmanda, tum rationibus, tum exemplis, vt praxis obseruanda à Regularibus deducatur. Primò prælibandum, quod atrocitas criminis & delicti, tam ex parte obiecti dissonantis rationi, quam ex parte damni, quod bono communi & ciuilitati, tam Politicæ, quam Regulari, desumitur à posteriori ex pœna taxata à legibus, & est in vsu, vt à iudicibus exequatur, vt practicetur, vel à Deo est inflicta in hac vita, vt constat ex sacra scriptura, & quo

grauior est pœna, siue naturalis, siue ciuilis, aut modus, aut qualitas ipsius eo atrocius dicitur delictum, & crimen. Ratio est quia † pœna proportionatur culpæ, & crimini, ergo quo atrocior pœna siue in re siue in modo eo atrocius iudicatur à legislatore delictum. Hinc est quod Rex Catholicus legislator suæ Monarchiæ supremus iuridice interrogatus quæ, essent atrociora delicta catalogum ipsorum remittens, & tanquam legislator respondens, in eo ponit sodomiam, cui cum debeatur pœna ignis atrocissimum est delictum, propter quod venit ira Dei in filios diffidentia, & igni tradidit Pentapolim, Sodomam, & Gomorrhā atque finitimas ciuitates, & infructiferas earum terras ignis reddit in pœnam delicti abominabilis, vnde Chrysostr. hom. 4. in epist. ad Roman. grauissime pronuntiauit sententiam decernens † *quodcumque porro delictum nominaueris nullum huic peccato par dixeris, & August. lib. de adulter coniug. cap. relatus, cap. adulterij 32. quæst. 8. ait, adulterij malum vincit fornicationem, vincitur tamen ab incestu, peius enim est cum matre quam cum aliena vxore concubere, sed horum omnium est pessimum quod contra naturam fit.* Patrum alia testimonia docte congeffit Farinacius de delictis carn. quæst. 148. à num. 5. Propter quæ audeo dicere quod inter peccata quæ ciuilitati alicuius communitatis, & bono ipsius opponuntur nullum perniciosius aut atrocius committitur, quare qui in illo aut operis consummatione, aut ad illum proxima sollicitatione exercentur penitus sint auferendi de medio communitatis, ne illam contagio suo euertant, & talem conatum, & proximam sollicitationem puniendam, pœna valde proxima ordinariæ taxatæ pro ipso opere.

Ex quo tale formo argumentum † in delictis atrocioribus conatus ad illa proximus, & ad illa sollicitatio punitur pœna ordinaria, aut illi proxima si per conantem, & sollicitantem proxime nō stetit sceleris executio, ita tenent Couarru. clement. si furiosus p. 2. num. 7. ex leg. quisquis. C. ad leg. Iuliam. Baldus l. non ideo minus num. 16. C. de accusat. Glossa l. 1. §. hac autem verba, verb. putamus. D. quod quis iur. & hanc esse communem sententiam testantur, Felinus cap. 1. num. 1. de officio delegat. Boër. de seditios. septimo præsupposito num. 42. Igneus leg. 1. §. occisorum num. 41. D. ad Sylleiam, & alij quos refert, & sequitur Clarus Alexand. lib. 5. §. final. quæst. 92. versic. scias tamen, & in versic. scias etiam sic fatur. *In omnem casum dispositio leg. si quis non dicam rapere de Episcop. & clericis. & similibus (vt est lex 1. tit. 21. lib. 3. recopil. vbi de peccato nefando id statuunt Reges Catholici ann. 1497.) quæ expresse puniunt solum conatum etiam non sequuto effectu, vt procedant quum deuentum est ad*

ad actum proximum maleficio, & est communis opinio, ut dicit Grammat. consil. 36. num. 19. Quis autem, & quis dicatur proximos facere conatus, dicaturque deuenisse ad actum proximum ut in his delictis poena puniatur ordinaria, vel illi proxima, late Menochius de arbitrar. centuria 4. casu 360. in secundo principali.

- 12 Ego autem dico quod † in presenti dubio ille Religiosus deuenit ad actum proximum huius delicti abominabilis, non ille qui verbis dumtaxat sollicitat, etiamsi in hoc aliquoties exerceatur, sed qui verbis facta adhibuit, ut oscula, tactus impudicos, pollutiones, & similia, isti enim sunt masculorum concubitores, quos eici ab Ecclesia vult Paulus..... sunt enim vitæ Religiosæ eversores, & inimici boni communis, male sentiunt de vitæ monasticæ perfectione de pœnis inferni, & diuina prouidentia, quam specialem habet erga puritatem religiosam legendi sunt Chrystom. hom. 4. super cap. 1. ad Rom. & D. Thom. lect. 7. & 8. Sed † Rupertus ibi ad rem satis bene loquitur agens de Sodomitis expositulantibus à Sancto Loth hospites iuuenes ad abusum contra naturam vallauerunt (inquit) domum à puero usque ad senem omnis populus simul, & dixerunt, educ viros huc, ut cognoscamus eos. Magna iniquitas, sed non ceperunt in eam manus, id est, non usque ad effectum operum progressum est scelus. Inquit as autem populi ciuitatis meæ quo usque progressa est ceperunt, &c. Quare ferum hoc hominum genus conantium in huiusmodi iniquitatem maximam de medio communitatum Deo emâcipaturum prorsus eiciendum, & extirpandum censeo, & poena proxima ordinariæ puniendum, ut sensili, & infami labore luant poenam pro delicto, quod esse aliorum poenam in hac vita, & quidem grauissimam, docet D. Thom. ubi supra.
- 13

- 14 Si enim † qui venenum dat etiam non sequuta morte sumentis, qui prodicionem sollicitat, aut Regis traditionem conatur, qui virginem honestam, aut monialem professam conatur rapere, etiamsi de facto non rapiat eam corrumpendo, aut stuprando poenam ordinariam meretur, ut tradunt Couarru. Clarus Alexand. & multi alij quos isti citant, quia conatus ad huiusmodi crimina valde euertunt ciuitatem, & bonum commune politicum propter periculum damni, quod toti Reipubl. imminet, sed quantum damnum non solum imminet, sed etiam sequatur in communitatibus Religiosis per conatus res ipsa declarat, & quilibet considerare potest, nam ita perniciofa est iniquitas ita damnifica communitati civili ne dum Religiosa, ut eiusdem obiectum ita pestiferum, ut idem fere contagium influat in co-

natus proximos, quos vidimus sicut in opus ipsum consummatum, hoc enim sapienter, Catholice, & pie considerarunt Reges Catholici, Ferdinandus, & Elisabeth, leg. 1. cit.

Igitur † quantum ad præsens in hoc conatu ad actus istos proximos in tam atroci delicto, ut illi detur poena vel ordinaria, aut proxima consideranda est grauitas, & atrocitas Theologica, & hæc eiudem rationis est ac in actu consummato quantum ad formalem malitiam, & offensam Dei, ut est certum inter Theologos, quantum vero ad malitiam extrinsecam, quam addit actus exterior interiori paulo minor est in his conatibus, ad actus proximos in quibus non stat per conantem, quod opus infame consummetur, siquidem actus isti proximi inducunt, quod operans totum conatum voluntatis, & intentionem applicat, ut opus ipsum consummetur, sicut (ut aiebat Rupertus) fecerunt Sodomitæ in domo S. Loth. quare ex hac parte cum totum, quod in se est fecerit conans, ut opus exequeretur actibus externis, eadem poena est puniendus, ac opus consummans, sicut de illo qui propinquit venenum, aduertit sapienter Couarr. ubi supra. num. 1. versic. verum, quamuis medicamentis, vel alia via impedita sit mors, ut habet leg. 3. D. ad leg. Corn. de sicar. etiam l. Hispan. 8. tit. 8. p. 7. & leg. 50. tit. ultim. lib. 8. ordinament. de illo qui mittit sagittam aut soluit sclopetum, ut occidat, etiamsi mors non sequatur.

Quare † de facto anno 1619. Neapoli in quodam conuentu Religiosus laicus qui officium coqui exercebat, & venenum in cæna parata communitati iniecit, ut quendam sibi inimicum occideret, hac non lequuta poena mortis fuit damnatus, sed Summus Pontifex Paulus V. eam temperauit ad mortem civilem trimum ad decennium in qua vitam finiuit præfatus venenator. Rursum † consideranda est grauitas ciuillis, politica, & popularis. Quælibet Communitas, quilibet populus Catholicus, aut politico-religiosa Respublica atrocissimum reputat, quod quis iuuenem appetitor, insectator, sollicitator, conans in actum tam fœdum, ut vel demones horreant, & quem Deus ita seuerè puniuit in hac vita igne sulfureo, & in alia æterno supplicio, ex hac ergo atrocitate ciuili (quæ maior est quam si quis cum matre sua rem haberet, & ita magna est iniquitas ut de illa dicat Apostol. (quod tale non est audiendum inter gentes, bene etiam infertur, quod talis conatus actibus præfatis dignus est poena ordinaria, vel proxima.

Si enim huiusmodi conatus poena grauissima, & exemplari non puniuntur, facillime conatores huiusmodi ultra progrediuntur,

cur, nunquam enim huiusmodi abominabilis appetitus satiatur, nisi pœna graui cohibeatur, suo enim pondere, nisi emendetur, & corrigatur, in aliud trahat, & vsque ad bestialitatem procedit rarissimum vitiũ & pessimum de quo accusauit Ioseph fratres suos, vt ait D. Thom. 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 12. *ad* 4. vnde sodomiticus conatus ad exterium factus repetitus, & frequentatus habitum generat insolentem, qui euerti nequit nisi formidine pœnæ grauissimæ eiusque passione, & dolore, sine qua vix emundatur in Religione huiusmodi concubitores, & conatores, quare existimo, quod tanquam pestiferum hominum genus si in huiusmodi conatibus exerceantur debent ad triremes damnari, sed si opus ipsum non sit executum produci non debet pœna vsque ad decennium; sed breuior ac mitior, sed in triremibus debet esse, quare quantum ad tempus limitari debet dumtaxat, non quantum ad pœnæ qualitatem.

SECTIO IV.

De monasterio falso, vbi aliqua de moneta usu, & institutione, adducitur in fine opusculum de hac materia Nicolai Oresmij.

S V M M A R I V M.

1. Circa moneta alterationem plura delicta committuntur.
2. A Summo Pontifice alterationis moneta crimen impunitum non remanere est determinatum, & n. 3.
4. Ad quid inuenta, & instituta sit moneta.
5. Portiones moneta debent fieri de certa materia, & determinati ponderis.
6. An in monetis non sit duplex bonitas.
7. Pecunia, & numisma est ex hominum placito inuentum, & n. 8.
9. An pecunia sit quedam mensura mensurans propter quod denarius diutius in suo valore manet.

SVb hoc titulo † plura delicta circa monetæ alterationem committuntur, quæ enumerat Vrbanus VIII. in Bulla edita anno 1627. sub die 15. Nouembr. ibi. *Qui aureas, vel argenteas monetas, tondere fabricare, colare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut expendere præsumpserit præuia degradatione tradere debere puniendum curiæ seculari pecunias vero, vt sic alteratas scienter detinentibus siue de loco ad locum transferentibus, materiam, instrumenta, siue opem ad præmissa præstantibus, pœnam triremium per decennium imponendam esse, &c.* Quibus comprehendit fere omnia crimina, quæ circa monetæ alterationem

occurrere possunt, notant vero Diana p. 2. *tract.* 17. *Resol.* 30. *Lezana in summ. verb. monetarij num.* 3. & ex ipsis Pellizariustom. 2. *manual. tract.* 9. *cap.* 4. *quæst.* 15. *num.* 194. Quod hæc bulla quantum ad pœnas non obligat nisi in Italia, non vero extra, imo neque in insulis adiacentibus Sicilia, Corsica Sardinia. In Italia vero in ciuitatibus Romano Pontifici in temporalibus subditis horum criminum cognitio pertinet ad legatos à latere, & prolegatos eas gubernantes, in ciuitatibus vero aliis Principibus subditis ad locorum ordinarios priuatiue ad omnes alios (si rei sint Religiosi) etiam Superiores Regulares.

Bene quidem, & prudenter politice sic determinatum est † à Summo Ecclesiæ Pastore, vt crimen ita perniciosum, & commercij humani euersiuum præcludatur, & impunitum, vt par est, non remaneat, conformatur enim se sua lege Ecclesiastica (Regulares comprehendens, vtpote illorum supremus, & independens Superior) legibus ciuilibus Imperij, Regnorum, & Republicarum absolutarum à nullo alio dependentium imo, & iuri gentium, iuxta quod nulli nisi Principi absoluto, & independenti licet monetam cudere, etiam in puro auro, argento, aut quolibet alio metallo, cuius rationem egregie ex Arist. *lib.* 5. *Ethic. cap.* 5. & *lib.* 1. *Politico. cap.* 6. Nicolaus Oresmius Episcopus Lexiouiensis qui clarnit ann. 1378. Caroli V. Francorum Regis communiter dicti Sapientis, † prudentissimus Magister Pedagogus in libro illo prudentissimo de mutatione monetarum qui habetur tom. 10. *Parisiens.* & 14. *Agrippina Biblioth. veterũ Patrum cap.* 5. antiquitus fuit ordinatum propter deceptionem cauendam, quod non licet cuilibet facere monetam, aut homini figuram aut imaginem imprimere in suo proprio argento vel auro, sed quod moneta vel caracteris impressio fieret per personam publicam, seu per plures à communitate ad hoc deputatas, quia † moneta de natura sua instituta est, & inuenta pro bono communitatis, & quoniam Princeps est persona magis publica, & maioris authoritatis conueniens est quod ipse pro communitate faciat fabricare monetam & eam congrua impressione signare debet etiam prohiberi, ne aliquis aut extraneus Princeps fabricaret monetam similem in figura, & minoris valoris nec aliquis potest de hoc habere priuilegium quia falsitas est, & causa iuste bellandi contra talem extraneum.

Cæterum hoc quod sibi Principes reseruarunt priuatiue ad omnes alios sui Principatus, Imperialis, Regalis, & absoluti non est mere ad libitum, vt in quacunque re, aut metallo possint monetam fabricare, & eam congruo sigillo, aut imagine superscribere, sed materia monetæ debet habere intrinsecum

cum valorem, cui proportionetur valor monetarius, si enim in materia deficit primus valor fallaciter imprimitur in numismate imago Regia & superscriptio. Per capientes enim (ait Oresmius cap. 4.) illius temporis prudenter prouisum est, quod & portiones moneta fierent de certa materia, & determinati ponderis, & quod in ea imprimeretur figura, quae cunctis notior significaret qualitatem materiae numismatis, & ponderis veritatem, ut amota suspitione possit valor monetae sine labore cognosci. Quod autem impressio talis instituta sit, nuntius & signum veritatis materiae, & ponderis nobis ostendunt nomina monetarum cognoscibilia, & impressionibus & figuris, quod optime docuistis, lib. 1. Polit. cap. 6.

Igitur, ut bene Couarru. tract. de veteribus numismatibus cap. 7. num. 6. contra Carolum Molinæum de contractibus q. 93. asserentem & in monetis non esse duplicem bonitatem unam intrinsecam, extrinsecam aliam, putat enim, quod bonitas intrinseca pecuniae est publica illa aestimatio, aut valor impositivus, quae à Principe supremo applicitum habet pro communi utilitate. Et enim numisma & pecunia adinuenta est, ex hominum beneplacito tanquam instrumentum mercaturae ad permutandas diuitias naturales. Vnde in usum publicum moneta est adinuenta, non secus ac scriptura, ut homines in commercio se communicarent, quare moneta & pecunia nullum alium habet valorem intrinsecum, nisi quem Princeps illi imponit, quod expressit Arist. cap. 6. cit. his verbis asserens. Nummum lege consistere, ac suam vim retinere non natura. Significat enim ipse Princeps, ipsa Respublica, denique ipsa lex nummum constituit, ac ita numisma dicitur id est lege, à qua pretium, & valorem certum accipit, cuiusque libera potestas nummos semel percussos inutiles efficere, & reddere. haec tenus ille, qui sententiam Molinæam clarè videtur docere.

Sed fallitur suo iudicio Carolus, nec materiam pecuniariam & numismatum est comprehensus, pecunia enim & numisma est hominum ex placito inuentum, ut sit mensura in permutationibus necessariis ad vitam, & communicationem, in commerciis cunctarum gentium interesse, loco indigentiae, quae secundum rei veritatem mensura est talis commercij & communicationis, quod egregie enucleat D. Thom. lib. 5. Eth. lect. 9. ex Arist. ibi sic fans. Assignat rationem praedictae commensurationis, quae fit per numisma & dicit, quod ideo possunt omnia adequari, quia omnia possunt commensurari per aliquid unum, ut dictum est, hoc autem unum, quod omnia mensurat secundum rei veritatem est indigentia, quae continet omnia commutabilia in quantum omnia referuntur ad humanam indigentiam, nō

enim appretiantur secundum dignitatem naturae ipsorum alioquin unus Mus, quod est animal sensibile maioris pretij esset, quam una margarita, quae est res inanimata, sed rebus pretij imponitur secundum, quod homines indigent eis ad suum usum, & huius signum est, quod si homines in nullo indigerent nulla esset commutatio, vel se non similiter indigerent, id est non his rebus non esset eadem commutatio, quia non darent, id quod habent pro quo non indigerent, & quod secundum rei veritatem indigentia omnia mensuret, manifestum est per hoc, quod numisma secundum compositionem id est secundum conventionem quandam inter homines propter commutationem necessitatis id est rerum necessariorum, est enim conditum inter homines, quod offerenti denarium, id quod indiget, & inde est, quod denarius vocatur numisma, nō enim lex est, quia scilicet denarius non est mensura per naturam, sed nōmo, id est à lege, est enim in potestate nostra transmutare denarios & reddere eos inutiles.

Et Litt. H. & I. dicit ergo Arist. primo, quod & pecunia est quaedam mensura mensuras propter, quod denarius diutius manet in suo valore, oportet omnia appretari denarijs, per hunc enim modum poterit esse commutatio rerum & per consequens communicatio inter homines. Numisma quidem adaequat res commutabiles sicut quaedam mensura faciens res commensuratas. Manifestat autem haec, quae dicta sunt per hoc, quod commutatio esse non potest, si non sit commutatio, quae non erat si non constituitur aequalitas in rebus, quae non erit si non sit commensuratio, & dicit quod res tantum differentes impossibile est commensurari secundum veritatem, id est, secundum proprietatem ipsarum rerum, sed per comparisonem ad indigentiam hominum sufficienter possunt contineri sub una mensura. Vnde oportet esse unum aliquid quo huiusmodi omnia mensuretur, quod quidem non mensurat ex sui natura, sed quia positum est inter homines. Vnde & vocatur numisma, quod quidem omnia facit commensurata in quantum omnia commensurantur numismate. Haec D. Thom. enucleans veritatem politicam ab Ar. lumine naturali cognitam, quam latissime profequitur magistraliter lib. 2. de Regim. Principum cap. 7.

SVBDIGGRES. I.

Utrum in numismate debeat esse valor intrinsecus?

SUMMARIUM.

1. Pecunia & numisma non habet alium valorem nisi illum quem Rex, aut Respub. illi tribuit.
2. A quibus dimanet vis ponderis & stratae.
3. Aristidi sensus adducitur, & n. 4.

5. An si attendatur in pecunia, & numismate ratio mensuræ, non solum respectu ciuium alicuius Regni, Prouinciæ, &c. sed respectu aliarum nationum insit numismate valor intrinsecus.
6. Omnia possunt mensurari per aliquod unum ex S. Thom.
7. Valor rei intrinsecus, an non sit perfectio intrinseca ipsius.
8. Negotiatio continet commercium gentium inter sese.
9. An nullus sit valor intrinsecus cui correspondeat pretium, nisi in ordine ad indigentiam rerum.

EX qua doctrina verissima deducuntur aliqua corollaria valde vtilia ad extricandas Principum conscientias, quæ ex suorum consiliis valde aliquando turbantur, quia rem nõ diggerunt à principiis suis, quæ etiam minus attendentes Theologi consultores, aut nimis sunt scrupulosi, aut nimis laxi. Primum corollarium sit iudicium de opinione Molinæ. Si enim loquamur de numismate, & pecunia quatenus est instrumentum in commutationibus & mensura, quæ adæquat & commensurat res commutabiles, quibus homines indigent ad vitam siue indigentia necessaria, honesta, vtili, aut delectabili (neque enim solum commutamus res quibus necessariò indigemus, vt cibo, potu, & similibus, sed etiam quibus indigemus aliquid vtile, aut delectabile) homines inquam eiusdem Reip. communitatis, aut Regni, certum est, quod † pecunia, & numisma non habet alium valorem, quam illum, quem Rex, Reipublica, aut communitas illi tribuit, & per accidens se habet materia numismatis, quæcunque vlla sit, vilis, aut pretiosæ in hominum æstimatione, & gentium pretio, ita iudicata, habet enim se hoc modo pecunia, sicut rerum pondera, statera, & vna, quæ talia sunt, qualia à communitate, & Principe taxantur, & illis omnino accidentale est, quod fiant ex materia pretiosa, aut vili, quod pili, vel pluris iure gentium æstimetur: quia † res ponderis & statera non dimanat à pretiositate materiæ, sed ab authoritate publica, vt res in commutationibus commensurentur, quare sola publica authoritas pondus, & statera facit, ita est numisma, quod inuentum est, vt mensura commutationem inter commutantes seruetur æqualitas passu, & contra passu inter eiusdem communitatis sub eodem regimine, huic autem publicæ mensuræ accidit metallis pretiositas, aut vtilitas & solum exigit publicam designationem, qua ablata, & numisma perit, & ratio mensuræ definit esse, non enim est per naturam mensura, sed à lege, & sic est in potestate

nostra transmutare denarios reddere inutiles, l. eleganter, §. qui reprobos. ff. de pignor. act. l. Iulian. §. si quis. ff. de exhibend.

Quod eleganter † Aristides Orat. 2. Platonica his verbis expressit. Et quamuis non in auro nec in argento merces, sed in alia re cernatur, non tamen alia est ratio. Etenim Rerump. formas credo sequuntur stipendia, nam neque Byzantini cum ferreo vtantur numismate Græcos merito videre possunt, aut stipendium se non accipere, putare, quod nec aurum neque argentum suscipiant, nec Carthaginenses qui coriaceo, nisi etiam qui argentum acceperint, quod aurum non habebant, stipendium se negabunt accepisse, sed hæc nemo concesserit, opinor. Nam nec omnes eadem sumunt alimenta, cum tamen omnibus sit iis opus, similiter & hîc non que sit merces, sed an mercedem dixeris, quaritur alioqui, & Eunium dicemus gratis misisse Græcis vinum quod ei non pecuniam numerarint, sed alij es, alij candentia ferra, &c. Quibus ver-
bis Philosophus iste satis profunde iuxta Platonis, & Ar. politicam, quod ad rationem mercedis, & numismatis per accidens se habet materia, siue mercedis, siue numismatis, sat est si stipendia publica illis soluantur, fiantque rerum, quibus indigemus commutationes, vnde alicubi fructus terræ minutus habetur pro moneta minuta in commutationibus, alicubi massa ænea vnius vnciæ, ibidem tantum valet, ac vna vncia argenti alicubi antiquitus fuit moneta ex corio alicubi ex ferro exclusis auro, & argento in quibus communitatibus totus valor monetæ non à materia, sed à potestate publica, & à lege dimanabat adæquate.

Si vero † attendatur in pecunia, & numismate, ratio mensuræ non solum respectu ciuium alicuius Regni, Prouinciæ, Reipublicæ aut communitatis absolutæ, & independentes, sed etiam respectu aliarum nationum, cum quibus possumus commerciarum, ad eas res habendas, quibus indigemus siue necessario, vtiliter, honeste, aut delectabiliter, inest in numismate valor, qui communiter, & vere dicitur intrinsecus, & quidem intrinsecus dicitur, quia iure gentium, quæ politico reguntur inuariabilis est, nec dependet à vobis, id est lege, nec est in potestate alicuius principis illum immutare, aut inutilem reddere, sicut potest valorem extrinsecum aduenientem. Neque enim Princeps etiam Imperator potest euertere, aut derogare sua legē ea, quæ sunt de iure gentium. Instit. lib. 1. tit. 3. §. ius autem civile leg. ex hoc iure D. de institut. & iure, vbi omnes.

Vt autem valor iste rectius percipiatur (ex eius enim recta cognitione plura, quæ confusè tractantur, elucescunt) repeto verba Diui Thomæ aliqua, ex his quæ supra addux

adduxi. † omnia (inquit) possunt mensurari per aliquod unum, hoc autem unum quod omnia mensurat secundum rei veritatem est indigentia, quæ continet omnia commutabilia in quantum omnia referuntur ad humanam indigentiam, non enim appetiuntur secundum dignitatem naturæ ipsorum, alioquin unus mus quod est animal sensibile maioris pretij esset, quam una margarita quæ est res inanimata, sed rebus pretia imponuntur secundum quod homines indigent eis ad suum usum &c. Ex quibus luget quod

7 † valor rei intrinsecus non est perfectio intrinseca ipsius, aut natura substantialis condita ab authore naturæ in tali complemento & actualitate, quæ est absoluta perfectio à quocunque extrinseco independens, aliàs quodlibet minimum animal, aut planta maioris esset valoris, quam aurum, obrizum, adamas, margarita ingens, & omnis lapis pretiosus, quod esset ridiculum dicere absolum, & temerarium, sed valor intrinsecus est res ipsa, quatenus ea omnes gentes indigent in ordine ad commercium in quo res sibi necessarias negotiatione conquirunt, legendi sunt Plin. lib. 18. Hist. cap. 3. Leonardus de portis lib. de sextario. Petrus Greg. l. 36. sintagmat. cap. 2. n. 6.

8 Negotiatio † continet commercium gentium inter se de iure gentium est ut gens quæ in vno abundat id deferat ad aliam indigentem, & sic dicitur commensuratio inter res quæ commutantur inter diuersas gentes, cumque inter illas non sit commune signatum numisma, & denarius, quia sub diuerso Principe, & politia viuunt. Ius gentium ipsum introduxit valorẽ aliquibus metallis, ut ipsorum pondus publicum mensura sit in commerciis, & commutationibus, hic autem valor apud gentes politice viuentes iure ipsarum gentium introductus, & à quolibet particulari Principe penitus immutabilis, quamuis magis aut minus possit minui, aut augeri propter abundantiam vel inopiam, hic inquam valor intrinsecus dicitur sumiturque in ordine ad indigentiam generis humani, quam incurrit post peccatum, & in illius pœnam, etenim in statu naturæ integræ, & innocentia cum nulla esset indigentia, nulla commutatio, nullum numisma ibi reperiretur, sed quilibet absque auro, & argento vllæ commutatione haberet vinum, & lac, & omnia sibi necessaria ad vitam, quod secus esset in statu puræ naturæ, in qua necessaria erat commutatio, & commutationum mensura quæ est numisma, sicut & ibi esset appetituum pugna.

9 Igitur † nullus est intrinsecus valor cui correspondeat pretium nisi in ordine ad indigentiam rerum, quæ est mensura secundum rei veritatem commutationum, quare quantum crescit indigentia tanto augetur, & va-

lor, & pretium, cumque iure gentium argentum, & aurum sint in pretio, & æstimatione omnes gentes illo indigent, ut in pondere publico (quod denotat signum regium) vel etiam non sit sigillatum imagine Principis, aut superscriptione, mensura est commutationum ratione valoris intrinseci qui desumitur, ut dixi in ordine ad indigentiam rerum, quam homines habent in diuersis regnis & prouinciis.

SVBDIGGRES. II.

Qua ratione lucrum quod Princeps habet ex moneta alteratione sit turpe, aut honestum.

SUMMARIUM.

1. An lucrum, & emolumentum quod Princeps acquirit ex moneta mutatione sit iniustum, & n. 2.
3. Quæ mutationes monetarum tam mala sint quod de natura sua non sunt aliquatenus permittenda.
4. Ratio difficultatis enodatur, & numero 7. & 8.
5. Moneta falsa facta ab aliquo particulari non impunè expenduntur, sed statim ac innotescunt præcluduntur, & comprehensus fabricator variè punitur, & n. 6.
9. Superscriptio monetae, & figura impressa auctoritate principis est nuntius, & signum veritatis materia, & ponderis, & n. 10. & 11.
12. Oresmij sententia propalatur, & numero 16.
13. Regis est & absoluti principis altum dominium dum mutat monetam.
14. An princeps, siue Rex, siue imperator nequeat immutare proportionem, & habitudinem quam habet metallum monetae pretiosius, ad aliud minus preciosum, & n. 15.

Corollarium secundum ex doctrina tradita in corollario anteriori colligitur ratio eorum, quæ dicit Nicolaus Oresmius, fere in toto opusculo, & maxime cap. 15. 16. & 17. & 18. vbi dicit quod † lucrum, & emolumentum, quod Princeps acquirit ex monetae mutatione est iniustum, quia omnis mutatio monetae propter quam in rarissimis accipit simpliciter inuoluntarie pecuniam subditorum, quod prohibet cursum prioris monetae melioris, forte & quam quilibet plus vellet habere, quam aliam, deinde præter necessitatem absque utilitate, quæ ex hoc posset venire subditis, ipse reddit eis pecuniam minus bonam, & si faciat meliorem, quam antea, hoc tamen est, ut deterioretur in posterum, & tribuat eis minus æquialenter, de bona, quam receperat de alia, & qualitercunque sit ipse retinet

vinet perfecte partem pro se, in hoc igitur quod ipse supra pecuniam recipit incrementum contra, & prater naturalem ipsius usum, ipsa acquisitio par est usura, & peior quam usura, eo quod minus voluntaria, vel magis contra voluntatem subditorum, & absque hoc quod possit eis proficere, & prater necessitatem penitus, & quoniam lucrum fœnerationis non tantum excedit nec ita præiudicabile generaliter multis, sicut istud quod contra, & supra totam communitatem impositum non minus tyrannice, quam dolose, ita ut sit mihi dubium an potius debeat dici violenta prædatio vel exactio fraudulenta.

- 2 Ex quibus colligit cap. 16. Quod, † et si aliquotiens eueniat, ut pro scandalo vitando permittantur in communitate aliqua inhonesta, & mala sicut lupanaria publica, aliquando etiam pro aliqua necessitate, vel opportunitate permittitur aliqua negotiatio vilis sicut est ars camporis, vel etiam praua sicut est usura, sed de tali mutatione monetae pro lucro accipiendo non apparet aliqua causa mundi, quare tantum lucrum debeat, aut possit admitti quoniam per istud non vitatur scandalum, sed potius generatur, & multa inconuenientia inde sequuntur. Nec est aliqua necessitas siue opportunitas hoc faciendi, nec potest Reipublica expedire, cuius rei manifestum signum est, quod mutationes huiusmodi sunt nouiter adinuenta. Neque enim sic factum est in Ciuitatibus, aut Regnis olim prospere gubernatis, neque vnquam reperi historiam qua de hoc faceret mentionem hoc excepto, quod in quadam Epistola Cassiodori scripta nomine Theodorici Regis Italiae, vna parua mutatio in pondere facta durissime reprehenditur, & multum efficaciter reprobatur, quam quidem efficacius fecerat pro quibusdam stipendiis persoluenendis, vnde prædictus Rex Boëtio de hoc scribens inter cetera dicit. Quapropter prudentia vestra lectionibus erudita, dogmatis scelestam falsitatem à consortio veritatis eiiciat, ne cui sit appetibile de illa integritate subducere, & quibusdam interpositis, rursus (inquit) mutilari certe non debet quod laborantibus datur sed à quo actus fidelis exigitur compensatio minuta præstetur, &c. Si vero Italici seu Romani tales mutationes finaliter fecerunt, sicut videtur de quadam praua moneta veteri, qua quandoque reperitur in campis, hoc fuit forte vna de causis, quare eorum nobile dominium (notent hoc consiliari Principum) deuenerit ad nihilum. Sic
- 3 igitur patet, quod † istæ mutationes tam malæ sunt quod de natura sua non sunt aliquatenus permittendæ, quam verissimam doctrinam à cap. 17. & deinceps ex manifestis absurdis, & inconuenientibus, quæ necessario inferuntur ex mutationibus quibuscunque monetarum, quarumcunque sequuntur euidenter confirmat, ut legenti sincere constabit.

Sed † duas vel tres rationes premo quæ 4 fundantur in doctrina D. Th. ubi supra, primo quia si Principi incumbit filios monetarios (ideest eam falsificantes, decurtantes, colantes, & miscentes) condemnare, quomodo potest non satis erubescere, si reperitur in eo quod in alio debet morte turpissima punire, quæ ratio iure, & dictamine naturæ conuincit, quia cum maiori damno Reipublic. Princeps aut minori pondere cudit monetam, aut antiquam decurtat, colare facit, aut mixturam inducit volens quod moneta in valore maneat immutata, quam si aliquis particularis hæc faceret, cuius ratio est euidentis, quia † monetæ falsæ factæ 5 ab aliquo particulari non impune expenduntur, sed statim innotescunt præcluduntur, & exterminantur, & si fabricator comprehenditur varie punitur, ut infra dicam, & raro, diu perdurant falsæ monetæ, at dum Rex eas perficit impune currunt, & suo cursu regnum, & principatum deuastant, & destruunt, & tanquam singularis ferus depastat, & veluti ignis comburens montes, & sylvas in cineres conuertit. Ciuitates, & commercium exterorum euertit, & conciuium æconomicam gubernationem conturbat, familias ad nihilum redigit, pauperum miseriam auget, cum omnium rerum pretia crescant, quare dubio procul, sicut particularis homo dum has falsitates in monetis facit peccat grauissime, & ad restitutionem eo modo quo possit tenetur. Ita 6 & Princeps, qui iure gentium obligatur sicut quilibet alius ad non falsificandam monetam, hoc autem faciens aufert à subditis contrætorum voluntates, & ipsis inuitis, quod suum est, subditi enim habent suarum rerum, & pecuniarum dominium nõ solum quantum ad valorem extrinsecum à lege, & Principe dimanantem, sed etiam quantum ad valorem intrinsecum, qui ut vidimus est de iure gentium, & immutabilis ab aliquo Principe particulari in pondere, & qualitate metalli, quare si pondus minuit, aut qualitatem alterat contra iustitiam ex iure gentium facit, quare Princeps, vbi non est necessitas vtendi dominio alto monetam nequit alterare.

Secunda ratio † sumitur ex Cassiodori Epistola rescripta Boëtio, nomine Regis 7 Theodorici, cuius erat Secretarius. Cum enim moneta in pondere esset diminuta pro soluendis stipendiis, ut dicit prudentissim. vir. Mutilari certe non debet, quod laborantibus datur, sed à quo actus fidelis exigitur compensatio minuta præstetur. Quæ ratio profundissima est, cuius profunditatem si penetrant consiliarij Regij non ita facile declararent propter quamcunque regni necessitatem, cui aliis viis succurri potest in Monetarum altera

tarum alterationem ex qua iusta stipendia laborantibus auferuntur, ad monetarum autem mutationem cum moneta sit commutationum mensura, rerum quibus indigemus, alterantur pretia, vt sic sit commensuratio rerum, & mensuræ in qua commensuratione, & proportione consistit nationum omnium commercium, vnde cum stipendia publica taxata lege, pragmaticis, & statutis municipalibus, tam in seruitiis officiorum Reipubl. quam beneficiorum Ecclesiasticorum, quam in eleemosynis taxatis pro eorundem ministrorum congrua sustentatione, quam in arte camporia, & similibus, hæc inquam stipendia maneat immutata, tota congrua sustentatio corrumpitur, & rectum regimen politicum, & æconomicum auferitur, nec potest ab his ministris, & sacerdotibus actus fidelis exigi, cum compensatio minuta præstetur.

8 Tertia ratio † sumitur ex Oresmio *cap. 4.* sic aiente. *Cum primum cepissent homines mercari sine comparare diuitias mediante moneta, non dum erat in ea aliqua impressio, vel imago, sed vna portio argenti, vel æris dabatur pro potu, vel cibo, quæ quidem portio mensurabatur ad pondus, & quoniam tadiosum erat ita crebro ad trutinam recurrere, nec bene poterat pecunia mercatoris equiparari per pondus. Cum hoc etiam, venditor, vt in pluribus non poterat cognoscere metalli substantiam, siue modum mixtionis ideo per sapientes illius temporis prudenter prouisum est quod portiones monete fierent de certa materia, & determinati ponderis, & quod in eis imprimeretur figura quæ cunctis notior significaret qualitatem materia, numismatis, & ponderis veritatem, vt amota suspitione posset valor monete, sine labore cognosci. Quod vero impressio talis sit nuntius, & signum veritatis materia, & ponderis nobis ostendunt antiqua nomina monetarum cognoscibilem, ex impressionibus, & figuris, &c.*

9 Ex quibus tale elicio fortissimum argumentum, quia † superscriptio, & figura impressa auctoritate Principis est nuntius, & signum veritatis materia, & ponderis, quem princeps emittit ad omnes gentes cum quibus commerciatur, & quarum diuitiis naturalibus indiget, ergo materia, & pondus immutari nequeunt à Principe sua constitutione mutante veritatem materia, aut immutante ponderis quantitatem, consequentia est euidens, quia tale numisma esset nuntius mendax, & signum falsum contra fidelitatem, quam tenetur seruare iure gentium, gentibus commerciantibus & distrahentibus diuitias suas naturales pro artificialibus fallacibus in veritate, & pondere, quare à commercio, quod introductum est iure gentium extranei se retraherent,

& subditi perirent cum non possent habere ea quibus indigent ex defectu veritatis, & ponderis monete, quam vix extranei vellent recipere cum pondus, & veritas materia iure gentium requisita non adsint, quare sicut si aliquis particularis monetam fabricet sine veritate materia, & pondere requisito falsam monetam cudet, & tanquam monetarius falsus crimē læsæ Maiestatis incurreret, ita Princeps, qui sine requisito pondere valoris intrinseci, & veritate materia facit monetam illam superscribens, & imaginem suam, aut sigillum imprimit falsus monetarius est, & crimen læsi iuris gentium incurrit grauissimum, quia in hoc non procedit vtens dominio alto, sed vt particularis persona.

Quando enim † vitur alto dominio, & i i absoluta Principis potestate cuius potestatis vsus tunc solum est licitus, quum si non fiat in bonum commune, aut læditur, aut periclitatur, vnde *tom. 5. de vero Martyrio fidei in disputat. de torment. & questionibus inter Christianos Memb. 4. §. 1.* refigillationem monete æneæ, quam fecit Rex noster Catholicus Philippus I V. anno 1641. (quam postea satisfacta necessitate vrgentissima ad suum valorem intrinsecum reduxit) illam enim fecit, non tanquam moneta vniuersalis, & commercialis in toto Orbe, sed tanquam exactionem, vt regnum, & vassallos valde periclitantes ex circumuallatione inimicorum tueretur, vt ibi monstraui in hac autem necessitate licitam esse monete maxime si Prouincialis sit, & non totius Monarchiæ, & orbis mihi indubitatum est, & docet † ipse Oresmius monetæ mutationis inimicus *cap. 15.* vbi stante necessitate boni publici potest Princeps reddere subditis monetam minus bonam, quia cum hic interueniat interesse boni publici, etsi subditi quatenus particulares personæ inuiti sint in acceptione monete minus bonæ, & deficientis in valore intrinsecum, tamen quatenus sunt membra Reipublicæ volūtariissime eam accipiunt, sicut aqua ponderans deorsum ob bonum vniuersi sursum detinetur ne detur vacuum, tanquam pars vniuersi ibique naturalissime sistit, & sistet in æternum, vnde in hoc casu ad nullam tenetur restitutionem.

Quare † Regis est, & Principis absoluti i i altum dominium quo vitur dum mutat monetam, quum est necessarium hoc ad boni communis tutelam, & defensionem, vnde si necessitas ista succurritur alteratione monete æneæ non debet fieri in argentea, & si in argentea, non debet fieri in aurea, nec istæ duæ detur pari debent, neque hoc est in Principis voluntate alterare, quia subditus est iuri gentium, quare vt egregie

- 14 Oresmius *cap. 10.* dicit, quod † Princeps, siue Rex sit, siue Imperator, nequit immutare proportionem & habitudinem, quam habet metallum monetæ pretiosius, ad aliud minus pretiosum v.g. si vna vncia auri valeat 16. argenti, in valore intrinseco, nequit facere, quod hæc habitudo, & proportio auri ad argentum, quæ fundatur in valore intrinseco auri maiori & pretiosiore, quam argenti, quod Princeps voluntariè nequit transmutare, nec iure variare, nisi propter causam realem, & variationem ex parte materiæ, quæ causa raro contingit, vt si forsam minus inueniretur de auro quam antea, tunc enim oporteret, quod esset carius in proportione ad argentum, & quod mutaretur in precio & valore respectu sui Regni, & commercij ciuilibus, inter suos subditos, si vero parum, aut nihil sit mutatum in re, tunc hoc nullo modo posset licere Principi, si enim ad libitum hoc posset Princeps facere facillimè corradere omnem substantiam subditorum in
- 15 iusta exactione & dura tyrannide, dixi ad libitum, nam si subsit ratio boni communis tuendi in vrgentissima necessitate, tunc nec tyrannis esset, nec iniusta exactio, vt de moneta ænea diximus, non enim immutat valorem intrinsecum, quem iure gentium habet metallum, nec pretiositatem suam intrinsecam, sed eam extrinsecè minuit in massa, aut auget, vt postea carius vendat in numismate suis subditis, (nam respectu exteriorum, hoc nequit facere, quia respectu horum semper aurum retinet suum pretiū, & valorem intrinsecum,) quæ alteratio iustificatur, quia ita exigit necessitas boni communis tuendi, & cōseruandi. Pecunia enim non est Principis, sed communitatis, cui primo competit iudicare, an alteratio sit expediens & necessaria, quod his verbis concludit Oresmius. † *Et ne Princeps possit malitiosè fingere causam mutationis proportionis monetarum, ipsi soli communitati spectat discernere, si & quando, & qualiter, & vsquequo immutanda est huiusmodi proportio, nec Princeps debet hoc sibi quomodolibet usurpare.* Ita ille, quod ego intelligo, nisi necessitas defensionis Regni, ita vrgeat, quod non sit locus cōgregandi comitia, tunc enim ex consilio virorum timoratae conscientia, (qui polleat sapientia, zelo, & noticia status Regni, & Regiæ indigentia, quæ notissima debet esse, & quales debeant esse huiusmodi consiliarij & consultores, quos Rex in his negotiis arduis debeat asciscere, rectè & prudenter determinat Archiepiscopus Hispalensis in sua *caterina Morali lib. 1. q. 8. art. 21. n. 7.*) hæc monetarum transmutatio fieri potest tantum, & non amplius quantum communis necessitas exigit.

SVBDIGGRES. III.

Vtrum ad mutationem monetæ, sufficiat opinio probabilis?

S V M M A R I V M.

1. *An ad mutationem monetæ sufficiat opinio probabilis.*
2. *An Princeps motus ex rationibus probabilibus de iustificatione legis imponentis tributa noua, possit licitè ea imponere.*
3. *An ad mutationem monetæ nequeat Princeps facere motus duntaxat rationibus probabilibus de eius iustificatione, si contraria opinio securior sit.*
4. *Moderatus debet esse Princeps in mutando metallum, ex D. Thom. & n. 10.*
5. *Exactiones & vectigalia multiplicata corrodunt subditorum numismata.*
6. *Authoris iudicium adducitur, & n. 7.*
8. *Vt sit ratio practicè probabilis ad mutationem monetæ quid requiratur, & numer. 9.*
11. *Principum moderatio circa mutationem metalli & monetæ prudens debet esse.*
12. *Aliud bonum commune, & aliud bonum multitudinis, & n. 13.*

Corollarium tertium est decisio illius grauissimæ difficultatis ad praxim Principum valdè necessariam, quam tractat Archiepiscopus Hispalensis *vbi supra nu. 6.* † an ad mutationem monetæ sufficiat opinio probabilis, ita vt si dum bonum commune periclitatur ex tali mutatione, sunt tamen rationes probabiles, vt possit fieri sufficiat hæc opinio probabilis, an necessario debeat sequi tutior opinio, quod non fiat, ne bonum commune periclitetur, & respondet duo, primum *l. 4. q. 11. art. 3.* quod † Princeps motus ex rationibus probabilibus de iustificatione legis imponentis tributa noua, potest licitè ea imponere, nec in his imponendis expectanda est omnimoda certitudo, & euidencia, quæ cum rarissime habeatur, sæpe periclitaretur bonum publicum & defensio Religionis, quæ sunt præcipua motiua huius impositionis, vt egregiè ait S. Th. *lib. 4. de Regim. Principum cap. 17.* *ibi, exactiones enim, siue vectigalia multiplicata in populo nisi pro vrgenti causa, vt putà pro conseruatione ciuitatis, vel religionis, ipsam conturbant & sunt causa dissensionis & litis.*

Dicit secundum *l. 1. quest. 8. art. 21. num. 6.* quod † ad mutationem monetæ nequit Princeps facere motus duntaxat rationibus probabilibus de eius iustificatione, si contraria opinio securior est. Quia ex hac numismatis mutatione periclitatur bonum multitudinis,

itudinis, & grauissimis exponitur damnis, cum pecunia in corpore politico sit veluti sanguis corpore animalis, at vbi imminet graue damnum bono communi nō licet vti opinione solum probabili cum tanto periculo, ratione cuius redditur improbabilis practice, vt de medicamento probabili minus tuto, de quo ipse bene discurret fere in omnibus *eadem quest. art. 19.* non est autem minus fugiendum periculum interficiendi corpus politicum Regni, vel ciuitatis quam corpus singulare, vnius hominis, vnde recte D. Thom. *lib. 2. de Regim. Princip. cap. 13.* inquit. † *Moderatus debet esse Princeps in mutando metallum, quia hoc cedit in detrimentum populi cum sit rerum mensura. Vnde tantum est mutare monetam, quantum stateram, siue quodcumque pondus, de hac materia videatur opusculum doctū de mutatione monetæ Nicolai Oresmij Episcopi Lexouiensis in tom. 9. Biblioth. veterum Patrum, hæc fere ille, cuius opusculi notitiam, & librum, ego illi dedi, & comodaui.*

Verum enim vero hæc duo Illustrissimi Præsulis asserta, non multum sibi cohærent nam vt vidimus ex D. Thom. † exactiones & vectigalia multiplicata etiam corrodunt subditorum numismata, & pecunias quæ sunt veluti ipsorum sanguis, sine quo est periculum mortis, & defectus corporis mystici, tanta enim potest esse sanguinis corrosio, & diminutio per vectigalia, & exactiones, vt corpus exangue, & depauperatum deficiat, & hæc corrosio, & diminutio vectigalibus, exactionibus, & nouis impositionibus æquiualeat monetæ alicuius mutationi si Prouinciale & numisma, æqualiter enim spoliantur subditi rebus suis, vnde æquale est in vtroque periculū defectus multitudinis, & ex vtroque nisi fiat ex motiuo cōseruandi regnum aut tuendæ religionis urgente necessitate, sequitur conturbatio, dissensio & lis, quare in vtroque vel debet sufficere ratio dumtaxat probabilis, vel in vtroque requiritur quod sit tutior, cum in vtroque periclitetur bonum multitudinis, & vtrumque grauissimis sit expositum periculis, & conturbationibus politicis, quare magis consequenter loquitur Reuerendissimus pariter, & Doctiss. Magister Fr. Ioannes à S. Thom. *1. 2. tom. 1. disp. 12. art. 5. pag. 757.* qui de vtroque eodem modo philosophatur, & discurret.

6 Igitur † ego aliter discurrendo iudico, existimo enim quod in vtroque ratio probabilis ex qua formetur iudicium practicum de iustificatione circa imponenda tributa, vel circa numismatis mutationem sit sufficiens, vt & tributa necessaria imponantur & fiat monetæ alteratio tanta quanta sufficiat, vt necessitati vrgenti ad bonum com-

mune, & Religionem tuendam, vt supra dicebam. Ratio autem probabilis non solum debet respicere convenientiam ad expiscandas pecunias à subditis pro quocumque motiuo, sed pro succurrendo bono cōmuni, & tuenda Religione, si enim ex hoc motiuo fiat nouorum tributorum impositio, & numismatis alteratio, tantum abest quod bonum multitudinis periclitetur, quod imo potius firmatur, solidatur, defenditur, quamuis enim ex bonis particularium monetarum alteratione expiscetur, & detrahatur, sicque particulares homines partem bonorum suorum amittant, & numismata multitudinis minuantur, tamen hæc diminutio sanguinis membrorum in particulari ad salutem & cōseruationem boni cōmunis, & Religionis ordinantur, vt corpus mysticum Reipubl. non peccat, sic enim manus abscinditur, vt corpus animalis feruetur.

Quare si probabili & prudenti motiuo 7 Rex iudicat ad defensionem regni & boni communis & ad tuendam Religionem necessariam esse monetæ alterationem, aut nouorum vectigalium impositionem, sine quibus alterationibus monetæ & impositionibus nouis, non est sufficiens in Thesauris Regis, vt Regnum & Religio defendatur ab inimicis, id poterit tuta conscientia facere, quia si fiat monetæ alteratio ex hoc motiuo prudenti & probabili etiam in praxi est opinio securior, cum vitetur maius damnum scilicet corruptio boni communis, & Religionis euersio ab inimicis intentata.

Verum est, quod † vt sit ratio practice 8 probabilis ad mutationem monetæ requiritur, quod attentis omnibus circumstantiis status Regni, instantia remedij & celeritate succurrendi probabiliter iudicetur, quod non sit aliud medium, quam mutatio monetæ si enim sit modus, quo necessaria ad defensionem boni communis & Religionis habeantur, sine eo, quod numisma alteretur, nec practice, nec speculative est probabile etiam speculative quod si infirmus potest sanari à cancro aliis remediis sine manus abscissione, quod ista abscindi potest, est enim contra charitatem membrum abscindere, quum sine eius abscissione sanitas acquiri potest. Cæterum si Chirurgus probabiliter iudicat, quod non est aliud remedium ad sanandum infirmum, nisi manus abscissio dubio procul potest tuto manum abscindere, secus tamen esset si aliàs æquè iudicaret etiam probabiliter, quod potest infirmus sanari sine manus abscissione, tunc enim tenetur non abscindere, quia tenetur salutem intēdere cum minori infirmi dāno: idem proportionate dicendum de nouorum

vectigalium impositione & numismatum mutatione, cuius mutationis probabilis ratio debet sumi in ordine ad necessitatem urgentem defendendi & tuendi bonum commune & Religionem in ordine, ad quod probabiliter iudicat Princeps non esse aliud medium, nisi mutatio monetæ, aut nouorum vectigalium impositio.

9 Imò † ista noua tributorum impositio, ita potest crescere, quod damnosior sit bono multitudinis, quam alicuius monetæ mutatio, & ista potest esse aliquando congruentior v.g. si Princeps sit ita exhaustus & ad tantam paupertatem Regiam redactus, quod non possit tueri Religionem & regnum nisi, vel moneta mutetur, vel argentum Ecclesiarum auferat, non dubiro, quod satius esset monetam alterare, vt expiscetur numisma necessarium, quam quod sustollatur Ecclesiarum argentum, quod dicatum est diuino cultui.

Hoc est, quod dicebat D. Thom. *cap. 13. citat. quod † moderatus debet esse Princeps in mutando metallum, quia hoc cedit in detrimentum populi, quia tantum est mutare monetam, quantum stateram, siue quodcunque pondus.* Egregia verba si rectè intelligantur iuxta principia politica, quam idem S. Doctor circa regimen Principum piè & Catholicè statuit, etenim ista † Principum moderatio circa mutationem metalli & monetæ prudens debet esse, est autem prudens, si conscientia probabili dirigatur, est autem probabilis conscientia, quum Princeps probabiliter iudicat hoc esse medium necessarium ad Regni & Religionis tutamen, sicut vt ferat legem obligantem sufficit, quod probabiliter iudicet esse conuenientem bono communi, eo autem ipso, quod probabiliter iudicet, quod monetæ mutatio, aut noui vectigalis impositio, est necessaria hic & nunc ad bonum commune securior est, quamuis sequatur detrimentum populi, & multitudinis.

12 Aliud enim est † bonum commune, quod est diuinum & immutabile semper, & quod omnes ciues & membra corporis politici appetunt, aliud est bonum multitudinis, & populi, quod minui potest & decurtari, quia mutabile est, vt bonum commune immutatum perseueret, quia est bonum totius, ad quod ordinantur bona partium, & multitudinis, semper tamen bonum totius conseruare debet Princeps, cum minori detrimento partium, & sic moderatus debet esse in mutando metallum, & moderatior in mutandis mensuris, & ponderibus publicè assignatis, quia pondus, & mensura magis necessaria sunt ad conseruationem Reip. quam numisma, magisque imitantur naturam, vt egregiè adnotabat S. D. *cap. 14. eiusd. lib. 2.*

quare maius pondus rationis exigit Princeps, vt pondus & mensuras rerum immutet, quam numisma, quia licet hoc sit instrumentum vitæ humanæ & commutationum, tamen cum sit ex auro, & argento, vel alio metallo, non ita per se ordinatur ad hanc commutationem, at pondus & mensura publica, vt vlna, statera, vnica, congium, & similia ex quacunque materia fiant semper mensurant, & sic per se ordinantur ad commutationes, quare in nostra Hispania raro leguntur minuta pondera, & mensuræ, vt constat ex historiis Regis Alfonso II. Ioannis I. & Henrici II. vt eruditè refert Couarru. *tract. de pondere monetarum Hispanicarum, cap. 5. & 6.*

SVBDIGGRES. IV.

Vtrum Princeps possit materiam numismatis pluris aestimare, quam in se aestimatur?

S V M M A R I V M.

1. *An Princeps materiam numismatis possit pluris aestimare quam in se aestimatur.*
2. *Authoris mens propalatur.*
3. *An de consensu populi, aut ciuitatum Regni etiam absque publica inopia & indigentia poterit Princeps augere numismatum pretia, & n. 4.*

Corollarium quartum, est intelligentia Doctissimi Couarr. vbi modo *cap. 7. n. 5.* vbi sic loquitur. † *Nam ad subueniendum publicæ necessitati publicisque impensis poterit pluris aestimari Princeps, quam numismatum materia aestimetur. Imò hoc ipsum quandoque vtile Reipub. est, ne pecunia aurea, vel argentea extra Regnum, aut extra Prouinciam exportetur, vt admonent Innocentius & Guid. Pap. cap. quanto de iure iur. constat sanè ex constitutionibus Henrici II. & Ioannis I. ob publicas necessitates ab ipsis Regibus numismatum pretia augmentum accepisse, sed & consensu populi, aut ciuitatum Regni, etiam absque publica inopia poterit idem Princeps efficere secundum Innocent. Panormit. & alios in dict. cap. quanto itidem hoc factum Romæ ob publicam inopiam ab ipso Senatu testatur Plinius lib. 33. cap. 3.*

Quæ doctrina grano salis Theologici cõdienda est. Veram enim reputo, † quum interuenit publica indigentia, cui subuenire aliter non posse probabiliter iudicat Princeps de consilio virorum sapientum & timorata conscientia. Si enim factum est, *ann. 1652. in moneta ænea, quæ vltra valorem intrinsecum fuit aestimata ob ingentem, quæ tunc premebat, necessitatem, qua succursa*

curfa, ad suum antiquum valorem est redu-
 cta. Existimo, quod ob illam rationem, ne
 moneta aurea, vel argentea extra Regnum
 ab extéris & incolis deferatur, non est suffi-
 ciens motiuum, vt istæ monetæ in pretio
 valoris intrinsecè alterentur, nisi sit maius
 detrimentum, quod Reipub. sequitur ex hac
 extractione, quam vtilitas commerciandi &
 aliorum finium politicorum, quos habent
 Principes ad tutamen regni & Monarchiæ,
 id autem, quod dicit Couarr. quod de con-
 sensu populi, aut ciuitatum Regni etiam
 absque publica inopia & indigentia poterit
 Princeps augere numismatum pretia, mihi
 non arridet sic absolute prolaturum, si loqua-
 mur de pretio fundato in valore intrinsecò
 materiæ monetæ, hic enim valor non pen-
 det à lege Principis, aut communitatis ciui-
 tatumve Regni, sed habet suam intrinsecã
 æstimationem à iure fere omnium gètium,
 & politicarum nationum, quare si pretium
 augetur monetæ vltra valorem intrinsecũ,
 hoc augmentum facere cogit necessitas, &
 indigentia publica, neque ad libitum potest
 fieri, sicut nec alteratio stateræ, & men-
 suræ publicæ, ex qua alteratione, & pretiis
 pecuniæ augmento innumeræ sequuntur
 perplexitates, & incôuenientia, vt adnume-
 rat Oresmius, quare sine publica indigen-
 tia nequit Princeps, aut ciuitatum Regni
 comitia pretium monetæ augere, & multo
 minus minuere, nam si minuitur est, cum
 magno multitudinis detrimento, si augetur
 pari modo stipendia ministrorum & ope-
 rariarum minuuntur, cum eorum ministe-
 ria, ita exigantur sicut antea, & cum pecu-
 niæ pretium augetur caterarum mercium,
 & aliorum quæ ad vitam in victu & vestitu
 requiruntur etiam augentur, quare vel sti-
 pendia debent augeri & pretia rebus taxa-
 ri, (quod in praxi est moraliter impossibile,
 vt iam est expertum tempore diuersorum
 Regum,) vel pecunia immutata debet esse,
 & sic mutari & eius pretium augeri nequit
 Princeps, aut Respublica etiam de consensu
 ciuitatum Regni.

SVBDIGGRES. V.

*Nullus nisi Princeps potest, resigillare
 monetam.*

S V M M A R I V M.

1. *An nullus nisi princeps possit resigillare mo-
 netam.*
2. *Ratio difficultatis affertur, & numer. 3.
 & 4.*
3. *Falsificans regium sigillum pœna mortis pu-
 nitur.*
6. *An qui resigillat auctoritatem Regiam si-*

*bi usurpet iniuste, & contra ius ipsum
 naturale.*

Corollarium quintum sit, quod si Prin-
 ceptis ob publicam & videntissimam
 necessitatem monetæ pretium aug. at, in
 cuius augmenti signum, ipsam iterum su-
 peraddit, super inscriptionem numeri au-
 gmenti, quod sibi applicat indefensionem
 regni & Religionis, ita hæc superinscriptio
 Regia soli Principi priuatiuè ad omnes alios
 pertinet, quod nullus alius potest tutâ con-
 scientia, & liber ab obligatione restituendi
 augmentum, quod sibi reseruat, monetam
 resignare & resigillare contra factò sigillo à
 Rege posito & contrarium asserere omnino
 est improbabile & temerarium. vt potè con-
 tra regimen Politico Christianum. Ratio
 est perspicua, quia Rex Catholicus & pius,
 qui augmentum pecuniæ non infert, vt cor-
 rodat & collimet diuitias suorum subdito-
 rum, ad augendum suum thesaurum, vt diuitiis
 abundet ad ostentationem sicut forsitan fe-
 cit Rex ille de quo, *cap. quanto de iureiuran.*
 sed ad Regni Ecclesiæ Catholicæ & Roma-
 næ Religionis, motus, imo coactus neces-
 sitate, in qua constitutus nequit, vt oportet
 attentis circumstantiis, (quas considerare &
 discutere ad subditos non pertinet, sed ad
 Regem vnâ cum viris zelo & prudètia præ-
 dictis, scientia Theologica & vtriusque iuris
 peritia ornatis) tutari bonum publicum &
 Religionem Christianam Catholicam, ergo
 qui resigillat monetam, vt sibi usurpet, au-
 gmentum, quod ex resigillatione accrescit,
 & mortaliter peccat, & ad restitutionem te-
 netur, vt potè rem alienam retinens inuito
 Domino.

Secundò, quia si Rex Catholicus in
 subsidium bellorum contra hæreticos &
 alios infideles oppugnâtes Ecclesiã & suum
 regnum monetæ augmentum facit, vt pro-
 pterea habeat stipendia & auxilia bellorum, &
 id faciat ex consilio prudentum, & dictami-
 ne ad conseruationem boni communis, &
 publici, lex ex hoc dictamine dimanans ius-
 ta est, & subditos obligat in conscientia, er-
 go in conscientia nequeunt, sibi usurpare
 augmentum pecuniæ, quod accrescit ex re-
 sigillatione regia, consequentia est euidens,
 quia lex ista iusta est ex vi cuius augmentum
 monetæ accrescit Regi in tutamentum re-
 gni & Ecclesiæ, & ita qui illud retinet resti-
 tuere tenetur, siquidem furatur à Rege,
 quod suum est, quod aufert Rege ratio-
 nabiliter inuito, & toto Regno etiam in-
 uito, quod in illam resigillationem & mo-
 netæ augmentum consentit propter sui &
 Ecclesiæ tutamen, & sic euidens est, quod
 qui resigillat auctoritate propria sibi usur-
 pat rem alienam, & sic contra iustitiam
 peccat,

peccat, cum augmentum monetæ sit Regis & Regni non particularium personarum.

4. Tertiò, quia † dato, & non concessio, (de hoc enim alibi disputo,) quod licet possit quis absque obligatione restituendi defraudare alia vectigalia occultè & furtim merces introducendo, tamen nequit vllus resigillare monetam & augmentum sibi expiscari. Ratio discriminis est manifesta, quia in hac specie si quis furtim introducit merces est, cum periculo eas in integrum amittendi, & in hac introductione Regij sigilli, aut superscriptionis falsificatio non interuenit, sicut interuenit in falsa moneta, aut resigillatione, cum enim sigillum regium, aut superscriptio sit substantia valoris, tum regiarum litterarum, tum monetarum, vt bene aduertit cum aliis Couarr. *cap. 22. pract. num. 9. versic. quod sigillum.* † falsificans regium pœna mortis punitur, vt latè Afflictis *decis. 404.* Vnde moneta, quæ fit, aut resigillatur æqualis sit valoris, cum ea quæ facta est à Rege, tamen falsa & adulterina, si fabricetur, aut resigilletur à non habente potestatem, vt latè Baldus *cap. quanto cit. & consil. 376.* est enim falsa ex causa formali, quia sine auctoritate imprimit sigillum, quale illud sit ex vi cuius accrescit lege Principis valor, quem imponere solus Rex ex auctoritate Regia potest.
6. Vnde † qui resigillat auctoritatem Regiam sibi vsurpat iniuste & contra ius ipsum naturale, & sic crimen læsæ maiestatis committit, & cum titulo falso sibi arrogato Regi expiscaretur augmentum monetæ, quod necessitate publica Rex coactus posuit, & auxit, dubio procul qui surripit sic resigillando tenetur restituere, etsi posset aliàs vt recompenatione, quod valde difficile est, (quia semper præsumendum est de Principe Catholico, quod non peccat imponendo vectigalia,) tamen resigillans, nec excusat peccatum grauissimum contra iustitiam, neque pœnam mortis iuste impositam. Verum est, vt dixi *tom. 5. de vero Martyr. loc. cit.* quod pœna debet moderari & quæstiones tormentorum mitigari, quum non fabricatur falsa moneta ex adulterino metallo, aut nimium mixto, sed solum resigillatio fit, & resigillatores nimium crescunt, vt ibidem adnotauit.

SVBDIGGRES. VI.

Iuste est lata pœna mortis, etiam Regularibus cudentibus falsam monetam.

S V M M A R I V M.

1. An iuste feratur pœna mortis etiam Regu-

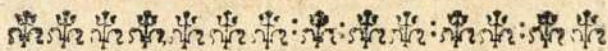
laribus qui cudunt falsam monetam.

2. *Falsificans monetam alicuius ciuitatis quæ pœna sit puniendus, ex Claro Alexandro.*
3. *Authoris iudicium propalatur,*

COrollarium sextum, quod † iuste Summus Pontifex Urbanus VIII. se conformans aliis Summis Pastoribus, Regibus, & Principibus statuit pœnam mortis etiam Regularibus & personis Ecclesiasticis traditionis curiæ sæcularis, qui aliquo modo monetas maximè aureas, & argenteas, tonderit, aut fabricarit, aut aliquo modo falsificarit, nulla est enim Respublica bona politia directa, in qua pœna mortis naturalis non sit imposita, quamuis modus mortis varius fuerit à diuersis Principibus decretus. Imperat. Constant. *leg. si quis 2. Cod. de falsis monet. lib. 9.* pœnam ignis. Rex Catholicus eandem statuit. Rex Gallus, vt notant Clarus Alexand. *verb falsum num. 37.* Gotifred. *ad leg. 2. cit.* aqua oleoque feruenti suffocatur reus læsæ Maiestatis, qui refert ex aliis, quod illi manus abscinduntur. In Hispania tamen qui resigillarunt monetam æream, dum eius valor intrinsecus duorum marauetinoꝝ creuit lege & auctoritate Regia ad octo marauetinos ascitij valoris, hi inquam resigillatores in furca animam suffocati exhalabant, quia pœna ignis solum videtur taxata illis qui nummos falsa fusione formant, vt instrumentum, quod assumpserunt ad falsam monetam cudendam, illis sit in pœnam mortis habendæ, *leg. 2. si quis ciuitat.*

Notat tamen clarus Alexand. *ubi supra,* quod † falsificans monetam alicuius ciuitatis non est morte naturali puniendus, sed pœna capitali, quam statuit *lex 1. C. de falsa monet.* pœna autem capitalis absolutè taxata non est pœna mortis naturalis, sed ciuilis, qualis est deportatio, vt est communis intelligentia, vt multis citatis tenent Clarus Alexand. *§. final. q. 67.* Farinacius *q. 19. pract. Follerius in pract. verb. pœnis debitis n. 47.* Ioann. Andr. *cap. quanto de iureiuran.* Vnde si lex absque aliquo addito dicat, quod quis pœna capitali puniatur, intelligi debet de pœna deportationis, aut damnationis exilij perpetui. Existimo tamen, † quod crimen resigillationis monetæ æneæ etsi grauissimum, sit & pœna capitali dignum, non tamen ita grauissimum, quod Religiosus ex eo, quod resigillet, aut consentiat, quod in sua cella, aut conuentu resigilletur, non debeat ad triremes damnari, aut ad carcerem perpetuum, non enim ita euersiuum est religiositatis, quare si pœnitentia ductus sit, mitiori pœna puniri potest. Pontifex enim Urbanus VI II. solum falsificationem circa monetam

netam auream, vel argenteam fevere puni-
nit, sed hoc relinquerem circa monetæ
æneæ refigillationem, iudicis Regularis pru-
denti arbitrio.

RESOLVT. VII.

*Aliqua Regula statuantur pro dam-
natione fratrum ad triremes, non
obstante decreto Urbano, de non
eiiciendis.*

LONGISSIMVS esset tractatus, si de
praxi omnium delictorum, quæ in
tæculo puniuntur pœna mortis, vt huius
loco substituatur triremium pœna, tracta-
remus, & tomus iste nimiti crederet. Qua-
re decreui (post discussionem horum crimi-
num, quæ deseruiat in exemplar aliorum, de
quibus latè Clarus Alexand. §. final. qu. 68.
Santorus p. 1. cap. 4. pag. mihi 157. vbi plura
adfert, quæ in praxi non puniuntur inter
Regulares, pœna triremium, etiam si in sæ-
culo puniantur pœna mortis, confundit etiã
pœnam mortis & pœnam capitalem, quod
non est verum, cum in ordine ad hoc pun-
ctum valdè differant.) Vela complicare &
ad aliquas regulas rem reducere, quibus in
hac grauissima pœna imponenda dirigi pos-
sint iudices Regulares, sine eo, quod decre-
tum Urbanum de non eiiciendis, nisi spe-
ciali forma sibi disposita, quæ dubio procul
obseruanda est ad formalem expulsionem à
Religione, vim suam amittat, sed in praxi à
Summo Pontifice intenta semper existat,
vt potè Sanctissimum & Religioso statui val-
de conueniens. Igitur ex dictis sequentes
accipe Regulas.

SVBRESOLVT. I.

*Expediens est hodie aliquos Regulares ob deli-
cta ad triremes damnare.*

SVMMARIVM.

1. *An hodie liceat & expediens sit Religioni-
bus aliquos Religiosos professos propter
aliqua enormia & atrocia delicta ad tri-
remes damnare.*
2. *Sanctori de Malefic. sensus adducitur.*
3. *An pœna triremium sit pœna incorrigibi-
lium, & contumacium.*
4. *An Religiosus qui damnatur ad triremes,
sive ad tempus, sive ad vitam si aliàs sit
contumax & animo indurato, possit simul
ab ordine expelli.*
5. *An aliquis possit expelli à Religione, qui*

*non potest damnari ad triremes, & sic è
contra.*

6. *An Regularis simplici fornicationi deditus
ter correctus iuridicè, si post annum car-
ceris Urbani contumax sit, possit expelli
à Religione.*
7. *An si quis semel peccatum sodomia commit-
tit possit ad triremes damnari.*
8. *Authoris iudicium assertur, & n. 9.*
10. *Quid item ex dictis sit inferendum, &
num. 11.*
12. *An si expediens sumatur respectu Religio-
nis, an expediat Religionibus suos delin-
quentes condemnare ad triremes.*

Regula prima, hodie † licet, & expe-
diens est Religionibus aliquos Religio-
sos professos propter aliqua enormia, &
atrocia delicta ad triremes damnare, hoc
constat ex priuilegiis Summorum Pontifi-
cum concessis, tum ordini D. Hieronymi,
tum fratribus minimis, de quibus in superio-
bus mentionem fecimus, & egregie pro-
bant Miranda tom. 1. quæst. 52. art. 8. Rodrigue-
z tom. 1. quæst. 30. art. 16. & tom. 2. q. 25.
art. 1. Pellizarius tract. 9. cap. 3. à num. 97. hæc
Regula constat consuetudine, & praxi om-
nium fere Regularium approbata à sede
Apostolica, quæ hanc pœnam videt infligi,
& non reuocat.

Dixi hodie, etiam post decretum Urba-
num de eiectis. contra Lezan. in summ. verb.
triemes n. 5. Hieronymum Rodriguez Re-
sol. 57. n. 8. contra quos sic grauissimè loquitur
Sanctorus de Melfi. p. 2. de pœnis cap. 21.
pag. mihi 289. † Nescio, qua ratione persuasum
sit aliquibus, vt speculationibus sibi aditum ad
communem utilitatem ocludant nulla lege
coacti decretum de eiectis, pestilentes intra Re-
ligionem, ita concludit, vt vir, vel nunquam
expelli possint, restat exitus ad triremes, & hunc
sibi præripiunt, dum salua lege possunt noxios eo
ablegare, vbi & pœnam sentiant & Religio-
nem leuent, sedes enim Apostolica disponit de ex-
pellendis, non de puniendis, formam pro primis
trahit, circa secundum nihil innouat, reuocat
priuilegia & constitutiones ordinum, quoad ex-
pulsionem, non quoad alias correctiones. Hæc
ibi, satis conformiter, ad ea quæ in superio-
ribus est monstratum, tum ex intento de-
creti Urbani, tum quia expulsio, cum sit
pœna spiritualis, sicut excommunicatio, nõ
datur nisi cõtumacibus, at damnatio ad tri-
remes, sicut & incarcerationio est pœna cor-
poralis, quæ datur in criminis vindictam, &
pro satisfactione communis boni læsi, etiam
si reus sit valdè pœnitens, & contritus de
crimine commissõ. Vnde falso Aldrete l. 2.
de discipl. Relig. cap. 22. Pelliz. tract. 9. cap. 2.
num. 166. Senior Rodriguez to. 2. q. 24. art. 1.
dixere, quod † pœna triremium est pœna 3
incorrigi

incorrigibilem, & contumaciam proprie enim talis non est, sed pœna malefactorum & criminoforum, illis imposita in satisfactionem publicam delicti commissi, quod aliàs meretur pœnam mortis, secundum leges ciuiles, illius Reip. in qua committitur delictum.

- 4 Verum est, quod † ille qui damnatur ad triremes, siue ad tempus, siue ad vitam, si aliàs sit contumax, & animo indurato potest simul ab ordine expelli, cæterum vt sētentia expulsionis feratur debet obseruari forma Urbana sine qua, etsi sētentia ad triremes sit firma, & valida, quia hæc est independens à tali forma, tamen sētentia expulsionis omnino est nullā, quia lata sine forma requisita necessariò, ex decreto Sedis Apostolicæ. Cæterum aduerto, quod † aliquis potest expelli à Religione, qui non potest damnari ad triremes sicut potest damnari ad triremes, qui non potest à Religione expelli cum istæ pœnæ inter sese nullam habeant connexionem, nam expellitur quis à Religione si tribus vicibus correctis à peccato graui post annum incarcerationis Urbanae adhuc est contumax, & ad hoc non est necessarium, quod peccatum illud & crimen dignum sit pœna mortis, secundum leges ciuiles, ast si crimen tali pœna sit dignum, potest ad triremes reus damnari, etiamsi contumax non sit, nec possit à Religione expelli.
- 6 Vnde existimo quod † Regularis simplici fornicationi deditus ter correctus iuridicè, de qua triplici correctione constet ex triplici sētentia data & seruata in archiuio Religionis, si post annum carceris Urbani contumax sit potest expelli à Religione, ne suo malo exemplo alios corrumpat, at non potest ad triremes damnari; quia simplex fornicatio non est punibilis legibus ciuilibus pœna mortis (etiam si sit mortale contra legem naturæ,) vt latè clarus Alexand. §. fornicatio, n. 3. nisi ob insignem deformitatem illi adiunctam, aut circumstantiam notabilem, ratione cuius legibus ciuilibus pœna mortis est imposita, de quo latè Menoch. de arbitr. cent. 3. casu 89. Couarru. lib. 3. variar. cap. 18. num. 2. quantumcunque fœmina nobilis sit, & intercesserit scandalum, nisi timeatur graue damnum Religionis, nisi in fornicatione fœmina vi & violentia sit cognita, etiamsi sit meretrix iuxta Constitutionē Neapoli, quam citat Menoch. ubi supra, casu 91. hæc enim violentia punitur pœna mortis in illo Regno, de cuius praxi nondum sum certificatus.
- 7 Et è contrariò † si quis semel peccatum sodomia committat potest ad triremes damnari, quia pro hoc peccato semel commisso pœna mortis est imposita, at si contumax

non sit, neutiquam potest à Religione expelli, sed si ad triremes iudices nolunt misericordia moti damnare alia pœna, vt incarcerationis, ieiuniorum, & disciplinarum puniendus est vsque ad publicam satisfactionem, addo quod nisi sit speciale statutū, nullus Regularis potest ad triremes damnari etiam propter quadruplicatam Apostasiā quia hoc delictum non est dignum mortis pœna secundum leges ciuiles, est tamen tale statutum in ordine Seraphico in quo obseruari debet, non tamen etiam in hoc ordine potest expelli propter Apostasiam, multiplicatam nisi obseruetur forma Urbana, quia quantum ad expulsionem est reuocatum statutum Decreto Pontificio.

Cæterum aduerto † quod si iudex Regularis iudicium inceperit ad expellendum aliquem Religiosum à religione iuxta formam Urbanam, ita vt Reus sit, vel in carcere vel iam annum expleuerit probationis an sit contumax in delicto, si iudex Regularis attentis probationibus, & meritis causæ velit reum, & ad triremes damnare propter delictum dignum morte naturali, & simul expellere à religione, tanquam contumacem de facto, & incorrigibilem, potest vtrumque simul agere, & vtramque infligere pœnam quia hanc simulationem non prohibet Decretum Urbanum. Cæterum si incepit causam ad expulsionem stante hac tela iudicij, nequit ad triremes reum damnare, si iam vel maior pars vel integer probationis annus est transactus vel in carcerem iniectus, ea intentione, vt probetur an sit animo induratus, & contumax, esset enim pœnas cumulare, quod pietas non patitur, si autem maceratus reus per annum probationis Urbanae, & religio, ipsum non expulerit, sed amplius velit expectare si iterum labatur, & si Religio posset illum eiicere, quia iam obseruata est forma Urbana, potest tamen ad triremes damnare propter nouum delictum illa pœna dignum, insuper etiam potest ipsum eiicere, & coniungere vtramque pœnam spiritualem eiectionis propter contumaciam anno expertam Urbano, & corporalem triremium propter nouum delictum, sicque coniunguntur duæ formæ forensis iudicij, & ad eiiciendum, & iuris communis Canonici ad puniendum pœna temporali, posse autem coniungi duas formas iudicij ex consuetudine totus mundus adfirmat, vt ait Drogo apud Clarum §. fin. quest. 3. n. 7. & 8.

Ex dictis infero † concordiam doctorum inter se pugnantium, quidam enim dicunt non esse expediens ad triremes damnare regulares, alij dicunt criminibus id exigentibus valde expedire hanc pœnam. Et enim vt ait D. Thom. 3. quest. 80. art. 10. aliquid

quid potest esse expediens secundum se, quod subiecto nō sit expediens, sed Sanctorius de Melfi. *part. 2. de pœn. cap. 21. pag. 291.* iuxta hanc distinctionem bene respondet, & concordat auctores, primi enim deplorāt & piē quidem statum horum miserabilium ob omnimodam, quam habent in corpus, & animam diuini furoris suorum criminū vindictam, etenim inexplicabilibus malis corporalibus, & spiritualibus afflictantur, quare ferunt Peyrinis & Bernard. Diaz. *ubi supra*, quare si illorum conuenientiam spectemus, illis nullatenus expedit damnatio ad triremes, quod maximē verum tenet in sacerdotibus, quorum officio indecens valdē est spurcæ colluiciei adicere sacras manus, & corpora, quæ Deus sibi tanquam partem præcipuæ hæreditatis, suis summis mysteriis consecrauit. Vnde Urbanus VIII. ergastulum, pro illis institui ordinauit, sed hoc vbique institutum non est, maxime in Religionibus, quæ pauperes sunt, & nequeunt alere hos facinorosos, qui quotidie aufugiūt, & moraliter est impossibile, quod custodiantur, vt par est, maxime cum contingere possit plures huiusmodi esse.

14 Si tamen † expediens sumatur respectu Religionis, certū est expedire Religionibus suos delinquentes cōdemnare ad triremes, dum alius expeditior modus nō suppetat se à tam pestiferis, & contagiosis hominibus liberandi, etiam si sciat in triremibus euasuros deteriores, quia in hac parte iure suo vitur, & per accidens est, quod aliquis euadat deterior, nam qui expelluntur, aut ad triremes mittuntur, non destinantur, vt meliores euadant, sed vt puniantur, & sibi imputēt, quod non in melius, sed in peius proficiant, quia hoc, nec religio intendit, nec genus punitio- nis secū fert, pœna enim emendat, non auget culpam, & est remedium, nō venenum. Notat tamen & fatis piē, Rodrig. Iunior *Resol. 48. n. 12.* quod pœna relegationis ad triremes non est imponenda Religiosis nisi in grauissimis magnique offendiculi, seu scandali criminibus, hoc namque alienum est à charitate fraternitatis, & paternitatis habendæ simul inter Religiosos, & à dignitate altissima sacerdotali, necnon à fundatorum Religionum consuetudine.

SVBRESOLVT. II.

Damnatus ad triremes finito tempore pœna tenetur ad Religionem redire.

SVMMARIVM.

1. *An Regularis damnatus ad triremes finito tempore pœna luendæ teneatur ad religionem redire.*

Tom. II.

2. *Damnatio ad triremes non est à Religione expulsiō.*
3. *Authoris iudicium adducitur.*
4. *An dum quis Regularis sinon expellatur seruata forma Urbana, sed solum damnetur ad triremes, in sentētia debeat poni, quod finito tempore pœna remigij, ad religionem redeat, & n. 5.*

Regula secunda, hodie post Urbanū decretum de eiiciendis, † si aliquis Regularis dānetur ad triremes, finito tēpore definito pœnæ luendæ, ipse tenetur ad Religionē redire, & Religio tenetur ipsū recipere, hæc regula, ita mihi certa est post præfatum Urban. decretū, vt mirer aliquos de illa posse dubitare, quare incōsequenter loquitur Sāctor. *c. 21. cit. p. 292.* & vt defendat sua statuta exfundat Sedis Apost. cōstitutionē. Ratio est perspicua ex doctrina ipsius, quæ certissima est, quia † damnatio ad triremes nō est à Religione expulsio, ast omnis Religiosus, qui à Religione iuridice nō est expulsus, tenetur ipse ad Religionem redire, & Religio tenetur ipsū recipere ex vi professionis solēnis, cuius vis & obligatio solū impeditur, ne vires suas exerat, per expulsionē solēnem & iuridicam, qua nō est punitus, (vt suppono) damnatus ad triremes, sicut ergo iste tenetur redire ad Religionem finito tempore remigandi, ita & Religio est obligata ad illum recipiendum.

Hæc ratio euidens est & adeo vera, quod existimem, † quod finito tēpore remigij teneatur Religio religiosum suū petere à trierarchio, & ipsum compellere, vt restituat tanquam rem suam, & Trierarchus si violenter retineat, aut verberet, incidit in excōmunicationem Canonis *si quis suadente*, imò & ipse superior si sit in notabili & malitiosa mora religiosum suum non extrahendi, si commode potest, neque consuetudo aliqua rationabilis potest superiorem excusare ab hac obligatione, si potest commode religiosum ad religionem adducere, sicut non potest excusari, quod si Apostatā, quamuis sceleratissimū potest capere, si non capit, at iste qui tēpus remigij impleuit, cum non sit verè expulsus, sed ad religionē pertineat tanquā ipsius membrum, non præcisum neque abscissum, si extra Religionem demoretur est verè Apostata. Ergo si capi potest capere tenetur superior, nec video qua ratione oppositum sit practice probabile, vbi decretum Urbanum receptum est, in quo clausulis derogatoriis derogatoriis, & omnibus aliis requisitis, abrogantur priuilegia, consuetudines etiam immemorales, & omnia adminicula in contrarium, etiam si speciali forma sint à Sede Apostolica firmata, & roborata.

4 Vnde in superioribus ostendi, quod † dum quis Regularis si non expellatur seruata forma Urbana, sed solum damnetur ad triremes in sententia debet poni, quod finito tempore pœnæ remigij ad Religionē redeat, sic factum est ex meo consilio in Sanctissima Prouincia Angelorum *an.* 1658. neque aliter potest quis sine manifesta contrauentione decenti sententiam ferre, & quamuis id sententia diffinitiuā non exprimat, implicitè continetur, quia debet ferri secundum ius nouum Urban. VIII. & non secundum statuta ordinis seraphici, quæ quantum ad hoc omnino sunt abolita, & reuocata, nec aliud tuto quis dicere potest.

5 Verum est, quò cum ordinariè huiusmodi scelesti homines de triremibus peiores reuertantur pessimis moribus imbuti, & assuefacti insolenti viuendi modo, sicut solent reuerrere dum capiuntur multi Apostatae, Religio potest ipsos rigide probare, nec in integrum ad commercium aliorum fratrum admittere in conuentu strictiore retinere, exitus à domo prohibere in humilioribus exercitiis probare, hoc enim facere iure possunt superiores ex vi prioris sententiæ damnationis ad triremes, quod si non emendentur & mores corrigant, possunt telam iudicij ad expulsionem sordiri & expellere, si contumaces sint iuxta Urbanam formam.

SVBRESOLVT. III.

Ob delictum valde atrox potest Regularis ad perpetuum triremium damnari, etiam post decretum Urbani VIII.

S V M M A R I V M.

1. *An ob delictum valde graue & atrox Regularis ad perpetuum triremium possit damnari, etiam post decretum Urb. VIII.*
2. *Authoris iudicium propalatur.*

1 **R**egula tertia, si † delictum ita graue, & atrox sit etiam post Urbanum decretum potest regularis ad triremes perpetuos damnari. Ratio est, quia vt vidimus damnatio ad triremes est pœna corporalis, quam infligere non vetat decretum Urbanum, crescit autem pœna iuxta augmentum criminis, quare si istud ita graue est potest regularis perpetuo affigi, & affligi remo. Vnde in ordine seraphico est statutum, quod qui Prouincialem percusserit, ita vt ex percussione sequatur mors, perpetuo ad triremes mittatur. Idem statuitur de leuissima percussione Generalis, vt refert Sanctorus de Melfi. *p.* 2. *de pœnis cap.* 21. *pag.* 285. existimo tamen nisi aliud exprimat in sententia, quod

2 † hæc damnatio ad triremes perpetuos fi-

nitur decennio, quo concluditur ciuilliter vita hominis, & perpetuitas pœnæ huius, quod si aliter sententia intendat debet clariis verbis exprimi, atrocitati enim pœnæ hanc leuitatem ius ipsum apposuit, ita enim dura est triremium pœna, vt vix sint ex centum decem viri, qui decennium in illa transigant, & sic in decennio perpetuitas huius pœnæ concluditur.

SVBRESOLVT. IV.

Hodie nullus Generalis etiam Societatis potest expellere professum, non seruata forma Urbana.

S V M M A R I V M.

1. *An hodie Generalis alicuius Religionis etiam Societatis Iesu ex quocumque priuilegio, aut causa fauorabili sibi concessa possit expellere à Religione Religiosum solemniter professum, non seruata forma Urbana, & num. 2. & 4.*
3. *Pellizarij mens affertur.*
5. *Quid ex premissis sit deducendum.*

Regula quarta, † hodie nullus Generalis alicuius Religionis etiam Societatis Iesu ex quocumque priuilegio sibi concessa, quacumque causa fauorabili, potest expellere à Religione Religiosum solemniter professum non seruata forma Urbana, eo modo quo introducta est in decreto & eiusdem circumstantiis, (vt digressione sequenti, enodabo & extricabo eas.) Hæc regula mihi est indubia contra Pellizarium *to.* 2. *tract.* 8. *cap.* 8. *num.* 41. & 42. *Diana part.* 9. *tract.* 9. *Resolut.* 57. dicit enim Pellizarius, quod ex priuilegio Gregor. XIII. concessa in Bulla edita 22. Septembr. 1582. Generalis potest subditos suos etiam solemniter professos dimittere, etiam si non committant culpas dignas eiectione, etiam si non sint incorrigibiles & contumaces, si ita iudicauerit expedire puritati Societatis, & saluti emissorum, si isti eiectioni suæ non contradicant, quod priuilegium nulli alteri Religionis (ait) datum est, etiam per viam communicationis. Cæterum si eiectio à Societate fiat ob incorrigibilitatem, utique facienda est iuxta formam Urbani decreti, obseruando omnia, quæ ibi dicuntur, vt eiectio sit valida.

Verum enim verò sententia Pellizarij nullo modo est sustinenda, si enim audiendus non est Guibellinus, (vt ait Diana,) quia dicit, quod decretum Urbanum non est in praxi, nec ipse, nec Pellizarius audiendi sunt, dum dicunt, quod Generalis Societatis potest ex priuilegio Gregor. XIII. eiectione

eiicere professos suos ex aliis causis, quam incorrigibilitatis, & contumaciæ, cum expressè Urbanus VIII. suo decreto decernat §. 4. *ut in posterum è religionibus nullus legitime professus eiici possit, nisi sit vere incorrigibilis, vere autem incorrigibilis, & c.* Vnde ipse Pellizarius ibidem num. 3. qu. 3. dicit, quod

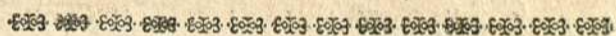
3 † post decretum Urbanum nullus verè professus eiici potest à Religione alio titulo, quam incorrigibilitatis etiam vigore priuilegiorum, aut statutorum particularium, quia præfatis decreti verbis abrogantur in contrarium concessa, non solum explicitè quomodo ibi abrogantur, sed etiam implicitè, si hoc ita est, vt verè est, qua ratione? quo motiuo eximitur hoc priuilegium concessum Patri Generali Societatis? cum decretum omnem quamcumque Religionem mendicantium, & non mendicantium comprehendat, quare iudico omnino impracticabile, quod dicunt Pellizarius, & Diana, decretum solum loqui de eiectione titulo incorrigibilitatis, non vero si aliis titulis celebretur, cum expressè Sedes Apostolica dicat, quod in posterum nullus alius titulus eiectionis sit legitimus, quam incorrigibilitas, & contumacia priuatiuè ad omnes alios cuiuscunque generis titulos. Neque ipse eiiciendus consensus potest præbere, vt ex alio titulo eiiciatur à Societate ad sæculum cum non pendeat ab eius voluntate, aut Religionis, quod nisi incorrigibilis sit & contumax, suspendatur vis & energia obligationis voti solemnis obedientiæ.

4 Præterquam, quod Bulla Gregorij XIII. expressè non dicit, quod Generalis Societatis possit alio titulo, quam incorrigibilitatis eiicere professos, tantum enim dicit. Dubitari contingit, an Præpositus, (Generalis) pro tempore existens, valeat etiam professos ex causis id exigentibus ab ipsa Societate. *Nos re perpensa, atque diligenter examinata, Societati ipsius puritati, atque incremento, emissorumque pro tempore salutem consulere volentes, statuimus, vt deinceps in perpetuum liceat dicto Præposito, quos iudicauerit ab ipsa Societate emittere eosque de eius licentia, ad aliū ordinem se transferre.* Hactenus ibi, quæ verba latè enucleat Suarez tom. 4. lib. 11. c. 1. & 2. & rectè concludit cap. 2. num. 7. quod si sit de sermo de eiectione punitiua, qua etiā inuitus, quis expellitur à Religione requirit delicta proportionata ad talem pœnam iuxta exigentiam suarum constitutionum, iuxta quas ob alia crimina, quam incorrigibilitatem, & contumaciam expelli potest professus à Societate, vt probat cap. 1. num. 2. ex

5 quibus † manifestè constat, quod licet ante decretum Urbanum posset Generalis eiectione punitiua professum suum eiicere à

Tom. II.

Societate propter aliquod delictum in suis constitutionibus expressum, iuxta quas dedit illis Gregor. XIII. hoc priuilegium, quia antea dubitabatur, an constitutio, id posset determinare. Cæterum hodie post Urbanum decretum, hæc dubitatio absorpta est & priuilegium abrogatum, cum in posterum nullus legitime professus eiici possit, *nisi sit vere incorrigibilis, vere autem incorrigibilis minime censeatur, nisi non solum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublati in hac parte statutis, & constitutionibus cuiuscunque Religionis & ordinis etiam à Sede Apostolica approbati & confirmati.* Hæc verba proclamant decretum Urbanum, post quod scripsere Pellizarius, & Diana, & sic non audiendi contra ipsum ante, quod opus Patris Suarez prælo sudauit, & ita non est reprehensione dignus, quare aut decretum, non est receptum, aut si receptum est, hæc sustineri nequit.

DIGRESSIO III.

Explicantur circumstantiæ requisitæ ad eiectionem in forma Urbana.

QVAE sic habet. §. 4. *In posterum è Religionibus nullus legitime professus eiici possit nisi sit verè incorrigibilis, vere autem incorrigibilis minime censeatur, nisi non solum conueniant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublati in hac parte statutis, & constitutionibus cuiuscunque Religionis & Ordinis etiam à Sede Apostolica approbati & confirmati, verum etiam unius anni spatio in ieiunio & pœnitentia probetur in carceribus proindeque vnaquaque Religio priuatos habeat carceres in qualibet saltem Prouincia, elapso autem anno, si nihilominus non resipuerit, sed animo indurato in sua pernicatia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat tanquam pecus morbida, ac membrum putre tandem eiici possit, sed ab ipso Generali tantum de consilio & assensu sex Patrum ex granioribus Religionis eligendis in singulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus. Tum non nisi instructo secundum eorum stylum & constitutiones, & plene probatis causis expulsionis ad sacrorum Canonum præscriptum, & c.*

Circa quam formam vere piam & valde necessariam plura sunt enucleanda, vt facilius in mentibus iudicum Regularium introducatur. Primum, quid intelligatur per legitime

legitime professum. Secundum, quid sit ex iure incorrigibilitas. Tertium, qualis carcer debet esse. Quartum, qualiter computandus annus hic. Quintum de sex Patribus coniudicibus, & adiunctis Generali. Sextum, de modo procedendi iuridico circa expulsionem.

SECTIO I.

Quis intelligatur legitime professus.

SUMMARIUM.

1. *Quid intelligatur per legitime professum.*
2. *Habitus non facit monachum sed professio.*
3. *Sine professione nequit quis esse vere & proprie Religiosus.*
4. *Iure communi idem est vere & proprie Religiosus ac legitime professus. Quid item sit legitime professus.*
5. *Triplicem distinguit professionem P. Suarez, & n. 6.*
7. *An Scholares Societatis per tria vota simplicia sint vere & proprie Religiosi.*
8. *Qua professio scholarium possit dissolvere unionem quamcumque fecit Religiosus.*
9. *An admissio scholarium per vota simplicia ad Societatem sit vera & legitima professio.*
10. *Quandonam vere & proprie dicantur religiosi, & n. 11.*
12. *Quid veniat advertendum.*
13. *Quae vota ex parte vouentis absoluta sint & perpetua.*
14. *Authoris iudicium admittitur, & n. 15. 16. 17. 20. 21. & seqq.*
18. *Vrbani VIII. sensus adducitur, necnon S. Thoma, & n. 19.*
24. *Societatis institutum à Summis Pont. laudatum.*
25. *Quid Sacra Congreg. per Ly legitime professus intelligat.*

Ratio dubitandi sumitur † ex pluribus, quæ valdè sunt consideratione digna respectu scholarium Societatis Iesu, qui post biennium nouitiatus tria vota obedientiæ, castitatis, & paupertatis emittunt, insuper & ingrediendi Societatem in eaque perseverandi emittunt, isti enim vt determinat Gregor. XIII. duplici Bulla vna de anno 1582. incipit. *Quo fructuosius* altera de anno 1584. incipit. *Ascendente Domino*, sunt vere & proprie Religiosi, non secus ac ipsi, tum Societatis, tum quorumuis aliorum Regularium professi, atqui vere & proprie Religiosi constituuntur per professionem,

cap. porrectum de Regular. vbi dicitur. † habitum non facere monachum, sed professionem, &

cap. Religioso de sententia excommunic. in 6. ait Pontifex. *Is qui Religionem ingreditur Religiosus censeris, cum effectu non potest donec sit tacite, vel expresse professus,* & Sixt. V. in sua Bulla edita an.... quia declarauit aliam Bullam suam de illegitimis, dicit, *quia tunc vere & proprie Religiosi esse dicuntur, cum professionem emittunt.*

Ex quibus deducitur, quod † sine professione nequit, quis esse vere & proprie religiosus ex iuris communis, & Bullæ Apostolicæ determinatione, & per professionem quis à nouitio secernitur & distinguitur, professionem enim nullam emittit nouitius etiam si tria vota castitatis, obedientiæ, & paupertatis emittat in manibus Prælati, qui ante annum completum nequit ea acceptare. Vnde † iure communi idem est vere & proprie Religiosus, ac legitime professus, & legitime professus est, qui tria vota substantialia in manibus Prælati post annum nouitiatus iuxta dispositionem iuris communis & Bullarum Summorum Pontificum, & constitutionem Ordinis approbati, emittit.

Propter quæ Pater Suarez to. 4. de Relig. tract. 3. cap. 5. quantum ad præsens attinet † triplicem distinguit professionem vna est, quæ tribus votis solemnibus celebratur, in hac acceptione, ait vtuntur iura & DD. Summique Pontifices in præfatis iuribus, & Bullis quarum temporibus, dum dicunt, quod professio constituit Religiosum, tunc enim (ait) nondum erat Societas approbata, ante cuius approbationem necessaria erat professio secundum illum Ecclesiæ statum, in quo alius modus non erat in vfu, nec approbatus. Vnde ante professionem non erat, quis verus Religiosus, sed quia Sixtus V. qui præfuit Ecclesiæ post approbatam Societatem Bulla Gregor. XIII. & ipse Sixtus dixit, quod *tunc vere & proprie Religiosi esse dicuntur cum professionem emittunt,* & Scholares Societatis in forma, qua admittuntur ad Societatem, & illi se tradunt votis dumtaxat simplicibus, non dicunt se professionem emittere, sicut alij qui solemniter profitentur, sed tantum dicunt *voueo coram Sanctissima Virg.* quare iuxta determinationem Sixti V. ante Bullam Gregorianam isti scholares non videbantur fuisse vere & proprie religiosi, dicit Pater Suarez, quod professio sumitur latiori significatione prout iuxta suas constitutiones, & Canones Congregationis Generalium admissio coadiutorum formatorum dicitur professio, quæ etiam non requiritur (inquit,) vt quis sit vere professus.

Quare eodem capite 5. numero 2. ait. 6 *Potest tertio modo vox illa professio religiosa, generalius pro quacumque firma, ac stabili unione*

vnione cum Religione approbata per traditionem, & vota substantialia Religionis per legitimam potestatem Ecclesiasticam publicè admissam, & hoc modo dicendum est hanc scholarium admissionem esse veram professionem, ut ex dictis constat, sic etiam generaliter pro quocumque tempore, & tam de facto, quam de possibili, verum est per omnem professionem eiusmodi, & per solam illam verum ac proprium statum religionum constitui. Hæc ille, quæ in sequentibus confirmat, an solide? alij viderint.

Ex quibus tale sumitur efficax argumentum. † Scholares Societatis per tria vota simplicia sunt verè & propriè Religiosi, quorum admissio est vera professio, & legitima, cum per legitimam potestatem Ecclesiasticam publicè sit admissa, ergo continentur sub decreto Urbano, *de eiectione, & eijciendis*, consequentia est euidens, quia dicitur, *quod in posterum nullus legitime professus eijci potest à Religione*, vel ergo hæc professio scholarium est vera, & legitima professio, & sic habemus intentum, vel non est vera & legitima professio, & sic scholaris hic vouens tria vota substantialia simplicia non est verus, & proprius Religiosus, quia quis Religiosus constituitur professione, nam *professio facit monachum, & non censetur quis cum effectu Religiosus donec sit tacite, vel expresse professus.* & rursus. *Tunc verè & propriè religiosus esse dicitur cum professionem emittit.* Vnde si ista est vera & propria, qui illam emittit verè & propriè atque legitime religiosus dicitur & efficitur, si vero non est vera & propria & specifica professio, qui illam emittit ex vi professionis, & status non est legitimus, verus, & proprius Religiosus.

Rursus † hæc professio scholarium talis naturæ est, & institutionis, quod Religio potest illam dissoluere vnionem quamcumque, ipse Religiosus fecit, quam nequit Religio alia facere, nisi ad summum, (vt aliqui volunt) ex dispensatione Sedis Apostolicæ, quam non faciet Summus Pontifex nisi magna consideratione, & ex vrgentissima causa, quæ respiciat bonum commune Ecclesiæ, (vt etiam iidem ipsi fatentur,) quare religiosus status horum scholarium, non videtur eiusdem specificæ rationis, & immutabilitatis, ac status aliorum professorum, siue in Societate ipsa, siue in aliis ordinibus, & qua ratione obsecro potest esse status religiosus eiusdem rationis, ille qui solui potest taliter, quod ab illo solus licitè, & validè contrahat matrimonium, & qui ex natura sua non erat impedimentum dirimens matrimonium, nisi accederet indultum Apostolicum, cum illo Religioso statu, qui ex vi sua & dirimit matrimonium, &

incapacem facit cuiuscumque dominij, & proprietatis: etenim ex diuersis proprietatibus alicui rei connexis, rerum specificam differentiam colligit omnis antiqua & rationalis philosophia.

Hæc argumenta apud me tantæ sunt energiæ & efficaciam, vt existimem omnino falsum, quod dicit Pater Suarez, quod † admissio scholarium per vota simplicia ad societatem sit vera & legitima professio, quamuis sit vera, & legitima admissio ad societatem, quæ impropiè dicitur professio, hæc enim iuxta commune ius & Ecclesiæ traditionem reddit professum incapacem dominij, & inhabilem ad matrimonium cum sit traditio personæ totaliter dicatæ & mancipatæ diuino seruicio. Vnde radicem libertatis Deo consecrat, quam traditionem non faciunt totaliter scholares Societatis, & sic eorum admissio per tria vota simplicia, non est legitima, & vera professio, sed vt dicebam legitima admissio, quod hodie negari nequit, & impropria professio, quare huiusmodi scholares non sunt legitime professi, & sic non comprehendit eos decretum Urbanum, sed possunt eiici & dimitti à Societate, non seruata forma Urbana.

Sed modo restat dissoluenda ratio dubitandi adducta, quia vt vidimus ex iure communi, & ex Sixto quinto, † tunc verè & proprie religiosi esse dicuntur, cum professionem emittunt, quæ verba dixit postquam Gregorius XIII. in Bulla *ascendente Domino*, decreuit quod scholares per emissionem trium votorum simplicium fiunt vere & proprie Religiosi sicut professi, *tum Societatis, tum quorumcumque aliorum Regularium Ordinum*, atqui scholares non faciunt veram & propriam religiosam professionem. Ergo videtur, quod non sunt vere & proprie religiosi dicendi, quod dici nequit cum contrarium decernat Gregor. XIII. Respondetur, tamen horum Summorum Pontificum concordiam facilem esse. Nam Sixtus V. loquitur de iure communi, & de ratione Religiositatis & status Religiosi, quem agnouit vsus Religionum & status à tempore immemoriali agnitus in Ecclesia à tempore, quod Episcopus iure Ordinario, & Sedes Apostolica Religionem approbarunt, vsque ad tempus Pauli III. in quo confirmari incipit Societas, & sigillatius, & minutius confirmavit, & solidauit Gregor. XIII. Societati ob eius insignia merita valde affectus, qui speciali priuilegio voluit, quod etsi scholares Societatis non faciant veram ac propriam professionem religiosam, nihilominus admissio in societatem per emissionem votorum simplicium fierent verè & proprie

Religiosi, & sic illis concessit exemptiones, fauores & indulta concessa omnibus professis, tum ipsius Societatis, tum aliarum Religionum, etsi illos non fecerit incapaces dominij, & proprietatis, fecit tamen quum diu sunt in societate inhabiles ad validè contrahendum matrimonium, dimissi vero, nisi sint insigniti ordine sacro innumeros agnoscimus matrimonio copulatos. Vnde Generalis ex causis sibi bene visis, ita dimitti & absolutos abire ille eos facit ad sæculum, ac si non fuerint verè & propriè Religiosi, nullumque votum emiserint.

12 Hoc enim † magna consideratione dignum est, etsi enim scholares vota simplicia faciant castitatis, obedientiæ, & paupertatis insuper perseverandi & ingrediendi societatem sub conditione, quandiu scilicet, non dimittantur à Generali, à Societate, qua admissione absolutus ab omnibus votis illæsus, qui eiicitur, vadit ad sæculum absque omni prorsus vinculo votorum, ac si ea non emiserit, & verè & propriè non fuerit Religiosus, matrimonium contrahat, ac si incapax non extiterit eius contractus. Fateor, quod huiusmodi vota & status religiosus sit conditionatus, quandiu quis est in Societate in aliquo gradu Religiositatis inter tot quos habet approbatus à sede Apostolica. Vnde tam in suis constitutionibus, quam in Bulla *ascendente Domino*, dicitur, quod *hæc vota simplicia ita sunt in societate ab scholaribus, ut ex parte vouētis sint ex intentione se obligandi in perpetuum ad viuendum & moriendum in hac Religione sub obedientia eius, ex parte verò Religionis solum admittantur, acceptando traditionem, & obligationem ipsius vouentis, non tamen se obligando ad semper retinendum ipsum vouentem, aut vota eius, sed solum quantum Præpositus Generalis eos in Societate retinendos censuerit.* Hæc ex Suarez *lib. 3. cit. cap. 1. num. 6.* quod dilucidè explicat

13 *cap. 2. à num. 3.* Vnde † vota ista ex parte vouentis absoluta sunt & perpetua, sed ex parte societatis sub ea conditione quantum Generalis, tam vouentem, quam vota eius retinendum censuerit.

14 Fateor † hæc omnia satis prudenter, & politico-religiosè esse instituta à S. Ignatio Societatis fundatore, & ab eo præmeditata ad conseruandam puritatem, & ministrorum verbi Dei integerrimos mores, qui valdè necessarij sunt ad animarum profectum ob quos fines à Summis Pontificibus sunt confirmata, & institutum huius sancti Ordinis magnis priuilegijs exaltatum, & ob insignia merita in Ecclesiæ augmentum & ædificationem magnis honoribus eleuatum, & iure quidem optimo. Fateor etiam quod Doctissimus Pater Suarez meritissi-

mus societatis Alumnus *cap. 2. cit. à num. 3.* egregiè enucleat difficultates, quæ contra suum institutum quidam excitarunt, easque speculatiuè extricat & componit absolutiorem à votis simplicibus in dimissis, cum vera & propria Religiositate, quam habent, dum sunt huius societatis membra suo capiti Generali & corpori mystico communitatis vnita, hæc enim speculatiuè & pro aliquo societatis statu benè sunt propugnata, & vt propugnatio solida esset sat foret Apostolica confirmatio, à Sanctissimo viro instituta & præmeditata.

Cæterum † magna angor difficultate, & 15 velim, quod Sedes Apostolica ab Spiritu Sancto directa moderamen poneret, vt dimissorum sic crescens numerus frangeretur & minueretur, & ne tot qui verè & propriè erunt Religiosi, & vera professione, (vt ait Suarez) Religioni vniti, dimissi sint imò facti vna caro cum legitimis vxoribus, quæ vnio vxoria horum dimissorum satis peruia est in vniuerso & magnam generat in fidelium mentibus admirationem, ne dicam scandalum, velim inquam ne isti dimissi multiplicarentur ex vi Religiosi facti & à vinculis votorū absolutos illæsos ad sæculū abire faciat Pater Generalis, quod his temporibus in quibus primus ille feruor aliquatenus tepuit, exposcantur aliquæ vrgentissimæ causæ quas Sedes Apostolica exprimat & decernat, quas transilire nequeat Generalis, eiusque potestas limitetur, & coarctetur, ne ita crescat dimissorum numerus, quorum plurimi qui ob aliquam causam nō nimis vrgentem dimittuntur, si in societate perseverarent pænitentia correcti, tum ipsi societati, tum fidelibus maximo essent adiumento in spiritualibus.

Inconuenientia Ecclesiastico-politica, 16 quæ ex hac ita peruia religiosorum exreligiositate & dimissione ad sæculum sine aliquo votorum nexu, aut vinculo sequuntur, Ordinarij clamant, Capitula Ecclesiarum experiuntur, & mundus admiratur. Cur obsecro non expediet, quod Sedes Apostolica hoc dimissorum genus coarctet & limitet, atque reformet, si enim ferè omnes Religiones (vnam Carthusiam iure excipio) qui in primæua sui instituti obseruantia flourerunt, creuerunt, & fructus suauissimos in vinea Domini Sabbaoth protulerunt, & decursu tēporis ob inconuenientia, quæ fragilitate humanæ inconstantia visa sunt pullulare in rigore obseruantia tepuerunt, & declinarunt ab antiquo feruore, & Pontificia auctoritate à viris grauibus, & zelo disciplinæ instructis reformatæ sunt, temperamento appposito vt inconuenientia vitentur, & ordo ipse integer perseveret in rigore regularis disciplinæ, cui erit indecens, quod 17 ostium

ostium ad dimittendum apertum obseretur, & occludatur? ne ita facile pateat, vt per illud, ad sæculum dimittatur qui Deo se perpetuo dicauit ne inter sæculares delicias, & negotia viuat, ex religiosus factus, ac si nunquam vere Religiosus fuisset, hæc enim ostij huius reclusio moderata satis conformis est tum monasticæ primæuæ, tum Ecclesiasticæ antiquæ disciplinæ, iuxta quam etsi aliqui à monachorum consortio expellerentur, tamen erat temporaliter, nec erat ita monachorum numerus magnus sicut modo est dimissorum à Societate, vñtatum etiã est, quod id quod pro temporum exigentia vnum Concilium rigide decernit aliud subsequens moderetur visis inconuenientibus & crescente multitudine, sic Concilium Anziranum *cap. 6.* & Nicænum *1. c. 12.* & Arelatense *2. cap. 12.* moderantur Concilium Eliberitanum *can. 1. de negando viatico Christiano sacrificanti Idolis*, quam reformationem pro temporum diuersitate declarat Innocentius *1. epist. 3. cap. 2.* vt notant Baronius *ann. 305. n. 40. & 43.* Bellarm. *lib. 2. de Imag. cap. 7.*

- 18 Et quidem non video, cur † Vrban. VIII. in suo Decreto *de eiectione* moderamen posuerit, habenas cohibuerit, formam instituerit eiiciendi à Religionibus homines pessimorum morum, quos ex sufficientibus causis Superiores expellebant attendentes puritati religionis, & sanctitati, & bonæ opinionis ministrorum Euangelij (nec enim minus attendant proximorum salutis ordines alij mendicantes) ne scilicet eiectionum numerus succresceret, & cura hodie dimissorum à Societate numerus in tota Ecclesia quasi sine numero succrescat, non sit cohibenda potentia Generalis ne dimittat à vinculis absolutos ad sæculum tot, & tantos religiosos, qui se diuino cultui quantum est ex parte sua perpetuo dicarunt, & consecrarunt ex causa non admodum vrgenti, & quæ alio modo, quam dimissione præcaueri potest, & quæ temporis aliquali decursu, speciali cura, & remedio sanari queit, hæc enim dimissio dubio procul est magnum damnum spirituale, quia illa priuatur dimissus tot bonis spiritualibus, quibus fruitur alumnus societatis, dum illi est vnitus, & est veluti quædam excommunicatio, sicut de
- 19 expulsione loquitur D. Thom. † *quodlib. vlt. art. vlt.* de hac enim grauissime loquitur sacrum Vrbanum Decretum §. 4. *Sacra Congregatio Religionum Superiores serio admonet, ac per Iesu Christi viscera obtestatur, vt memores paternæ charitatis, & mansuetudinis quam profitentur nihil intentatum relinquunt, vt lucrentur animas fratrum suorum, fere in profundum malorum delapsas antequam grauissimum atque extremum expulsionis remedium expe-*

riantur, idque eo magis, quod subditorum sanguinem qui ex malo negligentium, & sui officij immemororum Pralatorum regimine peribunt. D. N. Iesus Christus in supremo Dei iudicio de eorumdem Pralatorum manibus sit requisiturus.

Obscuro à viris cordatis, & animarum zelo præditis, vt præfata verba grauissima ponderent sine passione. Si sacra Congregatio expulsionis remedium ad cõseruandam religionis puritatem, & bonos mores ministrorum, & ordinis decus, dicit esse grauissimum, & extremum remedium ante quod nihil intentatum relinquere debent Superiores; cur non idem dicendum est de expulsionem & dimissione Religiosorum societatis, qui ex sua parte perpetuo sunt Deo dicati? isti enim cum ad sæculum redeant à vera religiofitate sæcularibus negotiis se implicant sicut ante absoluti, & liberi ab omni religionis vinculo, quo se perpetuo vinciunt, & ligant, & cur expulsi ab aliis religionibus grauissimum, & extremum remedium patiuntur, nisi quia priuati consortio Religiosæ communitatis, & bonis, ex illo ipsis prouenientibus spoliantur, hoc idem spoliolum habent dimissi à Societate, imo multo maius, quia absoluuntur à consecratione illa quam acquisierant ex votis, quæ emiserunt, etsi simpliciter non solemniter, expulsi autem ab aliis religionibus manent ligati votis suis, etsi emendentur debent Superiores eos admittere, qua spe manent priuati dimissi à societate, vnde per dimissionem periculosius spoliolum patiuntur, & maius, ergo vt dimittantur grauissima exigitur causa, & hodie erat satis conueniens quod Pontifex eas causas assignaret, & formam dimittendi Generali præfigeret sicut præfixit aliis Religionibus, vt expellant & eiiciant.

Vrgetur † totum hoc motiuum ad reformandum modum istum eiiciendi à Societate, non dico ad reformandos mores, quia de hac reformatione non loquor, sunt enim valde Religiosi, quia etsi Pontifex possit (iuxta Caietani, & ipsis societatis omnium fere scriptorum sententiam) de Religioso solemniter professio facere non religiosum, & ad sæculum à religiofitate absolutum illæsum abire facere, quia votum solemnem habet implicitam conditionem, nisi Pontifex ab vinculo illius absoluat, & religiofitas solemnem tandiu sit quandiu Papa non manumittat, vt in libertate sæculari viuat, qui se Deo mancipauit, tanquam seruus in professione solemnem; tamen omnes quotquot scripsere adfirmant Pontificem hoc facere ex grauissimis, & vrgentissimis causis, motum, & raro hæc suam de plenitudine potestatis iurisdictionem exercuisse, imo forsan legitur quod exercuerit, vt faceret de religioso ve-

ro ac proprio non religiosum, imo votum de religione capeffenda, nisi ex eisdem grauissimis causis, & raro dispensat, similiter, & in voto castitatis absolutæ simplici, eadem difficultate absolute dispensat, vt praxis antiqua Ecclesiæ monstrat, & confirmat. Ius ergo ipsum quod Põtificem coarctat, ne vtatur sua de plenitudine potestate, expostulat, vt coarctetur potestas Generalis Societatis, ne ita ampla sit vt ex eo præcisè quod quis, qui aptus minister receptus est, factusque vere, & proprie Religiosus perpetuo ex parte sua per emissionem trium simplicium votorum, & ingrediendi societatem, factus est ineptus vel corpore, vel alio obstaculo, aut per crimina occulta, quæ scandalum non generarunt à vinculis votorum absolutus dimittatur illæsus ad sæculum, matrimonium contrahat, & cætera negocia sæcularia tractet, visis enim grauissimis inconuenientibus, quæ quotidie experiuntur ex huiusmodi facili dimissione à Religione sine votorum aliqua obligatione, & vinculo; æquum est, vt à Summis Pontificibus reformetur potestas Patris Generalis, & coarctetur, quam reformationem potestatis dimittendi possunt expostulare Principes sæculi à sede Apostolica tanquam suo regimini politico-Catholico valde conuenientem, vt à grauissimis Regiis Consiliariis audiui. Sic enim aliorum Ordinum instituta moderata sunt, & reformata à Pontificibus, quia visis inconuenientibus nõ poterant vt instituta sunt conseruari, leges enim tam ciuiles quàm canonicæ pro temporum varietate corriguntur, reformantur, derogantur, & immutationem recipiunt, & lex vno tempore erat proficua, in altero est nociua.

24 Hæc dixerim non damnans Societatis institutum toties à Summis Pontificibus laudatum, & iure optimo exaltatum, multotiesque à sede Apostolica confirmatum, sed propono inconuenientia quæ omnes fere agnoscunt hodie in tam facili dimissione, & quod pro causa non ita vrgenti grauissimum & extremum remedium dimissionis applicetur relictis aliis multis mediis, quibus animæ fratrum luctari possunt, quæ Pontifices possunt determinare pro sua desuper data sapientia, cui omnia quæ hic scripsi submitto, sicut & ea quæ in omnibus meis operibus dixi, & pronuntiaui.

25 Igitur † sacra Congregatio per Ly legitime professus, intelligit qui ordinis iure seruato professionem emisit siue tacite siue expresse iuxta Concilij Tridentini Decretum, & cuiusque Religionis approbatæ constitutiones, & statuta, ita ex Abbate cap. consanguinei. de re iudicat. Bertaz. de clausul. instrumental. clausul. 8. gloss. 6. Seraphinus decis. 290. numer. 2. & decis. 433. num. 6. docet Barbosa

tractatu de dictio. vsufrequent. dictio. 188. numer. 1.

SECTIO II.

De incorrigibilitate.

S V M M A R I V M.

1. Qua dicatur contumacia.
2. Voluntas rebellis & contumax, animusque obstinatus exigitur, vt ouis morbida ab ouili regulari expellatur ad sæculum.
3. Quis incorrigibilis dicatur.
4. Qua incorrigibilitas exigat criminis replicationem.
5. Vnde eliciatur incorrigibilitas.
6. Qua monitio atque iuridica punitio, vt pæna spiritualis inferatur à iudicibus Ecclesiasticis, trina debeat esse. & num. 7.
8. An si quis Religiosus atrox delictum committat semel duntaxat, de illoque maxime doleat, possit à iudice regulari puniri pæna corporali triremium.
9. Quid veniat aduertendum. & n. 10.
11. Variorum DD. sensus afferuntur.
12. Rebellis quis dicatur.
13. Authoris iudicium adducitur. & n. 15.
14. Nullus legitime professus potest expelli, nisi sit verè incorrigibilis.
16. Sacra Congregationis mens adfertur, & n. 23. necnon Gregorij IX. & n. 18.
17. Ovis morbida in scabie obdurata, & immedicabilis est eiicienda.
19. Antiquitus priusquam aliquis à Religione expelleretur multa præbant monitiones.
20. Boerij sententia propalatur.
21. Licet quisquam sit immersus frequentium grauiorumque vitiorum voragine, non est à monasterio reiiciendus, ex S. Isidoro.
22. Tripliciter potest dici quis incorrigibilis.

DE qua plura multoties in meis libris publicauimus, sed quia eius vera intelligentia ad plurimas difficultates inter regulares extricandas valde est necessaria placuit à fundamentis eam enucleare. Et quidem supra, contumaciam, & incorrigibilitatem distinximus, vt verè distingui debent. Etenim † contumacia est à verbo contumeo, vel contemno; derivata & inobedientia voluntaria, qua quis non assentitur monitioni iudicis, aut dissentit alicui veritati reuelatæ, cui assentiri tenetur, vt notat Glossa cap. ex litteris verbo contumaciter. de dolo & contumacia, vbi in pluribus terminis iuris contumaciam explicat, sed omnes inobedientiam voluntariam inuoluunt, & sic contumacia, quæ requiritur, vt quis in hæresim prolatur, & vt ligetur excommunicatione, aliave pæna, & censura Ecclesiastica, quæ contumaciam

ciam exigit, necessario exigit quod saltem virtualis sit inobedientia voluntaria, siue respectu iudicis, & Superioris imperantis, siue respectu assensus præceptuali cuius veritatis reuelatæ, vt latè ostendit Nicolaus Baldellus tom. 2. disp. 3.

2 Vnde cap. ea que de statu Monach. dicitur. *Ipsi visitatores, Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles iuxta modum culpe regulari censura percellant, & ouem morbidam eiciant ab ouili, ne inficiant oues sanas, &c.* Vbi voluntas rebellis, & contumax animusque obstinatus exigitur, vt ouis morbida ab ouili regulari expellatur ad sæculum, cui textui conformatur *Decretum Urbanum* requirens præter incorrigibilitatem iuridicam, animum obstinatum, contumacem, & rebellem. Hoc est quod D. Thom. 2. 2. quest. 186. art. 10. ad 3. loquens de religiosis, ait. *Si perueniant ad hoc quod ex contemptu peccent efficiuntur, & maxime incorrigibiles. Secundum illud Hieremi 2. confregisti iugum, dirupisti vincula, dixisti non seruiam in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix.* Quibus verbis contumacem, & rebellem voluntatem enucleat, & explicat illis verbis, dixisti, non seruiam, etsi enim quis multoties dirumpat legum, & præceptorum vincula, iugumque regulare confringat, si tamen non dicat non seruiam non est contumax, & rebellis, vt illi pœna spiritualis qualis est eiectio à religione imponatur.

3 Incorrigibilis vero ¶ dicitur quantum atinet ad propositum non ille, qui corrigi non potest, nullus enim est homo viator, qui à via sua mala corrigi nõ possit quantuncunq; sit degrauatus, & obstinatus, sol enim damnati in hoc sensu incorrigibiles sunt. Quare in præsentia incorrigibilis est, qui suis malis moribus pessimis inclinationibus abstractus, & illectus, quasi ex quodam contemptu relabitur in crimina, & peccata à quibus non vult emendari, quamuis fraternaliter,

4 & iudice corrigatur. Hæc autem ¶ incorrigibilitas secundum ius commune, exigit criminis replicationem, essentialis enim incorrigibilitatis conceptus, & primaria nominis notio est replicatio delictorum absque pœnitentia, & dolore, in eis perseverantia, imo vt iuridica sit incorrigibilitas requiritur quod delicta multiplicentur post punitionem, & pœnam à iudice pro illis illatam, vnde ad incorrigibilitatem iuridicam non sat est fragilitas prolabendi in peccata, qua, quis potest multoties prolabi in vnum vel diuersa crimina, sed consideranda est in foro externo obduratio, & perseverantia in illis committendis, quæ non constat nisi experientia comprobetur, vnde egregie Abbas Panormitanus ab omnibus receptus cap. cum non

ab homine n. 28. de iudiciis dixit. Quod ¶ incorrigibilitas elicitur non ex simplici iteratione delicti, sed præcedenti illo triplici pœnæ gradu per iudicem Ecclesiasticum, tunc enim in foro externo quis nititur contra Superioris officium, & in profundum deueniens contemnit eius præceptum, fitque plaga immedicabilis, & voluntas incurabilis. Ex quo fit (vt bene notant DD.) vt si quis millies in fornicationem aut aliud grauius peccatum sodomix inciderit, non tamè monitus aut punitus fuisset, non posset ex numero culparum iudicari incorrigibilis, quia omnia illa peccata antecedentia reputantur quantum ad incorrigibilitatem, vt vnum, cum numerus ad incorrigibilitatem necessarius, & requisitus à iure ex repetita monitione, repetitaque iuridica punitione crescat, vnde non sufficit, quod Superior tanquam Pater corrigat, & puniat, sed punitione per iudicem Ecclesiasticum multiplicari debet.

Hæc autem ¶ monitio atque iuridica punitione, vt pœna spiritualis inferatur à iudicibus Ecclesiasticis trina debet esse, & præcedere debet ad pœnam præfatam inferendam. Ita expresse habetur cap. cum non ab homine de iudiciis, vbi eleganter Glossa verb. post modum versic. vbi vero, & Glossa cap. cum non ab homine de sent. excommun. verb. contempto. vnde quis non iudicatur incorrigibilis in iure nisi correctus ter non emendetur, nam semel atque iterum si correctus non corrigatur, fragilitati, negligentix, & ignorantix, etsi culpabili potest attribui, si tamen tribus vicibus, duritiem, & obstinationem denotat, ex hoc enim numero in iure utroque satis vñsato iudicis patientia, & charitas, & rei obstinatio, & incorrigibilitas designatur & præsumitur præsumptione iuris, & à iure, quod quis incorrigibilis existat, dicitur enim in iure quis incorrigibilis, qui sæpe monitus, & punitus relabitur, sæpe autem non fit aliquis actus nisi tribus vicibus replicetur leg. veluti §. fin. D. de edendo leg. seruus. C. de vi publi. cap. si quis erga 10. quest. 7. vbi Glossa, & quamuis aduerbium sæpe verificetur in duobus actibus leg. iuxta leg. liberorum D. de verb. signific. cap. consideres. de penit. dist. 5. tamen regulariter tres actus requiruntur, quamuis vt notant Rebuff. leg. sæpe §. 3. de verb. signific. Martha de iurisd. p. 2. cap. 23. num. 17. quot actus requirat aduerbium sæpe iudicis arbitrio relinquunt, quod ego intelligo in ordine ad pœnam temporalem, & corporalem inferendam, ad quam Parlamentum Parisiense duas punitiones iuridicas, dumtaxat dicit sufficere, vt post illas clericus tradatur ob graua crimina brachio, & curiæ sæculari, quod refert Clarus Alexand. §. final. quæst. 36. & ibi eius additionatores, at vero

vero vt quis dicatur incorrigibilis in ordine ad pœnam spiritualem triplicem requiri monitionem, & punitionem iuridicam. Ius Ecclesiasticū passim proclamat. Legendi sunt Sayr. *de censur. l. 5. c. 21. n. 37.* Graffis *1. p. decis. lib. 2. cap. 24. num. 19.* Sanchez *lib. 6. in decalog. cap. 9. num. 4.* vbi plures citat.

8 Ex qua doctrina valde confirmatur id quod in superioribus probatum relinquimus videlicet, quod † si quis religiosus atrox delictum committat semel dumtaxat, de illoque maxime doleat, potest à iudice regulari puniri pœna corporali triremium, aut carceris perpetui, non tamen potest expelli à religione, nisi sit incorrigibilis incorrigibilitate requisita iure triplice præeunte monitione iudiciali, & triplici etiam punitione formato iuridico processu. Videant ergo Regulares quantum pondus grauitatis sit processus criminalis contra Discolos formatos in archiuio, & prothocollo domus conseruare, quia nisi iuridice constet aliquem esse monitum, & punitum iuridice formato processu triplici, nequit iste talis iuste eiici à Religione, quia sententia de eiectione debet esse pro incorrigibilitate, quæ secundum ius canonicum non existit, nisi reus à iudice trina monitione moneatur, & triplici sit punitus pœna, quod in actis processus ad eiectionem constare debet, alias nulla est sententia, Innocentius *c. 2. de libell. oblat.* Ioannes Andreas *in additio ad Speculator. tit. de sent. Prælat. verb. si iudex Abbas cap. illa propositorum de accusat.*

9 Hæc de incorrigibilitate secundum ius canonicum commune, nam si sit aliquod ius municipale, & statutum alicuius Religionis confirmatum à Sede Apostolica iuxta illud explicanda est incorrigibilitas, verum † aduertendum est, quod si hoc statutum confirmatum est ab Apostolica sede ante Decretum Vrbanum iam euauit, & abrogatum est, ipso Decreto, & incorrigibilitas decernenda est iuxta iuris canonici sanctiones, & insuper addenda est forma de nouo introducta ab ipso Urbano VIII. cuius particulæ explicamus sigillatim, quod secus est si statutum post hoc Decretum sit confirmatum.

10 Modo restat expugnandum dubium quod quidam iuniores excitarunt, an stante hac doctrina de incorrigibilitate iuridica tam iure communi quam iure nouo Urbano, sufficiat incorrigibilitas *de facto*, quæ in hoc consistit quod quis sit peruersæ naturæ, pessimarum inclinationum, moribus perditissimus, inquietus, litigiosus, multis, & grauibus delictis complicatus, de quo fere nulla est spes emendationis, tamen Superiores sine formatione triū processuum, triumque monitionum, & punitionum iuridicarum,

ipsum paternalibus correctionibus, & reprehensionibus, pœnitentiisque regularibus contenti, nulla interposita sententia ipsum cohibuerunt, sine fructu tamen, quia propter peruersam naturam, morésque malignos, incorrectus perseuerat, an inquam iste talis vnico dumtaxat formato processu de moribus, & vita, possit seruata tamen forma Vrbanæ de anno carceris expelli à religione.

Ante Decretum Vrbanum adfirmarunt † Rodriguez Senior *tom. 1. quæst. 30. art. 2.* Miranda *tom. 1. quæst. 52. art. 2.* Portel *verb. eiicere num. 1. versic. tertio nota* Alphonsus de Leone *Recollet. 6. num. 314. & 313.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 9. num. 4.* Additionator ad Bernardum Diaz *in praxi cap. 140. §. incorrigibilis* Clarus Alexand. *§. fin. quæst. 36. num. 3.* Sed post Decretum Vrbanum idem defendunt Rodriguez Iunior *Resol. 57. num. 2.* Sanctorius de Melphis. *de pœnis cap. 19. pag. mihi 247.* Peyrinis *tom. de subdit. quæst. 1. cap. 25. dicto 3.* Quod sic Sanctorius confirmat, quia pecus morbida eiicienda est, antequam alias inficiat, & hic est scopus sanctorum Canonum. Neque enim ita adhærere debemus litteræ legis, vt contra legis voluntatem nitamur. Trina autem monitio non est de forma legis, adeo vt ea non seruata actus corruat, sed datur ad solemnitatem experimenti, at cum tale experimentum cumulatissime habeatur sine tali solemnitatem, & notorium sit hunc esse pestilentem, non est necesse, vt illud aliunde venemur expectando trinam monitionem, colligiturque ex multis delictis ob quæ si semel committantur potest clericus, & religiosus triremibus adiici, ac etiam degradari, & brachio sæculari tradi, vt est homicidium qualificatum crimen læsæ Maiestatis, diuinæ, & humanæ, Sodomia, & multa alia, rursus contumax, & rebellis potest expelli *cap. fin. de stat. Monach.* Rebellis autem est † qui obedire detrectat, & potest esse talis etiam si ter non fuerit per interuallum trium sententiarum punitus, & manet in suis delictis vel ob imprudentem superiorum pietatem, vel ob timorem sæminilem, vel ob ignorantiam conficiendi processum, adeo tamen eius pestilens contagium, & scandalum creuit, vt moraliter videatur necessarium ipsum à consortio regulari eiicere, & expellere, probata vnico processu eius incorrigibilitate, sicque in carcerem detrudi iuxta nouam formam Vrbanam ad effectum expulsiōnis.

Verum enim vero stante, vt stat in praxi, Urbano Decreto, † hanc sententiam omnino impracticabilem iudico, & conuincor hoc discursu; quia vel trina iuridica per tres sententias data monitio, & punitio, ob idem repetitum

repetitum delictum, vel æquale, vel grauius requiritur iure communi ad effectum expulsionis, quæ est grauiſſima pœna ſpiritualis, vel hæc trina iuridica monitio, & punitio non exigitur iure communi, ſi dicas primum, manifeſtum eſt quod niſi præcedat, ſententia expulsionis nulla erit, quia eam exigit tanquam formam Urbanum Decretum §. 4. ibi. † *Nullus legitime profeſſus poteſt expelli niſi ſit vere incorrigibilis, vere autem incorrigibilis minime cenſeatur, niſi non ſolum concurrant ea omnia quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hæc in parte ſtatutis, & conſtitutionibus cuiuſcunq; religionis, & ordinis etiam à ſede Apoſtolica approbatis, & conſirmatis, &c.* pondere. Ly vere incorrigibilis. Veritas autem iſta eſt veritas iuridica, quæ ſita eſt in experimēto ſumpto, ex triplici ſententia data pro delicto triplicato punito, ubi autem non eſt triplex hoc experimentum, non eſt quis vere incorrigibilis iuridice, ſi vero dicatur, quod ex iure communi non requiritur, vt quis ſit vere incorrigibilis, trina hæc punitio, & monitio iudicialis ad effectum expulsionis à religione, eſt contra omnes quotquot ſcripſere iuris canonici interpretes, cum Panormitanus cap. cum non ab homine cit. Quamuis enim ad pœnam corporalem ſufficiat atrocitas delicti ob cuius publicam vindictam imponitur, non tamen ad expellendum à Religione, & priuandum expulſum à confortio, & priuilegiis religioſis conſeſſis, nec enim à pœna corporali ad ſpiritualē arguendum eſt, vt egregie adnotauit D. Th. quodlib. vlti. art. vlt.

15 Amplius † etſi ad incurrendam excommunicationem, aut inobedientiam quæ nõ incurritur niſi ob contumaciam ab homine, ſufficiat vna pro trina monitione datis interuallis pro qualibet monitione, quãdo neceſſitas id exigit cap. nemo 2. queſt. 1. cap. ſacroſ. de ſententia excomm. vt late Sylueſter verbo excommunicatione. 1. num. 12. Summa Raymundi lib. 3. tit. 3. cap. 56. tamen hoc ita contingit, quia ius canonicum ita determinat, quã limitationem non facit reſpectu trinæ punitioſis, & admonitionis iuridicæ quæ requiritur ad veram incorrigibilitatem, cum enim hæc monitio, & punitio iudicialis requiratur à iute, vt frater corrigatur, & emendetur, niſi intercedat interuallo in vnam, & aliam poſito, non ſumitur experimentum iuridice ſufficiens, vt quis iuridice iudicetur vere incorrigibilis, & sæpe contingit quod vna iudicialis correctio, & punitio coerceat, & reprimat ad componendos mores, multo magis quam plures monitiones fraternæ, & paternales, & regulares pœnitentiæ extra ordinem iudicialeſ datæ, quod experientia compertum eſt.

Præterquam quod ſic ligantur affectus odij, & zeli indiſcreti qui multoties viger in ſuperioribus qui moti talibus affectibus mores, & vitia exaggerat, & facile inueniunt ſibi ſubditos aſſentientes, & teſtificantes aliquem eſſe dignum, vt vno dumtaxat proceſſu formato, recludatur in carcere ad effectum expulsionis, qui ſi trina monitione, & punitioſe iuridica corrigeretur non vere eſſet incorrigibilis. Hoc enim eſt quod ſapienter, & prudentiſſime † ſacra Congregatio §. 4. in fine, monet ſerio Religionum Superiores ac per Ieſu Chriſti viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis quæ profitentur nihil intentatum relinquunt, vt lucrentur animas fratrum ſuorum, fere in profundum malorum delapſas antequam grauiſſimum atque extremum expulsionis remedium experiantur. Et quomodo obſecro circa hunc religioſum graphice deſcriptũ à Rodriguez, & Peyrinis, in profundum malorum delapſum, nihil intactum relinquunt Superiores, ſi ante triplicem punitioſem triplici ſententia datam, vnico dumtaxat formato proceſſu ipſum à Religione expellunt poſt annum carceris elapſum? ipſi auctores contrarium ſentientes iudicent.

Ex quibus corruunt abſque molimine fundamenta oppoſita, ſinis enim motius ſacrorum Canonum, eſt vt † ouis morbida, quæ in ſcabie eſt obdurata, & immedicabilis, & vere incorrigibilis ab ouili regulari eiiciatur, ne alias ſuo contagio inficiat, tamẽ prius vult, vt experimentum de inſanabilitate, & incapacitate correctionis ſumatur, non quomodocunq; ex notorietate criminum, & peſſimarum inclinationum, & morum corruptorum, ſed ex triplici monitione iuridica, & punitioſe dimanante à Decreto iudicis ex triplici ſententia, & aliter experimentum quantum ad effectum expulsionis non eſt adæquatum, & ſufficiens, nec ſubſiſtit contumacia, & inobedientia, quam ius canonicum exigit ad expulsionem ab ordine, quamuis ſi crimina grauiſſima ſint, ſufficiat vnus proceſſus ad infligendam pœnam corporalem vel triremium, vel carceris perpetui vel ad longum tempus, quod minus aduerterunt DD. contrarij confundentes pœnam corporalem, cum expulſioſe cum ſit vtriuſque diuerſa ratio.

Hinc enim e go ſingulariter intelligo cap. ne Religioſi 24. de Regularibus, ubi Gregor. IX. determinat quod † religioſi eiecti requirantur ſolicite annuatim, & in carceribus ad agenda pœnitentiã recludantur, quod caput corrigat cap. cum ad monaſterium. 6. de ſtat. Monacho. ubi Innocent. III. dicit. Expellendum eſſe à Monaſterio regulari monitione præmiſſa religioſum proprietarium, nec vltcrius recipiendum niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam.

plinam. Hæc inquam determinatio Innocentij, visis inconuenientibus, quæ ex illa quotidie oriebantur, multi enim se proprietarios faciebant, vt expelleretur ad sæculum, & sic ex delicto leuamen à regulari pœnalitate accipiebant, correctæ est à Gregor. IX. decidete, quod isti eiectioni in carceribus recludantur, vt bene aduertit Panormitan. *cap. cum ad Monasterium cit. num. 13.* non enim eiectione ista erat absoluta, & remota nec facta cum obseruantia iuris communis, sed iuxta speciale horum sanctorum dictamen, quod tunc temporis sanctissimum, & prudentissimum erat, visis tamen, vt dixi grauibus inconuenientibus, quæ ex huiusmodi non iuridica, sed regulari dimissione oriebantur, eam præclufit, & correxit Gregorius IX. & ad terminos iuridicos reduxit, vnde D. Thom. *quodlib. cit. D. Bonauent. super Regulam quest. 14. Syluester verb. Religio. 6. quest. vlti.* & antiquiores Canonistæ solum propter incorrigibilitatem, dixere posse à Religione aliquem expelli.

Antiquitus enim primi Religionum fundatores, vt August. *cap. 20. Regula* & S. Benedictus *cap. 28.* † etsi priusquam aliquis à monasterio, & fratrum consortio ad sæculum expelleretur, multæ præirent monitiones, & correctiones, vt experimentum de eius corrigibilitate, aut incorrigibilitate sumeretur, vt refert doctissimus Estenius *l. 8. disquis. Monasticarum disquis. 6.* vbi septem adnumerat gradus per quos deducendus est monachus priusquam expellatur, tamen gradus isti correctionis, & punitiois non erant iuridici, & per sententiam designati, sed ad Abbatis dispositionem, qui paterno affectu sic curabat infirmum, iuxta Sanctæ Regulæ dispositionem, etsi paternaliter correctus non emendabatur, à Religione expellebatur assumpta hac expulsionione tanquã medio correctionis, vnde hæc expulsio monastica erat non iuridica, & canonica, sicut dum S. Benedictus excommunicari iubet aliquos delinquentes de excommunicatione Monastica loquitur non de excommunicatione Ecclesiastica, & canonica, vt supra docui, & expresse dicunt S. Hildegardis *in cap. 23. Regula Sancta*, & constitutiones Camaldulensium à Pio V. confirmatæ. Igitur *cap. cum ad Monasterium*, loquitur de expulsionione Monastica, & *cap. fin. de Regular.* illam limitat, & vult quod non fiat, sed quod ille qui ei eiectione monastica meretur, in carceribus recludatur, vt ibi pœnitentiam agat securius de salute sua.

Hoc est quod † Boërius *ad cap. 29. Regula Sancta*, qui scripsit *post cap. final. cit.* dixit, oportet supplere hodie vbicumque inuenitur in Regula monachus proiciatur, vel expellatur à Monasterio idest retrudatur in

ergastulum siue in carcerem, siue in aliud monasterium pro agenda pœnitentia transmittatur. Vnde quod hic dicitur de non recipiendo fugituo vltra tertiam vicem intelligi de communi consortio, sed bene ad ergastulum, quod bene intelligunt Petrus Cluniacens. *lib. 1. epist. 28.* suum defendens institutum de recipiendis toties quoties fugitiuis, & Apostatis Petrus Blefensis *epist. 88.* Bernard. *epist. 102.* hoc est quod dicebat S. Isidorus lumen clarissim. Hispalense in *Regula cap. 26.* quamuis † frequentium, grauiorumque vitiorum voragine sit quisquam immerfus non tamen est à monasterio reiciendus, sed iuxta qualitatem coërcendus, ne forte qui poterat per diuturnam pœnitentiam emendari dum proicitur, ore diaboli deuoretur, loquitur enim Sanctus Doctor, de dimissione, & eiectione Monastica tunc temporis in vsu, quæ correctæ est per eiectionem iuridicam pro incorrigibilitate secundum ius canonicum, quæ eiectione iuridica grauissima pœna est, sicut etiam erat expulsio Monastica, de qua Cæsarius Arelatens. *Homil. 3. ad Monachos*, sic fatur. *illis ipsis qui grauius apud nos delinquant nullam tristiore, nullam acerbioem possumus inuenire sententiam, quam à corpore congregationis abscissi sine pace discedant.* Hæc ibi videant obsecro, & considerent quam pœnam imponunt ei quem expellunt, & dimittunt ad sæculum cogentes, vt à corpore Congregationis abscissus discedat, nulla tristior, nulla acerbior est, quod infra enucleabo. *Resol. penult.*

Noto circa id quod dicit Thom. Sanchez quem multi sine delectu, & disquisitione sectantur, asserit enim *vbi supra n. 4.* quod † tripliciter potest quis dici incorrigibilis, atque de eius emenda iure optimo desperari primò cum in criminibus perpetratis obstinatus, obduratus, aut obcæcatus perseuerat. Secundò, quum ter monitus non desistit à perpetrandis delictis similibus æque grauibus aut grauioribus. Tertiò, si assignatum pœnitentiæ locum deserat fugiendos, isti tres incorrigibilitatis modi non omnes sunt sufficientes ad expulsionem à Religione; sed solum secundus qui est iuridicus, vt vidimus, primus enim est incorrigibilitas theologica quæ vt probatum est non sufficit ad expellendum ab ordine. Tertius vero est incorrigibilitas præsumpta præsumptione humana prudenti, prudens enim iudicium est quod quis non vult se corrigere dum designatum locum ad satisfaciendum pro delictis in pœnitentia, fugit, & vagatur, hæc tamen fuga non sufficit, vt propter illam quis vt incorrigibilis à Religione iuridice expellatur, vt enim refert Peyrinis *tom. 3. priuilegior. fol. mihi 563. colum. 1. in magnis.* Generalis

lis Minimorum supplicauit à Sacra Cōgreg. Concil. quatenus declarare dignaretur, an carceratus ad expulsionem, & intra annum fugam arripiens debeat declarari incorrigibilis, etiam si annum non expleuerit, & Sac. Congreg. sic. † *Legitimè professos non posse à Religione eijci nisi postquam per annum integrum in carceribus in ieiunio & pœnitentiâ detenti & probati fuerint, & eo elapso non requiruntur. Fugientes verò à carceribus etiam pro huiusmodi fuga delicto esse puniendos, & posse ferrea custodia in carceribus detineri.* Hactenus declaratio satis clara, non tamen seuera, vt vult Sanctorius *vbi supra pag. 252.* sed satis prudens, vt negotij expulsionis grauitas exigit. Quomodo autem huius anni incarcerationis debeat intelligi. Iã explico.

SECTIO III.

Qualiter annus carceris sit computandus.

S V M M A R I V M.

1. *Annus carceris est computandus iuxta suppositionem Gregorianam.*
2. *An nullus Religiosus possit expelli nisi post annum integrum.*
3. *An annus carceris sit computandus de die in diem.*
4. *An annus probationis in carceribus ad effectum expulsionis debeat computari à momento in momentum.*
5. *An annus carceris debeat esse continuus.*
6. *Annum carceris debere esse continuum, & non sufficere interpolatum qui sentiant.*
7. *Ratio difficultatis affertur.*
8. *An si incarceratus ad effectum expulsionis in grauem incidat infirmitatem & curatio nis gratia à carcere extrahatur, si infirmitate correctus non emendetur, possit iterum ad carcerem reduci.*
9. *Authoris iudicium, necnon variorum DD. sensus adducuntur. & n. 10.*
11. *Decretum Urbanum requirit tanquam formam ad expulsionem celebrandam annum carceris continuum.*
12. *Annus carceris requisitus tanquam forma à decreto Urbano, duo dicit, & n. 13.*

1 **A**Nnus iste † computandus est iuxta suppositionem Gregorianam quæ incepit anno 1582. à quo Pontifex decem abstulit dies, quorum defectus non impedit quominus talis annus sufficiens esset ad ætatem requisitam vt quis obtineat officia, beneficia, suscipiat ordines sacros, aut integrum nouitiatus annum aut pœnitentiæ, exilij, carcerationis, & similibus expleat, verum est quod quum annus est complendus à momento in

momentum in anno bissextili duo dies pro vno reputatur vt vigesimus quartus, & vigesimus quintus Februarij, in vtroque enim dicitur in Martyrologio *sexto Kalendas Martij* in pœnalibus vero cū pœnæ sint restringendæ, hoc non tenet verum, in his enim annus solaris sufficit impleri, & sic est in anno carceris requisito ab Urbano VIII. ad expulsionem. Non tamen assentior Sanctorio, *vbi supra pag. 254.* vbi dicit, quod ab hoc anno requisito carceris ad expulsionem si deficiat hebdomada, mensis & dies antequam compleatur si præcessit trina punitio & monitio iudicialis potest quis tanquam incorrigibilis expelli. Hæc inquam sententia mihi nullatenus arridet, nec iudico posse praticari, tum quia declaratio Cardinalium adducta dicit, quod † non potest expelli nisi post annum integrum, hæc autem declaratio authentica est, cum eam adferat Doctissimus Peyrinis sciens nullius esse ponderis, nisi data & publicata sit iuxta Urbanum decretum editum circa declarationes Cardinalium, tum ex ipso decreto Urbano *de eiectis* dicente *non esse vere incorrigibilem nisi vnus anni spacio in ieiunio & pœnitentiâ probetur in carceribus*, ast vnus anni spacium annum integrum in iure denotat, & quamuis non sit de momento in momentum intelligendus, at mihi indubitatum est, quod sit computandus à die in diem, assignatur enim à Sede Apostolica tanquam præuium tempus in quo sumatur experimentum de emendatione, priusquam grauissimum, & extremum remedium expulsionis in pœnam incorrigibilitatis applicetur, quare dubio procul integer in diebus debet esse, cum sit assignatus in fauorem rei incarcerati, & valde cōtingens est, quod id quod non contigit in toto anno, in vltimo die contingat, & in illo contumaciâ deponat, & capax reddatur correctionis & pœnam, quæ nulla tristior, aut acerbior est fugiat, & non eiiciatur.

Ob quod mihi satis probabile est, & iuri conforme, quod † annus iste probationis in carceribus ad effectum expulsionis debeat computari à momento in momentum, vt communis certaque sententia tenet de anno probationis in nouitiatu, ad professionem emittendam, sicut enim iste datur ad experiendum nouitio, an sibi conueniat Religio, & an isti nouitius conueniat, ita annus incarcerationis ad effectum expulsionis datur ad experiendum, an reus contumaciam deponat & reddatur capax correctionis, quod potest contingere in vltimo momento, & vsque ad illud desperandum non est cum nihil intentatum omittere debeant superiores, vt animas fratrum in profundum delapsas delictorum, lucentur.

5 Sed est dubitatio grauis circa hunc integrum annum, † an debeat esse continuus, ita vt non sufficiat si interstitio aliquo interpelletur, & discontinuetur, verbi gratia, quis mittitur in carcerem incorrigibilitatis experiendæ causa; post aliquot menses carceris ab illo educitur, & post semestre iterum incarceratur vsque ad annum computatis prioribus mensibus, an iste annus sufficiat, alicui videri poterit non requiri hunc annum continuum esse, sed sufficere interpollatum, vna, vel pluribus vicibus, quia *lex Paulus. 38. §. 3. ff. de libera causa.* dicitur quod *si alicui sit relicta libertas, ea conditione, vt triennio continuo seruiret, si seruiat triennio interpollato debetur ei libertas.* Vnde Iason, *leg. si idem num. 7. ff. de iurisd. omn. iud.* dicit, quod si sit statutum disponens, quod detentus in carceribus per annum liberetur, liberabitur, qui duplici femestri interpollato fuit detentus, in rebus enim fauorabilibus non est necessarium tempus esse continuum, sed tempora interpollata fauore ipso coniunguntur, & coaceruantur, vt bene Baldus *leg. non solum. ff. de excusat. tuto.* cum ergo hoc decretum editum sit, tam in fauorem Religiosi expellendi, quam Religionis expellentis, vt bene aduertit Sanctorius, annus sufficiat, quod fiat interpollate in carceribus.

6 Cæterum † annum debere esse continuū & non sufficere interpollatum sentit Sanctorius *cap. 19. de pænis pag. 251.* quia, vt bene dicunt Sanchez *lib. 5. Summ. cap. 4. n. 31.* Portel. *verb. annus n. 4.* Bertachinus *verb. Annus & verb. præscriptio.* Glossa & alij Canonistæ, late Gutierrez *lib. 1. Canon. questio. cap. 12. num. 24.* Quoties in lege aliqua, aut decreto, absolutè tempus aliquod exigitur id necessarium debet esse continuum, sic intelligitur Trident. *sess. 25. de regular. cap. 15.* vbi annus integer nouitiatus requiritur, & communis certaque sententia est, quod requiratur continuus. Cum ergo decretum Urbanum dicat, quod eiiciendus vnus anni spatio in carceribus detineatur, & sacra Congreg. dicat per annum integrum, non videtur dubitandum, quod sit futurus continuus, & † ratio videtur satis efficax, quia sicut annus nouitiatus præscribitur, vt nouitius perfecte asperitates Religionis experiatur & inter alia non infirmum locum tenet eas asperitates, sine intermissione perferre, multo enim difficilius est multoque magis macerat & affligit continua quadraginta ieiunia perferre, quam interpollata. Ita annus carceris designatus ad effectum expulsionis à decreto Urbano, eo designatur, vt incarceratus pœnalitatem sentiat carceris ieiuniorum, & aliarum afflictionum, quæ ibi assignantur, si autem annus iste interpol-

letur interpollatione ipsa frustratur finis decreti scilicet, quod maceratione carnis spiritus corrigatur & emendatur, siquidem extra carcerem positus non affligetur, vt decretum intendit.

Hæc sententia absolute loquendo mihi 8 certa est ob eius fundamentum, dixi absolute loquendo, quia † si incarceratus ad effectum expulsionis in grauem incidat infirmitatē, & curationis gratia à carcere extrahatur, si infirmitate correctus, nō emendatur, dubio procul potest iterum ad carcerem reduci, & anno etsi interpollato completo eiici potest, infirmitas enim carcerem non discontinuat, sed loco illius substituitur.

Addo, quod cum † annus iste debet esse 9 carceris inclusi & oclusi si carcer apertus sit & liber, vt possint illuc accedere amici ad confabulandum & recreandum incarcerationum, & iste multoties superioribus conuenientibus de carcere ad claustra & hortum exeat, anno transacto in hac lassitudine & ostio aperto, nequit eiici à Religione iuxta Urbanam formam, quæ rigorem carceris exigit, vt ipso rigore correctus, simul in ieiunio, & pœnitētia emendetur, & capax efficiatur, & incorrigibilitatem animique durtiā deponat, si vero amicus, aut pater spiritalis, & grauis illuc continuo introducatur, vt ipsū incarcerationū persuadeat ad deponendam contumaciam, & vt emendetur, aut de licentia custodis pro paruo tempore vna, vel altera vice exeat, & redeat ad reclusionem, & non sit fugæ prudēs timor annus incarcerationis nō discontinuatur ad effectum expulsionis, quia parū pro nihilo reputatur, & parua relaxatio, non relaxatio dicenda, quia de minimis non curat Prætor, quod bene in specie carceris adnotant Abbas *cap. accedens de procurat. Marsil. in praxi verbo carcer. §. attingam n. 24.*

Quamuis enim tempus petitū ad aliquem 10 actū petatur tanquā forma. *Auth. quæ supplic. C. de precibus Imp. offerend.* Iuncta *Glos. verb. forma.* quod docent Bald. Salic. & Ias. *ibi. Reb. tr. nomin. q. 14. n. 6.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 3. glossa 4. n. 3. & 4.* quos citat & sequitur Sanch. *vbi supra n. 32.* omissio autē famæ etiā in minimo vitiat actū, vt late probat Tiraq. *tr. de iud. in reb. exiguis n. 12.* vnde † cū decretū Urb. requirat tanquā formā ad expulsionē celebrandā, annum carceris continuū, minima eius relaxatio vitiat actū expulsionis, sed respondetur hanc doctrinam veram esse, quia sine forma præscripta, cum consistat in indiuisibili, non obseruata etiam in minimo, actus non subsistit, quia forma est esse rei, & nulla res sine suo esse subsistit. Cæterum † annus carceris requisitus tanquam 12 forma à decreto Urbano, duo dicit, & quod sit annus continuus carceris, & hic est

est forma actus expulsionis, & quod sit carcer inclusus, & oclusus, & hæc reclusio non debet esse continua, ita ut si pro paruo tempore ob aliquod motuum non malum incarceratus permittatur egredi ab ergastulo, quod carcer discōtinuetur quātū ad effectū expulsionis, nam incarceratus dicitur si ita detineatur intra claustra, ut non fugiat, & ita carcere maceretur, ut carceris relaxatio non sit impedimento, ut rigore eius possit quis corripi, & emendari, quare etiam si pro paruo aliquo tempore de reclusione carceris exeat, ostio eius aperto, incarceratus dicitur semper, et si non dicatur reclusus, & Decretum annum carceris exigit tanquam formam expulsionis, non tamen annum reclusionis in carcere, quare si reclusio pro aliquo paruo tempore relaxetur non vitatur forma requisita ad expulsionem.

13 Circa ieiunium & pœnitentiam, quam in carcere debet facere, nihil speciale occurrit dicendum, quia nihil in speciali determinat Decretum, sed quot ieiunia, quas pœnitentias esse imponendas arbitrio prudentis, & pij Superioris & iudicis relinquendas arbitror attentis circumstantiis personæ, ætatis, salutis, debilitatis virium, & similibus, legendus est Sancto. de Melphis p. 2. de pœn. cap. 19. pag. 251. vers. Respondeo 3.

SECTIO IV.

Qualis carcer debet esse?

S V M M A R I V M.

1. Carcer importat priuationem libertatis in usu membrorum corporis sine violentia membris adhibita.
2. An quis possit se vel alium addicere carceri.
3. Quid ex premissis veniat colligendum.

Latus & spatiosus floribus eruditionis Ecclesiasticæ campus se offert non parum utilis ad antiquos Conciliorum canones, & Sanctorum Patrum locutiones enucleandas, in quo aliquantulum spatium non erit iniocundum, ut fructus ex floribus istis dulces, & suauolentes carpantur ad operis exornationem, & pulchritudinem, ego enim quātū locus Theologiæ moralis permittit lectoribus meis album panem pinso, & farinam candidā à furfure secerno, quantum datur desuper à Patre luminum.

Ansam & motuum dicendorum, mihi obtulit doctissimus Syluest. verb. carcer. n. 1. & q. 1. † Carcer (inquit) importat priuationem libertatis in usu membrorum corporis sine violentia membris adhibita, & sine custodia viua, sicut ligatio, aut compeditio importat idem cum violentia, & captiuatio cum custodia viua. Pri-

Tom. II.

mo vero queritur † an quis possit se, vel alium addicere carceri? & dico quod potest quis se facere includi in arcto carcere ad pœnitentiam agendam secundum Panormit. cap. veniens. de regularibus, & cap. illo. & cap. verè. 16. quest. 1. Alium autem incarcerare secundum S. Thom. 2. 2. quest. 65. art. 3. licet solum secundum ordinem iustitiæ, scilicet ad pœnam vel cautelam mali vitandi, & hoc per iudicem solum, quia licet cuilibet liceat alium detinere ad horam ab aliquo illico statim perpetrando, sicut ne percutiat alium, vel se precipitet, tamen simpliciter alium includere, vel ligare ad eum pertinet solum qui habet vniuersaliter disponere de actibus, & vita alterius.

Ex quibus verbis † plura eruditionis motiua colliguntur, & antiquitatis inquirendæ, & ad casus morales decidendos: Primum, quid proprie sit carcer, & quot modis dicatur. Secundum, quid olim inclusorum ordo & institutum. Tertium, quid antiquitus reclusio in monasterium. Quartum, an reclusio in monasterium infamiam, aut aliam inhabilitatem ad Ecclesiasticos gradus inducat?

SUBSECTIO. I.

Carceris Ethymon, notio, multiplex significatum, & acceptio?

S V M M A R I V M.

1. An carcer sit species quedam residentia.
2. Carcer sumitur pro sepultura.
3. Carcer domus circularis apud Hebræos dicitur.
4. An Carcer ex sua primaria origine non sit pœna, sed custodia.
5. Carcer dicitur à coercendo.
6. Carcer ex sua primæua origine in pœnam dari repugnat de iure communi civili.
7. Innocentij IV. mens adducitur.
8. Quid veniat colligendum ex premissis.
9. Nullus in carcere detinetur sub fida custodia, nisi ligatus retineatur.
10. Formalis notio carceris quas circumstantias non exigit.

DÉ carceribus & clausuris, latioremi instituo sermonem, quia † species quedam residentia est, et si de Monialium clausura iure canonico introducta in hoc tomo non edisseram, ne nimium excrescat, & sudor sub prælo differatur, sed ad sequentem tomum de vitiis oppositis residentia; deque residentia tempore pestis, famis, & belli, differo, vbi ut grauitas materiæ exigit disputabo. Quare hic de inclusione, reclusione, & incarceratione solum agam. De carceribus Martyrum, fœtidis, horridis, & profundis aliqua delibauit tom. 5.

de vero Martyrio fidei in Anacephaleosi tormentorum, quibus Martyres adstringebantur non fidem Christi fateri, sed diffiteri & abiurare §. 13. de hoc enim carcere Prudentius cecinit *περίστεφανών*, Hymno 5. lugubre in antrum mittitur, ne liber vsus luminis animare altum spiritum est intus in imo ergastulo locus tenebris nigrior, quem saxa mersi fornicis angusta clausum strangulant, aeterna lux illic latet. & plura alia, quæ ibi videnda, non hic repetenda. Alia etiam adduxi ibi, in Appendice de tonsuris & coronis Memb. 6. de ergastulo rasorum & stigmatizatorum carcere, & contra Stellarium accerrime defendi S. Isidor. Hispalens. quæ si legas non pœnitebit. Rursus de variis carcerum clausuris apud antiquos, tum ad martyres coërcendos, ut fidem abiurarent, tum ad puniendos infantes, & malefactores late Card. Bar. in notis ad Martyrol. die 14. Martij. Alex. ab Alex. lib. 3. dierum genial. cap. 3. vbi Tiraquell. erudite, ut asfolet, & tandem apud Madaurenses l. 4. & lib. 9. † carcer sumitur pro spelunca, & sic dictus est carcer *Dictæus*, in quo educatus est Iupiter, ut notat Gasp. Barth. l. 35. de ver. c. 14. Hinc multi patres in spelunca & antris inclusi dicuntur, & rursus apud eundem lib. 29. cap. 8. ex Valeriano dicitur *carcerem cæli*, quia scilicet Ecliptica cœlestis circulus est intra quem sol clausus egredi non valet, sed intra illum se circumagat mortales illuminando. Hinc † apud Hebræos carcer domus circularis dicitur *קִיץ צֶהַל* & Ambros. in Ps. 118. *Octona* 4. corpus carcerem & gurgustium animæ dicit, & Hugo Carens. in cap. 2. Ecclesiast. laxiorem carcerem facit animæ, mundum ipsum verb. carcer. dicat, sic dictum, quasi arcet, ab arcendo probat ex Vlpiano, leg. aut damn. 8. §. 9. ff. de pœnis. sed ibi Iuriconsultus tale Ethymon non inducit, sed solum explicat finem carceris, dicens *carcer ad continendos homines non ad puniendos haberi debet*. Itaque † carcer ex sua primaria origine, non est pœna, sed custodia, quia tenentur homines, ut pœnas legum pro delictis impositas luant, & ad hoc arcantur à carcere, & sic potest dici, quod *carcer*, idest *arcer* ab arcendo dicitur, quamuis, ut ait Varro ad coërcendum etiam dicatur, quia ibi homines criminosi coercentur, detinentur, custodiuntur, ne fugiant. Vnde vtrumque Ethymon rectè inter se cohæret, nam † dicitur carcer à coërcendo, non dicitur ab arcendo, coërcentur enim, ne membrorum vsu libere quo volunt ire vtantur, & arcantur ad supplicium interuentu. Triumviratus qui carceris custodiam habebat, ut dicitur lib. 1. Digestor. tit. de orig. iur. §. 30.

6 Vnde † carcer ex sua primæua origine in pœnam dari repugnat de iure communi ciuili, nam carcer ad continendos homines

non ad puniendos haberi debet, & sic Valent. & Theodos. Imperator. loquentes de carcer. Cod. de custodia reorum leg. de his 5. vtrumque Ethymon eleganter coniunxerunt, dicentes, quod *carcer est institutus, ut aut conuictos velox pœna subducatur, aut liberandos custodia diuina non maceret*. quod etiam † dixit Innocentius I V. cap. quamuis de pœnis in 6. quamuis (ait Pontifex) ad reorum custodiam non ad pœnam carcer specialiter deputatus esse noscatur. Nos autem non improbamus conuictos in perpetuum, vel ad tempus, ut videris expedire carceri mancipis ad pœnitentiam peragendam, idem statuit Clemens V. Clem. 1. §. duro de heretic. & Gregor. I X. cap. penult. de heretic. isti perpetuo carceri mancipantur sicut, cap. tua de pœnis. Clerici fures in arctis monasteriis detrudi mandantur. Vnde iure Canonico carcer à coërcendo, sumitur principaliter, non ab arcendo, eadem significatio sumitur carcer in legibus Hispanis & Venetis, apud quos carcer, siue ad tempus, siue in perpetuum datur, imo ut ex Halicarnasseo refert Gothifredus leg. aut damn. cit. sub Amutio, Romæ pœna carceris perpetui in vsu fuit, imo Cicero 4. contra Catilin. ait, *vincula, & ea sempiterna certè ad nefaria scelera inuenta sunt*, quod etiam adnotauit Valerius Maximus lib. 6. cap. 3. & 8. & multi quos adducit Petrus Gregorianus lib. 31. syntagmat. cap. 10. & Mantua obseruat. 96.

Hinc colligitur † prima de iure gentium carceris notio, quæ est idem, quod custodia reorum in loco coërcentur, ne libere quocunque voluerunt vadant. Vnde Græce dicitur *φυλακή δεσμοτέριον* victorum locus. Hinc Hebraice *קִיץ* claustrum cella à verbo *קָצַף* clausit, occlusit & chaldaico nomine *קִיץ* carcer, in quo includuntur rei vincti, nam *דֶּסְמוֹטֶרִיּוֹן*, à *דֶּסְמוֹס* deriuatur, quod significat vinculum, quo quis ne fugiat vincitur. Hinc est, quod Vlpian. leg. verum est. 216. de verb. signific. dixit, *eum qui in carcere clausus est, non videri, nec vinctum, nec in vinculis esse nisi corpori eius vincula sint adhibita*. ex quibus iuriconsulti verbis. Cataldinus consil. 56. vol. 1. Glossa leg. 1. ff. de seruor. custod. Innocentius cap. nuper de sent. excommun. quod † nullus in carcere detineri dicitur sub fida custodia, nisi ligatus detineatur, ut contingit Præcurfori in vinculis. detento Matth. 11. & B. Petro actor. 12. & clare videtur determinatum leg. 1. Cod. de custod. reorum. vbi ad custodiam carceris etsi non requiratur Imperator ad fidem custodiam reorum ferreas manicas ossibus inhærentes, ut cruciatio desit, requirit tamen prolixiores catenas, ut reus permaneat sub custodia.

Verum enim verò † formalis notio carceris has circumstantias non exigit, sed ab illis abstrahit,

abstrahit, quamuis in omnibus fere nationibus, quando crimen graue est, & atrox inclusioni in loco à quo quis libere exire nequit vincula adhibeantur, adeo quod Tert. lib. de habitu muliebri, cap. 7. n. 55. vbi eruditissimus Pamelius dicat apud Barbaros quosdam (Æthyopes quosdam ait Canterus var. lect. lib. 1. c. 5.) quia vernaculum est aurum & copiosum auro vinctos in ergastulo habent, & diuitiis malos onerant, tanto locupletiores, quanto nocentiores. Igitur formalis carceris notio, vt dicebã est, quod quis detineatur intra clausos parietes, ex quo loco exire non possit, quando libuerit, & sic dicit priuationem libertatis in vsu mēbrorum, vt dicebat S. Th. & ex ipso Sylu. vbi supra. Vnde egregie Callistratus Iurisconsultus leg. succurritur. 9. ff. ex quibus causis maior. §. 2. dixit vinculorum appellatio latius accipitur, nam etiam in electos veluti latumias, aut latomias vinctorum numero haberi placet, quia nihil interfit parietibus, an compedibus teneatur custodiam autem solam publicam accipi, Labeo putat.

SVBDIGGRES. I.

Carcer ex vi nominis plures habet notiones.

S V M M A R I V M.

1. Carcer ex vi propria notionis plura habet significata.
2. Domus Diaboli est carcer in quo familiam suam continet, ex Tertull.
3. Carceris definitio affertur.
4. Ad propriam carceris notionem duo requiruntur.
5. Quid sit carcer vniuersaliter ex consuetudine plurium nationum, & ex dispositione iuris Canonici & Regularis, & n. 6.
7. Inter Regulares est duplex reclusionis modus, & num. 8.

EX quibus plura ad morales casus decidendos deducuntur. Primò, quod carcer adhuc ex vi propria notionis plura habet significata, pluresque acceptiones, carcer enim cum sit locus à quo malefactor libere exire non valet, hæc notio late extenditur, quamuis enim carcer designatus à communi Principe, quem vnum dumtaxat habuisse Roman antiquam Regibus gubernatam gloriatur Iuuenalis Satyra 3.

Viderunt vno contentem carcere Romam,

- 2 De quo carcere Tertullian. l. ad Martyr. c. 1. † Domus quidem (ait) Diaboli est carcer in quo familiam suam continet, quod satis proprie dictum est cum malefactores, & criminosi ad quos continendos, & custodiendos carcer primo est institutus, familia Dæmonis sit, quorum mores & carceris colluuiem faci-

norum & viciorum egregie describit Philo Iudæus lib. de Ioseph. pag. mihi 420. loquens de carcerum custodibus. Qui cum malis versantur affricant sibi eorum vitia, facile enim consuetudo abiit in nature similitudinem. Degunt autem carcerum custodes inter plagiarios, fures, parietum fessores, facinorosos, violentos, stupratores, homicidas, adulteros, sacrilegos, à quorum singulis nonnihil nequitia contrahunt, vt ex huiusmodi collatione, miscellanea que temperatura conficiatur vna scelestæ malorum colluues. Hæc Philo, quibus mirificè enucleantur Tertulliani verba, quod carcer sit Diaboli domus, in qua familiam & familiares suos cōtinet quales sunt, quos Philo res enumerat. Hic autem carcer & publica custodia iam aliquatenus, correctus, & moderatus est in scandalis, inter Principes Catholicos, in quibus nimium facinorosi & impudentes, ergastulis specialibus detinentur inclusi, à custode carceris rigide tractantur, vt vel timore pœnæ emendentur, exterius & interius corriguntur exhortationibus & piis sermonibus à viris religiosis factis, quibus suadentur ad confessiones sacramentales, & ad alia opera pia, quibus arcentur à vitiis multi, & in carcere Diaboli domo, ipsum Diabolum conculcant, vt de Martyribus dicebat Tertul.

Carcer igitur prout est custodia à qua auctoritate publica nullus exire valet, si strictè sumatur est locus occlusus, in quo quis portis clausis detinetur inter parietes, vel vinculis ligatus, aliquando locus iste est in quo facinorosi tenentur, aliquando est monasterium in quo quis recluditur in pœnâ delictorum, rursus aliquis dicitur carceratus dum domo sua, vel turri publica cū custodia detinetur, aliquando alicui ministro publico datur custodiendus sicut olim fiebat inter Romanos, aliquando amplius laxatur incarceration, vt ciuitas pro carcere detur qui carceres variatur, coarctantur, aut laxatur iuxta qualitatem delicti & personæ & criminis atrocitatem, quod arbitrio iudicis prudentis relinquunt iura, tã canonica, quã ciuilia. Itaque † duo requiruntur ad propriam carceris notionem, quod quis patiatur priuationem libertatis in vsu mēbrorū ab alio illatam nulla propria voluntate patientis cōcurrēte, & quod is à quo priuationem patitur sit minister publicus, nullus enim particularis potest alium incarcerare, quia vt aiebat D. Th. vbi sup. licet aliquis alium ad horam, id est ad tempus sufficiens, detinere, ne aliquid illicitum perpetret, vt ne percutiat, aut se præcipitet, tamen illum proprie incarcerare est solum secundum ordinem iustitiæ ad pœnam, vel cautelam, & per iudicem solum, quia includere, vel ligare ad eum pertinet, solum qui habet vniuersaliter disporre de actibus & vita alterius.

- 5 Vnde † vniuersaliter carcer ex consuetudine plurium nationum, & ex dispositione iuris Canonici, & regularis, vel est ad custodiam, ne reus fugiat, vel est ad pœnam, carcer ad pœnam datur secundum meritum culpæ, vel ad tempus, vel in perpetuum, sic S. Fructuosus Brachar. *cap. 16. Regular.* regularem turpia committentem mandat vinculis arctum ferreis, per sex menses carceri adici & aliis pœnitentiis macerari. Alter S. Fructuosus *cap. 4.* ordinat mitti solitarium in cellam obscuram aliquando carcer iste rigidissimus fuit in victu & vestitu, & in perpetuitate, vt refert S. Ioannes Climacus *in scala 6. gradu 4.* vbi carcer pœnitentiæ canonice & regularis locus describitur omni humana consolatione destitutus, *in quem tradebantur hi, qui post supernam vocationem deliquissent, quos ita claudebat Pater, vt procedere inde nusquam valerent, non quidem omnes simul, sed seorsum singulos, aut certe ad multum duos simul ibi qui tandiu morabantur, quoad cum Dominus de singulorum remissione certiore faceret.* Hæc ibi, circa quæ nota, quod hæc certioratio non expectabatur per reuelationem diuinam, hoc enim non esset prudentia conditum, sed certior fiebat Pater per inspirationem diuinam, quam concipiebat ex circumstantiis, & diuinis motionibus, tum etiam nota, quam antiquus sit inter Regulares vsus incarcerationis, ad pœnas pro delictis luendis, vt constat ex Concilio Aquisgran. *c. 134.* quod fuit celebratum *an. 828.* sub Stephano V. & Ludou. I. Imperatore, & antea in Concilio Matisconen. *an. 582.* sub Pelag. I. & Guntheranno Rege.
- 7 Cæterum † inter Regulares adhuc est duplex reclusionis modus, vnus dicitur proprie carcer, qui datur, vel ad custodiam, vel ad pœnam, aut est quoddam tormenti genus, & remedium subsidiarium, ad exequendam veritatem, tortura enim non solum fit in equleo, & aliis instrumentis de quibus latè dixi *tom. 5. de Martyrio fidei*, sed etiam in vinculis, & stricta reclusionem, quæ arctatio dicitur *cap. 1. de deposit.* vbi Glossa Abb. *n. 6.* tortura est veritatis inquisitio per tormenta, inter quæ non est admodum leuis coarctatio hæc in vinculis, virgarum cæsis & alia huiusmodi, non est enim vnicum torture genus, *cap. circumcelliones 23. quest. 5.* ex August. *epist. ad Marcellum, & cap. illi qui 5. quest. 5.* sed Religiosus iudex pro veritate inquirenda decertans variis, religiosis, tamen cruciatibus veritatem è latebris eruit, hæc tamen coarctatione, vt nequit Prælati Regularis nisi iuridicè procedat, tormentum enim applicari nequit nisi à iudice cuius arbitrio modus torquendi relinquitur, vt constat *ex titulo de questionibus, tam in D. quam*
- 8

in C. & notant Clarus Alex. § final. q. 64. vers. intendebat. Marsilius *leg. 1. ff. de questio.* Potest tamen superior Regularis præcipere, & mandare alicui subdito ad compescendam contentionem, rixam, aut dissolutionem linguæ, vel ob similem culpam, vt cellam pergat ibique permaneat, & non egrediatur, superiore inscio non tamen poterit clauso ostio recludere, nisi in regula, aut constitutionibus potestas ei detur, ad id perficiendum ad rationem tamen carceris eiusque veram & legitimam notionem necessarium est, quod regularis habitu suo spoliatur, quamuis in aliquibus Religionibus, id sit laudabili vsu & in carceribus S. Officij, dum regularis mulctatur & sententiam illi intimat triremium, aut carcerationis perpetuæ, aut temporalis corda, & capuccio priuant, etsi clericus est virreto, & capite operto, sed in his consuetudo & praxis cuiuscunque ordinis retinenda.

SVBDIGGRES. II.

Ille est carceri mancipandus, qui est de fuga suspectus.

S V M M A R I V M.

1. *Ille est carceri mancipandus qui de fuga rationabiliter est suspectus, & num. 2. & num. 3.*
4. *In multis tribunalibus non admittitur appellatio in criminalibus, quantum ad incarcerationem, à qua liberari nequit in criminalibus etiam dato fideiussore.*

Secundum, quod colligitur est, quod Scum carcer ad custodiam reorum sit specialiter deputatus, † ille carceri est mancipandus, qui de fuga rationabiliter suspectus est, vt benè Clarus Alexandr. *§ final. quest. 28. num. 2.* Hæc rationabilis suspicio non requirit experimentum, quod persona sit assueta fugere in delictis, aliàs pro primo delicto non posset esse rationabilis suspicio fugæ, nec sufficit, quod quis libello oblato accusetur de crimine, nam esset in facultate cuiuscunque vilis homuncionis virum nobilem, & valdè spectabilem incarcerari facere, vt bene Paulus Castrensis *consil. 328. numer. 1. libr. 2.* quamuis si accusator nobilis esset, & accusatus vilis, & infamis notæ, qui si olfaciat informationem de ipso fieri posset capi, quia isti cum nihil habeant, quod perdant, facile aufugiunt, neque requiruntur legitima indicia testibus confirmata, sic enim facile reus fugam arripit, & iudicem eludet, quare iudex antequam reum carceri

carceri addicat facere debet summariam in formationem quæ in scriptis, aut ore tenus potest fieri iuxta qualitatem delicti aut personæ, imo ex Salicet. l. 2. n. 2. de custod. reorum. sufficit ad capturam si iudici constet delictum ex affirmatione plurium; etiam si non sit habita in forma iudicij, quod valde est notandum pro regularibus inter quos facilius genium reorum agnoscitur, & an sit facilis ad fugiendum, qui enim iam pluries est indicatus, castigatus, correctus, quasi bonæ opinionis emisit conceptum, & æstimationem, qui vero vir grauis, litteratus, & fere nunquam de crimine suspectus non ita facile fugere præsumuntur sicut primi, & isti minori cum informatione capi possunt, quia de eis rationabilis de fuga concipitur suspicio, & sic etiam non facta summaria possunt capi, & detineri in custodia ne fugiant. Similiter si delictum enorme sit aut grauissimum pro pœna mortis carceris perpetui, aut damnatio ad triremes sit imposita, aut priuatio vocis actiua, & passiuæ, & ad officia inhabilitas, huiusmodi enim delicta ex natura sua, & pœnæ impositæ ad fugam incitant, & quasi pondere, & grauitate sua ad ipsam inclinant. Vnde, qui illa commisit semper est de fuga rationabiliter suspectus. Quare facta summaria ad iudicis arbitrium, capi possunt & incarcerari, à qua incarceratione solui non debent etiam facta appellatione, qua sicut non est purgatum delictum, ita non est absterfa rationabilis suspicio de fuga, vt enim egregiè dixit Clarus Alexand. §. final. n. 2. Si carcerandi, appellantes relaxandi essent frustratorium esset carceres adificare, quia omnes appellarent, & sic omnia iudicia criminalia eluderentur. hæc ille ex Baldo leg. 2. vers. sed incidenter. C. de Episcop. Audient. Lancell. p. 2. de attent. cap. 12. ampliat. 4. n. 21.

4 Vnde † in multis tribunalibus non admittitur appellatio in criminalibus, quantum ad incarcerationem à qua liberari nequit in criminalibus etiam dato fideiussore, vt tradunt Bald. leg. 2. colum. 1. C. de exhibend. reis. Couar. lib. 2. variar. cap. 8. num. 8. Suarez Iurifconsul. tract. de fideiussore in causis criminalibus. num. 14. & habetur cap. clericos. de sent. excommunicat. in 6. quod maxime tenet in religionibus in quibus fideiussores non admittuntur religiosi, verum est, quod in tribunalibus sæculi etiam in criminalibus, quando delictum non est inorme & grauissimum, nec sufficienter, & plenè probatum post appellationem fideiussores de præsentando reo admittuntur, & inter regulares reus à carcere clauso est liberandus, quia in hoc casu non est rationabilis suspicio de fuga, non enim rationabile est iudicare, quod ad fugiendam minorem pœnam, velit quis se maiori, aut perpetuæ subiicere fugiendo.

SVBDIGGRES. III.

Quod delictum requiratur, vt aliquis incarceretur?

S V M M A R I V M.

1. Quale delictum requiratur ad carcerandum aliquem.
2. Multorum DD. sensus adducitur & n. 5.
3. An solum exigatur notorium iuris ad aliquem incarcerandum.
4. Atrox idem est ac crudum, teste Feslo.
6. An pro paruo furto possit quis torqueri.
7. Si quis vt furetur rem in valore paruum sacrarium frangat, qua pœna sit puniendus, & n. 8.

Tertium † quale delictum requiratur ad carcerandum aliquem supra diximus, quod ex iure Canonico, & regulari duplex est carcer vnus ad custodiam deputatus, alter ad pœnam luendam, quæ datur in vindictam publicam, & quidem vt carceretur quis ad custodiam iam anteriori illatione diximus, quæ probatio requiratur pro graui delicto de quo quis accusatus vel ab aliquo particulari vel à Fiscali Promotore, vel cuius notitia habita ex generali inquisitione, quare præsens corollarium est de carcere cui quis addicitur in pœnam delicti, & duo inquirunt. Primum de qualitate probationis delicti. Secundum de qualitate delicti circa primum requiritur, quod delictum sit manifestum prout opponitur occulto, & idem est quod notorium iuris, neque enim ad punienda delicta requiritur notorietas facti, quod populo vel maiori parti celari nequit, sed omnibus innotescit per facti euidetiam, & nulla tergiversatione celari potest † cap. 2. vlti. de cohabit. cleri & mul. cap. cum dilectus de purg. cano. cap. de manifesta, & sequentibus 2. quest. 1. & late discutiunt Speculator. tit. de notor. crimin. §. sequitur Bartholom. leg. scriptus D. de religios. & sumpt. fune. Abbas cap. vestra num. 14. de cohabit. cleri & mulier. hoc autem notorium non requiri, vt delicta puniantur certum est & indubitatum, alias paucissimi propter delicta enormissima puniti manerent cum boni communis magno detrimento. Vnde † solum exigatur notorium iuris, & est idem quod manifestum, quod tunc est quum interuenit clara & iudicialis confessio, inuincibilis probatio ad quod sufficiunt duo testes omni exceptione maiores, cap. vestra cit. & cap. qualiter, & quando de accusat. hoc autem iuridicè notorium, & manifestum iuridicè constare debet, vt pœna ordinaria infligatur, vt bene Clarus Alexand. lib. 5. praxis, quest. 9. vbi plura eius additionatores, quæ ad forū iudiciale

pertinent, etenim etiam si sit manifestum, & probatum quod Petrus occidit hominē, sed potest non esse manifestum, quod ipsum occiderit, iure inculpatæ tutelæ ad sui vel suorum defensionem, vel quod esset infanus, vel ebrius dum occidit, quæ qualitates vel excusant delictum, vel pœnam ordinariam.

Circa secundum scilicet atrocitatem delicti iam supra aliquid prælibauimus res est iudicialis, magis quam moralis, aut eruditionis, solum aduerto quod etiam irregularibus, non est idem atrox, quod enorme, 4 † atrox enim teste Festo, apud Fungerum in *Ethymolog. trilin.* idem est quod crudum, efficitur absque lenitate, & crudeliter, enorme vero quod non communiter fit, vnde transgressio votorum aut legis naturalis in grauibus præceptis inter regulares enorme est non atrox, absolute tamen quod secundum se non est enorme replicatum malignatur, vnde modica furta quæ mortalia sunt augment pœnam, & faciunt latronem famosum, & furca dignum, vt consuluit Melchior de Farinis *consil. integro. 66. tom. 2.* est textus expressus *leg. capitalium 38. §. famosos 15. D. de pœnis.* Sed ibi loquitur Callistratus Iuriconsultus de Grauatoribus ad furandum, minima tamen furta replicata punienda sunt, vt si gallinam, vel anserem, imo si ouum quis replicato furripiat, quod esse commune placitum sentiunt Glossa §. *gallarum verb. qui lucrandi instit. de rerum diuis.* Tiraquell. 5 in *tract. de iudic. in rebus min. fol. 50.* Couarr. *lib. 2. resol. cap. 3. num. 12.* tamen ait Prudentiss. Præses hoc sibi nunquam placuisse sicut nec mihi, pœna enim pro furto illata infamiam inducit, quæ pro minimis maxime inter religiosos irroganda non est maxime, quando à iuuenibus committitur, & replicatur furtum, vel ob gulositatem, vel ludum, & similes affectiones, nisi furta mortalia sacrilega sint, etsi minima, tum cum valde aggrauctur delictum, neque enim actio furti concedenda est pro re minima, nisi pertingat ad culpam mortalem, vt dicit Nauarr. *ad cap. final. 14. quæst. 6.* & Marfilius *singular. 378.* & Bertanz. *consil. 198. n. 1. vol. 1.* contra iudicē pro furtis minimis punientem exclamant, & multo magis clamarent contra Lud. à Pegur. *in quæst. crim. c. 16.* qui asserit, 6 quod † pro paruo furto potest quis torqueri, quod hodie omnino est impracticabile, nisi quis valde assuetus sit ad parua furta faciendâ vt faciunt burfarum latrunculi, delictum enim furti non tam aggrauat propter valorem rei furatæ, quam propter assuetudinem, & consuetudinem furandi, quæ valde pernitiōsa est commercio humano, & rerum indemnitati, qui enim in his minimis furtis assuefit paulatim in maiora deci-

det, vnde Clarus Alexand. ex Couarr. *vbi sup.* quod latro famosus dicitur, qui tria furta diuersis temporibus commisit, & sic tanquam famosus puniri potest pro tertio furto, etiam si pro primo, & secundo fuerit punitus, aut ex gratia absolutus à pœna, etsi constet iuridice pro duobus punitum aut absolutum fuisse pro tertio pœna famosi latronis imponitur, quia duabus vicibus correctus, non fuit emendatus, & in tertio consuetudo, & frequentia quæ ipsum facit famosum punitur.

Quod † si quis vt furetur rem in valore 7 paruam sacrarium frangat pœna speciali est puniendus, saltem carceris perpetui propter atrocitatem in sacrarij fractione commissam, & grauissime debet punire, si frangat locum vbi sunt paramenta sacra, etiam si rem paruam furetur, sicut etiam debet pœna capitali carceris perpetui damnari religiosus si rem magni valoris etiam non sacram, vel ab alio Religioso aut Cōmunitate, aut sæculari furetur, neque est in hoc difficultas nisi persona grauissima sit, etsi pro tali furto non sit 8 expressa pœna in Regula, etiam si grauissima sit persona imponenda, nisi inde maius dedecus religioni oriretur. Verum est quod carcer iste perpetuus post aliquod tempus, vt quinquennij potest remitti sicut remittunt DD. Inquisitores suis delinquentibus, vt notant Simancas *tit. 16. n. 15.* Plato enim *lib. 10. de legibus*, impios, & malefactores ad meliorem frugem reuersos post quinquennium carceris cum cæteris habitare iussit.

SVBDIGGRES. IV.

Incarceratus manet priuatus actibus legitimis?

SVMMARIVM.

1. *Carceratus iustè quandiu carceratus etiam ad custodiam ob delictum commissum, an maneat priuatus actibus legitimis.*
2. *An priuatus voce actiua, & passiua non sit illico priuatus ad ferendum suffragium in professione danda nouitio.*
3. *An qui est priuatus voce passiua, & factus inhabilis ad officia ordinis, non sit illico priuatus voce actiua.*
4. *Quid veniat aduertendum, & num. 6. & num. 7.*
5. *Authoris iudicium adducitur, & num. 9. necnon Hieronymi sensus, & n. 8.*
10. *Quid de nomine Paternitatis in abstracto titulo veniat dicendum, & n. 11.*

Quartum, quod infertur est, quod † carceratus iustè quandiu carceratus etiam ad custodiam ob delictum commissum manet

net priuatus actibus legitimis, quos ipse alias ex vi legum canonicarum, & suarum Constitutionum facere potest, ut sunt eligere, eligi, prædicare, confessiones audire ad ordines promoueri, petere exemptiones gradus sui, alios defendere, ius suffragij in Capitulo, siue Locali, siue Prouinciali, siue Generali, accusare, testimonium dare, & similes, actus enim illi legitimi sunt (iuxta doctrinam Cuiacij lib. 28. qq. Papiniani ad leg. 77. de regulis iuris. & est communis Iurisperitorum sententia) qui iure peraguntur, & incarcerati iuste ob delictum ad custodiã, vel ad pœnam, iure peragendi actus qui sibi competebant, priuantur, quare valide, nec eligunt, neque eliguntur, neque suffragium dare ad nouitiorum, aut alios actus conuentuales, nec aliquod officium, quod habeat iurisdictionem exercere possunt impune, quamuis confessiones audire, & sacramenta ministrare valide possunt: sed de his alibi, legatur Sanctorius de Melfi. tr. de pœnis p. 1. cap. 3.

2 Sed aduerto primò, quod † priuatus voce actiua & passiuua non est illico priuatus ad ferendum suffragium in professione, danda nouitio, aut in eius receptione, quia priuatus voce actiua & passiuua solum habet priuationem, & inhabilitatem, ut eligatur ad officium religionis, quod habet iurisdictionem in alios, siue in se solus si simul cum aliis: unde nec potest eligi Diffinitor aut Assistens, nec ut habeat vocem in Capitulo Generali, aut Prouinciali: an vero possit eligi Diffinitor & Consultor Localis, existimo posse quia causas, nec tribunale habent, etsi ad gubernationem domus habeant ius & potestatem, unde etsi Præpositus simul cum consultoribus possit includere aliquem in cubiculum, ultra tres dies iuxta nostras constitutiones: at propriè non incarcerat, quia incarcerare propriè competit Prouinciali, aut Generali, cui competit proprium, & absolutum tribunal, in quo sententia damnatoria datur, neque enim Præpositus pœna iuridica potest punire subditos, ut carceris, 3 trirremium, & similia. Rursus † qui est priuatus voce passiuua, & factus inhabilis ad officia ordinis non illico est priuatus voce actiua, sed potest eligere alium, diuersi enim actus legitimi sunt eligi, & eligere, quare priuatus vno non censetur altero etiam priuatus, cap. in odiosis. de regulis iuris in 6. Unde fit quod reclusus à Superiore locali etiam ob crimen, nisi reclusio confirmetur à Prouinciali visa causa, non incurrit pœnas incarcerati.

4 Aduerto secundum, quod † si quis clericus regularis nondum sacris ordinibus committat crimen ob quod incarceratur, & meretur, quod ipso facto sit priuatus voce acti-

ua & passiuua iurèque suffragij, & aliorum actuum legitimorum, quos ordinatus exercebit, nequit hac priuatione puniri pro tempore futuro, quum capax factus ordinationis sacrae illos exercere valet. Hanc sententiam docet Clarus Alexand. § final. quest. 60. n. 4. ex Glossa leg. sciunt cuncti. verb. moritur. C. de legiti. hered. quam sequuntur DD. ut dicit Marfilus leg. infans, num. 13. ff. ad leg. Cornel. de sicar. & leg. de minore, num. 40. ff. de quest. Plaza de delictis, c. 32. num. 10. Farinac. q. 62. num. 162. pœna enim præsentis emendatur delictum præsens, quare delictum commissum in ætate in qua quis est pœna incapax, non debet puniri delictum pœna dilata in futurum, sed illa pœna priuationis vocis actiua & passiuua in aliam illi ætati competentem commutari debet, qua doctrina ductus respondi an. 1644. cuidam interroganti casum hunc in quadam Religione est constitutio confirmata à Sede Apost. quod qui se ad aliam transferret Religionem si iterum ad propriam reuertatur sit priuatus ipso iure voce actiua & passiuua, & primogenituram amittat, sedens in actibus communitatis in ultimo loco, quidam clericus nondum sacris initiatus, mutauit se in aliam religionem, & postea reuersus est ad suam, an iste puniendus est pœna priuationis vocis actiua & passiuua. Respondi, quod † non ob doctrinam traditam, quia punitur delictum præsens pœna futura, & quis propriè priuari non dicitur, nisi eo quod vel habet, vel quod habet capacitatem illud habendi pro tempore in quo committit delictum: & placuit multis viris doctis resolutio. Adde tamen modo, quod potest religio in pœnam, vel huius transmutationis, vel alicuius delicti facere quemcunque religiosum incapax vocis actiua & passiuua, quæ incapax de presenti datur pro delicto presenti, etsi ab illa non absoluitur, nunquam acquireret vocem actiuam aut passiuam, quia istæ voces non possunt esse in subiecto incapaci.

Aduerto tertio, quod † in carceribus eo ipso amittit titulum honorificorum exercitia quos Religio illi concessit, ut magistrum, aut similem gradum, similiter titulum Paternitatis & reuerentiæ, & dum à iudice interrogatur non vitur Iudex his titulis, sed reorum qua pœna inuruntur toto tempore quo in carcere degunt rei, siue ad custodiam, dum examinatur delictum propter quod incarceratus manet, siue ad pœnam perpetui carceris, aut etiam temporalis. Nomen enim Paternitatis Religioso datum valde honorificum est, & reuerentiæ signum tam in humanioribus litteris, quam in diuinis, & quamuis nomen Patris in multis, & antiquioribus religionibus vsitatum sit omnibus Sacerdotibus dare, imo antiquus

rus Monachi Patres dicebantur, vt notat S. Hieronymus *lib. 4. in Mattheum*, vbi ait, *vulgato sermone maxime in Palestina, & Ægypti monasteriis se inuicem Patres vocabant*, vnde Cyrillus Alexand. epistola, quæ habetur in *actis Synodi Ephesina* hanc inscriptionem posuit..... Patribus Monachis, rationem tituli dat Augustinus *collatio. 3. Carthag. cap. 242. Honorificentia causa Patres appellamus eos qui nos vel tempore, vel meritis precesserunt, nam illud honoris est vt quotidie senibus dicamus Pater. Vnde cum eo ipso, quod quis sacerdos efficitur præsbyter dicitur, pater iure optimo dicitur, quam paternitatem explicamus, dum ipsum Reuerentiæ nomine vocamus, ob hanc enim reuerentiam debitam scriptoribus Ecclesiasticis illos Patres nostros, quia nos per suam doctrinam genuerunt in veritate Euangelij aut regulis bene viuendi.*

7 Vnde qui legibus nos regunt, & continent ob reuerentiã Patres, vt de illis cētumviris quos sibi asciuit Romulus ab ætate senatores, à reuerentia Patres ab appellatione publica conscriptos dixere Salustius in *Catilin. Liuius lib. 1. Decad. & alij, tum etiam ratione Magisterij, sic Elifeus Patrem dixit Eliam 4. Reg. cap. 2. num. 10. sic qui publicæ utilitati attendit Pater Patriæ dicitur, vt dicit Seneca lib. 1. de Clement. cap. 7. & Ioseph. Pater toner totius Ægypti, dicitur, Genes. 41. num. 43.*

8 Vnde † quum Hieronymus *lib. 2. in cap. 4. epist. ad Galatas* dicit. *Cum Dominus noster in Evangelio præcipit, nullũ Patrem vocandum nisi Deum, nescio qua licetia in monasteriũ, vel vocamus hoc nomine alios vel vocari nos acquiescamus.* Intelligendus est, vt ipse se eleganter explicat, *non enim prohibet Christus quod alios honoris causa, & Patrem, & Magistrum abusive nominemus, sicut vnus est Deus per naturam, & vnus filius, & hoc non præiudicat ceteris, vt per adoptionem dñi vocentur, & filij, quod etiam expressit Aug. enarrat. in p. 77. Ne vobis dicatis Patrem in terra, non ideo dictum est, vt hoc vocabulum honoris humani de loquendi consuetudine tolleretur, sed ne gratia Dei qua in æternam vitam regeneramur ne vel potestati vel etiam sanctitati cuiusquam hominis tribueretur.*

9 Verum est quod in aliquibus Religiosis bus recollectis, & excalceatis, & nomen Patris, & Reuerentiæ eliminatum est humilitatis ergo, nullum huius nomenclaturæ honorem volentes, sed fraternitatis tantum, & charitatis; in aliis vero maxime mendicantibus, etsi nomen Patris admittant, tamen nomen Fratris non amittunt; sed conferuant, dicentes *Pater, frater*, vt prius denotet sacerdotis honorem, & reuerentiam, & posterius humilitatem religionis, in aliis

maxime clericalibus solum nomē Patris retinetur ratione sacerdotij, & fraternitatis, in his qui sacerdotio non funguntur, & in quolibet laude institutum à Sede Apostolica confirmatum, in Monachalibus vero nomini Patri relicto fraternitatis, *Domnus* dicitur, aut *Nonnus*, vt *Pater Domnus*, aut *Pater Nonnus* dicitur, quamuis hoc vltimum non fit in vsu etiam inter Monachales, quamuis S. Benedictus in sua Regula *Priores nonnos*, dixerit nuncupandos, quid autem nomen *Nonnus* denotet varie explicat, & erudite Estenius *lib. 3. disquis. tract. 4. disquis. 3.* & mihi videtur idem esse quod hodie *Domnus*, aut *Donnus*, vt bene Smeragdus in *cap. 63. Regul.* quid autem denotet nomen *Domnus*, & cur Monachi *Domni*, & non *Domini* vocarentur idē Estenius *disquis. 4. late differit*, & idem valet quod nostro idiomate *Don.* aut in fœminis *Donna, Dona*, quod etiam in Monialibus cum nomine sororis coniungitur inter mendicantes, secus vero Monachales, vt constat apud Enno. *lib. 9. epist. 30.* & S. Greg. *lib. 1. Registri epist. 6.*

Sed † quid de nomine Paternitatis in abstracto tributo multis etiã inter Regulares in ordine seraphico Paternitas ex statutis auferitur multis, vt Patribus Prouinciæ, & Religionis quos vocant in aliis Magistris graduatis *de numero*, in aliis solis Generalibus, & Prouincialibus, in aliis solis Generalibus vt in Societate Iesu, & nostra, & iure quidem optimo, nomen enim Paternitas in abstracto singularem denotat dignitatem, & independentiam siue in Iurisdictione, siue in Magisterio, siue in aliis propter quæ statuitur, quod paternitas alicui detur; vnum solum adnoto quod, etsi nomen Pater alicui sit datũ in antiquis regulis, at non legi quod alicui sit data paternitas in abstracto ita, vt vestra Paternitas inter Regulares quis diceretur, abusus tamen sæculariũ, qui omnibus regularibus Paternitatẽ tribuit, etiam irrepit inter ipsos regulares, qui abusus in aliquibus familiis religiosis cohibitus est, iure optimo, & religiofitate magna, sicut & titulus *Pater Reuerendissimus*, qui solum tribuitur in aliquibus ordinibus Generali, in nostro tamen solum *Pater admodum Reuerendus* dicitur Generalis, hodie tamen vrbantitas sæcularis Prouinciales, & Religiosos viros, qui vel funguntur magisterio publico in aliqua vniuersitate cathedram moderantes, aut sua graua scripta typis dantur, Reuerendissimos dicunt, qui enim sic pro communi Ecclesiæ vtilitate laborant digni sunt super alios reuerentia specialissima, quam denotat nomen *Reuerendissimus*, quamuis, hoc epitheton antiquitus nulli legatur regulari concessum, sed multa vsus vel abusus immutant, & hæc satis de hac eruditione, & solum

solum futuris temporibus deseruiant, vt consuetudo hodierna innotescat, & vt cognoscatur, quod incarceratus siue ad custodiam ratione delicti de quo est accusatus aut inquisitus siue ad pœnam, omnibus his spoliatur & priuatur.

SVBDIGGRES. V.

Vtrum incarcerans indebite incurrat excommunicationem.

S V M M A R I V M.

1. Incarcerans indebitè siue ad custodiam, ob timorem fugæ, siue ad pœnam latam per sententiam ob crimen legitime non probatum, incurrit excommunicationem.
2. Si superior procederet ad incarcerandum opinione probabili, quod iuste procedat an non incurrat excommunicationem, & numero 3.
4. Authoris iudicium proपालatur.
5. An si subditus ob delictum damnetur à superiore regulari ad carcerem perpetuum aut temporalem, si superior non deferat appellationi incidat in excommunicationem.

Quintum corollarium sit, quod † incarcerans indebite siue ad custodiam, ob timorem fugæ, siue ad pœnam latam per sententiam ob crimen legitime non probatum incurrit excommunicationem canonis si quis suadente Diabolo: est communis, & indubitata sententia, qui enim indebite incarcerat contra iustitiam operatur, & sic diabolo suadente damnus, & iniuriam infert, præiudicium enim, quod fit per indebitam, & iniustam incarcerationem irreparabile est, etiam quacunque appellatione interposita, Baldus leg. 1. C. si sapius integr. Felin. cap. cum sape de re iudicat. Diaz in praxi cap. 127. num. 1. Qui enim clericum, vel regularem etiam conuersum indebitè incarcerat, & detinet in custodia siue publica, siue in domo priuata vim illi infert, & violentiam facit, siue vincula adhibeat siue non, & quacunque ratione auferat libertatem in vsu membrorum excommunicationem canonis ipso facto incurrit, cap. nuper cap. contingit el segundo de sent. excommun. cap. cleric. eodem. tit. in 6. & late Suar. de fidei iuss. dand. Suarez Theolog. tom. 5. de censur. disp. 25. sect. 4. Bonacin. tom. 3. disp. 2. punct. 10. Gomez lib. 4. variar. cap. 9. Rodriguez Senior tom. 2. q. 42. art. 2. Junior Resol. 58. n. 2. Si autem † Superior procederet ad incarcerandum cum opinione probabili, quod iuste procedat, non incurrit excommunicationem Canonis, quia non operatur cum dolo, qui

requiritur ad incurrendam excommunicationem cap. 1. & cap. cum voluntate de sent. excomm. vnde cum vbi adest ignorantia, dummodo non sit affectata, & lupina, absit dolus, etiam non incurritur excommunicatio istæc.

Prælatus non præfato sufficienter delicto 3 facta informatione summaria (si non adest timor prudens fugæ, quæ potest impediri in cella cum custodia detineatur, & non cum pœnis incarcerati) aliquem incarcerare nequit ex Tridentin. sess. 25. de regular. etsi aliter incarceret incurrit excommunicationem, quia contra ius quod habet reus ne aliter in carceretur, facit, & indebite incarceretur, vt tenent citati D.D. modus enim datus l. 2. C. de exhib. reis, obseruandus est vnde apud DD. Inquisitores obseruatur quod si reus delatus est vir insignis authoritatis, siue ob opinionem publicam virtutis siue doctrinæ, aut nobilitatis, aut Magisterij gradus, publicæ vniuersitatis non capitur nisi prius consulatur supremum Generalis Inquisitionis Consilium cuius determinatio expectatur. Existimo tamen quod † si crimen huius personæ grauis commissum sit scandalosum, & pluribus de vicinia notum, vt hæresis, Iudaismus, sollicitatio in confessione, si DD. Inquisitores facta de hac notorietate summaria informatione aliquem incarcerent ante consultationem Consilij supremij, non incurret Canonis excommunicationem, quia hæc incarceration non est contra iustitiam in substantia, sed contra ordinationem quæ modum imponit, non prohibet actum hunc quoad substantiam, sicut etiam si excedat in modo incarcerandi vt si ministri excedant in apprehendendo reum, ipsum plusquam necessarium est contrectando, & c.

Vnde fit quod † si subditus ob delictum 5 damnetur à Superiore regulari ad carcerem perpetuum, aut temporalem si superior non deferat appellationi, incidit in excommunicationem, quia iniuste denegans appellationem iniuste detinet in carcere ob delictum, quare solum potest ipsum detinere ibi ad custodiam, quo vsque Iudex ad quem causa est delata definiat, vt vltimam sententiã ferat, neque enim carcer ad custodiam suspenditur appellatio, alias omnes delinquentes carceres deluderent, vt supra dicebam ex Clar. Alexandr.

SVBDIGGRES. VI.

Vtrum Regulari mancipato auferendus sit habitus?

S V M M A R I V M.

1. Regularibus qui carceri sunt addicti in pœnam

nam, siue sit carcer perpetuus, siue temporalis, an auferatur forma habitus suæ religionis.

2. *Quenam dicatur habitus religiosi deformatio.*
3. *Chrysostomi sensus affertur: necnon Bonifacij VIII. & n.4.*

Sextum corollarium sit, quod † illis Regularibus, qui carceri sunt addicti in pœnam, siue sit carcer perpetuus, siue temporalis, auferatur forma habitus suæ Religionis, si clericus sit etiam auferatur corona clericalis, de quo ritu latè Sanctorius de Melfi. p. 2. de pœnis, cap. 4. à pag. 175. Salzed ad cap. 89. praxis. Bernard. Diaz, vbi iuxta antiquum morem tam gentilitium, quàm Ecclesiasticum rem tractat, & ego de rasura coronæ, & capillorum in signum mœroris, pœnitentiæ & tristitiæ, dixi tom. 5. de vero martyrio fidei Appendice de tonsur. & coronis, memb. 2. 3. & 9. & quidem habitus religiosi forma, & monachali tonsura, quæ est capillorum circulus in capite, aut clericali iure priuatur, ista enim forma character est Religionis aditæ, vt ait August. lib. de opere Monach. cap. 8. quam sc̄dauit criminibus: & sic character iste in carcere infami dato propter delictum deletur, ne religiosus appareat in habitu, qui criminofus extitit in vita, radi enim coronam, circulumque tondi, est non permittere, quod crescentibus capillis iterum formetur & aperiat in tonsos esse carceri addictos antiquitas docet, & sacra pagina mōstrat. Plinius lib. 7. epist. 27. & Genes. 41. n. 20. Iosephum de carcere eductum toto tonderunt ministri Pharaonis. Vnde † habitus religiosi deformatio est auferre capuccium, & scapulare, & coronam non aperire inter fratres, inter nos clericos virreti quadrati ablatio, & cinguli clericalis, cap. penult. de vit. & honest. cleric. cap. quoniam eod. cap. Ioann. de cleric. coniug. Vt pœnitens peccator appareat magis, quam religiosus agens pœnitentiam voluntariam, cap. placuit. 21. quest. 2. vbi clericum desertorem cingulo honoris, atque ordinis sui exutum aliquo tempore carceri mandatur, cap. tue de pœnis, in 6. qui carceri traduntur ad pœnitentiam agendam pro delicto à suis ordinibus degradari iubentur, quia videlicet quandiu incarcerati sunt manent suspensi ab exercitio ordinum, & omni honore priuati, vt enim † ait Chrysostom. hom. 6. in epist. ad Romanos, hoc faciunt iudices qui quos in dignitate constitutos grauioris alicuius criminis conuictos habent, eos prius honoris sui ornamentis spoliant quam supplicio multatos abdicant, cum autem in fratribus capuccium, & corda simul cum capillorum circulo, & in clericis corona aperta, & virretum quadratum sint ornamenta

honoris sui, priusquam supplicio multatos abdicent iudices illis spoliant, vnde cap. de gradatio de pœnis Bonifac. VIII. dicit quod † ablato habitu, tunc quoque radatur caput sen 4 tondeatur, ne tonsura seu clericatus vestigium remaneat in eodem. Neque honoris sui publicum designatum vestigiū in infami perseuerare debet, sicut nec in illis manebat qui publicā ex Decreto Episcopi pœnitentiā agebant vt sc̄t. 4. dicam, hinc saluatur consuetudo inter regulares; quod damnatos ad triremes, etsi à Religione non expellant, tamen eos habitu regulari spoliant, quia ibi existentes infames sunt, & loco infami destinatos. Vnde est Hispanus mos satis canonicis antiquis conformis, quod si clericus siue sæcularis, aut regularis brachio sæculari traditur, priusquam tradatur, vestibus omnibus clericalibus aut regularibus spoliatur, & constituatur in habitu vili laicali, & dum supplicio afficitur veste illa quæ reis damnatis ponitur iuxta qualitatem personæ quam non amittit in supplicio. Vnde si nobilis est non furca, sed nobilium pœna mortis debet imponi.

SVBDIGGRES. VII.

Hac habitus regularis ablatio non fit in incarcerato ad solam custodiam.

S V M M A R I V M.

1. *Habitus spoliatio & tonsuræ abrasio sine alia pœnitentiæ lege canonica, aut municipali alicuius Religionis imposita incarceratus, an non sit danda ad custodiā incarceratis.*

Septimum corollarium est quod † huiusmodi habitus spoliatio, & tonsuræ abrasio siue alia pœnitentiæ lege canonica, aut municipali alicuius Religionis imposita incarceratis non est danda incarceratis ad custodiam, quia horum delicta non sunt iudicata sententia conclusa, acciperent enim certam pœnam pro culpa incertam, quod est iniquum leg. cum rem ff. de bon. dam. leg. maximum vitium C. de filiis præterit. incarcerati enim ad custodiam præsumuntur, at non sūt iudicati criminofis, & in foro iudiciali non sunt digni pœnis latis contra probatos, & iudicatos, quamuis si ante diffinitiuam sententiam scandalosi fuerint notorie possunt in carceribus pro modo scandali regulariter puniri.

SVBDIGGRES. VIII.

Incarceratis ad pœnam ordinariam non est deneganda confessio sacramentalis.

S V M M A

1. An incarceratis ad pœnam ordinariè non sit deneganda Sacramentalis confessio toties quoties eam exposulauerint.
2. Conc. Trident. sensus adducitur.
3. Damnatis ad triremes intra ipsam triremem confessio Sacramentalis non denegatur.

Octauum Corollarium sit, quod † incarceratis ad pœnam ordinariè non est deneganda Sacramentalis confessio toties quoties eam exposulauerint, est communis sententia Doctorum, quia sacramentum pœnitentiæ est medium necessarium ad salutem iis, qui post Baptismum lapsi sunt in culpam mortalem, est enim sequenda tabula post naufragium, ut D. Thom. 3. p. q. 84. art. 6. Magister sentent. in 4. dist. 14. vbi omnes Scholast. & † determinat Trid. sess. 14. cap. 2. vbi quibuscunque quantum maximis peccatoribus si dispositi accedant absolute non est denegandum pœnitentiæ Sacramentum, sed toties quoties dandum si ad sit confessor, nisi in aliquo casu ob aliquam circumstantiam incarceratus ad custodiam non ex confessione Concilium, aut occasionem arripiat ad negandum delictum, de quo iudex interrogat, & est aliàs, vel plene, vel semiplene probatū. Tūc enim potest iudex cum concipit hunc rationabilem timorem, & aliàs iuridicè procedit ad inquirendam veritatem potest differre confessorem, quousque infamatio perficiatur & incarceratis à S. Officio maximo cum delectu confessor conceditur. Vnde etiam † damnatis ad triremes intra ipsam triremem cōfessio Sacramentalis non denegatur, imo fructuosè ad illam suadentur miseri homines, ut iam quod à loci fœtore & spurcicia se liberare in corpore nequeunt, saltem ab animæ immunditia se abluant, & ego dum essem Genuæ hoc exercitium charitate motus feci.

9. Baronij sensus adducitur.
10. Incarcerato in carcere secreto & incluso ad pœnam per sententiam publicam non est frequens communio danda.
11. Si quis incarceratus sit in carceribus Sacri Tribunalis S. Officij, nec Doctor. Inquisitores ex vi officij tenentur dare occasionem & commoditatem ut communicet, ibique deferatur Eucharistia, etiã ut adimpleatur præceptum annuæ cōmunionis.

MAior est difficultas † de Eucharistia huiusmodi incarceratis danda, circa quam Sanctorius de pœnis cap. 4. p. 1. à p. 181. explicans quoddam statutum seraphici ordinis circa hoc punctum dicit pag. 185. *verumtamen, quod damnatus ad carcerem perpetuum sicuti non posset recipere Sacramentum, ita ad annuam communionem non obligatur, & sufficit ei desiderium. Non enim cum tanto rigore hoc præceptum fuit in Ecclesia practicum, cum legamus SS. Paul. I. Eremitam, Ant. Magn. Benedictū, & alios solitudinis cultores per tres, per viginti, per centum ferè annos in speluncis delituisse, & non communicare, sufficiens ipsis, aliquando id suscepisse, quare quod ipsi fecerunt ob solitudinis amorem, bene poterunt facere in vinculis detenti ob commoditatis defectum. Præterea non teneri superiorem carceratū huiusmodi Sanctiss. Eucharist. offerre, & eo minus illos cogere, nisi ipsi petant argum. cap. scenicis. In quo scenicis, histrionibus, ceterisque huiusmodi personis, vel Apostatis conuersis, vel reuersis ad dominū gratia, vel reconciliatio, non negetur, quod petitionis instantiam supponit. Ita Cartar. l. 3. pract. cap. 2. n. 54. cibus enim non ingeritur nisi appetitum habentibus. Possunt tamen superiores suadere prout charitas vrserit, & ipsimet carcerati peccant mortaliter nisi illo tempore nō communicent, quia accedente commoditate præceptum Ecclesie non custodiunt. Hæc ille.*

Ego quidem † consultus de hoc Neapoli ann. 1625. in damnatis ad triremes plura distinxim notatione digna, quæ breuiter perstringo, aut loquimur de regularibus, aut sæcularibus, aut de carcere publico, aut secreto, aut de damnato ad triremes, aut ad carcerem perpetuum, aut temporalem, rursus aut est incarceratio ad custodiã, aut in pœnam, existimo igitur, quod † incarceratus in carcere publico tenetur præcepto annuæ cōmunionis, & iudices tenentur dare cōmoditatem, & non impedire, quod huic præcepto Ecclesie reus, siue sæcularis sit, siue regularis, puto enim, quod nullus pius & Catholicus potest ab hoc asserto discedere, cū præceptum hoc grauissimum sit, & quasi determinatio præcepti diuini, quod multi & grauissimi Doctores docent impositum fuisse à Christo Domino illis verbis Ioann. 6. n. 35. *nisi manducaueritis carnem filij hominis*

SVBDIGGRES. IX.

Utrum concedenda Eucharistia.

S V M M A R I V M.

1. An incarceratis Eucharistia sit concedenda.
2. Authoris sensus adducitur, & n. 5. & 8.
3. Incarceratus in carcere publico tenetur præcepto annuæ communionis.
4. Sicut annua confessio est determinatio iuris diuini ab Ecclesia facta à qua incarceratus non eximitur, ita annua communio.
6. Publicus peccator an nullum ius habeat ad Eucharistiam exigendam.
7. An ad Eucharistiam dignè recipendam non requiratur, quod quis in foro externo sit innocens & indignus pœna.

et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Ita D. Thom. 3. p. q. 79. art. 1. ad 1. & p. 80. art. 11. Catechismus Pij V. cap. de Euchar. Bellarm. lib. de Eucharist. cap. 3. Vnde in primo sæculo Ecclesiæ, quotidie communicabāt fideles omnes, quia tūc Ecclesia Christi mādatum determinavit, & intellexit pro temporum necessitate, vt armarentur contra persecutores ad martyrium. Imo quidā expositor Regulæ S. Benedicti existimat, Monachos Benedictinos ex Regulæ obligatione teneri ad quotidianam communionē sicut discipuli Simeonis Stylitæ, vt scribit Ant. eius discipulus, sicut de discipulis Apollonij narrat Ruff. l. 2. c. 7. quotidie communicabant, sic interpretantes Domini præceptum.

4 Quare † sicut annua confessio est determinatio iuris diuini ab Ecclesia facta à qua incarceratus non eximitur, ita annua communio, si illius commoditas subest omitti nequaquam potest, etiam si non esset diuinum præceptum, sed humanum tantum, quod grauissimum est, & moraliter necessarium ad vitam conseruandam tali cibo, qui si nimium differatur calor spiritus tepescit, & deficit, quare iudices debent dare commoditatem existentibus in carcere publico, vt huic præcepto satisfaciant, sicut damnatis ad mortem, iam viaticum datur, & ad id sumendum tenentur iudices tempus, & commoditatem dare, consuetudo enim antiqua iam à Principibus Catholicis, summisque Pontificibus exclusa est. Vnde superiores & iudices ex vi officij, & non solum ex charitate tenentur huiusmodi incarceratis commoditatem dare recipiendi Eucharistiam, vt annuæ communionis præcepto satisfaciant si tamen decenter fieri possit, vt sit altare in carcere, vel si est locus decens, quod deferatur Eucharistia, sicut etiam causa deuotionis deferatur infirmis.

6 Addo, † quod si sit carcer publicus in quo sit altare ad quotidie celebrandum iudex laicus, aut Ecclesiasticus nisi ob speciale delictum in pœnam, quantumuis incarceratus fuerit criminofus, & propter crimina ad carcerem istum publicum sit damnatus, imo etiam si ad triremes dummodo in illis non existant nequit prohibere, vt pluries ex deuotione communicent, & nec illis hodie potest Eucharistia, & communio laica denegari, & quidem nescio quo fundamento contrarium senserit Sanctiorius *vbi supra* p. 182. quamuis enim † publicus peccator nullum ius habeat, ad Eucharistiam exigendam, vt probat D. Tho. 3. p. q. 80. art. 6. & tradunt Patres Cyprianus lib. 1. epist. 7. ad..... Augustinus tract. 26. in Ioann. & hom. vltim. capit. 12. in lib. 50. hom. Chrys. hom. 83. in Matth. & multi alij, quare publico peccatori

semper est deneganda Eucharistia. Ast carcerati, siue ob sententiam, siue ante sententiam per violentam præsumptionem, aut suspicionem criminis peccatores sunt notorij & tales in foro externo (de quo iudicant homines) æstimantur, ergo optimo iure illis Eucharistia denegatur.

Hoc (inquam) fundamentum profuse est futile & indignum homine docto, quia † ad Eucharistiam digne recipiendam non requiritur, quod quis in foro externo sit innocens, & indignus pœna, alias nec damnati ad mortem possent Eucharistiam sumere, quare quamuis sint digni pœna corporali propter delictum, ob quod tanquam criminofus punitur in vindictam publicam, tamē potest esse contritus, & sacramentaliter absolutus à crimine, & sic est capax recipiendi Eucharistiam, nec illi potest denegari, si est commoditas illam recipiendi, quod non solum est verum incarceratis, ad pœnam, sed etiam in damnatis ad triremes, quos obligatos esse ad annuam confessionē, si adest copia confessoris, & ad annuam communionem, si adest copia & commoditas illam decenter recipiendi mihi non dubium, isti enim tanquam criminofus, & peccatores ob publicam vindictam sunt damnati, siue ad carcerem, siue ad triremes, tamen si conuertantur ad dominum vera pœnitentia, sicut sunt capaces absolutionis sacramentalis sunt etiam sacre synaxeos.

Verum est, quod antiquitus, quum rigor Ecclesiasticæ disciplinæ vrgebat, vt fideles ab infidelitate & idololatria retraherentur ob specialia crimina, fideles etiā si pœnitentiam rigidam egerint, & sic ad Ecclesiæ commercium admitterentur, tamen communionem & synaxim Eucharisticam nō accipiebant, etiam in vltimo vitæ, tanquam viaticum, quamuis illis temporibus in præcepto esset frequens communio, & etiam quotidiana, & hoc tãto rigore maxime apud Hispanos, vt in Concilio Illiberitano ob diuersa delicta, vigesies imponatur pœna negationis viatici, vt legēti cōstabit, de quo pūcto multa dixi t. 5. de vero Mar. fid. Res. 30. §. 1. & digress. 1. de explicat. quorundam Can. Conc. præfati. hanc enim pœnam iuste Patres doctissimi primi posuerunt ob grauissima motiua, quæ tunc tēporis vrgebant, vt ait Innoc. I. ep. ad Exuperium cap. 2. cuius verba ibi dedi sicut & Eminentissimi Baronij ex tom. 2. circa an. Christi 305. concludens. † *Quamobrem paulo liberius de illiberitano Concilio me aliàs locutum fuisse memini, at cum quæ ab illo in hac re sunt statuta excusentur ab eodem, qui supra Innocentio Romano Pontifice, nemo sit qui accusare præsumat.* hæc ex Baronio, quibus addi sententiam D. Ferdinandi de Mendoza lib. 2. pro defensione huius Concilij, cap. 6. quod

quod hodie antiqua huius seueritatis vestigium remnet grauissimus & sanctus, tuenda aduersus haereses religionis nostrae senatus, relapsis in haeresim et si penitentibus in exitu denegans communionem, quod etiam sequitur Vasquez 3. p. disp. 105. n. 7. sed an haec hodie consuetudo vigeat dubitavi ibi propter c. super eo, de her. lege omnino Resolut. illa 30. §. 1. v. quod statui & seqq. addo, quod si carceratus in publico loco ad poenam tenetur viaticum recipere, & annuam communionem ex Ecclesiae praecocepto fidelibus determinatam, multo magis incarceratus, in eodem carcere ad custodiam.

10 Existimo secundum, quod incarcerato in carcere secreto & incluso ad poenam per sententiam publicam non est frequens communio danda, nec ad id facere tenentur iudices & superiores etiam Regulares, (quauis sit praecoceptum in Religione de menstrua communione & confessione, vt est statutum pro Bened. Clem. ne in agro de stat. Monach. desumpta ex Concil. Vienn. sub Clem. V.) quia si carcer secretus est, nequit ita continue cum decencia requisita ad ipsum deferri, esset enim non parum molestum carcerem obscurum & horridum, & poenale multoties in anno mundare, & componere, quare huiusmodi praecoceptum non obligat existenti in in carcere secreto, quoa si sit publicum in quo est locus celebrandi, non dubito, quin Monachus Benedictin. teneatur illud implete, nisi aliter disposuerit superior, qui ad id habet potestatem ex praefata clementina.

11 Addo, quod si si incarceratus sit in carceribus sacri Tribunalis S. Officij, nec DD. Inquisitores ex vi officij tenentur dare occasionem, & commoditatem, vt communicet, ibique deferatur Eucharistia etiam vt adimpleatur praecoceptum annuae communionis. Ratio est, quia secretum maximum, quod seruatur in hoc sancto Tribunali, tam in carceribus, quam in causis examinandis ab hac obligatione releuat iudices & rei excusantur ob commoditatis defectum, quod si commoditatem communicandi haberent, dubio procul tenerentur ad annuam communionem. Vnde constat, quam leue sit fundamentum, quod pro se adducit Sanct. de Melfis.

SVBDIGGRES. X.

Vtrum damnatus ad carcerem possit fugere.

SUMMARIUM.

1. An damnatus ad carcerem possit ab illo fugere, & ad fugam opus sit carcerem effringere.
2. An peccent mortaliter superiores qui nimis rigidi sunt in delinquentium punitio-

Tom. II.

bus, & incarceratorum custodia.

3. An ad formam decreti Urbani de eiectionis requiratur, quod annus carceris debeat transigi in carcere formali, & n. 4.

NONum Corollarium sit, an damnatus in carcerem possit ab illo fugere & ad fugam opus sit carcerem effringere, licita sit fractio, de hoc dubio aliquas regulas constitui tom. 2. Moral. tract. ult. Resol. 1. vbi materiam breuiter digessi, neque opus est circa hoc plura ducere. Legantur Azor p. 3. lib. 13. cap. 24. & 25. vbi plures, haec materia excitat dubia, & Sanctorius de Melfi. p. 1. cap. 4. a pag. 193. vsque ad 197. solum placuit hic afferre dictamen Sanctellorij vbi supra, satis pium & charitati fraternae satis conforme. Illud tamen aduertere visum est (ait) 2
 † peccare mortaliter superiores qui nimis rigidi sunt in delinquentium punitioibus & praecipue incarceratorum custodia, si ultra sancitas regulas (a prudentia scilicet) victus abstinentiae macerent, lumine priuat commoditate recitandi horas canonicas denegant, libros spirituales legendi occasiones praecipiant, humidis & squalidis inhumanis carceribus mancipent, quia ipsis sauiendi auctoritas non conceditur, & agitur de re grauissima & de violatione praecocepti charitatis cap. ex part. de censibus, leg. si seruus ff. de pignor. act. leg. nec supina ff. de iur. & fact. ign. cap. disciplina dist. 45. Angelus verb. correctio Pralatorum n. 1. Rodrig. t. 2. q. 17. art. 3. Portel verb. carcer n. 2. Bern. Diaz. in pract. cap. 127. num. 2.

Decimum, & vltimum Corollarium, sit an ad formam decreti Urbani de eiectionis requiratur, quod annus carceris debeat transigi in carcere formali, ita vt si carcer clausus, & in vinculis deposito Capuccio & corda, vel yirreto quadrato, & cingulo honoris. Respondetur, quod carcer omnino debet esse clausus & imperuius ad communicandum cum aliquo qui non sit persona, quae ad poenitentiam & contumaciam deponendam & animi duritiem molliendam non conducat, non tamen requiritur ablatio Capucij, & cordae, & similia, quae signa sunt religiosi habitus, nec etiam, quod sit in vinculis ferreis, nisi sit timor fugae, quare sufficit, vel quod in propria cella clauis obserata sit reclusus, hic enim annus non est carceris ad poenam per diffinitiuam iudicis sententiam ad punitioem & vindictam criminis, sed est custodia in qua probatur ieiuniis, & poenitentiis, vt leniatur asperitatibus ad deponendam animi duritiem, & sic perseueret in statu religioso, & non applicetur ei grauissimum & extremum expulsionis remedium, quod ieiunia debeat facere, & quas poenitentiis superioris arbitrio relinquatur, qui attenta qualitate personae ea imponet.

yy

2

SVBSE

SUBSECTIO IV.

Qualis fuerit olim inclusorum ordo & institutum?

SUMMARIUM.

1. *Qualis fuerit olim ordo & institutum inclusorum, remissive.*
2. *Laura aliquando sumitur pro cella.*
3. *Theodoretus mens adducitur.*
4. *Filios prophetarum inclusos facit S. Eucherius Lugdunensis.*
5. *Quis inclusus dicatur.*
6. *An Anachoritisimus idem sit quod inclusivus.*
7. *Variorum DD. sensus adducitur.*
8. *Eremita perfectio est ex utraque mentem habere à cunctis terrenis ex Cassiano.*
9. *D. Thoma sententia affertur, & n. 12.*
10. *Quid solitarium est debet esse per se sufficiens, ex eodem D. Thom. & n. 11.*
13. *Patres in Trullo Congregati examen & iudicium Episcopi requirunt, ut quis in solitudinem abeat.*
14. *S. Romualdus inter cœnobia qua in eremis fundabat cella etiam plurimum eremitoriorum edificabat, & n. 15.*
16. *Anachoretis & eremitis qui adnumerentur.*
17. *Originem inclusorum inuestigat Guibellinus.*
18. *Asceticis cœnobiis, eremitis & solitariis duo monachorum pessima genera opponuntur, & n. 19.*
20. *Quodnam sit secundum genus monachorum solitariis oppositum.*
21. *Quid item de iis sentiat Augustinus, & num. 23.*
22. *Quid intelligatur nomine Trutanus.*
24. *Donatista dicebant suos alumnos non circumcelliones, sed agonistas esse vocandos.*
25. *Donatistas esse genus hominum agreste & famosissima audacia dicebat August.*
26. *Circumcellionum primus dux Petilianus.*
27. *Qui dicantur Anachoretæ, solitarij, & celliotæ.*
28. *Patrum Conc. Tolet. VII. sensus adducitur, & n. 29. & 30. necnon Patrum Constantinop. & n. 31. & 32. 34.*
33. *Quid de vita Eremitica & Anachoretica sentiat D. Thom.*
35. *Moniales solemniter includantur & in claustrali resideant ex Concil. Trid.*
36. *Circa solemniter inclusos duo veniunt notanda, & n. 37. & 38.*

DE inclusarum ordine † & residentiali claustrum Monialium intra sua Monasteria, quæ species est residentie omnibus

aliis arctior *lib. 6. seq.* et si remissive tractabo, hic solum agendum de inclusione virorum, cuius notitia non parum conducet ad antiquorum Religiosorum mores venandos & admirandos, ad quam notitiam acquirendam aliqua non iniucunde cõdita dabo. Etsi enim Guibellinus & ante ipsū Estenius plura circa hoc punctum condierint, at ni fallor non facile requisito ad doctrinalem saporem.

Igitur omissis his quæ longo calamo scripsit Guibellinus *lib. de claus. disquisit. 3. cap. 4. de lauritis, celliotis, & anachoretis*, qui omnes speciali instituto contemplationi erant dediti, & à rerum seccularium tumultu separati, ut Deo soli vacarent, siue in lauris, quæ paucorum monachorum domus, aut locus designatus in Eremo, in quo plures lauras idest cellas continebat (æquales forsitan erant illæ quas S. Romualdus pro suis monachis instituit) erat, siue in cœnobiis, quod plures capiebat personas, sicut ait Suidas *laura angusta domus est monachorum*. Vnde † *laura aliquando sumitur pro cella*, aliquando pro *cellia*, quod est locus cellarum, ut ait Nizephorus *lib. 6. hist. cap. 3.* Vnde reipsa laurita, celliotæ & Anachoretæ pro eodem in antiquis Religiosis usurpantur. Fuit etiam antipuitus claustrum virorum in aliquibus cœnobiis, ita arctæ, sicut hodie est inter nos in Monialibus. † Theodoretus enim in vita S. Symeonis Stylitæ, de Bassis Monachis, dicit. *Neque molam, neque iumentum habere, neque oblatum aurum accipere neque foras ad querendum neque visendos amicos de monasterio licui, exire licebat.* quam legem sua ætate feruari testatur, similia refert Sophronius *de Monasterio iuxta Iordanis ripas sito, in vita Sanctæ Mariæ Egyptiacæ*, multi etiam sancti Monachi ab exitu à monasterio totam duxerunt vitam, seseque intra septa monasterij continebant, imo & intra cellæ parietes, de inclusis enim hoc modo, plenæ sūt historiæ, & annales Ecclesiastici, & monastici hoc enim voluntariū erat sine aliqua cæremonia publica factū, quare de his inclusis lauritis, & celliotis, aut anachoretis non instituitur sermo, nã esset tractatū historiis obuiis passim, replere huiusmodi enim religiosorum hominū genus ab initio nascētis Ecclesiæ fuit inter Christianos, quibus eremi solitudines, deserta, plenæ erant imò ante legē Christi Carmelitæ erant in locis & cauernis, & speluncis Deo vacantes occulti & inclusi, ut late tradūt Matth. Rod. *in syntagm. de inclusis*, quorum natales adūbrat, à Christo iã adulto & à B. Ioan. Bapt. qui se abdidit & inclusit in eremo † Eucherius etiã Lugd. *in ep. de fugæ seculi ad Hilarium*. filios Prophetarum inclusos facit, & Casl. *l. 4. inst. c. 34.* anachoretas inclusos refert, de his enim videtur loqui Paulus ad Hebræos *capit. 11. circūserunt in melotis,*

in pellibus caprinis, egentes angustiati, afflicti quibus dignus non erat mundus in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & cauernis terra, isti enim ut dixi proprie non dicuntur inclusi de quibus modo, sed se occultabant, vel timore persecutionis tyrannorum in Christianos, vel amore solitudinis, ut sæculum fugerent & tumultum negotiorum, ut securius vitam degerent, nec etiam est in præsentis sectione sermo de his qui in pœnâ in Monasterium detrusi recludebantur de quibus plura *sect. sequenti.*

- 5 Inclusus igitur † de quo in præsentis est, ut ait Raderus *ubi supra*, qui siue vir sit, siue fœmina cum solemnibus cæremoniis Deo. initiatur cultu religioso velatus ab Episcopis & Præsulibus laribus inclusus, ex quibus nunquam se egressurum sacramento votoque iuratus se adstrinxit, de hoc igitur incluso in præsentis disquiritur, qualis fuerit cæremonia, qualis ordo, an fuerit specialis, ab aliis omnibus discretus, qui vitæ & regiminis modus, & an hodie sit in vfu, an fuerit perpetua inclusio, an temporalis.
- 6 Alicui videri posset, quod † Anachoretismus, idem esse quod inclusivus. Anachoreta enim ab ἀναχρησις dicitur, quod significat secedo ab aliis. Vnde Hieronymus *epist. 22. ad Eustochium. Anachoreta* (inquit) *qui soli habitant per desertum, & ab eo, quod procul ab hominibus recesserunt nuncupantur.* Vnde ἠσυχασμός, hoc est in silentio & quiete degentes, Iustinianus nuncupat *Novella 5. de Monach.* sed hic Anachoritismus, ex hac notione latus est sicut & inclusivus, de quo supra strictus sumitur Anachoreta, seu eremita inter ordines Monachales, in quibus nullus poterat Anachoreta fieri, aut Eremum in cella speciali habitare, nisi probati fuerint
- 7 vita Monachali per aliquot annos, ut ait † S. Benedictus *cap. 1. Regulæ. Secundum genus* (inquit) *Anachoretarum, id est Eremitarum qui monasterij probatione diuturna didicerunt contra Diabolum multorum solacio iam docti pugnare & bona instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam eremi, & c.* quod antea dixerat Cassianus *lib. 8. inst. cap. 18.* Porro eremum perfectos omnique vitio expurgatos oportet expetere, & c. & antea Hieronymus *epist. 4. ad Rusticum.* ubi dicit *varie esse probandos in cœnobio antequam eremum ingrediantur.* ex quo Synodus in Trullo Constantino Congregata *Canone 4.* determinat, quod quadriennio toto multis modis in monasteriis probatos, & accedente Episcopi examine & iudicio ad vitam eremiticam potest quis admitti. D. vero Isidorus *triginta annos, alij viginti,* ut ait Possseuius *lib. 5. Bibl. cap. 57.* probationis exigunt,
- 8 ut enim ait Cassianus *collatio. 19. cap. 8.* † *Eremitæ perfectio est exutam mentem habere à cunctis terrenis, eamque quantum humana im-*

becillitas sinit unire cum Christo. Quem virum Hieremias Propheta describens. Beatus (inquit Threnor. c. 3.) *vir qui tulit iugum ab adolescentia sua sedebit solitarius & tacebit, quia levauit se super se.* Hæc Cassianus, quem imitantur Hieronymus ad præfatum locum Hierem. August. *lib. 1. de moribus Eccles. 31.* Basilius *orat. de laud. solitar. vitæ.* ex quibus plura colligit Buseus *de stat. hom. tit. Eremitæ status.*

Quibus profunde & solide se conformat vterque Thom. 2. 2. *quest. 188. art. 4.* ubi S. Doctor plura valde egregia dicit de vita & perfectione Anachoretarum & Eremitarum solitariorum] asserens † *hoc vitæ genus solitarii perfectius instrumentum perfectionis, quam sociale in Monasteriis esse,* cuius rationem egregiam dat in solutio. *ad 5. ex Arist. lib. 2. Polit. cap. 2.* *quia qui solitarius vivit, totaliter diuinis rebus inhaeret, est supra hominē, & ideo dixit Aristoteles, quod ille qui aliis non communicat, aut est bestia, aut Deus id est diuinus vir.* Vnde idem S. Doctor *in corp. art. rationem maioris perfectionis in Anachoretis, quam in cœnobitis assignat. Quia † quod solitarium est debet esse per se sufficiens. Hoc autem est cui nihil deest, quod pertinet ad rationem perfecti, & ideo solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit, quod quidem contingit dupliciter vno modo ex solo diuino munere sicut patet de Ioanne Baptista, qui fuit repletus Spiritu Sancto adhuc ex utero matris suæ. Vnde anima adhuc puer esset erat in desertis, alio modo per exercitium virtuosæ actus secundum illud ad Hebræ. 5. Perfectorum est solidus cibus ad exercitium autem huiusmodi inuatur homo ex aliorum societate, vel quantum ad intellectum, qui instruitur de contemplandis, vel quantum ad affectum, ut noxia affectiones reprimantur exemplo, & correctione aliorum, & ideo vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis, solitudo autem pertinet iam perfectis.* Vnde Hieronymus *dicat ad Rusticum Monachum: solitariam vitam comprehendimus minimè quippe, quam sæpe laudamus: sed de nido monasteriorum huiusmodi volumus egredi milites quo eremi rudimenta dura non terreant, qui specimen conuersationis suæ multo tempore didicerunt, sicut ergo, quod iam perfectum est præminet ei, quod ad perfectionem exercetur, ita vita solitarii si debite assumatur præminet vitæ sociali, si autem absque precedenti exercitio talis vita assumatur est periculosissima, nisi per diuinam gratiam suppleatur, quod in aliis per exercitium acquiritur sicut patet in Beatis Anton. & Benedicto.* hæc ibi, quibus Anachoretæ & Eremitæ solitarii graphice à Patribus descriptum, Theologicè depuratum stillauit. Quare egregie ibi alter Th. in comment. dicit. Tentatis ad vitam solitariam bene explanetur

doctrina hæc, & examinent se si propter animi passionem solitudinem quarunt, aut propter perfectionem vita iam assecutum, ita ut sint iam patientes, benigni, humiles, mansueti, & contenti pane, & aqua. Perfeutorum, inquit Apostol. solidus est cibus eorum qui exercitatos habent pro consuetudine sensus ad discernendum practicè & affectuosè bonum & malum, quis est hic & laudabimus eum? Hactenus Cardinalis.

Quæ utriusque Thomæ doctrinæ solidus cibus est quem mandere debent Patres spirituales & Superiores Regulares inter quos est Eremita habitatio ad tempus, ut sunt PP. Carmeli excalceati & domus recessus, ut nos clerici Minores, aut vitam solitariam in Eremiticis solitudinis, ut Patres Benedictini, ut probent spiritus quibus excitatum ad huiusmodi vitæ modum, nam si absque præcedenti exercitio, atque examine talis vita assumatur est periculosissima, quare † Patres in Trullo congregati examen & iudicium Episcopi requirunt, ut quis in solitudinem abeat. Verum est, quod ad paucos dies, ut exercitia spiritualia perficiat facilius potest licentia impertiri, tamen ad annum aut plures menses, examine & iudicio speciali opus est.

Hinc est quod olim antiqui Monachorum Patriarchæ non solum celeberrima Monasteria ad vitam socialem religiosam in communitate ducendam instituebant, sed in locis vicinis lauras, & eremitoria ad eremitoriam solitudinem colendam ædificabant, quibus mittebant eos quos altioris contemplationis, & securioris perfectionis agnoscebant, ut ibi tanquam aurum in fornace decoquebantur, & se puriores redderent, ita referunt Cassianus præfatione ad collationem 18. Climacus lib. ad Pastorem cap. 14. & Hasticulla in hist. Camaldul. l. 1. c. 5. Si enim Romuald. iuxta cænobia, quæ in eremis fundabat, cellia etiam plurimum eremitoriorum ædificabat, in quibus qui digni & apti iudicabantur monachi vitam austerissimam debebant, tam in Calmaldullæ valle iuxta montis Apennini iuga à S. Romualdo ann. 967. quam in monte coronæ reformata à Paulo Iustiniano ann. 1520. de qua Baron. t. 12. ann. Christi 974. & 977. & Pla. lib. 2. de bono stat. Relig. adeo enim hic modus viuendi regularis omnibus aliis qui in Ecclesia erant instituti, & à Sede Apostolica confirmati erat asperior & rigidior, ut ad illum possint iuxta Bullam Eugenij I V. quæ incipit. Illa data 8. Kalen. Decembr. 1473. petita & non obtenta
13 licentia etiam Carthusiani transire, hunc viuendi modum eremiticum ambiendum antiquos Monachorum Patriarchas imitantes proponunt, multæ etiam mendicantium familiæ suis Religiosis ad tempus proponunt

magnis spiritus diuini incrementis, sic Patres Capuccini, ut refert Bouer. in annal. suis ann. 1529. sic Patres Carmeli in qualibet Prouincia domum, quam vocant deserti habent. Nos etiam habemus domum, quam Recessus dicimus, in qua solum contemplationi vacatur, & omnes omnino domus egressus sunt inhibiti & cum sæcularibus commercium, solum enim Procuratori conceduntur, omnes enim qui ibi degunt inclusi permanent in cænobio toto tempore vacationis suæ, ad illam vitam peragendam, quæ etsi non sit eremitica sicut Camaldulensis, & aliæ similes, est tamen quoddam reclusionis genus temporaneum ab omni sæculi tumultu secretum, valde conducens ad fauorem spiritus acquirendum & conseruandum, ut ab illo egressi facilius, & securius proximis ædificemus, illisque opera salutis impendamus, neque enim vitam eremiticam perpetuo agere possumus, nec ad id cogi possumus, cum institutum nostrum mixtum sit exactione & contemplatione, & utriusque vitæ exercitia comprehendamus, & vitam Anachoreticam contemplatiui solum possunt perpetuo habere, ut egregiè S. Thom. ubi supra.

His † Anachoretis & eremitis adnumerantur illi (ni fallor) quorum Catalogum ex Benedictina familia texit Doctissimus Estenius in antiquitate monastica apprime eruditus l. 1. disquisit. rr. 8. disquisit. 2. quorum ante signanus fuit Marcius S. Benedicti discipulus, quæ inclusus catena ad lapidè ligatum in spelunca oclusa, refert S. Greg. lib. 3. Dialog. c. 16. & plures alios sui Ordinis alumnos regulam S. Patris huiusmodi inclusis erudite accommodans, ut ostendat, ita rigidum fuisse Benedicti institutum, ut æquiparetur iure optimo inclusioni, eisdem & multos alios refert Guibellinus de clausur. disquisit. 3. cap. 4. de inclusis. ubi † & originem inclusionum inuestigat, causas inclusionis assignat, tam in viris, quam in fœminis, loca inclusionis adfert ex historiis & vitis Patrum, nam alij in cisternis, alij in sepulchris, alij in cauernis, & speluncis, & ferarum antris, alij intra septum subdio omnibus cæli, & tempestatum iniuriis, alij intra ambitum columnæ, & circumferentia se continebant, alij intra arborum cauitates, quorum omnium exempla adducit, vetum fere nullus ipsorum iure inclusi dicuntur, ex cæremonia Ecclesiastica, sed deuotione & pœnitentiæ agendæ causa, ita se includebant absque voto & Episcopali examine, atque iudicio, vtrumque enim exigitur ad solemnem & iuridicam inclusionem, & sine vtroque simul, inclusio simplex est nullo vinculo stricta & obserata.

Huiusmodi Asceticis cænobiis, Anachoretis, eremitis, & solitariis, (qui suam residentiam habebant,

habebant, & sedem in cœnobiis, lauris, cellis, eremitoriis, & aliis inclusoriis locis duo alia Monachorum pessima genera sunt opposita, & contraria. Primum est Sarabaitarum qui Ægyptiaca lingua (vt dicit Cassianus *collatio. 18. cap. 7.* (vbi teterrimum, & infidele monachorum genus appellat) Isidorus *lib. 2. officio. cap. 15.*) ab eo quod se metipso ipsos à cœnobiali disciplina sequestrant, suasque appetunt liberi voluntates D. Hierony. *epist. 22. ad..... Romoboth. apud quos (ait) affectata sunt omnia, laxa manica, caligæ follicantes, vestis erasior, crebra suspiria visitatio virginum, detractio clericorum.* Hos etiam Sarabaitas, S. Odo Abbas *lib. 3. collat. cap. 23.* Renuitas appellat, quia iugum regularis disciplinæ renuunt, *bini, vel terni, nec multo plures simul habitant* (ait Hieronymus *vbi supra*) suo arbitratu ac ditione viuentes, quos esse in sua Prouincia dicit, & esse genus monachorum teterrimum, & neglectum, huiusmodi Sarabaitæ apud Turcas esse strictioris vitæ, & austerioris inclusionis narrat Rodiginus *lib. 14. lectio. cap. 39.*

20 Secundum ¶ genus Monachorum teterrimum est eorum qui dicuntur Gyrouagi, quos peiores esse, & deteriores Sarabaitis ait S. Benedictus *in Regula cap. 1.* qui isti ædificant cellas, & saltim bini habitant, & de opere manuum suarum aluntur, at Gyrouagi, & nullibi habitant de laboribus alienis viuunt, dicuntur enim à Synesio *epist. 67. vacantiui*, & eo vagantes vbi maius compendium est quos Monachos vagantes, & gyrouagos eleganter describit August. *lib. de opere Monacho. cap. 28.* his verbis. ¶ *Iam multos Hypocritas sub habitu Monachorum vsquequaque disperdit (Diabolus) circumeuntes prouincias nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alij membra martyrum, si tamen martyrum venditant: alij simbrinas, & filacteria sua magnificant: alij parentes, & consanguineos suos in illa regione viuere & ad eos pergere mentiuntur, & ab omnibus petunt, omnes exigunt, aut sumptus lucrose egestatis, aut simulata pretium sanctitatis, cum interea in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquomodo innotuerint sub generali nomine Monachorum vestrum propositum blasphematur tam bonum, tam sanctum quod in Christi nomine cupimus sicut per alias terras sic per totam Affricam pullulare.* Hactenus August. hos Gyrouagos circumuagantes, & pererrantes aues tortuoso volatu, & eorum consilia vesperilionum volatibus. Similia dicit Basilius *c. 9. constit. Monacha.* Euripes nidoris ciborum vento circumactos, ac perpetua instabilitate laborantes Isidorus Pelusio. *lib. 1. ep. 41. ad Philippum Gyrouagum Monachum Trutanos? Cæsarius Husterbacensis Abbas lib. 1. cap. 10. dicunt.*

Sed quid *Trutanus?* quidam dicunt vocem esse Barbaram, & idem valere Hispano, & Gallo idiomate quod *Tricam* ita Estenius *vbi supra disquis. 3. in fine.* Sed melius ¶ ni fallor *Trutanus*, pro Truo, truonis, auis 12 cygno non dissimilis græce *ὄνοπρότιλα* & dictus in faucibus ipsis capacissimum ventriculum habens, quo omnia congerit donec perfecta rapina, sensim inde in os reddita in veram aluum ruminantis modo refert, vt ait Calepinus verbo *Truo*, quæ proprietates egregie quadrat monacho gyrouago, qui Euripus dicitur circucumactus ciborum vento à Pelusiotâ. Truo enim siue *ὄνοπρότιλα* valde gulosus, & vorator, vt tradit ex Isidoro Bercharius *lib. 7. reductorij cap. 55.* & tradit Basilius *cap. 9. citato. ventre (inquit) intemperantes sunt.* Quare mihi verisimilius hoc videtur.

Hos Gyrouagos Monachos cum circumcellionibus August. confundit Estenius *disquisitio. 23. citat.* Quia ¶ teste Aug. *enarratio. in ps. 132. circumcelliones dicuntur* (ait. S. Doctor, quia circum cellas vagantur, quod dicit S. Benedictus *cap. 1. de gyrouagis qui per diuersorum cellas hospitantur semper vagi nunquam stabiles.* Sed toto cœlo errat in re Estenius circumcelliones Augustini alio contagio contra fidem laborabant, hæretici enim erant vt liquido constat ex *enarrat. in præfatum ps. aduersum primum. ecce quam bonum, & quam incundum*, vnde ¶ Donatistæ dicebant suos 14 alumnos non circumcelliones, sed agonistas vocandos esse, quia agonem idest martyriū patiebantur. De quibus Castro *de hæresibus. verb. Martyrium. Tertia hæresis est adhuc pestilentior, ne dicam atrocior, quoniam asserit omnes qui vtronei mortem patiuntur esse martyres dicendos, siue talem mortem ab aliis instictam patiantur, siue eam sibi ipsis instigant.* Huius hæresis authores vocat August. *Circumcelliones lib. de hæresibus cap. 69.* dicens ¶ eos esse genus 15 hominum agreste, & famosissima audacie non solum in alios immania facinora perpetrando, sed nec sibi eadem insania, & feritate parcendo. Nam per mortes varias maxime precipitiorum, & aquarum, & ignium se ipsos necare consueuerunt. Et in istum furorem alios seducant, & se ipsos occidant, quod si facere alij contemnuunt, mortem illis minantur, dicentes hoc modo illos martyres fieri. Hos hæreticos Philiaster vocat circuitores, quoniam ad hæc facinora perpetranda per diuersas partes circuibant. Quis huius insania hæresis fuerit Dux, aut quo tempore cæperit, nec August. nec Philiaster prodidere, Augustin. dicit illos pertinere ad Donatistas, & sub illis militare. Hactenus Castro.

Sed ego existimo quod ¶ horum circumcellionum primus Dux fuit Petilianus Donatista ille, contra quem aliquot scripsit tractatus. Hic enim docebat, eos qui se pro pec-

cato interimebant debere Martyres nuncupari pro eo quod puniunt in se quod dolent commisisse, ex hoc enim..... dolore impulsus, & acti circumcelliones in præcipitia se dabant, igni tradebant, & in aquis se suffocabant, ut morte corporis delerent infectionem animæ per peccatum, sed de his Lógius dixi tom. 5. de vero Martyrio fidei tr. 4. Resol. 23. unde luce clarius constat quod circumcelliones Augustini non sunt Gyrouagi Benedicti, illi hæretici Donatistæ, isti catholici erant, etsi malis moribus affueti, gulosi, inconstantes, & similibus vitiis infecti, quare etsi ethymon circumcellionū datum ab August. gyrouagis conueniat, quia hospitabantur iuxta monachale institutum tri-duo in cellis cænobiorum, ad quæ aduentabant, & sic cellas monachorum circuibant, ast in re non erant circumcelliones hæretici, de quibus Aug.

- 27 Igitur † Anachoretæ, Solitarij, Celliotæ, & huiusmodi Affetici viri, à tumultuarij sæculi negotiis, & à conforcio, & societate etiam monachali segregati sibi solis viuentes, solique Deo vacantes simplici inclusione erant inclusi, & multi solo proprio spiritu ducti, non diuina acti inspiratione in Eremum, & inclusoria abibant, inconsulto Abbate, & Episcopo ignorante, unde etsi bonus esset zelus, at non secundum scientiam, ex huiusmodi enim recessibus multa scandala apostasiæ non pauca, & pericula multa oriebantur, quæ videntes, & considerantes Patres Toletani Concilij 7. congregati ann. 652. sexto anno Regni Chindasundi Regis sic statuerunt, † integrum caput do, quia continet plura antiquis Conciliis statuta. Quosdã Paternarum ignaros vel oblitos traditionum in tantam conspiciamus corruisse desidiam, ut eorum execrando usu pene abolita patefiant, quæ extitere legitime constituta. Dum enim in docti dicere appetunt, quid aliud quam quod ignorantia errore vexentur, ostendunt? & quia egressu præpostero innitentes præsumptionem doctrina discendi studiis anteponunt, patet quod non summa humilitatis petunt, sed actioni deprauationis inseruiunt (videant, & attendant qui nouitatibus vacat antiquitate sprete, quod iuxta hos doctissimos, & venerabiles Patres non summa humilitatis petunt, sed actioni deprauationis ostendunt, superbi ergo sunt isti, & omnia bene statuta deprauant nouitatibus suis) ex hoc ergo iustæ seueritatis decernentes opportuno amputare iudicio. Iubemus eos quos in cellis propriis reclusos sanctæ ambitio vitæ tenet, quosque eiusdem sancti propositi, & merita sumant, & probitas ornat, hos, & Dei auxilio, & nostro fauore tutos existere, illos vero quos in tale propositum ignauia impellit, non prudentiæ cognitio deputauit, quosque nulla vitæ dignitas ornat, sed quod est deterius, & ignorantia fædat,

& morum execratio turpat, decernimus ab iis abiici cellulis atque locis in quibus aut feruntur vagi, aut tenentur inclusi; atque ab Episcopis siue rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerunt vel in quorum vicinitate consistunt in monasteriis omnino deputentur, ut illic sancti Ordinis meditantibus doctrinam primum possint discere quæ sunt à Patribus instituta, ut postea valeant docere quæ sunt sancta meditatione percepta. Atque tunc demum si doctrina, & sancti operis fructu extiterint fecundati ad summa virtutis properent, exercitio sanctæ intentionis imbuti. Deinceps autem quicumque ad hoc factum propositum venire disposuerint, non aliter illis id dabitur assequi, neque hoc antea poterunt adipisci, nisi prius in monasteriis constituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerint sanctæ promereri doctrina, &c.

Patres Toletanos imitati sunt Patres constantinopolitani in Trullo congregati anno 690. canon. 41. † ubi sic habetur, eos qui in urbibus vel vicis in clausuris volunt secedere, & ipsi sibi separatim, & in solitudine attendere, prius quidem in monasterium ingredi oportet, & anachoreticam, hoc est ab aliis separatam ac semotam viuendi rationem exercere, & spatio triennij, ei qui mansioni præst, in Dei timore parere, & obedientiam in omnibus, ut æquum est implere, & ita eius vitæ eligendæ institutum profitentes, & quod eam ex toto corde sua sponte amplectuntur, ab eius loci præfuli examinari. Deinde sic alio anno extra clausuram fortiter se gerere, ut si opus eorum maneat manifestior. Post tanti autem temporis complementum si in eodem vitæ eligendi instituto permaneat, includi ipsos, & ei non amplius licere quum etiam voluerint ex tali mansione egredi, præterquam si propter communem utilitatem vel aliã necessitatem ad mortem urgentem ad id trahantur, & ita cum benedictione eiusdem loci Episcopi. Hactenus ibi.

Vtrumque sane Concilium vnum in oriente, & alterum, in occidente congregatum huius antiquæ, & rigidæ inclusionis vestigia, & notiones proposuerunt Patres se conformantes Concilio Agathensi celebrato anno 516. sub Symmacho Papa cap. 38. & Concilio Veneto in Venetia Galliæ ad Litus oceanici Gallici congregato cap. 7. vtriusque enim Concilij Patres modum præscribunt huiusmodi inclusionibus, siue in Eremis, & solitudinibus siue in villis, & ciuitatibus. Sed Patres Toletani formam requisitam dedere, ut quis solemniter possit includi, ne quis includatur, & solitarie viuat, nisi prius vitam egerit socialem in monasteriis, deinde quod si aliter hoc inclusorium fiat à Præfulibus, & eius ministris coerceantur, & reformentur, huic enim doctrinæ se conformat D. Tho.

33 Tho. *quest.* 188. *art. vlti* 22. dum dicit quod
† vita eremitica, & anachoretica periculo-
fissima est nisi perfectione acquisita in vita
sociali monasterij, rursus tanquam necessa-
rium requirunt Patres quod ad inclusionem,
vt erudiantur secundum sanctas monaste-
riorum regulas, & dignitatem honestæ vi-
tæ, & notitiam sanctæ doctrinæ acquirant,
quare hæc vita socialis in monasteriis fuit
veluti nouitiatus ad inclusionem, ita vt sine il-
lo hæc nec solemnitas nec iuridica existeret.

34 Sed plenius Patres Trullani † hoc to-
tum expressere suo Decreto, nam To-
letanum non determinauit tempus huius
nouitiatus, & instructionis præambulæ
ad inclusionem, vt fecit Trullanum consti-
tuens, *triennium* ad vitam sociale, & *an-
num* ad anachoreticam priusquam include-
retur aliquis. Secundo addit quod talis in-
clusio ita solemnitas est vt non liceat ex illa
mansione egredi nisi utilitas publica aut ne-
cessitas vrgens, & vergens ad mortem in-
stet. Tertio requirunt vtriusque Concilij Pa-
tres, vt solemniter recludendus examinetur
ab Episcopo cuius iudicium intercedat, &
prudentialia dictamen, sicut hodie requirunt
Patres Tridentini *sess.* 25. *cap.* 17. *de Regular.*

35 vt † moniales solemniter includantur, & in
clausura claustrali resideant; viri enim qui
antiquitus se includebant, ad id voto, & iu-
ramento præstito se obligabant, vt supra di-
cebamus ex Radero, qui ex Membranis M.
51. quæ sunt in Monasterio Paumburgensi
Regulam ordinis inclusorum ad verbum ad-
fert, & refert Estenius *lib.* 1. *tract.* 8. *disp.* 2.
Sed existimo hunc ordinem non fuisse di-
stinctum ab aliquo monachali, sed in mo-
nasterio fuisse designatum locum circum-
cellis suis, & inclusoriis in quibus specialem
illum, & rigidum modum viuendi obserua-
bant qui de licentia Abbatis, & Episcopi exa-
mine, & iudicio includuntur (tunc enim re-
gulares subdebantur Episcoporum iurisdic-
tioni) hoc autem ita esse constat ex Regu-
lis ipsis si attentè legantur; & nos supra hæc
eadem sectione adnotabamus.

36 Duo circa huiusmodi solemniter inclusos
† noto. Primum, quod Raderus *vbi supra*
(cuius verba adfert Estenius) *cap.* 15. dicit
quod includendus in oratorio coram Episcopo,
& omni clero promittit verbis tantum
de stabilitate sua vel conuersione morum
suorum. Post ingressionem autem præcipiat
Episcopus ostium Reclusionis cellulæ *apostolice
fragissimo* (id est sigillo suæ dignitates) sigilla-
re, vt scilicet nulli liceret reclusionem, &
clausuram frangere impune, & seclusorij
ostium aperire tanta erat huius reclusionis
Religio.

37 Secundum, quod in Regula illa reclu-
sorum Paumburgensi illius initio dicitur:

*Quicumque serauerit ordinem illum sciat se si-
ne dubio saluandum, sed si quis introierit, &
non perseuerauerit sciat se damnandum. Quæ
doctrina caute est legenda, & sale catholico
condienda, non enim hoc est omnino, &
absolute infallibiliter verum, sed verifica-
tur, quia huiusmodi institutum secum habet
ita parata auxilia ad bene viuendum, quod
si quis illis non abutatur, sine dubio saluabi-
tur, sicut dixit Ioannes secundus de ordine
Cisterciensi. iuxta Christi reuelationem, & in-
fallibile promissum perseuerantes in isto ordine
Cisterciensi sub religiosa humilitate, & obe-
dientia infallibiliter saluabuntur, circa quæ
verba sic Hispano sermone in *annalibus or-
dinis Benedictini* sic fatur Pater Zepes. *Con-
estas reuelaciones senos da a entender que por
los merecimientos de los santos da Dios mas co-
pias de fauores, socorros mas claros y patentes
conque hace aqui jar a los seruos de Dios, y si no
es que ellos resistan a sus llamamientos los fauores
y oraciones de los santos sont an poderosas, que
sacan a vn alma de las tempestades deste mun-
do al puerto seguro de la saluacion, y tener aiu-
das tan efficaces es gran fauor.* Hactenus ille;
hoc & nihil amplius dicitur in præfato proæ-
mio *Regule Inclusorum*, & sic, & non aliter est
intelligendum. Sic consultus respondi Man-
tuæ Carpentanæ *ann.* 1644. de quadam re-
uelatione facta non dissimile huic, cuidam
Religiosæ foeminæ, & hæc de inclusis, &
ordine inclusorum doctrinaliter sint dicta,
vt Historiæ Ecclesiasticæ intelligantur, nec
enim descendendum est ad eas in speciali;
esset enim superfluum intentioni nostræ.*

SVBSECTIO III

*Quæ fuerit antiquitus pœna reclusionis in
Monasterium.*

S V M M A R I V M.

1. Reclusio in monasterium pœna fuit antiqui-
tus à sacris Canonibus imposita pro agen-
da pœnitentia, ob patrata delicta tam cle-
ricis quam laicis.
2. Clericus adulterij conuictus depositus ab of-
ficio communionem concessa, in Monasterio
toto vitæ tempore tradatur, ex Conc. Au-
rel.
3. Reclusionem in monasterium tradit in cleri-
cos peccantes contra naturam Alexander III.
*Et in reuelantes confessionis sigillum Innocen-
tius III.*
4. Laici homines, & nullo insigniti Ecclesia-
stico ordine in Monasterium detrudebantur
in pœnam commissi criminis.
5. S. Gregorij Mag. sensus adducitur, necnon
Hormisdæ Papæ, & n. 6.

7. Quid inter pœnitentiam solemnem, & publicam detrusionis in monasterium intersit.
8. Pœnitentia solemnis à pœnitentia iuridica, & publica distinguitur.
9. Inter pœnitentiam solemnem, pœnitentiam iuridicam illatam pro delictis, & inter statum pœnitentium, discrimen, & numero 59.
10. Baronij sententia adducitur.
11. Anathematizatus in rigore censura Ecclesiastica non admittitur ad consortium fideium ciuile, nedum Ecclesiasticum.
12. Authoris iudicium assertur, & n. 13. 45. 53. 54. 73.
14. Quid sit subiectio ex S. Greg.
15. Quid item sit congregatio, & consistentia ex eodem.
16. Guibellini sensus admittitur.
17. Quid veniat notandum contra Guibellinum.
18. Qui pœnitentes solennes aliqua excommunicatione maiori vel minori erant ligati.
19. Excommunicatio maior, & anathema non fertur nisi pro peccato mortali, in quo quis erat contumax, & incorrigibilis.
20. Excommunicatio ferri non potest pro peccato mortali nisi contumax fuerit ex S. Thoma.
21. Quæ exclusio non dicatur maior.
22. Concilij Eliberitani sensus adfertur, necnon Innocentij III. remissiuè, & n. 23.
24. Quæ dicebantur ceremonia quibus Ecclesia utebatur cum pœnitentibus.
25. An excommunicatio minor separet hominem à catu fidelium, & n. 26.
27. An pœnitentia publica diuersum quid erat ab statu pœnitentia.
28. An status pœnitentia esset omnino distinctus ab statu monachali, & professione solenni religiosa.
29. Tertulliani sensus adducitur, & numer. 81. & 89.
30. An quandiu quis erat adimplens solemnem pœnitentiam, non poterat habitum pœnitentia dimittere.
31. Conc. Tolet. IV. Decretum assertur, & n. 60. quid item circa Decretum hoc veniat ponderandum, & n. 32.
33. Solemnis pœnitentia iterari non debet propter tria, ex S. Thom.
34. Sacularis qui statum pœnitentia solennis se totondens, & comam abscindens accepit, iterum fieri laicus esse nequit, & n. 35.
36. Cur in ordinibus tam monachalibus quam mendicantibus aliqui in temporalibus negotiis, & officinis occupati dicantur conuersi.
37. Quomodo pœnitentia solennis fiat.
38. Pœnitentia publica solennis solis hæreticis, & schismaticis dabatur.
39. Episcopus solus potest pœnitentem reconciliare, & n. 40.
41. Isti solennes pœnitentes in cœna domini quolibet anno à suis Presbyteris in Ecclesiam reducuntur, ex S. Thom.
42. Solemniter pœnitentes etsi non fierent Religiosi solemniter professi, an ex vi solennis pœnitentia si coniugati erant nequirent debitum exigere, & n. 43.
44. Solemnis pœnitentia exomologesis impedimentum erat non dirimens, sed impediens matrimonium.
46. Solemniter pœnitentibus noua coniugia erant prohibita.
47. Solemnizatio pœnitentia quid sit, ex S. Thoma.
48. Concilij Arelatensis statutum assertur, necnon Aurelianensis, & n. 49.
50. Quid ex dictis veniat colligendum, & n. 51. 52. 55. 61.
56. Item Conc. II. Matisconens. statutum assertur.
57. An pœnitentes coniugij debeant relinquere copulam.
58. Ex pœnitentia solenni oriebatur impedimentum ad matrimonij usum.
62. Pœnitentia publica, & solennis aliquando confunduntur in iure Canonico.
63. Exomologesis prosternendi, & humiliandi hominis disciplina est, ex Tertul.
64. Santbenito ex quo originem ducat, & numero 65.
66. Quis item hodie santbenito color imponatur.
67. Crux signum est exterius quo fidem Catholicam Christicola omnes profitentur.
68. Cur color croceus in crucibus imponatur, & n. 69.
70. Solemniter pœnitentes tondeantur, & comam non nutriant, ex Conciliis Tolet. & Hispan.
71. Cur mulier in solenni pœnitentia, non abscindebat comam, & n. 72.
74. Paulini sensus assertur.
75. Famina caput debent velare propter Angelos.
76. Cardinalis Baronij mens propalatur.
77. Mos abscindendi capillos tam virginibus deo dicatis quam pœnitentibus sollemnibus semper viguit.
78. Non est idem comam habere, & illam nutrire, & comam nutrire, & illum abradere.
79. Ambrosij sententia adducitur.
80. Comam habere viris non est dedecus.
82. Tonsor locum habet in viris non in feminis.
83. Viris indecorum comam nutrire.
84. Quomodo comæ nutritio fieri contingat.
85. In comæ nutritio Seneca inuectio.
87. Item in feminas comæ nutrices insurgit Africanus. n. 87. & 88.

90. *Vir solemniter penitens tondeatur, & femina non accipiat penitentiam nisi habitum prius mutauerit.*

91. *Solemnis penitentia tam viris quam feminis hodie non est in usu, & n. 92.*

1 **R**eclusio in Monasterium † pœna fuit antiquitus à Sacris Canonibus imposita pro agenda pœnitentia ob delicta patrata, tam clericis, quam laicis, tam viris, quam fœminis, his in conuentum puellarum, & illis virorum. Concilium Agathens. sub Symmacho Papa anno 506. *Episcopum, Presbyterum, & Diaconum ob capitale crimen, honore officij, & cingulo honoris depositis in monasterium detrudi, & laica communione contentum fore quoad vixerit mandat.* Idem de Presbytero, & Diacono Epaunense sub Hormisda *cap. 2. 2.* & Aurelianense *3. cap. 3.* † de clerico adulterij conuicto, statuit quod depositus ab officio communione concessa in monasterio toto vitæ tempore tradatur, sed in hac pœna imponenda vigilantiores, & exactiores extitere Patres mei Toletanorum Conciliorum, nam in *Tolet. 4. cap. 28.* congregati, Episcopum, & quemlibet clericum qui ariolos cõsuluerit, scelus sacrilegij admissum soluat perpetua monasterij clausura ad perpetuam peragendam pœnitentiam, & in *Tolet. 7. cap. 3.* vnus anni reclusione in monasterium castigat clericos honoratiores, qui segnes, & tardi extitere in commonendo vicino Episcopo de exequijs, & morte sui Episcopi, & in *Toletan. 8. cap. 3.* & simoniace ordinatos, & fœminarum contubernio à quo se non possunt cohibere, sed relabuntur in idem crimen iam correcti in monasterio sub perenni pœnitentia donec vixerint, retrudunt Patres domum Dei, & ipsius Ecclesiam zelantes. Similem retrusionem in monasterium † tradunt Alexander III. in suo Lateran. *c. 1. p. 1.* in clericos peccantes contra naturam. Innocentius III. in suo *cap. 11.* in reuelantes confessionis sigillum. Feminis etiam hanc pœnam esse impositam constat ex Concilio *2. Matiscõnensi cap. 16.* in quo instituitur quod si vxor Subdiaconi (tunc enim non habebat votum solenne castitatis sicut hodie) exorcistæ vel Acholiti illis mortuis secundo se matrimonio copulauerit separetur, & in cœnobijs puellarum Dei, tradatur, & ibidem vsque ad exitum vitæ suæ permaneat. Idem statuitur in concilio Constantinopolit. in Trullo congregato *cap. 48.* de vxore Episcopi electi, non vt agat pœnitentiam, sed vt ibi ab Episcopo separata caste viuat, vt bene Balsamon. *ibi* adnotat. Imo etiam si Monachus graue, & capitale commiserit crimen à suo monasterio in aliud durioris, & asperioris vitæ retrudi mandat Concilium Altisiodor.

cap. 23. † Laici etiam homines, & nullo insigniti Ecclesiastico ordine in monasterium detrudebantur in pœnam commissi criminis. Constat ex Concilio Narbonensi *cap. 6.* Vnde Innocent. I. (qui sedebat in cathedra Petri *ann. 602.*) vt dicitur in eius vita cum multos Cataphrygas hæreticos inueniret eos in exilium monasterij relegauit, exilium autem monasterij idem est quod detrusio in monasterium, & his omnibus antiquior Concilijs † S. Greg. Magnus *lib. 1. epist. 42. ad 5 Petrum Subdiaconum,* ait. *Delapsis sacerdotibus, vel leuitis, vel quolibet ex clero obseruari à te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatio miscearis, sed pauperrima Monasteria regularia require qua secundum Deum scientur, & in eisdem monasterijs ad pœnam lapsos trade, vt res lapsorum in eodem loco proficiant in quo agere pœnitentiam traduntur quatenus ipsi ex rebus illorum subsidium habeant qui de correctione illorum sollicitudinem gerunt.* Eandem pœnam imponit Innocent. III. *cap. tua 6. de penis.* Clericis in latrocinijs, vel alijs magnis sceleribus deprehensi: *quia suis enim ordinibus degradati detrudi debent in arctis monasterijs ad pœnitentiam peragendam.*

Sed † rigidius loquitur Hormisda Papa 6 *epist. ad omnes Episcopos per vniuersas Prouincias constitutos,* quibus sic scripsit: *Ille qui inuitus ad pœnitentiam agendam mittitur in Monasterium (qui utique nihil aliud quam penitens dicendus est,) qua conscientia ad Sacerdotium venire permittitur? Nemo mihi alia quolibet contra auctoritatem Sedis Apostolica, vel 318. Episcoporum (Concilij Nicani) vel reliquorum Canonum constituta obijciat: quia quidquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum sanctum locutum credimus) dictum fuerit, recipere non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.* Hactenus Pontifex relatus *cap. si ille 58. dict. 50.* circa quæ verba nota, quod Pontifex non loquitur de pœnitentia solemnī, hæc enim valde distincta erat à pœnitentia publica, quæ fiebat detrusione in Monasterium in pœnam delictorum, vt notat bene Campanil. in *diuersiuris rubr. 11 cap. 21. n. 1. in fin.*

Sed † quid inter pœnitentiam solemnem 7 & publicam detrusionis in Monasterium intersit, nobis proponit Leo Papa I. *epist. 90. cap. 2. ad Rusticum Narbonen.* rescribens, cui interroganti, an Presbytero, vel Diacono sollemnī pœnitentia sit imponenda. Respondet sic: *Alienum est à consuetudine Ecclesiastica, vs qui Presbyterali honore, aut in Diaconij gradu fuerint consecrati, ij crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiebant pœnitendi, quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit secundum quod scriptum est, si Sacerdos peccauerit quis orabit pro eo? Vnde huiusmodi lapsis ad promerendum misericordiam*

Dei priuata est expetenda secessio (id est, in monasterio detrusio) ubi illis satisfactio si fuerit digna, sit etiam fructuosa: Ecce ubi † manifestè distinguit pœnitentiam solemnem à pœnitentia iuridica & publica, quod illa non datur Presbyteris & Diaconis, iuxta Apostolicam traditionem: bene tamen ista, quæ est in Monasterium secessio & detrusio præhabita manus impositione: solemnem enim pœnitentia dabatur laicis insignibus peccatoribus, cuius forma traditur in Concilio Agathensi, cap. 15. relato, cap. pœnitentes. & cap. in capite 50. dist. & in Concilio Toletan. 1. cap. 2. ubi definitur, quid sit solemnem pœnitentia: Eum verè pœnitentem dicimus (aiunt Patres Toletani) qui post baptismum aut pro diuersis criminibus grauissimisque peccatis publicamque pœnitentiã gerens sub cilicio diuino fuerit reconciliatus altari; hæc ibi. Cilicium enim super caput à Sacerdote impositum (sicut vbique constitutum est, vt ait Concilium Agathense (super caput impositum, comæ depositio, vestimentorum mutatio, eiectione ante Ecclesiæ portas, ceremoniæ erant quæ solemnem constituiebant pœnitentiã, quam imponere Presbyteris, & Diaconis alienum est à consuetudine, & traditione Ecclesiæ.

Hinc tria sunt distinguenda quæ valde conducunt ad Canonum, & Cœciliorum antiquorum veram, & germanam intelligentiam. † Primum, est pœnitentia solemnem. Secundum, pœnitentia iuridica illata pro delictis; Tertiũ, est status pœnitentium. Inter quæ tria, hæc discrimina sunt notanda plura enim dicit Gibellinus lato calamo lib. de clausura disquis. 3. §. 6. 7. & 8. Quæ etsi erudite sint congesta tamen veritate non nitent antiquitatis. Igitur Primum discriminant, quod pœnitentia solemnem varios habebat gradus, classes pœnitentium, & loca designata in quibus peragebatur, neque enim omnibus pœnitentibus solemnem par erat Ecclesiasticus rigor impositus, hos autem gradus, & diuersa loca sic nobis proposuit Magnus ille Gregor. ob miracula facta ab ipso dictus Thaumaturgus Neouariæ Episcopus, in Epistola Canonica, quam refert Cardinal. Baronius ad annum Christi 263. & scripsit ad emendationem plurium delictorum per pœnitentiam solemnem circa finem post plura sic fatur. † Fletus seu luctus est extra portam Oratorij ubi peccatorem stantem oportet fideles ingredientibus orare, vt pro se precentur, & hic gradus Græcè dicitur μεσσηλασις subdico enim erant existentes in hoc gradu, vnde Synodus Anzyrana cano. 17. hyemantes appellat, quia rigorem hyemis ante portas Ecclesiæ stabant deplorantes, & orationes fidelium deposcentes, vt suorum delictorum veniam impetrarent, & ait Gibellin. ubi supra n. 35.

ex Isaac Lingonien. relato tom. 3. Concil. Gallica. tit. 3. 10. & 14. quod isti erant, dicebantur anathematizati, sed fallitur si anathema sumatur in rigore Ecclesiasticæ cœsuræ, sed sumitur largè quatenus anathema sumitur pro separato, & segregato & solitario, à communi vsu, quo sensu vitur Iustinus Martyr responsio. 121. ad Orthodoxos, anathematizatus enim † in rigore Ecclesiasticæ cœsuræ nullo modo admittitur ad fidelium consortium ciuile, nedum Ecclesiasticum etiam ad fores Ecclesiæ à cuius cõmunionem penitus est exclusus, nisi correctus absoluitur, vt est constans fidelium sententia & Ecclesiæ traditio. Anathematizatus enim traditur Diabolo, vt Spiritus eius saluus fiat.

Prosequitur Thaumaturgus ad secundum gradum, & classem pœnitentium, Auditio est (inquit) intra portam (oratorij) in loco quem hæc vocant, in ferula, ubi oportet eum qui peccauit stare post Catechumenos vsque ad Catechummos, etiam illinc ingredi. Audiens enim post scripturas, & doctrinam eijciatur, & precatione indignus censeatur: Hic gradus dicitur ἀπόρασις; qui locus Catechumenorum aptus erat in Ecclesia designatus, vt diuinas possent audire scripturas, & catechesim, & instructionem doctrinæ Christianæ, & Ecclesiasticæ disciplinæ, ritus & mores Christianorum, sed cur tam Catechumeni, quam huius classes pœnitentes sub ferula, esse dicerentur, non explicat Gibellinus. Sed † ego existimo, quia sub Magistro & Catechista erant quibus iure competebat ferula, qua vel ferirent discipulos, sic sub ferula esse idè est ac sub Magistro apud Hieronymum, vel quod ab illo fulciuntur, & solidantur Catechumeni ferula doctrinæ sanæ, qui enim à discipulatu discedunt, & desinunt esse sub Magistro dicuntur manum ferula subducere; quia iam non pueri docendi, quo sensu vitur hac phrasi Iuuenalis Satyra 1.

Et nos enim manum ferula subduximus, & nos

Consilium dedimus Syllæ.

Nō diffiteor quod citatus S. Hieronymus in Epist. ad Domnionem subducere ferulæ, denotet manum subiicere, & supponere ad ictum Magistri corripientis, & ferientis, sed melius meo iudicio est, quod cum in loco in quo Catechumeni audiebant scripturas, & instruebantur in Christiana doctrina essent Catechistæ, Magistri, & pedagogi constituti, & designati, vt constat ex Luciano in Philopatro, & Cyprian. epist. 34. isti habebant scepra facta ex ferula (quæ erat fruticis genus, quo non aliud leuius quæ à Græcis ραβδός dicitur apud Plinium lib. 13. cap. 22.) quibus terreant tanquam signo autoritatis & magisterij, quam duricie scepri lædant, vnde Columella in carmine.

Ferula minaces plantantur

Vnde hos secundi gradus pœnitentium sub ferula esse idem est ac sub Magistro, Catechista, & doctore esse tanquam Catechumenus iste, vt instruatur in fide, illi vt animentur, ad pœnitentiam peragendam.

14 Tertium pœnitentium gradum sic proponit S. Greg. *Subiectio autem † seu subtractio est vt intra templi portas stans cum catechumenis ingrediatur hic gradus dicitur ἐνοπτεῖον, id est, subtractio.* Pœnitentes enim huius classis, supplices, & conuersi dicebantur qui vltra ea quæ faciebant, qui erant in secundo gradu missam catechumenorum audiebant, & ad sacerdotum pedes prostrati totius Ecclesiæ, & fidelium orationes postulabant, & à sacerdotibus manus impositionem in signum benignitatis accipiebant, non tamen assistebant toti sacrificio, & oblationibus, & eiectionis à catechumenis super hos pœnitentes oratio, & manuum impositio fiebat, quod latius edisserit Isaac Lingonien. *vbi supra à cap. 8. vsque ad 17.*

15 Quartum gradum constituit sic *Congregatio & consistentia est, vt cum fidelibus consistat, & cum catechumenis non ingrediatur.* Hic quartus pœnitentiæ gradus ὁμοῖος dicitur qui iam proximiores ad veniam intra Ecclesiam, & cœtum fidelium admittebantur intererat toti sacrificio, sed neque offerebant, neque Eucharistiam, & sacram communionem accipiebant, post hunc enim gradum ponitur à S. Gregor. *Consecutio perfecti, & optimi*, scilicet *participatio sacramentorum*, quæ illis dabatur post legitimam pœnitentiam solemnem in omnibus his gradibus, & classibus perfectam, hos autem gradus, & ascensus non habent pœnitentia iuridica, quæ est reclusio in monasterium in vindictam publicam ob delicta, quibus à iudice formato processu, pœna hæc per sententiam infertur, sed soium erat temporalis, aut perpetua iuxta qualitatem personæ, & delicti, status etiam pœnitentium, si est idem quod status Religiosus, vt vult Guibellinus, & ego satis probabile iudico, vt mox dicam, hos gradus pœnitentiæ

16 solemnis non habet, sed est status honorificus in Ecclesia, notat, & † bene idem Guibellinus *num. 37.* non fuisse necessarium, quod pœnitentes hos omnes gradus ascenderent, & classes pœnitentiæ solemnis percurrent, sed relinquebatur arbitrio Episcopi, qui & facinoris grauitatem, & pœnitentis ætatem, vires, mores, ac vitam examinaret, vt constat ex Ancyrano Concilio à *Can. 15. vsque ad 24.* in quibus pro aliquibus criminibus valde atrocibus non arbitrio Episcopi id relinquit, sed determinat quod fiat solemnis pœnitentia secundum gradus præfixos, &

& pristinos sic *canone 19. & 20. & 24.* Sed iam ô dolor! huiusmodi canones pœnitentiæ solemnis aboliti sunt, & abrogati.

Sed † aliqua sunt valde notanda pro antiquorum morum Ecclesiæ notitia. Primum, est contra Guibellinum *vbi supra qui n. 30. & 38.* dicit (nescio quo firmo fundamento) quod, *pœnitens solemnis in quocunque horum quatuor graduum existeret erat excommunicatus, nam existentes in primo, & secundo ligati erant excommunicatione maiori, flentes enim qui erant in primo gradu tecto, & limine Ecclesiæ submouebantur Satanae traditis. Audientes vero qui erant in secundo gradu limen quidem Ecclesiæ subibant, & eius portas ingrediebantur, sed minus quam catechumeni, fidelium orationibus participabant, quare excommunicatione maiore, & anathemate erant percussi, & ligati, alij vero, qui erant subtracti in tertio gradu, etsi orationibus pro eis fuis, & manus impositione fruerentur, tamen non assistebant toti sacrificio; & consistentes qui sunt in quarto gradu, etsi toti sacrificio assisterent, non tamen communicabant & diuinam Synaxim, & alia sacramenta Ecclesiæ percipiebant, vnde erant excommunicatione minori adstricti.*

Verum enim vero hæc doctrina est minus nitida, etsi erudita notitia antiquitatis procedit, non enim † huiusmodi pœnitentes solemnes aliqua excommunicatione maiori vel minori, aliquo vero anathematismo erant ligati, quæ esset vere, & proprie censura Ecclesiastica, sed communionem fidelium externa magis vel minus iuxta gradum in quo existerent, & classem quam cursabant, erant priuati ob delictum de quo erant conuicti in pœnam, & vindictam publicam, quæ ab Ecclesia sumebatur in satisfactionem fidelium, vt alij formidarent in similia incidere, & sic puritas Ecclesiasticæ disciplinæ conseruaretur. Fuit enim in Ecclesia huiusmodi à fidelium consortio, & communicatione separatio quoddam excommunicationis genus, & formula, sicut supra dicebam de excommunicatione monastica quæ inuenitur in Regula S. Benedicti, quæ erat quædam separatio à communionem monastica, non tamen erat proprie censura, sed quædam pœna satisfactoria pro peccatis, de quibus agebatur publica solemnis pœnitentia, cuius cæremonias, & ritus proponit Tertullianus *lib. de pœnitentia cap. 9. & 10.* Vbi mira eruditione eas enucleat *Pamelius à num. 52.* & ante aliqua prælibauerat *lib. de lapsis Cyprianus à num. 58.* & iuxta Tertullianum proponitur *caput in capite quadragesima*, cuius verba modo dabo.

Hoc mihi omnino persuasum habeo ex Catholica, & indubitata doctrina iuxta quam † excommunicatio maior, &

anathema non fertur nisi pro peccato mortali, in quo quis erat contumax & incorrigibilis, ut enim ait Concilium Malden. *cap. 56. Anathema est aeternae mortis damnatio.* & non nisi pro mortali debet imponi crimine & illi qui aliter non potuerit corrigi, cui Canonica Concilia omnia, Pontifices summi & Ecclesiae traditio conformatur, quibus nititur D. Th. (cui omnes Theologi consentiunt) *in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. questiu. 3. dicēs* *excommunicatio etiam ferri non potest pro peccato mortali, nisi contumax fuerit, &c.* atqui poenitens solēnis in nullo gradu ex assignatis, est aliquo modo contumax, nā in primo quomodo contumax est qui fletu, & lachrymis veniā ante fores Ecclesiae deprecatur; in secūdo quomodo contumax qui intra Ecclesiam sub ferula est audiēs catechesim, & diuinas scripturas, sermones, & homilias Pedagogi minus ostenditur contumax in tertia classe, in qua est subtractus, ad sacerdotis pedes totius populi deprecatur orationes, & multo minus in quarto in quo inter fideles cōsistit, quamuis enim solēnes poenitentes, qui in iis quatuor classibus existūt aliquo suffragio fidelium in exterioribus actibus priuentur, nā in prima priuatur ingressu Ecclesiae, imo ab ea excluditur solemniter cantante clero *responsorio in sudore vultus tui vesceris pane tuo.* ut videntes S. E. pro facinoribus suis trimefactā, non parui pendāt poenitentia *c. in c. 34. dist. 50. ex Concil. Agath. c. 15.* Hæc autē exclusio nō est maior, ut insipide putat Gibellinus, nā si esset excommunicatio maior nō introducerētur isti solēnes poenitentes in Ecclesia, & cū omni clero *septē poenitentiales Psal. in terra prostratus Episcopus, cū lachrymis pro eorū absolutione decamet, tunc resurgens, ab oratione manus eis imponat, aquā benedictā super eos spargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat, & cum gemitu, & crebris suspiriis denunciēt eis, quod sicut Adā proiectus est de Paradiso, ita ipsi pro peccatis ab Ecclesia abiiciuntur, post hæc iubeat ministris, ut eos extra Ianuas Ecclesiae expellant.* Hæc ibi, quæ manifeste declarant hos primi gradus poenitentes neque excommunicatos, aut anathematizatos fuisse per cēsura Ecclesiae, sed cæremonia Ecclesiastica expulsos esse ab Ecclesia, ut rigor Ecclesiasticæ disciplinæ monstraretur in puniendis delictis, & in satisfactione pro ipsis exhibēda, ne facilius in ea fideles prolaberentur. Sic enim tunc temporis oportebat, ut ait Innoc. I. *in ep. ad Exuperium c. 2.* agens de quibusdam rigidis valde decretis, quæ cōtra peccatores publice edidere Cōcilia Illiberit. & Ancyr.

21 Concilium enim † nostrum Hispanū Eliberi Congregat. *cano. 1.* priuat, eum qui post Baptismū fuerit idololatratus communione etiam in fine, & *Can. 6.* idem statuit in eum,

qui alium maleficio interfecerit, & *Can. 6.* in eum, qui post peractā solemnem poenitentiam iterum fornicatur, & *Can. 8.* in foeminas, qui sine causa relinquētes viros suos alteri nubūt, & *Can. 12.* in eas qui lenocinium faciunt, & *Can. 17. 18. & Can. 75.* similē ponit poenam & Concilium Brachar. *1. cap. 16.* placuit Patribus Congregatis, quod qui pro suis sceleribus puniuntur nulla pro illis in obligatione commemoratio fiat, neque cum Psalmis ad sepulturam deducantur, & quis Catholicus dicet, quod tam ille, qui in poenā peccati praeteriti, de quo poenitentiam egit, cui denegatur cōmunio sacra & viaticum, quā qui pro sceleribus in eorum vindictam publicā puniuntur, & de quibus non poterat fieri specialis memoria in missæ oblatione, nec solēmniter cum Psalmis sepeliri, decedebāt è vita excommunicati ex cōmunionem canonicæ cēsura, certè quidē nullus cordatus id dicet, sed hæc Ecclesiasticæ poenæ satisfactoria erant, in odiū talium delictorū, quæ tunc tēporis valdè expediebant, quæ cōsuetudo (ut ait Innoc. I. *ubi supra.*) tenuit, ut cōcederetur eis poenitentia, sed cōmunio negaretur. *Nā cum illis temporibus crebra persecutiones essent, ne cōmunionis concessa facilitas homines de recōciliatione securos non renocaret à lapsu, negata merito cōmunio est concessa poenitentia, ne totum poenitus negaretur, & duriorē remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam D. N. pacem Ecclesie suis reddidit, iam depulso terrore dare obeuntibus placuit & propter Domini misericordiam, quasi viaticum profecturis.* Hæc Pontifex.

Igitur certum debet esse, quod † cæremonia illa, quibus Ecclesia utebatur cū poenitentibus poenitentia solēni non excommunicatio maior, & minor; quæ sunt cēsura Ecclesiasticæ latae ob contumaciam, sed poenæ erāt satisfactoriae pro delictis cōmissis, à quibus prius, quā solēnis accederet absolutio, illa cæremonia solēnes præcedebāt, ad denotandum exterius fidelibus statum miserū, ad quē deduxerat delictū ipsos poenitentes, qui cōuersi, & cōtriti, & auriculariter absoluti, ut notat Pamel. *l. de lapsis. Cypr. n. 98. & 99. l. de poen. Tert. n. 53.* ad sufferendā poenitentiam publicā accedebant, ut autē hoc rectius percipiatur, quod † excommunicatio minor, quæ est censura, separat hominem à cœtu fidelium, quantum ad participationem Sacramentorum, in quibus participandis communicant fideles, quare non est quis excommunicatus hac excommunicatione, qui solum est à cōmunionem Eucharistiæ separatus si aliis Sacramentis poenitentia, Extremæ Vnctionis potest uti. Cæterum excommunicatio maior priuat fideles omni receptione Sacramentorū & illorum administratione, insuper suffragiis & omnibus aliis

aliis spiritualibus bonis in quibus communicant fideles omnes, qui excommunicati non sunt. Igitur Ecclesia Sancta antiquitus solemnes pœnitentes, quos per cæremoniã illam ab Ecclesia eiiciebat, nullatenus excommunicabat, priuans illos bonis & suffragiis spiritualibus, imo ea illis comunicabat, per recitationem septem psalmorum, asperzione aquæ benedictæ, impositione cineris, & cilicij super caput, imò & in ipsa cæremoniali eiectione, & responsorij decantatione, *in sudore vultus tui, &c.* quare ridiculum est, quod saltem excommunicatione partiali essent excommunicati, & quis Catholicus excommunicationem partialẽ, quæ sit distincta, à maiore, & minore agnouit? iis omnibus adde, quod pœnitentia solemnis multis eam exigentibus dabatur, & quis dicit, quod quis velit esse excommunicatum & anathematizatum, priuatum ab omnibus Ecclesiæ suffragiis? Fabiola enim teste Hieronymo in Epitaphio suo pœnitentiam publicam & solemnem suscepit voluntarie Romæ, in Ecclesia Lateranensi, vbi se constituit coram omni Romano populo in ordine pœnitentium, verba refert & approbat Pamel. n. 58. *ad lib. de pœnit. Tertull.*

Secundum, quod est notandum propono contra eundem Gibellin. *vbi supra à n. 26.* est enim hic eruditus Pater in ea sententia, quod † pœnitentia publica solemnis diuersum, quod erat ab statu pœnitentiæ, iste enim honorificus erat constituens personam Ecclesiasticam gaudentem privilegio fori, & canonis, status enim pœnitentiæ erat proprie status religionis, qui nullam ex infamia adfert irregularitatem, sicut adferebat pœnitentia canonica solemnis, qui enim eam peragebat infamis erat, & irregularis incapax ascensus, vel ingressus ad altare. Vnde clerici eam suscipere non poterant, nisi degradati in statu laicali constitueretur, vt est certi iuris Canonici constitutio & determinatio ex Ecclesiæ praxi & traditione dimanans, at sicut possunt statum religiosum suscipere, & profiteri, ita & statum pœnitentiæ, non est probabilis imaginatio, & ex notitia antiquorum Conciliorum & rituum probabiliter reducta.

Verumenimvero re penitus & profundius inspecta aliter omnino dicendum est, quod † status pœnitentiæ erat omnino distinctus ab statu Monachali & professione solemniori religiosa, status enim pœnitentiæ in sæculo exercebatur. Vt autem hoc clarius conspiciatur notandum iuxta priscorum Conciliorum morem, maxime in Eliberitano & Anzyrano, quod ob specialia & atrociora delicta dabatur pœnitentia publica. saltem exercenda in quarta classe ex annumeratis, vsque ad finẽ vitæ, & vsque ad decenniũ &

25. annũ, vt constat ex c. 15. 21. *Concil. Anoyr. celebrato an. 314. & ex c. 3. & 6.* & multis aliis *Concil. Eliber. ann. 305.* hæc autem solemnis pœnitentia fiebat à pœnitentibus in habitu lugubri, & distincto ab habitu aliorum, exomologesim non faciebant, quod constat ex antiquo Tertulliano *lib. de pœnit. c. 9.* in quo sic eleganter loquitur. † *Itaque exomologesim prosternendi & humilificandi hominis disciplina est, conuersationem iniungens misericordiam illicem. De ipso quoque habitu, atque victu mandat, sacco & cinere incubare, corpus sordibus obscurare, animũ mæroribus deijcere, illa quæ peccauit tristi tractatione mutare. Ceterũ pastum & potum pura nosse, non vètris scilicet, sed animi causa, plerumque vero ieiuniis preces alere, ingemiscere, lachrymari, & mugire dies, noctesque ad Dominũ tuũ, Præsbyteris aduolui & charis Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ iniungere. Hac omnia exomologesim, vt pœnitentiam commendet, vt de periculi timore Dominum honoret, vt in peccatorem ipsa pronuncians pro Dei indignatione fungatur, & temporali afflictione aeterna supplicia nõ dico frustratur, sed expugnat, &c.* quæ verba continentia habitum actus exterioris, victũ & modum viuendi fere desumpsere Cypr. *l. de lapsis n. 100.* Pacian. *Paranis ad pœnit. ep. ad Sympron. & l. contra Nouatianos.* & ex tripartita historia desumpta ex Sozom. *l. 7. cap. 16.* refert ritus & cæremonias, (quas supra dedimus *ex cap. in cap. de quadragesima.*) Doct. Pamelius *vbi supra n. 58.*

Igitur † quandiu quis erat adimplens, solemnem pœnitentiam & faciens exomologesim & exoluens debitum taxatum à sacerdote & ab Episcopo cõstitutum, ad quod exoluendum solemniter erat obligatus, eo ipso, quod destinatus erat ad exomologesim, non poterat habitum pœnitentiæ dimittere, sed illud tenebatur deportare, nec matrimonium inire, nec militiæ, & negotiis sæcularibus se tradere, quia exomologesim sibi constituta ab Episcopo ritu solemniori, *prosternendi, & humilificandi hominis disciplina est, de ipso quoque habitu atque victu mandat, vt aiebat Tertull.* Vnde quandiu durat tẽpus exomologesim, durat eius mandatum de habitu pœnitentiæ assignato, & sic tempore pœnitentiæ solemniori, qui est in ordine, & statu pœnitentiæ diuertere ad alia non potest, quod si diuertat, & tempus præfinitum exomologesim non adimpleat tanquam Apostata puniebatur.

Hic est genuinus sensus Concilij Tolet. 6. t. 7. vbi sermonem esse de pœnitentiã publica solemniori sentiunt Bynn. & Garz. de Loays. *in notis ad cap. 7.* & quidem PP. huius Concilij confirmant *decret. 55. Concil. Tolet. 4. an. 633.* in quo sic habetur. † *Quicumque ex sæcularibus accipientes pœnitentiam totonderunt se,*

& rursus prauaricantes laici effecti sunt comprehensi ab Episcopo suo ad pœnitentiam ex qua recesserunt reuocentur. Quod si aliqui per potentiam irreuocabiles sint, nec admoniti reuertantur vere, ut apostata coram Ecclesia anathematis sententia damnentur. Non aliter & ij qui detonsi à Parentibus fuerint, aut sponte sua amissis parentibus se ipsos religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt, & ydem à sacerdote comprehensi ad cultum religionis acta prius pœnitentia reuocentur, quod si reuerti non possint vere, ut apostata anathematis sententia subijciantur. Haecenus Concilium.

- 32 Circa, quod decretum † duo pondero quibus euanesco imaginatio Guibellina. Primum, quod Patres Concilij non pro eodem acceperunt statum pœnitentiæ, & statum religionis, siquidem diuersos esse agnoscunt, dicentes, *non aliter & ij qui detonsi à parentibus fuerint, aut sponte sua amissis parentibus se ipsos religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt.* Quare dubio procul status pœnitentiæ solemnissimus, distinctus est ab statu solemnissimæ professionis in religione, etenim status pœnitentiæ solemnissimus est secularibus personis impositus, & omnino intolerabilis, cuius triplicem rationem dat D. Thom. in 4. dist. 14. q. 1. art. 5. *quæstionum. 2.* his
- 33 verbis, † *solemnissimæ pœnitentiæ iterari non debet propter tria. Primò, ne ex iteratione vilescat. Secundò, propter significationem, quia est figura hominis à paradiso, quæ est semel tantum facta. Tertio, (& est ratio D. Ambrosij lib. 2. de pœnit. cap. 10.) quia solemnissimæ ratio est, quasi quædam professio perpetuo pœnitentiam conseruandi, & ideo iteratio solemnissimæ resistit, si tamen postmodum peccauerit non clauditur ei locus pœnitentiæ, sed pœnitentiæ solemnissimæ ei iniungenda non est.* Hæc ibi, quibus nihil illustrius ad intelligentiam Concilij Toletani & aliorum præfate authoritatis, hac enim doctrina declaratur,
- 34 qua ratione † secularis qui statum pœnitentiæ solemnissimæ se totodens, & comam abscindens accepit, iterum fieri laicus esse nequit, sed sepe ex solennitate pœnitentiæ, quæ solenniter profitetur, eam perpetuo conseruare tenetur, non quidem necessario in Religione, sed in seculo habitu pœnitentiæ retento, quæ si dimittat & nolit reassumere, tãquam apostata à solenni pœnitentiæ anathemate est feriendus quousque conuertatur, quod si nolit voluntarie habitum religiosum illi datum in solenni pœnitentiæ ab Episcopo cõprehensus ad pœnitentiam à qua recessit, reuocetur, ut aiunt Patres Tolet. c. 55. & ut alij Patres etiã in Toletana Ecclesia S. Leocadiæ concl. 6. r. 7. Congregati, decernunt. *Si quis ingenuum utriusque sexus sub nomine pœnitentis in habitu religioso sunt conuersati, post hac autem comam nutriente, vel vestimenta secularia*

sumentes ad id quod reliquerunt redierunt, aut redierint ab Episcopo Ciuitatis in cuius territorio sunt conuersi, comprehensi, rursus legibus pœnitentiæ in Monasteriis subdantur inuiti. Quibus verbis Toletani Antistites clare docent quod habentes statum pœnitentiæ solemnissimæ religiosum habitum distinctum à secularium vestimentis habebant quem non poterant dimittere, non quia esset monachalis, sed rudis, & specialis formæ qualis pœnitentibus exomologesim facientibus conueniebat, quem si dimitterent, & voluntarie nolent assumere in monasteriis inuiti recludebantur, & subdebantur legibus pœnitentiæ.

Hinc deduces primò † cur in ordinibus tam Monachalibus, quàm Mendicantibus aliqui in temporalibus negotiis, & officinis occupati dicantur conuersi, de nomine conuersorum plura Guibellinus *vbi supra à n. 41.* & Doctissimus Estenius *lib. 3. disquisit. Monast. tract. 1. disp. 8. vbi quid nutriti, quid conuersi enucleat,* ego vero his omissis originem conuersorum, siue laicorum fratrum, qui vilioribus monasterij attendunt, nec chorum frequentant, nec sacros ordines suscipiunt, deduco ex huiusmodi pœnitentibus pœnitentiæ solemnissimæ, quia cum ex vi solemnissimæ eius incapaces essent ad matrimonium, contrahendum (erat enim pœnitentiæ solemnissimæ impedimentum dirimens matrimonium, cõtrahendum, ut mox dicam.) Et etiam ad sacros ordines suscipiendos, multique eorum in pœnam derelictionis habitus pœnitentiæ in monasteriis, recluderentur inuiti, subiecti legibus pœnitentiæ solemnissimæ, isti cum in seculo dicerentur conuersi, nomine retento perseuerabant in Religione, in qua viguit iam consuetudo, ut huiusmodi conuersi, & fratres laici, & coadiutores temporales admitterentur diuersa quidem profitendi formula, adhibita iuxta diuersarum religionum instituta.

Deduces secundum, quod ut notat D. Th. 37 (& valde confirmat ea quæ in superioribus dicta sunt (*vbi sup. quæstionum. 3. quod omnis pœnitentiæ solemnissimæ est publica, sed non conuertitur. Pœnitentiæ enim † solemnissimæ hoc modo fit in capite quadragesimæ tales pœnitentes presentant, &c. non tamen talis pœnitentiæ debet imponi nisi pro peccato quod totam..... urbem. Publica autem, & non solemnissimæ est quæ in facie Ecclesiæ fit, sed non cum solemnissimæ prædicta sicut peregrinatio per mundum cum baculo cubitali, & hac potest iterari, & à simplici sacerdote iniungi (nam solemnissimæ solum ab Episcopo imponitur) & potest etiam clerico imponi. Quandoque tamen solemnissimæ ponitur pro publica, & secundum hoc authoritates quædam varie loquuntur de solemnissimæ. Hæc ibi, hinc est, quod aliquando reperitur in antiquis Conciliis, quod quis*

quis restituatur communioni, si egerit legitimam pœnitentiam, per legitimam enim solemnem intelligitur, sicut legitima professio in Religione solemnem dumtaxat est. Unde tempore Bedæ & Hesichij, ut notat Pamelius in not. ad Tertull. lib. de pœnit. c. 9. n. 54.

38 † pœnitentia publica solemnem, solis hæreticis, & schismaticis dabatur non aliis quantumvis grauissimis peccatoribus. Tunc autem pœnitentia publica fiebat solemnem cum adiciebantur cœremonia, tonsionis, cilicij, cineris reconciliationis publicæ, & iuridicæ, armorum etiam iuridicæ depositionis, & similibus rituum, quæ in veteribus Canonibus reperiuntur, de quibus legendi Bernardus Diaz in praxi, cap. 23. Co-uarru. lib. 2. variar. cap. 10. num. 3. Bellarminus de pœnitent. lib. 1. cap. 22. Busæus de statutibus hom. 2. p. tit. de pœnit. statu. Doctissimus Albaspinus lib. 2. obseruat. a. cap. 10.

39 Verum est, quod sicut † solus Episcopus potest pœnitentiam solemnem imponere, ita ipse solus potest solemnem pœnitentem reconciliare, nisi vltima necessitas cogat, scilicet articulus mortis, tunc enim si Episcopus est absens potest Presbyter reconciliare solemnem hos pœnitentes per manus impositionem ante *apsidam*, vel *absidam*, ut determinant Concilium Carthag. 3. cap. 32. sed quid sit *absis*, vel *apsis*; discruciantur authores, habet enim tam Græcè, quàm Latinè multiplex significatum, ut in Ambrosio Calepino *verb. absis*, & in Scapula authore damnato in *Lexico. verb. ἀψίς*. August. *epist. 203. ad Maximum, Thronum & Sedem Episcopalem, qui per modum fornicis erat adificatus, absidem gradatam appellat*, significat apud Plinium *circulum stellarum*, apud Hesiodum, *circulum rota*, in quo nituntur 40 radij Turnebus lib. 18. *aduersar. cap. 22. tabulam latam*, quæ erat ante cancellos Ecclesiæ Cuiacius lib. 10. *obseruat. cap. 17. Vas in quo ponitur esca, & dicitur pixis*, & Græcè..... de quo latè Durant. *de ritibus Ecclesiæ, c. 16.* in qua pixide obseruabatur Eucharistia pro communicandis fidelibus. Doctissimus huius sæculi in Decreti intelligentia oraculum Dominus Martinus de Ontiberos Cathedræ Decreti in Salmantina Vniuersitate emeritus proprietarius, in *lectura ad distinct. de pœnit. cap. 2.* *apsidam intelligit locum illum qui intra cancellos est in medio, cuius erat altare maius, sed mihi magis arridet sententia Doctiff. Ant. August. in not. ad Canones pœnitentiales Rabani Mauri, cap. 35.* qui per *apsidam*, vel *absidam* intelligit, atrium Ecclesiæ, quod erat sub tecto ante fores Ecclesiæ, & dicitur à Guillelmo Durando in *rationali, lib. 1. cap. 1. n. 20. porticus, & significat Christum per quem in cœlestem Hierusalem patet ingressus, & porticus dicitur sic dicta à porta, vel quod sit aperta. cap.*

Tom. II.

si quis contumax 20. 7. si quis in atrio. 17. q. 4. hæc Durādus quæ significatio aptissima est in præsentem materia, cum enim solemnem pœnitentes dum solemnem pœnitentia illis fuit imposita ab Ecclesia eiicerentur, ut ante portas clamarent, & flerent veniam in-clamantes, æquum fuit, ut ante easdem portas in porticu Ecclesiæ, per manus impositionem reconciliarentur ipsis aperta Ecclesiæ porta, per quam pateret in ipsam ingressus in qua enim decens erat, quod solemnem pœnitentes ante reconciliationem Episcopalem ad ipsius thronum *apsidem*, & fornicem solij sui, & altare maius quod erat intra cancellos accederent.

Sed notat D. Th. *questiunc. 3. cit. in corp. 4†* † quod isti solemnem pœnitentes in cœna Domini quolibet anno à suis presbyteris in Ecclesiam reducuntur, & erant ibi vsque ad octauas Paschæ, ita tamen quod non communicabunt, nec pacem accipient, & sic fiet quolibet anno, quousque eis aditus Ecclesiæ est interdictus, hæc ibi, & sic intelligitur Glossa *cap. de pœnitentibus 17. de consecrat. dist. 3.* quare falluntur, qui dicunt quod qui agebant per septennium publicam pœnitentiam singulis annis in cœna Domini reconciliabantur ab Episcopo vel presbytero, & iterum excludebantur ab Ecclesia, hoc nullo iure probatur, & voluntarie dicitur nisi per reconciliationem intelligant ingressum in Ecclesiam materialem, in qua ponebantur in prima vel secunda classe ex supra dictis, non tamen communicabant, aut pacem accipiebant, sed semper erant sub exomologesi.

Tertium, & vltimum quod noto, est, quod 42 † solemnem pœnitentes, etsi non fierent religiosi solemnem professi, tamen ex vi solemnem pœnitentiæ, si coniugati erant nequibant debitum exigere, etsi soluti impediti existebant ad contrahendum matrimonium, hæc adnotatio clare traditur à Tolet. *Concilio 4. c. 54. vel 55. & Concilium Toletanum 6. c. 8. vbi P. P. Toletani, quinquaginta duo Decretum Leonis Papæ in epist. 90. aliàs 92. c. 11. ad Rusticum* relatum à Gratiano *cap. in adolescentia 14. 33. q. 2.* & idem Leo in *epist. ad Galerium Episcopum Tripolitanum* refertur *cap. audiuius 13. ead. causa & q.* ex quibus manifeste habetur quod ex vi pœnitentiæ solemnem, si pœnitens solutus est non potest matrimonium denuo contrahere etiam peracta pœnitentia *cap. admonere. 8. 33. q. 2.* vbi Steph. Pap. V. Astulpho, qui vxorem occidit sine causa publicam pœnitentiam indicit, si non vult ingredi religionem, & inter plures actus exomologesis, vnus est *vxorem nunquã ducere*, quod ante prohibuerat Syricius Papa *epist. ad Himerium Episcopum, cap. 5.* relatus *cap. de his 12. ead. quest. & caus.* Unde, & 43 qui solemnem pœnitentiam egerunt possint

matrimonium contrahere fuit necessaria Pontificis dispensatio, ad quam faciendam erat sufficiens causa, quod se non possent continere. Ita Nicolaus Papa ad Rotaldum Episcopum Argētoratensem relatus, *cap. si quis cum duabus* 16. *ead. quest. & caus.* idque Concil. Tolet. 6. *can. 8.* vbi Patres interpretantur Decretum Leonis Papæ, relatum, *cap. in adolescentia cit.* vbi Pontifex adolescentem solemniter pœnitentem, qui in infirmitate constitutus exomologesim pœnitentiæ solemniter suscepit, si postea timens lapsum incontinentiæ iuuenilis copulam uxoris elegerit, si præter coniugem nullam omnino cognouerit rem videtur fecisse venialem: quam sententiam Pontificis venerantur, & admittunt PP. Toletan. addentes, in his omnibus Sacerdotis ordinatio expectetur, iuxta quod etatem aptam prospexit continentia absolutionis, vel restitutionis tribuat legem, id est, dispenset, si incontinentia subsit periculum.

44 Itaque † solemniter pœnitentiæ exomologesim impedimentum erat, non dirimens, sed impediens matrimonium, vt benè & singulariter adnotauit Glossa *cap. admonere, verb. nunquam* 33. *q. 2.* & ad §. *de pœnitentib.* Gratian. *ead. q. & caus.* vbi triplicem sententiam refert, sed Auctor Glossæ tenet quod sit solum impedimentum impediens, etiam si pœnitentiæ solemniter fiat pro vxoricidio, incestu, aut concubitu cum Moniali, in quibus casibus aliqui decidebant non tenere matrimonium, sed verius est quod tenet, & est valide contractum, etsi illicite, nisi ob incontinentiam dispensetur, non secus ac hodie votum simplex continentia est impedimentum impediens non dirimens matrimonium.

45 Moueor, quia † existimo indubitabile, quod ille ex utroque sexu homo qui solemniter pœnitentiæ exomologesim agebat implicitum votum continentia emittebat, ex legibus pœnitentiæ solemniter, cui subdebatur: quod probo primò, ex verbis Leonis I. *in epist. cit. c. 12.* vbi agens de illo cum quo dispensatur, vbi cum sit solemniter pœnitens ob periculum incontinentia, vel debitum exigat ab uxore si coniugatus est, vel matrimonium contrahat si sit solutus, sic fatur: *In quo tamen non regulam constituimus,* (id est, non ius Canonicum, iuxta quod iste solemniter pœnitens non poterat contrahere, aut debitum exigere etiam peracta & finita pœnitentiæ, vt explicat ibi Glossa *litter. G.*) *Nam secundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiæ gessit, quam castitas perseverans mentis & corporis,* hæc ibi, quæ

46 ideo dixit Pontifex, quia † solemniter pœnitentibus noua coniugia erant prohibita à Syricio Papa *in epist. cit.* relata, *cap. de his,* ibi Hymerio dicit Pontifex: *De his vero non incongruè dilectio tua Apostolicam Sedem credidit consulendam qui acta pœnitentiæ, tanquam ca-*

nes, & sues ad vomitus pristinos, & volubra redeuntes, & militia cingulum, & lurdicas voluptates, & non coniugia, & inhibitos denuò appetuere concubitus, quorum improffam continentiam generati post absolutionem filij prodiderunt. Hactenus ibi, quo nihil illustrius. Pondero ly *improffam continentiam,* id est, in continentia contra professam continentiam in pœnitentiæ solemniter saltem, implicite promissam: argumento *cap. proposuisti* 2. 8. 2. *dist. & cap. de ijs. q. dist. 28.* ex Concilio Toletan. 2. *cap. 1.* & quidem quod pœnitens iste etiam peracta pœnitentiæ non possit coniugium inire, est textus expressus Concilij Maldens. relati, *in cap. si autem* 10. 36. *quest. 2.* quod non vidit Sanchez *lib. 7. de matrim. disput. 6. num. 10.*

Decreta Summorum Pontificum Syricij & Leonis, summavit, confirmavit, & illustravit D. Thom. *in 4. dist. 14. q. 1. art. 5. questionum.* 3. agens de solemniter pœnitentiæ, † *Solemnizatio* (inquit) *est quasi quadam professio perpetuo pœnitentiæ conseruandi, & ideo iteratio solemniter resistit;* cum ergo, vt ait & probat Basil. Legionens. *lib. 6. de matrim. c. 14. n. 3.* illi qui erant in solemniter pœnitentiæ, non poterant contrahere matrimonium, cum solemniter pœnitentiæ sit professio perpetuo conseruandi pœnitentiæ, semper, qui semel pœnitentiæ solemniter egit impeditus manet ad concubitum maritalem, & ad matrimonium contrahendum, nisi ob periculum incontinentia accedat indulgentia, & dispensatio Pontificis, aut Episcopi. Vnde † Concilium Arelatense 2. tempore Syricij 48 Papæ congregatum anno 389. *cap. 21.* statuit, *Quod pœnitentes, quæ defuncto viro alij nudere presumpserunt, vel suscepta, vel interdicta familiaritate cum extraneo vixerint, cum eodem ab Ecclesia limitibus arceantur.* Hoc etiam de viro in pœnitentiæ posito placuit obseruari, quod non ex alio originatur, nisi quia legibus pœnitentiæ solemniter adstrictus ex vi talis solemniter votum implicitum continentia emittebat, quod est impedimentum matrimonij, & sic idem Concilium *cap. 22.* relatum, *cap. pœnitentiæ* 13. 33. *quest. 4.* determinat pœnitentiæ (publicam, scilicet & solemniter, per quam ius alterius læditur, vt explicat ibi Glossa) coniugatis, non nisi ex consensu dandam; idem statuitur † in Concilio Aurelian. 3. *cap. 19.* celebrato anno 540. 3. sub Vigilio Papa: quia videlicet cum ex iure communi & canone pœnitentiæ solemniter ex vi solemniter pœnitentiæ interdictus erat vsus matrimonij, quare in damnum alterius, quia legibus pœnitentiæ est, solutus aliter eiusdem legibus subdi posset ex consensu alterius pœnitentiæ solemniter imponeretur, & eo ipso quod ambo consentiant, ambo tenentur ad continentiam ex vi voti implicite

ti, quod emittunt eo ipso quod sit mutuus consensus quod pœnitentia solemniter imponitur, sicut in *cap. 5. de conuersione coniugatorum* eo ipso quod quis consentiat, quod alter coniux ingrediatur religionem tenentur ad continentiam seruandam, nec altero etiam mortuo potest denuo nubere.

50 Ex qua doctrina quam certam existimo † colligo germanam intelligentiam, textus per difficilis *cap. Antiqui 19. 33. quest. 3.* desumptus ex Concilio Toletano 6. *cap. 8.* celebrato sub Honorio anno 638. in quo PP. Toletani antiqui, & Sanctissimi Leonis Papæ sententiam admittunt, & quam de viro adolescente in pœnitentia solemniter posito dicit Leo, *ipsi etiam de feminis intelligunt.* Igitur Leo Papa adolescenti in statu pœnitentiæ posito concedit ex indulgentia posse redire ad pristinum coniugium, ne postea adulterij lapsum incurrat. P. P. vero Toletani constituunt, *ut coniugi, qui legibus pœnitentiæ deditus non erat mortuus, priusquam alter ad continentiam, unde fuerat regressus, non liceat superstiti ad secundas transire nuptias, sin autem illius vita extiterit superstes, qui non accepit absolutionem pœnitentis, nubat* (inquiunt) *si se continere non potest, & alterius uxoris consorcio fruatur.* Cuius decisionis Patrum Toletanorum difficultas in eo est, quia inuenis ille de quo loquitur Leo erat coniugatus, ut patet ex illis verbis *ad pristinum coniugium redeat*, & sic non indigebat indulgentia, aut venia ut post peractam pœnitentiam liberum haberet regressum ad uxorem *cap. latorem 19. 33. quest. 3.* Deinde quia valde durum est, & à iure alienum quod mortuo coniuge pœnitente alter qui à legibus pœnitentiæ erat liber, cum non peccauerit, aut egerit solemnem pœnitentiam non possit ad aliud matrimonium transire, nisi se continere valeat, quæ incontinentia sit mortuum, ut Episcopus dispenset.

52 Mirum est quantum crucientur DD. Canonistæ in explicatione huius perdifficilis textus, ut videre est in Glossa *ibi* adducente duas expositiones, quas sequitur Coriolanus *in notis ad illud cap. 8.* Toletani Concilij. Archidiaconus, & Bellaniera aliam adducit, *ibi* Turcremata, aliam Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 17. n. 12.* & tandem aliam satis doctam adducit vir nunquam satis laudatus tam ob virtutis quam singularis sapientiæ excellentiam D. D. Martinus de Ontiueros loco supra citato; quas omnes referre, & refellere non vacat locus, meam proponam intelligentiam, quam Doctoris iudicio libenter subiicio.

53 Existimo enim † primò, quod illud quod tam Patres Toletani, quam Leo Pontifex determinant quidquid sit de rigore iuris, & canonis contrarium esse dicendum, *ibi enim*

dicunt PP. non quidem hoc generaliter, & canonicè est præceptum, *sed constat à nobis pro humana fragilitate indultum*, & infra *in omnibus* (antea dictis) *sacerdotis spectetur ordinatio*, id est dispensatio, indulgentia, & venia, existimo secundo, quod iuuenis ille, de quo tam Toletani Antistites quam Leo Pontifex loquuntur, erat coniugatus, id constat ex textu, unde sine licentia, & consensu uxoris non poterat indici solemniter pœnitentia, ut vidimus ex Concilio Aurelianens. *cap. 21.* & Glossa *ad cap. pœnitentiam 33. q. 4.*

54 Unde existimo tertio, † quod ille coniux qui pœnitentiam solemnem non fecit, consentit tamen quod alter talem exomologesim faciat solemniter pœnitentiæ si pœnitens iste decedat à vita, alter ille qui consentit in talem pœnitentiã, manet impeditus ad contrahendum matrimonium, nisi quia se continere non valeat indulgentiam, & dispensationem sacerdotis acquirat, hic est sensus clarus huius textus constat ex illis verbis. *Si is qui pœnitentiæ legibus non est deditus ante ab hac vita decesserit, quam ex consensu ad continentiam vnus eorum fuerit regressus superstiti non liceat denuo ad uxoris transire complexus.* *Si autem illius vita extiterit superstes qui non accepit absolutionem* (alia lectio, & forte verior habet benedictionem) *pœnitentis, nubat, si se continere non potest, & alterius consorcio fruatur uxoris, quod de utroque sexu à nobis manifestum est esse Decretum, ita videlicet, ut in omnibus sacerdotis (Episcopi) expectetur ordinatio.* Hactenus Concilium.

55 Quibus verbis meam intelligentiam manifeste confirmat, vxor enim quæ consentit coram Episcopo, quod vir eius agat pœnitentiam publicam, sicut iste impeditus manet siue ad petendum debitum, siue mortua vxore ad nouas nuptias contrahendas, nisi ex indulgentia, ita vxor idem acquisiuit impedimentum ex vi consensus, quem præstitit, nam cum ille qui pœnitentiæ solemniter exomologesim facit, sit irretitus impedimento non solum ad non contrahendum mortua vxore nouum matrimonium, sed etiam ad nõ petendum debitum, antequam tempus pœnitentiæ sit completum, quia ex vi status pœnitentiæ solemniter implicite voluit castitatem, ut vidimus, & hoc non possit fieri nisi vxor consentiat, ista consentire nequit, nisi eo ipso saltem implicite simile votum faciat, argumento *ex cap. præterea 1. cap. cum sit pœnitens 4. & cap. coniug. 5. cap. uxoratus. 8. de conuersione coniug.*

Hinc est quod † *in concilio 2. Matiscon. cano. 16. ut vxor Subdiaconi, vel Exorcista, vel Acholyti, mortuo illo secundo non se audeat sociare matrimonio, quod si fecerit separetur, & in cenobis puellaram Dei tradatur, & ibidem*

usque ad exitum vita permaneat, idem statuitur de vidua Episcopi, aut Præsbyteri, aut Diaconi, quæ si matrimonium acceperit nullus clericus, nulla Religiosa, cum ea conuiuium sumat, nunquam communicet, morienti tamen ei sacramentum subueniat *in Tolet. 1. cap. 18. ann. Domini 400.* sub Anastasio & Honorio Imperat. confirmato à Leone Papa *cap. de libellis dist. 20.* hoc autem impedimentum non ex alio *cap.* oritur, nisi quia cum mariti isti, quæ erant cultui diuino dicati, ex vi ordinis non possent secundum contrahere matrimonium eorum vxores eodè erant irritæ eo ipso, quod consenserunt in contrahendo cum illis matrimonio, cū enim solemniter pœnitentes simile habeant impedimentum, etiam peracta pœnitentia solenni, vt vidimus simile impedimentum retinent vxores eorum, nisi indulgentia & venia Episcopi intercedat, quæ sacerdotis ordinatio, vt loquuntur Patres Toletani.

Vnde quando *cap. audiuius 13. & cap. latorem 15. 33. q. 3.* Leo Papa *ad Galerium Episcopum Tripolitanum.* contra errorem Tripolitanorum ciuium asserentium, quod pœnitentes coniugij debent relinquere copulam idest coniugij vsum, de hoc enim agitur hîc non de vinculo, vt quidam intelligit satis violenter, dicit quod *Gallerius suos ciues ab huius erroris caligine eripiat, & doceat licitas esse pœnitentibus copulationes matrimonij.* Quare error Tripolitanorum non erat, quod solemniter pœnitentes debeant à copula vxoria abstinere, hîc enim non error, sed disciplina Ecclesiastica est, vt vidimus, sed erat, quod illi qui priuatam, vel etiam publicam etsi non solemnem agebant, ex impositione confessarij tenebantur abstinere, & coniugij copulam relinquere, de qua loqui Pontificem constat clarè ex versiculo, quia pro omnibus delictis, &c. Nicolaus vero Papa *in epist. ad Rhotaldum.* ex qua desumptum est *caput latorem,* loquitur de pœnitentia solenni, sed quia lator forsan iuuenis erat, ex indulgentia concedit, ne à propria quidem, & legitima vxore separetur, ne in fornicationis voraginem corruat, iuxta *cap. in adolescentia 13. eadem caus. & quest.* Quare mihi certius est, quod pœnitentia solenni oriebatur impedimentum ad matrimonij vsum & copulam, & insuper ad nouas nuptias contrahendas, cum vero hodie exomologesis pœnitentiæ solennis cessauerit, etiam hoc impedimentum euauit, vt tenet Sanch. *vbi supra,* & aliis citatis Barbof. *in collectaneis ad cap. de his 22. 33. q. 2.*

Ex omnibus hucusque dictis circa quæ nec inutiliter, nec iniucudè sumus diggressi colligimus distinctionem illorum triū, quæ *supra num.* proposuimus distinguenda in iure, & antiquis conciliis, scilicet pœni-

nitentia solennis, pœnitentia publica, quæ aut erat iuridicè data in pœnam delictorū, qualis erat reclusio in monasterium, quæ dabatur personis in ordinibus sacris constitutis, aut erat data in satisfactionem pro peccatis auriculariter confessis, quam licere absque eo, quod vel indirectè frangatur sigillum confessionis egregie docet D. Tho. *in 4. dist. 14. q. 1. art. 5. questiuic. 4.* & tertium erat status pœnitentium, status pœnitentium oriebatur ex pœnitentia solenni, quæ immutabilitatem, & perseuerantiam in pœnitentia inducit, vt aiebat D. Tho. *vbi modo questiuic. 3.* ex eaque dimanabat irregularitas, nequibat enim qui pœnitentiam faciebat, aut ordinari, aut in ordinibus susceptis ascendere, si illam faciebat ob aliquod peccatum graue, quod fuerat confessus, secus verò si in communi se fatebatur peccatorè non descendens ad aliquod in speciali, ita determinarunt PP. doctissimi Congregati in Concilio *Toletano 13. c. 10. celebrato ann. 683.* sub Leone II. & Eruiigio Rege Catholico in causa Gaudentij Episcopi Valerientis, qui in infirmitate graui per manus impositionem subactus fuit pœnitentiæ legibus, quem declarat posse Pontificalia exercere iuxta decretum Concilij IV. *Toletani cap. 5. 1. vbi sic* 60 *habetur. Hi qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores predicantes huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò, ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod peccatum mortale se perpetrasse publicè fateantur ad clerum, vel honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt, quia se confessione propria notauerunt.* Haftenus PP. Concilij IV. ex quo inferunt PP. Concilij 13. *si Regula precedentium Patrum eos, qui pœnitentiam in discrimine mortis accipiunt, & nulla de se manifesta scelera confitentur (si adsit tamen in iis & talibus probitas morum) ad Ecclesiasticos gradus peruenire permittunt, quanto magis, vt hi qui in ipso sacerdotio constituti pœnitentiam accipiunt à sui ordinis officio retrahantur? tantum si se ipsi mortalium criminum professione propria non notarunt.*

Vnus superest scrupulus non contemnendus, pœnitentia solennis, quæ quia iste Gaudentius Episcopus 61 erat & sacerdos, cui nullo modo poterat imponi pœnitentia solennis, vt ex traditione Apostolica dicit esse Leo Papa, vt *suprà n.* diximus, & habetur determinatum, *cap. confirmandum §. 5. cap. illud 66. & cap. 67. seq. 50. dist. & latè ostendunt Marcus Antonius Genuensis in practicabil. q. 558. à num. 4. & alij ex D. Thom. 3. part. quest. 28. art. 3. ad 2. in additionibus,* quod secus erat de pœnitentia publica non solenni, quæ sacerdotibus imponi poterat, *cap. questiuic. 7. de pœnit. & remissio.*

remissio. cap. 2. de officio Archipresb. cap. de his 34. 50. dist. cap. qui recedunt 26. quæst. 6. cap. bene valet 23. dist. 50. quam Leo Papa cap. alienum 67. 50. dist. priuatam secessionem appellat. quia non agebatur solemniter coram populo, sed separatim in monasterio. Respondetur hoc argumento manifestè probari, quod Gudentius in discrimine vix constitutus non accepit pœnitentiam solemnem, neque illius exomologesim fecit, accepit tamen pœnitentiam publicam, non exomologizans aliquod crimen in speciali propter quod illa pœnitentia est illi data, tali enim confessione se notaret & infamem redderet, ac per consequens irregularem, nec posset Pontificalia exercere, sed solum fabatur se esse peccatorem, & dignum pœnitentia publica, quæ infamem non reddebat, & sic munia Episcopalia poterat obire, sine scrupulo, & hæc est mens Patrum Concilij Toletani 13. verum est, quod vt aiebat D. Thom. in 4. dist. 14. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 62 vlt. † pœnitentia publica, & solemnitas aliquando confunduntur in iure Canonico, & distinguenda est vna ab alia ratione personæ cui imponitur.

Sed circa id quod Tertullianus *cap. 9. de pœnit.* quod † *exomologesis prosternendi & humilificandi hominis disciplina est, de ipsoque habitu atque victu mandat sacco & cinere incubare, &c.* plura & graua dicunt Pamelius *ibi,* & Ludouicus à Cerda *ibi lib. 5. à n. 129.* & vterque summa eruditione extricat Tertulliani phrasas, & labyrinthicos loquendi modos, qui percipi vix possunt sine magna antiquitatis lectione, mandat igitur exomologesis *de habitu* quia mandat sacco, & cinere incubare, & jacere. Saccus enim proprius est habitus pœnitentium, ita Cyrillus Alexand. *in Amos.* & Hierosolymit. *Cateches. 2.* Eusebius *lib. 5. Eccles. Hist. cap. 27.* agens de Natalio confessore publico pœnitente, Saluianus *lib. 4. de Gubernatione,* ex qua lugubri veste & sacco quo solemnes induebantur pœnitentes originem ducit, quod rei à sancto officio condemnati ad pœnitentiam agendam saccum ex vili panno coloris crocei in quo Crux S. Andreae ponitur rubea; † & dicitur *santbenito*; sed cur sic dicatur Antonius Yepes. *in annalibus Benedictinis ann. 681.* Hieronymus Roman. *lib. 5. de Republica Christ.* Antonius Pérez *serm. 2. de S. Andrea* Doctissimus Estenius *disquisit. Monachal. lib. 5. tract. 7. disquisit. vlt.* plures adducunt congruentias, sed verò an huius nomenclaturæ ethymon & originem assequi sint, quia iuxta concilia Hispana solemniter pœnitentibus dabatur saccus benedictus qui erat habitus religiosus (non dicunt Religionis sed religiosus.) Ita Concilium Barcinonense celebratum *ann. 540.*

Toletan. 4. *cap. 54.* Toletanum. 6. *cap. 7.* & benedicebatur, & sic Concilium Toletanum. 13. *cap. 8.* iuxta veriore lectionem dicit *accipit benedictionem pœnitentis* & hic saccus benedictus, *saco benedicto*, corrupto vocabulo à popularibus & ignorantibus dictus est *santbenito*, sicut in lingua Hispana multoties contingit legat, qui vult Estenium vbi supra *versic. ad cuius rei maiorem declarationem*

Huius sacci, † (qui reis in fide pœnitentibus ob infamiam imponitur) color varius fuit antiquitus tempore Eymerici liuidus & subniger tempore Concilij Toletani anno 1229. cruces, quas portabant pœnitentes isti, erant vna à dextris, & altera à sinistris, quarum colorem esse croceum determinat Concilium Bitterense *cap. 26.* quod si hæretici famosi essent, si viri alteram crucem in pileo, si fœmina aliam in velo, vt refert Eymericus *3. p. directorij n. 179.* sed † hodie domini Inquisitores & huius sacci colorem in panno croceum conseruant, & cruces vnâ ante pectus, & alteram in dorso coloris rubei, ponunt, crux autem non sicut illa in qua Christus mortuus est, sed decusatam, sicut fuit in qua martyrrium compleuit S. Andreas Apost. & nos dicimus, *Haspa*, Hispano idiomate, sed cur ablatae cruces Christi ab huiusmodi reis abiurantibus de vehemèti suis erroribus, & suppositæ S. Andreae, quæ formam crucis non habent, nec repræsentant Christum crucifixum, præmeditatam habebam rationem, quam postea inueni in viro valde erudito Ludouico à Paramo *de Origine & processu S. Inquisitionis lib. 1. tit. 2. c. 5. num. 7.* quam aliis verbis repositam habebam, sed eius proponam. *Quia † crux signum est exterius quo fidem catholicam Christicola omnes profitentur ac protestantur. Cum ergo qui in fidem catholicam delinquunt, à fidei rectitudine declinant in huiusmodi obliquitatis signum catholicae fidei Inquisitores inducere solent pœnitentes his notis transuersis, vt omnibus pateat obliqua crucis figura, interior gestantis status declarari qualis fuerat, quam à fidei & Religionis Christianis rectitudine alienus.* Hactenus ille.

Sed cur † Concilium Bitterense colorem croceum in crucibus & nostri Inquisitores in scapulare hunc colorem croceum & in crucibus obliquis rubeum obseruarit, non explicat Paramus, & dicit forsan non esse obseruatione dignum, sed fallitur quia magna consideratione & mysterio sic est factum; croceus enim color flammæ dicitur. Martialis *lib. 14. Epigram. 14. Caustica Teutonicos accendit spuma capillos.* Tertul. *cap. 4. de cultu feminarum* quæ capillos croceos faciebant, *malè ac pessime (ait) sibi auspiciantur flammeo capite*, quæ sui Magistri verba idem assumptum tractans sic explicat Cyprianus

- prianus quem in hoc loco adducit Rhennus. *Audaci conatu, & sacrilego comptu crines tuos inficis, malo presagio futurorum capillos iam tibi flammeos auspicaris, & Hieronymus epist. ad Latam, caue ne capillum errufes (filia tuae Paulae) & ei aliquid gehenna ignibus auspiceris,*
- 69 ex quibus liquido constat ratio mystica in qua Concilium Bitterrense & DD. Inquisitores se fundarunt, ut saccus horum reorum impositus sit coloris croceis crucibus decussatis rubeis (*aspas coloradas*) ut semper prae oculis habeant per sanguinem Iesu Christi reconciliatos à gehennae incendiis, & flammis inferni liberatos, & quod si non perseverant in sua poenitentia, sed ad vomitum sicut canes, & ad volutabra foetida haereseos, sicut fues reuertitur color facci quem portant, & gehennae ignes auspicatur, & flammam inferni praesagit, unde qui relabuntur igni traduntur cum sacco ligneo in quo, & flammam unam cum daemonibus depinguntur, & dici potest non incongrue *tunica ardens, & molesta iuxta phrasim Martialis l. 10. Epigram. 25. & Iuvenal. Satyr. 8.*
- 70 Dicunt etiam Toletana, & Hispana Concilia, quod *† solemniter poenitentes tondentur, & comam non nutriant*, quae caeremonia antiquissima est in Ecclesia poenitentibus imposita, Cyrillus Alexand. *vbi supra, assumment habitum lugentium, saccum dico, & Caluitium Ambrosius epist. ad virginem lapsam, amputentur crines qui occasionem luxuriae praebuerunt*, sic etiam foeminae poenitentes tondentur sicut & viri, & nullatenus comam nutrire poterant, sic statuit Concilium Toletanum 6. cap. 7. *ibi. Si quis ingenuorum utriusque sexus sub nomine poenitentis in habitu religioso sunt conversati, post haec autem comam nutriente vel vestimenta secularia sumentes, ad quod reliquerant redierunt, &c.* Sed Concilium Toletanum 3. cap. 12. celebratum anno 531. sub Amalarico Rege, & Bonifacio Papa II. describens quid facere debeat Episcopus in danda poenitentia *si vir (aiunt Patres) siue infirmus, siue sanus prius eum tondeat, & sic ei poenitentiam tradat, si vero mulier fuerit non accipiat poenitentiam nisi prius mutauerit habitum*, scilicet saecularem in religiosum, vbi mulier poenitens non se tondent, sed habitum dumtaxat mutabat, at vir utrumque faciebat ut habetur in *Concilio Agathens. cap. 15.*
- 71 Sed *† cur mulier non abscindebat comam?* Gibellinus *vbi supra num. 48.* eam rationem dat, quia quando poenitentia solemniter dabatur ad tempus, eo completo, & diuersa poenitentia, accepta pace, & foemina reconciliata Ecclesiae, si decaluata, & attonsa mansisset, maneret indecora, & turpitudinis perpetuae nota, nam ut ait Apuleius *l. 2. Metam. femina licet ipsa venus fuerit*

rit omni gratiarum choro stipata toto cupidinum populo comitata, cynamoma flagrans, & balsama rorans si calua praecesserit placere non potest, ne vulcano quidem suo. Mihi vero non aridet haec ratio, quia ut vidimus, & late superque probauimus num. semel accepta poenitentia solemniter, tam in viris quam in foeminis sigillatim immutabiliter manebant solemnitate poenitentiae, & nunquam abiciebant habitum religiosum, & saccum poenitentiae, quare ad quid deseruiebat ambire comam, ut ipsam nutrent peracta poenitentia, semel enim poenitens solemniter semper manebat poenitens in habitu Religioso Deo dicatus, ita ut ad alium statum sine dispensatione transire nequiret.

Sed ego rem altius contemplanter discuro *† etenim si loquamur, quasi ex rerum natura, & institutione, iureque gentium à B. Paulo enucleato mulier tonderi non debet, sed capillamentum habere quod est illius naturale decus, sicut & homini coma dedecus, hoc est quod dicebat Paulus 1. ad Corinth. cap. 11. n. 14. Nec ipsa natura docet vos, quod vir quidem si comam nutriat gloria est illi, quia capilli pro velamine ei dati sunt, quod Apostoli testimonium egregie enucleant Patres Paulinus epist. 4. ad Seuerum, vbi eleganter sic factur. † Et opportune ad gratiam tempus, & species libertatis tonsori in promptu est, quo nos, & prolixiore capitis velamento releuet, ut gratiae spiritualis beneficium corporalis forma testetur. Foeminis tantum comam Apostolica reliquit auctoritas, quia, etsi ipsis una nobiscum fides velamentum cordis amouet tamen tegumentum capitis, & frontis umbraculum verecundiae decus postulat, & ideo perfectus fidei ac disciplinae Magister docet indecorum viro crinem, quia abscondi non potest caput viri Christus. Itaque viro dedecus foeminae decus est.* Haec ibi, quibus consentit Clemens Alexandrinus *lib. 3. Pedagog. cap. 3.* vbi eleganter enucleat Herbertus *litter. H. Deus enim (ait Clemens) voluit foeminam esse glabram sola tantum coma sicut equum iuba sponte natura exultantem, quae pulchritudo coma solis foeminis ex Dei ordinatione, & natura ipsa docente nutrirī conuenit ipsis solis est decus, viris dedecus est,* de quo contendebant Corinthij aliquibus existimantibus quod coma, & iuba equorum, more etiam viris conueniebat, quibus Apostolus dicit consuetudinem Ecclesiae esse illis contrariam, si quis autem (*inquit num. 16.*) *Videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei ostendit (ait Tertullianus lib. de velandis virginibus c. 8.) contentionem aliquam de ista specie fuisse ad quam extinguendam toto compendio usus est nec virginem nominans, ut ostenderet, dubitandum de velanda non esse, & omnem nominans mulierem, eum nominasse virginem. Sic, & ipsi Corinthij*

Corinthij intellexerunt. Hodie enim Corinthij virgines suas velant, quid docuerint Apostoli qui didicerunt, approbant.

75 Igitur † fœminas caput debere velare propter Angelos indubitatum fuit in Ecclesia in signum subiectionis, quam debent viris habere. Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum, ideo debet mulier potestatem habere super caput. dixit Apostol. *num. 9. & 10.* id est debet esse subiecta viro, dicente Domino Genes. 3. *num. 9. sub viri potestate eris.* Qua doctrina datur noua lux forsan hucusque occulta ad intelligendum in quo consistebat Hæresis cuiusdam Eustatij Sebasteni, qui vt refert Sozomenus *lib. 3. Histo. cap. 13.* suadebat mulierculis comam abscindere, vt sub pietatis specie subiectionem ad viros non faterentur, sed se ab illorum potestate liberam pronuntiarent, potestatemq; quam Deus super earum caput posuit excuteret; quam hæresim damnauit Concilium Gangrense celebratum & congregatum in Paphagonia aduersus hunc hæreticum qui erat Episcopus in Armenia *ann. 324. sub Syluestro Papa & fuit approbatum à Leone 4. cap. de libellis. 20. dist.* Igitur PP. huius tanti Concilij *cap. 17.* sic definiunt. *Si qua mulier propter diuinum cultum (vt aestimat) crines attondeat, quos ei Deus ad subiectionis materiam tribuit tanquam præceptum soluens obedientia anathema sit.* Ita refert Coriolanus.

76 Sed † Cardinalis Baronius *in notis martyrologij ad 20. Septembris* aliter canonem istum refert sic si quæ mulier propter existimatam pietatem *εἰς τὴν μισορροῦν ἀκρον, tondat comam, quam ei Deus dedit ad memoriam subiectionis eis ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας: & sic præceptum subiectionis soluat anathema sit.* Igitur sensus hæresis Sebastenæ hic erat quod sub specie pietatis & cultus diuini comam fœmina attonderet, sed simul cum attonsiōne se liberam existimaret à subiectionis præcepto, nec obedire hominibus teneretur, sed exclusa coma pariter excluderet obedientiæ iugum. Et in hoc sensu Theodosius & Archadius *leg. 17. C. Theodos. de Episcopis & clericis.* Iubent ab Ecclesia & sacris mysteriis arceri fœminas qui professionis instinctu (Sebastenæ ni fallor) *crinem abscindunt*, excluduntur enim ab Ecclesia vt hæreticæ, hæresi Eustatiana infectæ.

Verumtamen nec Concilium nec Imperatores prohibuerunt quod sacræ Virgines Deo dicatæ, aut fœminæ pœnitentes crinem & comam abscindant ex voto & cultu diuino, vt Deo & suo sponso Christo soli placeant, caput velo aliquo cooperientes in signum subiectionis & obedientiæ, & vt ostendant se non esse Dei imaginem sicut vir, vtrumque dicit Guillelmus Durandus

in Rationali lib. 2. cap. 1. num. 44. † qui mos 77 abscindendi capillos tam Virginibus Deo dicatis quam pœnitentibus solemnibus in istis viguit antiquitus & in illis hodie viget in vniuersa Ecclesia, & vtrisque imponitur velum album nouitiis, & nigrum professis, etiam si non consecrentur solemniter; quia ex vi professionis mundo abrenuntiarunt & pompis eius, quare in Concilio Toletano *6. cit.* fœminis pœnitentibus solemniter prohibet comam nutrire, & Toletanum. 3. solum quod habitum sæcularem deponant, in habitu enim sæculari capillorum ambitionem, & abscissionem comprehendit, quamuis enim Virginibus Deo dicatis & solemniter pœnitentibus capillorum cæsaries non abraderetur, tamen semper erat illis Virginibus Deo dicatis prohibita comæ nutritio (quæ sæcularibus erat concessa) & caput semper ab initio nascentis Ecclesiæ velatum erat, neque Guibellinus in sua scientia Canonica quam toties vane promittit, aliquem testem fidelem in contrarium adducat) hoc enim graui stylo & argumento probat Tertullianus *in libro de velandis virginibus.*

Vt autem hoc clarius innotescat & veritas Antiquitatis clareat, notandum quod † non est idem comam habere, & illam nutrire, & comam nutrire & illam abraderi, potest enim quis comam habere, & illam non nutrire, & comam non nutrire quamuis non radat & abscindat, hoc totum constat ex Tertulliano *in libro citato* Latine scripto, nam alter de eodem Themate Græce celebrato ab eodem non comparuit, vsque adhuc, & ex libro de cultu fœminarum, de hoc assumpto late & non in iocunde egi *tom. 5. de vero martyrio fidei. digressio. 5. membr. 3.* vbi de coma B. Ioannis Euangelistæ tonsa ob ignominiam, & membro 8. vbi plura ex Patrum penu dedi, nec enim coma in hominibus vituperanda, sed illa de qua Ambr. *ep. 70. ad Irenæum † Ergo 79* (ait) *pariant, ergo parturiant qui crispant comam vt fœmina,* & tamē illæ velantur, isti bellantur. Verum habeant excusationem qui patrios vsus sequuntur; sed tamen barbaros vt Persæ, vt Gothi, vt Armeni, maior quidem est natura quam patria, non vero illa de qua idem S. Doctor. loquitur *lib. 6. exheremeron*, quam dicit esse reuerendam in senibus, *venerabilem in sacerdotibus, decoram in adolescentibus, comptam in mulieribus, duliem in pueris, tolle arboris comam, arbor ingrata est, tolle humani corporis capillum tota pulchritudo facecit.* Hactenus ibi. Quare immoderata coma pondus est, vt ait Paulinus *vbi supra pag mibi 57. at moderata faciei pulchritudinem exornat*, quare Christus Dominus qui speciosus & pulcher erat præ filiis homi

hominum comam habuit, & de S. Ioanne Euangelista dicit Prochorus in eius vita quæ habetur tom. 1. Biblioth. veter. PP. abraham fuisse comam capitis ob ignominiam in quo verum & non apochryphum dixisse testatur Baronius tom. 1. ann. ad annum 92. num. 2.

- 80 Quare † comam habere viris non est dedecus sed ornatum pulchritudinis faciei, at turpe est comam nutrire, natura repugnante in viro cum sit sexui fœmineo propriū, sed quid sit comam alere vel nutrire, hic opus & labor est vt sic & loca sacrae paginae & Patrum conciliemus. Dupliciter potest hæc nutritio fieri, aut ornatu nimio, de quo modo, aut quia ita finitur crescere, vt nullatenus tonderentur capillorum extremitates & promitti sinantur, de quo modo nutriendi, Theodoret. q. 28. in Leuiticum, & eo utebantur Corinthij & Græci fere omnes quos Homerus vocat καεικμοώδεις. Et de illis dicit Eufsthatius ἕδος ἦναι τοῖς νόμῳ τρέφειν ὄμοιον τῷ καλλῶς ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ φύσιν αὐτῶν γὰρ λέων καὶ τὴν εἰς φ. βερώτερον τῷ μὴ χέτω ἐχθρῶ. est illis consuetudo nutriendi comam non solum propter pulchritudinem, sed vt incutiant timorem, non secus ac leo iubam habet formidabilior est, quam qui non habet. Hinc est, quod Paulus cap. illo. 11. 1. ad Cor. dicebat n. 16. si quis autem videtur contentiosus esse defendens consuetudinem patriam, non talē consuetudinem habemus, neque Ecclesia Dei; nutrire scilicet comam, ita vt velamentum totius capitis in circuitu ita vt veletur facies viri, caput enim viri, idest facies velanda non est sicut fœminæ, cui natura dedit velamen ad faciem suam operiendam vt egregie Tertullian. † lib. de veland. virg. cap. 7. sic fatur, debet ergo adumbrari facies tam periculosa qua vsque ad cælum iaculata est, vt cum Deo assistens cui rea est Angelorum exterminatorum, ceteris quoque Angelis erubescat, & malam illam aliquando libertatem capitis sui comprimat, iam nec hominum oculis offerendam, sed & si contaminatas iam fœminas Angeli illi appetissent, tantomagis propter Angelos virgines velari debuissent quanto magis propter virgines Angeli deliquisse potuissent, si autem & natura præiudicium adiicit, quod honor sit mulieris redundantia capillorum, quia coma pro operimento est, utique hoc maxime virginis insigne est, quarum & ornatu ipsa proprie sic est, vt concumulata in verticem ipsam capitis arcem ambitum crinium contegat. Ex quibus liquet quod in hoc de qua loquimur notionis verbi nutrire est non tendere, ita vt facies fœminæ capillis veletur, adumbretur, tegatur, ne videri valeat in Ecclesia, quod viris turpe est quorum facies velari non debet, quia non propter illum Angeli exorbita-

runt, quia gloria & imago Dei est, quia caput eius Christus, dicit idem Affricanus cap. 8. Vnde † tonsor locum habet in viris non in 82 fœminis, vt egregie Paulinus cuius verba supra data iterum do, quia hunc sensum valde enucleant, & opportunè ad gratia tempus, & speciem libertatis tonsori in promptu est, quo nos & prolixiore capitis velamento releuet, vt gratia spiritualis beneficium corporalis forma testetur. Fœminis autem Apostolica reliquit authoritas, quia etsi ipsis vna nobiscum fides velamentum cordis amoueat tamen tegumentum capitis & frontis umbraculum verecundiæ decus, postulat & ideo perfectus fidei ac disciplinae Magister indecorum vero crinem, quia abscondi nō potest caput viri Christus, itaq; viro dedecus fœminæ decus est. ex quibus liquet, quod coma in viro subditur tōsori, qui in specie libertatis prolixius capitis velamentū abscondat, & tondeat, & sic gratia spiritualis beneficium faciei releuatio velaminis capillorum in forma corporali testetur absque frontis umbraculo coopertorio, quia caput viri, quod est Christis abscondi non potest, ast fœminæ frons, & facies, & forma umbraculo, & capillorum velamine obregitur, quia id exigit verecundiæ decus natura ipsa docente. Quare Apostolus ex consuetudine Apostolica, & Ecclesiæ dicit † viris in decorum comam nutrire, quæ frontis, & faciei sit umbraculo, & velamen, quia hoc natura ipsa docente fœminis dumtaxat est concessum in signum subiectionis, & verecundiæ, atque fœminæ modestiæ, adu mbrari enim debet facies, tam periculosa, quæ vsque ad cælum iaculata est. Confert hoc adumbrari Tertul. cum frontis umbraculo Paulini, & rem omnem comprehendens, nam in viro frontis umbraculo, & faciei adumbratio indecora est, at frons periculosa fœminæ eiusque iaculatrix forma & facies adumbrari debet capillorum umbraculo, ne iaculis suis homines feriat, ne dum Angelos quorum (ex sententia Tertulliani) fuit rea, quare fœminæ decus est, & debitum naturæ, comam nutrire, at viris dedecus & natura docente inhibitum, & contra Ecclesiæ consuetudinem, & disciplinam.

83 Alio modo † comæ nutritio fieri contingit, ita vt homo illius curam habens sit veluti illius nutritus, ipsam ita compositam fucco, vel floribus, & aliis ornamentis, vt fœminis, vel æquet, vel superet, de ornatu comæ in viris ipsum reprobans sic Tertull. lib. de velandis Virginibus cap. 10. si enim viri comam nutriunt debebunt etiam & ipsi aliqua sibi insignia defendere, aut pennas Garametum, aut Crobylos Barbarorum, aut Cycadas Atheniensem, aut Cirros Germanorum. quæ autem in his barbaris pro tunc nationibus, hæc ornamenta fuerint, non est huius loci, legatur

Pamellius ibi cui magis assentior quam Cerda, & Rhenano, verum huiusmodi ornatus hominibus esse indecoros recte Ambrosio ep. 70. cit. ostendit verbis citatis, barbari enim sunt, etsi inter barbaros consuetudine irrationali introducti, quia maior est natura quã patria contra hos veros comæ nutritios, sic eleganter inuehit Seneca † *lib. de breuit. vite cap. 12. Quid? illos ociosos vocas quibus apud tonsorem multa hora transmittuntur, dum decerpitur, si quid proxima nocte succreuit, dum de singulis capillis in consilium itur, dum aut disiecta coma restituitur, aut deficiens hinc atque illinc in frontem compellitur? Quomodo irascuntur si tonsor paulo negligentior fuit? tanquam virum tonderet. Quomodo excædescunt si quid ex iubâ suâ decisum est, si quid extra ordinē iacuit, nisi omnia in anulos suos reciderunt? Quis est istorum, qui non malit Remp. turbari quam comam suam? qui non sit sollicitior de capitis sui decore, quam de salute? qui non comptior esse malit quam honestior? Hos tu otiosos vocas inter pectinem speculumque occupatos. Hæc Seneca grauiter, & irrisoriè in comarum nutritios, quibus hanc occupationem pessimam dedit Deus in pœnam forsan nationis vitiorum, vt fuco comæ puniantur, vt ait Saluianus, videat ergo Hispanus, cõtimax capillis quanta ratione Rex noster Catholicus viris comam ferre seuerè inhibeat, vt Hispani generosi muliebria munia exercentes patriam, & fidem intendant semper defendere, ne pessime occupati inter speculum, & pectinem, vt cæsariem componant malit Remp. turbari, quam comam suam, esse comptior, quam honestior.*

In fœminas vero comæ nutrices insurgit 86 Africanus *l. de cult. fœmin. c. 7. sic. Quid enim tanta ornandi capitis onerositas salutem subministrat? Quid criminibus vestris quiescere non licet modo subtractis, modo relaxatis, modo suscitatis, modo elisis? Alie gestiunt in cincinis coercere, alia vt vagi, & volucres eleuantur, non bona simplicitate affigetis, praterea nescio quas enormitates sutilium atque textilium capilla mentorum, nunc in galeri modum, quãst vaginam capitis, & operculum verticis, nunc in ceruicem retro suggestum. Mirum quod contra Domini præcepta contenditur. Ad mensuram, neminem sibi adiicere posse pronuntiatum est, vos plane adiicitis ad pondus calirydas quãsdam scutorum umbilicos, ceruicibus adstruendo, si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti ne exuias alieni capitis forsan immundi, forsan nocentis, & gehennæ destinati Sancto, & Christiano capiti suppare. Imo hanc ornatus seruitutem à libero capite propellite. Frustra laboratis ornata videri, frustra peritissimos quosque structores capillaturæ adhibetis, Deus vos velari iubet credo nẽ quarumdam capita videatur. Hæc Africanus cõtra fœminas quæ in*

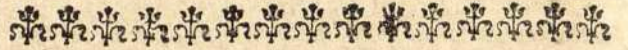
croceis coloribus, tincturis, & diuersis capillorum floribus, aliisue ornamentis vanis comam nutriunt non, vt velentur sed vt reuelentur, & forsan Deus eas velari vult, ne capillaturæ ornamenta videantur, quibus forsan magis allicient, quam forma est enim magna vis ad attrahendum fœminei capilli compositi, & vagi non bona simplicitate, sed malitiosa solutione, in vno crine colli sponsæ vulneratum se dicit sponsus, quando sancto zelo solutus apparebat per veli foramen, quanto magis vulnerabunt, immo occident tot capillorum in capite suo artificia, tot inuentiones quas enumerant Tertullianus Hieronymus *epist. 12. ad Demetriadem Iuuenalis Saty. 6. Prudentius in Psycoma Manilius lib. 5. Nazianzenus car. 63. Scaliger in Festum Suetonius in Nerone cap. 51. & quotidie arte diabolica inueniuntur, 88* quare hodie fatius, & sanctius erit comas fœminas abscindere, quam nutrire maxime inter Hispanos, vbi ita pure ita religiose cognoscitur, & colitur verus Deus, hæc enim comptio capillorum in vtroque sexu ex luxuriæ cornu descendit, & cognito Deo (ait Tertull. vbi modo *cap. 8. adempta placendi voluntate per luxuriæ vocationem omnia illa vt otiosa pudicitia recusantur, nam vbi Deus ibi pudicitia ibi grauitas adiutrix, & socia eius. Quo ergo pacto pudicitia sine instrumento eius idest sine grauitate huius? Quomodo autem grauitatem administrandæ pudicitia adhibebimus, nisi & in facie & in cultu, & in totius hominis contemplatione securitas circumferatur.*

Ex dictis erutis ex sacra, & profana eruditione quam attete, quam profunde idemet Tertullianus dixerit, † quod *exomologesis prosternendi, & humiliandi hominis disciplina est de ipsoque habitu atque victu mandata, vt supra retuli, & explicanda posui, Concilia Toletana 3. & 6. nullam antilogiam continent, sed PP. Concilij I V. Concilium tertium enucleant, illi dicunt, quod pœnitentes vtriusque sexus comam non nutriant, quod vtrique prudentissimum est Decretum sumpta comæ nutritione in vtroque sensu explicato, & pro dimissione capillorum, & pillorum superfluo ornatu, mulier enim pœnitens, velo contenta cum ad sæcularia non possit redire, post solemnem pœnitentiam capillaturam abscindit, & Deo dicat, vt ipsa abstergat peccata, & hoc est quod dicunt Patres Concilij Tolentani III. Quod † vir solemniter pœnitens tondeatur, & fœmina non accipiat pœnitentiam nisi habitum prius mutauerit. Sub nomine habitus comam, & cæsariem comprehendunt, imitantes Tertullian. linguæ latinæ propriissimum assertorem *lib. de habitu muliebri c. 4. habitus (inquit) fœminæ duplicè speciè circumferi**

& cultum, & ornatum, cultum dicimus quem mundum muliebrem vocant, & ornatum quem immundum muliebrem conuenit dici, ille in auro, & argento, & gemmis, & vestibus deputatur, iste in cura capilli, & cutis, & earum partium corporis quæ oculos attrahunt. Vnde Patres concilij, dum dicunt quod mulier habitum deponat, *cultum vestium, & ornatum capillorum* comprehendunt nam ancilla Dei pœnitente quæ debet esse humilis quid faciet aurum, & argentum? quid cum ea quæ debet esse casta capillus qui fucari potest, sicut fucantur, & ornant aliæ sæculi fœminæ, vnde Hieronymus *epist. 20. ad Marcellam.* loquens de Bleffila. *Tum crines ancillula disponebant, & mitellis crispantibus vertex arctabatur innoxius, nunc neglectum caput scit sibi tantum sufficere, quod velatur.* & alibi dicit ad *Demetriadem.* *Fuge lasciuiam puellarum, quæ ornant capita, & hanc fugam desiderant Tolletani Antistites in fœminis pœnitentibus dum dicunt, quod ante pœnitentiam habitum deponant.*

- 91 Quia vero iam hodie solemnis pœnitentia, tam viris, quàm fœminis non est in vsu, & illius loco monasteria, quæ pœnitentiæ scholæ sunt substituta fuerint, & quodlibet monasterium suum specialem habitum, tam in forma, quam in materia habeat nullique fœminæ in Monasterio inclusæ comâ nutrire, aut ornare sit permissum impune, iam non cogit has cæremonias pœnitentiũ solemnium obseruari. Velim tamen, quod cõuersæ inclusæ, quæ alicubi loco pœnitentiũ in cõmunitate viuunt, vt Romæ, & alibi, similiter & moniales ea quæ Auct. antiquus vitæ eremiticæ scribens ad sororem fugienda, fugiant & ipsæ, dicit enim *vix aliquam inclusarum solam inueniri, ante cuius fenestram non anus garrula, vel migigerula mulier sedeat, quæ eam fabulis occupet, rumoribus, aut distractionibus pascat, illius vel illius Monachi, vel clerici, vel alterius ordinis viri, formam, vultum, moresque describat, illecebrosa quadam interferat puellarum lasciuiam viduarum, quibus licet quidquid libet, libertatem coniugum in viris fallendis, explendisque voluptatibus astuciam depingat, os interea in visus cachinosque dissoluitur, & venenum cum suauitate bibitum per viscera, membraque diffunditur.* & postquam *cap. 4.* huius veneni effectus fœdos explicuit, concludit *cella vertitur in prostibulum, &c.* ex quibus turpiloquiis enormia multa dimanant, & quotidie experiuntur lasciuæ inter se conuersationes & operationes, quæ vix possunt cohiberi, & locus pœnitentiæ factus est veneris ara, quarum harum muliercularum commercia non minus prohibere debent Ordinarij, quam comptulorum iuuenum, vtraque enim secta monasteriis perniciofa est, & contagium

inducit, quare magna diligentia opus est, vt auditrices, quæ auscultant non solum officio nominis, officium faciunt, sed vero sui officij exercitio. O si Deus quantum hoc interfit Dominis Ordinariis efficaciter inspiret, vel moniales quæ huiusmodi turpiloquiis vacat, vel in somnis Angelus castigaret ad aliorum exemplum.

RESOLVT. VIII.

Vtrum D. Thom. recte comparauerit expulsionem à Religione excommunicationi maiori?

S V M M A R I V M.

1. Comparatio D. Thomæ expulsionis à monasterio cum excommunicatione maiori, & num. 2.
3. Exprasbyteri dicebantur Prasbyterij officio spoliati.
4. Vnde sumatur excommunicationis notio.
5. Multipliciter sumitur communio & excommunicatio.
6. Multa & varia erant communicationes, ex Pamelio, & n. 7.
8. Triplex admittitur implexa communio.
9. Authoris iudicium assertur, & n. 17. 18.
10. Eiectum esse ab Ecclesia est, esse excommunicatum, & communionem pacis Ecclesiasticæ priuatum, ex Pamelio.
11. An clericus eiectus ab Ecclesia idem sit, quod exauthoratus.
12. Clericus grauius peccans abstentus suspendebatur totaliter à ministerijs exercendis in ea Ecclesia, in qua clericus erat.
13. Quæ dicatur communio peregrina.
14. Gibellini assertum refellitur, & n. 6.
15. Suspendus pro aliquo crimine in aliqua Ecclesia, an in omnibus suspendus erat.
19. Communio peregrina, an non constituebat Clericum in ordine laicorum.
20. Authoris sententia fulcitur Conc. Agathensi, & Rhegensi.
21. Clerici qui in Ecclesia sua in pœnam alicuius defectus solum habent peregrinam communionem quomodo tractandi sint.
22. Episcopus schismaticus qui ad unitatem Ecclesie redijt communionem peregrinam foueatur.
23. Syricij Papa sensus adducitur.
24. Quomodo fiebat sumptio Eucharistiæ laicæ.
25. Quæ dicatur tertia communio.
26. Variorum DD. sensus adducitur, & n. 27.
28. Quid circa communionem energumeni veniat notandum, & n. 25.
30. Nullus qui à Dæmone vexaretur ad Ecclesiam admittebatur.

31. *Energumeni unde dicti, & n. 32.*
 33. *Energumeni ab inspectione Eucharistiae prohibebantur ex Dionysio.*
 34. *Quid ex dictis sit colligendum, & num. 35. & 36.*
 37. *Contumelia illata repellenda propter duo, & num. seqq.*
 43. *Quid sit eiectio à Religione ex Guibellino.*
 44. *Hieron. sensus & aliorum assertur.*
 45. *Effectus quos causat excommunicatio maior enumerantur à D. Thom. & num. 47. & 48.*
 46. *Communicatio fidelium duplex est.*
 49. *Excommunicatus & anathematizatus quandiu fidelis est, nec amittit habitum fidei Catholica, non ita eiiciatur ab Ecclesia, quod non maneat Ecclesiae membrum, etsi informe.*
 50. *Quid item de haeticis.*
 51. *Quid inferendum veniat contra Guibellinum, & n. 52.*
 53. *Excommunicatio est maxima pœna medicinalis, eiectio maximum & extremum remedium.*
 54. *Quibus priuet eiectio.*

GUIBELLINVS è Societate Iesu, (vt fere nihil in campo amœnissimo D. Tho. quod non sit inculcatum, vt conculcatum appareat, sed irriguum superius semper florefaciet, quod inculcat, & quod cõculcat) *in tract. de clausura Monialium disquisit. 2. c. 4. §. 1. à n. 6.* postquam † comparationem D. Thom. expulsionis à monasterio cum excommunicatione maiori explicauerit multis adductis dicit *num. 6. Mihi potiori iure cum Clericorum dispositione. siue exauctoratione, & degradatione conferri possit videtur, placet itaque paucis hanc depositionem è clero ex his, quæ fufissime disputauimus in nostra scientia Canonica tract. de censuris, explicare.* Hæc ille, qui in sequentibus multus, & valdè multus est in hac explicatione, quæ parum, aut nihil concludit, maximè cum valde confusè, & sine electione tanta adducatur congeries rerum, cum nullum auctorem adducat, qui exclusionem, & eiectionem à religione depositioni, degradationi clericali componat, etsi enim expulsi, & deponantur ab officio & beneficio, & ordinum exercitio, degradenturque verbaliter, cum spolientur habitu religionis, sicque permaxime & iuridice exauctorentur cum infames constituentur, tamen hæc omnia sequuntur ad eiectionem, & expulsionem sententia iuridica factam, non secus ac passiones sequuntur essentiã, quare † cõparatio D. Th. non est expulsionis cum excommunicatione ratione harũ proprietatum, quæ sequuntur, sed ipsius expulsionis à cœtu regulari, quæ in se est pœna maxima spiritualis, quare nescio, qua aucto-

Tom. I I.

ritate canonum, aut auctore Canonico, aut Theologo dicat, quod potiori iure comparanda est eiectio hæc depositioni, aut degradationi clericali, quam excommunicationi maiori.

Vt autem veritas ipsa clareat & clarè cõprobetur duo notanda sunt. Primum, quod vt notat Fillef. *opus. de sacra Episc. auctoritate cap. 8. pag. mihi in paruis 212.* ex B. Greg. *epist. 5. ad Venantium l. 4.* † ex præbyteri dicebantur Præsbyterij officio spoliati, & pari notione dicuntur exmonachi, qui Monasterio relicto ab eo expelluntur, aut eiiciuntur, aut ipsi deserunt, vt Apostata, vt notant censores Decreti *ad cap. Accedens. 10. dist. 50.* sic etiam apud Tertullianum *lib. de Pallio cap. 4.* exauctoratus dicitur, quia vt ait Marcilius stolam qua auctoratur matrona missam facit, & sic exauctorat ipsa se, siue auctoritatem matronalem sibi detrahit, vnde dicuntur exauctorati milites, qui cum in curia dimittuntur ab exercitu cuius communionem ob delictum priuantur, quamuis aliquando exauctorario esset, sine iniuria, & dedecore, exconsules enim & exquæstores olim apud Romanos dicebantur, qui his officiis functi iam fuere, & finito tempore vicis suæ exconsules, & exquæstores dicebantur, sicut Hildebertus Turonensis Archiepiscopus *ep. 35.* excanonici dixit pro eo, quod est Canonice vltro cedere, in gradum alterius, quod vulgo dicitur *resignare Canonice.*

Ex quibus liquet † notio excommunicationis, quod secundum nominis proprietatem nihil est, aliud quam communionis priuatio, spoliatio, exclusio, cohibitio, absterfio, prohibitio, vt egregie adnotat Pamel. *ep. 38. Cypr. n. 10. & ad lib. de pudicitia. Tertull. c. 14. n. 119.* vbi ex Africani modo, & phrasi loquutionis suæ, quæ fere semper erat in propriis, & propriissimis notionibus, dicit quod excommunicatio erat ab Ecclesie communionem eieratio, eradicatio, proiectio, damnatio. Vnde dum communio à qua quis eieratus, exulfactus, & eradicatus, restituebatur dicebatur *postliminiũ largiri Ecclesiasticæ pacis, dedamnare, recipere in communicationem, reuocare in Ecclesiam, concorporare rursus Ecclesie.* qui modi loquendi circa absolutionem ab excommunicatione in vetustissimo Tertulliano reperiri notat Doctissimus Pamelius.

Igitur excommunicatio cum sit communionis & communicationis priuatio, & spoliatio, † (non nego, quod aliquando etiam apud Tertullianum verbum *communicare* sumatur in malam partem, & communi errore, sit idem, quod inquinare, vt *lib. de spectaculis cap. 17.* ibi, *cur quæ ore prolata communicant, id est, coinquinant hominem,* vt

notat ibi Cerda *num. 255.* sed non est ad præfens) multipliciter sumitur communio, & communicatio, sed omnes ordinabantur in ordine ad communionem Eucharisticam quæ finis est cuiuscunque alterius communicationis Ecclesiasticæ, & sacræ, sicut sacramentum Eucharistiæ finis est omnium sacramentorum, vnde cum antiquitus ad communionem fidelium pœnitentes per gradus restituerentur quousque in quatuor classibus supra enumeratis se exercerent, boni, & perfecti participatio, & Eucharistiæ perceptio non dabatur. Sic Gregorius Næocesarien. *in episto. canon. pœnitent.* quam supra ex Baronio dedi, & Synodus Ancyranæ *canon. 6.* vbi agens de pœnitentibus qui quatuor classes cum ædificatione, & profectu cursauerant, dicit quod duobus annis sine oblatione communicent, id est, assistant communicationi sacrificij, & tunc demum annis expletis ad perfectionis gradum perueniant, id est, Eucharistiam sumant, & perfecte postilimintū Ecclesiasticæ pacis largiatur, recipiatur in communionem, reuocetur perfecte in Ecclesiam eique totaliter incorporaretur qui ab illius solo eradicatus erat.

6 Igitur ex Pamellio *ad lib. de orat. Tert. numer. 1.* † Multæ, & variæ erant communicationes, civilis, in civili commercio, & conuersatione, Ecclesiastica in cœtu, & communione rerum Ecclesiasticarum in regimine, in gubernatione, & subiectione rerum quæ ad cœtum fidelium munium ad disciplinam Ecclesiasticam attinentium, officij, & beneficij administratione, alia est communicatio orationum, quæ à cœtu fidelium in Ecclesia fiebant, tertia communicare ad offerendum oblationes in Ecclesia, quarta communicatio suffragiorum, quinta communicatio faciendi collectas, sexta communicatio in elemosynis. Septima communicatio in psalmodia, & cantu ante, & post sacrificium, octaua ad osculum pacis, & post sequebatur communicatio corporis Christi, postquam sequebatur Agape, & conuiuium pauperum, quod non fieri ante communionem corporis Christi quod à ieiunis sumebatur, tunc temporis solum excepto anniuersario die cœnæ Domini, quæ consuetudo iam Ecclesia latina derogatur & semper communicatur à ieiunis naturali ieiunio, & quidem quod Agape fieret post ieiunium probant Pamellius *cap. 39. n. 5 17.* Primasius, D. Tho. Anselmus, vtraque glossa ordinaria, Iustinianus, Cornelius, & omnes expositores Catholici *ad Corinth. 11. n. ...* vbi Chrysostom *hom. 27.* ait. *Statis diebus mensas faciebant communes, & peracta Synaxi post sacramentorum communionem inibant eo nutuim dinitibus quidem cikos efferentibus,*

& qui nihil habebant etiam vocatis, & communiter vescentibus. Vnde dubio procul Synaxis, & communicatio Eucharistiæ Agapas præibat.

Communiones istas † quas Pamellius ex 7 Tertulliano adducit, & inducit fere omnes inuenies in antiquioribus Conciliis quod hic probare superuacaneum iudicavi cum occurrent passim eruditis in Conciliorum lectione, solum supersunt tres explicandæ in quarum explicationem insudarunt docti, & eruditi viri, & ni fallor alicubi insudaui, vt videre est in meis iam prælo datis operibus, quia de determinato loco nō recordor, nec vacat locus perquirendi, eas tamen hic cogor iterum premere, quia circa eas aliquid dixit Gibellinus *vbi supra disquisit. 2. cap. 4. §. 1. à num. 6.* quod animaduersione indiget. Igitur † triplex est implexa 8 communicatio quæ auctoribus negotium non parum, vt extricaretur fuit. Prima est laica. Secunda peregrina. Tertia mortuorum. Prima laica sic explicatur à Guibellino *n. 10.* dicit enim quod clericus eiectus, abdicatus, & alienus factus ab Ecclesia depositus à clericatu totaliter, ita vt nullum clerici officium in Ecclesia posset exercere, & sic constituebatur inter laicos, solasque eas habebat in Ecclesia communicationes, quam habent laici cum quibus clericus iste abdicatus à clericali sorte eiecti cum laicis solis, tum sacram tum civilem habebat societatem, nō enim erant inhibiti communicare, & Eucharistiam sumere extra missæ celebrationem, vt constat ex Concilio Aurelianen. 3. *cap. 7.* & Aurelianen. 5. *cap. 4.* Gregor. Magno. *lib. 2. epist. 14. ad Natalem.* Petro Alexand. *canon. 10. Pœnit.*

Ego quidem † quamuis existimem, cum 9 Turre-Cremata *c. contumares dist. 50.* quem sequitur Valterius *de triplici cœna Christi. cœna. 3. cap. 20.* quod communicatio laica sit quæ fit post clericos, cum laicis ad cancellos altaris ante quos clerici amoti à suo gradu, & ministerij functione promiscue cum laicis ad communionem Eucharistiæ constat ex Conc. Tolet. 4. *cap. aliàs 17.* cæterum omnino falsum existimo iuxta phrasim, & modum loquendi Patrum, & Conciliorum antiquorum quod clericus eiectus, & alienus factus ab Ecclesia, & abdicatus à paterna Ecclesiæ hereditate, & omni iure ad illam inhabitandam priuatus, hoc enim significat, vt ait Zonarus *can. 4. epist. can. Gregoriana* iste enim laicus effectus vel inter pœnitentes ponitur qui nō communicant de corpore Christi nec vt laici, vel sunt excommunicati, & sic in capaces Eucharistiæ; phrasi enim Tert. & Cypr. vt bene vidit Pamell. *vbi supra † eiectū esse ab Ecclesia est, excommunicatum esse, & cōmunionem pacis Ecclesiæ*

sticæ priuatum abstentum à communione fidelium; quare aliud est, quod clericus exauctoretur, *exclericus*, fiat aut *expræsbyter*, aliud quod eiiciatur ab Ecclesia, vt clare ex Concilio Tolet. 4. c. 18. & Concil. Ancyrano *cap. 17.* vbi Episcopus seditiosos abiici dicit, id est, excommunicari, exclericari vero, vel expræsbyterari est à gradu clericali, & Præsbyterij deponi, & degradari, vt veluti laicus relinquatur, & communione laica vtatur, vt ait Concilium Eliberit. *Can. 76.* vbi Diaconus exauthoratur & exdiaconatur, & tamen conceditur cōmunio laica, in hoc enim Concilio manifeste distinguuntur hæc duo, nam proiici & abiici ab Ecclesia est, excommunicari, vt cōstat ex *cap. 62.* quod fuit desumptum ex *lib. 8. constit. Apostol. Clement. III.* quem imitatur Cyprianus *lib. 3. contra Iudeos ad Quirinū.* hanc enim eiectionē anathema dicitur *cap. 26.* Quare omnino fallitur Guibellinus dicens, quod † clericus eiectus ab Ecclesia idem est, quod exauthoratus, manens tamen in communione laica depositus ab officio, & beneficio, & omnibus altaris ministeriis, non enim est idem depositio etiam totalis, & eiectio ab Ecclesia, & eius atriis, hæc enim excommunicatio est, quæ censura omnino diuersa est, à depositione, & quidem si eiectio ab Ecclesia depositio est, & non excommunicatio nescio quo fundamento, hæc duæ censuræ ex Patribus, & Conciliis colligantur.

Secunda communio, quæ aperienda est *Peregrina*, de qua Gibellinus peregrinè loquitur à *num. 8.* vbi supra & dicit duo. Primum, quod ex Concilio Tolet. 1. c. 15. † clericus grauius peccans abstentus suspendebatur totaliter à ministeriis exercendis, in ea Ecclesia in qua clericus erat, etenim in primitiuis temporibus omnes clerici locales erant, & in suis Ecclesiis quibus addicti erāt tenebantur residere, vt constat ex Concilio *Valentia Hispana cap. 6.* & in superioribus à me probatum est. Quod si extra Ecclesiam suam ad alias pergerent, & diuagarētur, etsi non celebrarent, quia non poterant admitti in aliena Ecclesia absque consensu illius Ecclesiæ, cui erat in ordinatione sua designatus, & eius matricula & albo tanquam illius pars, & minister, qui ex redditibus sustentabatur. Si tamen absque licentia alibi in alia Ecclesia sacrificaret & missam priuatam diceret, peccasset quidem & variis pœnis Ecclesiasticis esset obnoxius, non tamen esset irregularis, nec contra suspensionem sibi impositam peccaret, quia solum erat per eam suspensus etsi totaliter à sacris peragendis, tamen solum in propria Ecclesia. Vnde erat totalis, ratione loci dumtaxat, & tum dicebatur damnari

clericus ad communionem peregrinā, quæ solum clericis dabatur & non aliis, vt constat ex Concilio Agathens. *cap. 5.* *Ilerdens. cap. 16.* & *Rhegens. cap. 3.*

Secundum, quod dicit est, quod † communio ista peregrina nihil aliud erat, quam quod clericis, etsi neque ab vsu Eucharistiæ, aut celebratione missæ priuati non carerent, sed possent & missam priuatam dicere & Eucharistiam sumere, tamen ita eiiciebantur à propria Ecclesia, vt tanquam extraneus, aut peregrinus haberetur, ita vt negotiis illius Ecclesiæ se immisceret, nulla illius ratio haberetur in rogandis suffragiis, aut sententiis, neque in assignandis, aut describendis sacris ministeriis, neque sacris, aut aliis rebus publicis poterat se ingerere, nisi ex peculiari dispensatione, amiserat enim illius Ecclesiæ ius ad officia & ministeria publica, ad conuictum cum aliis clericis, aut ad petenda alimenta, quæ non nisi ex charitate tanquam aduenæ & peregrinæ administrabantur, sicut peregrinus dicebatur in Republica Romana, ad quem ius Quiritum non pertinebat, siue nunquam ciuis fuisset, siue ciuitatem amississet *leg. 1. C. de hered. instit. leg. 10. D. de in ius vocan. §. 6.* vbi deportatus in pœnam peregrinationem acquirit, siue deportatus, non fuisset, sed ob aliam causam, testatur Suetonius in *Claudio.* vbi Principem Latini sermonis ignarum albo iudicium erasit, & in peregrinitatem redegit, & sic Ecclesia latina clericos ad peregrinitatem damnauit, quatenus eos ab albo Ecclesiæ suæ abrasit, & priuauit iure clericali ad alimenta, & officia, & beneficia.

Sed † vtrumque assertum Gibellini mihi summe displicet, ex propria enim imaginatione, & discursu dimanat, quæ in vetustate indaganda mille fallaciis exposita semper fuit, & quidem, primum omnino est voluntarium, nec aliquo antiquitatis nititur fundamento, sicut enim excommunicatus vbique locorum excommunicatus est, ita totaliter suspensus vbique suspensus est, nam totalis suspensio censura est Ecclesiastica, quæ vim habet non ex decreto huius Episcopi in particulari, sed totius Ecclesiæ à cuius potestate vniuersali censuræ dimanant, & quidem, quod semel in vna Ecclesia excommunicatus vbique locorum & Diœcesum excommunicatus sit, constat ex Concilio Sardicensi cui præfuit Osius *cap. 13. aliàs 16.* idem statuit Synodus Antiochena *cap. 6.* Illiberitana *capit. 53.* Arelatens. 2. circa tempora Concilij Nicæni Arausiana. 1. *cap. 11.* Turonens. 2. *cap. 8.* & de suspensione

idem expressit Concilium Lugdunens. 1. cap. 3. ibi. *Illud etiam quod Sancti Patres salubriter ordinarunt, placuit iterari, ut si quicumque Episcopus pro reatu aliquo quemquam à communione suspendit apud omnes sacerdotes eatenus à communione habeatur alienus usque eius iudicio debeat recipi, à quo meruerat à reatu suo à charitate Ecclesiastica sequestrari.* Quare
 15 mihi dubium non est quod † suspensus pro aliquo crimine in aliqua Ecclesia in omnibus suspensus erat, nisi ab Episcopo suspensore, & sequestratore reciperetur, vnde in antiquis Conciliis suspendere clericum ab officio, & ministerio, Patres Eliberitani cap. 20. Bracharenses conc. 1. cap. 4. Aurelianenses concil. 4. cap. 7. & in Concilio 3. cap. 8. & Carthaginenses concil. 4. c. 48. 56. 57. ab officio degradari dicunt, id est, suspendere qui imitati sunt Canon. 25. Apostolorum, quem adducit Hinemarus epist. 7. cap. 19. & quis Catholicorum dicit quod degradatus verbaliter, & ab officio suspensus non sit ubique suspensus, & degradatus, ita ut si alicubi celebret aut fungatur officio à quo est suspensus non operetur contra suspensionem, & degradationem sibi impositam, non enim est suspensio quæ est pœna lata per sententiã iudicis, sed quæ ipsius iuribus reclamantibus incurritur, & est vere censura, quare non respicit locum Diœcesis in qua quis est designatus clericus, sed ubicunque fuerit, vim suam exerit, & efficaciam; aliàs pari ratione possemus dicere quod excommunicatio maior solum priuaret suffragiis, & orationibus, & celebratione missæ, ac administratione sacramentorum tam actiua, quam passiuam in illa Diœcesi in qua fertur ab illius Episcopo, & quod si quis extra celebraret, etsi peccaret, & erat dignus pœna nõ tamen faceret contra excommunicationem nec fieret irregularis, cum P.P. & concilia eodem modo loquantur de hac excommunicatione, ac de suspensione, & abstensione ab officio, & ordinis exercitio.

16 Secundum etiam assertum † de communione peregrina mihi nullatenus arridet, fateor enim rem esse valde in antiquitate abstrusam in qua potius diuinare quam decidere possumus, ut diuinant Archidiaconus, Dominicus, Turre-Cremata cap. contumaces 50. dist. Xaintes repet. 10. cit. Durantus lib. 2. de ritib. Ecclesie cap. 55. Vasquez 5. p. disp. 216. Albaspinus vir eruditissimus lib. 1. observatio. 1. Lindanus lib. 4. Panoplia cap. 58. Vnde Durantus postquam dixit, quod communio peregrina non distinguitur à laica, quæ etiam aduenis, & peregrinis datur, & sic peregrina dicitur, concludit. *Hæc est mea coniectura sequi veriore[m] attulerit ei maximam gratiam sum habiturus*, quod ego etiam dico postquam meam coniecturam proposuero.

Quare existimo, quod si sermo sit de 17
 communione quæ est Eucharistiæ sumptio, hæc eadem est siue laica, siue peregrina, nec distinguitur aliqua speciali cæremonia, sed communicans laicus sit peregrinus, & extraneus qui accedit ad Synaxim sacram in eodem loco, & eodem titulo recipit corpus Christi, nec hæc communio dicitur peregrina, quia recipiens peregrinus sit aduena, & extraneus alterius Episcopi ouis, & subditus, sed dicitur laica communio à loco laicorum, qui communicabant post clerum omnem, ante altare.

Si vero sit sermo, ut puto esse in Conci- 18
 lio Agathens. c. 2. Rhegensis, siue Rhegiensis celebrato anno 439. sub Sixto Papa III. canon. 3. non de communione Eucharistiæ, sed de communicatione in commercio, & aliis actibus Ecclesiasticis, existimo quod communio peregrina valde distinguitur à laica, quod communio peregrina erat; quando quis non erat exauthoratus ab ordinibus quibus erat insignitus, adhuc enim manebat in loco sibi competenti, sed erat à matricula Ecclesiæ abolutus quantum ad munia illius Ecclesiæ obeunda, quæ illi nullatenus dabantur quousque se pœnitentia emendaret, vnde ex vi communionis dumtaxat peregrinæ non erat prohibitus missam priuatam dicere, aut communicare cum aliis clericis, & cum illis accedere ad sacram Synaxim, quare † communio peregrina non 19
 constituere clericum in ordine laicorum, & sic non poterat illi imponi pœnitentia solemnis, sicut poterat clericis qui solum habebant communionem laicam, rursus qui solum habebant peregrinam communicationem rogati absque alia dispensatione, poterant aliqua munia Ecclesiæ exercere, non enim erant suspensi, aut excommunicati, aut clerici qui solum habebant laicam communionem, etiam rogati, nisi essent ab Episcopo dispensati non poterant munia ordinum, quibus erant insigniti exercere, quia erant suspensi ab exercitio ordinum.

Hanc meam sententiam quoad vtramque partem manifeste ni fallor colligo ex præcitis Conciliis Agathensibus, & Rhegensibus, in priori enim sic dicitur † cap. 2. *Contumaces vero clerici (prout dignitatis ordo permiserit) ab Episcopis corrigantur, etsi qui prioris gradus illati superbia communionem fortasse contempserit aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eius communio tribuetur, ita ut cum eos pœnitentia correxerit, in matricula gradum suum, dignitatemque suscipiant.* Ecce ubi Agathenses Patres clericum qui aliorum clericorum superbia elatus, prioris gradus consortium dedignatur, aut deses est in frequentanda Ecclesia, si officium sibi impositum

positum negligit implere, tanquam aduenam & peregrinum extraneum esse communicandum, sicut tamen peregrinus, & aduena sacerdos, qui de licentia sui Episcopi peregrinatur, illi communicant clerici alterius Diocesis, dando illi altare in quo sacrificet, admittitur ad orationes communes, non tamen ponitur in matricula aliorum clericorum neque ad munia, & suffragia illius Ecclesie, nec illi debentur alimenta, nisi titulo peregrinationis, & indigentiae, vt sustentetur. Ita clericus, qui solum communicat communione peregrina, nisi cum poenitentia correxerit, tunc enim illi qui à matricula erit delecti, in matricula rescripti, gradum suum & dignitatem fuscipient. Vnde † isti clerici qui in

- 21 Ecclesia sua in poenam alicuius defectus dumtaxat habent peregrinam communionem, ita tractandi sunt, sicut peregrini tractantur, qui in aliena Ecclesia nec gradum nec dignitatem habent, si tamen rogentur vel ab Episcopo, vel à Primicerio possunt aliquorum munium exercitia facere, quod mihi clare videtur determinasse Concilium Rhegense cap. 3. cit. vbi renouat Canonem. 8. Concilij Niceni dicens, quod † Episcopus scismaticus qui ad unitatem Ecclesie rediit, peregrina (vt aiunt) communione foueatur. Nec vsquam ille quisquam de Episcopalibus officiis usurpare præterquam in Ecclesia quam cuiuscumque misericordia fuerit adeptus, in qua si solum Neophytos confirmare & ante presbiteros offerre conceditur.

Hoc autem nullatenus erat licitum clerico, Præsbitero, aut Episcopo qui tantum habebat laicam communionem, nullatenus ministrare in ordine suscepto, sed ab officio Episcopali aut clericali omnino erat suspensus. Nicephorus Calixtus lib. 6. Histor. de quodam Episcopo ad Ecclesiam reuerso, dicit. Populo vniuerso pro eo rogante tandem vt laicus in communionem receptus est, similia dicit Cyprianus lib. 1. epist. 4. de Basilide, qui post poenitentiam satis gratulans sibi si vel vt laico communicare contingeret, & lib. 2. epist. 1. ad Stephanum. & epist. 2. lib. 4. agens de Trophimo. Vnde † Syricus Pa-

- 23 pa, epist. 1. cap. 21. si clericus viduam duxerit omni Ecclesiastica dignitatis priuilegio mox nudetur laica sibi communionem concessa. Et Innocentius. 1. epist. 22. cap. 4. Concilium Agathens. cap. 50. idem sanciant. Vnde Basilus. Epist. ad Amphilonem. cap. 32. qui peccatum ad mortem peccant clerici quidem à gradu deponuntur à laica autem comunione non arcentur. Et Concilium Aurelian. 3. cap. 2. Quod si fecerit laica communionem contentus iuxta priorum canonum statuta ab officio deponantur. idem determinatur in Concilio Tolet. 4. cap. 4. qui omnes Patres & consilia con-

formantur, canone 15. Apostolorum vbi habetur, si quis Præsbyter aut Diaconus aut quilibet de numero clericorum relinquens propriam Parochiam pergat ad alienam & omnino demigrans, præter Episcopi sui conscientiam in aliena Parrochia commoretur, hunc ulterius ministrare non patimur, præcipue si vocatus ab Episcopo venire contempserit in sua inquietudine perseuerans. Verumtamen tanquam laicus ibi communicet. Hæc ibi, quibus meum dictamen manifestè firmatur, datur enim hic communicatio laica & negatur altaris ministerium, nam ministrare, in Græco est λειτουργειν. à λειτουργω, quod significat ministrare in liturgia hoc est in altare circa missæ sacrificium.

Hinc est quod sumptio Eucharistiae laica, siue communicatio laica, in hoc sensu semper fiebat extra cancellos altaris à sacerdote eam distribuente clericis, Præsbyteris, & Episcopis, qui ob delicta erant suspensi cum Præsbyteri & Episcopi qui solum habebant laicam communionem λειτουργειν, sacrificare nequibant, & sic sumptionem in laicam Eucharistiae ab alio accipiebant, at sumptio Eucharistiae peregrina vel communicatio peregrina poterat quis à se ipso accipere, quia λειτουργειν.

Et ministratio priuata missæ non erat illi inhibita, sed sicut licebat priuate sacrificare ita necessario seipsum communicabat. Et dicebatur hæc sacrificatio peregrina qui talis nisi rogatus & inuitatus ab Episcopo non poterat missam solemnem canere, nec hebdomadarij officium exercere, erat enim in poenam suorum defectuum abrafus à matricula clericorum & iuxta dicta corrigendum est assertum secundum Guibellini.

Tertia denique † communicatio est quæ 25 dabatur moribundo qui ante aduentum sacerdotis confessionem coram testibus postulauit, & emissa loquela, vel in phrenesim versus nullum aliud signum præstitit sed testes deposuerunt confessionem & absolutionem postulasse, de quo casu Concilium Carth. 4. celebrat. ann. 398. sub Anastasio Papa in quo fuerunt congregati 214. Episcopi Catholici, qui sic loquuntur, Is qui poenitentiam, & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia, & c. quem textum adducit Gratianus. 26. q. 6. cap. 11. qui & cæteri collectores decretorum de eo meminerunt & ad verbum adducit † S. 26 Thom. 3. p. q. 80. art. 9. vbi Vasquez, Suarez & cæteri expositores, & de illo sic loquitur glossa, ad præfatum cap. is qui, verbo & infundatur, sed qualiter recipiet Eucharistiam qui ita infirmatur, si enim intincta in pane datur, hoc prohibetur cap. omne, consecr. dist. 2. nec alio modo videtur danda quia pu-

nitur infirmus qui euomit Eucharistiam cap. si quis per ebrietatem ead. dist. 2. Sed huic gloriæ obstat regula data in c. quod in te. de penitentis & remiss. quæ sic habet, in illo verbo, per quod penitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam quod vere penitentibus exhibetur intelligi volumus, ut neque ipsum decedentibus denegetur. Cum ergo illi moribundo qui confessionem petiit id affirmantibus testibus confessori aduenienti absolutio detur Eucharistia etiam deneganda non est, sed ori eius infundenda, siue possit eam deglutire, siue non, quia eo ipso, quod ori eius infundatur etiam si infirmus id nesciat, manducare eam dicitur & si non ita proprie sicut si deglutiret, sicut enim datur ei absolutio à peccatis, etiam si actu non aduertat, quia habet virtualementem dolorem ex vi petitionis confessionis, ita quamuis vi taliter nõ deglutiat eo ipso quod in ore infundatur Eucharistia illi confert gratiam viatici. Et quidem Patres Concilij Affricani 2. (celebrati anno 397. tempore Syricij Papæ & confirmati à Leone 4. cap. de libellis dist. 20.) cap. 7. ideo denegant mortuis dandam Eucharistiam quia, dictum est à domino, accipite & edite, cadauera autem nec accipere possunt nec edere, idem statuitur in Concilio Anusiodorenf. cano. 12. & in Trullano. cano. 83. ob eandem rationem, quam tradunt Patres Carthaginenses, quare cum quando homo uiuit etiam si morti sit vicinissimus cadauer non sit, proprie potest recipere & recipit etiam si non aduertat actu, dum Sacramentum altaris ori eius infunditur, qui enim accipit cibum quantum est de se potest edere, & deglutire, quod si non deglutiat actu, est per accidens, nec impedit quod Eucharistia in os infusa gratiam conferat sicut confert absolutio à peccatis, quia sicut penitentia illi non negatur, nec viaticum denegari debet, cap. quod in te cit. de penit. & remiss.

27. 28. Circa communionem Energumeni notare oportet quod si Energumenus sit ab Angelo bono, hoc est Angelizatus uti dixi tom. 1. Moral. tract. de delictis generanti. suspicionem in fide. Resol. fieri posse, quod illi danda est Eucharistia toties quoties eam petierit, quia Angelus bonus à quo possidetur non permittit indecentiam, sed augebit deuotionem & reuerentiam. Si vero sit Energumenus à Cacodæmone. Concilium Elibertanum duo decreta edidit quæ antynomiam videntur habere, primus est 29. ubi habetur Energumenus qui ab erratico spiritu exagitur huius nomen nec ad altare cum obligatione esse recitandum nec permittendum, ut sua manu in Ecclesia ministraret. In quo duo prohibentur. Primum corpus Domini recipere & quod illius memoria fiat in sacrificio.

Secundum aliquod ministerium in Ecclesia propria manu exequatur. Secundus Canon est 37. qui sic habet. Eos qui ab spiritibus immundis vexantur si in fine mortu fuerint constituti baptizari placet, si fideles fuerint dandam eis esse communionem. Hanc antynomiam sic concordat Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 69. sect. 2. in fine, quod prior Canon loquatur de illis energumenis, qui propter publica aliqua scelera publice à Dæmonibus vexabantur, & ab Ecclesia excommunicabatur, iuxta illud Pauli 1. Corinth. cap. num. Iudicauit tradere huiusmodi satanae in interitum carnis ut spiritus saluus sit in die Domini; in primitiua enim Ecclesia multoties excommunicati à dæmonibus crudeliter vexabantur, ut tradit D. Thom. in 4. dist. q. 1. art. 3. q. 2. at Canon alter loquitur de Energumenis non excommunicatis.

Sed hæc concordia etsi probabilis, tamen infert violentiam Patribus Elibertanis, qui in utroque loco de eisdem loquuntur energumenis, nullus enim, qui à Dæmone vexaretur ad Ecclesiam admittebatur propter Dæmones, qui in illis habitabant vexationem & elisionem, ne quibuslibet pro quibus mortuus est Christus scandalum ingeretur infirmis, ut ait Gelasius Papa epist. 9. ad Episcopos Lucania. Vnde Dionysius exiguus in sua Collectione. Ferrandus Diaconus in Breniario Cano. 149. Alba spinus in sacris observationibus, quos citat & sequitur Guibelinus de clausur. disq. 3. cap. 2. n. 33. Energumeni χυμζομενές, id est, hyemantes dicebantur, eo quod subdido frigori aliisque aëris iniuriis expositi stare cogebantur, nec ingredi Ecclesiam erat illis permittum, quia dati satanae, ut spiritus salui fierent, quasi anathematizati ibidem persistebant extra Ecclesiam expulsi. Vnde energumeni dicuntur ἀποτων ἐνεργέν ab operibus dæmonum, quæ videntur, quare in Concilio Ancyrano cap. 16. præcipit, quod publice & solemniter penitentes, qui in prima classe degunt, & extra Ecclesiam, orent inter eos, qui spiritu periclitantur in mundo. & hoc ne Ecclesiam turparent, & cœtum fidelium inquietarent. Vnde ἐνεργένος apud Tertull. idem est ac vis, violentia efficacia, & dæmonum vexatio circa corpora humana, quæ possidet & in hoc sensu PP. Elibertani sumunt vox Energumeni in utroque sexu, siue vexarentur à Dæmone quia excommunicati, siue ob occultas alias, quas Deus scit rationes, isti enim quando sunt vexati à Dæmone non communicabatur communionem Ecclesiasticam, nec intra eius commercia admittebantur, sed semper erant Hyemantes extra Ecclesiam, & sic illis nunquam dabatur Eucharistia, nec communicabant, nisi in fine vitæ per modum viatici. Quare secundus Canon 37. in quo istis

istis datur communio in fine est moderatio, seu explicatio Canonis 29. in quo prohibetur, quod arreptitij, & energumini nomen cum oblatione, est ad altare recitandum, extra scilicet finem vitæ, in quo datur ei Eucharistia & osculum patris.

32 Hic illis temporibus conueniens erat rigor & in posterioribus sæculis mitigata est securitas & sunt energumini, quando non sunt furiosi & inducias aliquas dat Dæmō conceditur absolutio à peccatis, ita & porrigitur Eucharistia, quando dæmon finit, quod sine indecentia, aut periculo irreuerentiæ, aut vomitus sumatur, & sic Cassian. citatus, & sequutus à D. Thom. *art. 9. cit. ad 2.* dixit, *eis qui ab immundis vexantur spiritibus communionem Sacro-Sanctam à senioribus nostris nunquam meminimus interdictam.*

Vnde D. S. explicat Dyonisium, *cap. 3. Ecclesiast. Hyerar. p. 2.* qui dixit, *quod † Energumini ab inspectione Eucharistia prohibebantur, quod loquatur de Energumenis nondum baptizatis, in quibus nondum est vis & νεργία, dæmonis extincta, quamuis etiam posset explicari, quod id prohibeatur illo tempore, in quo erat magna Energumenum multitudo, etiam si baptizati essent excludebantur ab Ecclesia ante cathecumenos, ut dicit Pachimera, in paraphrasi illius capitis.*

34 Ex dictis igitur constat, † quod iuxta concilia antiqua & veritatem catholicam nunquam dabatur mortuis Eucharistia, sed viuis & morituris, dicere enim quod communio pro mortuis error est sicut dicere quod pro illis baptisma, qui enim mortuus est regenerari nequit, sicut nec nutrirī potest, non enim est error sed valde magna pietas pro mortuis communionem accipere, & satisfactionem huius actus heroici illis applicare, nec hoc est debile suffragium, pro animabus purgatorij ut late ostendi contra Theophylum Raynaudum (quem satis audacter quidam suæ familiæ & societatis modernus scriptor, *totius sapientia compendium appellat.* O bone Deus, si hoc Epitheton datur Raynaudo, quale reseruat Hyeronymo, Aug. Ambrosio S. Thomæ & aliis Ecclesiæ Patribus qui fuerunt lumina radiantia Ecclesiæ. Sed bene paræmia illa applicatur. *Vir delphus cum portet ferta, siti exanimatur, est enim hæc laus data Raynaudo veluti, Aphia in ignem, celeriter enim interiit, & absumetur dum spero, asterico, vel igne sacro notanda & expurganda) late inquam hanc veritatem contra Raynaudum ostendi tom. 2. Moral. tract. ult. Resol. 11. cæterum ipse Raynaudus *ὀϊστῶ πνευπληγῆς, furore correptus videns impugnationes meas suæ interceptæ**

à iudicibus fidei, doctrinæ, libellum contra me apologeticum scripsit quem nostro P. Generali dicauit cui titulum apposuit satis ridiculum & homine docto indignum, sed ut sæpius dixi & sum protestatus libellus ad manus meas non peruenit post factam exquisitam diligentiam, vereor ne ipse diligentior extiterit Raynaudus impediens ne ad oras Hispanas adueniret, illico tamen ac veniet absque mora respondebo, neque enim *Συστομωτέρας σιαφῆς*, imo Raynaude, *πύισο δε το μωτέρον σιαφῆς*, reddam tibi os occlusius scapha, ut humiliatus hircere non audeas, neque enim tutum est liberioris esse linguæ & semper in ore *Rho. Recardum* 35 & Eretriensem, qui litteram R. adabant, quam loco S. supponebant è contra Athenienses qui apponebant pro R. litteram S. ut notat Plato *in Etulo.* Eretrienfes imitatur Raynaudus, qui rumores adabant non silentium, testis est Opothecla illa calumniarum quas olim de sanctis Patribus nostris, hæretici & calumniatores effutiebant & melius manerent sub silentio oblitæ, quam rumore publico in medium iterum traducere & in theatrum adferre. Sed diligit Raynaudus Rho Recardum & Eretriense, cum præceps sit & violentus in omnes, & non S. Atheniensem, quæ & si superiores tamen aliis Religiosos amantes silentium iniuriarum; *Vulsum & depilatum*, à te, me vocas in libelluli tui titulo sed cerre *φαλαίρον πλέω*, caluum vellis, & inanem infumis operam quam simul & oleum perdis, te depilauit sacrum Tribunal, suo decreto, ego te expurgabo & poliam existens tui expurgator & politor ut scias, quod.

Est Pylus ante Pylum si quidem est Pylus altera sane, nec enim iactare te debes, quasi vel solus sit vel summus, & quod non reperiant multi qui tecum possint decertare. Hoc quidem dubio procul de te putas, dum scribis euidam confodali tuæ S. societatis de me agens in Epistola subdata, *Lugduno. 11. Decembris 1632. Quod attinet ad Thomam Hurtado nondum illum vidi, sed nihil quidem ad me pertinet. Ego non sum hospes in huiusmodi Bambalionibus contundendis. Iam sex multavi, Baresium, Camerariam, Chiesonem, dolanum, Launayum, Goldulphum; & omnes eque dure, nemo eorum ausus est redactiuare. At videbo quid notet, apparabo illi moretum salitum & preparatum nisi agat de martyrio, circa quod oportet me dextre agere & tempus præstolari opportunum, quamquam nec circa hoc abibit profus impune si foream suam repererit Ericius.* Et in alia Epist. ad eundem, etiam, è *Lugduno data 16. Nouemb. 1654.* sic fatur. *Reuenio ad R. V. quæ me aliàs peramanter monuit de Thomæ Hurta-*
do

do in me petulantia, & ut pridem significauit statum ac accepi, qua ille mouisset, curauit, ut acciperet mercedem suam libellus de hoc piloso, vurso, de pilato, pupugnit suos Italos, & minantur ab eiusdem Hurtadi calamo multa, & graua promisi statim ac rescuero, quid ille prestiterit, fore ut intelligat me adhuc viuere. Itaque rogo R. V. ad quam puto peruenisse responsum per me vulgatum, ut si ille aliquid reponat, monear, illico enim curabo eius inscriptionem ad me transmitti, ne abeat vsque debita compensatione.

Hæc sunt exemplaria fideliter exarata ab Epistolis Theophilis quæ mihi è Mantua Carpentana remisit sua propria manu transcripta vir grauissimus, & Consiliarius Regius, cuius nomen taceo, quia mandato de silentio sum constrictus, ego vero respondeo, aspere, fateor, sed prouocatus, & laceffitus iniuste verbis contumeliosis, & ut ait D. 37 Thom. 2. 2. quæst. 72. art. 3. † quandoque oportet, ut contumeliam illatam repellamus maxime propter duo. Primo quidem propter bonum eius, qui contumeliam infert, ut videlicet eius audacia reprimatur, & de cætero talia non attentet. Secundum illud Prouerb. 26. vers. 4. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias nobis illatas. Vnde Gregorius dicit super Ezechiel. homil. 9. Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent si possunt detrahentium sibi verba compescere ne eorum predicationem (doctrinam sanam typis datam) non audiant qui audire poterunt, & ita in prauis moribus (falsis doctrinis) remanentes bene viuere contemnant & in solut. ad. 2. dicit quod contumelia oritur ex stultitia.

Sed an in me protulerit contumeliam 38 Raynaudus quisque viderit, dum me Babilionem, vulsam, depilatam, quod moretum salitum, & piperatum me preparat, petulantem. Sed ad ipsum litteris Ephesinis rescripsi, ut agnosceret actiuitatem meam & animositate, ut responderem huiusmodi contumeliis vtens quidem, & doctrina S. Thomæ, & consilio Spiritus Sancti in præfato loco quem sic explicat S. Cyprianus lib. de singularit. clerico. Tales enim non per orationem, sed per correptionem reuincendi sunt, nam aduersus huiusmodi homines Salomon edocet nos, dicens noli respondere insipienti ad ipsius insipientiam, ne similis illi fias, sed respondeas incipienti contra illius insipientiam, ut non videatur sibi sapiens esse, quod iam feci, ut vidisti in litteris meis, si tu vis eas in publicum dare, publica etiam eas quibus me laceffisti & prouocasti contumeliosè agens, quando ego in meis libris te laudo ab eruditione, à bona Latinitate à Patrum lectione, & ab aliis, quæ

eximie habes, etsi damnum à nouitate parturiente semper absurda, quæ Ecclesia non sustinuit, ut es expertus, à Patrum contemptu, ab audacia in dicendo, & simili- 40 bus quæ ego antiquitatem venerans nequiu sufferre, quin corripere, & damnam vt fecit, quid ergo vociferaris, & minaris contra me ut sciam (vt ais) te adhuc viuere, viue, viue, & quid ad me quod moriaris, hoc vnum tibi promitto, quod dum respōdeam ad libellum tuum nihil asperum audies à me, nihil clamorosum, (nisi tuis dictis mei constringas) sed solum adferam ea quæ ad veritatem quam docui tuendam fuerit necessarium, & utile. Legi enim in Cypriano in Apologetico pro Christianis ad Demetrianum. Cum ad me studio magis contradicendi, quam voto discendi accedas, & clamorosis vocibus personans malle tua ingerere quam nostra patienter audire, ineptum videbatur congrredi tecum. Quando facilius esset ac 41 leuius turbulenti maris concitos fluctus retundere, quam tuam rabiem tractibus coercere. Certe, & labor irritus, & nullus effectus offerre lumē cæco, & sermonem surdo cum nec cæcus lumen admittere, nec surdus audire possit. Hæc considerans conticebo, cum non docere indocilem possim, & furentem forsitan lenitate cohibebo. At omnino tacere non oportet, quia non verecundiæ, & modestiæ, sed diffidentiæ esset non respondere, quia dum criminationes, & rationes falsas contemnam refutare, videbitur pluribus te victoriam contra iure canere vt i canis de illis sex quos multasse gloriaris, & quod tibi non redactuarunt, tanquam non habentes in ore suo redargutiones, quibus te comprimerent. Respondebo tibi, & cæteris quos tu forsitan concitasti, & aduersus nos odia tuis vocibus & libellulis seminando, comites tibi plures radicis, atque originis tuæ pullulatione fecisti, quos tamen sermonis nostri admittere credo rationem nam qui ad malum motus est fallente mendacio, multo magis ad bonum mouebitur veritate cogente. Quam in meis scriptis iuxta præscriptas regulas Patrum nostrorum semper proposui, & semper proponam, semper etiam persequar doctrinarum nouitates, vereor enim, & valde timeo, ne bellorum turbines, temporum calamitates, hæreticorum multitudinem, Regnorum scissuras, & Principum inimicitias inducat, & sēsīm introducat nouitas in docendo impune, quidquid apparet probabile, & sic Plato lib. de legibus 42 ait. Nec mutandos rythmos in cantionibus cultuque deorum, ne cum mutatione rythmorum Religio quoque innouaretur, sed de hoc aliàs, & modo sint satis quæ diximus Raynaudo. Iam enim ad manus meas hoc anno peruenerunt duæ Apologia, à quodam ficto Leodegario confectæ pro

pro Raynaudo vero earum Auctore, quibus illico responsum meritum dedi, quod de scrinio meo sublatum, existimo iam typis datum, & hæc quæ hic duo iam exarata erant.

Secundum quod notandum proposui, ut comparatio facta à D. Tho. inter eiectionem iuridicam à Religione, & excommunicationem maiorem vindicetur & vindicata semper consistat, est ab effectibus quos causat eiectio, & quos causat excommunicatio maior, etenim eiectio ait bene Guibellinus num. 5. eiectio à Religione † (ait) quæ est praeclusio quædam membri putridi quod omnem communicationem & influxum ut ita dicam, externum priuat talem eiectum omni societate religiosa & bonis omnibus communibus. Quod enim Ecclesia dicebat Ambros. lib. 1. officior. cap. 29. de Relig. dici quoque potest, Ecclesia quædam forma Iustitiæ est commune ius omnium in commune orat, in commune operatur, in commune tentatur. Horum igitur bonorum communium distributio pendet à Religione, & ipsorum communicatio supponit unionem quandam externam, quam expulsio omnino abscindit, eiusmodi sunt Gubernatio presbyterorum & ducis ad iter impeditissimum. Omnium virtutum & perfectionis cura, quæ quanti facienda sit † docent Hyero. epist. 4. ad Rusticum. Nissenus. lib. de Virginit. cap. 23. Climacus. gradu 25. Bernard. serm. 19. & 77. in Cant. Cassianus. collat. 16. cap. 11. alique. Bona exempla ex consortio multorum, Regularum, & Regularis disciplina obseruantia, communis vitæ societas, communitas orationum, ex communibus operibus opes, & auxilia multa, infinita denique præsidia ad vitam tum internam, tum externam & ad omnem virtutem incitamenta, privilegia, indulta Religionis, dignitas, & splendor, ex corporis à quo abscinduntur dignitate florecentis, votorum religiosorum, quibus ligati manent isti eiecti commoda in quibus seruandis maxima in seculo experiuntur difficultatem, infamia præterea laborant, habentur enim aut maximorum criminum rei, aut tanquam recoctamenta, & vomica quædam Religionum, ita ut infelix omnino sit eiusmodi hominum conditio. Hactenus Guibellinus & satis bene, quæ considerantes PP. Eminentissimi Purpurati instructi ab Urbano. 8. in decreto de eiectis dixere, quod superiores nihil intentatum relinquunt ut lucrentur animas fratrum suorum fere in profundum malorum delapsas, antequam grauissimum & extremum expulsionis remedium experiantur.

45 Effectus vero † quos excommunicatio maior causat paucis enumerat D. Thomas in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. q. 1. 2. & 3. dicens quod ille qui per baptismum in Ecclesia ponitur ad duo adscribitur scilicet ad cætum fidelium & ad sacramentorum communicationem,

& hoc secundum præsupponit, primum quia in sacramentis participandis etiam fideles communicant, & ideo aliquis potest extra Ecclesiam fieri per excommunicationem dupliciter, uno modo, ita quod separetur tantum à participatione sacramentorum, & hæc erit excommunicatio minor. Alio modo ita quod excludatur ab utroque & sic erit excommunicatio maior: non autem potest esse tertium scilicet, quod excludatur à communione fidelium & non à participatione sacramentorum, quia fideles in sacramentis communicant, sed communicatio fidelium duplex est. Quædam in spiritualibus ut mutue orationes sunt ut conuentus ad sacra percipienda, quædam in corporalibus actibus legitimis, & c. Et q. 2. Ecclesia in excommunicationis sententia diuinum Iudicium imitatur, in quantum enim etiam à communione fidelium separat, ut erubescat imitatur diuinum iudicium, quod per flagella castigat; in quantum vero suffragiis & aliis spiritualibus separat, imitatur diuinum iudicium, quo hominem sibi relinquit, ut per humilitatem se ipsum cognoscens ad Deum redeat, & in sol. ad 3. ex hoc ipso quod aliquis suffragiis Ecclesiæ priuatur, triplex in modum incurrit per tria quæ quis ex suffragiis Ecclesiæ consequitur, valent enim ad augmentum gratiæ eis qui non habent, vel ad merendum eis qui non habent, valent etiam ad custodiam virtutis, & quantum ad hoc dicitur, quod protectio subtrahitur, non quod omnino à Dei providentia excludantur, sed quod ab illa protectione qua filios Ecclesiæ custodit speciali modo. Valent ad defendendum ab hoste, & quantum ad hoc dicitur, quod diabolo maior potestas sciendi in ipsum datur spiritualiter, & corporaliter. Vnde in primitiua Ecclesia quum oportebat homines per signa ad fidem inuitare sicut spiritus sancti donum visibili signo manifestabatur ita & excommunicatio corporali vexatione à diabolo innotescebat. Et quæstionc. 3. dicit, quod per excommunicationem iudex Ecclesiasticus excludit à regno quodam modo, unde cum non debeat excludere nisi indignos nec aliquis reddatur indignus nisi pro peccato mortali amiserit charitatem, quæ est via ad Regnum, ideo nullus excommunicari potest nisi pro peccato mortali, sed quia excommunicatio est grauissima pœnarum pœna medicina sunt secundum Philosophum. 2. Ethic cap. 3. sapientis autem medici est à leuioribus medicinis incipere, & minus periculosis, ideo excommunicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali, nisi contumax fuerit, vel non veniendo ad iudicium vel ante determinationem iudicij sine licentia redeundo vel determinationi non parendo, tum enim post quam monitus si obedire contempserit contumax reputatur & excommunicari debet à iudice non habente quid contra ipsum faciat amplius.

Ex qua solida & vera doctrina plura notatione

tatione dignissima ad præsens institutum deduco, primum est, quod ꝑ excommunicatus & anathematizatus quandiu fidelis est nec amisit habitum fidei catholicæ, ita eiicitur ab Ecclesia, quod non maneat Ecclesiæ membrum etsi informe & ab alijs separatum per excommunicationis, & anathematis sententiam, imo aliquando possit esse membrum corporis Christi mystici charitate formatum, si per veram contritionem gratiæ sanctificantis restituatur, antequam reconcilietur Ecclesiæ, & illi restituatur Communio in sacramentis, & commercio fidelium & pari modo, qui eiicitur à Religione cum verus & proprius extiterit Religiosus solemniter professus verum manet Religionis membrum tribus votis substantialibus vel quatuor alijsve præceptis obligantibus ad mortale ligatus, & si sit membrum leprosum separatum ne alijs contagium communicet, non secus ac excommunicatus laicus manet omnibus præceptis Christianitatis quam solemniter professus est in baptismo, ex vi cuius etiam hæretici & si veram fidem non habeant, si tamen habeant verum baptisma non excluduntur à ratione membri Christi, quam tenentur conservare ex vi baptismi, ratione cuius ad duo adscribitur ad cœtum fidelium & ad sacramentorum communionem, ad quæ duo quibus obligatur ex vi baptismi, & professionis Christianitatis in eo factæ, observanda obligari possunt ab Ecclesia, & de facto obligantur ab inquisitoribus fidei qui usque ad ignis pœnam hæreticos cogunt credere, quod semel in baptismo credere promiserunt, ad cœtum fidelium & sacramenta communicanda.

50 Vnde ꝑ hæretici & si rationem membri Christi habeant ratione Christi, sed longe remotiorem, & magis lamentabilem quam fideles Catholici excommunicati, isti enim non sunt extra Ecclesiam Catholici constituti, sicut hæretici cum in excommunicato Catholico vera fides quæ est radix & principium iustificationis similiter & spes infusa theologica, quibus etsi informibus manent insigniti. Pari ratione maius damnum patiuntur illi veri religiosi, qui per dimissionem & eiectionem à commercio & societate religiosa ita dimittuntur & eiiciuntur, quod totaliter & radicaliter amittant religiositatem, neque ad illam quam amiserunt habeant regressum quia radix huius regressus scilicet totaliter est præcisa & ab illa manent absoluti & liberi & facti vere laici & omnino sæculares, quod magnum damnum non habent eiectione à religione, in quibus manet vera religiositas sicut manent tria vota solemnia, ratione quorum tenetur vitam mutare, vt ad religionem

à qua est eiectionis & dimissus regrediatur, sicut excommunicatus tenetur curare absolutionem & reconciliationem cum Ecclesia, vt iterum recipiatur intra fidelium cœtum.

Secundum quod ꝑ infero est contra Guibellinum *vbi supra num. 3.* quod excommunicatus iuste, maxime si denunciatus sit, & si ante reconciliationem, & absolutionem per contritionem gratiam acquirat, & charitatem sitque viuum & formatum Christi membrum, & sic à Christo capite influxum accipiat, Christus enim tanquam vitis vera influit in palmite sibi vnitos charitate quæ est vinculum quo vnimur cum Christo, non tamen communicat in suffragiis, & bonis spiritualibus, quæ Ecclesia facit pro fidelium cœtu, in sacrificiis, orationibus communibus, in communionem sacramentorum, à quibus omnibus publice iuste excommunicatus per sententiam excommunicationis est priuatus; quare sicut antequam reconcilietur & absoluetur incapax cuiuscumque beneficii aut officij Ecclesiastici, omni iurisdictionis & vsus clauium, erunt enim omnia ista inualida, rursus non potest quis in sacrificiis & orationibus publicis memoriam facere excommunicati huiusmodi, incapax enim est quod illi nomine Ecclesiæ sacrificium, aut oratio publica applicetur, cuius ratio euidentis est, quia sacrificium & oratio non habet efficaciam, nisi ex intentione offerentis, & orantis, atque Ecclesia expresse reiicit à sacrificio & oratione sua excommunicatos, & sic non habet intentionem pro illis orandi aut offerendi sacrificium, imo ipsos legibus suis excludit, ergo bona illa spiritualia & interna quæ fidelibus obueniunt ex Ecclesiæ suffragiis, nullatenus acquirunt iuste excommunicati, antequam absoluantur & reconcilientur, quamuis si in gratia sint & charitate communicent in bonis spiritualibus, quæ habent cætera membra propter articulum fidei, *quæ est sanctorum Communio* quatenus in charitate vniuntur & sunt particulares personæ, non tamen participant in suffragiis Ecclesiæ, quatenus est visibilis sub vno capite Pontifice Romano.

Tertium est quam apta fuerit comparatio quam fecit S. D. inter eiectionem à religione & excommunicationem maiorem à quo eam accepit implicite eam docens sacra Congregatio Cardinalium in decreto Urbano de eiectionis. Tum quia ꝑ *excommunicatio est maxima pœna medicinalis, eiectio maximum & extremum remedium*, excommunicatio non fertur nisi ob contumaciam, eiectio non nisi ob animum induratum in sua pernicacia. Excommunicatio non fertur nisi in illum contra quem non restat aliquod

aliquod aliud medicamentum, vt sanetur, eiectione antequam fiat, & applicetur hoc grauissimum, & extremum expulsionis remedium, nihil intentatum debent relinquere superiores, vt animas fratrum lucrentur, vltimo excommunicatio priuat omnibus illis communionibus, quas supra 54 enumeravi ex Tertull ex Cypriano † eiectione priuat omnibus illis bonis & inducit omnia illa damna, quæ supra enumeravi ex Guibellino, quare cum hæc non inducat depositio, & exauthoratio, & degradatio, quæ non sūt vltimum, & extremū remedium & grauissima pœnarum Ecclesiasticarum, non video qua ratione motus dixerit Guibellinus. *Mihi potiori iure cum Clericorum depositione, siue exauthoratione, & degradatione conferri posse videtur.*

RESOLVT. vlt.

Vtrum Regulares possint tradi curia seculari à suis superioribus ob enormia delicta.

S V M M A R I V M.

1. Prælati Regularis potestas coerciua ad infligendas pœnas corporales non extenditur ad pœnam mortis naturalis & sanguinis effusionem.
2. Summus Pontifex Cœlestinus formam ponit, quam iure ordinario obseruare debent iudices Ecclesiastici ad effectum, vt clericus, siue secularis siue regularis possit per curiam laicam iudicari.
3. Patris Suarez sententia adducitur, & numer. 12.
4. Incorrigibilitas & contumacia debet à iudice non seculari, sed Ecclesiastico declarari, & n. 5.
6. An Prælati Regulares possint ex dominatiua potestate ex iurisdictione quam acquirunt ex vi professionis solemnæ in Religiosum, ipsum ob delicta enormia tradere curia seculari puniendum, & numer. 7.
8. Authoris iudicium propalatur, & numero 9.
10. Abbatis sensus adducitur.
11. Quid sit traditio facta à iudice Ecclesiastico curia seculari.
13. Regulares habent leges suas à Summis Pontificibus confirmatas.
14. Iudices Regulares neque ad mortem, neque ad degradationem realem neque ad tradi-

tionem curia subditos suos non damnent, ob quodcumque delictum.

15. An Episcopus habeat à iure potestatem degradandi quemcumque Clericum reali degradatione, & n. 16.
17. Pij V. sensus affertur.
18. Rei siue seculares Ecclesiastici, siue regulares quibus tradendi.
19. In quibus casibus curia seculari possint tradi Rei.

CERTVM debet esse, quod † Prælati Regularis potestas coerciua ad infligendas pœnas corporales non extenditur ad pœnam mortis naturalis & sanguinis effusionem, cap. cum non ab homine 10. de iudiciis. vbi Cœlestinus III. statuit, quod postquam Clericus eo deuenit in malorum profundum, & Ecclesia vsa fuerit pœnis, & medicinis sibi proportionatis propter vsus adhuc sit & incorrigibilis, cum tunc non habeat vltra, quod faciat Regum & Principum imperio ciuili opus est, & eorum curia seculari tradendus, vt bene explicat hunc textum Francisc. Molin. de brachio seculari cap. 18. n. 71.

Vnum aduerto, quod † Summus Pontifex Cœlestinus formam ponit, quam iure obseruare debent iudices Ecclesiastici ad effectum, vt clericus, siue secularis, siue regularis possit per curiam laicam iudicari, & comprimi secundum leges ciuiles, & laicas, quæ forma talis est, quod clericus in graui & enormi crimine deprehensus, depositus sit, deinde propter contumaciam excommunicandus postea, anathematizatus, etsi adhuc in sua contumacia obduratus perseuerauerit, etiamsi non sit secuta expressa per iudicem competentem Ecclesiasticum curia seculari traditione, poterit talis clericus obseruata præfata forma per curiam secularem comprimi, coerceri, puniri, pœna ordinaria imposita tali delicto à legibus ciuilibus. Ita Couarr. lib. practicarum capit. 32. numer. 2. versic. secundo est notandum. Clarus Alexandr. §. final. quest. 36. versic. sed queritur numer. 34. Casfaneus super consuetudines Burgundia folio 51. numer. 66. Papo. libro primo titulo sexto. Arresto quinto. Humada titulo quinto part. 1. leg. 65. glossa 8. numero septimo. Menochius de arbitr. casu 415. n. vlt. addens, quod ex hoc textu data ficta ex iuris fictione degradatio & traditio implicita curia seculari. Aldrete lib. 2. de disciplina cap. 25. à num. 12. & alij quos citat, & sequitur Barbosa de potestat. Episcopi allegat. 110. à numer. 14. Belletus disquisit. cleric. part. 1. tit. de fauore cleric. §. 6. Carolus de Grassis de effectibus clericatus effectus 1. à num. 798. Si-

gismundus Scaccia lib. 1. de iudiciis cap. 11. à num. 62.

3 Quam sententiam videtur sequi † Pater Suarez tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 10. numer. 2. Quatenus approbat sententiam Cassanei de consuetudine Burgunda, quæ circa hoc obseruatur, quod non requiratur positua traditio curiæ sæculari, sed solum permissiua auferendo impedimentum habitus Religionis, & immunitatis Ecclesiasticæ, non tamen (ait) potest puniri propter crimina commissa in Religione quia commissa sũt in diuerso foro, & territorio, & iã religiosus propter illa est punitus eiectione iuridica à religione si tamẽ iste eiectus à religione non portet nec regularem nec clericalem habitum, nec seruet obedientiã Episcopo, sed in habitu sæculari negotia exerceat, aut militiã, & committat crimina digna morte poterit iudex sæcularis illam impingere, quia eiectus si ordinatus non sit ordinibus sacris priuatus est omni immunitate Ecclesiastica si habitum Ecclesiasticum, & subiectionem ad Episcopum non habeat. Iuxta decretum Urbani VIII. de eiiciendis.

4 Sed ego existimo duo. Primum, quod † incorrigibilitas ista, & contumacia debet à iudice non sæculari, sed Ecclesiastico declarari, & quod seruata sit in omnibus forma Cœlestina, & quod fecerit iudex Ecclesiasticus omnia in illa præscripta, & quod non habeat ultra quid faciat. Ita tenent Felinus cap. cum non ab homine citat numero decimo, dicens quod ita colligitur ex omnibus dictis Doctorum sequitur Bernardus Diaz in praxi capite centesimo trigesimo primo Bossius tit. de foro competenti numero centesimo trigesimo secundo, colligitur ex præfati textus glossa in casus formatione, ratio est (me quidem iudice) satis efficax, quia hic agitur de spoliatione priuilegij clericalis, tam fori quam canonis, ergo nisi iuridice constet seruata formam, quam præscribit, Pontifex nunquam censetur spoliatus priuilegio, nec iudex laicus acquirit iurisdictionem in clericum, aut religiosum, quia religiosus iste est in possessione sui priuilegij, à qua iuridice non excluditur, nisi iuridice constet de obseruatione formæ requisitæ.

5 Existimo secundum, quod † obseruata forma, & de hoc iuridice constet, vt iudex procedat sæcularis laicus non requiritur actualis traditio illius curiæ, & iurisdictioni, sed eo ipso quod iudici laico constet iuridice obseruatam esse formam cœlestinam, Religiosus aut clericus sæcularis potest ipsum comprimere ita quod deputetur ei exilium vel alia legitima pœna inferatur, id clare colligatur ex textu in quo post anathematis mucronem, si in profundum ueniens malorum contempserit, cum Ecclesia non ha-

beat ultra quid faciat per sæcularem comprimendus est potestatem, ait Papa quare post anathema non dicit esse necessarium, quod tradatur expresse curiæ sæculari, sed si contempserit anathema, & in crimen nouum incidat pœna mortis dignum existens extra religionem sine habitu, & subiectione ad Episcopum potest puniri à iudice laico, & hanc iudico veram intelligentiam huius textus, & consuetudinis Burgundæ, & Parlamenti Parisiensis, quod adducit Clarus ubi supra.

Hoc prælibato duo sunt examinanda. Primum † an Prælati Regulares possint ex 6 dominatiua potestate, & iurisdictione quam acquirunt ex vi professionis solemnem in Religiosum, ipsum ob delicta enormia tradere curiæ sæculari puniendum ob delictum in Religione, aut extra commissum Pellizarius in Manuali tractat. septimo cap. quinto sectio quarta à numero centesimo sexagesimo quinto, affirmat id posse non secus ac Episcopi possunt clericos ob delicta grauia eos degradare realiter, & tradere brachio sæculari, vt iudex laicus eos iudicet iuxta leges ciuiles pœnam talium criminum corporalem designantes, ad quam nec Episcopus nec Prælatus Regularis concurrunt eam dictando, aut ad eam inducendo, sed solum eos degradando, ad quod indirecte sequitur, quod iudex laicus possit illos capere, iudicare, & sententia capitali, aut mortis naturalis condemnando, vnde Portellius in dubiis verbo Prælatus numero decimo, dicit quod Prælatus regularis potest subditum tradere brachio sæculari, prius tamen degradatum per Episcopum, & Suarez ubi supra numero primo. Videtur clare sententiam 7 Pellizarij sequutus quam probat Pellizarius ex Bulla Pij quintij Bullarum huius Pontificis 63. in qua Papa Generali Minimorum concedit pro tota Religione, & Prouinciabilibus pro sua, Prouincia plenum ius liberamque auctoritatem, ac in spiritualibus, & temporalibus iurisdictionem omnimodam, quo priuilegio gaudent Regulares omnes per participationem, vt existimat Pellizarius ex quo clare sequitur, quod possint reũ subditum tradere brachio sæculari absque incurfione irregularitatis, ob defectum lenitatis ad quam requiritur quod directe inferatur mors per sententiam aut actum ad illam per se ordinatum, quam sententiam dicit se consuluisse cum viris sane doctis qui eam approbarunt.

8 Sed ego † in contraria sententia semper steti, & semper stabo quam paucis abhinc diebus consului Religioni cuidam, existimo enim quod ex vi professionis solemnem, nec Pontifex acquirit iuxta regularem obseruantiam ius, aut dominatiuam potestatem

tem, vt religiosus realiter degradetur, & tradatur brachio sæculari, vt puniatur secundum leges ciuiles pœna mortis naturalis, quamuis aliàs Pontifex tanquam Supremus Ecclesiæ Gubernator, & Reclor visibilis id possit facere, tamen nontanquam Superior Regularis ex vi professionis solemnis, quare multo minus id poterunt alij Prælati inferiores, vt late confirmat Sanctorius à Melphi. p. 1. de pœnis cap. 8. à pagina 374. qui id probat, qui aliàs incurreret irregularitatem ex defectu lenitatis cum tradat reum iudici laico, vt ipsum puniat pœna sanguinis iuxta leges ciuiles, & quamuis ait fiat protestatio, & deprecatio, vt cum eo misericorditer se gerat, hæc tamen potius est illusio quam cautela, cum ob vnicum solum, & præcipuum finem tradatur reus curiæ sæculari, vt ipsum occidat, & mutilet, alias nunquam tradendus, vnde non possunt iudices sæculares non occidere, & igni tradere eos quos DD. Inquisitores ipsis tradunt ad comburendum ad quod possunt cogere per censuras, vt tradit Ignatius Lopez in additionibus ad c. 144. Bernard. Diaz vers. nisi in crimine heresis. Itaque firmissime traditur, vt moriatur, ad quid ergo (ait) inanes preces interponere.

Verumenimvero, hæc ratio mihi non arridet, & motiuum summe displicet, cum
9 preces quas Summus Pontifex mandat fieri cap. audiuimus de verbo. significat. & DD. Inquisitores faciunt dum suos reos comburendos brachio tradunt sæculari, non illusio, aut inanes preces sunt, sed vere iuridice ex animo iudicis Ecclesiastici dimanant ad denotandum, quod Ecclesia non tractat causam sanguinis, nec punit pœna mortis, aut mutilationis, quia de hoc tractant leges ciuiles, quibus Ecclesia nec regitur, nec gubernatur, nec earum pœnas infligit, sed solum Ecclesiasticas, & canonicas, vel degradando realiter clericos, qua degradatione posita iudex laicus acquirit iurisdictionem in reum, & tenetur in conscientia dare pœnam, quam leges ciuiles imponant tali crimine, vel declarando delictum contra Maiestatem diuinam, qua declaratione iuridica stante tenetur etiam iudex laicus ignis pœnam exequi in reum, & sententiam huiusmodi proferre in qua
10 Ecclesia non se intromittit iuridice, quod eleganter expressit † Abbas in cap. cum cum non ab homine citat. numer. 9. ibi. Nota, quod postquam Clericus suis demeritis exigentibus efficitur de foro sæculari, pœna non est imponenda ad voluntatem Ecclesiæ, sed prout videbitur iudici sæculari, & ad

hanc Ecclesiæ intentionem manifestandam sunt preces, à DD. Inquisitoribus, fit protestatio à iudice Ecclesiastico, quare dicere, quod talis protestatio est illusio, & preces inanes non vacat temeritate. Vnde † traditio facta à iudice Ecclesiastico curiæ sæculari nihil aliud est quam, quod iudex Ecclesiasticus abdicat à se iurisdictionem, quam habet in reum, qui eo ipso subditur Iurisdictioni laicæ, quæ in illum fert sententiam sanguinis, aut ignis. Verum est etiam quod iudex Ecclesiasticus potest censuris cogere iudici laico, quod satisfaciatur suæ obligationi, qua tenetur ferre sententiam, & imponere pœnam quam leges ciuiles imponunt, cæterum hoc non est directe dare sententiam sanguinis aut ad illam inducere, sed intendunt DD. Inquisitores, quod iudex laicus suo officio satisfaciatur, & igni tradatur reum iuxta leges ciuiles, ex quo sequitur quod occidatur, & comburatur; sed hoc respectu DD. Inquisitorum, & alterius iudicis Ecclesiastici est per accidens, & extra suam sphaeram, & iurisdictionem quæ non diuagatur ad sententiam sanguinis nec lex Ecclesiæ, iuxta quam iudicat, illam mortem respicit, quamuis respiciat, quod iudex laicus non peccet non iudicando iuxta leges ciuiles.

Igitur aliter probanda est nostra sententia. Primò, quia vt ait egregie Pater Suarez ubi supra † (etsi minus consequenter ad ea quæ in principio capitis 10. dixerat) si Prælatus consideretur, quod est Clericus, quod iurisdictionem Ecclesiasticam administrat non potest ita Religiosum priuare immunitate, vt illum tradat brachio sæculari, nisi hoc ei speciali priuilegio concessum sit aut speciali Bulla Pontificia determinatum. Ratio est (inquit) quia hæc immunitas concedit Religioso, non tantum, vt clericus est, sed etiam, vt est religiosus in fauorem non priuatæ personæ, sed Religionis, & ideo non potest Prælatus priuare Religionem hoc fauore propter peccatum priuatæ personæ, nisi hoc ei specialiter concedatur sicut non potest priuata renuntiare priuilegio in fauorem communitatis concessio cui per talem renuntiationem praiudicium fit, & ob hanc causam existimo Prælatos Religionum nunquam habere hanc potestatem, quia nunquam est eis specialiter concessa neque expedit, quod ea utantur propter decentiam, & honorem Religionis. Hactenus vir prudentissimus pariterque sapientissimus, quem male pro se citat Pellizarius, hæc tamen ratio rem euincit iuxta notata per DD. cap. si diligenti. de foro competent.

Secundò, probatur ex sententia Emanuelis

13 nuelis Rodriguez *tom. 1. quest. 30. art. 28.* cuius fundamentum sic bene premit Sancto-
 rius, *ubi supra*. quia † Regulares habent suas
 leges à summis Pontificibus confirmatas se-
 cundum, quas suos subditos punire debent,
 & inde egredi non possunt, vt rectè scripsit
 Rodriguez *ubi supra* dicens. Idem dicendum
 est de Monacho propter aliquod graue deli-
 ctum conuicto, & ad mortem condemna-
 to à iudicibus sæcularibus auctoritatē Apo-
 stolicam ad id habentibus, dixi à iudicibus
 regularibus, nam à iudicibus Regulari-
 ribus suæ Religionis nunquam ad mor-
 tem condemnatur iuxta caput *cum nom*
ab homine de iudiciis. Nauarrus *in cap. nullam*
18. quest. 2. Duarenus *lib. 1. de sacra Ecclesi.*
myster. cap. 3. Clarus *§. final. q. 70.* leges autem
 Regularium confirmatæ à Summis Ponti-
 ficibus, per quas debent declarari leges po-
 sterioribus, nisi istæ illas expressè derogēt, *leg.*
filius familias, ff. de actio. & obligatio. leg. 1.
ff. ad Macedon. leg. iuris gentium. §. si paciscar,
ff. de pactis. & tradunt vtriusque iuris Do-
 ctōres) dicunt, quod † iudices Regulares,
 neque ad mortem, neque ad degradationē
 realem, neque ad traditionem curiæ suos
 subditos non damnent, ob quodcumque
 delictum, ergo ex vi professionis Regulæ
 non habet superior potestatem tradendi
 subditos suos brachio sæculari, sed aliis pœ-
 nis, exilio, carcere, trimerio puniendos esse
 ex vi Regulæ, etsi contumax fuerit exclu-
 sione à Religione, & quidem cum praxis &
 stylus omnium Religionum, tam Mona-
 chalium, quàm Mendicantium vtriusque
 sexus, ita seruet neque hac potestate vsus
 fuerit aliquis superior Regularis signum est
 manifestum illam non habere sicut, nec ha-
 bet ad sententiam sanguinis.

15 Ex quibus liquet, quam futilia sint argu-
 menta Pellizarij, ad primum responderetur,
 quia † Episcopus habet à iure potestatem
 degradandi quemcumque clericum reali
 degradatione, *cap. si quis 15. quest. 7. cap. mi-*
ramur de seruis non ordinand. Concil. Trid.
sess. 13. cap. 4. de reform. eo autem ipso, quod
 quis realiter degradetur, iam traditus est
 brachio sæculari, *cap. cum non ab homine cit.*
 & supra id probaui, at superior Regularis
 etiam si Generalis, sit aut Capitulum gene-
 rale non habet potestatem degradandi
 realiter, nec tradendi subditum, vt de-
 gradetur, & sic est diuersa ratio, iudex
 enim Regularis iuxta leges suæ Regulæ
 sententiam debet proferre, & non ali-
 ter, quare non dubito, quod si Præla-
 tus Regularis tradat, subditum, vt de-
 gradetur peccat mortaliter, & tenetur
 famam, & ordinum exercitium restituere,
 etsi ex degradatione sequatur mors

naturalis, aut mutilatio manet irregularis
 ex delicto, & non solum ob defectum leni-
 tatis.

Ad secundum responderetur, quod illud
 priuilegium concessum Generali Minimo-
 rum, inaniter ad propositum trahitur,
 quia plenum illud ius, liberaque auctori-
 tas, & omnimoda iurisdicatio, tam in spi-
 ritualibus, quam temporalibus intelligitur
 iuxta Regulas, statuta, & constitutiones,
 iuxta quas nullo modo est concessa au-
 ctoritas Regularibus Prælati, vt tradant
 subditos brachio sæculari, aut degradandi, vt
 tradantur.

16 Sed modo restat videndum, cum Sum-
 mi Pontifices suis Bullis in multis casibus
 dicant, quod Regulares tradantur curiæ
 & brachio sæculari, & hæc traditio
 debeat fieri à iudice Ecclesiastico, quis
 erit iudex iste. Et quidem Episcopus, &
 iudex Ecclesiasticus sæcularis ad degrada-
 tionem, & traditionem curiæ laicæ nisi
 in casibus à iure Canonico expressis in
 quibus Summus Pontifex, vel consuetu-
 do vniuersalis Ecclesiæ eam potestatem
 tradunt, vt Clericos ob specialia crimi-
 na priuilegiis Clericalibus fori & Cano-
 nis priuent ob hæresim, *cap. ad abolen-*
dum §. presenti, & cap. 1. de hæreticis in
6. ob falsificationem Litterarum Apo-
 stolicarum, *cap. ad falsariorum de crimine*
falsi, ob insidias contra proprium Episco-
 pum, *cap. si quis sacerdotum 11. quest. 1.* ob
 assassinum, *cap. 1. de homicidio in 6.* ob
 crimen nefandum. Ita † Pius quintus 17
 duabus Constitutionibus prima, quæ in-
 cipit *cum primum, & est. 5.* huius Pontifi-
 cis edita *ann. 1566.* Secunda, quæ inci-
 pit. *Horrendum, edita ann. 1568,* illa com-
 prendit laicos, ista Ecclesiasticas per-
 sonas, sed in vtriusque sexus, sed viros
 dumtaxat non fœminas Moniales cum sit
 lex pœnalis, & solum comprehendit se-
 xum, quem legislator expressit, sicut est
 valde probabile, quod ante Bullam Gre-
 gor. X V. *contra sollicitantes,* qui sollicita-
 bat in confessione virum ad turpia, non
 comprehendebatur pœnis contra sollici-
 tantes, quia Bullæ priorum Pontificum
 solum loquebantur de sollicitantibus fœ-
 minas, ob crimen celebrationis missæ,
 vel audiendi Sacramentalem confessio-
 nem, ante sacerdotium, ita Clemens
 VIII. Bulla, quæ incipit *etsi aliàs* edi-
 ta *anno millesimo sexagesimo centesimo pri-*
mo. ob delictum fabricationis, tonsionis,
 aut adulterationis monetæ aureæ, vel
 argentæ Ita Urbanus VIII. Bulla,
 quæ incipit *in suprema* edita *anno mil-*
lesimo sexcentesimo vigesimo - septimo.
 ob

ob abortum foetus animati Sixtus V. constitit quæ incipit *effrenatam* edita anno 1588. quam non moderavit quantum ad hoc Gregor. XI V. Bulla quæ incipit *Sedes Apostolica* edita anno 1591. Vnde sacra Congregatio Concilij die 3. Decembris 1632. declaravit, quod abortum foetus animati malis medicamentis procurantes, non gaudent immunitate Ecclesiastica ob crimen sollicitationis in confessione, aut confessionario simulantes audire confessionem, si delicti gravitas petat, possunt tradi curiæ sæculari.

18 Harum traditionum, siue rei sint sæculares Ecclesiastici, siue sint regulares, qui tradendi sunt, non sunt iudices Regulares, nihil enim tale exprimitur in præfatis Bullis, sed vel est Summus Pontifex, Episcopus, Legatus à latere, Nuntius Apostolicus DD. Inquisitores, vel alij quibus in præfatis textibus & bullis hæc potestas delegatur à Summo Pastore Vicario Christi, in illis autem nullatenus delegatur iudicibus Regularibus, & sic ex vi suarum Regularum nequeunt subditos suos ob præfata crimina tradere curiæ sæculari, aut realiter degradare, ita ut priuentur priuilegiis, immunitatis, & exemptionis ab omni alio præterquàm suis Prælati & Summis Pontificibus. Vnde nisi habeant priuilegium Pontificis in quo expressè eis facultas concedatur, ut tradant subditos suos curiæ sæculari, eos nullatenus tradere possunt, ast non scio alicui Religioni tale priuilegium fuisse concessum. Imò DD. Episcopi, aut Apostolici Nuntij, aut DD. Inquisitores possunt tradere reos curiæ nisi in his casibus, quos adduximus, quia nequeunt clericos priuare, nisi in expressis priuilegiis clericorum, quæ primo respiciunt statum quam personas. Vnde

nullus nisi Pontifex potest eos illis priuare.

Addo, id quod valdè notandum est, quod † cum DD. Episcopi & DD. Inquisitores 19 Apostolici non possint tradere reos Curia sæculari puniendos, nisi in casibus sibi concessis à Summo Pontifice, eo ipso, quod concedit, quod in illis fiat traditio curiæ sæculari, ut ferat sententiam sanguinis, aut mutilationis, concedit etiam libertatem, ut absque defectu lenitatis, & irregularitatis, quæ ex eo contrahi potest non cõtrahatur, etsi enim intendat DD. Inquisitores, imò & Pontifices, dum tradunt curiæ sæculari reum, ut occidatur iuxta qualitatem criminis, tamen sicut in Pontifice non est defectus lenitatis, ita neque in DD. Inquisitoribus, qui operantur, & tradunt curiæ in virtute sibi deriuata ex speciali delegatione Pontificia, ex hac doctrina, quam veram existimo plura valde notabilia, circa irregularitatem ob defectum lenitatis in testibus, & aduocatis alibi inferam contra Dianam p. 4. tract. 2. à Resol. 31. & seqq. & hæc de hoc tomo dicta sufficiant, cui finem imposui ann. 1655. die 8. Octobris ætatis meæ 69. in peruigilio S. Dyonisij Areopagitæ huius Nostræ domus Hispalensis Patroni, in cuius octaua posita est prima firma Petra templi Magnifici ab Illustrissimo D. D. Fr. Petro de Iapia Archiepiscopo huius Diocesis, instante vigilantissimo pariter & prudentissimo P. Iacobo de Vrra Præposito eius Domus, quidquid in hoc tom. dixerim subiicio censuræ S. R. E. & DD. Cenforum fidei cui si quid dissonum, vel bonis moribus dissonum reuoco, & abiuro, protestans meam intentionem non esse alicui particulari, aut communitati offendere, vel iniuriare.

FINIS LIBRI QVINTI.

LIBER SEXTVS,

*Bullarum Apostolicarum, & Decisionum Sacræ
Rotæ Romanæ.*

V M in his tomis de sacra residentia plures inducantur Bullæ Apostolicæ, & Sacræ Romanæ Rotæ decisiones, quas legere lectores desiderabunt, placuit huius tomi

Tom. I I.

secundi Librum sextum, ex multis compaginare in gratiam lectorum, dixi ex multis, quia omnes transcribere erat magnam profectum operi accrescere.

bbb 3 BVLLÆ

BULLÆ APOSTOLICÆ.

Ne fratres reformati discalceati Sanctissima Trinitatis Redemptionis captiuorum Hispania, post emissam professionem sub quouis pretextu transeant ad alios quoscumque ordines, etiam Fratrum Minorum Sancti Francisci de Paula, excepto Carthusianorum Ordine.

Vide quæ tibi indicabo, ad const.
seq. cum sicut.

Urbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

QUOMISSI nobis per abundantiam diuinæ gratiæ pastoralis officij debitum postulat, vt ad ea mentis nostræ aciem sedulo, intendamus per quæ regulares ordines in Ecclesia Dei militantes felicioribus in dies proficiat incrementis.

§. I. Aliàs siquidem fel. rec. Paulus Papa V. prædecessor noster, prospero fratrum ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis captiuorum discalceatorum reformatorum, nuncupatorum Congregationis Hispaniarum regimini consulere volens, inter alia statuit, & ordinauit, quod nullus omnino, tam fratrum, quàm donatorum dictæ Congregationis, post emissam in ea professionem huiusmodi, absque speciali pro tempore existentis Romani Pontificis licentia, certam tunc expressam mentionem faciente [ad immoderatos, seu mitigatos, vel alios fratres, tam Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum huiusmodi, quam aliorum quorumuis ordinum Congregationum, & Religionum, etiam emissionis quarti voti, aut alio quocumque pretextu (Carthusianorum ordine dumtaxat excepto) transire, seu se transferre, aut alios à dicta Congregatione se subtrahere, seu ex ea exire valeret: & aliàs prout in ipsis, Pauli prædecessoris in simili forma breuis, sub die 18. Augusti 1611. expeditis litteris, quarum tenoris præsentibus, pro expressis haberi volumus, plenius continetur.

§. II. Hinc autem nos maiori eorundem fratrum quieti, & augmento feliciorique directioni per amplius consulere volentes supplicationibus dilecti filij Procuratoris Gen. eiusdem Congreg. nomine nouis super hoc

humiliter porrectis inclinati, quod de cætero nullus fratrum prædictorum post emissam indicta Congreg. professionem, vt præfertur & absque Rom. Pontif. licentia, prædicta ad alium quemcumque ordinem mendicantium, & non mendicantium Monachorum, seu discalceatorum, aut aliorum, quorumcumque Religionum, tam erectarum, quàm erigendarum, etiam emissionis quarti voti, seu perfectionis, & humilioris vitæ præsumptione, aut strictioris Regulæ, seu obseruantie pretextu, vel contemplatione, aut alia quantumuis iuxta, & probabili, aut legitima causa sui Apostasiæ, & infamiæ perpetuæ nota, ac excommunicationis latæ sententiæ, pœna se transferre audeat, seu præsumat excepto dumtaxat ordine Carthusianorum, vt præfertur, quatenus ad illum transeundi licentiam à suis superioribus petierint, & obtinuerint.

§. III. Et quicumque secus fecerit, cum primum desuper monitus fuerit, nullam moram, aut excusationem, & quacumque appellationem, etiam ad nos, seu sedem Apostolicam interpositis, ad suam propriam Congreg. redire, & superiorum suorum correctioni se submittere omnino teneatur.

§. IV. Prælati vero dictam Congreg. ac aliorum ordinum, & religionum huiusmodi ipsos sint translatos, seu fugitios, Apostatas minime retinere, sed eos, etiam si nouam probationem nouam professionem regularem emisserint sub priuatione suorum officiorum, ac similis excommunicationis pœnis, suis superioribus, vel ab ei deputandis id requirentibus, & petendis statim, absque iudicis ministerio tradere, & consignare debeant, Apostolica auctoritate tenore præsentium statuimus, & ordinamus.

§. V. Decernentes sic, & non aliter, per quoscumque iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores iudicati, & definiri debere, ac irritum, & inani, si secus, super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§. VI. Non obstantibus omnibus illis, quæ in dictis litteris concessa sunt non obstare cæterisque contrariis quibuscumque.

§. VII. Volumus autem, quod præsentium transumptis etiam impressis, manu alicuius notarij publici scriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Eccles. constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostentæ.

Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die 9. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno 2.

De Regularibus Apostatis, & eie-
ctis ac de innouatione, & ob-
seruantia Generalium decre-
torum à Clem. VIII. ad Re-
gularium reformationem, No-
uitiorumque receptionem spe-
ctantium editorum.

*Ista Clem. VIII. decreta sunt hic
inserta; licet non nulla etiam ha-
beas in Clement. VIII. consti-
tut. 60. nullus supra t. 3. pag. 60.
tamen quia non omnia, & hic in-
nouantur, & ideo ponenda cen-
sui.*

Quoad Apostatas, & extra clau-
stra Religionum vagantes, edi-
ta olim fuit à Paulo I V. consti-
tut. 4. supra tom. 1. quæ tamen,
(vt ibi notauimus) ad terminos
iuris reducta fuit.

*Decreta S. Congregationis Concilij
de Regularibus Apostatis,
& eiectis.*

SACRA congregatio Cardinalium Cõ-
cilij Tridentini, interpretum, Regu-
larium eiectorum, & fugitiuorum statui
consulere, illorumque scandala summoue-
re, & succrescentem numerum frangere
operi pretium existimans auditis religio-
num superioribus, reque diligentissime per-
pensa, communicato etiam consilio cum S.
D. N. Urbano VIII. atque peculiari San-
ctitatis suæ facultate infra scripta decreta
edidit.

§. I. Ac primo vt infecta semina è quibus
prauis eiusmodi fructus potissimum prodent
deinceps ne serantur in vinea Domini cen-
suit, esse innouandas, & Sanctissimi aucto-
ritate innouat, constitutiones, & decreta
generalia sancti mem. Clementis VIII. ad
regularium reformationem, ac nouitiorum
receptionem, professionem atque institutio-
nem spectantia directèque præcipit Gene-
ralibus atque aliis omnibus ordinum superio-
ribus, vt illa exactè obseruent, atque, vt
obseruentur efficiant, sub pœnis statutis in
hisdem constitutionibus.

§. II. A quibus tamen excipiendum cen-

fuit, caput illud quo decernitur ne in con-
uentibus seu monasteriis ad nouitios reci-
piendos hætenus designatis, & approbatis,
seu imposterum designandis, & approban-
dis, nouitij adhibitum vllatenus recipi
possint, nisi prius à congregatione Reforma-
tionis Apostolicæ, vel à propriis locorum or-
dinaris expresse, & nominatim approbati
fuerint, à cuius quidem decreti obseruatio-
ne Sacra Congregatio iustis de causis cen-
suit, Regulares esse absoluendos prout
auctoritate Sanctissimi Domini nostri absol-
uit atque exemit.

§. III. Deinde vt Apostatandi opportuni-
tas Regularibus præcipiatur, statuit, vt de
cætero nullus permittatur ad arctiorem
Religionem transire, nisi prius superiori legi-
time constiterit, eam Religionem paratam
esse illum recipere, qui licentiam petit, tum-
que regularis recta se transferat ad arctio-
rem, quod vt re ipsa adimpleatur idem Su-
perior omni studio, at diligentia inuigil-
let.

§. IV. Rursus statuit, vt fugitiui, & Apo-
statae, siue habitum Regularem deferat, siue
non, possint, ac debeant ab Episcopo loci,
vbi moram trahunt in carceres conici, ac
superioribus Regularibus consignari. Secun-
dum Regularia instituta puniendi, vtque ip-
si quoque superiores teneantur eos perqui-
rere, ad Religionem reducere, atque effi-
cere vt apprehendantur, saluatamen in om-
nibus facultate ordinariis locorum attributa
Decreto Concil. cap. 3. sess. 6.

§. V. Quod si Apostatae huiusmodi citra
mõtes intra quatuor, vltra montes vero in-
fra octo menses à præsentis decreti publica-
tione inchoandos, sua sponte ad suam quis-
que Religionem redierit, tum pœnarum
omnium ipsis propter Apostasiam inflicta-
rum aut infligendarum, remissionem atque
impunitatè assequantur, ita tamè, vt debeant
à superiore absolutionem humiliter petere,
coram eo culpam fateri atque emendatio-
nem polliceri. Superior vero è contra beni-
gne illos teneatur, ab huiusmodi pœnis ab-
soluere à paterna charitate complecti.

§. VI. Ad hæc, vt imposterum à Religio-
nibus nullus legitime professus eiici possit,
nisi si vere incorrigibilis minime censeatur,
nisi non solum concurrant ea omnia quæ ad
hoc ex iuris communis dispositione requi-
runtur, sublatis hac in parte statutis, & con-
stitutionibus cuiuscumque Religionis, &
ordinis etiam à sede Apostolica approbatis,
& confirmatis, verum etiam vnus anni spa-
tio in ieiunio, & pœnitentia probetur in
carceribus, proindeque Religio priuatos
habeat carceres in qua licet saltem Prouin-
cia elapso saltem anno si nihilominus non
resipuerit, sed animo induratos in sua per-
tinacia

tinacia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eiici tandem possit, sed ab ipsomet generali tantum de Concilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in singulis capitulis vel Congregationibus Generalibus; tumq; non nisi instructo secundum eorum styllum & constitutiones processu, & plene probatis causis expulsionis ad sacrorum Canonum præscriptum. Interea tamen vsque, ad primum generale capitulum seu Congregationem proxime celebrandam, si quempiam ex iustis, & necessariis causis expellere oportebit, eiectione fieri possit à generali cum Concilio, & assensu sex patrum, vt supra quos idemet Generalis eligere debeat intra quatuor menses à præsentis decreti publicatione; seruata tamen in reliquis forma superius præscripta.

§. VII. Sic vero eiectione, quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint; proindeque Generalis illicò expulsionis sententiam eidem ordinario notificare teneatur.

§. VIII. Cæterum sacra Congregatio Religionum superiores serio admonet, ac per Iesu Christi viscera obtestatur, vt memores paternæ charitatis, & mansuetudinis quam profitentur, nihil intentatum relinquunt, vt lucrentur animas fratrum suorum fere in profundum malorum delapsas, antequam grauissimum atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idque eo magis quod subditorum sanguinem qui ex malo negligentium & sui officij immemororum Prælatorum regimine peribunt. Dominus noster Iesus Christus in supremo Dei iudicio de eorundem Prælatorum manibus sit requisiturus.

§. IX. Præterea statuit, vt idem superiores nemini ex religiosis expulsis literas testimoniales concedant, illos ad sedem Apostolicam reuocantes, vel iubentes aliam ingredi religionem.

§. X. Item, vt eiectione extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum sublata ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi.

§. XI. Ac postremo censuit, esse inuandam, & suæ beatitudinis auctoritate inuouat constitutionem fel. Rec. Gregorij Noni relata in c. fin. extra de regul. ac præterea declarat eam constitutionem in iis quoque vendicare locum; seruandamque esse; qui iusti, definitiue ac iuris ordine seruato expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidentis emendationis ex literis saltem te-

stimonialibus ordinarij, cuius contentiam in his literis concedendis sacra Congregatio serio enarrauit.

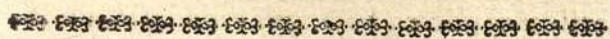
§. XII. Ne qua vero difficultas in supra scriptis decretis & ordinationibus exequendis suboriatur, sacra Congregatio, sanctissimo Domino nostro annuente, atque approbante, vniuersis Generalibus, Prouincialibus, Commissariis, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicariis & quibuscumque aliis superioribus, quibuscumque ordinum vel Congregationum, monasteriorum, conuentuum, Collegiorum, Domorum ac locorum regularium, vbique locorum existentium iniungit serioque mandat, vt illa diligenter obseruent atque obseruari procurent in omnibus cœnobiis, monasteriis, Collegiis ac domibus quorumcumque monachorum ac regularium vbique locorum existentibus, efficiantque, vt tam decreta suprascripta fel. recor. Clem. VIII. quam præsentis ordinationes in singulis eiusmodi locis his saltem in anno legantur in publica mensa.

§. XIII. Si quis vero ipsorum aduersus ea, quæ superius scripta sunt, vel eorum aliquid, quoquo modo facere vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat, priuationis officiorum, quæ tunc obtinebit, vocisque actiue, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa imposterum obtinenda, pœnaque huiusmodi sit sanctitati suæ ac sedi Apostolicæ reseruata, iisdem superioribus etiam generalibus & protectoribus illam moderandi, seu relaxandi, potestate penitus interdicta, & nihilominus sit irritum & inane quidquid secus à quoquam actum extiterit.

§. XIV. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, in fauorem quarumcumque personarum atque ordinum, tam mendicantium, quam non mendicantium, Congregationum, Monasteriorum, conuentuum, domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, nec non illorum etiam iuramento, Confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis & priuilegiis etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, vel titulo oneroso, vel in limine foundationis concessis, etiam Mari Magno seu Bulla aurea, aut aliis nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis seu extensionis

extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset; tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita, obseruata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ supradictis quomodolibet aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, specialiter & expresse sanctitatis suæ auctoritate derogat, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ die vigesima prima Septembris anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto.

De spoliis clericorum extra residentiam decedentium.

Extensionem etiam quoad Curiales, vide infra in Pauli V. constitu.

18. In eminenti, ubi plene notabo de materia,

Circa spolia, vide *constitut.* 48. S. D. N. Urban VIII. superni, *inf. tom. 4. §. 12.*

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

IN suprema militantis Ecclesiæ specula meritis licet insufficientibus diuina dispositione constituti, cunctos non solum vigilantia nostræ commissos dominicos greges, sed etiam singulorum pastorum suorum actus intensa nostræ mentis acie colluctantes, studium efficax operamque sedulam ad hoc omnino statuimus adhibere, vt quemadmodum operosum sacri concilij Tridentini progressum fideliumque exitum Domino cooperante præstitimus, ita sanctissima illius decreta, ipsorum præsertim, qui in Apostolicæ sollicitudinis partem vocati sunt Pastorum officium concernentia, non tepide neque dissimulanter, exequamur.

§. I. Sane licet in Concilio præfato saluberrima fuerit ordinatione decretum, quod omnes & singuli venerabiles fratres nostri

Patriarchæ, Primate, Archiepiscopi, & Episcopi & alij beneficiati apud Ecclesias sponfas suas residere teneantur, nonnulli tamen, (quod non sine animi nostri mœrore referimus) adeo sui, gregumque quos olim deperditos Saluator noster proprio sanguine redimere dignatus est, sibi creditorum oblitum sunt, vt etiã nunc, in alma vrbe, vel alicui commorantes & sacrosancta spiritualis matrimonij, inter eos suasque Ecclesias solemniter contracti iura confundentes, sponfas suas in longa quasi viduitate relictas, & prædictas Ecclesias quomodocumque sibi concessas inuisere, & apud illas, vt probos & prouidos Patres familias decet, residere non curent in perditionem animarum suarum, & subditorum suorum, ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum.

§. II. Nos hanc illorum contumaciam alicuius, etiam temporalis pœnæ metu, frangendam, seu conuincendam esse censentes, motu proprio, ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnibus, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, præfatis ac aliis quibuscumque, etiam quauis auctoritate, dignitate, gradu, vel præeminentia præfulgentibus dictas Ecclesias, in commendam vel administrationem, aut alio quouis nomine obtinentibus & aliis quibuscumque beneficiatis curam animarum habentibus, qui iuxta decreti super residentia in concilio prædicto promulgati tenorem personalem in suis Ecclesiis residentiam facere tenentur, in virtute sanctæ obedientiæ, vltra pœnas in dicto decreto Concilij contentas, etiam sub priuationis eorum, à regimine, & administratione Ecclesiarum suarum ac aliis nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis successoris nostri arbitrio imponen. pœnis distinctæ præcipiendo per Apostolica scripta mandamus, quatenus omni mora cessantes in eisdem suis Ecclesiis iuxta formam & tenorem dicti Concilij, personaliter residentiant.

§. III. Et nihilominus, si quos mandato nostro huiusmodi, quod absit, non parere contigerit ne etiam tales absentes, melioris in hac parte conditionis quam cæteri in suis Ecclesiis residentes existant, hac nostra perpetuo valitura sanctione per præfentes statuimus, & ordinamus, quod deinceps omnia, & singula mobilia, & immobilia etiam in vrbe, vel eius districtu, existentia, & semouentia, res & bona, iura, & actiones cuiuscumque qualitatis, & valoris, ac vbiicumque locorum consistant, ad Patriarchas, Primate, Archiepiscopos, & alios quoscumque, etiam quauis auctoritate

ritate, dignitate, gradu, & præminetia præfulgentes Ecclesias prædictas in titulum, vel commendam, siue administrationem, aut alios quouis nomine obtinentes, & alios quoscumque beneficiatos curam animarum habentes, qui extra prædictas Ecclesias ac Diæc. etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & iuxta decretum, & formam Concilij huiusmodi non residentes decesserint pertinentia & per illos suarum Ecclesiarum, ac quorumcumque Monasteriorum, Prioratum, Præpositurarum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum, cum Cura, & sine Cura sæcularium, & regularium, quæ illi quomodolibet obtinuerunt, ac fructum redditum, & prouentuum Ecclesiasticorum, necnon pensionum annuarum sibi super similibus fructibus, redditibus, & prouentibus reseruarum, & assignatarum occasione quæsita, etiam si facultatem specialem de illis, aut eorum parte restandi, & alias libere disponendi à nobis, & à quibuscumque aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus, & successoribus nostris, etiam cum clausulis, quod facultates huiusmodi euocari non queant, aliisque irritantibus decretis obtinuerint, & in vim illarum litterarum desuper confectarum, de rebus, & bonis huiusmodi iamque disposuerint, tanquam spolia ad Camera Apostolicam legitime pertineant.

§. I V. Liceatque dilectis filiis moderno, & pro tempore existenti Commissario nostro Generali, & suis dictæ Camera deputatis in euentum decessus huiusmodi solitum inuentarium super rebus, & bonis præfatis conficere, illaque prout de reliquis Clericorum spoliis fieri solet, ad dilecti filij nostri moderni, & pro tempore existentis Gener. Thesaurij manus redire, dictæque Camera applicare, cuiusuis licentia desuper minime requisita.

§. V. Ac facultates, & desuper confectas litteras prædictas, etiam motu, & scientia similibus, etiam in re compensam laborum, & obsequiorum, etiam nobis, & Ecclesiæ Romanæ dictæque sedi impètorum quomodolibet concessas, & etiam iteratis vicibus approbatas illarum omnium tenores præsentibus pro sufficièter expressis, & ad verbum insertis habentes in euentum obitus huiusmodi, etiam si in vrbe, aut eius districtu, vel alibi extra suas Ecclesias, & præfertur, contigerit, ex nunc, prout, extunc, & è contra in dictæ contumaciæ pœnam eiusdem potestatis plenitudine, & tenere, reuocamus, & cassamus, & annullamus, & tam eas, quàm earum prætextu quomodolibet pro tempore, condita, factaque testamenta, codicillos; legata donationis, & alias dispositiones, quas libet, etiam ad pias causas, vel in remunerationem seruitiorum, nulla, & inua-

lida, nulliusque roboris, vel momenti fore, neque cuiquam contra præsentium tenorem suffragari.

§. VI. Et sic per quoscumque iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, & S. R. E. Cardinales in quauis instantia, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliàs iudicandi & interpretandi facultate, iudicari, & definiri debere, ac quidquid secus à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit irritum & inane decernimus.

§. VII. Per hoc autem nostris, & Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum ordinationibus, reseruationibus, & decretis, quoad Prælatorum, & aliorum beneficiorum, etiam in suis Ecclesiis, aut Diocesi, residentiam, & ibi decedentium, quæ etiam ampliamus, & extendimus ad habentes Ecclesias in vrbe districtu ibique residentes, & decedentes, spolia Camera Apostolicæ applicata hætenus emanatis, nullatenus præiudicare, neque quicquam in eis alterare intendimus, sed ea in suo robore, vt antea manere volumus, præterquam, quod eos, qui in suis Ecclesiis iuxta formam prædicti Concilij resederint, & specialem licentiam testandi, habuerint hanc enim tantum saluam eis esse volumus, itaut Generalis licentia testandi eis, quamquàm residentibus minime suffragentur, sed sola speciali si quam habuerint tueris se possint.

§. VIII. Cæterum, vt præceptum, mandatum, statutum, ordinatio, reuocatio, cassatio, decretum, & alia præmissa præsentisque litteræ ad eorum, quorum interest notitiam deducantur, nullusque possit aliquam illorum ignorantiam prætere, vel excusationem allegare, sed illa perpetuo firma, & illibata permaneant, volumus, & mandamus, quod eadem præsentibus in Basilæ Principis, Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ nostræ valuis, ac acie Campi Floræ per aliquem excursoribus nostris affixæ, copia illarum ibi dimissa, ab ea die omnes perinde arctent, ac si illis personaliter intimatæ fuissent.

§. IX. Non obstantibus præmissis, ac in fauorem Curialium per fel. rec. Sixtum V. Leonem X. Iulium III. & quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam per nos editis, & approbatis, necnon aliis litteris, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1564. 7. Kalend. Decembr. Pontific. nostri ann. 5.

Anno à Natiuitate Domini 1564. indictione 7. die vero 4. mensis Decembris Pontificatus

tificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Pij diuina prouidentia Papæ IV. anno 5. retrospectæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe, ad valuas Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ dimissis in præfatis locis præsentium retrospectarum literarum copiis affixis, vt est moris per nos Iulium Parinum, & Bernardinum, Andream prælibati S. D. N. Papæ Cursores.

Sequitur extensio prædictæ prohibitionis etiam quoad ordinem Fratrum Minorum Sancti Francisci de Paula,

Vrbannus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. **A**LIAS à nobis emanarunt literæ tenoris subsequenti. Vrbannus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam. Commissis nouis per abundantiam diuinæ gratiæ pastoralis officij debitum postulat. &c.

Omittitur residuum huius constitutionis, quia est quæ præcedit.

§. II. Sed ne aliquis dubitare possit an fratribus prædictis, per præinsertas nostras literas huiusmodi, in illis verbis, etiam emissionis quarti voti, vel strictioris regulæ prætextu, transitus ad ordinem minorum sancti Francisci de Paula, nuncupatorum prohibitum sit.

§. III. Ideo pro maiori quiete, & conseruatione regularis obseruantie Congregationis Fratrum discalceatorum sanctissimæ Trinitatis huiusmodi dilectus filius Ioannes de Annuntiatione eiusdem congregationis Procurator, Generalis nobis humiliter supplicari fecit, vt in præmissis per aliquod opportunum declarationis nostræ ministerium prouiderè de benignitate Apostolica dignaremur.

§. IV. Nos igitur eundem, Ioannem Procuratorem Generalem, specialibus laboribus, & gratis prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis censuris, & pœnis à iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis si quibus quomodolibet enodatus existit ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum ferè absoluentes, & absolutos ferè censentes huiusmodi supplicationibus inclinati de venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardina-

lium, negotiis Regularium præpositorum Concilio tenore præsentium declaramus prohibitionem in præ insertis nostris literis contentam, & expressam, quod nimirum non liceat Fratribus discalceatis Congregationis huiusmodi post amissam in eam professionem ad alium ordinem seu Religionem præterquam fratrum Carthusianorum, vt præfertur transire comprehendere etiam Fratrum Minorum ordinem sancti Francisci de Paula.

§. V. Ac proinde omnibus & singulis Fratribus discalceatis eiusdem Congregationis sanctissimæ Trinitatis tam laicis quam cæteris choro deputatis explicite nominatim & expresse prohibemus ne de cætero sub prædictis, & aliis quibusuis prætextibus, & alias quam vt præfertur ad secundo dictum ordinem Fratrum minorum huiusmodi transire quoquomodo audeant seu præsumant.

§. VI. Decernentes si aliquis Religiosus ex prædictis discalceatis iam professus nouam professionem in prædicto eorundem Minorum sancti Francisci de Paula, vel in alio quomodolibet ordine quomodocumque nuncupato emiserit ultra pœnas in prædictis nostris literis appositis professionem huiusmodi, ipso facto nullam irritam & inanem nulliusque valoris, & effectus eodemque prorsus modo professionem per eosdem primo dictos Fratres in ordine Carthusianorum huiusmodi emissam absque licentia prius petita, & obtenta à superioribus prædictæ Congregationis Fratrum discalceatorum, sanctissimæ Trinitatis huiusmodi etiam ipso facto, nullam, irritam, & inanem nulliusque valoris, & effectus existere, & fore ac irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit, & attentarit.

§. VII. Non obstante, quod de iure communi concessum, est in capite licet de regularibus ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis ac prædictorum ordinum, & Congregationis huiusmodi etiam iuramento confirmatione, Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis Congregationi, & ordinibus huiusmodi illorumque quibusuis personis, & fratribus sub quibus his verborum tenore, & formis ac cum quibusuis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, & alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis confirmatis, & innouatis quibus omnibus, & singulis illorum omnium tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes illis alias in suo robore permanfuris hæc
vice

vice duntaxat, specialiter, & expresse derogamus cæterisque contrariis quibuscumque.

§. VIII. Volumus autem vt præsentium transumptis etiam impressis, & ministri generalis seu procuratoris Generalis Romanæ curiæ eorundem fratrum discalceatorum seu alicuius prælati vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ sigillo munitis, & notarij publici manu subscriptis eadem prorsus fides adhibeatur, qua præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris. 4. Aprilis 1737. Pontificatus nostri anno decimo quarto.

De residentia Episcopali residentiumque priuilegiis, & non residentium pœnis.

Hoc idem postea decreuit etiam Concilium Tridentinum in sessione 6. cap. 1. & sess. 23. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. & ampliorem dispositionem fecit contra omnes curatos hic idem Pontifex, infra in constitutione 91. in suprema, quibus alias quoque pœnas imposuit; ibi videas.

PIVS EPISCOPVS,

Seruus seruorum Dei, Ad futuram rei memoriam.

DE salute gregis Dominici nobis ex alto commissi, attentius cogitantes, ad ea libenter intendimus, per quæ grex ipse continua suorum cum eo residentia Pastorum, præseruetur à noxiis, & in deuium prolapsus, ad rectitudinis tramitem reducatur vt Pastores ipsi, residentiam ipsam, prout tenentur, commodius facere, ac circa ipsius gregis curam licentius, ac feruentius inuigilare, & illum ab errorum præcipitiis præseruare, ac in fide orthodoxa, & deuotione nostra continere valeant, opem & operam efficaces impedimus, prout rerum, & temporum qualitate pensata conspiciamus in Domino salubriter expedire.

§. I. Hinc est, quod nos motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, vniuersos, & singulos venerabiles fratres nostros Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, ab Ecclesiis, & diocesis suis absentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interdicti ingressus Ecclesiæ pœna, eo ipso, atque alia declaratione incurrenda districte, præcipiendo monemus, vt omnibus postpositis quanto citius in Romana curia videlicet, moram trahentes, intra vnum; extra eam vero in

Italia intra duos, extra vero Italiam existentes intra quatuor menses à die publicationis præsentium in locis infra scriptis faciendam computandos, se itineri committere, & legitimis itineribus ad Ecclesias, seu dioceses suas proficisci, & se esse personaliter conferre, ac ibidem vt tenentur residere, & Pastorale officium exercere debeant.

§. II. Si quis autem à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana seu Cathedrali Ecclesia sibi quocumque titulo, nomine seu iure commissa, quacumque illi dignitate, gradu, & præminentia præfulgeant, legitimo impedimento, seu iustis, & rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam diocesim morando abfuerit quartæ partis fructuum vnus anni, Fabricæ Ecclesiæ, & pauperibus loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum pœnam ipso iure incurrat. Quod si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseverauerit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam, eo ipso amittat, crescente vero contumacia ac seueriori sacrorum Canonum censuræ subiiciatur, Metropolitan. suffraganeos Episcopos absentes Metropolitanum vero absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ ipso iure incurrenda in fratres, menses per literas, vel nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur qui in ipsos absentes, prout cuiuscumque maior, vt minor contumacia exegerit suæ supremæ sedis auctoritate animaduertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sicut in Domino nouerit salubriter expedire.

§. III. Eosdem autem Patriarchas, Prælatos, Archiepiscopos, & Episcopos mandatis nostris parentes, & apud suas Ecclesias seu in earum diocesi personaliter residentes specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes vt liberius, & commodius eorum officium fungi valeant, eis & eorum cuilibet vt quando residerint etiam prætextu quoruncumque delictorum, & excessuum atrociorum etiam hæresis, & læsæ Maiestatis criminum per eos quomodolibet commissorum ad comparandum personaliter in Romana curia, per quoscumque iudices ordinarios vel delegatos etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinalis nisi vigore specialis commissionis manu nostra vel Romani Pontificis pro tempore existentis signatæ trahi, aut citari non possint nec debeant atque aliter facta citationis, & censuras in eis appositæ ac inde sequuta quæcumque nulla, & irrita, ac nullius roboris, & momenti fore ac eos minime afficere statuimus, & ordinamus.

§. IV. Nec non eos, & eorum quemlibet

ab omnibus, & singulis decimis, subsidiis, & aliis oneribus ordinariis, & extraordinariis quomodolibet nuncupatis, per nos, & successores nostros Rom. Pōt. pro tēpore existētes ad sedē Apost. etiā motu proprio, & ex certa sciētia ac etiā cōsistorialiter etiā ad instantiā Regū, & Principū quomodolibet, & ex quavis etiā quantūvis, vrgētissimo, iustissima, ac pia, & necessaria causa, etiā pro defensione fidei Catholicæ, ratione dictarū Ecclesiarum nūc, & pro tēpore impositis, illorūq; solutione auctoritate Apost. tenore præsetiū, ex simili assistētia penitus, & omnino eximimus, & liberamus, nec ad id à dilectis filiis modernis & pro tēpore existentibus S.R.E. Camer. nec non Cam. Apost. thesaurario, Præsidentibus, & Clericis, ac decimarū subsidiariorum, & aliorū, onerum huiusmodi Collectoribus, & subcollectoribus, seu exactoribus, & Commissariis, ad id pro tēpore deputatis etiā vigore quorūcūq; priuilegiorum, indultorū, & literarū etiā præsentibus derogatiū, ac illarū totū tenorē de verbo ad verbum exprimētium, eis quomodolibet concessorum, & cōcedēdorum, cogi seu cōpelli, & ob nō solutionē huiusmodi aliquas sententias, cēsuras, & pœnas incurrere posse decernimus, illiusque quibusuis aliis, in virtute Sæctæ obediētix, & sub nostræ indignitatis, nec non excōmunicationis, aut ius pēsionis, ac priuationis suorū officiorū, & beneficiorumque obtinēt, & pro tempore obtinebunt, eo ipso incurrēdi pœnis, ne eosdē Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas sic in dictis Ecclesiis, vel earū Diocēsesibus residētes, quādiu in illis resederint, vt præfertur, ad solutionē decimarū, subsidiariorū, & onerū præfactorū, cogere ac propter illorū nō solutionem excōmunicationis aut alias sentētias, censuras, & pœnas promulgare quoquomodo, audeant, seu præsumant districtius inhibemus.

§. V. Et in super eisdē Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & Patriarchis sic vt præmittitur residentibus, vltra priuilegia, & indulta, eis per quoscumque Romanos Pont. Prædecessores nostros, ac sedē Apost. & Gener. Cōcilia, & Cancellariæ, Apost. Regulas cōcessa, quæ in suo robore permanere volumus, tāquā à dicta sede delegati in quibuscūque ciuil. criminal. vel mistis causis, cōtra quoscūq; clericos, sæculares particulares, ac etiā extra eorū monasteria, seu regularia loca, degētes regulares quomodolibet exēptos auctoritate nos procedere, & causas ipsas cognoscere, sineque debito terminare, ac quidquid terminauerit exequi, & obseruari facere, ipsosq; exēptos pro tēpore delinquentes, iuxta eorū excessus, & delicta, punire, corrigere, & omnē Iurisdictionē in eas exercere, omniaq; alia, & singula in præmissis, & circa ea, quomodolibet necessaria, & opportuna,

Tom. I I.

quæ nosmet facere, exercere, & exequi libere, & licite valeant, plenam, & liberam licentiam, ac facultatem auctoritate, & tenore prædictis concedimus, & indulgemus.

§. VI. Decernētes ab eorū ordinat. & decretis, ante definitiuā sentētia, vel vim, definitiuæ habētē, & vbi agetur de morū correctione, nullatenus etiā ad nos, & sedē Apost. appellari posse, & nihilominus per appellationes quoscumq; cōtra præsentiu tenorem quomodolibet, interpositas minime causas deuolui, aut etiam per qualuis inhibitiones, etiā cū quibusuis censuris, & pœnis eis à quibusuis iudicibus ordinariis, vel delegatis forsā faciēdas, illarū vltiorē cognitionem, & expeditionē, & vbi de morum correctione agetur etiam legitimam executionem minime impediri aut censuris, & pœnis, huiusmodi ligari aut irritari censere.

§. VII. Sicq; in præmissis omnibus, & singulis per quoscumq; Metropol. aut alios iudices, & commissar. etiā Præl. Apost. auditores & S.R.E. Card. sublata eis aliter, iudicandi, & interpretandi, aut definiendi potestate, iudicari, definiri, aut interpretari vere, nec non irritum, & inane quidquid secus à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§. VIII. Mandantes venerabilibus fratribus nostris Feldren. & Pisaurien. ac Amerin. Episcopis per Apostol. scripta, motu simili, quatenus ipsi vel duo, aut vnus eorum per se vel alium, seu alios præsentis litteras, & in eis cōtenta, quæcumque vbi, & quādo opus fuerit, & quoties pro parte eorundem Episcoporū, Archiepiscoporum, Primatum, & Patriarcharum seu alicuius eorum desuper requisiti fuerint solemniter publicantes, eisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistētes faciant eadē auctoritate nostra illos, eorū singulos omnibus, & singulis præmissis pacifice frui, & gaudere non permittentēs eos desuper per eosdem Cameratiū, Thesaurarium, Præsidentes, & clericos nec non Collectores, & subcollectores, & exactores, & commissarios præfatos, sed quoscumque alios, quomodolibet indebite molestari. Contradiētores quoslibet, & reueles per similes censuras, & pœnas Ecclesiasticas ac alia opportuna iuris, & facti remedia appellatione proposita compescendo, nec non legitimis super his habendis seruatis processibus, censuras, & pœnas ipsas etiam iteratis vicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis.

§. IX. Non obstantibus fel. rec. Bonif. VIII. prædecessoris nostri de vna, & Conc. General. de duabus dictis, dūmodo vltra tres dietas, aliquis auctoritate præsentium ad iudiciū non trahatur, & aliis constitutionibus, & ordinationibus Apost. à quibusuis Camera

ccc

præfata

præfata statutis, decretis, & declarationibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, necnon priuilegiis, indultis, exemptionibus etiam mari magno, aut alias nuncupatis, cōseruatorum deputationibus, & eorū ac aliis inhibitionibus, quibus dicti Episc. Archiep. & Patriarchæ deferre minime teneantur, sed illis reiectis, ac nō obstantibus, in dictis causis, vt præfertur, procedere, & illas iure debito terminare possint ac litteris, Apost. eiusdem Cam. Camer. Thesaur. Præsid. Cler. de Collector. & subcollect. & Commissar. ac exēptis necnon Regibus, & Principibus præfatis, ac dilectis filiis, Archipræsbyt. & Capit. Ecclesiæ nostræ Later. necnō Hospit. nostro S. Spir. in Saxia de vrbe & quibusvis aliis sub quibuscumq; tenoribus, & formis, ac cū quibusvis clausulis, & decretis etiā motu, & sciētia similibus cōcessis, approbatis, & innouatis quibus omnibus, etiā si pro illorū sufficiēti derogatione de illis, eorūmq; totis tenoribus specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autē per clausulas Gener. idem importantes mētio, seu quæuis alia expressio habēda, aut aliqua alia exquisita forma, ad hoc seruāda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro sufficiēter expressi habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dūtaxat specialiter, & expresse derogamus, & quæ aduersus præmissa, nemini suffragari posse volumus contrariis, quibuscumque, aut si Patriarchis, Præmatis, Archiepiscopis, & Episcopis, vel quibusvis aliis communiter, vel diuisim ab eadem, sit sede indultū, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, non possint per Litteras non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum indulto huiusmodi mentionem.

§. X. Et quia difficile foret præsentibus litteras ad singula in quibus fides, forsā faciēda foret, loca deferri volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod earum transumptis manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius Curie Ecclesiasticæ, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis eadem prorsus fides adhibeatur, in iudicio, & alibi vbi opus fuerit, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. II. Quodque publicatio præsentium cum dimissione copiarum, in valuis Basilicæ, Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ eosdem præfatos, & eorum singulos etiam à dicta curia absentes sicut præfertur, monitos, arctet, & afficiat perinde ac si præsentibus litteris eis, ac earū cuilibet personaliter intimatæ forent.

Nulli ergo, &c. Dat. Romæ, apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Domini-

cæ 1560. pridie Nonas Septemb. Pont. nostri anno primo.

Anno à natiuitate Domini 1560. indict. 3. die vero 13. mensis Septembris Pontificat. Sanctissimi in Christo Patris & D.N.D. Pij diuina prouidentia Papæ IV. Ann. retrospectæ litteræ, affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt Rom. in locis retro scriptis dimissis ibidem copiis affixis, iuxta illarum formam, & tenorem per nos Iacob. Carra, & Bernardinum, Andreutium præfatos. S. D. N. Papæ Cursores.

Ex Basilio Poncio lib. 7. de impedimento disparis cultus cap. 48. num. 23.

Gregorius, &c. Quoniam sæpè cōtingit multos vtriusque sexus infideles post contracta gentili ritu matrimonia ex Angola, Æthiopia, Brasilia, & aliis Indicis Regionibus ab hostibus captos à propriis finibus, & propriis coniugibus in remotissimas regiones exterminari adeo, vt ipsi captiui, & qui in patria remanent, si postea ad fidem conuertantur coniuges infideles tam longo interuallo disiectos, an sine contumelia creatoris secum habitare velint, vt par est, monere nequeant: vel quia interdum ad hostiles, & barbaras Prouincias ne nunciis quidem accessus pateat, vel quia ignorant prorsus in quas regiones fuerint transacti, vel quia itineris longitudo magnam afferat difficultatem. Idcirco nos attendentes huiusmodi connubia inter infideles contracta, vera quidem non tamen adeo rata censi, vt necessitate suadente dissolui non possint, singulis dictorum locorum ordinariis, & Parochis, & Præsbyteris Societatis Iesu ad confessiones audiendas ab eiusdem Societatis superioribus approbatis, & ad dictas Regiones pro tēpore missis, vel in illis admittis, cōcedimus facultatem dispensandi, cum quibuscumque vtriusque sexus Christi fidelibus incolis dictarum regionum, & serius ad fidem conuersis, qui ante baptismum matrimonia contraxerant, vt eorum quilibet etiam superstitite coniuge infideli aliās tamen rite contrahere, & in eis postea, carnali copula consummatis, quoad vixerint, remanere licite valeant, dummodo constet, etiam summarie, & extraiudicialiter coniugem absentem moueri legitime non posse, aut monitum intra tempus eadem monitione præfixum, suam voluntatem non significasse. Quæ quidem matrimonia etiam si post ea matrimonia innotuerit cōiuges priores infideles suā voluntatem iuste impeditos declarasse non potuisse, & ad fidem etiam tempore transacti secundi matrimonij conuersos fuisse, nihilominus rescindi nūquam debere

debere, sed valida, & firma esse, &c. Hactenus Gregor. XIII.

*Clemens VIII. Venerabili Episcopo
Ciuuitatensi.*

Venerabilis Frater salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecisti, apud nonnullos istius Diocesis Ciuuitatis populos inoleuisse abusum quendam in festo S. Marci Euang. quodie taurus quidam ferocissimus publice ad missam, & processionem à vicinis producitur Marc. nomine Candelam, & panem in cornu gestas, magno sane, cum diuini honoris, & animarum periculo: cum ipsimet belluæ à fœminis præfertim, ac reliqua vulgi multitudine, quasi è cœlo à Deo, vel à Sancto Marco ad processionem Missæ veneratio, ac diuinus cultus tribuatur: ad quod periculum quoniã, & hæc scandala, atque incõmoda accedunt: primum Gentilica illa superstitio affinis, ac simillima idololatriæ, deinde etiã mortis discrimen, tum diuinæ virtutis, ac miraculi cuiusdã efflagitatio in mãsuefaciendo animali sua natura feroci, præter fœdissimas tẽplorũ conspurcationes, turbarumque inter diuina officia excitationes, & risus per omnia Ecclesiarum loca dissolutos. Tu propterea pro tua in Deum pietate, ac Pastoralis vigilantia abusum prædictum tanquã à Religione Christiana alienum tollere atque abhorre, desideras, sed cum homines illi plus nimio, & cõtra quam Christianos decet, nefandæ superstitiõni suæ indulgentes, & appellationibus, & inhibitionibus violenter se tueantur ac defendant: Nobis humiliter supplicari fecisti, vt in præmissis prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur fraternitatis tuæ solertiam, & Religionẽ summo pere in Domino commédantes, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Card. Cõgreg. Sacror. rituum sententia supra dictum abusum, tanquam Ecclesiasticæ pietati, nec non etiam sacro ritui aduersante, & detestabilem iis nõ locis, in quæ hucusque irrepfit, funditus tollendum, atque abolendum esse, statuimus & ordinamus, ac fraternitati tuæ, per præsentem committimus, & mandamus plenã, & amplã super hoc tibi facultatem, & auctoritatẽ concedentes, vt abusum prædictum, ex omnibus, & quibuscumque locis tuæ Dioc. Ciuitat. appõsitis iuris, & facti remediis aliisque Ecclesiasticis censuris, & pœnis, tollere, ac funditus abolere omni, & quacũq; oppositione, recursu, ac inhibitioni, positis, & reiectis, auctoritate nostra cures, & cum effectu facias. Non obstãtib; præmissis, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque. Dat. Rom. apud S. Petr. sub annulo Piscatoris, die 10. Martij ann. 1598. Pont. nostri anno 7.

Marcus Vestrius Barbianus.

Tom. II.

Reformatio Generalis Prælatorum Ecclesiasticorum, eorumque officialium, ac familiarium, & aliorum.

Leo Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam Saro - sancto approbante Concilio.

Suæ dispositionis arbitrio, quo cœlestia pariter, & terrena ineffabili prouidentia disponuntur in sublimi B. Petri solio Christi vnigeniti Dei filij gerentẽ vices in terris Rom. Pont. decet imprimis pro cura, & salute Dominici gregis sibi diuinitus commissi prouidi exercere pastoris officium.

§. I. Quare pro dicti pastoralis officii sollicitudine, cum Ecclesiasticã disciplinã, ac per omnes fere Christi fidelium gradus, bene recteque viuendi regulã temporũ difficultate, ac hominũ malitia, licentiãq; & impunitate in deterius ita labi, diffluere, aberrareq; longius à recta via animaduertimus, vt nisi prouida corrigatur emendatione in varios errores securitate peccandi quotidie magis incidere moreque obortis publicè scandalis prorumpere sit verendum.

§. II. Cupientes igitur, quatenus nobis ex alto permittitur, ea iam nimum inualescencia mala corrigere ac plerãq; in pristinã Sacrorum Canonum obseruatiã reducere, ac melius iuxta S. Patrũ instituta dante Domino, reformare, eaq; omnia sacro approbãte Later. Conc. à fel. rec. Iulio PP. II. prædecessore nostro inter alia propterea incepto & per nos cõtinuato salubriter moderari, vt ab his sumamus exordium, quæ præ nunc magis expedire videntur, & quæ sæpè per singulas ætates neglecta magnã Christianæ Religioni attulere pernitiẽ, & in Ecclesia Dei maxima scãdala pepererunt à promotionibus scilicet ad Eccl. dignitates cõstituimus exordiri.

§. III. Cũ piæ mem. Alex. PP. III. prædecessor noster etiã in Lateran. Cõcil. decreuit, vt ætas, morum grauitas, ac literarũ scientia in personis promouendis in Episcopos, & Abbates diligenter, inquinantur, nihilque magis Dei Ecclesiæ officiat, quam cum immeriti assumuntur Prælati ad regimẽ Ecclesiarum, propterea in promotionibus Prælatorũ, quarum à Rom. Põt. magna ratio haberi debet, eo præsertim, quod de promotis per eos ad Ecclesias, seu Mon. in extremo iudicio rationẽ Deo reddituri sunt, statuimus & ordinamus, vt deinceps perpetuis futuris temporibus Patriarchalibus Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis, & Monasteriis pro tẽpore vocãtib; de personis iuxta præfati Alexandri constitutionẽ, ætate matura, grauitate morũ, literarũque sciẽtia præditis, non ad alicuius instantiam per cõmendã, & administrationẽ, seu cõseruationem, aut alio

ac Cathedralibus Ecclesiis, & Monasteriis quouis modo prouideatur, nisi ratione utilitatis Eccles. prudentiæ, nobilitatis, probitatis, experiētiae, atque curialitatis antiquæ cū cōpetēti literatura & in sede Apost. merito-rū, aliter visū fuerit faciēdū. Idēque in electis, & postulatis, quorum electiones, & postulationes per sedem Apostolicam admitti consueverint volumus obseruari.

§.IV. Et si de minoribus ætate 30. annorū, Ecclesiis aut Monasteriis huiusmodi contigerit prouideri, non dispēsetur cū eisdē, vt Ecclesiis citra 27. ætatis annum, Monasteriis vero citra 22. præesse valeant.

§.V. Quinimmo vt accuratius diligētiusque idoneæ personæ promoueantur, statuimus vt Cardinalis, cui electionis, postulationis aut prouisionis Ecclesiæ, seu monasterij relatio cōmittetur, antequā in sacro cōsistorio, vt moris est referat cōmissionē examinis ac relationis huiusmodi sibi datā, vni cuiuslibet ordinis antiquiori Cardinali in ipso cōsistorio per seipsū, vel si ea die qua sibi cōmissionis onus iniūctū fuerit, cōsistoriū non fuerit, per Secretariū suū, aut aliū quemlibet, ex suis domesticis familiaribus, notā illā facere debeat, qui tres priores aliis quā primū sui ordinis Card. eā significare teneatur, negotiūmq; electionis administrationis, postulationisue, aut promotionis sūmarie, & de plano per se ipsū dictus relator examinet, et si qui contra dixerint, his vocatis, idoneos, graues, & fide dignos testes, et si expediens, opusve fuerit, alios ex officio assumere, processusque, & iura huiusmodi relationis, vna cū dictis testiū die faciēdæ relationis secūdū ad cōsistoriū deferre debeat, neque vllō modo referat, si præsens in curia promouendus maiorē Card. partem antea nō adiuberet, vt quæ à referente Collega sint Card. partē antea nō adiuuerit, vt quæ à referente Collega sint Cardinal. audituri, oculata fides, quantum ad personam, promouendi attinet, cognoscere possint.

§.IV. Promotus vero eosdem Cardinales qui præsentis in curia fuerint, ex antiquo more, consuetudineque laudabili quā primū visitare teneatur, quem quidem morem laudabilemque consuetudinem innouamus ac inuiolabiliter obseruari mandamus.

§.VII. Et quoniam Episcopalem dignitatē tueri illæsam, & ne improborū impugnationibus aut accusatiū calūniis passim pateat muniri par est. Statuimus vt nullus Episcopus, aut Abbas quouis instāte ac requirente nisi sibi copia, & facultas legitime defensionis permittatur etiā si crimina fuerint notoria diligenterque partibus auditis causa plenarie probata fuerit, priuari valeat.

§.VIII. Neque aliquis Prælati inuitus, nisi aliis iultis efficacioribusque rationibus

& causis transferatur, iuxta formam ac decretum, Concilij Constantien.

§.IX. Et quoniam ex commendis monasteriorum vt magistra rerum experientia sæpius docuit, monasteria ipsa tam in spiritualibus, quam in temporalibus grauitè læduntur, quippe quorum ædificia partim commendatariorum negligētia partim auaritia, vel incuria collabantur, & in die diuini cultus in his magis diminuitur, passimque obloquendi materia personis præsertim sæcularibus præbetur nō absque dignitatis Apostolicæ sedis diminutione, à qua commendæ huiusmodi proficiscuntur, vt eorum indemnitati salubrius consulatur; volumus ac sancimus, vt cū illa per obitum Abbatū, qui illis præerāt, vacauerint nullo pacto cuiquam possint commendari (nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ sedis, & ad occurrendum malitiis illam impugnantium pro tempore qualitate aliter nobis de Fratrum nostrorum consilio, sum fuerit expedire, sed de persona idonea iuxta præscriptam constitutionem eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, prout decet, præfuturi sint.

§.X. Ea vero monasteria quæ commendata fuerint, cum per eorum cessum, vel decisum, quibus erant commendata commendæ huiusmodi cessauerint, Cardinalibus dūtaxat, ac personis qualificatis, & bene meritis cōmendari possint, ita tamē quod eorum Monasteriorum commendatarij, quibus ea de cætero cōmendata fuerint cuius vis dignitatis, honoris, & præminentiae, existant, etiam si Cardinal. honore, & dignitate fungantur si mensam habuerint separatam, ac seorsum à mensa conuentuali, quartam suæ mensæ partem pro instauratione fabricæ, seu pro ornamentis vestibus, ac paramentis emendis, sarcindisque aut pauperem alimonia, aut sustentatione, vt maior exiget, ac suadebit necessitas. Si vero mensa fuerit cōmunis, tertiā omnium fructuum dicti monasterij sibi commendati partem pro supra dictis oneribus supportantibus, & sustentatione Monachorum omnibus aliis deductis oneribus impartiri teneantur ac literæ, quæ super monasteriorum huiusmodi commendis expedientur, cum clausula hoc ipsum specificè exprimente debeat expediri, alioquin si aliter expediantur, nullius sint roboris vel momenti.

§.XI. Et quoniā Ecclesiis huiusmodi absq; aliqua fructuū diminutione prouideri debet vt tam dignitati Præsidiū, quā Ecclesiarū, & ædificiorum necessitati consulatur. Decernimus pariter, ac statuimus, vt super earundē Ecclesiarum fructibus pēsiones minime reseruetur, nisi ex resignationis causa, aut etiā alia quæ in secreto nostro cōsistorio iusta probabilis, & honesta habita fuerit.

§.XII.

§. XII. Statuimus quoque, vt de cætero Parrochialis Ecclesiæ, ac dignitates maiores & principales, aliæque beneficia Ecclesiastica, quorum fructus, redditus, & proventus ducentorum ducatorum auri de Camara secundum communem æstimationem valorem annuū non constituunt, vel attingūt, necnon Hospitalia, Leprosaria, Xenodochia cuiuscumque valoris, quæ ad pauperū vsū, & alimoniam instituta sunt S. R. E. Cardin. non commendentur, aut alio quouis titulo conferantur, nisi per obitum familiarū nostrorum vacauerint, quæ illis cōmēdari possint, vt illa ad illarum personarū sibi gratarū, & idonearum commodum, infra sex mēses dimittere teneantur, quibus etiam, quoad beneficia ad quæ haberent regressum præiudicare non intendimus.

§. XIII. Ordinamus etiam ne Ecclesiarū, ac quorumcumque Monasteriorum, & militarium membra à suo capite, quod est absurdum, absque legitima, & rationabili causa disfiungantur, aut separentur.

§. XIV. Vniones perpetuæ præterquam in casibus à iure præmissis, vel sine rationabili causa, nequaquam fiant.

§. XV. Dispensationes autē ad plura incōpatibilia vltra duo nisi qualificatis iuxta formā iuris cōmunis non concedantur, nisi ex magna, & vrgenti causa, & personis cuiuscumque Parrochiales Ecclesias, & earū perpetuas Vicarias, ac dignitates maiores, & principales, etiā per viā vnionis, vel cōmendæ ad vitā vltra quatuor obtinētibus, ex nūc terminū duorum annorū præfigimus, vt interim, quatuor tantū ex eis retentis, reliquas dimittere teneantur, & beneficia dimittēda huiusmodi resignari valeant in manibus ordinariorū, ad effectū, vt de illis prouideatur personis per eos nominādis, quacūque reservatione etiā Generali, etiam ex qualitatibus resignatiū personarū resultante nō obstāte, quo elapso termino, nisi dimiserint, omnia vacare cēseantur ac possint libere, vt vacātia impetrari, talesque præterea retinentes pœnas, extrauagantis, execrabilis, recolēdæ memoriæ Ioan. PP. XXII. etiā prædecessoris nostri incurrāt, itē statuimus, vt speciales reservationes quorumcumque beneficiorum ad cuiusuis instantiam nomine concedantur.

§. XVI. Et cum S. R. E. Cardin. cæteros omnes in ipsa Ecclesia post Sum. Pont. honore, ac dignitate præcedāt conueniens ac debitum est, vt vitæ munditia, ac virtutū splendore cunctis præfulgeant. Quapropter non modo hortamur eos ac monemus, verū etiā statuimus, & ordinamus, vt de cætero quilibet Card. pro tēpore existens, iuxta doctrinā Apostoli, ita sobrie, caste, ac piē viuat, vt nō solum à malo, sed ab omni etiam specie mali abstinens coram homines luceat, Deumque

imprimis operibus honorificet. Sint omnes vigiles, ac diuinis officiis Missarūque Celebrationibus intēti, habeātque Capellas suas in loco honesto, prout facere consueuerūt, sitque eorū domus, familia, mēsa, supellexque non fastu, aut pōpa, neque superfluis rebus, neque aliquo modo reprehensibilis, ne peccādi excedendique modum licētia inde nascatur, sed vt æquum est, modestiæ, & frugalitatis speculum dici mereantur, illis itaque sint contenti, quæ sacerdotale præ se ferant modestiam, ac Prælatos, & quoscūque alios insignes viros ad Romanam curiā venientes, benigne honorificeque, tã publicè quàm priuatim, tractent, & apud nos successores nostros gratiosè liberalitèrque eorum negotia commendata suscipiant.

§. XVII. Præterea ministerium indecorum Episcoporum, prælatorumque in domibus non habeant, ne cæteros præ eis distincti, & Sacro caractere insigniti, in vilia descēdāt ministeria, passimque Pastoralis Officij contemptum inducant. Eos itaque quos, vel nunc habent, vel impostero sunt habituri, honorifice, vt fratres, ac iuxta eorum status condecetiam tractent.

§. XVIII. Cumque Rom. Pont. communi omnium Christi fidelium patri assistāt, personarum acceptatores, vel aduocatores eos fieri, valde inconueniens est, propterea statuimus ne parcialitatem suscipiāt aliquam, neque Principū, aut communitatū, vel quorumcumque aliorum contra quemquā, nisi quātum iustitia, & æquitas postulat, eorumque dignitas, & conditio requirit, promotores, aut defensores fiant, sed à priuata omni passione seiuncti sedandis, & cōponendis inter quoscumque litibus omni diligentia vacent incumbantque, Principū, & quorumcūque aliorum, ac præsertim pauperum, & Religiosorum iusta negotiatio promoueat affectu oppressos & iniuste grauatos iuxta vires suas, & officij debitum adiuuent.

§. XIX. Tituli sui loca, si præsentis in curiā fuerint personaliter, si vero absentes, per Vicarium idoneum semel saltē singulis annis visitet clericos, & populos Ecclesiarū titulo suo subiectarum cum diligentia inquirāt vigilētque circa cultum diuinū, & bona dictarū Ecclesiarum mores qui imprimis, & vitā clericorum & parochianorum solerter exploret, quosque, omnes & singulos ad recte, honesteque viuendum paterno moneant affectu. Pro augmento autem diuini cultus, & salute animæ suæ, quilibet Card. vel in vita, donet, vel in mortis articulo relinquat suo titulo, quantum sit satis ad Præsbyterum, vnum commode ibi sustentandum, vel si Ecclesia indigeat reparatione, vel alia subuentione tantum illi relinquat, vel donet, quantum conscientiæ videbitur.

§. XX. Et cum minime deceat, affines, & consanguineos præsertim bene meritos, & ope indigentes negligere, sed illis prouidere iustum & laudabile sit, non propterea tamē, vel beneficiorum multitudine, vt Ecclesiasticis redditibus, ita eos impleri conuenire arbitramur, vt cæteri damnū ex huiusmodi largitionis intemperantia patiantur & inde scandala nascantur statuimus, itaque vt Ecclesiarum bona temere non effundant, sed ea in piis & sanctis operibus exponant, quorum causa magni & optimi redditus per sanctos Patres statuti, & ordinati fuerunt.

§. XXI. Ædificia quoque possessiones, & iura quæcumque in statu conuenienti conferuent, & diruta instaurent, sicut ad bonorum Prælatorum & commendatariorum officium spectat.

§. XXII. Volumus etiam, vt Ecclesiis eisdem Cardinalibus Commendatis, etiam si Cathedralibus, Abbatialesve, aut Prioratus, vel quæcumque alia beneficia Ecclesiastica fuerint, absque omni prorsus excusatione procurent, ac omni conatu suo prohibeant debite seruiri. Cathedr. dignos & idoneos Vicarios, seu suffraganeos prout cōsuetudo fuerit cum digna & competenti mercede apponentes, reliquis autem sibi commendatis Ecclesiis, aut monasteriis de iusto Clericorum, vel Capellanorum, seu Religiosorum, aut monachorum Deo sufficienter, & laudabiliter seruentium numero prouidentes.

§. XXIII. Statuimus etiam, vt dicti Cardinales circa numerum familiarum, equorumque suis impensis alendorum magna vtantur circumspectione, ac diligenti prouidentia, ne maiorum numerum, quam sua facultas, conditio, ac dignitas patiatur habentes, luxus ac prodigalitatē vitio notari neue rursus auari, sordidique habeantur, si in magnis & amplis redditibus, paucissimis, victum præbeant, cum domus Card. patens hospitium, portusve ac refugium proborum, & doctorum maximè virorum, & pauperum nouitiorum honestarūque personarum esse debeat, sint igitur circa modum, & numerum tenendi prudentes, ac de familiarum qualitate imprimis curiosi, ne ex alienis vitiis turpem sibi contrahant, infamiae notam, vulgoque obloquendi calūniandique istas præbeant occasiones, & cū maximè prohibendum sit, vt non solum coram Deo cui primum placere debemus, sed etiā coram hominibus opera nostra probentur, vt cæteris exemplo ad imitandum possimus esse, ordinamus vt quilibet Card. se domus ac familiarum suarum optimum rectorem, præfectumque ostendat tam circa ea quam extrinseca omnibus apparent quam quæ

intus latent abscondita.

§. XXIV. Habeat itaque eorum quisque sacerdotes & Leuitas honestis vestimentis indutos, attentèque prouideat, ne quis in familia sua quoquomodo beneficiatus, & in sacris ordinibus constitutus, vestes propter versicolores, nec eo habitu vtatur qui ordini Ecclesiastico parum conueniat. Quare in Presbyteratus ordine constituti vestes colorum, quæ clericis à iure non prohibeantur deferre debeant, vsque ad talos saltem dimissas, & habentes dignitates in Cathedralibus, & Canonici etiam dictarū Cathedralium, ac primam dignitatem in Collegiatis habentes, & Cardinalium Capellani Missas celebrantes caputium deferre in publico teneantur scutiferis vero paulo supra talos concedantur. Parafrenarij, quia in assiduo sunt motu ministerioque funguntur laboriosiore, breuioribus ac magis expeditis vestibus vti possint, etiam si fuerint clerici dummodo in Præbyteratus ordine non sint constituti, ita tamen, vt ob honestate non discedant, sed ita viuant, vt mores Ecclesiasticis suis ordinibus non discrepent. Reliqui vero clerici temperate ac modeste omnia faciant, & tã ipsi clerici beneficiati, quã in sacris ordinibus constituti, comam neque barbã non nutriant, neque mulas, aut equos cum phaleris, ornamentisque ex velluto, aut serico factis habeant, sed eiusmodi rebus ex panno tantum, aut corio simpliciter vtantur. Si quis autem familiarium prædictorum contra fecerit, aut post tres menses legitima monitione præcedente, ac præsentium publicatione huiusmodi vestes prohibitas gestauerit in excōmunicationē incurrat, si vero infra tres alios menses non se correxerit à perceptione fructuum, ex beneficiis quæ obtinet suspensus intelligatur. Quod si per alios sex menses in huiusmodi pertinacia obstinatus permanserit legitima similiter monitione præcedente, beneficiis omnibus, quæcūque habet priuatus sit, & esse censeatur, eaque sit vacantia à sede Apostolica libere impetrari valeant.

§. XXV. Quæ omnia, & singula in nostris, & cuiuscumque Rom. Pont. pro tempore existentis Familiaribus, & similiter in omnibus aliis clericis beneficiatis vel in sacris ordinibus constitutis ac etiam curialibus locum habere volumus. Hoc vnum tantum excipio quod dicti nostri, & Rom. Pont. familiares, rubri coloris vestimenta gestare possint pro decentia, & consuetudine dignitatis Pontificalis.

§. XXVI. Et quoniam ad Cardinales maximè spectat, operum optimorum cura pro viribus laborabunt scire quæ Regionis hæresibus erroribusque ac superstitionibus contra veram, & orthodoxam fidem infectæ sint

sint, & ubi diuinorum mandatorum Ecclesiastica deficiat disciplina, quique Reges ac Principes seu populi libellis infestentur, vel infestari timeant. Hæc & huiusmodi scire, ac nouis, & Rom. Pont. pro tempore existenti referre operam dabunt, vt opportuna, & salutaria talibus malis ac pestibus remedia vigilanti studio excogitari valeant.

§.XXVII. Et cum frequenti ac prope quotidiana experientia notum sit Prouinciis, ac ciuitatibus propter suorum legatorum de latere, absentiam multa sæpius contingere mala variaque, non sine Apostolicæ sedis præiudicio scandala oriri: statuimus, & ordinamus, vt nullis Cardinalibus Prouincias ac ciuitates legationis titulo obtinent. eas per locum tenentes, aut officiales quoscumque administrare liceat, sed personaliter ipsi pro maiori parte temporis adesse atque omni vigilantia, regere, & gubernare teneantur, & qui nunc titulum obtinent aut pro tempore obtinebant, si in Italia intra tres menses, si extra Italiã quinq; à die præsentis publicationis ad suas Prouincias ire ac maiorem temporis partem ibi residere teneantur, nisi de nostro, & successorum nostrorum mandato pro aliquibus grauioribus negotiis in Romana curia retineantur, vel ad alia loca prout necessitas postulat mittantur, & tunc in dictis Prouinciis & ciuitatibus Vicelegatos, auditores, & locum tenentes, cæterosque consuetos officiales cum debitis prouisionibus, ac salariis habeant. Qui præmissa omnia, & singula nõ seruauerit emolumentis quibuscumque legationis careat, quæ quidem propter hoc antiquitus ordinata, & instituta fuerunt, vt opportuna legatorum præsentia populis esset salutaris, non ipsi laborum, & curarum penitus expertes, lucro tantum, suæque legationis titulo inhiarent.

§.XXVIII. Et cum Card. officium imprimis versetur in frequenti Rom. Pont. assistentia & sedis Apostolicæ negotiis propterea statuimus vel omnes Cardinales in Romana curia resideant, & qui sunt absentes, in Italia, intra sex menses, si extra Italiam, infra annum à die publicationis præsentis constitutionis reuertantur. Alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum suorum emolumenta amittant omnibusque priuilegiis generaliter, & specialiter Cardin. concessis, quandiu abfuerint, reant; exceptis tamen illis quos ratione officij ab Apostolica Sede iniuncti, vel de Romani Pontificis mandato aut licentia, vel iusto metu, aut quauis alia legitima causa impediẽte, vel ægrotationis abesse contingat, priuilegiis, indultis, & immunitatibus eisdem Cardinalibus concessis, & in bulla nostra subdata coronationis nostræ contentis,

& expressis, in suo robore nihilominus permanentibus.

§.XXIX. Statuimus insuper vt expensæ funebres Cardin. computatis omnibus 150. florenorum Summam excedere non debeant nisi executorum prouidentia iustis allegatis causis, ac rationibus plus expendendum esse duxerit, exequiæ, & castrum doloris prima, & nona die fiant, infra octauam vero, Missæ de more celebrentur.

§.XXX. Pro reuerentia autem sedis Apostolicæ, utilitateque, & honore communi possunt, & ipsorum Cardinalium, vt scandalorum, quæ nasci possent occasio tollatur maiorque in sacro senatu libertas eorum fiat liceatque, vt pars est Cardinali cuique, secundum Deum, & conscientiam suam, libere, & impune quodcumque sentiat dicere statuimus ne quis Cardinalium vota in consistorio data, & quæcumque ibi gesta aut dicta, quæ in odium aut præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint, scripto aut verbo vel quouis alio modo reuelet sub pœna periurij, & inobedienciæ.

§.XXXI. Et quotiescumque à nobis, & à Romano Pontifice pro tempore existente specialiter & expresse ultra præmissa in dictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit, ultra pœnas excommunicationem latæ sententiæ incurras à qua non possint absolui nisi à nobis, vel præfato Pontifice Romano, & cum expressione causæ præter quam. in mortis articulo.

§.XXXII. Et cum omnis ætas ab adolescentia prona sit ad malum, & à teneris assuescitur ad bonum magni sit operis, & effectus statuimus, & ordinamus, vt Magistri scholarium, & præceptores pueros suos, siue adolescentes nedum in grammatica, & rhetorica ac cæteris huiusmodi audire, & struere debeant, verum etiam docere teneantur ea quæ, ad Religionem pertinent, vt sunt præcepta diuina, articuli fidei sacri hymni, & Psalmi, ac sanctorum vitæ diebusque festiuis nihil aliud eos decere possint, quam in rebus ad Religionem, & bonos mores pertinentibus hosque in illis instruere, hortari, & cogere in quantum possint teneantur, vt nedum ad missas, sed etiam ad vesperras, diuinaque officia audienda ad Ecclesias accedant, & similiter, ad prædicationes, & sermones audiendos impellant, nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat eis legere possint.

§.XXXIII. Ad abolendam vero execrabilem blasphemiam, quæ in maximum diuini nominis, & Sanctorum contemptum supra modum inualuit statuimus, & ordinamus, vt quicumque Deo, palam seu publice maledixerit contumeliosisque atque ob-

secenis verbis Dominum Nostrum Iesum Christum. Vel gloriosam Virginē Mariam eius genitricem expresse blasphemauerit, si munus publicum, iurisdictionemve gesserit, perdat emolumenta trium mensium pro prima, & secunda vice dicti officij; si tertio deliquerit, illo eo ipso priuatus existat, si clericus, vel sacerdos fuerit, eo ipso quod delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum, quæcumque habuerit, fructibus applicandis, vt infra vnus anni multetur, & hoc si pro prima vice, qua blasphemus ita deliquerit. Pro secunda vero si ita deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficium eo priuatur si autem plura, quod ordinarius maluerit admittere cogatur. Quod si tertio eius sceleris arguatur, & conuincatur; dignitatibus ac beneficiis omnibus quæcumque habuerit, eo ipso priuatus existat, ad ea quæ vltius retinenda inhabilis reddatur, eaque libere inpetrari, & conferri possint, laicus vero blasphemans si nobilis fuerit, pœna XXV. ducatorum multetur, & pro secunda vice, L. fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe applicandorum, & aliis vt infra deducitur. Pro tertia vero nobilitatem perdat. Si vero ignobilis ac plebeius fuerit in carcerem detrudatur, quod si vltra duas vices publice blasphemans deprehensus fuerit, mithra infami per integrā diem ante fores Ecclesiæ principalis mithratus stare cogatur, si vero pluries in hoc ipsum peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur ad iudicis deputati arbitrium. In foro autem conscientie, nemo blasphemie reus, absque grauissima pœnitentia, seueri cōfessoris arbitrio iniuncta possit absolui; qui vero reliquos sãctos blasphemauerit arbitrio iudicis, rationē personarū habituri mitius aliquanto puniri volumus, etiam vt seculares iudices, qui contra tales blasphemie conuictos, non adnimaduertent, eosque iustis pœnis minime affecerint quantum in eis fuerit, quasi eidem sceleri obnoxij, eisdem quoque pœnis subiiciantur. Qui vero in illis inquirendis, puniendisque, diligentes, & seueri fuerint, pro qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem multæ pecuniariæ habeant, quicumque vero blasphemantē audierint, cum verbis acriter obiurgare teneantur, si citra periculum suum id fieri posse contingit eundemque deferre vel notificare apud iudicem Ecclesiasticum seu sæcularem intra triduum debeant. Quod si plures dictum blasphemantem simul audierint singuli eum accusare teneantur, nisi fortè omnes conuenerint, vt vnus pro cunctis tali fungatur officio. Quos

omnes in virtute sanctæ obedientie hortamur, & monemus in Domino, vt pro diuini nominis reuerentia, & honore, in suis dominiis ac terris præmissa omnia seruari, & exactissime exequi maneat, ac faciant vberimam ab ipso Deo tam boni ac pij operis mercedem habituri, similemque annorum decem indulgentiam ab Apostolica sede consecuturi, cum tertia parte multæ quas dictus blasphemus plectetur, quoties tale scelus puniendum curauerint, quam quidem indulgentiam, & reliquam tertiam multæ partem, accusatori blasphemii nomen deferri, similiter concedi, & assignari volumus aliis pœnis contra huiusmodi blasphemos per sacros Canones expressis, nihilominus in suo robore manentibus.

§. XXXIV. Et clerici præsertim caste continenterque, iuxta canonum præcepta viuant, statuimus, vt contra facientes acriter secundum canones puniantur.

§. XXXV. Si qui verò tam laicus quam clericus de crimine propter quod venit rei Dei in filios diffidentie conuictus fuerit pœnis per sacros Canones, aut ius ciuile respectiue impositis puniatur.

§. XXXVI. Concubinarij autem, siue laici, siue clerici fuerint, eorundem Canonum pœnis mulcentur, neque superiorum tolerantia, seu praua consuetudo, quæ potius corruptela dicenda est, à multitudine peccantium, aliave qualibet excusatio, eis aliquomodo suffragetur, seu iuxta iuris censuram si verè puniantur. Ad bonum vero, & quietum Regimen ciuitatum, ac locorum omnium Romanæ Ecclesiæ subiectorum constitutiones bonæ memoriæ Ægidij Episcopi Sabin. olim editas innouamus, easque inuiolabiliter seruari præcipimus, & mandamus.

§. XXXVII. Et vt nefariæ simoniæ labe ac pestis non solum à Romana curia sed ex omni etiam Christiana ditone in perpetuum eiiciatur, constitutiones per antecessores nostros etiam in sacris Conciliis contra huiusmodi simoniacos editas innouamus easque inuiolabiliter seruari præcipimus ac pœnas in eis contentas pro expressis, & insertis haberi, & delinquentes etiam auctoritate nostra affici volumus.

§. XXXVIII. Statuimus quoque, & ordinamus, vt quilibet habens beneficium, cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit legitimo impedimento cessante; beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij, & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricam huiusmodi beneficiorum vel pauperum elemosynas erogare teneantur. Si vero vltra dictum tempus in simili negli

negligentia contumaciter permanferit, legitima monitione præcedente, beneficio ipfo priuetur, cum propter officium detur beneficium, intelligatur autem officium ommittere, quoad hoc vt beneficio priuari poffit, qui per quindecim dies illud bis faltem non dixerit. Reo tamen vltra præmiſſa de dicta omiſſione redditurus rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabiles toties fit, quoties contra facere conuincantur.

§. XXXIX. Et cum fructuum Eccleſiarum Cathedralium, & Mtroapolitanarum monaſteriorumque, & aliorum quorumcumque beneficiorum Eccleſiaſticorum, plenaria diſpoſitio, & adminiſtratio ad nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtente, & illos etiam qui huiusmodi Eccleſias Monafteria, & beneficia iure, & Canonice obtinent, ſolum pertineat ſæcularesque Principes. Omni etiam diuino iure id prohibente dictis Eccleſiis Monafteriis intromittere ſe nullatenus debeant; ſtatuiſmus, & ordinamus vt fructus, redditus, & prouentus Eccleſiarum, Monafteriorum ac beneficiorum, per ſæculares vllos Principes, etſi Imperatores, Reges, Reginæve, ſeu Reſpublicæ, vel Potentatus fuerint aut per eorum officiales, ſeu iudices etiam Eccleſiaſticos, vel quaſcumque alias perſonas publicas, vel priuatas, de eorundem Imperatoris, Regum, Reginarum, ac Principum, Rerumque publicarum, vel potentatum, mandato ſequeſtrari, occupariue, aut modo aliquo detineri, ipſique huiusmodi Eccleſias, Monafteria, ac beneficia obtinenda, ſub prætextu fabricæ inſtaurationiſque, ſine Romani Pontificis, pro tempore exiſtētis expreſſa licentia aut eleemoſynarum, ſeu quouis alio colore, aut ſuoco impediri non debeant, quominus de illis vt antea libere, ac ſine impedimento diſponere valeant. Et ſi ſequeſtrati fuerint occupatiue, aut detenti, integre, libereque ac ſine exceptione, vel mora, Prælatiſ ad quos de iure legitimeque ſpectant reſtituantur de quibus, ſi diſſipati nusquam reperiri poſſint eorum iuſta æſtimatione facta dictis prælatiſ ſatiſſieri volumus per eos qui dictas ſequeſtrationes, diſſipationeſque, quas fecerint aut fieri mandauerint ſub pœna excommunicationiſ, interdicti Eccleſiaſtici talium Principum, terris & dominio, eo ipſo incurrendiſ. Et vt eorum ac eiufdem ſubiectorum bona vbicumque reperta, ſi moniti parere noluerint capi, & retineri poſſint ipſi vero contrafacienteſ tam ſupradictiſ pœniſ quam priuationiſ feudorum, & priuilegiolorum quæ à nobiſ, & Romana, vel aliis Eccleſiſ nunc, & pro tempore obtinuerint, & aliis contra violatores, & oppreſſo-

res libertatiſ Eccleſiaſticae, etiam per, extrauaganteſ, & alias conſtitutioneſ etiam incognitaſ, & forſan iniuſſu, non exiſtenteſ, impoſitiſ quarum omnium tenoreſ, pro expreſſiſ, & incertiſ habenteſ innouamus, ac perpetuum firmitatiſ robur habere decernimus, & declaramus, ac ſecundum eaſ per quocumque iudiceſ etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinaleſ ſublata, & adempta eiſ aliter iudicandi declarandique poteſtate, ſententiari, iudicari, & interpretari debere volumus atque mandamus.

§. XL. Et cum à iure tam diuino quam humano laiciſ poteſtaſ nulla in Eccleſiaſticaſ perſonaſ attributa ſit in nouamus omneſ, & ſingulaſ conſtitutioneſ felicis recordationiſ Bonifacij Papæ octaui, etiam prædeceſſoriſ noſtri quæ incipit, Felicis, & Clementiſ quinti, quæ incipit, ſi quiſ ſuaſcente, nec non quaſcumque aliaſ Apoſtolicas ſanctioſ in fauorem libertatiſ Eccleſiaſticae, & contra eiſ violatores, quomodolibet editaſ, & pœniſ etiam contra talia præſumentēſ in Bulla quæ legitur, in cœna Domini, contentiſ in ſuo robore permanſuriſ, & cum in Later. Pariter à Conciliſ generalibuſ ſub excommunicationiſ pœna prohibitum fuerit ne Regēſ, Principeſ, Duceſ, Comiteſ, Baroneſ, Reſpublicæ, & filij Potentatiſ quocumque Regniſ, Prouinciſ Ciuitatiſ, ac terris quoquo modo Præſidēteſ, Collectaſ, decimaſ, & alia huiusmodi onera, clericis, Prælatiſ, & aliis quibuſcumque perſoniſ Eccleſiaſticaſ imponant exigantque neue à ſponte etiam dantiſ, & conſentientiſ etiam recipiant, atque in præmiſſiſ, auxilium, fauorem Conciliumve, palam vel occultè præſtanteſ in excommunicationiſ latae ſententiæ pœnam, eo ipſo incidant. Et ipſi quoque Reſpublicæ ac cõmunitateſ, & vniuerſitateſ, circa hoc quomodolibet, delinquentēſ, Eccleſiaſtico ipſo, ſubiiciantur interdicto, Prælatiſ etiam præmiſſiſ abſque Romani Pontificiſ expreſſa licentia, vltra conſentienteſ, excommunicationiſ, & depoſitioniſ pœnam ipſo facto incurrant, ſtatuiſmus, & ordinamus vt de cætero alia præſumentēſ etiam ſi vt præfertur qualificati fuerint, vltra ſupradictaſ pœnaſ, quaſ contrauenienteſ, eo ipſo incurrare volumus, innouamus, quoad omneſ actus, legitimoſ inhabileſ, & inteſtabileſ habeantur.

§. XLI. Et cum ſecundum legeſ ciuileſ, & ſacrorum Canonum cenſuraſ fortilegia per inuocationem demonum, incantationeſ ac diuinationeſ ſuperſtitioneſque prohibita ſint, ſtatuiſmus, decernimus, & ordinamus, vt clericis, qui in præmiſſiſ culpabileſ inuenti fuerint arbitrio ſuperiorum infamia

mia noventur. Si vero non destiterint deponantur atq; in monasterium, ad tempus arbitrio superioris præfiniendum detrudantur beneficiisque, & officiis Ecclesiasticis priuentur, laici vero, vtriusque sexus excommunicationis, & aliis pœnis iuris tam ciuilibus quam Canonici subiaceant.

§. XLII. Et vt omnes fidei Christiani ac de fide male sentientes cuiuscumque generis, aut nationis fuerint nec non hæretici, seu aliqua hæresis labe polluti vel iudaicantes à Christi fidelium cœtu penitus eliminentur, & à quocumque loco, & præsertim, à Romana curia expellantur, ac debita animaduersione puniantur, statuimus vt contra eos diligenti inquisitione, vbique, & in dicta curia maximè procedatur per iudices per nos deputandos, & eius criminis reos, & legitimè conuictos debitis pœnis puniri relapsos vero absque vlla spe veniæ aut remissionis effici volumus.

§. XLIII. Et cum constitutiones, & ordinationes nostræ huiusmodi quas pro nunc ordinamus vitam, mores, Ecclesiasticamque disciplinam concernant, tam officiales nostros quam alios tam in Romana curia quam extra vbique locorum commorantes imitari conuenit, illis ligari eosque ad eorum obseruationem inuiolabiliter teneri volumus atque decernimus.

§. XLIV. Et ne constitutiones ipsæ aliis censuris, ac pœnis in contra faciem per antiqua iura, & constitutiones impositas derogare in aliquo videantur, cum ad augmentum editæ atque cogitatæ fuerint, etiam declaramus per earum dispositiones, ordinationesque nihil prorsus iuri communi, vel decretis aliorum Romanorum Pontificum vllatenus derogatum esse, quin immo si qua in eis propter peruersam temporum aut locorum, vel hominum corruptelam vel abusum aut quamcumque aliam causam minimè probandam, vigorem suum amiserint ea ex nunc innouamus, confirmamus, & inuiolabiliter obseruari mandamus.

§. XLV. Quas nostras consultissimas constitutiones post duos menses ab earum publicatione, ligari, debere, etiam decernimus, & declaramus, districtius inhibentes, ne quis eas glossare, vel super eis commentaria, interpretationesue facere, absque speciali nostrâ vel sedis Apostolicæ licentia, præsumat. Si quis autem ausu temerario contrauerit, excommunicationis lætæ sententiæ pœnam eo ipso incurrat.

Nulli ergo omnino hominum &c. Si quis &c.

Datum Romæ in publica sessione, in Lateranen. Sacro-sancta Basilica solemniter

celebrata, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo decimo quarto. Tertio nonas Maij, Pontificatus nostri anno secundo.

Sequitur facultas cognoscendi causas quascumque etiam criminales absque irregularitatis incurfu.

VRBANVS PAPA VIII.

*Venerabilibus Vlpiano Archiepiscopo Theatin-
necnon Raphaëli Zacynthien. Octauio Can-
uallicen. Ludouico, olim Adrien. Antonio
Casertan, & Alexandro nuper Hieracen.
Episcopis, Ven. Fratres salutem, & Aposto-
lic. benediçt.*

Quoniam in prosequendo munere visitationis Ecclesiarum, & piorum locorum huius Almæ vrbs nostræ ad quos vos nominatim ex Episcoporum ordine delegimus, facile contingere poterit, vt aliqua negotia criminalia pertractanda sint.

§. I. Nos conscientiam ac status vestrorum securitati opportunè providere volentes, vobis, & cuilibet vestrum, vt tam conuinctim quam diuisim, durante huiusmodi visitatione, ac illius occasione dumtaxat, quascumque quærelas, accusationes, denuntiatas contra quascumque personas tam Ecclesiasticas, sæculares, vel regulares, quam laicas cuiuscumque status, gradus, dignitatis, & præminentix existen. recipere, & audire, causasque exinde, aut alias quomodolibet ex dicta visitatione vel illius causa emergentes, tam Ecclesiasticas, quam criminales, & mixtas, siue ad Procuratoris Fisci, siue ad aliorum quorumcumque instantiam, aut ex officio, audire, cognoscere, quandoque nobis referre, nobiscumque communicare, ac iuxta mandata nostra, seu alias prout Iustitia suaerit, & ordo dictauerit rationis, illas decidere, & terminare, aliasque in illis vos immiscere, ac sine aliquo conscientix scrupulo, aut censurarum Ecclesiasticarum vel etiam irregularitatis incurfu, etiam si inde sanguinis effusio, membrorumque mutilatio, aut etiam vltimi supplicij pœna infligenda venerit, dummodo vos ipsi à sententia sanguinis per vos ipsos ferenda abstineatis, libere, & licite valeatis, licentiam concedimus, & indulgemus.

§. II. Vtque liberius ab omnibus denuntiationes, quærelæ, & accusationes, ac causæ quæcumque ad dictam visitationem pertinentes deferri possint omnibus similiter, & singulis personis, tam laicis, quam clericis, etiam in sacris, & præbyteratus ordinibus constitutis, sæcularibus, & quorum

rumvis ordinum, Congregationum, & instituti regularibus quavis etiam Episcopali, vel maiori Ecclesiastica vel mundana dignitate vel præ eminentia fulgentibus, qui in actu eiusdem visitationis, seu alias illius occasione aliquid, quod ad prædictas causas pertineat per viam denuntiationis, querelæ vel accusationis, palam, vel occultè, sponte, vel ad aliorum etiam Procuratoris Fisci instantiam in iudicio vel extra Iudicium reuelauerint, aut in præmissis testimonium dixerint, dictauerint, detulerint, interrogauerint, vel interrogati responderint, vel ad reos detegendos, conuincendos, capiendos, custodiendos, puniendos, iudicia, votum, consilium, auxilium, vel fauorem, per se vel alium, directe, vel indirecte præstiterint, testes, Tabelliones, consultores, Procuratores, Aduocati, seu aliàs in præmissis se quomodolibet ingesserint, nullam propterea pœnam, vel censuram Ecclesiasticam, aut irregularitatis notam incurrant, concedimus pariter, & indulgemus.

§. III. Non obstantibus Generalis Concilij atque aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac cuiuscumque ordinis, & Monasterij atque Ecclesiarum, & aliorum piorum locorum quorumcumque etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annullo Piscatoris die 29. Martij 1624. Pontificatus nostri anno primo.

Regulares, qui ultra solita vota, etiam votum emittunt de non petenda, aut acceptanda extra Religionem dignitate, per quamcumque eorum translationem, seu habitus priuationem aut dimissionem, à voto huiusmodi nullatenus liberantur.

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. **C**um sicut accepimus diuersorum Ordinum, Congregationum & institutorum, ac etiam societatis Iesu personæ Regulares ultra alia vota, etiam votum, promissionem, siue iuramentum solemniter, siue simpliciter emittant, aut præstent de non petenda, nec procuranda, minusve acceptanda aliqua dignitate, neque aliqua superioritate extra eorum Religionem.

§. II. Quoniam vero propter infirmitatem seu aliam legitimam causam, sedes Apostolica aliquibus personis Regularibus licentiam aliquando impartitur, sede vna

ad aliam Religionem, etiam speciali nota & expressione dignam etiam laxioris obseruantia transferendi, necnon aliqui etiam Religionum supra expressarum, & cuiuslibet earum Generales, vel aliis superiores vigore vt asserunt facultatum sibi per se eandem concessarum translationem de vna ad aliam Religionem aut strictiorem vel laxiorem regularibus suis huiusmodi, vt se transferant occasionem præbent vel etiam ipsi regulares ex aliquibus causis licentiam manendi extra claustra etiam in habitu clerici, vel sacerdotis sæcularis aliquando obtinere solent.

§. III. Ideo ne per præfatas, & quascumque alias translationes, expulsiones & dimissiones habitus regularis eorundem Regularium, quavis authoritate, licentia, occasione, ratione, & causa quantumlibet rationabili, fauorabili, pia & publica, etiam in corpore iuris clausa, siue ratione maioris boni, ac aliàs quomodolibet hætenus, & pro tempore facta, & facienda possint regulares huiusmodi quandocumque, vt præfertur, translati, expulsi, etiam post habitum religionis dimissum prætere se à dicto voto, promissione, siue iuramento de non petendo, nec obtinendo aliquam dignitatem, & de illa etiam motu proprio collata non acceptando fuisse vel esse liberatos, quantum e in domino possumus opportunè prouidere volentes, nec non voti, promissionis, seu iuramenti ac facultatum licentiarum, expulsionum, & causarum alioque etiam de necessitate exprimendorum veriores, & totos tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine hac nostra perpetuò valitura constitutione declaramus, & decernimus, quoscumque regulares prædictos cuiusvis ordinis Congregationis, & instituti, etiam quomodolibet exempti etiam societatis Iesu per quamcumque translationem hætenus, & in posterum quamcumque de sua, ad aliam Religionem, vel ordinem, vt præfertur, seu aliàs quomodolibet etiam pluries, & per quamcumque expulsionem habitusque regularis dimissionem pro tempore factas, non esse, nec fore, minusve dici, aut censerì posse, seu debere à præfato voto promissione, seu iuramento liberatos, sed eos hætenus, & pro tempore, vt præfertur, translatos expulsos, ac à delatione habitus regularis absolutos vel priuatos, quarumcumque dignitatum huiusmodi, proinde incapaces, & ad illas, petendas, acceptandas, & obtinendas, inhabiles remanere in omnibus, & per omnia, perinde ac si translati

expulsi, seu à delatione habitus liberati, seu priuati non fuissent.

§. IV. Præsentet vero litteras, omniaque, & singula in eis contenta, etiam ex eo, quod quicumque præmissis, seu eorum aliquo interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, ad ea vocati, & auditi, minusque causæ propter quas eadem præsentem emanarint adductæ, verificatæ, seu aliàs sufficienter, aut etiam nullatenus iustificatæ fuerint, nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis, aut inualiditatis vitio, seu intentionis nostræ, aut alio quouis defectu, etiam quantumvis magno inexcogitato, & substantiali, siue ex eo etiam, quod in præmissis seu eorum aliquo solemnitates, & quævis alia seruanda, & adimplenda, seruata, & ad impleta non fuerint, aut ex quouis alio capite à iure vel facto, aut statuto, vel consuetudine aliqua resultante, seu etiam enormis enormissimæ, & totalis lationis, aut quocumque alio colore etiam in corpore iuris clauso, seu occasione vel causa, etiam quantumvis iusta, rationabili, & priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmissorum necessario exprimenda foret, notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius vel controuersiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci, vel aduersus illas restitutionis, in integrum, aperiitionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quodcumque iuris, facti, gratiæ vel iustitiæ remedium impetrari, seu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel concessio quempiam vti, seu se iurare in iudicio vel extra posse, nec sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum, reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus pro tempore quomodolibet factis, & faciendis comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per omnes, & singulos, ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum inuiolabiliter obseruari.

§. V. Sic & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici auditores, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de latere legatos & Nuncios, ac alios quauis auctoritate, & potestate fungentes, in quauis causa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere; irritum quoque, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. VI. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non cancellariæ nostræ Regulis, & quatenus opus fuerit, etiam illa de iure quæsito non tollendo, ac cuiusvis ordinis, Congregationis, & instituti huiusmodi etiam iuramento confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis, quibusvis personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis in genere, vel in specie etiam motu, scientia, deliberatione, & potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permanens ad prædictum effectum specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. VII. Vt autem præsentem, & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam deducantur, & ne aliquis de eis ignorantiam prætere possit, volumus pariter, & mandamus quod eadem præsentem per aliquem seu aliquos ex cursoribus nostris ad Ecclesiæ Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe nec non cancellariæ Apostolicæ valuas, ac in acie campi Floræ affigantur, & publicentur, & cum inde amouebuntur, earum exempla in eisdem locis affixa dimittantur, quæ sic publicatæ, & affixæ, omnes & singulos, quos concernunt perinde afficiant, & arctent, ac si vnicuique illorum personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent.

§. VIII. Quodque illarum transumptis impressis, sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, & manu alicuius Notarij publici subscriptis, eadem prorsus vbique fides adhibeatur, quæ adhiberetur præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud sanctam Mariam maiorem sub Annullo Piscatoris die 21. Maij 1635. Pontificatus nostri anno duodecimo.

Reuo

Reuocatio iudulorum ac priuilegio-
rum omnium, etiam per modum
communicationis concessorum mi-
litiis, Hospitalibus, Collegiis, Reli-
gionibus, Societatibus, Congrega-
tionibus, & Ordinibus quibusvis
tam Mendicantium quam non men-
dicantium, cæterisque locis piis, &
eorum siue earum respectiue perso-
nis, audiendi sæcularium persona-
rum confessiones absque Ordinarij
examine, & approbatione.

Vrbani. PP. VII. Ad futuram rei memoriam.

Cum sicut accepimus aliquibus Reli-
giosis quorundam Ordinum seu Con-
gregationum, à sede Apostolica indultum
fuerit, vt sacramentales sæcularium perso-
narum confessiones audire valeant, etiam si
ab Episcopis diocesanis ad id examinati, &
approbati non fuerint, nec desint, qui te-
mere asseuerent hoc ipsum priuilegium cæ-
teris quoque aliorum ordinum Regularibus
competere ex amplissimis priuilegiorum
communicationibus, quas ab eadem sede
Apostolica obtinuerunt, & hinc saluberrimum
sacri Concilij Tridentini decretum
desuper sancitum penitus euertatur.

§. I. Huic malo opportune prouidere vo-
lentes, de Vene. Fratrum nostrorum S. R. E.
Cardinalium negotiis Regularium præpo-
sitorum consilio, omnia, & singula indul-
ta huiusmodi audiendi sæcularium confes-
siones absque Ordinarij examine, & appro-
batione quibusvis Collegiis, Capitulis, Re-
ligionibus, societatibus, & etiam societati
Iesu, Congregationibus, & Ordinibus tam
mendicantium, quam non mendicantium,
nec non Monachorū quorumcumque; etiam
sancti Benedicti, Cistertien. & Carthusien.
ac etiam quibusvis Militiis, etiam Hospitalis
S. Ioannis Hierosolymitani, ac quibuscum-
que Ecclesiis, etiam Patriarchalibus, & Me-
tropolitanis, Monasteriis, cæterisque locis
piis, siue eorum, & earum respectiue Ab-
batibus, Præpositis, decanis, Magistris, Mi-
nistris, Prælati, Prioribus, Rectoribus etiam
Generalibus, vel Prouincialibus, Capella-
nis, confessoriis, aut aliis quocumque no-
mine nuncupatis superioribus, & personis
quibuscumque, etiam quomodolibet exem-
ptis, ac sedi Apostolicæ immediate subiectis,
cuiuscumque dignitatis præminentia, &
cõditionis existentibus, & quouis priuilegio
munitis, & tam ad supplicationem partium
quam motu proprio, & ex certa scientia ac
de Apostolicæ potestatis plenitudine hacten-
us quandocumque, & qualitercumque ex

quouis etiam de necessitate exprimenda cau-
sa, & aliàs quomodolibet concessa, Aposto-
lica authoritate tenore præsentium reuoca-
mus, cassamus, tollimus, abrogamus, & an-
nullamus, viribusque, & effectū euacuamus,
ac reuocata, cassata, sublata, abrogata, & an-
nullata, viribusque, & effectū vacua esse, &
fore, nec Religionibus, societatibus etiam
societati Iesu, Congregationibus, Ordini-
bus, ac Militiis, & Ecclesiis, Monasteriisque
prædictis eorumque superioribus, & personis
quibuscumque; in posterum vllomodo suffra-
gari, minusque illos, & illas, etiam si de iis
specialis, specifica, & expressa, ac de verbo
ad verbum mentio habenda foret, indultis
huiusmodi vti posse.

§. II. Præsentibus verò litteras, & in eis con-
tenta quæcumque, etiam ex eo quod quicum-
que in præmissis interesse habentes, seu ha-
bere prætendentes ad hoc vocati, & auditi
non fuerint de subreptionis vitio, aut inten-
tionis nostræ, aut alio quocumque defectu
notari, impugnari, redargui, in ius vel con-
trouersiam reuocari, ad terminos iuris redu-
ci, aut aduersus illas, quodcumque iuris, gra-
tiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus
posse, sed illas semper validas, & efficaces
existere, & fore, suosque plenarios, & inte-
gros effectus sortiri, & obtinere.

§. III. Sicque per quoscumque iudices Or-
dinarios, & delegatos etiam causarum Pala-
tij Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardina-
les etiã de latere Legatos, & Nuncios, sublata
eis, & eorum cuiilibet quouis aliter iudican-
di, & interpretandi authoritate, & faculta-
te, iudicari, & definiri debere, ac irritum, &
inane quicquid secus super his à quoquam
quouis authoritate scienter vel ignoranter
contigerit attentari decernimus, & decla-
ramus.

§. IV. Non obstantibus præmissis ac qui-
busvis constitutionibus, & ordinationibus
Apostolicis, priuilegiis quoque indultis, &
litteris Apostolicis, ordinibus, societatibus, &
Congregationibus prædictis, eorumque Præ-
positis, Decanis, Magistris, Abbatibus, Mini-
stris, Prælati, Prioribus, Rectoribus, & aliis
superioribus, Capellanis, aliisque prædictis
sub quibuscumque; tenoribus formis ac cū qui-
busvis, etiã derogatoriarū derogatoriis, aliis-
que efficacioribus, & insolitis clausulis, ac ir-
ritantibus, & aliis decretis in genere, vel in
specie, ac alias in contrarium quomodolibet
concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus
omnibus, & singulis etiam si pro illorū suffi-
cienti derogatione, de illis, eorumque totis
ten. specialis, specifica, expressa, & indiui-
dua de de verbo ad verbum, non autem per
clausulas generales idē importantes mentio,
seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua
alia exquisita forma ad hoc seruanda fo-

ret, tenores huiusmodi, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis haben. illis alias in suo robore permanentibus hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

§. V. Volumus autem, quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus vbique fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. VI. Quodque eadem præsentibus litteræ, seu illarum exempla ad valvas Basilicarum S. Ioann. Lateran. ac Principis Apostolorum de vrbe, & in acie Campi Floræ affixa, omnes ita arctent, & afficiant, ac si vnicique personaliter intimata fuissent.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem; sub Annulo Piscat. die 12. Sept. 1628. Pontific. nostri ann. 6.

Quod Fratres Capuccini Ordinis S. Francisci ad laxiorem ordinem, sine sedis Apostolica, ad Carthusien. vero sine Ministri Generalis licentia de cætero non transeant.

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

INiuneti nobis Apostolici muneris, ratio postulat, vt Religiosorum virorum, qui spretis huius sæculi vanitatibus diuini numinis obsequiis sub suauis Religionis iugo, & strictioris obseruantia regulis sese manciparunt paternam curam gerentes in eiusdem muneris partes sedulo intendamus, per quæ prospero felicitique eorum statui, & directioni opportunè consulatur, prout conspiciamus in Domino salubriter expedire.

§. I. Cum itaque sicut dilectus filius Procurator Generalis Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci Capuccinorum nuncupatorum nobis nuper exponi fecit, nonnulli dicti ordinis Religiosi nulla desuper ab Apostolica sede, vel superioribus suis obtenta licentia ad alios ordines, seu Congregationes, se transferre posse prætenderint, & prætendant, non sine graui regularis disciplinæ obseruantia detrimento, dictique ordinis, inquietudine.

§. II. Nos pro nostri Pastoralis officij debito præmissis quantum nobis ex alto conceditur, obuiam ire, prosperoque ipsius ordinis statui, & quieti consulere volentes supplicationibus dicti Procuratoris Generalis nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, ne de cætero perpetuis futuris temporibus, vllus dicti ordinis Religiosus ad laxiorem absque speciali nostra,

& Sedis Apostolicæ ad Carthusien. vero, seu quemcumque alium ordinem, vel Congregationem, nisi de Ministri Generalis pro tempore existentis dicti ordinis licentia in scriptis obtinente, quouis prætextu, aut ex quauis quantumuis iusta, legitima & priuilegiata causa sub Apostasia & infamiae perpetuæ nota, necnon excommunicationis, ac priuationis vocis actiuæ, & passiuæ pœnis ipso facto absque vlla declaratione incurrendis transire, quoquomodo audeat, seu præsumat, Apostolica autoritate tenore præsentium interdicimus, & prohibemus.

§. III. Decernentes præsentibus litteris semper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces existere, & fore suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus ad quos spectat, & in futurum spectabit inuiolabiliter obseruari.

§. IV. Sicque & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, & defini debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam, quauis Autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. V. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon præfatorum, ac quorumuis aliorum ordinum, & Congregationum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis eisdem ordinibus, & Congregationibus, illorumque superioribus, & personis, sub quibuscunque tenore & formis, ac cū quibusuis clausulis, & decretis in contrarium quomodolibet concessis, cõfirmatis & innouatis, quibus omnibus, & singulis eorum ten. præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

§. VI. Volumus autem, quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die nono Augusti 1628. Pontificatus nostri anno sexto.

Reuocat omnia & singula priuilegia, prae-rogatiuas, immunitates, & exemptiones, quorumcumque Ordinum, Congregationum, & Institutorum, Religiosis in Regnis Hispaniarum existentibus, tam per Apostolicam Sedem illiusque in DD. Regnis Nuncios, quam eorum superiores concessa, ac prohibet illa de cetero absque sua, & Sedis Apostolicae licentia concedi.

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis officij nobis diuinitus commissi sollicitudo iugiter nos admonet, vt omni cura & vigilantia, ad ea semper intendamus, per quae regularium personarum, quae relicto saeculo diuini numinis obsequiis sese manciparunt, quieti, felicique statui, ac regularis disciplinae conseruationi consulitur, vt ipsae personae iuxta Regularia suorum Ordinum instituta, tranquillis mentibus gratum Altissimo impendere possint famulatum.

§. I. Cum itaque sicut accepimus in Regnis Hispaniarum diuersa priuilegia, praerogatiua, immunitates, atque exemptiones diuersorum ordinum Religiosi, tam ab ipsorum superioribus, quam a sede Apostolica illiusque in dictis Regnis Nunciis pro tempore existentibus concessa reperiantur, per quae iidem Religiosi ab eorum Praelatorum obedientia eximuntur & Monasteriis, & Regularibus domibus ab eorum Praelatorum obedientia eximuntur, & Monasteriis, & Regularibus domibus ad eorum libitum ac cum locis sibi bene visis, & iam destinatis etiam superiorum suorum non petita licentia egrediuntur absque eo quod iidem superiores tam huiusmodi egressum quam saecularium personarum quibusuis horis ad eorum cellas accessum, atque ingressum impedire possint. Praeterea de vno ad aliud monasterium, seu regularem domum, etiam ipsis superioribus inuitis transeunt, nec choro & aliis spiritualibus exercitiis, minusque refectorio cum aliis intersint, ex hoc autem grauissima inconuenientia, & scandala, in non modicum regularis obseruantiae, & disciplinae detrimentum exoriantur.

§. II. Nos praemissis, quantum cum Domino possumus obuiare volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, omnia, & singula, ac quaecumque huiusmodi priuilegia praerogatiuas, immunitates, & exemptiones, quorumcumque Ordinum, Congregationum, & Institutorum Religiosis, tam per sedem Apostolicam illiusque in eisdem Regnis Nunciis, quam illorum superiores ex qua-

cumque causa, ac sub quibuscumque verborum formis, & expressionibus quomolibet concessa Apostolica autoritate tenore praesentium perpetuo reuocamus, cassamus, & abrogamus, ac reuocata, cassa, & abrogata viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nec illa cuiquam suffragari, nec de cetero absque nostra, & sedis Apostolicae licentia concedi posse.

§. III. Sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, vbi que iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane secus quicquid secus super his a quoquam quauis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus, & declaramus.

§. IV. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon (quatenus opus sit) Ordinum, & Institutorum huiusmodi, & a quibusuis aliis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Religiosis, sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusuis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis in contrarium praemissorum quomolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si de illis specialis, specifica, expressa & indiuidua mentio habenda esset illorum tenores praesentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. V. Volumus autem, quod praesentium transumptis, etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae, vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die 30. Iulij 1636. Pontificatus nostri ann. 3.

DECRETVM.

Sacra Congregationis, Visitationis Apostolicae Sanctissimi D. N. D. Urbani diuina prouidentia Papa octauus, constituta contra Religiosos, & Ecclesiasticos quoscumque quatuor artes exercentes pro saecularibus.

CVM non deceat eos qui diuino ministerio adscripti sunt, in saecularibus nego-

tiis nimium esse implicatos quæstuosas artes exercendo, sacra Congregatio Apostolica visitationis, ad tollendos varios abusus qui in diuersis vrbe, eiusque districtus Monasteriis irrepserunt, dum iidem Religiosi pro se vel à communitatibus aut aliis sæcularibus requisiti diuersas mechanicas, seu venales artes exercere student, quod omnino ab Ecclesiastica disciplina alienum esse debet, cum præsertim in graue hoc artium & pauperum Artificum eorumque familiarum in vrbe eiusque districtu existentium præiudicium cedat, statuit, decreuit, atque inhibendo mandauit, omnibus tam superioribus quorumcumque ordinum, vel congregationum, monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium in vrbe eiusque districtu existentium; quam particularibus Religiosis, & Ecclesiasticis quibuscunque, ne in posterum, siue Religionis nomine, siue particulari audeant, præsumant, per se, vel per alios exercere in suis conuentibus, vel alibi in quocunque loco vllam venalem artem, siue Aromatariam, Pistoriam, lanificium, textrinum, aut aliam quamlibet, præterquam pro suis Religiosorum, aut Alumnorum vsibus, nec vllò modo sæcularibus, aut aliis Religiosis, & Ecclesiasticis, pharmaca, panem, carnes, aut alia quælibet opificia quomodocunque elaborata, & ornata vendere etiam prætextu amicitiae, & familiaritatis absque speciali licentia in scriptis obtinenda, etiam ab iis Religiosis, quibus ex particulari suæ Religionis instituto id alias liceret.

Si quis vero ipsorum aliquid contra hoc decretum quoquomodo facere vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam suspensionis à diuinis priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiuae, & passiuæ absque alia declaratione incurrat.

Et nihilominus contra eos Generalis Thesaurarius procedat tanquam contra illicitos negotiatores, confiscando omnia lucra, & capitale ad dictas artes, & opificia spectantia.

Non obstantibus, quoad supra scripta omnia, & singula in præsentis decreto contenta, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, in fauorem quarumcumque personarum atque Ordinum, siue Congregationis Cassinensis, fratrum Prædicatorum quorumcumque, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congregationum, Societatum, ac cuiuslibet alterius instituti, etiam necessario, ac indiuiduo exprimendi Ecclesiarum Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, & aliorum quorum-

cumque Regularium locorum, nec non illorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, priuilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis, quibus quoad ea quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, sacra Congregatio sanctitatis suæ autoritate specialiter, & expresse derogat, cæterisque contrariis quibuscunque.

Et ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, voluit eadem sacra Congregatio, vt præsentis ordinationes in valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranens. & Principis Apostolorum de vrbe, & in acie Campi Floræ, vt moris est affixæ omnes ad quos pertinet ita arctent, & afficiant, ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent. Vtque earundem præsentium transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ die 29. Augusti. 1637. I. B. Episc. Cam. Vicefg. & Secret.

Annulatio, & suppressio præsentis Congregationis Iesuitarum.

Vrbannus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

PAstoralis Romani Pontificis, cui cura vineæ Domini Sabaoth ineffabili superni Patrisfamilias prouidentia concredita esse dignoscitur sollicitudo, in id præcipue incumbit, ne in agrum Dominicū Operarij sine delectu temere se ingerant, fata dissident, confita euellant, zizania inferant, & adulterinas in eo plantas superinducant.

§. I. Licet autem Orthodoxis Lateranen. & Lugdunen. Conciliorum generalium ordinationibus districte prohibitum esset, ne quis nouæ Religionis instituendæ autoritatem sibi arrogare præsumeret, pariterque fel. record. Ioannis XXII. Virorum, & piæ mem. Clementis V. Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum salutaribus constitutionibus mulierum cætus autoritate priuata, & de facto instituti tanquam exitiosi palmites damnati, & sublati fuissent.

§. II. Et nihilominus (prout non sine graui animi nostri molestia acceperamus) in nonnullis Italiæ, & vltra montanis partibus certæ mulieres, seu virgines Iesuitarum nomine assumpto, citra vllâ sedis Apostolicæ approbationē ab aliquot annis in vnū conuenire solitæ, vitæ Religiosæ ducendæ prætextu peculiarem,

peculiarem, & distinctum à cæteris habitum vsurpassent, ædificia in Collegiorum forma redeçissent, domos probationũ ereçissent, in eisq; superiorem, ac prætenfæ Congregat. suæ Generalem, indito Præpositæ titulo, & attributis facultatibus bene visis constituissent, in illiusq; manibus, paupertatis, castitatis, & obedientiæ vota ad instar solemnium emittere, clausuræq; legibus nõ adstrictæ pro libitu diuagari, ac specie salutis animarum promouendæ, aliæque opera permulta sexus, & ingenij imbecillitati, & modestiæ muliebri, ac virginali, præfertim pudori minimè conuenientia, & quæ viri sacrarum litterarum scientia, rerum vsu, vitæq; innocentia spectatissimi, difficile admodum, & non nisi magna circumspeditione adhibita aggrediuntur, attentare, & exercere consueuissent.

§. III. Nos excrefcentes in agro militantis Ecclesiæ vepres mature euellere satagentes venerabili fratri Aloysio Episcop. Tricaricen. nostro & Apostolicæ sedis in partibus inferioris Germaniæ Nuncio, & nonnullis locorum ordinariis dedimus in mandatis, quatenus propositis grauibus periculis, & scandalis exinde resultantibus mulieres, seu virgines præfatas ex parte nostra Apostolica serio monitas à temerario incepto ad saniora consilio reuocare conarentur. Verum, quia illæ Dei timore, ac nostro, & Sedis Apostolicæ, & respectu posthabito, in graue animarum suarum præiudicium, & bonorum omnium offensionem arroganti contumacia, paternis, & salutaribus monitionibus nostris nedum non paruerrunt, sed etiam in dies similia attentare, ac multa sanæ doctrinæ aduersantia proferre non erubescunt.

§. IV. Nos tantum temeritatem acriori censura coercendam, & plantas istas Ecclesiæ Dei noxias, ne vterius se diffundant radicibus euellendas, & extirpandas esse decreuimus. Habitaque itaque cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus aduersus hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus ab eadem sede specialiter deputatis matura consultatione de illorum vnanimi consilio & assensu conciliorum generalium præfatorum decretis, eorundemq; prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes prætenfam Congregationem mulierum, seu Virginum Iesuitissarũ nuncupatarum, illarumq; sectam, & statũ ab ortus sui primordio, nullos & inualidos, nulliusq; roboris, vel momenti fuisse, & esse Apostolica autoritate tenore præsentium decernimus, & declaramus, & quia de facto processerunt eadem autoritate penitus, & omnino suppressimus, & extinguimus perpetuæque abolitioni subiicimus, &

ab Ecclesia Dei Sacro-Sancta funditus tollimus, delemus, & abrogamus, ac pro suppressis, extinctis, euulsis, deletis, & abolitis ab omnibus Christi fidelibus haberi, & reputari volumus, & mandamus, nec mulieres, & virgines huiusmodi ad votorum præfatorum obseruationem vlllo modo teneri, & obligari volumus insuper assertas visitatrices, Rectores, & Præpositam Generalem, ac alias quascumque Congregationis, & sectæ huiusmodi officiales, quocumque nomine appellatas officiis, & muneribus suis de facto vsurpatis omnino priuatas esse, & fore decernimus pariter, & declaramus, & quatenus opus sit priuamus, illasque ab eisdem officiis, & muneribus omnino amouemus, easque omnes & singulas mulieres, seu virgines, quæ votis, seu cuiuscumque alterius vinculi, promissionis, vel cuiusvis causæ prætextu ad aliquam obediētiam se obligatas putarent, & ab ea, & quocumque vinculo, & promissione huiusmodi, etiam rata, & iurata absoluiamus, & totaliter liberamus.

§. V. Ad hæc mulieribus, seu virginibus & assertis earum superioribus præfato, & quocumque alio nomine nuncupatis in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis maioris pœna ipso facto incurrenda aquam non nisi à nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existente præterquam in mortis articulo constitutæ absolui possint, & præcipimus, & mandamus, vt extra huiusmodi collegia, vel domus vbi hæctenus habitauerunt aliæ ab aliis seorsum degant, nec insimul aliquod spirituale, vel temporale consultandum, seu peragendum, aut de eo quouis modo tractandum conueniant, susceptum per eas de facto, vt præfertur, habitum statim deponant, nec illum amplius reassumant, minusque alias virgines, seu mulieres ad illum admittant, vel recipiant, nec vlli earum ad hæc consilium, auxilium, vel fauorem directe, vel indirecte, aut aliàs quomodolibet præstent, vel pro religiosis, seu prætenfæ Congregationis, aut sectæ huiusmodi sequacibus, vlllo modo se gerant mulieres etiam, ac virgines, quæ eo animo vota licet de facto, vt præfertur, emisserint, vt in illo status ab Apostolica sede reprobato, ea emissuræ non fuissent, vt pote conditione sub qua tacitè vouerunt non impleta à votorum huiusmodi obligatione omnino solutas, & liberatas esse declaramus. Quæ autem in quemcumque euentum vouere voluerunt, cum earum vota sint simplicia honeste viuere, seorsum tamen ab aliis huius status reprobatos, ac prætenfæ Congregationis, seu sectæ, & ab omnibus supra prohibitis abstinentes, in sæ-

culo poterunt sub Ordinarij obedientia, & cum vsu, non dominio bonorum, sed tantum cum facultate quam misericorditer cōcedimus, de iis in vita, & in morte ad vsus pios disponendi, ab intestato etiam ad eos deuoluendis, qui paupertatis voto ab his mulieribus non emisso, illis successuri fuissent, & in euentum in quem aliqua ex mulieribus seu virginibus præfatis ad conjugalem statum transire voluerint eis permittimus, vt matrimonium seruatis alijs seruandis, contrahere possint, eisque Apostolicam benedictionem, & quatenus opus sit cum omnium votorum de facto, vt præfertur, emissorum relatione impartimur. Quoniam vero secundum Apostolum qui matrimonio iungit virginem suam benefacit, & qui non iungit melius facit, easdem mulieres, & virgines per viscera misericordiae Christi quo possumus paternae charitatis affectu monemus, & in Domino hortamur attente vt desiderij quo se regularis vitae ducendae teneri ostenderunt memores tollant iugum Domini super se, & abnegantes semetipsas, & saecularia desideria approbatum ab eadem sancta sede aliquem sanctimonialium ordinem quāto citius ingrediantur, in ibique fidei, & pia promissione vota voueant Deo Iacob, & innocentes manibus, & mundo corde in assiduo spiritualium operum exercitio superaedificantes exhibeant se illustriorem gregis Christi portionem lapidesque suas flāma charitatis succēsas prudenter aptent, sponso cœlesti obuiam ituræ.

§. IV. Decernentes præsentis litteras, omniaque, & singula in eis contenta etiam ex eo quod præsentis congregationis vel sectae mulieres, aut virgines huiusmodi, vel alij cuiusque in præmissis, seu eorum aliquo interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, eis nullatenus consenserint, nec ad ea vocata, & audita, seu vocati, & auditi, minusque causae propter quas eadem præsentis emanarint adductae verificatae, seu alias sufficienter, aut etiam nullatenus iustificatae fuerint nullo vnquam tempore de subreptionis, obreptionis, nullitatis, aut inualiditatis vitio, seu intentionis nostrae, aut alio quouis defectu, etiam quantum ius magno inexcogitato, & substantiali, seu etiam ex eo quod in præmissis seu eorum aliquo solemnitates, & quæuis alia seruanda, & adimplenda, seruata, & impleta non fuerint, aut ex quouis alio capite ac iure, vel facto, aut statuto, vel consuetudine aliqua resultante, seu etiam enormissimæ, & totalis lectionis, aut quocunque alio colore, etiam in corpore iuris clauso; seu occasione vel causa, etiam quantumuis iusta rationabili, & privilegiata, etiam tali quæ ad effectum validitatis præmissorum neces-

sario exprimenda foret, aut quod de voluntate nostra huiusmodi, & alijs superius expressis, seu relatis nihil vllibi appareret seu aliter probari potest notari, impugnari, inualidari, retradari, in ius vel controuersiam reuocari, aut ad terminos reduci, vel aduersus illas restitutionis in integrum apertionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quodcunque iuris, facti, gratiae, vel iustitiae remedium impetrari, seu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel consensu quempiam vti, seu se iurare in iudicio vel expressa posse nec ipsas præsentis sub quibusuis similibus, vel dissimilibus gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut alijs contrariis dispositionibus pro tempore, quomodolibet faciendi, comprehendendi, sed semper ab illis exceptas perpetuoque validas, firmas, efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per omnes, & singulos, ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum inuiolabiliter obseruari, sic & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatij Apostolici auditores, & S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Nuncios ac alios quauis autoritate, & potestate fungentes in quauis causa, & instantia, sublatas eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & autoritate, vbique iudicari, & definiri debere, irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis autoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. VII. Quocirca venerabilibus fratribus, ac dilectis filiis nostris, & Apostolicæ sedis Nunciis, necnon Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum ordinariis vbilibet existentibus per Apostolica scripta mandamus, vt statim ac præsentis nostræ litteræ ad eorum, & cuiuslibet eorum notitiam quoquomodo peruenierint, illas solemniter publicent, & publicari faciant, ac in eis contenta quæcunque debitæ executioni demandent, & dammandari procurent, per se vel alium seu alios, prout in Domino iudicauerint expedire, contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmissis non parentes per sententias, censuras, & pœnas, Ecclesiasticas, aliisque opportuna iuris, & facti remedia omni, & quacunque appellatione, recurso, & reclamatione remotis compescendo inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij saecularis Non obstantibus quatenus opus sit recordandæ mem Bonif. Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri de vna, & in concilio generali edita de duabus diebus, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque.

§. VIII. Vt autem præsentés, & in eis contenta, quæcunque ad omnium notitiam deducantur, & ne aliquis de eis ignorantiam prætere possit, volumus pariter, & mandamus, quod eadem præsentés, per aliquem, seu aliquos ex cursoribus nostris ad Ecclesiæ Lateran. & Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ valuas, ac in acie Campi Floræ affigantur, & publicentur, & cum inde amouebuntur earum exempla eisdem in locis affixa dimittantur, quæ si publicatæ, & affixæ, post duos menses à die publicationis computandos, omnes & singulos quos concernunt perinde afficiant, & arctent, ac si vnique illorum personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent.

§. IX. Quoque illorum transumptis impressis sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, & manu alicuius Notarij publici subscriptis, eadem prorsus fides adhibeatur si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. X. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, extinctionis, subiectionis, ablationis, deletionis, abrogationis, decretorum priuationis, amotionis, absolutionis, liberationis, præcepti, declarationum, permissionis, impartitionis, monitionis, hortationis voluntatem, & mandatorum infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumperit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Ann. Incarnationis Dominicæ 1630. Idus Ianuarij Pontificatus nostri ann. 8.

DECISIONES S. ROTÆ Romanæ.

*R. P. D. Dunoletto Tullen.
Reformationis Veneris 30.
Martij 1629.*

ARGUMENTVM.

*Reformatio in aliquo ordine quando censeatur
introducenda de consensu Generalis. Multa
de ordine Præmonstratensi.*

DECISIO.

¶ VM Abbates, & Conuentus Sanctæ Mariæ Maioris nuncupatæ Oppidi Mussiponti, Iustimontis ac Saliuæ vallis Meten. & Tullen. Diocesium respectiue Præmonstraten. Ordinis, Reformationem an-

tiquæ eiusdem ordinis austeritati conformem cepissent, & dubitarent, ne huiusmodi Reformationis negotium destitueretur, cum à Capitulum Generalium eiusdem Ordinis nutu totaliter penderet, & vix stare posse existimarent, nisi Sedis Apostolicæ auctoritate muniretur à felic. record. Paul. V. Bullam confirmatoriam huiusmodi negotij obtinuerunt, & quia cum post professionem dicti Abbates, & Conuentus nonnullas leges & constitutiones, & ordinationes ad conseruationem dictæ reformationis tulissent dubitabant pariter, ne huiusmodi constitutiones eiusdem Capituli Generalis censuris subiacerent, easdem à san. mem. Gregorio X V. obtinuerunt confirmari, sed quia Abbas & Capitulum Generale Præmonstraten. dictas Bullas impugnabant vti nulliter, & subreptie obtentas, dubitauit, an dictæ Bullæ essent iustificatæ, & Domini, vnanimi consensu responderunt pro illarum iustificatione.

Et primo, quoad Bullam Pauli V. ea visa fuit in omnibus iustificata. In ea enim primo narrabatur, quod Abbas, & Conuentus, Oratores, ante aliquot annos Reformationem antiquæ eiusdem ordinis austeritati conformem, de consensu tunc existentis Abbatis Generalis eiusdem ordinis susceperunt, secundo quod iam Abbates, & conuentus pro illius Reformationis obseruatiâ statuta, & ordinationes condiderunt. Tertio, quod iidem in ipsa reformatione illuc vsque cum consensu, & approbatione moderni Abbatis Generalis dicti ordinis perseuerarunt. Quarto, & vltimo quod reformatio huiusmodi sine sedis Apostolicæ auctoritate vix stare possit, cum à dicti Capituli generalis nutu penderet ea destruere. Quæ omnia visa fuerunt bene iustificari.

Nam quoad primum, nempe quod Abbas & conuentus, oratores ante aliquot annos hanc reformationem de consensu tunc existentis Abbatis generalis eiusdem ordinis amplexi fuerint, illud abunde iustificatur ex approbatione constitutionis dictæ Reformationis communitatis antiqui rigoris facta de anno 1611. ab Abbate generali tunc temporis, in qua enunciatur tam institutio dictæ Reformationis, quam etiam conformitas primæuo ordinis instituto, vt ex instrumento publico dato in summario communitatis num. 4. ex quo, cum faciat probationem probatam leg. cum precibus C. de probationibus. Rot. decis. 60. n. 1. & decis. 590. n. 1. part. 1. recent. bene remanet iustificata narratiua, quod reformatio fuerit introducenda de consensu Abbatis Generalis, & secunda, quod fuerint condita statuta, & constitutiones.

Quoad tertiam vero narratiuam, etiam

ea bene iustificabitur, quia D. Petrus Grossetus modernus Abbas Generalis dicti Ordinis de anno 1616. Constitutiones dictæ reformationis examinavit, & approbavit; nec non censuit illius professores ad earum obseruantiam esse hortandos, vt in instrumento approbationis, quod datur in eodem summario, *num. 5.* ex quo bene remanet iustificata dicta tertia narratiua. *Rot. decis. 17. num. 7. p. 7. recent.*

Quoad quartam & vltimam narratiuam, nempè, quod huiusmodi reformatio absque sedis Apostolicæ auctoritate securè sustinere non posset, non indiget alia iustificatione, cum hoc sit satis notum, ex quo dicta Reformatio totaliter pendebat à nutu Capituli generalis, cui etiam sacrum Concilium Trident. quoad obseruantiam Regulæ dedit omnimodam potestatem, *cap. 1. sess. 25. de regul.*

Quo vero ad iustificationem Bullæ Greg. XV. in qua pariter tria, aut quatuor narrantur, ea visa fuit clara.

Si quidem in eo primò narratur, quod litteræ Pauli Quinti propter nonnulla impedimenta suum sortiri effectum non potuerunt. Secundò, quod disciplinæ veteris rigor à capitulis generalibus antea approbatus, & singulis Religiosis, & integris Monasteriis primum permissis, deinde curæ Abbatis generalis in visitatione quasdam leges, & ordinationes edidit sub benè placito sedis Apostolicæ; quæ Ordinationes per extensum in dictis litteris sunt insertæ. Quartò, & vltimo narratur votum Congregationis Regularium super dictis ordinationibus.

Quoad primum, quod dictæ litteræ non fuerint exequutioni demandatæ, non indiget alia iustificatione, quia in hoc principalis intentio non consistit, & sufficit, quod de facto verificetur. *Rota. decis. 410. num. 4. part. 1. recent.* & hoc inter partes non controuertitur.

Secunda narratiua iustificatur, quia de anno 1618. Capitulum generale approbavit easdem constitutiones reformationis, & concessit facultatem omnibus Religiosis, & Monasteriis integris eiusdem Ordinis amplectendi reformationem, vt constat ex instrumento dictæ concessionis in eodem summario, *num. 8.* ex quo bene iustificatur narratiua facta in his litteris Gregor. quod disciplinæ veteris rigor à capitulo generali antea fuerit approbatus, & permissus.

Tertia narratiua, quod Abbas Generalis ex visitatione Monasteriorum communitatis ediderit quasdam leges regimine, & manutentione reformationis, probatur etiam ex publico instrumento, quod datur

in summario, *num. 6.* nec non ex quo dictæ leges seu constitutiones fuerint insertæ in litteris Apostolicis, vnde apparet Papam de illis habuisse plenam informationem. *Socin. consil. 266. versic. confirmatur, lib. 2. Alex. conf. 15. num. 2. lib. 5.*

Vltima denique narratiua de approbatione articulorum, & ordinationum Reformationis facta à sacra Congregatione non eget aliqua probatione, cum sit narratiua ipsius Pontificis, cui assertioni est standum. *Rota decis. 361. num. decis. 612. num. 3. in fine p. 2. recent.*

Et ita vtraque.

Coram eodem, in eadem. Lutæ 18. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Assertioni Episcopi, licet careat testibus, quando sit adhibenda fides. Gratia quibus in casibus presumatur obtenta ab eo cuius nomine cantat.

DECISIO.

Litteras Reformationis sel. record. Pauli Papæ V. & Greg. XV. iustificatas esse, domini sub die 30. Martij præteriti, & hodie repropósito dubio super eisdem, vnamimenter responderunt per rationes ponderatas in præcedenti decisione, non obstantibus vltimo loco deductis pro parte Abbatis, & capituli, non acquiescentium decisione prædictæ.

Non obstat, quod narratiua susceptæ reformationis de consensu Abbatis non possit iustificari ex instrumento confecto de anno 1611. in summario communitatis in alia positione dato *num. 4.* cum statuta videantur condita de anno 1616. Quia obiectum cessat ex facto, ex quo re vera statuta emanauerunt de anno 1611. quo tempore Abbas Reformationi consensit. De anno vero 1616. illa reuisa, & approbata fuerunt à Generali: quæ approbatio, & reuisio præsupponit eorundem statutorum præexistentiam alias non potuerint approbari nec augeri *leg. nam, & si ff. de iniust. rupt. test. cap. ad ad dissoluendum ibi, not. de spons. in cap. 1. & 2. de confirmatio. util. vel inutil. & in cap. ex parte de constit. Guidop. decis. 629. num. 12. vers. quia quod non est.*

Non obstat, quod scriptura in qua nittitur decisio quæ reuidetur pro iustificatione primæ narratiuæ non sit in forma probanti, tanquam extracta à Notario de illa non rogato. Quia hodie datur originalis informatio Episcopi Virdunen. capta de ordine Congregationis Episcoporum, & Regu

Regularium in qua est inserta de verbo ad verbum dicta scriptura quæ prætenditur in formis, cui originali informationi Episcopi fides est adhibenda, etiamsi testibus careret cum Episcopus attestetur de actu extraiudicialiter sibi commissio à Congregatione. Bero. *consil.* 88. *num.* 21. *lib.* 1. Neuizan. *consil.* ult. *num.* 3. & 10. Menochius *consil.* 114. *num.* 10. Præsertim quia extracta fuit à Notario solito extrahere instrumenta, etiam producta pro Abbate, & capitulo, ita vt illius legalitas censeatur à partibus approbata Cardin. Caualer. *decis.* 640. *num.* 10. quæ informatio Episcopi præsumitur integra donec per Abbatem, & capitulum contrarium probetur, *Rota decis.* 64. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Cardinal. Caualer. *decis.* 335. *num.* 1. & *decis.* 572. *num.* 7. Greg. 15. *decis.* 59. *num.* 1. & ibi Adden.

Narratiua quod Abbas, & conuentus Iustimontis, & Saliuæ vallis susceperint statuta, probatur ex eadem informatione Episcopi. Item ex mandato procuræ factò Aegidio Martino nomine conuentus Iustimontis ad acceptandam huiusmodi reformationem; cuius vigore postmodum per modernum Abbatem generalem prædictus conuentus fuit adiunctus prædictæ communitati, & reformationi, cui adiunctioni etiam dictus Abbas Iustimontis consensit, & cum omnibus Religiosis eiusdem conuentus se subscripsit, vt ex iuribus in summario communitatis in hac positione dato, *num.* 4. & 5. per quam subscriptionem vtique acceptarunt omnia, & singula contenta in mandato. Gabriel. *conclus.* 3. *num.* 1. *de præsumpt.* Seraphin. *decis.* 973. *num.* 1.

Non obstat quod quamplura ex his quæ fuerunt statuta, non sint conformia antiquo rigori, & non fuerint obseruata. Quia contrarium apparet ex dicta relatione Episcopi Viridunen. cui, est deferendum nisi contrarium probetur, quamuis, consistat in negatiua, Alexand. *consil.* 27. *num.* 13. *lib.* 2. Rot. *decis.* 362. *num.* 2. *p.* 1. *in recent.* Caualer. *decis.* 315. *num.* 5.

Non obstat quod si dicti summi Pontifices sciuisent, prout ipsis fuit tacitum, statuta antiqua fuisse modificata per illum secundum quoad esum carniū, vtique dictam reformationem non confirmassent. Quia imò à dicta confirmatione non se retraxissent, cum facilius sit reditus ad ius antiquum, glossa *in cap. statutum in verb. numerandum de præbend. in 6. sacrum Concil. Trid. sess. 25. cap. 1. in illis verbis* (vbi collapsa est vetus, & regularis disciplina instauratur.)

Non obstat quod non doceatur de consensibus conuentualiter præstitis à conuentibus Saliuæ vallis, & Iustimontis. Quia

contrarium apparet ex iuribus datis in summario communitatis *num.* 5. in quo legitur quod Abbates, & conuentus prædicti dederunt mandatum procuræ ad obtinendam à sede Apostolica confirmationem dictæ reformationis, in quo mandato sunt subscripti dicti Abbates, Priores, & omnes alij fratres dictorum conuentuum. Qui consensus propterea censetur præstiti non solum vti singuli, sed etiam conuentualiter Gabr. *concl.* 1. *num.* 3. & 9. *de cuiuscumque vniuers. nom.*

Neque obstant testes in Curia nuper examinati pro parte Abbatis, & capituli ad probandum non interuenisse consensum Abbatum, & conuentuum. Quia magis est standum scripturis quam testibus, & præsertim magis est creden. dictæ informationi datæ per Episcopum Viridunen. de ordine Congregationis prout magis est standum confirmationi statutorum factæ per Abbatem Generalem; & hæc probatio per scripturas in concursu cum testibus debet præualere *leg. census, ff. de probat.* Crauert. *consil.* 54. *n.* 15. *Rota decis.* 582. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

Non obstat quod obiicitur contra litteras Gregorij, non probari Abbatem dedisse mandatum ad supplicandum. Quia cum expeditio non potuerit fieri absque expensa, & sine Abbatis consensu, gratia esset difficilis concessionis, istis concurrentibus gratia præsumitur obtenta ab eo cuius nomine cantat iuxta decisiones relatas ab Add. *ad decis.* Gregor. 331. *num.* 19. stante maxime executione dictarum litterarum subsecuta in partibus ad instantiam dicti Abbatis, qui hoc modo easdem litteras approbauit, & se fuisse Oratorem falsus fuit, *leg. filiu famul. ff. ad Maced.* Bart. *in leg. cum tabernam §. idem quesuit in fine ff. de pig.* Caualer. *decis.* 26. *sub num.* 24.

Denique non obstat quod non possit, iustificari narratiua, quod Petrus Claudius, & alij essent Monachi Sancti Pauli, & Saliuæ vallis, cum doceatur istos emisisse professionem in aliis Monasteriis. Quia Monachus in aliquo Monasterio professus potest de licentia superioris ad aliud Monasterium transferri, *cap. licet quibusdam de regul.* & sic cessat impotentia ex aduerso allegata.

Coram eodem in eadem Mercurij,
4. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Remissoria multis in casibus conceditur,
vt in decisione.

DECISIO

D E C I S I O.

Censuerunt Domini non esse dandam remissoria, Abbati, & capitulo Generali Præmonstraten. Nam licet ex 17. articulis per illos exhibitis, quinque primi videantur releuantes, tamen non visi fuerunt tales vt eorum respectu possit concedi remissoria, quia materia in illis articulata potest probari per scripturas: Quo casu intrat Regula quod non datur remissoria ad probandum per testes, id quod potest probari per scripturas. *Rota dec. 46. de testib. in antiq. & decis. 314. num. 1. p. 1. & decis. 45. num. 2. p. 2. recent. Greg. 15. dec. 253. num. 2. & quia per multa instrumenta publica producta pro parte communitatis antiqui rigoris contrarium apparet eius quod fuit articulatam; vnde intrat alia regula, quod non solet concedi remissoria ad probandum per testes id quod per publica instrumenta fuit iam probatum. Seraphin. *decis. 1460. num. 3. cum probatio per instrumenta præualeat probationi factæ per testes, leg. census ff. de probat. Innoc. in cap. cum Iuanes. num. 6. de fid. instrum. Crauet. *consil. 54. num. 15. Rota *decis. 91. num. 9. & decis. 562. n. 6. p. 1. recent.****

Quod autem respectu dictorum articulo- rum remissoria non possit concedi patet.

Nam quantum ad primam, quod tendit ad probandam possessionem Abbatis, & capitulo generalis visitandi omnes conuentus eiusdem Ordinis non est opus remissoria cum pro parte communitatis non contro- uertatur iurisdicchio Abbatis, & Generalis in iis quæ non repugnant litteris Apostolicis iuxta alias decisa, & offerat separaram admittere visitandum Abbatem genera- lem iuxta formam capitulorum reforma- tionis.

Quo verò ad secundum in quo articula- tur Abbates, & conuentus Iustimontis, & Saliuæ vallis Ordinis pariter Præmonstra- ten, repræsentatos per solos Canonicos ibi affiliatos non dedisse mandatum procuræ ad supplican. *fel. record. Paulo quinto pro reformatione non visa fuit posse dari remis- soria; quia constat de instrumento manda- ti procuræ, quod datur in sumuario num. 1. & quod hæc narratiua fuerit iustificata fuit dictum in duabus decisionibus in hac cau- sa factis.*

Ad tertium articulum continentem Ge- neralem præ mortuum non consensisse re- formationi, & eius capitulis non potest concedi remissoria eius respectu, quia con- trarium probatur pro parte communitatis ex instrumento informationis Episcopi Virdunen. dato in sumuario num. 2. & ex instrumento approbationis factæ per eun- dem Abbatem canonizato in dictis duabus

decisionibus, & dato in hodierno summa- rio num. 3.

Quartus continens, quod primæ, at- que antiquæ institutioni Ordinis Præmon- straten. repugnat, quod visitatio in aliquo conuentu non possit fieri per visitationem capituli generalis sine adiuncto ipsi dando ab iis qui visitantur, non visus fuit esse talis vt propter illum possit concedi remissoria cum possit probari per scripturas, & intret super dicta regula, quod quando articulus potest probari per scripturas non solet con- cedi remissoria.

Quod denique quintum, in quo articula- tur capitulum generale celebratum de an- no 1618. contradixisse reformationi, & ordinasse Abbati Seruatio, vt renunciaret litteris Apostolicis, illius etiam respectu potest dari remissoria, quia potest probari per scripturas, cum acta capituli Generalis in scriptis redigantur.

Quo verò ad alios articulos non visum fuit dominis eorum respectu posse dari re- missoria, tum quia possent probari per scripturas vt dictum est supra, tum quia tendunt ad probandam obseruantiam con- trariam verbis litterarum Apostolicarum, & interpretationi alias datæ à Rota. *Rot. de- cis. 212. num. 11. p. 1. recent. Greg. XV. de- cis. 211. num. 6. maximè cum litteræ sint munitæ decreto irritanti; per quod irrita- tur omnis obseruantia contraria cap. si eo tempore de elect. in 6. Cassad. *decis. 1. num. 7. de restit. spoliat. Gonzalez glos. 67. num. 11. & seqq. Rota *decis. 41. num. 9. p. 1. recent.***

Tum etiam quia continent materiam, quo casu non solet dari remissoria nisi ad sit ma- gnus fumus Caputaq. *decis. 62. num. 3. & fuit dictum in Leodiën. Abbatissatus prima Iulij 1615. coram bon. mem. Card. Sacrato: qui fumus debet esse talis vt faciat femiple- nam probationem, vt fuit dictum in Car- thaginën. Archidiaconatus 3. Martij 1592. coram Platto, & in Conchen. Archypres- byteratus 30. Octobris 1592. coram Penia, qui hic omnino deficit.*

Et ita vtraque parte, &c.

Coram eodem, in eadem 22.

Aprilis 1630.

ARGUMENTVM.

De tribus votis substantialibus Religionis; & an stabilitas in loco concernat ipsorum voto- rum essentiam.

DECISIO.

CVM per duas decisiones conformes fuisset firmatū Bullas *fel. record. Pau-*

li Quinti, & Gregorij XV. obtentas à communitate antiqui rigoris Præmonstraten. super Reformatione, esse iustificatas, nihilominus, quia dum pro parte ipsius communitatis peteretur huiusmodi iustificationem canonizari per sententiam nonnulla motiua fuerunt in memorialibus pro retardanda expeditione pro parte Capituli, & Abbatis generalis datis ex citata; placuit Dominis pro tertia vice ipsis Capitulo, & Abbati concedere audientiam super istis motiuis. Vnde proposito à me dubio, an capita deducta in dictis memorialibus quæ ad duo præcipue reducebantur obstarent, quo minus ad dictam expeditionem deueniri posset? Domini negatiue responderunt.

Nam quoad primum nempe quod formula professionis reformatorem non sit conformis primitiue regulæ, & antiquo rigori prout requiritur in dictis Bullis, & fuit etiam decisum à sacra Congregatione Regularium cum inter alia quæ præcipiuntur Religiosis per dictam primitiuam regulam præcipiatur ipsis, vt afficiantur illi Ecclesiæ, à qua recipiuntur, & promittant stabilitatem in illo loco quod non præstent moderni Reformati, sed genericam solum stabilitatem promittunt in vniuersa communitate.

Quoniam cum non differat in votis substantialibus paupertatis videlicet, castitatis, & obedientiæ quæ emittere debent reformati iuxta Bullam Iulij 2. in quibus tribus votis consistit essentia Religiosi professi *cap. cum ad monasterium de stat. Monachorum*, & docet S. Thom. 2. 2. *quest. 186. art. 9. Sanchez super Decalog. lib. 5. cap. 1. num. 16. & lib. 6. c. 4. num. 9.* Nulla potest dici adesse discrepantia nec stabilitas in loco concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum Sanch. *super Decalog. loco supra citato.* quod tanto magis suadetur in præsentis Religione Præmonstratensi, nedum ex dicta Bulla, cuius vi taliter mutandi statuta, sed etiam ex concessione ipsiusmet Capituli generalis de anno 1618. quod singuli Religiosi possint transire ad monasteria reformatà, quemadmodum reuera multi translati, fuerunt quod etiam firmatum fuit à Rota in decisione sub die 18. Iunij 1629. signum evidens, quod dicta stabilitas in hoc ordine non est de essentia professionis.

Et cessat omnis difficultas dum in litteris sanct. mem. Gregorij XV. derogatur dictæ stabilitati in loco, & expresse disponitur per hæc verba, quod Religiosi communitatis antiqui rigoris sunt ita communes, vt nullus magis huius quam illius Monasterij dicatur, & habeatur professus cum, clausula non obstantibus constitutionibus quibuscunque, & speciali stabilitate promissa in professione, ex quibus satis censetur derogatum dictæ sta-

bilitati in loco Bero. *consil. 147. num. 28. lib. 3. Mart. de clausul. conclus. 5. num. 12. Gonzalez glos. 36. n. 23. Rot. decis. 506. n. 5. p. 1. recent.*

Non obstant verba apposita in litteris Gregorij XV. ibi seruetur formula solita cum additione antiqui rigoris, quia illa debent intelligi præterquam de illis quæ in contrarium expresse in ipsis disponuntur Oldrad. *consil. 330. in fin. Paris. consil. 70. num. 12. lib. 1. Mart. de clausul. part. 3. clausul. 157. num. 3. Put. decis. 183. lib. 3.*

Quo vero ad secundum caput circa approbationem Reformationis, & eius acceptationem factam à Capitulo, & conuentibus, de qua non dicitur constare, nisi ex instrumento concessionis reformationis factæ per Abbatem generalem de anno 1618. quod prætenditur non esse in formam probanti, sed esse supplicem copiam suspectam de falso, eo quia confecta fuit super folio albo subscripto ab Abbate sine vero eius sigillo; illud etiam non releuare Domini dixerunt.

Nam visum fuit sufficienter constare de prædicta acceptatione, & approbatione, nedum ex dicta attestazione Abbatis, sed etiam ex alia fide Secretarij Capituli, & ex pluribus actibus Capitularibus datis in summario *num. 4. & 6.* iuncta obseruantia statutorum Reformationis scientibus, & patientibus Abbate, & Capitulo generali vsque ad annum 1628. de quo tempore fuit mota *leg. semper qui non prohibet digestis de reg. iur. Socin. in consil. 139. n. 14. lib. 4. Surd. consil. 28. num. 22.*

Neque obstat quod imo appareat de expressa contradictione Capituli, & Abbatis generalis vsque de anno 1618. vt in summario Capituli *num. 2. 3. & 4.* Quoniam contradictio Capituli in eo versabatur, ne scilicet per reformationem obtentam in litteris Pauli Quinti constitueretur vnum caput speciale præter Abbatem generalem, & recederetur ab vnitatem, & Iurisdictione Ordinarij ad quod euitandum fuit decretum vt Abbas S. Mariæ Mussipontanæ renunciare deberet huiusmodi prætensionem, & se submittere Capitulo generali, prout renunciavit, & proinde cessante huiusmodi suspitione diminutionis authoritatis Abbatis generalis, & defectionis ab vnitatem, & iurisdictione Ordinarij, vtrique cessarunt etiam contradictiones supra dictæ, & emanarunt secundæ litteræ Gregorij XV. superioritatem, & iurisdictionem Abbati generali reseruantes.

Non obstant alia deducta in dictis memorialibus, quia in illis visum fuit Dominis sufficienter satisfactum ex responsionibus datis in primis decisionibus cum quibus transierunt.

Et ita vtraque, &c.

Coram eodem in eadem Veneris 10.
Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

Professionis Regularis tres species recensentur, & explicantur. Reformati Præmonstratenses antiqui rigoris sub quanam Professionis specie comprehendantur.

DECISIO.

Domini steterunt in vltimo loco decisio, licet enim informantes pro Abbate, & Capitulo generali obiicerent professionē emittendam per Reformatos communitatis antiqui rigoris discrepare à primo instituto Præmonstratensium, qui antiquitus vouebant stabilitatem in loco, & proinde etiam repugnare Bullæ san. mem. Gregorij XV. in qua inhærendo decreto sacræ Congregationis Regularium idem Pontifex adiecit clausulam, dummodo in iuramento per Religiosos in eorum professione præstando seruetur formula solita cum additione antiqui rigoris seu primitiue Regulæ.

Tamen obiectum visum est Dominis facile remoueri præmissa distinctione Calder. *consil. 23. vers. ad quod probandum cum seqq. de Regul.* qui triplicem modum professionis recenset.

Primus quo aliquis Deo vouet in manibus Episcopi aut alterius superioris se obseruaturum Religionem quoad tria substantialia vota castitatis, paupertatis, & obedientiæ, etsi profitetur Religionem (vt inquit Calder. *ubi supra*) in genere generalissimo de quibus videtur loqui textus in *cap. super eo. & in cap. consulti. de regul.*

Secunda species professionis est illa per quam quis profitetur non quidem in genere & in abstracto prout faciunt professi primo modo, sed in specie, promittendo, & vouendo se seruaturum certam aliquam regulam, Prædicatorum, nimirum Minorum, aut Cisterciensium, & hi dicuntur professi in specie, seu in genere subalterno qui debent perpetuo in eo ordine Deo famulari.

Tertio vero modo alij profitentur in indiuiduo, id est, certam Regulam, & certum Monasterium, vt si quis profiteretur Regulā S. Benedicti in Monasterio S. Proculi, quo casu eius professio implicaret stabilitatem in illo præciso Monasterio, cui religiosus ascribitur in limine professionis, quæ desumitur ex *cap. in singulis & cap. ea quæ de stat. Monach. & cap. cum deportati de iudic. cap. cum plantare de priuileg. & clem. attendentes de stat. Monacho.* prout pulchre declarat idem Calderinus *dict. consil. 23. de regular. vers. Professi in, ge-*

nere cum seqq. Butr. in cap. in presentia num. 64. vers. puto tamen, vbi Abb. num. 65. de probat.

Supposita autem hac distinctione, clarum est reformatos communitatis antiqui rigoris comprehendi sub secundo membro distinctionis. Non enim profitentur Religionem in genere generalissimo prout faciunt professi tertio modo, sed profitentur se seruaturum Regulam Ordinis Præmonstratensis in certo aliquo Monasterio in qua consistit formalitas stabilitatis in loco prout faciunt professi tertio modo, sed profitentur Regulam Præmonstratensem simpliciter in manibus sui Superioris. Vnde merito dici possunt professi in specie seu in genere sub alterno iuxta secundum membrum distinctionis Calder. vnde quatenus ex dispositione constitutionis Gregorij XV. debeant seruare stabilitatem, hæc quidem non est intelligenda in ordine ad aliquod certum, & indiuiduum Monasterium, quæ diceretur stabilitas in loco, sed de stabilitate in specie, quatenus importat permanentiam in eadem Religione quam profitentur, cum verba intelligi debeant iuxta naturam materiæ subiectæ *ad l. insulam Digestis qui pot. in pig. hab. leg. si stipulatus Digestis de usur. Decia consil. quadragesimo quinto in 2. vol. numer. 27.*

Quod quidem clarius elucescit ponderando tenorem dictarum litterarum Gregorij, in quibus Papa nedum statuit, quod Religiosi communitatis antiqui rigoris non sint magis vnus Monasterij, quam alterius, quæ verba repugnant stabilitati in loco, cuius vigore Monachus ascribitur vni præciso Monasterio priuatiue quoad aliud, vt colligitur ex Calder. præfato *consil. 23. vers. alij sunt qui profitentur.*

Verum etiam ad remouendum omnem scrupulum adiecit clausulam. Non obstantibus constitutionibus quibuscunque, & speciali stabilitate promissa in professione, per quæ verba fuit expresse derogatum stabilitate in loco ex prægnantia, & efficacia derogatoriarum *cap. 1. de constit. in 6. clement. eos in fine de sepult. Rot. in decis. 506. numer. 5. p. 1. recent.*

Neque obstat, quod Papa voluerit seruari formulam solitam cum additione antiqui rigoris. Nam vltra quod hoc debet intelligi, vt fuit deductum in aliis decisionibus in substantialibus, non autem in accidentalibus, cessat etiam difficultas quia hoc intelligitur in omnibus, præter quam in iis quorum contrarium fuit specificè dispositum Paris. *consil. 70. n. 12. lib. 2. Put. decis. 183. lib. 3.* aliàs enim Papa voluisset incontinenti se corrigere, quod non est dicendum *l. precipimus C. de appellat. leg. non ad ea, vbi Glossa*

& DD. ff. de condit. & demonstr. Surd. cons. 33. num 107.

Et ita utraque, &c.

Reuerendiss. P. D. Motmanno Tullen.
Reformationis Veneris 6.
Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Confirmatio Ordinationum Regularium, quando impugnari non possint defectu intentionis Principis. Stabilitas in loco, quæ promittitur in emissionem professionis, quomodo intelligatur.

DECISIO:

Resolutum fuit sententiam Rotalem latam pro obseruatione litterarum Apostolicarum, de quibus agitur esse confirmandam. Quia nihil est quod obiici possit aduersus illius validitatem, & iustitia comprobatur ex pluribus decisionibus in priori instantia coram Reuerend. P. D. meo Duno zetto emanatis, in quibus firmatum fuit litteras confirmationis, tam à felic. record. Paulo Quinto, quam etiam à Gregorio XV. illius successore concessas, esse iustificatas.

Cui Resolutioni non obstat, quod posteriores litteræ sunt subreptitiæ, vel saltem possint redargui defectu intentionis Pontificis concedentis, cum post narratiuam, in quo colligitur, quod nouæ ordinationes communitatis antiqui rigoris tendebant ad instaurationem veteris disciplinæ omiffa fuerit expressio, quod illæ non erant conformes institutis à primordio dictæ Religionis obseruatis, quia fuit responsum ad euitandam subreptionem, sufficere, quod stante insertionem ipsarum ordinationum in supplicatione, Pontifex saltem in genere potuerit cogitare Ordinatis huiusmodi non esse dictis institutis conformes, quandoquidem ad hoc, vt tanquam illis conformes obseruarentur non erat opus confirmatione, leg. qui iure D. de milit. testam. Cornelius consil. 20. numer. 14. lib. 2. Cassadorus decis. 1. de priuileg. Intentio autem confirmandi huiusmodi ordinationes, etiam non conformes dictis institutis, arguitur ex clausula derogante omnibus, ac in specie promissæ stabilitati, quatenus dictis ordinationibus non sint correspondentes, cum ea sit proprietas derogationis, vt licet non ampliet gratiam neque suppleat defectum intentionis, attamen declarat voluntatem, & intentionem Principis confirmantis seu concedentis. Baldus in leg. cum quem numer. 38. C. de fidei commiss. Felin. in cap. non-

nulli numero 27. de rescript. Rebuffus ad concord. in forma mand. Apost. Glossa in verbo non obstantibus versic. & nota, Surdus in consil. 303. numero nono & decimo libro tertio Rota decis. 532. sub numero sexto part. prima diuers. & fuit dictum in Romana pecuniaria. 16. Martij 1627. coram Eminentiss. D. Cardinal. Verili impressa post tract. Moderni de iure Patronat.

Neque in eo versatur defectus intentionis Papæ quod inter alia confirmauerit ordinationem, habet quod omnes Religiosi dictæ communitatis sint communes, & nullus eorum dicatur, vel habeatur professus magis vnius quam alterius Monasterij dicti ordinis, sed legitima autoritate transmissus ad aliud quodcumque Monasterium eiusdem communitatis, iisdem iuribus gaudeat, ac si inibi expresse emississet, & professionem, & deinde subiūxerit illa verba, dummodo seruetur formula solita professionis cum additione antiqui rigoris, quæ vltra tria vota continet promissionem stabilitatis in loco, vt in formula descripta per Specul. tit. de Regul. in princip. & per Trullen. de canon. regul. lib. 1. c. 17. in fin. cui stabilitati cum requirat perpetuam permanentiam c. 1. & 2. 16. q. 3. maxime repugnat transmissio professorum de vno ad aliud Monasterium. Quia cum immediate post dictam clausulam, dummodo seruetur formula solita, sequantur verba, quatenus in aliis quam præfertur antiquis dicti ordinis institutis non repugnent; & nulla ratio possit assignari, per quam Papa voluerit in eadem dispositione excipere stabilitatem in loco indiuiduo, & simul admittere contrariam ordinationem transmissionis religiosorum de vno loco ad alium; vtique ne à sapientibus redargui possunt verba hæc confirmationis iuxta leg. Saluius Aristo. ff. de leg. præst. & leg. ex factō ff. de vulg. & pupill. dicendum est tam ordinationes quam dictam formulam cum additione fuisse limitatam ad antiqua instituta præterquam in expressis, in quibus tanquam non exceptuatis secundum naturam exceptionis firma remanet confirmatio leg. quæ situm §. denique vbi Bartholomæus ff. de fundis instruct. Dyn. in rubr. numero 16. de reg. iur. & declaratur intentio Principis volentis propositas ordinationes in expressis, licet primæuo instituto repugnantibus ad not. Deci. in leg. 1. numer. 25. ff. de reg. iur. Alexand. cons. 217. num. 19. lib. 2. Greg. decis. 509. n. 3. ita vt promissio stabilitatis iuxta prædictas ordinationes intelligi debeat de stabilitate in congregatione communitatis iuxta secundum caput distinctionis Calder. in consil. 23. de regul. & decisionem in hac causa factam 10. Ianuarij anni præteriti.

Præterea non obstat quod per prædictas ordinationes non conformes primæuo insti-

tuto præiudicaretur ordini qui admissa diuersitate professionum patitur scissuram, cui malo sit tempestiue occurrendum iuxta *text. in cap. licet. de vitanda de elect.* quia huic malo sufficientem cautelam in eiusdem ordinationibus adhibitam esse constat ex eo, quod statutum fuit, vt ab omnibus dictæ communitatis Monasteriis reuerenter agnoscatur Abbas generalis, vt caput speciale à quo Vicarius eiusdem communitatis, suæ electionis tenetur petere confirmationem, & cui Abbati generali omnes Religiosi eiusdem communitatis tenentur promittere in professione obedientiam, vt in litteris, quod proculdubio tendit ad conseruationem vnitatis, & exclusionem scissuræ, quæ illi est contraria *cap. loquitur Dominus.* & ibi Glossa 24. *quest. 1.* quod etiam in decisione huius causæ 22. Aprilis 1630. fuit comprobatum.

Minus obstat, quod ex professione cum dictis ordinationibus comparabili inducatur relaxatio disciplinæ, quæ alias potius retinetur à religiosis obseruantibus stabilitatem in loco tanquam perpetuum carcerem, quemadmodum de Carthusianis dicitur, quam ab aliis habentibus occasiones vagandi in transitu de vno ad aliud monasterium. Quia huiusmodi transitus non temere, sed ex obedientia à superiore iniuncta secundum eiusdem ordinis constitutiones variis de causis, & plerisque casibus est præmissus ipsis Præmonstratensibus, ac etiam Carthusianis, qui promittunt stabilitatem in loco, sed clausuram obseruant. Nauarr. *de Regular. comment. 4. num. 30. cum seq.* quinimò eiusmodi debet recenseri inter officia promptæ obedientiæ, quibus tanto magis exercentur Religiosi, quo pluribus successiuè superioribus in diuersis locis coguntur obedire per ea quæ tradit Azor *inst. moral. lib. 12. cap. 13. quest. 3. in fin.*

Denique non obstant allegati defectus consensus Abbatis Generalis, & Conuentuum, qui pro oratoribus fuerunt in precibus Papæ porrectis nominati, & quod ex testibus constat de contrario, quodque respectu Religiosorum nominatorum non iustificetur eos esse professos in Monasteriis ibi enunciatis. Quia huiusmodi obiecta fuerunt quoque sublata in dictis decisionibus R.P.D. mei Duno. ex scripturis, quæ testibus præualere debent. Seraphin. *decis. 33. num. 7.*

Et ita utraque &c.

Reu. P. D. Verospio Tullen. Reformationis Veneris 14.
Maij 1632.

A R G V M E N T V M.

De Remissoria. Multi casus in quibus non admittitur.

D E C I S I O.

IN tertia instantia in qua pendeat coram me, hæc causa petebant Abbas, & Capitulum generale Præmonstraten. remissoriam, vt probarent, tam subreptionem litterarum reformationis, quas primum sub Paulo V. & deinde sub Gregorio XV. impetrauerat communitas antiqui rigoris, & quas in aliis omnibus instantiis semper dixerunt Domini fuisse iustificatas. Cum vero dubium super illius concessione hodie proposuerim, responderunt Domini denegandam esse dictam remissoriam, ex eiusdem ferme rationibus, quas vel considerant in aliis instantiis pro iustificatione eandem litterarum, vel etiam sub particulari dubio, & in decisione R.P.D. mei Duno. zetti 4. Jul. 1629. cum coram eo eadem remissoria peteretur.

Etenim decem dati fuerunt articuli, & primi tres respiciebant superioritatem capituli generalis in omnes huius ordinis Religiosos, etiam in ipsum Patrem Abbatem generalem, & contradictionem ac oppositionem, quam idem Capitulum fecerat primum Cōgreg. erectæ sub nomine S. Mariæ Maioris Mussipōtanæ, ac deinde huic communitati, quæ dicitur antiqui rigoris, sed primo, & secundo articulo respondit decisio, quod poterant probari per scripturas, quo casu frustra petitur remissoria. Felin. *in cap. 1. de appellat. Ægidius decis. 9. in princ. & decis. 496. Rota dec. 46. de test. in antiq. & dec. 10. in fi. de offic. deleg. in nou. dec. 3. 4. n. 1. p. 1. & dec. 25. n. 2. p. 2. recent*, & vtriusque huius articuli irrelevancia ex eo apparebat, quia non impugnabatur iurisdictio, & suprema Capituli authoritas in vniuersum hunc ordinem, imo in alia decisione, quæ facta fuit coram eodem anni 1629. hanc eandem authoritatem, & Iurisditionem Capituli generalis ostensum fuit sublata non fuisse per litteras reformationis, ea vero contradictio, quam fecerat capitulum in erectione Congregationis Mussipontanæ, neque poterat releuare cum illa oppositio ordinata fuerit occasione Litterarum Pauli quinti, quæ per posteriores Litteras Gregorij decimi - quinti. fuerunt reformatæ, & habuerunt etiam executionem, vt hoc pariter animaduersum fuit in alia decisione facta 22. Aprilis millesimo sexcentesimo trigesimo. Tertius demum articulus in quo dicebatur, vt hæc communitas non solum vnquam fuerit approbata, sed reprobata

reprobata ab eodem capitulo generali, vbi primo habuit notitiam illius erectionis; neque poterat admitti non solum, quia hæc contradictio poterat probari per scripturas & acta Capitularia, sed quia contrarium etiam probatur ex eisdem actis capitularibus, & publicis scripturis, quas in eadem decisione anni 1630. Rota consideravit, & dixit satis ex illis constare de approbatione Capituli posteriorum litterarum Gregorij X V. & consensu eiusdem Capituli pro erectione huius Communitatis, & ita vt non deberet super hoc articulo concedi remissoria non solum id suadebat ea probatio, quæ poterat haberi ex scripturis, sed etiam quidquid asserbatur in eisdem scripturis, cum contrarium continerent eius, quod proponebatur in ipsis articulis. Cardinal. Seraphinus *decis. 1460. numer. 3. Rota decis. quadragesima quinta numer. 2 & decis. 589. numero primo in fine part. 2. recent. in Lucana iurispatr. 31. Martij 1631. & in Cæsaraugustana præminentiarum 19. Ianuarij 1629. coram R. D. meo Decano.*

In quarto articulo continebatur prima huius ordinis instituta, & rigor antiquæ disciplinæ, & in quinto deducebatur, quod hæc communitatis, licet ab antiquo rigore nomen sumpserit non tamen seruabat, ea quæ idem primus rigor præcipiebat, sed neque hi duo articuli poterant dici releuantes, cum primus qui poterat etiam probari per scripturas præsertim dum statutorum, & antiquarum constitutionum fiebat mentio in eodem articulo, vt præter decisionem factam in hac causa 4. Iulij 1629. consideratum fuit in Aquitantiem. Comendæ 18. Aprilis 1622. coram bon. mem. Vbaldo, & apud Bellamerum *dec. 384.* non posset ad rem pertinere, quia eorum solum institutorum ordinis poterat ratio haberi, quæ non apparebant sublata per litteras Reformationis propter illam clausulam positam in eisdem litteris, quatenus in aliis quam, vt præfertur, antiquis dicti ordinis institutis non repugnent; ex qua inducta fuit derogatio aliorum quæ erant contraria litteris Reformationis, vt consideratum fuit fere in omnibus decisionibus factis in hac causa, & in specie in dicta decisione 22. Aprilis anni 1630. & in alia 10. Ianuarij 1630. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Dunogetto & 6. Februarij proxime præteriti coram Reuerendiss. P. D. meo Montmanno, ex quo deducebatur etiam irrelevancia quinti articuli: quia aut id, quod in eodem articulo dicebatur, vt religiosi antiqui rigoris non seruarent prima Ordinis instituta intelligi debebat, quod contravenirent antiquis constitutionibus in iis, quibus litteræ Reformationis erant eisdem

constitutionibus contrariæ, & nihil profutura erat hæc probatio, si solum haberi debebat ratio eorum, quæ mandabant seruari eadem litteræ. Aut hæc eorundem Religiosorum negligentia in seruandis, custodiendisque antiquis legibus intelligi debebat etiam de iis de quibus nihil dictum fuerat in litteris Reformationis, & neque aliqua ad hoc opus erat probatio, cum non ideo possent notari litteræ Reformationis vitio subreptionis, & pro earundem constitutionum obseruatione agere posset tam capitulum generale quam Abbas, immo concessum eisdem fuerit mandatum de manu tenendo ad hunc effectum, vt possent cogere reformatos, vt eisdem legibus, & constitutionibus obtemperarent in decisione facta coram R. P. D. meo Dunogetto 10. Aprilis anni 1628.

Sextus, & septimus articulus continebant quod cœnobium Viridunen. S. Pauli, & monasterium Saliuæ vallis nunquam acceptauerint leges huius Reformationis, & quod ij Canonici Præmonstratenses qui in litteris Gregorij nominantur Oratores essent professi in Monasterio Mussipontano. Et ex utroque articulo deducebatur nullitas gratiæ, & litterarum Reformationis quæ fundabantur in expresso consensu eorundem Monasteriorum, sed hi articuli, vel poterant probari per scripturas, vt septimus, cum in eodem articulo esset sermo de professione solemniter emissa in manibus proprij Abbatis cum certa, & expressa promissione stabilitatis in loco, cuius probatio poterat haberi ex instrumento eiusdem professionis secundum formam traditam per Speculat. *in tit. de regul. paragrapho primo numero secundo*, vel non poterat contra eos articulos, & in specie contra sextum admitti hæc probatio, quia vt vtrumque Monasterium Saliuæ vallis, & sancti Pauli acceptauerint non solum, sed seruauerint litteras Gregorij ab anno 1621. quo tempore impetratæ fuerunt vsque in presentem diem, deductum, & probatum fuit in omnibus instantiis, vt apparet ex decisione R. P. D. mei Dunogetti 18. Iunij, & 4. Iulij 1629. & R. P. D. mei Montmanni. 6. Febr. 1631. datum etiam hodie fuit instrumentum in quo per Abbates, & cœnobitas eorundem Monasteriorum constitutus fuit Procurator Pater Claudius Morizet pro defensione huius causæ, & litterarum Reformationis.

Contra tres alios articulos qui supererant plura opponebantur. Cum enim in illis assereretur, vt Abbas Generalis, dum primas leges huius communitatis sua subscriptione approbavit, esset vltimæ vir senectutis illisque se subscripserit, quamuis non legisset earum tenorem, aut sciisset, quid eis

continetur, & ideo reuocauerit eandem suam subscriptinam, cum primum cognouit se dolo circumuentum, & quod nunquam postea aliquod mandatum dederit aut approbauerit quouis modo ullam personam quæ suo nomine impetraret à sede Apostolica confirmationem earundem constitutionum. Primum visum fuit non conuenire ut hæc per Religiosos viros proponerentur de persona sui Abbatis, cuius prudentia & cōsilio regebatur vniuersa Religio. Deinde probationes contrariæ huic factæ quod proponebatur, adductæ fuerunt in iam dictis decisionibus 4. Iunij 1619. coram R. P. D. meo Dunogetto, & 6. Februarij 1632. coram R. P. D. meo Motmanno, cum præter eam subscriptionem aliis pluribus scripturis; & instrumentis constaret approbatam fuisse ab eodem Abbate hanc reformationem, & quod coram Episcopo Trullensi executore litterarum Apostolicarum, in quibus confirmabatur erectio huius communitatis institerit pro executione earundem litterarum ex quibus materia primi articuli vel ostendebatur minus vera, vel saltem maxime verisimilis, cum si primi sui facti, & subscriptionis Abbatem pœnituisset, non petiisset eiusdem Reformationis, & litterarum Apostolicarum executionem, ex quo etiam capite inuerisimilitudinis denegari solet remissoria *cap. quia verisimile de presump. Speculat in tit. de probat. §. nunc dicendum numer. 1. Rota decis. 23. de test. in antiq. & decis. 92. numer. 1. & 3. part. 4. diuers.* Demum decimus, & vltimus articulus, ut idem Abbas nunquam elegerit, vominauerit, aut approbauerit personam aliquam pro obtinen. à sede Apostolica confirmatione eiusdem Reformationis; quando contra ipsum non etiam posset deduci contraria probatio, ex scripturis poterat videri omnino improbabilis, tanquam continens negatiuam non restrictam loco, aut tempore; super qua impossibile erat, ut testes deponerent, secundum Gloss. in *cap. bonæ memoria 23. in verbo. per rerum naturam de elect. & ibi Abb. numer. 13. Dec. in capite. Quoniam contra numer. 5. & 4. de probat. Baldus in cap. 3. loco numer. 3. eodem tit. Alexand. cons. 65. num. 5. lib. 1. Rota decis. 325. n. 9. coram Gregorio.*

Et ita, &c.

Coram eodem in eadem Lunæ 5.

Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

De reformatione Ordinis Præmonstratensis. An in illius confirmatione derogatum fuerit voto stabilitatis in loco.

REproposui hodie dubium super confirmatione sententiæ Rotarum, postquam denegata fuit remissoria in hac causa, quam petebant Abbas, & capitulum generale Præmonstratense ad ostendendam subreptionem litterarum reformationis quas iustificatas esse dixerunt eadem sententiæ, & pro confirmatione earundem sententiarum, considerarunt Domini eadem fere, quæ in aliis disputationibus, & propositionibus huius causæ deductæ fuerunt coram RR. PP. DD. meis Dunogetto, & Motmanno. Primum enim, ac præcipuum fundamentum, quod adducebatur contra easdem litteras ex diuersitate formæ professionis, quam emittere debebant reformati in noua hac communitate & congregatione quæ fuit approbata, & confirmata in dictis litteris, sublatum fuerat tam in decisione R. P. D. mei Dunogetti 10. Ianuarij 1631. in qua late probatum fuit, quod voto stabilitatis, super quo dicebatur consistere hæc diuersitas formæ vtriusque professionis, fuerat derogatum, quæ in *dec. 6. Febr. 1632. coram R. P. D. meo Motmanno*, in qua ostensa fuit necessitas eidem voto derogandi. Nā quod remissa fuerit eadem stabilitas, legebatur id ipsis litteris Reformationis, in quibus post approbationem, & confirmationem factam omnium legum, & constitutionum, quæ conditæ fuerant in institutione, & erectione nouæ huius communitatis sub ea conditione, dummodo in iuramento, quod ab his religiosis præstari deberet in eorum professione seruaretur solita Professionis formula, addita fuit eidem conditioni hæc exceptio. Quatenus non repugnaret in statutis eiusdem ordinis ab aliis quam in superius expressis, & magis in specie eidem voto fuit etiam postea derogatum per clausulam, non obstantibus, positam in fine earundem litterarum, sub qua facta fuit præcipua, ac particularis mentio huius voti stabilitatis, ex hac enim vltima derogatione cessare poterat omnis dubitatio, quæ fiebat ex superiori clausula (dummodo) an scilicet per eam intelligi deberet restricta tota gratia, iuxta ea quæ notat Mandos. *ad regulam de non tollen. iur. quesit. quest. 2. numero tertio* Rebuffus *in praxi tit. de signat. Grat. num. 23. & super 2i part. Signat. numer. 35. & super 3. part. in verbo. quod obstantia Oratoris numer. 13. & 14. Rota decis. 208. numer. 2. part. 2. recent. & coram Reuerend. D. meo Decano decis. 361. numer. 7.* quia non solum eadem clausula, & restrictio intelligi debebat in aliis, quam in iis quæ expressa fuerunt, quæque si per eam clausulam quæ vim dicitur habere conditionis suspensivæ sublata censerentur, inanis esset gratia iuxta *consil. Oldrad. 230. in fine, quod*

quod sequuta fuit decisio facta in hac causa 22. Aprilis 1630. & tradit Sarnen. *ad Regulam de iur. quest. qu. 1. num. 41.* Put. *decis. 133. num. 1. lib. 3.* Præsertim dum ea expressio facta fuit in ipsa restrictione, sed cum hic eadem expressio, & derogatio, quæ præcisè & expressis verbis facta fuerat eidem stabilitati posita etiam legeretur in eisdem litteris post illam clausulam, dummodo siue conditionem, in qua præseruata fuerunt veteris ordinis instituta, tanquam posterior potius interpretari debebat præcedentem illam conditionem, quam ab illa declarationem recipere. Mohed. *decis. 17. de præbend. Cassad. decis. 5. num. 3. eodem tit.* Put. *decis. 208. lib. 1.* & fuit præterea eidem voto derogatum, quatenus concessum fuit Monachis ius transeundi ad monasteria reformatà, & inter eadem monasteria concessa fuit rerum omnium communio, ita vt (sicut dicitur in eisdem litteris) omnes reformati, non magis vnus, quam alterius monasterij Monachi dici deberent, ex quibus satis dici potest constare de ea Pontificis mente derogandi eidem stabilitati, propter repugnantiam, quam habere hæc omnia videbantur, cum ipso voto stabilitatis, vt in similibus ferè terminis arguit Cardinal Cabarel. *cons. 136. n. 11. & 12. Anchar. cons. 188. n. 6. Olasc. decis. Pedemon. 141. nu. 5. Ruin. cons. 76. n. 4. lib. 5.*

Ex his deduci poterat etiam necessitas derogandi eidem voto, quia cum non omnia cœnobia, & Abbates huic reformationi, se subiicerent, sed solum aliqui, qui instabant pro reformatione, & qui in decisionibus factis Canonizati fuerunt pro oratoribus, sicut in aliis Monasteriis non potuisset induci hæc reformatio dissentientibus eorum Abbatibus, ita vsu huius gratiæ reformationis priuari non debebant, si qui Monachi in dictis Monasteriis vellent huic reformationi nomen dare, & propterea huius Congregationis constitutus fuit caput Abbas Generalis vniuersi Ordinis Præmonstratensis, vt non solum esset sicut in dictis litteris reformationis, is, quem omnes reformati agnoscere tenerentur tanquam præcipuum, ac peculiare caput totius communitatis, sed cum etiam esse deberet, caput vniuersale totius ordinis, vt intelligeretur hoc ius amplectendi reformationem datum fuisse vniuersæ Religioni. Vnde etiam in dictis litteris sæpius idem Abbas appellatur non solum caput totius ordinis, sed reformatior Generalis, & tam in litteris Pauli V. quam in constitutionibus factis in capitulo Generali data fuit etiam hæc facultas omnibus eiusdem ordinis Professoribus, vt dictam reformationem amplecti, & sequi possent, vt late deductum fuit, & probatum in

prima decisione huius causæ coram R.P.D. meo Dunogetto 30. Martij 1629. & in hoc sensu posset etiam dici, quod sicut hæc communitas antiqui rigoris, quamuis plura sub se continere deberet Monasteria, tamen tanquam vnicum corpus considerari debeat, dum vni capiti subiiciebatur, ita penes Abbatem Generalem, qui futurus erat caput eiusdem communitatis esse debebat ius, ac potestas aggregandi sic profitentem vniuerso ordini iuxta *notat. in cap. porrect. de Regular. vbi Innocent. num. 4. Abb. numer. 6. & 12. Ioann. Andr. num. 4. Anchar. num. 9. Bero. in cap. in present. de probat. numer. 546. Cardin. Zabar. consil. 106. Roderic. question. Regul. tom. 3. quest. 17. artic. 11. & 12.* ita vt retenta fuerit eadem stabilitas saltem in ordine ad ipsam Congregationem, & intrare deberent, ea quæ de secunda professionis specie considerauit decisio R.P.D. mei Dunogetti, dicta die 10. Ianuarij 1631. *ex cons. Calder. 23. de Regular. cuius Concilij distinctionem reassumunt Abb. in cap. in present. num. 65. But. num. 64. Bero. num. 543. de probat.*

Altera ea quæ præcipua obiectio, quæ fiebat contra litteras reformationis erat, quod falso expressum fuerit, & suppositum in eisdem litteris, vt pro ea reformatione supplicauerint, Monasterium Sancti Pauli Ciuitatis Virdunen. ac Monasterium Saluæ vallis, dum qui enuntiabantur Monachi eiusdem Monasterij per professionem emissam, secundum veterem formulam in Monasterio Mussipontano, non poterant esse filij nisi eiusdem Monasterij. Verum licet hæc exceptio visa fuerit releuans, cum proposita fuit in dubio super concessione remissoria, ac propterea dictum fuerit, quod ea qualitas professionis, & affiliationis in certo, ac peculiari Monasterio poterat probari per scripturas eiusdem Monasterij in quo dicebantur ipsi Monachi professionem emisisse, hodie tamen ex probationibus, quæ datæ fuerunt in disputatione huius dubij pro parte communitatis visa fuit eadem exceptio penitus, & omnino tolli. Nam quantum ad Monasterium Saluæ vallis nomine eiusdem Monasterij dicitur hanc reformationem petiisse etiam Ioannes Gomberaux, illius Abbas, & ita nihil referre potest, an qui postea enunciantur Monachi eiusdem Monasterij videlicet, Claudius Moriset, Petrus Thienuil, & Ioannes Colart, fuerint Monachi in eodem Monasterio, cum satis sit, vt sustineatur ea petitio tanquam facta nomine Abbatis, vt nomine totius Conuentus etiam facta censeatur propter mandatum præsumptum, quod habet à suo Monasterio, cui præest *capit. 2. de donat. cap. edoceri*, cum ibi *not. de rescript.*

Abb. in capit. ea noscitur de iis qua sunt à Prelatis sine consensu capituli num. 8. Nauarr. consil. 1. eodem tit. Aufer. ad Capell. Tholos. dec. 79. ita onus contrarium probandi, quod id factum fuerit à solo Abbate sine consensu suorum Monachorum, ad ipsos Monachos spectare debeat, cap. ea noscitur. & ibi, Glossa de iis, qua sunt à Prelatis, sine consensu capituli. Innoc. num. 2. Ioan. Andr. nu. 7. Compostellan. in cap. cum dilectus de consues. Federic. de Sen. consil. 259. num. 2. Quo vero ad Monasterium Sancti Pauli, constat in eo non solum fuisse institutum, & inductum usum Reformationis ab Abbate Generali anno 1620. atque ita per annum, ante confirmationem factam eiusdem Reformationis in litteris Gregor. sed acceptatam fuisse eandem reformationem à Philippo de Pelue eiusdem Monasterij Abbate commendatario, primum per instrumentum mandati procuræ facti in personam Petri de Sabanz, qui enunciatur in litteris Monachus eiusdem Monasterij, quique propter officium Prioris, quod in eodem Monasterio exercebat, gerebat ibi vices Abbatis ad consentiendum dictæ reformationi eodem anno 1620. ac deinde anno 1628. in alio mandato dato P. Claudio Morizet, Procuratori Communitatis Reformationis ad tuendam, & defendendam hanc causam reformationis, ex quibus facti circumstantiis sublata visa fuit hæc exceptio, præter alias responsiones, quæ datæ fuerunt in decisionibus R. P. D. mei Duno. 18. Iun. 1629. & 22. Aprilis an. 1630. vt potuerint Monachi, quorum nomine petita fuit reformatio per translationem fieri filij alterius Monasterij ab eo in quo professionem emiserant propter supremam auctoritatem capituli generalis, à quo non solum fieri potuit, sed facta etiam fuit eadem translatio.

Et ita, &c.

Coram eodem in eadem Lunæ 20.
Decembris 1632.

ARGUMENTVM.

*Eadem materia hic tractatur, qua in supra
posita decisione,*

DECISIO.

IN decisione, quæ facta fuit in hac causa 15. Iunij proximi præteriti, cum ageretur de iustificatione gratiæ, & litterarum reformationis, quas ex concessione Gregor. X V. obtinuerant aliqua Monasteria Ordinis Præmonstratenfis, ex duobus potissimum fundamentis, visa fuerunt Dominis eadem

litteræ iustificatæ, respondendo duabus præcipuis obiectionibus & capitibus subreptionis, quæ contra easdem litteras, tunc proponebantur, pro parte Abbatis, & capituli generalis, primum fuit fundamentum, quod obesse non poterant, ea quæ tunc dicebantur super diuersitate formæ inter vtramque professionem, eam scilicet, quam præscribebant antiqua instituta ordinis, & eam, quam in noua hac communitate, & Congregatione emittere debebant reformati, dum voto stabilitatis in loco, (quod solum votum secundum nouam formam professionis non promittebatur,) nominatim & in specie derogatum fuerat in eisdem litteris. Alterum fuit fundamentum, quod probaretur consensus duorum Monasteriorum, quorum nomine dicebatur petita in eisdem litteris, hæc reformatio, cum nomine Monasterij Saliuæ vallis pro eadem reformatione supplicasse legeretur Ioann. illius Abbas, (quod satis erat, vt diceretur probatus consensus Monachorum eiusdem Monasterij, cum mandatum iura præsumerent in Abbate) respectu verò Monasterij Viridunensis Sancti Pauli constaret de mandato dato à Monachis eiusdem Monast. tã ante impetratam gratiã confirmationis dictæ reformationis, cum primum eadem reformatio induci cœpit in aliquibus Monasteriis auctoritate Abbatis generalis, quam post dictas litteras, & gratiam Gregorij in quibus concessa fuit confirmatio eiusdem reformationis.

Omissio primo fundamento super quo post dictam decisionem nihil ex parte Abbatis & capituli Generalis deductum fuit, cum constaret de derogatione eius voti, & promissæ stabilitatis non solum in genere, quatenus inter alias leges, & constitutiones, quæ in dictis litteris confirmatæ fuerunt, vna erat, vt qui hanc reformationem in posterum secuturi essent, censerentur non magis Monachi vnus, quam alterius Monasterij, sed nominatim, & in specie, quod etiam deductum fuit in decisione coram R. P. D. meo Duno. 22. Aprilis anni 1630. impugnatus fuit in propositione hodie facta huius dubij, solus consensus eorum duorum Monasteriorum, quia cum admitteret decisio facta coram me, vt ea præsumptio, quæ videbatur esse pro Abbate Saliuæ vallis, vt à suo Monasterio mandatum haberit posset contraria probatione tolli pro hac probatione faciendâ, petita fuit compulsoria ad probandum, quod tam ij qui in dicto Monasterio, tunc erant, cum Ioannes eiusdem Monasterij Abbas petiit confirmationem huius reformationis, quam alij Monachi Monasterij Viridunensis, non essent professi in dictis Monasteriis.

Verum cum hæc exceptio proposita aliàs fuisset

fuiſſet coram R. P. D. meo Dunogetto fuit illi reſponſum in deciſione ſub die 18. Iunij anno 1629. quod licet qui enunciabantur Monachi in Monasterio ſancti Pauli, & Saliuæ vallis probarentur in aliis Monasteriis profeſſionem emiſiſſe, tamen potuerunt per translationem legitimè factam ex auctoritate ſuperioris fieri filij eorūdem Monasteriorum, quæ reſponſio ſicut nul- am poteſt habere in iure dubitationem, vt ex *cap. licet quibusdam de Regularib.* probat eadem deciſio, & notant ſuper eodem capitulo Innoc. Hoſtienſis, & *gloſſ. in cap. ſane de regular.* ita hodie ex facto viſa fuit pleniffime iuſtificari. Hæc enim reformatio induc-ta fuerat auctoritate Abbatis Generalis in aliquibus Monasteriis, longe ante, quam illius confirmatio peteretur à ſede Apoſtolica, & hoc expreſſe narratum fuit in confirmatione eiufdem Reformationis conceſſa à ſan. mem. Paulo V. & deductum in deciſione 30. Martij 1629. coram R. P. D. meo Dunogetto, & hodie etiam iuſtificatum ex conſtitutionibus eiufdem Reformationis, & earundem conſtitutionum approbatione facta per Abbatem Generalem anno 1620. cum verò inter alia Monasteria quæ eandem Reformationem primum acceptarunt fuerint hæc duo, Monasterium ſcilicet Virdunense, & Saliuæ vallis, & propterea Monasterium Muſſipontanum ſanctæ Mariæ Maioris, & ex his Monachis qui in dictis Monasteriis tunc degebant, non omnes conſtitutiones huius Reformationis amplexi fuerint, poſiti fuerunt in eiſdem Monasteriis, auctoritate Abbatis Generalis, eorum loco, qui recuſarunt Reformationem ſequi, alij, qui ſub noua hac communitate, quæ dicta fuit antiqui rigoris viuere ſtatu-erunt, quinque in litteris Gregorij nominati fuerunt pro oratoribus, & id comprobatum fuit primum ex duobus instrumentis ceſſionis factæ cum auctoritate dicti Abbatis ab his Religioſis, qui antea in illis duobus Monasteriis degebant. Secundo ex duobus aliis instrumentis poſſeſſionis captæ eorundem Monasteriorum per Reformatos. Et demum ex actis capituli quod factum fuit anno 1620. & in quo iidem Reformati interuenerunt nomine, & tanquã filij eorūdem Monachorū. Ex hoc facto, quod ita ex publicis instrumentis comprobatum fuit, viſa fuit dominis ſatis iuſtificata ea qualitas narrata in litteris Gregorij quæ ſequenti anno 1621. conceſſæ fuerunt, vt ſcilicet nomine eorum Monasteriorum confirmatio Reformationis petita fuerit. Vel enim tunc cum pro eadem confirmatione ſupplicatum fuit non aderant in dictis Monasteriis quam Reformati: & non potuit haberi ratio aliorum, qui præſentes non erant, non ſolum ex hoc capite,

quod abſentes eſſent, vt habetur *in leg. reſcriptum 11. ff. de pactis*, & not. Archid. *in cap. præſentium de teſtib. lib. 6. argumento leg. Neratius 85. ff. de verb. ſignificatione*, & vbi Bald. *num. 3. de elect.* verum etiam quia per eam ceſſionem, quæ fuit ſuperioris auctoritate confirmata amiſerant iura quæ habebant in dictis Monasteriis, eademque iura acquiſita fuerant Reformatis poſt illorum translationem etiam factam auctoritate ſuperioris *§. ſi quis autem, & §. ſi verò relinquens Monasterium. Auth. de Monach. Caſtr. in leg. inter antiquam C. de uſufr. Lap. alleg. 61. num. 6. Speculat. in tit. de ſtat. Monacho. verſic. ſexto queritur. num. 11.* vel aderant etiam in dictis Monasteriis alij Monachi præter Reformatos, & cum confirmationi quæ petebatur dictæ Reformationi non contradixerint non poteſt dici, vt contra eorum voluntatem eadem Reformatio petita fuerit, cum idem actus non contradicendi videretur eſſe loco ratiſhabitionis, ſiue tacitæ approbationis, licet factum aliquod poſituum non contineret, vt docet *gloſſa in leg. quo enim ff. rem rat. hab. & in leg. quoties. 2. ff. ad municip. cap. 2. de accuſat. lib. 6. gloſſa in clementina ſape §. quoniam de verb. ſign. & conſtituitur pro regula in cap. qui tacet. 43. de reg. iuris lib. 6.* & licet in his quæ præiudicio eſſe poſſunt, ita conſentienti au- operari effectum alicuius obligationis, non ſatis ſoleat eſſe hæc præſumptio conſensus, quæ ſequitur ex eo facto negatiuo non contradicendi propter rationem, quam ex capitulo ſequenti *in reg. is qui tacet*, colligunt doctores, vt ſcilicet ea taciturnitas non magis ad conſenſum quam ad diſſenſum trahi poſſit, adeo vt materiam broccardicam eſſe dixerit *Cyn. in leg. inuitus num. 6. Salicetus num. 4. C. de Procurat. Abb. in cap. nonne n. 1. circa medium, Felin. num. 5. de præſumpt.* & in terminis in quibus agatur de obligatione inducenda ex hoc ſolum, quod quis præſens non contradixerit voluerunt, *Dyn. in dicta leg. is qui tacet num. 3. per text. in leg. filius ſam. §. inuitus vbi gloſ. in verb. non probatur. ff. de Procurat. Bart. in leg. quæ dotis num. 22. ff. ſolut. matrim. Capra reg. 56. num. 51.* in terminis verò quod idem actus ſit ita conſentienti præiudicialis, tenuerunt *Dyn. ſuper ead. reg. num. 4. Felin. dicto cap. nonne num. 11. & in cap. cum M. Ferrarien. num. 34. de conſtit. Bellam. in cap. qualiter, de pact. & videtur colligi ex text. in leg. qui vas §. vetare, vbi gloſſa in verb. ignorat. & ex leg. Titio 35. §. Lucia ff. de leg. 2.* ceſſabat tamen hæc difficultas in caſu propoſito, quia cum taciticitus ille Monachorum conſensus, qui forte præſentes fuerunt ſolum deducatur ad eum effectum, vt valere debeat gratia confirmationis huius reformationis reſpectu

eorum qui consenserunt, non autem, vt leges, & constitutiones eiusdem reformationis sequi teneantur alij Monachi, ex hoc solum, quod non contradixerunt petitioni factæ ab iis qui pro dicta confirmatione supplicarunt non poterat impugnari eadem gratia ex hoc capite, quod satis esse non potuerit tacitus ille consensus, dum propter eundem consensum ad nihil ipsi Monachi obligantur. Quamquam neque res dici poterat esse in dictis terminis actus mere negatiui, cum ex dicto cessionis instrumento constaret, quod iidem Monachi, qui in dictis Monasteriis professionem emisissent, quique reformationem sequi recusarunt explicitè consenserunt, vt illa in dictis Monasteriis induceretur, & ita tollebatur ex facto non solum hæc difficultas, sed propter eundem dictorum Monachorum consensum, cessabat etiam quodcumque illorum præiudicium, quæ forte considerari potuisset.

Coram eodem in eadem Lunæ 2.

Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Continet argumentum superioris decisionis.

DECISIO.

Agebatur in hoc dubio de confirmatione sententiarum Rotarum: & in tertia propositione hodie facta eiusdem dubij non solum repetitæ fuerunt eadem duæ obiectiones, quæ fuerunt sublatae in aliis duabus disputationibus sub die 5. Iulij & 20. Decembris anni 1632. quod scilicet non fuisset in litteris reformationis derogatum voto stabilitatis, & quod non constaret de consensu Monasteriorum, à quibus dicebatur petita eadem reformatio, verum etiam addita fuit tertia obiectio contra validitatem earundem litterarum, & gratiam dictæ reformationis propter mentionem in ea non factam iuris capituli generalis, quod scilicet illius dispositioni esset reseruata facultas derogandi, aut immutandi quidquid antiqua ordinis instituta iuberent, tam ex eiusdem ordinis constitutionibus, quam ex priuilegiis Apostolicis illis concessis, vt propterea fuerit necessaria illa mentio ad excusandam gratiam à vitio subreptionis dū eas constitutiones & priuilegia potuit Papa, qui gratiam dictæ reformationis concessit probabiliter ignorare tanquam constitutiones particulares ex notatis *in cap. ultimo de offic. Archid. cap. 1. de constit. lib. 6. cap. super litteris.* & ibi Felin. num. 8. de rescript. in 3. reg. & fuit

dictum in hac eadem causa, occasione alterius iuris competentis capitulo generali in decisione facta coram R. P. D. meo Dunz. 29. Nouembr. 1629.

Ex his tamen obiectionibus non putarunt Domini ostendi iniustitiam dictarum sententiarum, vt singulis satisfaciendo, tertio demum in hac causa responderūt. Quod enim eidem voto derogatum fuerit non vno in loco legebatur in gratia reformationis, imo vt in eadem decisione dicebatur necessaria fuit derogatio eiusdem voti, tam dum in dicta gratia concessa fuit facultas cuiuscunque Religiosis huius ordinis Præmonstratensis, vt reformationem amplecti possent, quod in necessarium antecedens, videbatur supponere, vt qui eidem reformationi, se subiicere volebant, possent deferere antiqua Monasteria in quibus erant affiliati (cum non omnia Monasteria pro eadē reformatione instarent, sed solum Monasteria Sancti Mariæ Maioris Mussiponti, Sancti Pauli Virdunense, & Saluæ Vallis,) quam dum fuit in iisdem litteris Abbas Generalis vniuersi ordinis Præmonstratensis constitutus, caput huius nouæ communitatis, & concessum Monachis in eadem communitate victuris, vt non esse deberent magis Monachi vnius, quam alterius Monasterij, & demum dum inducta fuit inter Monasteria reformata rerum omnium communio, cum hæc omnia, tanquam ea quæ simul esse non poterant cum voto stabilitatis necessario concluderent eiusdem voti derogationem, vt ipsa gratia inanis non esset, & fuit late deductum etiā ex dispositione iuris communis, ea tamen omnia, vel apparebant seruata fuisse, vel si fuerunt ommissa non potuerunt nullam reddere ipsam translationem, quia cum eadem constitutiones loquerentur in statu in quo ante reformationem vigeat votum stabilitatis in loco, non poterāt dici necessaria etiam secundum statuta reformationis, in qua eadem stabilitas nō amplius in certo Monasterio, sed in vniuersa Religione promittebatur, cum semper quælibet dispositio intelligi debeat, dum antiquus rerum status mutatus non sit, & examinatis in specie omnibus, quæ dicebantur opus fuisse ad validitatem dictæ translationis, quatuor illa erant videlicet, quod Monachi ad nouum Monasterium transitori dimissi fuissent à tota Congregatione eius Monasterij, quod deserebant, quod obtinissent absolutionem ab obedientia, quam in primo Monasterio promiserant proprio Abbati, quod reciperentur in filios ab Abbate & maiori parte Monachorum eius Monasterij, ad quod fieri debebat hic transitus, & demum, quod in eodem Monasterio instauraretur professio, & votum obedientiæ

dientia promissa primo Abbati, quæ omnia, excepta nona professione, quæ tamen repetita fuit, cum inferri debuisset etiam ex dispositione iuris communis, vt habetur, *in cap. Abbatem de verb. signific. & ex eo notant Abb. num. 5. & in consil. 96. num. 4. in fine dec. in cap. praterea num. 6. de prob.* non poterunt in hac translatione seruari, cum enim antequam impetraretur à sede Apostolica confirmatio huius Reformationis, inducta fuisset eadem Reformatio tam in Monasterio Mussipontano, cui per professionem dicebantur fuisse affiliari Petrus de Sbans, Claudius Morizet, & Petrus Thienuille, quam etiam in Monasteriis Viridunensi, & Saliuæ vallis, pro quibus iidem Monachi dictam confirmationem petierunt; & leges eiusdem Reformationis induxissent, non solum communionem inter omnia Monasteria reformata, verum etiam iuberent vt obedientia præstaretur Abbati Generali, qui licet esset caput huius communitatis; hinc patet, quod vt ea translatio valere possit non requirebat nisi eiusdem Abbatis generalis auctoritatem, cum ipse esset Abbas vtriusque Monasterij, sicut etiam inde sequitur, quod ea quæ dicuntur tam de licentia Abbatis primi Monasterij quam de acceptatione alterius Abbatis in secundo Monasterio, non poterant conuenire in hoc statu Reformationis, in quo non dabatur hæc distinctio inter Monasteria reformata. Et faciunt ad horum quæ dicta sunt in confirmationem, quod hæc omnia potuit intelligere sanctæ mem. Greg. XV. qui confirmationem dictæ Reformationis concessit ex eo quod narratum fuit in litteris hoc genus viuendi sub obedientia Abbatis Generalis, quod seruabatur ex forma constitutionum, quam ex quo confirmatio earundem constitutionum petita fuit cum hoc nomen confirmationi supponeret existentiam, & obseruantiam dictarum constitutionum.

Nec dicatur vt valere non potuerit eadem translatio, eo quia illi qui erant filij eorum duorum Monasteriorum non cesserint libere iura, quæ habebant in dictis Monasteriis, sed assignatis sibi certis pensionibus; præsertim cum in Monasterio Saliuæ Vallis aliqui ex Monachis qui dictam cessionem fecerunt, reseruauerint sibi vtramque vocem tam actiuam quam passiuam in futuris electionibus; quod repugnabat tam constitutionibus ordinis, quam dispositioni iuris communis, ex quo prohibitum est vt Monachus possit retinere, & habere iura in duobus Monasteriis *cap. si quis translatus 22. q. 1. cap. olim. de Relig. dom. glossa in cap. constitutus in verb. vocem de elect.* Quia præterea quæ in satisfactionem huius obiecti adducta

fuerunt in postrema decisione sub die 5. Iunij anni præteriti, vt tempore quo petita fuit confirmatio Reformationis non essent presentes in iis duobus Monasteriis alij Monachi præter eos à quibus eadem confirmatio obtenta fuit, & quod constaret de expresso consensu aliorum Monachorum qui erant in eisdem Monasteriis vt in illis hæc reformatio induceretur, pluribus modis crediderunt domini posse in hoc dubio euitari dictam obiectionem, & quia satis erat, quod tam cessio eorum qui prius inibi erant, quam translatio ad eadem Monasteria alium Monachorum processerint ex auctoritate Abbatis, ne possent ea quæ postea sibi inuicem promiserunt iidem Monachi, irritam facere dictam translationem, tanquam actus qui cum esset validus, & non solum adiecta reseruatione separabilis, sed omnino distinctus non poterant per actum in utilitatem vitari, *arg. leg. 1. §. sed si mihi ff. de verb. oblig. leg. 1. §. item queritur, & §. Trebatius ff. de aqu. quot. & æstin. cap. utile 37. de reg. iur. lib. 6. quam regulam diffundi per omnes humanas actiones, & habere locum etiam in rebus spiritualibus aduertit Petrus Peck. in expositione eiusdem cap. utile in 6. ex Innoc. in cap. cum ex officiis de præscript. & quia neque omnes reseruauerunt sibi eadem iura, sed duo solum Monachi in dicto Monasterio Saliuæ vallis. Immo quatenus conueniunt ij duo Monachi vt vsum vtriusque vocis habere possent, simul cum reformatis, & hoc iure prohibitum erat, non potuit idem pactum irritam facere dictam cessionem, & translationem, sed potius ipsum vitabatur, §. neque illum auth. de non alienan. & ex eo text. voluerunt Bald. in Auth. si quas ruinas num. 3. C. de sacros. Eccles. Castr. in Auth. qui rem num. 7. C. eodem tit. Felin. in cap. cum ordinem num. 2. de rescript. & in terminis reseruationis factæ à Monacho. Imol. in cap. cum M. Ferrar. num. 41. de constit. Iaf. in leg. non solum §. morte num. 20. ff. de nou. oper. nunc. & Auth. ingressi num. 30. & 37. C. de sacros. Eccl. & demum quia hæc gratia, & confirmatio Reformationis antequam expediretur fuit sæpius examinata in Congregatione Regularium, & de ordine eiusdem Congregationis ab Episcopo Viridunensi vt fuit consideratum in decisione 18. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Dunozeo: in qua in specie ponderatum fuit, quod iustificabatur consensus Abbatis eiusdem Monasterij Saliuæ vallis, cuius consensus defectus adducebatur hodie ex parte Abbatis, & capituli Generalis tanquam præcipuum fundamentum ad probandam negatiuam, quod non interuenisset idem consensus. Et ex his visæ fuerunt Dominis cessare hæc duæ præcipuæ obiectiones quæ semper, &*

in omnibus disputationibus repetitæ fuerunt.

Ad tertiam verò obiectionem, de qua nunquam actum fuit, vt hæc noua statuta, & mutatio in Religione fieri nõ poterit, nisi de consensu capituli generalis propter privilegia eiusdem capituli, ne antiquis ordinis institutis derogari posset, sine illius consensu. Responderunt Domini, quod ex reformatione in dictis tribus Monasteriis suscepta nulla successit mutatio in Religione, nec quidquam ex causa eiusdem reformationis factum fuit contra Ordinis instituta, sed solum restitutus rigor antiquæ disciplinæ, cū id concludat ipsum nomen reformationis factum fuit contra Ordinis instituta, sed solum restitutus rigor antiquæ disciplinæ, cū id concludat ipsum nomen reformationis, ex qua res ad suum primum principium censetur restituta *cap. ab exordio 35. dist. & notat Sanchez super præcep. decalog. lib. 6. c. 2. m. 27.* & sola mutatio voti stabilitatis, quæ ante reformationem promittebatur in certo Monasterio, secundum vero reformationem promitti debebat in vniuersa Congr. nõ poterat dici contra constitutiones ordinis, si omnia Monasteria reformata vnam Congregationem, & communitatem constituere debebāt prout vnum caput eidem communitati fuit præpositus, nempe Abbas generalis vniuersi Ordinis Præmonstratensis, vt latè deductum fuit in prima decisione facta coram me 5. Iulij præteriti.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. Pirobano Brixnen.

Iurisdictionis Veneris 9.

Iun. 1634.

ARGVMENTVM.

Exemptio Regularium à Iurisdictione Ordinarij & illorum possessio ex quibus probetur.

DECISIO.

Domino Episcopo Brixinen. petente manutentionem in quasi possessione exercendi Iurisdictionem Episcopalem super domo Regulari, eiusque RR. Mulieribus, de quibus agitur. Responsum fuit non esse dandam. Quia Patres Seruitæ exhibent titulum, & docent de possessione eorum Iurisdictionis super prædicta domo Regulari.

Nam etsi vera sit conclusio, quod Ordinarij habent fundatam intentionem de iure communi in Iurisdictionem omnium Regularium intra suam Diocesim exi-

stentium *cap. penult. de relig. dom.* Glossa in *cap. conquarente in verb. Iurisdictionem de offic. ordin.* Dec. in *cap. fin. num. 6. in 4. notab. de confirm. util. vel inutil.* & etiam ex sola iuris assistentia in Iurisdictionibus non soleat denegari manutentio Ordinariis, *cap. cum persona in fine de priuil. in 6. Capic. decis. 189. num. 7. Seraphin. decis. 1449. num. 1. & in recent. p. 2. decis. 382. & 493. cum aliis allegatis.*

Attamen vera etiam est declaratio, quando allegatur titulus exemptionis, vel priuilegium, & exhibetur, ac de possessione docetur, tunc Regulares dum cognoscitur de reuoluntia titularum in eorum libertatis vel exemptionis legitima possessione turbari non possunt, vt admittitur in secunda parte eiusdem capituli, cum personæ, *de priuileg. in 6. & comprobant Anchar. ibidem num. 2. Gemin. in §. fin. num. 3. & 4. Franc. num. 2. & Rota hanc declarationem semper est sequuta, utroque concurrente, nempe titulo, & possessione decis. 491. num. 4. & 5. & 685. num. 2. p. 1. & 682. num. 5. p. 2. recent. Seraphin. decis. 1278. in fine & 595. num. 3. & 4. idem fuit dictum in Aprutina iurisdictionis 9. Iunij 1606. coram D. Cardinal. Pamphilio in Constantien. iurisdictionis 16. Nouembris 1607. coram Episcopo Attrebaten. & in Laurentana iurisdictionis 2. Maij 1631. coram D. Durano Episcopo Vrgellen.*

Titulus autem ad hunc effectum per Religionem exhibitus visus fuit sufficiens, cum deducatur ex constitutionibus summorum Pontificum Urbani sexti, Innocentij Octauj & aliorum, in quibus nedum Fratres Seruitæ eximuntur à iurisdictione ordinariorum, & immediate sub protectione sedis Apostolicæ recipiuntur, sed & omnes sorores Mantellatæ, Pizocheræ, ac Tertiariæ nuncupatæ subiiciuntur Generali, & superiori ordinis, cum derogatione consilij generalis: quæ specialis protectio semper eximit priuilegiatos à iurisdictione ordinariorum *cap. ex parte il. 1. ibi priuilegium Nobis Apostolicum ostenderunt de priuileg. cap. si Papa eod. tit. in 6. cap. 2. ad integrit. restit. cap. cum tempore de arbitr. Decius conf. 152. num. 2. Put. decis. 115. in fin. lib. 3. Seraph. decis. 1025. num. 5. & seq.* Præterea desumitur idem titulus ex constitutionibus huius domus Regularis à sede Apostolica confirmatis, in quibus præsupponitur exemptio, & obedientia, & iurdictio debita Generali ordinis, & eius Vicario, & aliis superioribus assignata.

Non obstat, quod sorores huius domus Regularis non comprehendantur in dictis priuilegiis aut constitutionibus. Quia dum cognoscitur de comprehensione, non de-

bent

bent Seruitæ priuari eorum legitima possessione, secundum terminos eiusdem capituli cum personæ, *de priuileg. in 6.*

Quo verò ad possessionem bene probatur ex actibus posituius qui dantur nempe ex visitatione facta per vicarium Generalem Ordinis sub die 20. Iunij 1627. sum. *Religionis num. 16. in quo quamplures ordinationes factæ fuerunt concernentes utrumque statum temporalem, quæ procul dubio inferunt iurisdictionis exercitium, cap. conquerente de offic. ord. Socin. de visit. num. 4. versic. decimo quæro. Rota decis. 196. num. 2. p. 2. diuers.* dantur præterea admissiones ad habitum, & votorum emissiones in manibus superiorum Religionis, quæ propter obedientiam promissam, & subiectionem Patri Generali, probant iurisdictionem, Iserna deductum tam in ipsa decisione facta coram me, quam in decisione 22. Aprilis anni 1630. coram R. P. D. meo Dunozetto.

Neque ad hunc effectum visa fuerunt obesse ea quæ ex parte Abbatis, & capituli fuerunt sæpius considerata, quod scilicet tota hæc gratia restringeretur ab vnica clausula, & conditione, in qua pro forma requirebatur, vt in iuramento, quod in posterum contingeret præstari ab his reformatis, seruari deberet antiqua forma Professionis. Quod quidem fundamentum hodie confirmabatur ex originali ipsius supplicationis; in qua eandem clausulam non solum apparebat positam fuisse in parte dispositiua; quod potuisset satis esse ad hoc, vt per eam dici deberet restricta, tota gratia, cum eadem pars sola declaret, quod vere concessum fuerit, licet verbum fiat, ex quo ipsa gratia perficitur ad omnia referatur, vt scribit Rebuffus, *in praxi tit. de signatura Grat. in 3. part. signat. in verb. quod obstantia Oratoris num. 13. Rot. decis. 642. numer. 3. part. 1. & decis. 208. numer. 2. part. 2. recent.* vt propterea eadem pars vocetur etiam à Practicis dispositio vt obseruauit Rota coram Reuerendissimo domino meo Decano in vna Romana S. Thomæ 17. Iunij 1607. inter alias impressas, *decis. 361. num. 5.* verum legebatur eadem clausula ante perfectam orationem, & ante ipsum nomen confirmationis, ex quo approbata fuerunt statuta huius communitatis, ita vt regerentur ab vna, & eadem dispositione, tam ipsa prima ac principalis dispositio, quam hæc illius conditio, & restrictio inducta ex eadem clausula. Sed huic fundamento fuit etiam responsum in eadem prima decisione, quod post dictam conditionem, & clausulam posita fuit noua declaratio eiusdem conditionis, quatenus scilicet eadem forma antiquæ professionis non repugnaret cum institutis huius Ordinis præ-

terquam in expressis, quod idem perinde erat ac si dictum fuisset, vt ea restrictio intelligi ita deberet, vt non pugnaret cum iis, quæ superius concessa fuerunt, & est de natura reservationis, vt post *Oldrad. conf. 230. in fin. tradit Sarnen. ad reg. de iur. quest. non tollen. quest. 1. num. 41. Put. decis. 133. num. 5. lib. 3.* & præterea derogatum apparebat eidem voto ex clausula non obstantibus, posita in fine earumdem litterarum, vt fuit in specie consideratum in decisione facta coram R. P. D. meo Dunozetto 10. Ianuarij 1631. quia cum in eadem clausula facta legeretur particularis & præcipua expressio eiusdem voti stabilitatis in loco quæ stabilitas solum promittebatur secundum antiquam formam professionis, cessabat omnis difficultas, quæ fieri poterat ex eadem conditione, cum etiam satis esse potuisset vt aliquo modo constaret de voluntate Pape derogandi eidem voto ex clausula. Quorum tenores, quæ ex stylo palatij continet plenissimam derogationem ad alias gratias, quamuis eadem gratiæ propter clausulas derogatorias derogatarum requirerent etiam ipsæ particularem, & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret, vt de hoc stylo post *Butrium in consil. 2. & Cassador. in decisione 2. super regul. attestantur Felin. in cap. nonnulli num. 7. de rescript. Gabr. de claus. concl. 9. num. 12. Gonzal. ad Regul. 8. Cancellar. gloss. 36. num. 29.* & fuit resolutum coram Greg. *decis. 109. num. 10. & in decis. 666. num. 2. p. 1. recent.* & in Cæsaraugustana dismembrationis 29. Nouembris 1627. coram R. P. D. meo Pirouano.

Alter obiectio erat super defectu consensu duorum Monasteriorum, à quibus petita dicebatur confirmatio huius Reformationis Monasterij scilicet Virdunensis Sancti Pauli, & Monasterij sanctæ Mariæ Maioris Saliuæ vallis. Et hæc obiectio duplici modo in hoc dubio proponebatur, cum & negaretur, vt ij quorum nomine data fuit supplicatio, essent Monachi in Monasteriis, & daretur expressa contradictio illorum Monachorum. Verum ea ex quibus dicebatur probari eadem contradictio non visa fuerunt dominis aliquam fidem facere, non solum quia scriptura ad hunc effectum data, erat scriptura penitus informis, sed quia nihil officere poterant, quæ in eadem scriptura continebantur, cum esset solum simplex libellus datus nomine Reformatorem Abbati Generali contra quosdam Monachos qui licet tunc non essent in Monasterio Saliuæ vallis sed residerent in suis Beneficiis quorum curæ præerat iuxta dispositionem, *cap. quod Dei timore de stat. Monacho.* tamen asserabant se filios eiusdem Monasterii, & de facto interuertere tenta-

runt possessionem, quam illius Monasterij obtinuerant Abbas Gomberbaur, & alij Monachi reformati. Quod factum, cum aliunde non iustificaretur, quam ex eo libello, in quo hæ prætensiones dictorū Monachorum impugnativè narratæ fuerunt visum fuit præterea pendere ab inspectione alterius articuli, in quo dicitur de validitate cessionis dicti Monasterij factæ à Monachis qui tempore eiusdem cessionis vere in eo erant.

Quantum vero attinet ad personas Monachorum qui se inscripserunt, & fecerunt Monachos eorum duorum Monasteriorum visa fuit obiectio in hac parte tolli ex his, quæ fuerunt considerata in secunda decisione facta coram me 20. Decembr. præteriti: quod scilicet, tunc cum petita fuit ea gratia & confirmatio verè probaretur, ut quorum nomine porrectæ fuerunt pro eadem gratia obtinenda essent Monachi in eisdem Monasteriis, licet ante essent filij Monasterij Mussipontani propter professionem in eo emissam.

Neque contra hoc fundamentum, quod in eadem decisione constitutum fuit, obstare poterant ea, quæ dicebantur, tam contra dictam cessionem ex qua possidere cœperunt Monachi, hæc duo Monasteria, quam contra validitatem translationis factæ in vim eiusdem cessionis. Quia licet, ut ea translatio & cessio valere potuissent plura requirerentur tam ex particularibus constitutionibus huius ordinis Præmonstratensis, quæ etiam Isernia, Aluarottus, & alij *in c. 1.* qualiter vassalus præstari debeat Domino fidelitatem. *Natt. cons. 636. n. 65. l. 4.* ac demum dantur confirmationes factæ per Vicarios General. Ordinis quoad sorores, quæ in eadem domo solènt officia exercere, qui actus confirmandi officiales electos semper pendunt à iurisdictione ordinaria superiorum, vel delegata à sede Apostolica per privilegia ac constitutiones Sum. Pont.

Non obstat, quod ordinariis denegetur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem, solummodo quando nituntur sola iuris assistentia: sed quando ex parte eorundem concurrunt etiam actus possessorij, ut in præsentis præsupponitur, tunc non esse denegandam manutentionem in quasi possessione Iurisdictionis. *Bald. in cap. querelam n. 23. in fi. de elect.* dicens per actum minimum conservari totum, & idem videtur formatum in *Theatina Iurisdictionis, quæ est 382. p. 2. recent.*

Quia cum actus dati pro Domino Episcopo fuerint expressè contradicti, vel pro parte sororum, vel pro parte Religionis, & causam liti dederint, nulla potuit ex eis acquiri valida possessio, *Rota decis. 165. n. 1. part. 4.*

divers. & 30. n. 1. p. 2. recent. Afflict decis. 395. num. 7.

Nam visitationi anni 1628. 13. Ian. fuit contradictum, & seu potius dissentientibus Priorissa, & aliis sororibus fuit admessa, & de ea non constat nisi ex relatione commissariorum, quibus absque testimonio Notarij de actibus visitæ rogati, non solet plena fides adhiberi. *Annibal Rochus de visit. in verb. creare posset fol. 304.* Lucas Antonius Resta in *directorio visitat. capite quinto.*

Litteræ pariter Archiducis Leopoldi non conferunt ad probationem actus possessorij, quia vigore illarum Ordinarius Iurisdictionem in domo prædicta non exercuit, nec exercere poterat, ex quo in eiusdem reseruat fuit articulus Iurisdictionis inter eundem Ordinarium & Seruitas per Sedem Apostolicam decidendus, cum qua reservatione cessabat facultas ex litteris prætensa.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. Pirouano Vlixbonen.
Iuris conferendi Lunæ 17.
Decembr. 1635.

ARGUMENTVM.

De Tertiariis Ordinis S. Francisci, tam secularibus, quàm Regularibus, ius conferendi illis habitum, ad quos spectet.

DECISIO.

CAusa repropoſita, conclusum fuit standum esse in decisio 25. Maij præteriti.

Quoniam verum est, fratres de observantia ab origine, & initio ordinis, vivente Seraphico Patre, & post eius gloriosum obitum contulisse Tertiariis habitum, & in hac consuetudine fundare intentionem contra Regulares Tertiarios, nam decisio, quæ revidetur, ponit trinum ordinem à Seraphico Patre emanatum ab anno 1208. scilicet, fratrum, mulierum, & tertium de pœnitentia nuncupatum, certis Regulis Fratibus, & mulieribus præscriptis, & inde ab Honorio tertio confirmatis, Tertiariis vero non Religionem, sed certum vivendi modum, & vestiendi honestum præscripsit, qui à Nicolao quarto, sub aliis Regulis distinctus fuit & approbatus, ac demum ducentis annis & ultra elapsis, sub Leone decimo Regularis Ordo Tertiarius fuit erectus & confirmatus.

Pro Tertiariis, secundum distinctionem trium

trium temporum ab eisdem præmissam, idem in primo tempore narratur ab Origine vsque ad Nicolaum I V. qui Regulam per modum, & tenorem per Sanctum præscriptam confirmavit, & in eo quod dicitur seraphicum Patrem suo tempore multis habitum contulisse, testatur sacri ordinis Chronicæ nempe Episcopus Portuen. *in parte secunda. Chronicarum Minorum lib. 2. cap. 33. fol. 216. & lib. 9. cap. 1. Episcopus Mantuanus Gonzaga in sua Chronica part. 1. §. cum autem fol. 3. Miranda super Regul. Tertiariorum capit. 13. vsque ad cap. ult. & fuerunt qui habitum ab eodem sancto receperunt, vt aliqui inter cæteros recensentur ultra integrum populum de Carniero de quo in prima part. Chronicæ Portuen. lib. 2. fol. 217. necnon alios relatos à Miranda super regula Tertiariorum cap. 13. pag. 170. & 73. & eisdem historiis ab anno 1222. vsque ad annum 1531. B. Bona. Bartholomæus, Cumanus, Aduocatus, Matthæus Rubius, Cætenus, qui fuit Pater Nicolai III. omiſſis aliis & anno 1531. à Ministris Fratribus habitum susceperunt Elizabeth Vngariæ Regina, P. Æmiliana & aliæ personæ in eisdem Chronicis relatæ, non tamen est verum, quod pro Tertiario ordine asseritur, eundem seraphicum deputasse in caput, & supremum superiorem Tertiariorum Bartholomæum Cumanum ab ipso Sancto receptum, & cum omnimoda potestate, & auctoritate alios ad ordinem suscipiendi in æternum ei, & successoribus data, nam etsi de dicto Bartholomæo loquatur chronica, quæ datur in summario num. 1. quam scripsit Franciscus Marcus Vlixbonen. *in prima part. lib. 2. fol. 217. dicatur inter alios fuisse huius ordinis Tertiarij quendam nuncupatum Bartholomæum litium procuratorem, qui ad eam vitæ Sanctitatem, & cum Sancto familiaritatem peruenit, vt illi daret facultatem recipiendi viros, & mulieres ad ordinem Tertiarium subdendo (in luogo suo per semper) & informantes pro Tertiariis addunt alia verba, nempe cum omnimoda potestate, & auctoritate alios ad ordinem recipiendi in æternum sibi, & successoribus; attamen vnde Chronista desumpserit hanc partem, ponitur in margine dicti fol. 217. nempe ex antiqua chronica S. Antonini qui fuit Archiepiscopus Florentinus, in qua talia non leguntur in sua tertia parte historiali titulo vigesimo-quarto capit. 7. paragrapho versic. anno Domini 1223. fol. 235. sed tantummodo habentur sequentia verba anno Domini 1223. fuit quidam in Italia Bartholomæus nomine, qui audita forma Beati Francisci**

ad eius prædicationem aduocationem, suam deferens, sub honesto habitu, & tertia regula dignos pœnitentiæ fructus facere satagebat, & tantam cum Beato Francisco familiaritatem contraxerat, quod Sanctus recipiendi fratres ei concesserat facultatem, sed de tempore, aut de perpetua successione nullum verbum.

De secundo autem tempore à Nicolao quarto vsque ad Nicolaum quintum. Fratres de obseruantia, non discordant cum Tertiariis; quin Regula Nicolai quarti ab vniuerso cœtu Tertiariorum obseruata fuerit, quoad omnes, tam sub obseruantia, & in communi viuentes, quam quoad coniugatos, virgines, & alios in cœlibatu viuentes, ac modum viuendi, & respectiue vestiendi, & opera charitatis exercendi.

Tertium tempus à Nicolao quinto vsque ad Tertiarios in Regulares formales erectos sub Leone decimo, cum & illud cum actibus subsequitis in tempore illo intermedio pertineat, ad vniuersum cœtum cuiuscunque generis personarum Tertiariorum, nec Tertiarios Regulares tangere possit, cum adhuc non essent in rerum natura; nihil obstare poterit veritati facti, quod Seraphicus Pater & successores contulerint habitum ingredientibus Tertium ordinem; neque dispositioni iuris, quod ex hac consuetudine ordini minimorum primordialiter erecto Iurisdictio conferendi habitum, quæ sita fuerit, *per cap. conquestus 9. quest. 3. cap. irrefragabilis §. 1. cap. dilectus in princ. de offic. ord. cap. cum contingat de foro comp. Abbas, Felin. Ioann. Andr. & alij per Surd. consil. 465. num. 15. lib. 4. qui prima decisione fuerunt allegati, quibus accedunt plene hanc conclusionem firmantes Bellarm. consil. 40. num. 21. Alberic. consil. 197. num. 15. Menoch. tract. de Imper. & Iurisdict. lib. 2. cap. 2. n. 2. Bald. conf. 338. n. 5. lib. 1. Sanchez super Decalog. lib. 5. cap. 4. num. 64. & idem fuit firmatum in Labinen. Montis Rotundi versic. neque obstare dicebatur 25. Iunij 1627. coram D. meo Decano, & hanc eandem consuetudinem habitum conferendi ponderat Miranda in Manuali part. 1. quest. 36. art. 7. in princ. dicens licet non reperiat aliquod Breue, seu Bulla concessa Fratribus Minoribus, vt possint recipere aliquos fratres, vel sorores, qui vocentur Tertiarij, siue de pœnitentia, & in propriis domibus habitent, nihilominus sufficit antiqua consuetudo, quæ ab initio ordinis semper fuit in praxi. Quæ verba, & veritatem facti consulti & iuris dispositionem in præsupposito deductam bene comprobant. Vnde nisi Regulares*

Tertiarij aliunde doceant ius conferendi habitum ad ipsos spectare, vel deuolutum fuisse, aut denique ex aliis Summorum Pontificum constitutionibus, & Bullis concessum, frustra de proprietate iuris conferendi habitum Tertiariis sæcularibus, contendunt.

Non igitur constat ad ipsos spectare, ius conferendi ante Bullam Nicolai I V. neque ex dispositione eiusdem, quæ emanauit de anno 1289. & est secunda in nouo Bullario, & impressa reperitur in libro intitulo. Firmamentum trium ordinum, ad quam semper incurritur, dum agitur de Tertio ordine, nam etsi ille fuerit ab ipso Beato institutus, ut in ipsa Bulla præsupponitur in decimo sexto capitulo Regulæ, attamen Gonzaga Episcopus Mantuanus in sua Chronica *part. 1. versic. cum autem pag. 3.* & Roderic. *qq. regul. tom. 3. q. 72. art. 1. in princ.* dicunt, quod Regula à B. Patre tradita non inuenitur, sed tantummodo illa quæ enunciantur & approbantur à Nicolao I V. in qua de pertinentia ad Regulares Tertiarios non est agendum, dum adhuc ordo illorum ad formalem Regulam non est erectus.

Neque ad rem facit, si dicatur Seraphicū Patrem ab origine statuisse originem Tertiariorum omnino distinctum ab Ordine Minorum, & probari ex verbis Gloss. in *Clement. ex eo de sententia excommunic. & prima verb. obedientiam de Relig. dom. Calderin. conf. 7. n. 2. de for. compet.* & inde sumendam esse consequentiam necessariam, ius conferendi habitum de iure communi non competere minoribus de obseruantia, cum non sint superiores eiusdem ordinis *cap. fin. de regul. in 6. Lap. allegat. 34. n. 1. Oldrad. ad conf. 91. n. 1.*

Quia obiectum omnino cessat propter, ius quæsitum ex consuetudine conferendi habitum vniuerso cœtui Tertiariorum, ut supra ostensum fuit.

Quæ Iurisdicctio non potest dici sublata, ex eo quod Beatus nō dederit hanc facultatem ministris ordinis fratrum Minorum, sed ipse solus ab initio Tertiarios receperit, & postmodum eandem facultatem dederit Bartholomæo Cumario à se recepto, & cum clausula, in æternum, quæ exinde dicitur transmissa ad successores in approbatione Regulæ per Nicolaum I V. dum voluit *in capit. 2. & 16.* quod ministri de se ipsis Tertiariis eligerentur, & ab ipsis habitus daretur.

Nam si chronicis huius sacræ Religionis est standum, prout non est dubitandum, iam concludenter ex supra dictis patet, quod Sanctus Franciscus ab origine statuti ordinis, dum vixit, habitum ingre-

dientibus dedit, & post eius gloriosum obitum idem fecerunt Ministri Generales & alij ministri particulares, & quod dicitur de Bartholomæo illi simpliciter fuit data facultas recipiendi sæculares ad habitum ab ipso seraphico Patre, non autem successoribus in perpetuum, ut dicunt Tertiarij Regulares, quod abunde suprâ fuit ostensum, ut propterea quicquid actum fuit ab ipso Bartholomæo, mandante B. Francisco, non iure proprio quasi sit effectus proprietarius iuris conferendi habitum, sed ab ipso Patre à quo facultatem receperat factum reputetur per textum *ex leg. vnum ex familia. §. falcidia. ff. de leg. 2.* vbi non dicitur, quis habere ius ab eligente, sed ab eo qui dedit potestatem eligendi & per illum textum ibidem infert Barthol. si adunantia generalis eligit illum, quem Priores nominarunt, ille dicitur electus ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi, non autem à prioribus, idem comprobant Cuman. & Florian. *in dicto. §. si falcidia.* Didacus à Segura *ibidem n. 182. cum seq.* & Crauett. *consil. 275. n. 3.* dicens idem in mandante, penes quem est potestas mandandi ab eo deducendum esse actum electionis non autem ab ipso eligente, & cum facultas prædicta data fuerit Bartholomæo biennio post à die Ordinis Tertiarij Instituti, nempe de anno 1223. ut dicunt Chronistæ supra allegati, & tempore quo infiniti prope habitum receperant ab ipso Beato, clarum est, quod tanta Iurisdicctio non sit translata in Bartholomæum, quin maior apud Superiorem remanserit, *cap. dudum 14. de Præbend. in 6. leg. fin. Cod. de iurisd. omnium Iud. leg. 1. Cod. de offic. præfecti urbis.* Baldus *conf. 326. incipit Rex Romanorum in fine num. 16.* dicit, quando Princeps committit iurisdictionem alicui censetur eandem sibi reseruare. *Caput. decis. 337. n. 8. part. 1. Menoch. præsumpt. 18. num. 1. lib. 2. Felin. comprobans in cap. Pastoralis num. 2. de offic. ordin. & plenius Surd. conf. 56. num. 22. Gonzal. ad regul. 8. in proemio §. 2. numer. 2. & seqq.* & cum agatur de terminata facultate Bartholomæi Bulla Nicolai quarti nihil disposuit de successoribus illius, sed de iure conferendi indulto Ministris eiusdem ordinis cuiuscunque qualitatis & sexus, & nihil commune habet cum facultate Bartholomæi.

Secundo principaliter non probatur huiusmodi facultatem conferendi habitum quæ ex consuetudine præscripta erat penes fratres de obseruantia ad Regulares Tertiarios fuisse deuolutum, aut inter ipsos tanquam de cœtui vniuersali conseruatam, quamuis post sæcula in Regularem ordinem erectos, nam etsi opponatur cessare iurisdictionem,

tionem Minorum de obseruantia ex vi Regulæ per Nicolaum quartum confirmatæ de anno 1289. dum in fine Bullæ idem Pontifex voluit, quod huiusmodi fratres habere debeant Ministros de se ipsis, & in capit. 2. Regulæ approbatæ determinetur, quod Ministri deputati recipiant fratres, & sorores habitum suscipere volentes, & in cap. 16. indulta sit facultas eligendi in visitatorem virum Religiosum ex aliqua Religione approbatum, quæ omnia inferre videntur Iurisdictionem, & quidem distinctam, & separatam ab ordine fratrum de obseruantia. Bart. in leg. nam & posteriores ff. de legib. cum aliis allegatis per Menoch. præsumptio. 38. num. 8. lib. 6. attamen eadem prima decisio respondet, quod ius conferendi habitum à ministris electis à se ipsis respicit Ordinem Tertiariorum in vniuersum, qui cum vt vniuersales, neque vt singulæ Congregationes sint in causa pro defensione propriæ exemptionis, sed tantummodo Regularis ordo Tertiarius & Fratres Minores ad inuicem contendente de iure Tertij Congregationes illæ inauditæ non sunt spoliandæ suis facultatibus per Nicolaum I V. indultis ex vi Regulæ approbatæ, & ita intrare non potest consequentia deuolutionis huiusmodi iuris ad ordinem Regularem Tertiarium, qui de tempore Regulæ Nicolai non extabat, sed post ducentos ferè annos superuenit, & interim sunt conseruandi minores obseruantes in eorum iure conferendi in suis casibus quando Congregationes, non deputant ministros, vel antequam illæ non sint erectæ in ciuitatibus, vel locis orbis vniuersi, quod semper sustinetur etiam in modico in quo potest operari Menochius eadem præsumpt. 38. num. 4. & seqq. lib. 6. Neque obstat, quod ordo Regularis Tertiarius, cum ipse vniuersali ordine fuerit semper idem, & independens conseruatus à quacumque Religione etiam Minorum, tam ante erectionem huius in formalem Regulam, quam post ordinis prædicti erectionem, & probari dicebatur ex constitutione Eugenij I V. de anno 1442. mense Februarij eius Pontificatus anno duodecimo, & ex alia Nicolai V. de anno 1459. mense Maij eius Pontificatus anno 4. apud Syllam de priuilegio Tertij Ordinis pagina 30. & 40.

Quoniam ex illa Eugenij, quidquid datum est fratribus in commune viuentibus respectu visitatoris, & Iurisdictionis in Fratres prædictos nihil pertinet ad fratres, & sorores separatim in eorum domibus viuentes, de quibus toto tenore Bullæ ponderato non agitur, & quod magis est emanauit pro certis Regnis Castellæ &

Legionis à quibus ad vniuersas ciuitates, & mundi loca non licet inferre, neque de vna specie Iurisdictionis visitandi ad aliam speciem conferendi habitum extendi potest, vt infra dicitur.

Ex constitutione autem Nicolai quinti, quæ emanauit pro Leodiensi Diocesi, & in forma commissaria plura determinantur pro fratribus tantum in communi, & sub obseruantia, tunc viuentibus, & de prædictis non est quæstio in hac disputatione, in qua agitur de sæcularibus, non autem de Regularibus, vel tunc in communionem sub obseruantia viuentibus, plura etiam pro fratribus sæcularibus in propriis domibus degentibus statuuntur, quæ omnia si ponderentur clare constabit, constitutionem esse localem pro Diocesi Leodiensi, quæ non admittit extensionem, & in forma commissaria datam, quæ non admittit extensionem, & in forma commissaria datam, quæ debet probari in narratis iustificata & effectiuata per obseruationem subsequutam, nec aduersari Regulæ Nicolai quarti, nisi in Ministro, & seu visitatore generali, & superioritate illius, ac in eo, quod esse debeat de Fratribus in communi, & obseruantia viuentibus, in cæteris vero firma remanet Regula, quod in toto orbe ad Ministros de se ipsis electos spectet, ius dandi habitum. Vnde non est difficultas, an viuentes in communi, & sub obseruantia, tam ante erectos in Regulares, quam post fuerit semper idem ordo independens conseruatus, & vnum corpus cum aliis, sed cum contendat contra obseruantes, minores habentes fundatam intentionem, in Iurisdictione per consuetudinem acquisitam, vt supra fuit firmatum, docere debent, quam Iurisdictionem, tunc habuerint, vel nunc habeant dandi habitum laicis separatim viuentibus, scilicet coniugatis, viduis, virginibus, aut aliis in cœlibatu degentibus, quorum Fratrum, & Sororum Iurisdictioni, Ciuitatis, vel loci cuiuslibet, non legitur derogatum, & nihilominus de illorum separatione ab vniuerso ordine constat ex constitutione Leonis X. mense Ianuarij 1621. Pontificatus eodem anno 8. quæ ponitur per Syllam, de priuileg. Tertij ordinis fol. 61. in qua expressè leguntur separati, ibi, nos iuxta Domini voluntatem pretiosum à vili separantes, eandem tertiam regulam, in modum, quod sequitur distinctum de nouo confirmamus, & approbamus, per quam separationem, neque directe cœtus fratrum, & sororum laicorum priuatus fuit proprio iure indulto per Nicolaum I V. vt in prima decisione fuit firmatum, neque in consequentiam,

ex quo non bene infertur de iurisdictione locali ad ciuitates, & loca vniuersa neque de vna specie visitandi ad aliam speciem dandi habitum, deficiente causa vniuersali, & alio existente in possessione Innoc. in cap. dilectus super verb. possessionem in fin. de capel. Monach. & plene comprobatur Roman. consil. 368. num. 8. Felin. in c. auditis n. 18. & seqq. de prescript. Surd. consil. 429. num. 45. vol. 3. vbi agitur de priuatione iuris tertio competentis sufficit allegare cōuenientiam, quod magis debeat qui habent in denominatione & viuendi modo similitudinem, quam minoribus obseruantibus ratione ordinis omnino distincti, Tiraquellus de leg. connub. lib. 5. num. 30. Surdus consil. 140. num. 31. cum aliis allegatis; quoniam Iurisdictionis sicuti non datur per conuenientiam, sed acquiritur priuilegio, vel consuetudine, Abbas in cap. cum contingat num. 5. de for. compet. Surd. consil. 465. num. 5. vol. 3. ita nec eodem modo priuari potest Dominus, aut possessor nisi per habentem facultatem, & superioritatem priuandi.

Tertio denique non probatur, Tertiarios Regulares concessionem habere conferendi habitum sæcularibus, nec priuatiue, neque cumulatiue quoad Minores de obseruantia neque quoad vniuersum ordinem laicorum, & seu congregationis cum derogatione Regulæ constitutionis Nicolai Quarti.

Nam ex constitutionibus supra dictis de hac concessione nullum verbum; ex vltima autem, quæ allegatur à Clemente Septimo de anno 1526. mense Martij eius Pontificatus anno quarto registrata apud Syllam folio 69. & seqq. si bene & distincte attendatur, dum de Regularibus tam virorum, quam mulierum loquitur in narrativa, & in dispositiua eiusdem, nihil ad præsentem disputationem pertinet, in qua de superiore Ordinis Tertiarij non est quæstio, sed de iure conferendi habitum sæcularibus ostenditur.

Pro laica autem non obstant verba eiusdem Bullæ Clementis septimi, in quibus pro Tertiariis constituitur fundamentum apud Syllam pag. 76. ibi visitator generalis vniuerso ordini illiusque domibus, Monasteriis, ac vtriusque sexus personis & in Hispaniarum & Portugalix Regnis, ac partibus, & Proincia prædictis existentibus, præsit, & Fratres, Moniales, & sorores ac alia vtriusque sexus, & in sæculo existentes personæ, ipsi Antonio, & pro tempore existenti generali visitatori dicti ordinis de pœnitentia in omnibus, & singulis ipsum ordinem concernentibus obediant, ex quibus verbis præsit & obediat, dicebantur, & vnum corpus esse conseruatum, & iurisdictionem con-

cessam dandi habitum sæcularibus ex quo de iure admiffa superioritate conferre habitum ad alium non spectat, quam ad superiorem Prælatus cap. fin. de Regul. Lap. alleg. 51. numero 1. Oldrad. consil. 91. numero primo Felin. in cap. Quoniam numer. 1. de maiorit. & obed.

Quoniam vbi agitur de separata Iurisdictione, nempe particularis visitatoris, & superioris, & de Ministris eligendis pro recipiendis sæcularibus ad habitum laicis præscriptum, prout hæc duo distincta in Regula per Nicolaum Quartum confirmata ponuntur, vna specie derogata nõ tollitur altera nec inter se confunduntur propter naturam derogationis quæ recipit strictam interpretationem Clement. 1. de præb. Achill. decis. 3. num. 4. qui fil. sint legitimi. Rota decis. 159. num. 7. coram PP. Gregor. XV. 103. num. 5. 214. num. 5. 229. num. 2. part. 2. recent. Præterea hæc ipsa Clementis septimi Bullam per Pium Quintum de anno 1508. anno eius Pontificatus tertio per Syllam fol. 85. in totum fuit sublata, antiquata, & extincta, ibi officia Magistratus, & visitatoris generalis dicti ordinis perpetuo extinguimus, & abolemus, ac Magistrorum visitatorem, ac Vicarium Generalem eiusdem ordinis officio, vsu, & exercitio omnimode interdiximus, & submituntur Generali, & Provincialibus ordinis Minorum, vnde bene retorqueretur argumentatio, si conferre habitum spectat ad Prælatus superiorem, cessante superioritate per extinctionem officij visitatoris, cessauit ius per Regulares Tertiarios prætersum dandi habitum laicis in separatis domibus degentibus.

Non obstat, quod superioritas Ministri Generalis Minorum sit ab eo exercenda re-duplicatiue, non tanquam quod absolute sit superior, sed tanquam Prælatus ordinis Tertiarij, & eo casu non possit deputare personas Ministros ad dandum habitum laicis ex proprio ordine Minorum, sed seruare debeat statuta, & ordinationes, ac priuilegia ordinis Tertiarij, secundum exempla, quæ ponuntur per Gonzalez ad Reg. 8. gloss. 5. §. 7. n. 123. de Rege Catholico, qui in diuersis Regnis imperat secundum leges eorundem.

Quia Minores obseruantes non veniunt ex iure deuoluto per priuationem, sed respondendo Bullæ Clementis septimi, dicunt, superioritatem visitatoris ordinis Tertiarij esse extinctam, & ipsos vti posse iure suo in conferendo habitum laicis priuatiue quoad Tertiarios Regulares ex consuetudine vsque ab initio nascentis ordinis acquisita.

Denique nullius ponderis visum fuit Dominis fundamentum communicationis priuilegiorum fratrum Minorum, quæ legitur facta

Et per Pium quintum in eadem Bulla extinctionis visitatoris Generalis ordinis Tertiarij.

Quia non possunt vti communicatione contra eos à quibus desumunt communicationem, quidquid sit si ab aliis haberent priuilegia independenter ab ipsis Fratribus Minoribus Franc. *in cap. sicut n. 1. de verb. signific. in 6. Casarub. in addit. ad compend. priuileg. mendicantium verb. communicatio.* Erasmus Cochier. *de iurisd. ordin. in exemptos p. 1. quest. 17. n. 19.* Quod si secus esset ageretur de noua superioritate communicanda implicando contradictionem in eadem Pij V. Bulla prohibitam, ibi, quæcumque sint præsentibus tamen non repugnantia, quod non est dicendum.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. Pirouano Veneris 25.
Maij 1635.

ARGUMENTVM.

*Ius conferendi habitum laicis Tertij
Ordinis S. Francisci, cuiusmodi
competat.*

DECISIO.

Quæsitum fuit, omiſſa diſputatione ſuper poſſeſſorio ſummariſſimo retinēdæ, an conſtet de bono iure in caſu de quo agitur, quod eo tendit ad quem pertineat dare habitum Tertiarj ordinis Sancti Franciſci, vel Fratribus Tertiaris, vel Minoribus de obſeruantia, & conſtare de bono iure fratrum de obſeruantia fuit reſponſum.

Fundamentum huius Reſolutionis deſumitur ex primordiali exiſtentia Ordinis Fratrum Minorum de obſeruantia, quia tēpore naſcentis Religionis ſeraphic Patris ab eo emanarunt diſtincti ordines Fratrum ſcilicet Minorum, quem an. Domini 1208. & ſuæ ætatis 27. *conuerſionis vero 2. Sanctus inſtituit.* Secundum pro mulieribus de anno 1212. ſub vexillo Sanctæ Claræ. Tertium pœnitentium de anno 1221. & hic poſtremus cœptus eſt, nuncupari Tertius Ordo; cuius omnes cuiuſcumque qualitatis ſexus, & ſtatus capaces ſunt, clerici, laici, coniugati, virgines, viduæ, & coniugatæ extra clauſtra degentes, & in propriis domibus habitantes, & ordinem ingredi, & profiteri poſſunt. *Gloſſ. in clement. cum ex eo vbi Vitalin num. 3. & Imola num. 4. de ſent. excommunicationis. Calderin. conſ. 7. de for. comp. Federic. de Senis conſil. 150. num. 2. Gemin. conſil. 41. num. 2. Socin. Sen. conſil. 245. numer. 1.*

Tom. I I.

volum. 2. ab eodemque Sancto præſcriptæ fuerunt Trino Ordini certæ Regulæ, quarum prima, & ſecunda Minorum, & mulierum ab Honorio tertio fuerunt confirmatæ, vltima vero pro Tertiaris, non prius à Sede Apoſtolica, quæ de anno 1390. ſub Nicolao IV. apparet confirmata, ſæculis poſtmodum elapſis ab erectione Tertij Ordinis, & interim auctis gratiis, & priuilegiis ſpiritualibus tanquam ab hoc genere & cœtu vniuerſali emanauit Regularis ordo Tertij ordinis, in ſua ſpecie magis perfectus, quoad habitum, ac viuendi modum, & votorum ſolemne emissionem, cuius confirmatio contingit primo de anno 1521. Leonis X. Pontificatus anno octauo. Ex quibus tanquam in facto non controuerſis plura ſequuntur. Primo, quod facultas conferendi habitum fratribus, & ſororibus laicis ex vi Regulæ à Nicolao IV. approbatæ, non autem alio iure pertinere dignoſcitur. Secundo antequam, hæc ſpecies Tertiarj Ordinis regularis à ſuo genere eſſet deſumpta vel ab eodem producta huiusmodi facultas conferendi habitum, in ſuſpenſo eſſe non potuit, nec fuit, nec per alios, quam Miniſtros Minorum Fratrum in ſuis caſibus exerceri potuit. Tertio, quod hæc ſpecies viuendi in maiori perfectione, tanquam producta à ſuo genere, ex ſe non eſt apta aſſumere priuatiue omnes qualitates generi adhærentes, niſi ab habente facultatem fuerint conceſſæ.

Prima propoſito euidenter probatur, quia Canones, & antiqui Doctores de ordine ipſo tertio Regulari mentionem non faciunt, ſed tantummodo de Tertiaris in ſæculo degentibus, vt videre licet ex ſupra dicta *Clement. cum ex eo*, & ponunt Vitalin. & *Immol. Cald. & alij ſupra allegati*, & idem dicunt *Bald. in leg. placet n. 13. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Ang. conſ. 218. num. 1. & ſeqq.* Vnde ſemper ad cognitionem pertinentiæ iſtius iuris conferendi recurrendum eſt, ad Regulam authoritate Apoſtolica confirmatam tanquam ad ius certum, & caſum *legis leg. Ancilla Cod. de furt. Dec. conſ. 563. num. 12.* & in terminis de Bulla ponunt *Nauarrus in tract. de ſpol. Cleric. §. 6. cap. 36. Caualean. decif. 44. num. 3. Surd. conſil. 333. numero 12.*

Secunda propter conſequentia concludenter iuſtificatur, nam quod facultas tradendi habitum nunquam in ſuſpenſo eſſe poterit, aut fuerit patet, quia Sæctus à die cōſtitutionis iſtius ordin. cœpit cōferre multis habitum, & ſucceſſiuè idem fecerunt Miniſtri ſucceſſores, vſque ad confirmationem Regulæ ſub Nicolao IV. de anno 1390. quædoquidem de eo tempore, non vigeſbat Regularis ordo Tertij Ordinis, nec Fratres, aut

fff 3

ſoro

forores ante confirmationē erāt certi ex vi Regulæ, an possent eligere à se ipsis Ministros ad quos spectabat dare habitum ingredi volentibus, sed tunc fuit determinatum, & per modum consilij ab eodem Nicolao quarto in confirmatione regulæ, vt Ministros de se ipsis eligerent, & deinde antequam hæc secunda proles fœcundaret, statim conuentum facere non potuerunt in omnibus respectiue orbis vniuersi ciuitatibus, castellis, locis pro deputatis Ministris, iuxta formam Regulæ *cap. 2. & 16.* sed erat spectandum incrementum sufficiens, pro conuentu faciendo in Ecclesiis, vel aliis locis Religiosis, & interim certum est, quod ab aliis quam Ministris Minorum de obseruantia habitus conferri non poterat, & tamen infinitos habitus Tertij ordinis recepisse vsque ad annum 1390. testantur omnes chronistæ huius sacræ Religionis, Marcus *Vlixbonen. p. 1. Chronica Minorum lib. 1. cap. 33. & lib. 9. cap. 9.* Pater Gonzaga in sua *Chronica cap. 1. §. cum autem pag. 3.* Miranda in suo *Manuali Prælatorum in expositione 3. Regula cap. 1. num. 8. seqq.* cum aliis quæ possent allegari. Quæ facultas, & seu iurisdictio vltra præsentas Bullas, & priuilegia Apostolica, si quæ sunt, illam tamen potuit dare consuetudo legitime per tot sæcula præscripta *cap. conquestus. 9. quest. 3. cap. irrefragabili §. 1. & cap. dilectus in princip. de officio ord. & cap. cum contingat. de for. compet. vbi Ioan. Andr. dicit quod hoc alibi non reperitur, quod consuetudo tribuat iurisditionem, & Abb. ibidem num. 5. reasumit dicens duo esse, quæ possunt dare iurisditionem, priuilegium, & consuetudo, & pluribus ibidem comprobatur Felin. & plenius Surd. *conf. 465. n. 4. & seqq. lib. 4.**

Neque obstat, quod hæc ipsa consuetudo cessauerit, superueniente Bulla confirmationis Regulæ de anno 1390. sub Nicolao Quarto, in qua expresse determinatur, quod fratres habere debeant Ministros ex se ipsis, Regula autem *cap. 2.* tribuit iurisditionem conferendi habitum Ministris, non autem fratribus Minoribus, & quod plus est in *capit. 16.* eiusdem Regulæ confirmatæ postquam sancitum est, quod Ministri, & fratres ac forores ciuitatis, & loci cuius ad visitationem communem in aliquo loco religioso, vel Ecclesia conueniant, subditur; & visitatorem habeant sacerdotem, qui cuius approbatæ Religionis existat, nec cuius alius possit eis huiusmodi officium visitationis exhibere, vnde dicebatur, si officium visitatoris non est concessum Minoribus de obseruantia, sed sacerdotibus indistincte, approbatæ Religionis, per quod, & subiectio, ac iurisdictio respectiue inducitur *cap. conquerente de offic. ordinarij Socin. de visita-*

*tio. num. 4. versic. decimo quæro. Rota decis. 196. num. 2. p. 2. diuers. & facultas dandi habitum est penes Ministros ab ipso cœtu fratrum, & sororum electos, non autem Minores Fratres, & hoc pariter fit de iurisditione cap. nostri. cap. transmissa de elect. Lap. allegat. 89. num. 12. consuetudo ipsa tanquam pugnans, & incompatibilis cum Apostolica concessione, cessare debet. Bartholomæus in leg. nam & posteriores de legib. Abbas *conf. 51. lib. 1.* & per consequens Minores neque priuilegium, neque consuetudinem conferendi habitum habere dici potuerunt, Alexand. *consil. 108. col. vlt. libro tertio Menochius plene comprobans præsumpt. 38. numero octauo, libro sexto.**

Quia aduerterunt Domini, quod hodie non sunt in causa Fratres, & forores vniuersi, vt vniuersi, neque particulares ex singulis ciuitatibus, & locis ex toto orbe, qui contendebant se exemptos à iurisditione Fratrum Minorum, vel per visitationem, vel per facultatem conferendi habitum à propriis Ministris, sed tantummodo Regularis ordo Tertiarius, & Minores de obseruantia super iure conferendi habitum laicis fratribus, & sororibus Tertiarij ordinis in suis casibus, nempe quando prædicti non habent Ministros vel visitatores in ciuitatibus, & locis in quibus contingit fidelibus habitum petere, vel quando non sint apti habere Ministros, vel visitatores, vt in vno, vel duobus qui vniuersitatem, aut conuentum facere non possunt, quatinus in vno aut duobus possit conseruari *leg. Neratius 85. ff. de verb. sig. cap. 1. cum Glossa in verb. duo de elect. & tunc consuetudo acquisita semper in suis casibus conseruat iurisditionem nec per legem superuenientem abrogatur, aut tollitur, modo consuetudo, quæ vim legis habet in aliquo modico potest operari, ita plene huic regulæ declarationes quatuor subnectit idem Menochius *præsumpt. 38. n. 14. & seqq. lib. 6.**

Tertia, & vltima illatio minorem continet difficultatē; quia species ordinis Regularis Tertij ordinis desumptæ ex genere vniuersalis ordinis omnibus indistincte cōpetentis non est apta de per se assumere in se omnes qualitates vniuersalis ordinis, priuando illum facultate deputandi Ministros, & de proprio cœtu deligendos, & sacerdotes, & pro visitatione, & correctione deputandos, & in se assumere eandem facultatem, & seu facultates conferendi habitum priuatiue quoad vniuersitatem, quia generi nunquam per speciem derogatur, nisi quando contraria determinantur, per Principem, legem, statutum, consuetudinem, aut præscriptionem, vel ab habentibus facultatem contraria generi disponendi. Dec.

in leg. in toto leg. iur. n. 11. vbi Cagnol. n. 9. in fi. ff. de reg. iur. Menoch. conf. 141. n. 37. & in præsumpt. 38. n. 14. l. 6. Surd. conf. 352. n. 13. vol. 3. & bene conuenit exemptum de Ecclesia filiali erecta intra fines. Matricis, quæ in separatione non priuat matricem, suo iure percipiendi decimas, nec audiendi iuribus Parochialibus, nisi ab habente facultatem id sancitum fuerit, *cap. ad audientiam de Ecclesia edificat. vbi Abb. & alij Canonistæ, & idem sancitum est per Trid. c. 4. sess. 2. & nouissime in Rota fuit resolutum sequendo antiquas decisiones in eam Nouarien. decimarum die 18. Iunij 1615. coram D. meo Verospio.*

Erit igitur de intentione Regularis ordinis Tertiarij probare acquisitionem iuris conferendi habitum, vt inde appareat de eius bono iure exclusiuo ordinis fratrum de obseruantia, quod quidem adhuc probatum, nec iustificatum visum fuit.

Non enim iuuari potest ex eo, quod ordo minorum non doceat de aliqua charta, in qua hoc ius scriptum reperiatur, & hanc negatiuam admittit P. Miranda eiusdem ordinis minorum professus in suo Manuali Prælatorum *tom. 1. q. 36. art. 7.* dicens ex priuilegiis collectore non reperiri aliquod breue, seu Bullam concessam fratribus Minoribus circa hanc materiam recipiendi fratres, aut sorores ad habitum Tertij ordinis.

Nam superius sublata est huiusmodi difficultas, quia nedum priuilegio, sed & consuetudine acquiritur iurisdictio, propterea ad acquisitionem iuris positiui non sufficit probare non ius tertij, nisi etiam probetur proprium ipsius ordinis Tertiarij, Menoch. *de adipis. rem. 1. num. 68. Thesaur. dec. 4. in princ.*

Neque ad casum controuersum pertinet, quod ab origine Seraphicus Pater instituerit ordinem tertium omnium separatam & independentem ab aliis, & separatas regulas præscripserit, & dum sanctus vivebat, iussit Bartholomæum Cumanum Tertiarium professum pluribus aliis habitum conferre, & dum Tertiarij non erant Regulares sibi ad inuicem habitum conferebant, allegando Chronicam Religionis *in 1. part. l. 1. p. 78. num. 14.*

Quoniam & hoc præsupponitur per fratres de obseruantia, quod ante confirmationem Regulæ de Tertiariis vsque ad Nicolaum I V. infiniti receperint habitum, tam à Patre Seraphico, quam à successoribus Ministris, vel ipsis mandantibus, quod idem est, & post Regulæ confirmationem ex vi eiusdem Ministri Tertij ordinis ex se ipsis electi habitum darent ingredi potentibus. Sed in consequentia consistit error, si dicatur, ergo ius conferendi, quod non spectat

ad minores de obseruantia, ad Tertiarios Regulares pertinere debet, quia quod est concessum Tertiariis ab ipsa Regula, ipsi quidem fratres minores non possunt mutare, & sibi ipsis appropriare nempe deputare Ministros ex se ipsis, & eligere visitatorem de quibus hodie non est agendum, quia vt dictum supra fuit, non sunt in causa tertij laici, & sæculares, sed tantummodo Regulares Tertiarij & Minores de obseruantia, vt propterea non sequitur, quod in aliis casibus in Regula non comprehensis non potuerint iurisditionem acquirere, nam asserentibus ad ipsos tale fuisse deuolutum incumbit onus probandi.

Secundo principaliter non obstat ius posituum pro Tertiariis allegatum ex Bullis Summ. Pontificum, & innumeris, vt dicitur constitutionibus Apostolicis Eugen. I V. Nicolai V. Leonis X. Clementis VII. Pij V. pōderādo præcipue illam Clem. VII. 1526. 15. Martij ann. 4. In qua dicebatur confirmari constitutiones Eugenij I V. Nicolai V. Sixti IV. Iul. II. Leon. X. & de nouo concedi, quoad habitum, quod ipse solus visitator, & non alius in Hispania conferre possit.

Quia ex tenore supradictarum Bullarum, & constitutionum non legitur prouisum, quod iurisdictio dandi habitum Ministris ab ipso cœtu confratrum, & sororum respectiue electis de se ipsis à Nicolao I V. concessa pertineat, aut pertinere debeat Regulari ordini fratrum Tertij ordinis, aut deuoluta intelligi debeat, neque minus in casibus in quibus non essent electi ministri de se ipsis, aut nominati visitatores, quod ius conferendi habitum spectat ad Regulares Tertiarios, qui est proprie casus controuersus, ex quo deputatis iam ministris secundū formam Regulæ per Nicolaum I V. approbatæ, neque minores, neque Tertiarij possunt priuare Congregationes suo iure ipsis non auditis, & in causa non existentibus, & signanter Bulla prædicta Clement. VII. quæ in corpore refert alias Prædecessorum Pontificum Bullas, & confirmat nihil de Regula Nicolai I V. mutauit, aut detraxit, sed tantummodo quoad Regulares Tertij ordinis plura sancita sunt, de quibus hodie non est quæstio cum Minoribus, de obseruantia, sed quis ipsorum habet ius conferendi habitum in sæculo, & in propriis donibus degentibus, atque ita de iure Tertij quæsito est controuersia, non autem de subiectione Tertij ordinis Regularis.

Et eo minus videntur releuare sententiæ in sumario datæ cum litteris executorialibus.

Quia ultra, quod adhuc non sunt de actis ex earum lectura patet, eas continere facultatem visitandi personas & loca Religiosorum,

rum, & Monialium Tertij Ordinis, siue Tertiæ Regulæ S. Francisci, atque ita ad Regulares Tertij ordinis, non autem ad laicos extra claustra & Congregationes viuentes, qui non dicuntur proprie Religiosi, prout dicuntur Regulares iuxta declarationem per Leonem X. factam vltima Augusti 1517. sui Pontificatus anno quinto, quæ ponitur per Syllam Collectorem *in part. 2. pag. 62.*

Demum neque potest in obseruantia aut possessione constitui fundamentum quia at-

tenta anteriori & indubitata possessione fratrum minorum, & cum tempore sufficienti ad acquirendum titulum in iure conferendi habitum, vt supra fuit firmatum de hac posteriore, quatenus esset probata non esset in concursu habenda ratio, *cap. licet causam de probat. Rota decis. 505. numer. 2. part. 1. diuers. Thesaur. decis. 206. in fin. Menoch. de retin. remed. 3. numer. 733. cum aliis alleg. per Gratian. discept. 402. numer. 1. & 2.*

Et ita de vtraque, &c.

F I N I S.

I N D E X

Rerum, & verborum notabilium, quæ in hoc secundo Tomo continentur.

Prior numerus Paginam, posterior numerum designat.

A

Abbas.

AB B A T E S Episcopi, an ante consecrationem nequeant benedicere. pag. 43. n. 5

Abortus.

an vt Abortus pœna mortis puniatnr, debeat esse dolosus, sicut & homicidium. 488. 17. 18. & 19

Etsi poculum ad abortum per se tendat in interuentionem fœtus, an poculum istud ex natura & vi sua non tendat ad mortem matris. 487. 12

An ille qui procurat abortum fœtus animati, & de facto sequitur abortus, sit pœna mortis plectendus. 488. 16

Absentia.

Vt licita sit absentia vnus coniugis ab altero quid requiratur. 128. 1

Ex quor causis coniugis absentia potest dimanare. 217. 2.

Acceptatio.

non Acceptatio summi Pontificatus an sit obiectum honestum. 405. 14

quænam Acceptatio pariat obligationem iustitiæ. 116. 9
quæ Acceptatio quæ sit actus voluntatis maleficiati sit omnino illicita. 341. 34

an Acceptatio collationis, nominationis, & presentationis factæ clerico minori, & consensus in electionem Episcopatus in rigore iuris diuersa significant. 427. 12.

Actio, Actus.

An habitas ad exercendum actum validum sit requisita de iure diuino. 37. 1

qui Actus dicatur libidinofus & non respiciat matrimonium. 189. 20

Duo genera actuum matrimonialium admittuntur. 194. 1.

Horum generum convenientia. *ibid.* 2

Inter hæc duo genera discrimen intercedit. *ibid.* 3

quæcumque Actio exterior deliberata secum natura sua affert agendi intentionem, ex Dom. de Soto. 84. 24. 25. & 26.

Quæ oppositio inter actiones humanas & signa diabolica possit intelligi. 360. 10

Administratio.

An temporales administrationes non sint beneficia. 10. 9.

Administratio rei familiaris quantum ad commercia & negotiationes forenses competit viro. 316. 1

Adoptio.

an ius Adoptionis proueniat ab extrinseco, & libera adoptantis voluntate. 269. 4

Quandonam dicatur perfecta adoptio. 377. 5

Adulter, Adulterium.

an si Adulterium ita occultum sit vt innocens illud probare non possit liceat innocenti vxorem dimittere. 145. 1.

propter Adulterium duplex affertur dimissio, ex Sanct. Thom. 142. 4. & 5

an si vir Adulterij causam dedit negando iniuste debitum coniugale, tunc vir nequeat vxorem dimittere, nec criminaliter, aut ciuilitur eam accusare. 179. 1

An si notorium sit adulterium, & vir absenteur & propria autoritate aufugiat, possit repeti ab vxore adultera. 144. 22. 23

Ad hoc quod innocens possit accusare adulteram quid requiratur. 191. 1

An metus conditionalis excuset mulierem à pœnis adulterij. 190. 4

An vir teneatur ex vi correctionis fraternæ præcepto dimittere vxorem adulteram. 140. 1

clericus Adulterij conuictus depositus ab officio communionem concessa, in Monasterio toto vitæ tempore tradatur, ex Conc. Aurel. 339. 2

An iudici debeat constare notorietas adulterij vt mulieri alleganti spoliū restituatur. 144. 18

Si prudenter aliquoties sit monitus innocens, quod sibi reconciliet adulterum, nolit illum sibi reconciliare, an possit adulter religionem ingredi. 136. 1 & 2.

an vir accusans Adulterium vxoris repellatur per exceptionem similis adulterij. 181. 11

An vir in conscientia nequeat dimittere vxorem adulteram, siue ipse prior fornicatus fuerit siue post vxoris adulterium. 176. 1

An si vir non prohibeat vxoris adulterium, cum liberè id possit facere pœnam lenocinij incurrat. 179. 1.

An coniux certus de adulterio alterius, nisi cogatur à iudice Ecclesiastico censuris, non teneatur debitum reddere. 143. 11

Index Rerum.

- An coniuges sint pares in diuortio causa adulterij. 169.6.
- Licet per adulterium non dissoluatur matrimonium auferatur impedimentum quo adulter nequibat petere. 191.2
- Si vir adulteros in flagranti delicto inuentos occidat, an occisio sit licita. 183.9
- An si postquam vir dimisit vxorem propter adulterium ante professionem ipse adulterium commisit professio valida non sit nisi mulier consentiat. 128.27.
- Si criminaliter procedatur contra adulteros coram iudice laico, variæ in lege ciuili determinatæ pœnæ. 138.1
- An neque innocente inconsulto & sine eius licentia tacita, vel expressa adulter non possit statum mutare. 136.2.3.4
- An si vxor adultera emendata non sit, nequeat ad residentiam admitti in eodem thoro. 139.4
- an Adulter diuortiat per sententiam iudicis Ecclesiastici nequeat in religione profiteri sine consensu innocentis. 136.1
- An cum vir innocens vult diuertere ab adultera possit id facere propria autoritate. 142.1
- An innocens non sit obligatus dimittere adulterum, sed possit cum illo cohabitare. 139.1.2.3
- An etiam si adulterium sit occultum & ipso vir habeat prudentem suspicionem, aut notitiam teneatur ex vi præcepti correctionis fraternæ, vxorem dimittere quoad thorum. 141.8.9. & 10
- An liceat viro innocenti post iudicis sententiam adulteram occidere. 182.1
- An si adulterium vxoris occultum ita sit, vt tantum sciatur ab vno vel altero non sequatur scandalum 140.7.
- An quantum ad dimissionem æqualem habeat effectum adulterium viri ac vxoris. ibid.8
- Si à monasterio proberur adulterij exceptio, an non sit liberum professio exire. 126.3. & 4
- An si innocens exterius remisit adultero iniuriam factam sine animo & voluntate illam remittendi, & sine animo illi reddendi debitum, talis condonatio obliget innocentem in foro conscientiæ. 192.1.
- Quandonam innocens non possit ciuilitate aut criminaliter adulterum accusare in foro animæ. 191.4
- An vxor adultera cuius adulterium est occultum habeat ius vt maritus secum cohabitare. 146.16
- Ius indistinctè dicit vxorem non esse ream adulterij quæ fuit coacta. 189.2
- An ille qui non potest in iudicio Ecclesiæ probare adulterium coniugis, non possit propria autoritate eam relinquere. 145.4
- Iuxta leges Hispanas vxor adultera non damnatur necessaria morte, sed arbitrio mariti supplicium committitur, remissiuè. 183.8
- An si innocens adulterium committat eo ipso amittat ius negandi, & reneatur sibi reconciliare alterum. 205.6
- An vir adulter si vxorem criminaliter accuset, mortaliter peccet. 180.1
- An etiam si vir occultum commiserit adulterium, nequeat in conscientia ciuilitate accusare vxorem adulteram. 181.8
- Si aliquod pactum eximeret vxorem ab obligatione sequendi virum, daretur vterque coniugi occasio adulteria committendi. 218.8
- An propter adulterium spirituale declarato ab Ecclesiâ coniuge hæretico, innocens non solum possit ad religionem transire, sed etiam ad ordines sacros assumendos. 203.9
- Cuius arbitrio Hispani adulteræ supplicium committant. 181.7
- An vir si vxor sit notorie adultera possit cum illa tanta conscientia non cohabitare. 177.8
- An mariti adulterium sit grauius, vxoris luxuria. 181.9
- An maritus si sit innocens non possit autoritate propria occidere adulteram. 180.3
- An si quis habeat copulam cum adultero, & non habeat animum non dimittendi iniuriam, inducat remissionem iniuriæ etiam in foro conscientiæ. 193.6
- An non sit condonatio quum vxor reddit debitum viro adultero. 194.4
- An idem prorsus acquirat innocens & amittat reus in adulterio carnali, ac in spirituali hæresis. 205.5
- An si innocens adulterio spirituali sit adulter carnali adulterio hæreticus declaratus emendatus ponat alteri exceptionem adulterij carnalis, iste nequeat diuortium celebrare. 205.2
- An vir adulter ratione adulterij amiserit superioritatem capitis in mulierem. 180.2
- An adulter spiritualiter per hæresim licitè & validè possit ponere exceptionem alterius adulterij. 205.7
- An in adulterio spirituali propter hæresim detur compensatio. 204.1
- An si vir commisit adulterium, quod illi condonauit mulier, si ista postea incidat in adulterium, non possit marito volenti celebrare diuortium. 177.11
- An si vir qui in occulto adulterauit, vxorem moneat vt castè viuat, qua nolente, possit diuertere ab illa. ibid.9
- An vnus coniux nequeat alterum relinquere & ab eo diuertere, etiam si plura adulteria commiserit. 176.6
- An in conscientia nequeat coniux adulter diuertere à residentia matrimoniali, cum altero coniuge sodomiam committente. ibid.5
- an Adulterium carnale opponatur materiali perfectioni, & spirituale opponatur formali. 208.22
- Lecti subintratio adulteri sub specie & simulatione proprii viri quomodo fiat. 185.1
- An viri adulterium non recompenset ciuilitate turpitudinem maiorem adulterij vxoris. 169.4
- Conuentus statim atque adulterium fuit commissum plenum ius adquisiuit in professum. 126.9
- an Adulterium respectu legis non committatur sine dolo. 190.5
- Quid veniat dicendum quando coniux qui professus est sine coniugis alterius licentia expressa vel tacita, etsi coniux qui in sæculo mansit adulterium commisit. 116.1
- An iniuria adulterij sit facta antequam innocens eam agnoscat. 127.23.24. & 25
- si Adultera de licentia innocentis professionem emisit iam non potest eam sibi reconciliare. 147.1
- Vir accedens ad adulteram sit bigamus interpretatiuè ex Basil. Legionens. 139.5
- In quo casu non sit adulterium formaliter. 184.3
- Ætas.*
- Ætas 18. annor. si vir sanus existat non est debilis. 328.2
- quæ Ætas dicatur sufficiens vt vir & fœmina censentur senes. 133.5
- quæ Ætas sit tam in viro quam in fœmina sufficiens, vt iudex possit prudenter iudicare non adesse proximum periculum incontinentiæ. 132.1
- Alimentum.*
- nolle vti Alimento habito est occidere seipsum ex Caiet. 57.3
- Ambitio.*
- Ambitionis diffinitio ex Bernardo. 425.6
- Quæ

& Verborum.

Quæ dignitas quocumque modo detur, sit ambitionis materia. 426.11

Amens, Amentia.
 Quid nomine amentia sit intelligendum. 213.1
 Amentes vnde dicti. ibid.2
 An quis possit esse amens sine furia, at nullus furiosus sine amentia. ibid.3
 an si Amentia absque furia superueniat matrimonio non liceat sano amentem relinquere, siue amentia sit perpetua siue ad tempus. 214.1

Anachoreta.
 Anachoretis & eremitis qui adnumerentur. 534.16
 an Anachoretismus idem sit quod inclusivus. 533.6
 Qui dicantur Anachoretæ, solitarij, & celliotæ. 536.27

Anathematizatus.
 Anathematizatus in rigore censuræ Ecclesiasticæ non admittitur ad consortium fidelium ciuile, nedum Ecclesiasticum. 540.11

Angelus.
 Angeli Custodes assignati sunt hominibus ex vi præsentis prouidentia naturalis, aut supernaturalis, ex eodem S. Thom. 276.5
 an Angelus quilibet etiam infimi ordinis possit docere & exercere, Magisterium respectu cuiuslibet personæ creatæ quantumuis perfectæ & supremæ. 277.9.
 An omnes diuinæ illuminationes perferantur ad homines mediatis Angelis, ex S. Dionysio. ibid. 12.
 Lumen intellectuale Angelicum longè superius est lumine intellectus Virginei. ibid.11
 quid Angelis custodibus per diuinam prouidentiam circa singulares personas sit demandatum, ex S. Doct. 278.8. & 19.
 An Mater Iesu ab Angelis instrueretur. 278.21. & 22

Apostasia, Apostata.
 Apostasia latius patet à fide quam hæresis. 196.1
 Quid de Apostatis, & fugitiuis veniat dicendum. 445.1

Approbare.
 Aliud est approbare seu ratificare, & aliud credere esse validum, ex Caiet. 104.33. & 34

Arbitrium.
 Arbitrium in pœnis non debet esse imaginarium, sed secundum ius, & naturalem rationem. 478.4
 Discrimen inter vsum liberi arbitrij infantibus concessi, & vsum loquendi, venit notandum. 267.50

Arctotrophi.
 Ex quo Arctotrophi damnantur. 370.6

Assistentia.
 quæ Assistentia licentiarj Regij vim habeat iuuaminis brachij secularis. 12.11

Atrox.
 Atrox idem est ac crudum, teste Festo. 524.4

B

Beneficium.
 an **B**eneficium custodia Angelorum datum sit toti humanæ naturæ in quantum ordinata est ad finem supernaturalem consequendum. 278.20
 Simul posse retineri duo beneficia personalem residentiam requirentia expressè prohibet Conc. Trid. 9.2
 an Beneficia regularia non conferantur in titulum beneficij perpetui. 10.8
 Regulares sunt incapaces beneficij simplicis etiam si essent canonici regulares, non autem beneficij curati, ex Conc. 72.3.4
 parrochiale Beneficium, an non sit propriè prælatio, aut dignitas. 70.1

Tom. I I.

Bimestre.

an Bimestre sit lege vniuersali determinatum. 327.5
 an Bimestre sit spatium determinatum à iure ad omnem casum. 327.4
 An sponsus totum legale bimestre residere teneatur cum sponsa, quam de præsentis duxit. 322.1
 An si transacto bimestri, quod ius concessit ad deliberandum de ingressu religionis, sponsa cogatur consummare, nequeat inuito sponso religionem ingredi. 327.1

Bonum.

aliud Bonum commune, & aliud bonum multitudinis. 500.12. & 13.

C

Canonicus.

an **C**anonici Regulares creati Episcopi possint dimittere proprium habitum & vti habitu clericali. 74.7
 An sede vacante in alijs Ecclesijs Canonici habeant iurisdictionem ordinariam Episcopi. 437.4

Capellania, Capellanus.

an Capellanus religiosus personaliter residere teneatur, in Ecclesia vbi est Capellania. 8.1
 an si Capellanus non resideat possit Capellania priuari. ibid.2.
 An si semel Capellaniam regularis accepit cum residentia eam teneatur adimplere. ibid.3
 An cum Capellania nequeat Regularis habere aliud beneficium. ibid.4
 Fundator Capellaniam ad quam vocat regularem possit apponere conditionem, vt resideat in loco vbi sita est Capellania. ibid.5
 An conditio residentia appositæ fundationi Capellaniam non opponatur libertati absolutè. 8.9. & 10
 An si Capellania requirat residentiam in loco vbi non est conuentus, nequeat Generalis licentiam concedere alicui. 8.12
 Quæ residentia personalis Capellani ex iure humano descendat. 8.12

Capitulum.

An possit Capitulum generale statuere, vt omnes religiosi sint vniformes. 73.5. & 6

Carcer.

Carcer ex vi propriæ notionis plura habet significata. 521.1.
 Domus Diaboli est carcer in quo familiam suam continet, ex Tertull. ibid.2
 Carceris definitio affertur. ibid.3
 Ad propriam carceris notionem duo requiruntur ibid.4.
 An ad formam decreti Urbani de eiectionis requiratur, quod annus carceris debeat transigi in carcere formali. 531.3. & 4
 An damnatus ad carcerem possit ab illo fugere, & ad fugam opus sit carcerem effringere. 531.1
 An annus carceris sit computandus de die in diem. 517.3.
 An annus probationis in carceribus ad effectum expulsiōnis debeat computari à momento in momentum. ibid.4
 An annus carceris debeat esse continuus. ibid.5
 Annum carceris debere esse continuum, & non sufficere interpolatum qui sentiant. 518.6
 Nullus in carcere detinetur sub fida custodia, nisi ligatus retineatur. 519.9
 Formalis notio carceris quas circumstantias non exigat. ibid.10
 an Carcer perpetuus qui duret per totam vitam à iure ciuili non detur in pœnam. 481.15

Index Rerum

- Ille est carceri mancipandus qui de fuga rationabiliter est suspectus. 522.1.2.3
- An carcer sit species quædam residentia. 519.1
- Carcer sumitur pro sepultura. 520.2
- Carcer domus circularis apud Hebræos dicitur. *ibid.* 3
- an Carcer ex sua primaria origine non sit pœna, sed custodia. *ibid.* 4
- Carcer dicitur à coërcendo. *ibid.* 5
- Carcer ex sua primæua origine in pœnam dari repugnat de iure communi ciuili. *ibid.* 6
- Carcer perpetuus imbibit exclusionem à fuga. 55.21.22
- Carcer importat priuationem libertatis in vlu membrorum corporis sine violentia membri adhibita. 519.1.
- An quis possit se vel alium addicere carceri. *ibid.* 2
- Carceratus iuste quandiu carceratus etiam ad custodiam ob delictum commissum, an maneat priuatus actibus legitimis. 524.1
- annus Carceris requisitus tanquam forma à decreto Urbano, duo dicit. 518.12.13
- An damnatus ad carcerem perpetuum vel ad tempus siue regularis siue laicus non potest fugere ante completum tempus. 55.19
- Annus carceris est computandus iuxta suppositionem Gregorianam. 517.1
- Quid sit carcer vniuersaliter ex consuetudine plurium nationum, & ex dispositione iuris Canonici & Regularis. 522.5.6
- Carcer est viuorum sepulchrum ex Salgado. 53.1
- An vinculis & carceratione persona non lædatur. 481.14
- Cardinalis.*
- an Cardinales electores facta electione ante acceptationem non sint Superiores electo. 440.16
- In Collegio Cardinalium in conclauis inclusorum, an resideat potestas iure diuino naturali sibi concessa ad præcipiendum electo canonice, vt acceptet. 440.14
- an si quis Cardinalis Regularis fiat Summus Pontifex nullo debito legali, sed solum duntaxat morali teneatur ad Regularem obseruantiam. 416.19
- An ex vi Cardinalitatis dignitatis sit quis exemptus ab obedientia regulari. 403.1
- Vt quis coniugatus fiat Cardinalis quid requiratur. 162.8.
- An Collegium Cardinalium durante sede vacante nullam omnino potestatem, aut iurisdictionem habeat in iis quæ pertinent ad Sum. Pont. dum viueret. 440.20
- Collegium Eminentiss. Cardinalium in conclauis inclusorum in quo tractatur de electione Summi Pontificis, habet potestatem præcipiendi ei qui canonicè est electus, vt acceptet Summam dignitatem. 439.10
- Cardinales sede vacante si fortè sit schisma possunt legitimè conuocare Concilium vniuersale, ad sedandum schisma. 439.13
- Christus.*
- Christus est caput corporis Ecclesiæ. 283.21
- an Christus dederit facultatem Ecclesiæ dissoluedi matrimonium consummatum infidelium in fauorem religionis. 239.9
- Christus vnitus fuit vnctione quæ est diuinitas & oleo sanctitatis increata ex vi vnionis increata, ex Patribus. 282.11
- Christi humanitas Deificata & Sanctificata fuit Deitate. *ibid.* 12
- Christus Dominus per verbum generale, nisi propter fornicationem, an intellexerit vtrumque adulterium. 205.3.
- Christus, vt bonum matrimonij tanquam proles, an vtrumque respiciat & V.M. & S. Ioseph. 271.24
- Chorea.*
- In Toletanis Concilijs prohibentur choreæ fieri in Ecclesia. 368.15
- Clausula.*
- an Clausula, ex certa scientia, etsi nihil operetur quoad extrinseca rescripti, operetur quoad intrinseca. 44.7.
- Quid per verba quod nulla ratione, &c. denotetur. 151.25.
- Quid aduerbinum nullatenus importet. *ibid.* 22
- Quid Sacra Congreg. per Ly legitime professus intelligat. 512.25
- Quid denotent verba illa, nisi coactum obedientia Summi Pont. 429.1
- Clausura.*
- an Clausuræ sit præceptum Ecclesiasticum Pontificium & Conciliare. 27.8
- an Clausura sit præceptum obligans in conscientia iuris Pontificij. 28.10
- an Clausuræ præceptum si ortum ex præcepto naturali & diuino. *ibid.* 11.12
- An subditus dum in scio superiore, vel sciente sine licentia domi clausuram frangit, liberum se constituat à subiectione. *ibid.* 13
- An præceptum clausuræ regularibus impositum à iure canonico, magis vel minus exerat vires suas ad obligandum iuxta varias regulas Religionum. 39.1.
- An exitus à clausura in viris etiam repugnante superiore sit aliquando honestus. 30.12
- An exitus à clausura sit aliquando obligatorius. 30.14
- an Clausura regularium sit præcepta à iure Ecclesiastico. 31.19. & 20
- An finis præceptis de Clausura in viris sit magis ne religiosus discedat à Prælato, quam vt non discedat à loco. 32.5
- Clericus.*
- an Clericus si intestatus decederet bona acquisita contra sacros canones inter pauperes, & opera pia essent distribuenda. 447.6
- Clericis non licet occidere etiam per sententiam iustam latam in malefactores. 483.28
- an vt Clericus minor licite acceptet dignitatem extra Religionem, non sit necessarium præceptum formale Papæ. 18.8.9
- An quidquid clericus, aut Religiosus professus acquisit arte, vel ludo prohibito à Sacris canonibus sit spoliū Camera Apostolicæ. 455.1
- Clerici debent non solum abstinere ab his quæ sunt secundum se mala, sed etiam ab his quæ habent speciem mali, ex S. Doct. 458.7
- An bona lucrata à clerico ex negotiatione illicita quia prohibita sibi, non quia sit cõtra iustitiam, non sint spolia titulo hæreditario debita Camera Apostolicæ post mortem lucrantis. 448.18
- An ciuium nomine quum de fauore defensionis agitur, clericus sit censendus. 52.6
- Clericus grauius peccans abstentus suspendebatur totaliter à ministerijs exercendis in ea Ecclesia, in qua clericus erat. 557.12
- an si Clerici militares intra claustra, & in communitate viuentes, si temerè dimittant rocherum excommunicationem incurrant. 79.1.2
- an Clericus propter crimen enorme vt proditionem homicidium, & contumeliam illatam Episcopo suo & prouinciali, aut generali si sit Regularis, sit deponendus. 471.20
- Clericus

& Verborum.

Clericus an non sit degradandus nisi in tribus criminibus. 472.22.23

Clerici qui in Ecclesia sua in pœnam alicuius defectus solum habent peregrinam communionem quomodo tractandi sint. 559.21

Coadiutor.

utrum Coadiutor creatus inquisitor coadiuto lucretur. 19.1

an si Coadiutor non resideat sit in damnum tertij. 19.2
Coadiutor factus inquisitor lucratur fructus beneficij ac si esset præsens non sibi sed coadiuto. 20.3

an Coadiutore ægrotante lucretur coadiutus. 20.5
an Coadiutus infirmus possit lucrari fructus quos sanus lucrabatur. 20.5

An cum coadiutus sit sanus corpore & mente tunc coadiuto: e legitimo impedimento detento, Ecclesiæ sit deseruendum per coadiutum. ibid.6

an si Coadiutus efficiatur inquisitor sit legitime impeditus, & lucretur omnia ac si præsens esset. ibid.7

an Coadiutor factus procurator Ecclesiarum duas iuris habeat fisiones. 21.14

Vbinam sit fictio præsentiæ, vt coadiutor lucretur fructus coadiuto. ibid.15

Coadiuto cui datur coadiutor liberum est residere. ibid. 16.

an Coadiutus necessario occupatus sit occupatione legali. ibid.17

an à Coadiutoria releuet iustum impedimentum. ib.18

Coadiutor non potest renunciare priuilegio facto DD. inquisitoribus. ibid.19

Coadiutor factus inquisitor vere est impeditus. 20.10

Commixtio.

quænam Commixtio dicatur esse contra naturam. 318.5.

Communicatio.

Communicatio fidelium duplex est. 563.46

Multæ & variæ erant communicationes, ex Pamelio. 556.6.7.

Communio.

Triplex admittitur implexa communio. ibid.8

Quæ dicatur communio peregrina. 557.13

Communio peregrina, an non constituebat Clericum in ordine laicorum. 558.19

Quæ dicatur tertia communio. 559.25

Concubitus.

vagans Concubitus & simplex fornicatio est iure naturæ illicita. 256.6

Concupiscentia.

Infatiabilis scæminæ concupiscentia vnde sit. 173.20

Quodnam remedium concupiscentiæ iure naturæ datum sit omnibus iis, qui vrgentur carnis pruriginæ. 306.4

Condonatio.

quæ Condonatio et si tacita sit, non fundetur in præsumptione. 193.3

Confessor, Confessio.

quomodo Confessor se debeat gerere in absolutione malefici & sagarum. 362.4

Sicut annua confessio est determinatio iuris diuini ab Ecclesia facta à qua incarceratus non eximitur, ita annua communio. 530.4

Coniugium.

Coniugium fuit institutum ad triplex remedium. 299 n.6

an Coniugium Ioseph & Mariæ ordinabatur, vt Christus ex tali coniugio virginali nasceretur. 269.6

An verum fuerit coniugium inter Iosephum & Mariam. 269.2.3

an Coniugium de primaria intentione sit institutum propter mutuam societatem. 315.7.8

Coniugium ad quid fuit institutum. 299.5

An aliquando fuit verum, & perfectum coniugium sine matrimonio. 300.11.12

An iure naturæ per se ex institutione sua coniugium dicat intentionem prolis saltem implicitam. 315.6

Coniunctio.

an Coniunctio viri & vxoris dicatur naturalis propter prolis productionem. 321.10

An vbiicumque est coniunctio sit adunatio quædam. 255.2.

Quænam sit coniunctionis matrimonij essentia. ib.3

An ratione coniunctionis sit magis diligenda vxor quam mater. 255.15

Coniux.

an Coniux sanus non teneatur cohabitare in eodem lectulo cum leproso, sicut tenetur reddere debitum. 216.17.

Coniuges ante copulam carnalem verum habet alter alterius dominium & potestatem in corpus. 163 12.

Discrimen inter duos cõiuges fideles affertur. 232.27

Licet coniugi fideli ex eo præcisè quod nolit conuerti infidelis, matrimonium dissoluere altero inuito. 230.11

cur Coniux reuocatus etiamsi professus fuerit de spontanea vxoris licentia teneatur reddere etsi non possit petere. 155.1

an Coniux relictus in sæculo qui adulterium commisit si hoc sit occultum professus, potest in foro conscientiæ reuocare alterum, qui sine eius licentia est professus. 127.18

Sine iudicio Ecclesiæ coniux innocens licite valet non residere cum vxore. 146.11

quod Coniux fidelis in vtroque casu debeat manere in cœlibatu, vnde oriatur. 235.46.47

Connubium.

Connubium & matrimonium institutum est ad prolem generandam ex S. Doctore. 254.10

Consanguinitas.

an si Consanguinitas sit notoria non sufficiat, vt quis sine iudicio Ecclesiæ vxorem dimittat. 148.2

Consensus.

Consensus essentialiter requisitus ad matrimonium implicitè debet ferri in copulam, ex Dicastillo. 295 21.

an consensus explicitus de matrimonio contrahendo sit implicitus in copulam & filiorum procreationem. 256.1.

An ante consensum tacitum aut expressum Prælati Regularis, Religiosus electus non acquirat aliquod ius in re in summum Pontificatum. 404.11

cuius Consensus requisitio dimanet solum ex iure positiuo, aut ex vi filiationis acquirat ex professione solemnem, in qua emittitur solemnem obedientiæ votum. 401.10.

an Consensus matrimonialis implicitè feratur in copulam declinatam à naturâ ad filios procurandos. 254 9.

an de Consensu populi, aut ciuitatum Regni etiam abque publica inopia & indigentia poterit Princeps augere numismatum pretia. 501.3.4

quem Consensum nequeat habere Religiosus professus 70.6.

an Consensus necessario, & essentialiter requisitus ad matrimonium implicitè saltem debet ferri in perpetuitatem. 294.19

Quis prior consensus implicitus dicatur. 249 10

Index Rerum.

An posterior consensus virtualis in copulam possit esse ex parte contrahentis liberè appositus. 250 11.

An virtualis consensus liberè appositus necessarius non sit ad validitatem matrimonij. *ibid.* 12

An sine eo quod consensus contrahentium implicite saltem feratur in copulam sit verum sacramentum matrimonij. 246.1

Duplex consensus qui ab Hugo. Victorino admissus fuit enodatur. 253.1

An sit requisitus semper essentialiter consensus implicitus in copulam, vel possibilem vel futuram sub conditione. *ibid.* 2

An consensus implicitus in copulam & filiorum requiratur essentialiter ad verum matrimonium. 248.14

An ex morali certitudine consensus futuri colligatur actualis consensus tacitus & virtualis. 35.3

An si vir de consensu vxoris fuerit ingressus, non constet quod hic fuerit expressus consensus, sed tacitus. 124.24

Ire ad bellum ob defensionem boni communis est ita honestum, quod vir etiam sine consensu vxoris possit ire. 221.14

An spontaneus consensus inter virum & fœminam legitime coniunctos faciat. 252.14.15

An æquitas non exposcat, quod sufficiat tacitus consensus ex parte profitentis, & non sufficiat tacita acceptatio ex parte religionis. 110.12.13.14

An consensus qui matrimonium facit sit consensus in matrimonium. 330.6

An non teneatur dare consensum ad professionem emittendam. 116.10

Nihil magis contrarium consensui quam error. 104 37.38.

Duplex consensus admittitur. 247.7

Constitutio.

Constitutio Piana limitanda venit in clericis in sacris non habentibus vnde viuant. 455.7

An non constitutiones Regulares quæ impossibiles non sunt cum statu Episcopali, rationem legis & vim obligatoriam amittant. 416.14

Consuetudo.

an Consuetudo orta ex tolerantia & scientia Pontificis licita sit. 16.47

Aliquas consuetudines contra libertatem & communiratem Ecclesiasticam admittunt Salas & alij multi. 13.19

An possit introduci consuetudo contra libertatem Ecclesiasticam, etiamsi quotannis legatur Bulla Cœnæ. 15.39.40.41.42.43.& 44

Consultatio.

ad quid Consultatio Generalis habeat potestatem. 4.4

Contumacia.

Quæ dicatur Contumacia. 512.1

An hodie ad expulsionem, & eiectionem necessariò debeat interuenire Contumacia. 466.1

Contumelia.

Contumeliam illata repellenda propter duo. 561.37.& seqq.

Conuentus.

Vtrum alicuius Conuentus filius admitti in aliquo alio possit, vt perpetuus hospes, conuentui exhibita dote, pro hospicio. 451.1

an Conuentus Religiosus nequeat etiam ad recuperandum debitum, officium mercatoris exercere, carius vendendo id quod vilius emit. 459.15.16

An præcisè per ingressum conuentus vna, vel altera vice ob malum finem exequendum cum sæculari ibi morante non arguatur incorrigibilitas, etiam de facto. 463.8.9

Conuersus.

an Conuersi magis adstringantur Monasterio, quàm Monachi. 423.10.11

Copula.

Copula est purum obiectum & terminus obligatiouis & traditionis mutux. 295.22

An non obstat defectus veri seminis ad generandum apti, vt ob id neganda sit copula vero matrimonio coniunctis. 317.2

Quomodo maneat ius ad copulam radicale. 293.15

an Copula solum causet præsumptionem non remissionem. 193.5

Ante carnalem copulam non est omnino translatum corpus vnus sub potestate alterius, sed sub conditione, ex S.Thom. 322.6

Quodnam adiutorium respiciat prolem generandam per copulam maris & fœminæ. 253.6

Correctio.

An ex vi præcepti correctionis fraternæ teneatur adhibere ea media ad emendationem, vt lucretur & non pereat. 140.2

Crux.

CruX signum est exterius quo fidem Catholicam Christianicam omnes profitentur. 549.67

Cur color croceus in crucibus imponatur. *ib.* 68.69

Culpam.

Culpam mortalem admittit fœmina, quæ statim post coitum vrinam effundit. 325.4

An vbi requiritur dolus, culpa non sufficiat. 190.7

Curatus.

quis Curatus dicatur in statu perfectionis. 387.32

an Curati sua voluntate possint relinquere curam. *ibid.* 31

Curiositas.

Quibus portentis illudatur humana curiositas. 350.4

D

Dæmon.

an **D**æmon, vel per se immediatè, vel per suos maleficos ministros possit virum, vel fœminam impotentes reddere ad copulam, & congressum carnalem. 332.2

An in odium Dæmonis & operum eius possint destrui signa malefica. 361.15

Vti pacto cum dæmone est profiteri se indigentem dæmone ex Caiet. 346.8

an Dæmonium sustinenti liceat petras habere, vel herbas sine incantatione. 359.4

An ex vi destructionis signi speretur Dæmonem cessare à malefaciendo, nisi dæmon ipse abominetur, simul cum suis operibus. 361.1

An qui sperat Dæmonem cessaturum ex vi fractionis signi ab ipso instituti, vtatur vanis ac si essent vtilia. 354.3

Dæmon etsi aliquando stet pactis nunquam tanquam fidelis & verax. *ibid.* 13

Quis effectus non sit positua aliqua dæmonis actio. 352.2.

An liceat effectum priuatium à dæmone expectare. *ibid.* 3.

Decreta.

Decreta Congregat. & Vrbanum VIII. solum vim habent in foro externo. 104.42

Decretum Clementinum & Vrbanum vbi non sit receptum. 63.11

post Decretum Vrbanum nunquam potest quis ita remotè eiici à Religione, vt nullo modo possit regredi ad Religiosum cœtum, in illoque à Superioribus admitti, nisi constet emendatum esse. 468.17 quod

& Verborum.

quod Decretum Trid. non comprehendat eos qui perpetuo sunt inhabiles. 106.1
 An etiam si fundetur decretum in præsumptione, talis præsumptio iuris & à iure non sit in perpetuo inhabilibus. 106.3
 In quo fundetur decretum quinquennij, quod post illud non possit quis reclamare. 95.52
 Decretum Urbanum requirit tanquam formam ad expulsiõnem celebrandam annum carceris continuum 518.11.
 In quo decreto Conc. Trident. non fundetur in præsumptione iuris & à iure. 93.31.32.& 33
 Decretum Trid. de reclamando de nullitate professionis dupliciter venit intelligendum. 90.1
 quod Decretum sit latum in fauorem status religiosi. 102.16.
 Concilij Tridentini decretum, de quinquennio concessio ad reclamandum post professionem de nullitate. 86.1.2
 Necnon Concilij Rhemenfis. 86.3
Degradatio.
 An verbalis degradatio, & intentionalis sit exauctoratio quædam ab officio. 473.9
 Alia est depositio actualis executiua & realis, quæ propriè appellatur degradatio 472.2
 Duplex venit noranda degradatio. 472.1
Delictum.
 quale Delictum requiratur ad carcerandum aliquem, 523.1.
 Qualitas ascendendi cum scalis aggrauat delictum principale, vt grauius puniatur ex Iulio Claro. 470.11.
 in Delictis atrocioribus conatus ad illa proximus, & ad illa sollicitatio punitur pœna ordinaria 490.10.11
Dignitas.
 Dignitas Ecclesiastica non licitè potest appeti, ex Syluestro. 430.3
 an Dignitatem intra Religionem accipere & in electionem ad illam consentire possit quis adstringi per electores Regulares præcepto sub mortali. 437.1
Deus.
 Deus ab æterno S. Iosephum non solum elegit ex omnibus, sed etiam super omnes præparauit & disposuit, ad tam alta mysteria cognoscenda, & pertractanda, ex Busto. 273.40
 an Deus permittat dæmoni facere miracula falsa, etiam prætextu sanctitatis ad decipiendum, ex Torreblanca. 363.4
 an Deus potuerit instituere contractum societatis inter virum & sceminam absque ordine ad generationem. 298.41.
 vtrum Deus possit assumere dæmonem in verum ministrum ad prædicandum, reuelandam, seu declarandam aliquam supernaturalem veritatem, cui tuto assentiri possimus, remissiuè. 357.15
 An aliquando Deus permittat per dæmones, & eorum ministros mira facere. 370.4
Dimissio.
 quæ Dimissio publica nequeat fieri sine iudicio Ecclesiæ. 143.13
Disciplina.
 Vbi gubernaculum disciplinæ contemnitur restat, vt religio naufragetur ex Clemente I I. 53.14
 Quid restauret monasticam disciplinam & regularem. 2.8
Dispensatio.
 an si Dispensatio Principis sit litteris expedita, sit tacita dispensatio. 46.3.4
 an sit Dispensatio tacita legis requirentis, quod litteræ expeditæ perueniant ad dispensatum. 47.7

causæ Dispensandi cum superiore regulari in personali residentia afferuntur remissiuè. 11.1
 Frater laicus an nequeat transire ad clericatum nisi ex dispensatione capituli generalis. 71.2.3
 Aliud est de dispensatione, & aliud de commutatione iudicium, ex Caier. 441.8
 An si quis habeat causas sufficientes ad consequendam dispensationem de transitu strictioris Religionis ad laxiorem, non teneatur exprimere quod dimiserit habitum. 393.5
 An non minus sit efficax verbum ad dispensationem celebrandam quam scriptura. 48.26
 An ex Pontificia dispensatione urgente necessitate possit Episcopus ab vno solo consecrari. 48.22.23
 An tacita dispensatio non oriatur ex consensu Principis de futuro, sed ex præsumpta voluntate ratihabita de præsentia. 46.19
 Vt tacita dispensatio præsumatur ex ratihabitione de præsentia, quid sit necessum. 43.5
 An ex dispensatione tacita superioris actus honestè & validè fiat. 43.2.3
 an Dispensatio tacita in aliqua lege Ecclesiastica sufficiens sit ad actus honestatem. 43.1
 an Dispensatio facta à Papa sine iusta causa sit valida. 31.2.

Diues.

Diues tenetur ad subleuandam miseriam pauperis in graui necessitate existentis. 40.4

Diuortium.

Quodnam diuortium sit concessum iure naturæ. 209.9.
 Quæ specialis ratio cur detur perpetuum diuortium propter hæresim. 201.4
 an Diuortium ratione adulterij sit prorsus in fauorem coniugis innocentis. 206.10
 Quandonam vir semper habeat ius ad celebrandum diuortium. 179.3
 Sententia Ecclesiæ diuortium celebrantis non est cogens ad separationem, sed licentiam præbens, & ideo absque retractatione præcedentis sententiæ, potest reconciliatio sequi, ex S. Thom. 206.11
 an Diuortium propter hæresim principalitèr & directè non detur in fauorem alterius coniugis, sed in pœnam delicti. 206.12
 Temporalis diuortij causæ adducuntur. 208.1
 Prima causa temporalis diuortij, quæ dicatur. 208.2
 An ob inductionem ad peccatum mortale detur sententia diuortij. 210.10
 Quodnam ius perpetui diuortij possit facere Ecclesia coniugi Catholico. 199.16
 Pœna diuortij perpetui imponi nequit ab homine. 200.17.
 An post factum diuortium perpetuum liberum sit innocenti religionem profiteri. 213.9
 an Diuortium propter adulterium spirituale sit pœna lata ab Ecclesia, & iure humano imposta. 203.7. & 8.
 An non possit celebrari diuortium propter lepram. 217.20.
 Quid non sit proprie diuortium. 144.20.21
 Diuortium est pœna statuta à Christo ob adulterium. 189.18.
 An in foro externo solum requiratur sententia diuortij, & iudicium Ecclesiæ de notorio adulterio. 145.2. & 3.
 An per diuortium ratione scuitiæ non amittatur ius exigendi, cohabitandi & mutuo residendi. 135.11. & 12.
 Diuortium est pœna adulterij in quantum est contra matrimonij bona, ex S. Thom. 138.3. & 4

Index Rerum.

- An etiam stante temporali diuortio si alter professionem faciat solemnem possit sententia iudicis reuocari ab altero in sæculo manente. 134.2
- An cum facto diuortio absoluto si vnus ingrediatur religionem, ibique professionem emittat solemnem, alius qui manet in sæculo, nec cogendus sit ad ingressum religionis, nec votum perpetuum continentiae teneatur emittere. ibid.5
- An ille qui diuortij causam non dedit possit religionem adire, ibique professionem emittere solemnem. ibid.3
- An si vnus coniux sollicitet alium ad peccandum possit petere diuortium. 209.6.8
- An facto diuortio propter adulterium possit adulter sine licentia innocentis religionem ingredi, & professionem emittere. 135.1
- Quis incubitus & succubitus non sit sufficiens ad diuortium. 187.5
- An propter vitium contra naturam procedi possit ad diuortium. 189.19
- In causa diuortij vir & vxor ad paria iudicantur, ex S.Tho. 168.21
- an Diuortium & vxoris dimissio non sit pœna lata. 187.11.
- An in causa diuortij vir & vxor ad paria iudicentur 138.2.
- Quæ non sit iusta causa diuortij ex Sanchez. 187.9
- An per sententiam absolutam diuortij ob scuitiam coniugis extinguatur ius omne coniugale. 212.6
- An causa diuortij per hæresim non sit proxima propter animæ periculum. 199.15
- Diuortium ab Ecclesia celebratum duos habet effectus 147.5. & 6.
- quandonam Diuortium non sit verum. 198.1
- An celebrato diuortio non ob adulterium, sed ob alias causas non possit inuito coniuge alter conuolare ab religionem, ibique professionem emittere. 198.6
- An non sit licitum diuortium inter duos ex eo quod alter sit lepra infectus. ibid.2
- an Diuortium ob hæresim, aut alias causas quæ impellunt ad coniugem separationem ex natura sua non sit perpetuum. ibid.3
- Diuortium publicum celebrari non potest sine iudicio Ecclesiæ. 144.17

Diuinitas.

Duplex genus diuinationis distinxit S. Doctor. 350.7.

Diuinitas.

- plenitudo Diuinitatis dupliciter fuit in Virgine, ex eodem Bernardo. 282.14
- An tota plenitudo diuinitatis quæ est plenitudo gratiæ increatæ respectu humanitatis Christi, & habetur ab ea ratione vnionis hypostaticæ veniat in Virginem. 282.15

Donatio.

- quæ Donatio sit adæquata ratio immobilis residentiæ in religione. 91.14
- an Donatio sui ipsius quæ fit in professione tacita fundetur in præsumptione. 103.24.25
- An in donatione quam professus sui fecit in professione monasterij id tradat, quod fuit in eius potestate. 126.8

Donatista.

- Donatistæ dicebant suos alumnos non circumcelliones, sed agonistas esse vocandos. 535.24
- Donatistas esse genus hominum agreste & famosissimæ audaciæ dicebat August. 535.25

E

Ecclesia.

- an **E**cclesia declararit, quod vinculum matrimonij cum impotenti possit scindi. 304.8
- Societas & corpus mysticum Ecclesiæ compactum & institutum est iure diuino ex capite visibili Summo Pontifice & aliis membris. 439.11
- Quæ dicebantur cæremoniæ quibus Ecclesia utebatur cum pœnitentibus. 542.24
- Ad quid experiendum Ecclesia determet expectandum esse triennium continuum. 329.6
- cur Ecclesia prohibeat fideli cum infideli cohabitare ratio affertur. 252.24.25
- An quamuis Ecclesia dum damnat coniugem de hæresi independenter ab aliqua alia voluntate pœnam diuortij imponat. 207.14
- Ecclesia patitur iniuriam dum spoliatur possessione sua. 123.13. & 14
- An qui Parrochiam habet Ecclesiam non per Vicarium, sed per se ipsum debeat deseruire. 9.3.

Eiectio.

- quam Eiectionem non à conuentu, sed à communionem, & consortio fratrum pluribus remediis, & pœnis exercebant antiqui Monachi. 467
- Quibus priuet eiectio. 565.54
- Quid sit eiectio à Religione ex Guibellino. 563.43
- Eiectionem à Religione excommunicationi comparat D.Thom. 466.7
- Eiectus à Religione ex vi voti obedientiæ solemnem, quod emisit in professione, an teneatur obedire Episcopo, cui sententia expulsionis notificata est. 460.6.
- an Eiectus à Religione sit subditus Episcopo originis, & illi acquirat. 459.1
- Eiectum esse ab Ecclesia est, esse excommunicatum, & communionem pacis Ecclesiasticæ priuatum, ex Pamela. 556.10
- Formalis & iuridica eiectio à Religione non potest dari ad determinatum tempus. 474.4
- Eiectionem à Religione decretum Vrbanum perstringit. 469.4
- An si eiecti sint damnati ad triremes, nullatenus sint admittendi sine expressa licentia Summi Pontificis. 66.6

Electio.

- an Electio Summi Pontificis etiam si requirantur duæ partes Cardinalium si in conclauem remaneat tantum vnus, iste solus possit rite, & validè electionem perficere, & de hoc ratio affertur. 396.5.6
- An ex vi significationis propriæ huius nominis *electio*, an sit large interpretanda. 427.15
- an Electores facta electione possint cogere nomine totius Ecclesiæ Prælatum, vt licentiam largiantur, eam denegando contra bonum commune. 405.13
- Vbinam electio idem sit quod assumptio ad dignitatem. 428.24
- An ad electionem in summum Pontificem sit consensus Prælati Regularis requisitus. 403.2
- An si impedimentum ante electionem ad residendum non erat dependens à voluntate superioris, sed à voluntate alterius, electio teneat. 6. 23. & 24.

Energumenus.

- Energumeni vnde dicti. 560.31. & 32
- Energumeni ab inspectione Eucharistiæ prohibebantur ex Dionysio. 561.33
- Quid circa communionem energumeni veniat notandum. 560.28.25

& Verborum.

Episcopus.

- an Episcopus habeat à iure potestatem degradandi quemcumque Clericum reali degradatione. 568.15. & 16.
- an Episcopus etiam si sit Summus Pontifex, non habeat potestatem dominatiuam ad irritandum vota fidelium, in quos habet iurisdictionem. 91.12
- Episcopus solus potest pœnitentem reconciliare. 545. n.39.& 40.
- quid de Episcopis titularibus veniat dicendum. 418. n.25.
- Episcopus schismaticus qui ad vnitatem Ecclesiæ rediit communionem peregrina foueatur. 556.22
- an Episcopus sine litteris Apostolicis ad Ecclesiam suam accedere, & bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non possit. 47.15
- An aliquando sit obligatio sub mortali accipiendi Episcopatum. 411.34
- An mortaliter peccet qui Episcopatum sibi oblatum non recipit, si dignum se credit. 433.10
- an si aliquis Episcopus ordinet non suum ex ratihabitatione, quod proprius Episcopus consentit, non incurrat aliquam pœnam. 47.8
- an si Episcopus cum ratihabitatione de futuro licet ordinet alienos subditos, multò melius id faciet cum ratihabitatione de præsentibus. ibid.2
- an Episcopus si necessarius est ad bellum contra infideles, cogi possit. 221.10
- an si Episcopus iudicetur à Principe necessarius ad negotia ardua perficienda in regno suo, possit inconsulto Pontifice ipsum cogere, vt absens sit ab Ecclesia sua, possitque Episcopus tuto non residere ultra tres menses. ibid.3
- an omnia gesta per Episcopum aut Pontificem, qui verè non est talis sint inualida. 37.25
- Bullæ quæ pro consecrandis nouis Episcopis Indiarum expediuntur, quam habeant clausulam. 48.24.& 25
- Episcopo ægrotanti datur coadiutor. 7.6
- an sine consensu Episcopi iure antiquo licita non sit professio. 129.4.& 5
- an accipere Episcopatum non sit necessarium ad salutem. 410.29
- An ex obligatione charitatis teneatur quis ad accipiendum Episcopatum ipso iure diuino. 411.35
- an Episcopus Regularis non indigeat dispensatione ad comedendas carnes prohibitas per præceptum Regulæ. 415.8
- Episcopus factus & assumptus ex Religiosa communitate tenetur debito morali non legali, ad obseruantiam regulæ, secundum ea quæ non opponuntur statui Episcopali, ex Caiet. 416.17
- an Episcopus sit obligatus ad portandum habitum suæ religionis, qui est obligationis signum. 76.8
- professus Societatis factus Episcopus tenetur voto solemni obediendi Pontifici, ex Suarez. 414.4
- an Episcopum Regularem Canonica electio à iugo Regulæ monasticæ professionis absoluat. 415.9
- an Episcopus Regularis etsi sit absolutus ab obedientia Prælatorum regularium religionis non sit exemptus ab obedientia summi Prælati regularis. 76.13.& 14
- Episcopus Regularis qui sine Pontificia dispensatione saltem tacita signum religiositaris suæ, siue consistat in forma siue in colore, incurrit excommunicationem. 76.6. & 7
- videnam constet Episcopum Regularem verè & propriè & formaliter manere filium Religionis. 417.22.
- an ante acceptationem Episcopus electus & confirmatus à Sum. Pont. sit indifferens, vt sit subditus, vel non. 408.14
- quid nomine Episcopi in Conc. intelligatur. 3.5

- an sub nominibus Episcopi & Parrochi, aut habentis beneficium cum cura animarum in pœnalibus non veniant regulares. ibid.6
- an Episcopus qui ex monachismo assumptus est ad Episcopalem & Cardinalitiam dignitatem qui saltem colorem sui habitus non portat, incidat in excommunicationem. 75.1
- An hoc sit per accidens, quod Episcopi Religiosi obedire Prælatis suarum Religionum non teneantur. 409.18

Eques.

- Equites Sanct. Ioannis verè & propriè sunt religiosi. 78.4.
- qui Equites non sint propriè religiosi. 79.5. & 6
- qui Equites habeant aliam vestem ablam ex lino intra claustra. ibid.7.8
- an Equites militares etsi sint verè personæ Ecclesiasticæ, non sint verè & propriè religiosi. 78.3
- an Equites Religionis militaris sub Bulla Piana comprehendantur. 447.7

Eucharistia.

- an ad Eucharistiam dignè recipiendam non requiratur, quod quis in foro externo sit innocens & indignus pœna. 530.7
- Publicus peccator an nullum ius habeat ad Eucharistiam exigendam. ibid.6
- Quomodo fiebat sumptio Eucharistiæ laica. 559.24.

Eunuchus.

- an si Eunuchus, aut frigidus fornicetur, teneatur hanc Eunuchismi, aut impotentiae circumstantiam confiteri. 317.4
- quis Eunuchismus possit dupliciter inesse. 292.6
- an si Eunuchismus superueniat post matrimonium consummatum, sit insolubile matrimonium. ibid.7
- An supposita declaratione Pontificia iure naturæ sint inhabiles Eunuchi ad quoquomodo contrahendum. 314.2
- an Eunuchi possint contrahere in remedium libidinis. 302.9.
- Sixtus V. Eunuchorum coniugia iam contracta irrita fuisse, & nulla declarari iussit. 299.3
- an circumstantia Eunuchismi, aut impotentiae perpetuæ sit necessario aperienda in confessione. 318.7
- An si femina sit Eunucha, vel à natura vel ab arte, ita vt non possit seminare, validè contrahat. 316.1.
- An ante omnem iudicis sententiam irritum sit Eunuchorum matrimonium ab ipsis contractum. 304.1.
- Sixtus V. non fecit declarare Eunuchorum matrimonia fuisse irrita, quæ contracta erant ante suum Breue. 314.3.4
- an Eunuchorum coniugia iure naturæ sint valida, si ad castè viuendum contrahant. 299.4
- an aliquorum Eunuchorum iure naturæ validum sit matrimonium. 306.1
- breue Sixti V. an Eunuchas non comprehendat. 317.3
- An possint feminae esse Eunuchæ. 292.3
- an Eunuchi utroque carentes testiculo validè contrahant iure naturæ. 317.1
- quid de Eunuchis sentiat Basilius Legionens. 299.1
- qui vocentur Eunuchi, ex Abulensi. 291.1. & 2
- An Summus Pont. nullatenus declararit iure naturæ esse inhabiles ad matrimonium contrahendum Eunuchos. 301.1
- an matrimonia Eunuchorum in ordine ad coitum sint nulla. 302.8

Index Rerum.

- Exactio.*
- Exactiones & vestigalia multiplicata corrodunt subditorum numismata. 499.5
- Exclusio.*
- quæ Exclusio non dicatur maior. 542.21
- Excommunicatio.*
- Excommunicatio est maxima pœna medicinalis, eicctio maximum & extremum remedium. 53
- Multipliciter sumitur communio & excommunicatio. 555.5
- Effectus quos causat excommunicatio maior enumerantur à D. Thom. 563.45.47.48
- An si vir cogatur à iudice Ecclesiastico lata excommunicatione, teneatur in conscientia reddere. 142.1.
- Excommunicatus & anathematizatus quandiu fidelis est, nec amittit habitum fidei Catholicæ, non ita eiiciatur ab Ecclesia, quod non maneat Ecclesiæ membrum, etsi informe. 564.49
- Quid item de hæreticis. ibid.50
- Vnde sumatur excommunicationis notio. 555.4
- Profertur excommunicationis sententia in eos qui vxores suas dimittunt. 144.26
- an Excommunicatio minor separet hominem à cœtu fidelium. 542.25.26
- Excommunicatio maior, & anathema non fertur nisi pro peccato mortali, in quo quis erat contumax, & incorrigibilis. 541.19
- Excommunicatio ferri non potest pro peccato mortali nisi contumax fuerit ex S.Thoma. 542.20
- An si quis communi errore putaretur non excommunicatus, medio tempore erit absolutus ab excommunicatione. 45.15
- Vnde secundò excommunicationem incurrat Episcopus. 76.9.10
- An vbicunque in iure Ecclesiastico reperitur pœna mortis pro excommunicatione debeat exponi. 466.6.
- Comparatio D. Thomæ expulsionis à monasterio cum excommunicatione maiori. 555.1.2
- Exigere.*
- an exigere idem sit ac reddere. 156.2
- Exilium.*
- Exilium est quædam ciuilis mors. 7.8.9.10
- quid sit Exilium ex Paulo Iuriconsul. 480.8
- An cum vir in exilium mittitur ad tempus vel perpetuò teneatur cum sequi vxor. 220.7
- Expresbyter.*
- Expresbyteri dicebantur Præsbyterij officio spoliati. 555.3.
- Expressum.*
- an Expressum non dicatur quod specificè exprimitur. 37.2.3.
- F**
- Fidelis.*
- F**idelis in quo casu non possit cohabitare cum infideli. 229.3
- cur Fidelis possit dimittere infidelem ratio affertur. 231.21.22.& 23.
- an Fidelis conuersus possit transire ad secundum matrimonium, altero perseverante in infidelitate. 232.28.
- Filiatio.*
- An ex natura filiationis religiosæ, & seruitutis quam quis solemniter profitetur possit sine consensu Abbatis, & sui superioris consentire in sui promotionem. 403.6
- An perfecta sit religiosa filiatio, vbi non est votorum solemnitas. 377.1
- religiosa Filiatio cui dicatur similis. ibid.2
- an Filiatio Religiosa simillima sit adoptioni, quæ est legitima legis filiatio. ibid.3
- qui sit Filiatio adoptionis, ex S.Doct. ibid.4
- an Filiatio & Paternitas fundentur in actu virtutis generatiuæ. 374.4
- quæ secunda Filiatio sit aliquantulum præcedenti perfectior. 378.7
- quæ Filiatio Religiosa dicatur arrogatio. ibid.8.& 9
- an legitima Filiatio in laxior Religione non sit sine legitima licentia. 390.1
- qui Filij iure diuino sibi nihil tanquam proprium acquirere possint. 443.2
- An Summus Pont. possit alicui religioso solemniter professo auferre ius filiationis, & seruitutis actualis. 376.10
- An vbi non est votorum solemnitas, non sit perfecta filiatio Religiosa. 377.6
- An perfecta Religiosa filiatio non subsistat sine stabilitate in Religione. 388.1
- An Capitulum Generale possit immutare filiationis iura. 445.1
- Filiatio Religiosa in professione solemniter fundatur, remissiuè. 443.1
- circa iura Filiationis duæ Bullæ enodantur. 446. 1. & 2.
- quid exigat Filiatio religiosa. 375.3
- Nullus est filius duplicis Monasterij, aut Conuentus. 450.
- Filiatio & Paternitas sunt relationes oppositæ & ita connexæ in diuersis subiectis, vt implicet dari vna sine alia. 373.1
- an Filiationi adoptiuæ adsimiletur filiatio Religiosa. 450.4.
- Quæ admissio ad filiationem debeat fieri per maiorem partem suffragiorum, aut per duas partes. 450.5.
- An licita sit translatio filiationis de vno conuentu ad alium. 450.1
- An non sit idem iudicium faciendum de iuribus filiationis in transitu de vna religione in aliam, ac de transitu de vno conuentu in alium. 453.5
- An quando conuentus ex filiatione acquisit solam spem, & nihil actu habet ex bonis professi, eo casu secum transfert eam speciem in secundum conuentum, cuius de nouo efficitur filius. ibid.1
- In quo iure fundetur regularis filiatio. 375.7
- Quomodo se habeat filiatio Religiosa solemniter professi. ibid.8
- In Sacramento pœnitentiæ propriam legitimam spirituales filiationem negat dari idem S. Thom. 374.8.
- An circumstantia filiationis spiritualis in Sacramento pœnitentiæ sit necessario confitenda. 374.9.10 & 11.
- an Filiatio voto non acceptandi dignitatem extra Religionem nisi coactus quis sit obedientia Summi Pont. sine hac emancipari nequeat. 420.5
- Vtrum in Ordinibus Militaribus possit esse filiationis translatio. 392.1.2
- Filiationis Religiosæ iura in quo fundentur. 419.1
- Vndenam sit filiatio Religiosa ex voto connexa speciali. ibid.2.3
- Filiationis iura maiori ex parte iure humano sunt interpretata. 399.1
- diuersa Filiationum iura adducuntur. ibid.2.& 3
- Circa constitutionem Pij IV. quid veniat notandum ad iura filiationis enucleanda. 446.4.5

& Verborum.

Fœmina.

an Fœmina contrahens sciens virum esse frigidum & impotentem ad coitum renunciet iuri ad debitum petendum. 308.2

Fornicatio.

Nihil iniquius quam fornicationis causa dimittere vxorem, si & ipse conuincitur fornicari. 176.2

An si vir dum iniuste eiicit vxorem, etiam sine intentione vt fornicetur, non possit illam accusare criminaliter. 179.4

Quæ dicantur occasiones remotæ fornicationis. 180 n.4.

an Fornicatio in sponsa de futuro nequeat compensari lepra sponsi. 206.8

An sub fornicationis nomine hæresis comprehendatur. 199.13

Fornicatio est directè contra bona matrimonij, ex S. d. ibid.14.

Filij nati ex fornicatione simplici sunt naturales, non legitimi, at spurij nati ex adulterio, aut stupro, nec sunt naturales, nec legitimi, ex S. Thom. & de hoc diuersa ratio affertur. 373.2.3

Fornicatio corporalis & infidelitas specialem habent contrarietatem ad dona matrimonij. 209.3

an per Fornicationem & adulterium proprium solum prætereatur id quod est secundum rationem rectam determinatam. 188.14

An non obstante fornicatione & sententia Ecclesiæ lata possit innocens remittere iniuriam & non dimittere vxorem. 146.22

An vir qui occasionem proximam dat vxori negando sapius debitum coniugale, vt fornicetur, causa sit moralis fornicationis. 180.3

Quid nomine fornicationis veniat intelligendum, remissiuè. 204.12

Quid nomine fornicationis veniat intelligendum. 201.9.

nomen Fornicatio vnde sit desumptum. 199.8
Exceptam facit dominus causam fornicationis. ibid. n.9.

An propter fornicationem aut illius suspicionem liberè dimittatur vxor. 146.20

An si à meretrice exposita consensum ad fornicationem exposcam, non peccem peccato scandali. 336.5.

An Regularis simplici fornicationi deditus ter correctus iuridicè, si post annum carceris Urbani contumax sit, possit expelli à Religione. 504.6

An vtraque fornicatio digna sit perpetuo diuortio. 200.2.

An fidelitas sit fornicatio spiritualis. 207.18

Nocentior est ad prolem generandam fornicatio vxoris quam viri. 169.2

Quæ violatio non simplex fornicatio, sed raptus propriè. 174.2

inter Fornicationem spiritualem & corporalem discrimen intercedit. 200.1

An Ecclesia propter fornicationem spiritualem possit dare in pœnam perpetuum diuortium. ibid. n.2.

Frigiditas.

Quid nomine frigiditatis veniat intelligendum. 306 n.7.

Fugitiuus.

Quandonam egrediens possit puniri vt fugitiuus. 29.4.

Furtum.

An Furtum aut res quæcumque acquisitæ etiam licitè si debeantur Religioso inhabitante extra claustra suæ Religionis, extra quæ vitam finiat debeant restitui Religioni, an Camera. 456.3

cuinam Furtum factum de re lucrata à Religioso per negotiationem & contra sacros canones restitui debeat. 456.1

Si quis vt furetur rem in valore paruum sacrarium frangat, qua pœna sit puniendus. 524.7.8

An pro paruo furto possit quis torqueri. ibid.6

Fustigatio.

quæ sit Fustigatio infamatoria. 481.13

In Religionibus duplex esse potest fustigationis etiam publicæ modus. 480.10

Fustigatio, & verberatio etiam publica respectu Clericorum iure canonico an sit recepta. ibid.9

G

Generalis.

Generalis. An hodie Generalis alicuius Religionis etiam Societatis Iesu ex quocumque priuilegio, aut causa fauorabili sibi concessa possit expellere à Religione Religiosum solemniter professum, non seruata forma Urbana. 506.1.2.3.&4

an Generalis, aut Prouincialis possit ad consortium regulare admittere religiosum ad triremes damnatum. 67.7.

Generalis an non possit aliquem adfiliare alicui conuentui sine huius consensu, & exfiliare ab alio Conuentu. 450.2

Generalis Mag. nequit sine vrgentissima causa cogere Collegium, vt restituat dotem. 452.5

vt Generalis det licentiam ad transitum Religionis strictioris ad laxiorem, an non indigeat consensu Capituli. 396.1

Generalis resistente conuentu, an non possit bona acquisita professi transferre in secundum conuentum. 453.3.

an Generalis poterit aut capitulum generale licentiam facere vt laicus nostræ Religionis obtineat & retineat beneficium Parochiale. 71.1

an Generales possint dispensare cum Prouincialibus. 24.12.

Gratia.

In B. Virgine triplex gratiæ plenitudo est consideranda. 289.15.16.17.&18

Prior gratiæ plenitudo mentem B. Virginis impleuerat ex Bernardo. 290.19.20

Sanctissima V. Maria, quem intensioris gradum gratiæ habitualis charitatis & cæterarum virtutum non habuerit. 283.17

Ad quid detur gratia habitualis, & aliarum virtutum infusarum congregatio. ibid.18

Per quid B. Virgo dicatur plena gratiæ. ibid.19

Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi, ex Apostolo. ibid.20

an Gratia secundum se inclinè ad bonum liberum hominis arbitrium, sed defectibiliter & amissibiliter. 288.10.

Quandonam gratia habitualis iam habeat perfectionem ex diuina voluntate. ibid.11

An B. V. promeruerit augmentum gratiæ habitualis sibi. 287.1

An plenitudo gratiæ habitualis quæ fuit in Christo, sit etiam in Maria. 284.23

An merita & opera hominis iusti augeant gratiam semel acceptam. 287.6

Triplex gratiæ habitualis perfectio affertur à S. Doctore. 288.9

Plenitudo gratiæ habitualis Christi tam eminens fuit, quod omnes de eius plenitudine acceperimus. 283.22

An B. Virgo habuerit eandem plenitudinem gratiæ habitualis ac habuit Christus. 280.1

Habitus

Index Rerum

H

Habitus.

HAbitus religiosi, quænam dicatur deformatio. 528.2.

An Rochetus non sit habitus immutabilis. 79.6
quæ Habitus dimissio non sit temeraria. 87.2

Habitus spoliatio & tonsuræ abrasio sine alia pœnitentiæ lege Canonica, aut municipali alicuius Religionis imposita incarcerationis, an non sit danda ad custodiam incarcerationis. 528.1

Ad quid detur Religiosus habitus. 72.6
quid nomine Habitus Regularis veniat intelligendum. 73.1. & 2

an materia Habitus de rudi in minus rudem, vel econtra mutari possit pro consuetudine regionis. ibid. n. 3. & 4.

Quid sit obligatio deferendi habitum regularem suæ professionis. ibid. 8

an dimissio proprii Habitus in Episcopis Regularibus sit aliqua causa viuendi licentiosius. 77.20

An etiam si solum detur pro causa habitus dimissio, & hæc facta fuerit animo facilius consequendi dispensationem transeundi ad aliam Religionem, hæc sit valida dispensatio in vtroque foro. 394.6

nunquam Habitus à Religioso professio dimittitur sine rationabili causa, quin peccet, ex Syluestro. 73. n. 10. & 11.

Quæ non sit temeraria habitus dimissio. 81.11

Habitus dimittere an sit virtualis quædam defectio ab obligatione. 72.11

Hæresis, Hæreticus.

an Hæresis secum non adferat magnum periculum peruertendi fidem & religionem alterius coniugis. 209.4.

Hæresis sine infidelitas sicut & adulterium carnale specialiter habent vim separandi matrimonia. 209.5
an propter Hæresim externam possit vnus coniux alterum dimittere. 198.7

An postquam hæreticus est talis sententia declaratus & incurrit priuationem iuris petendi, & innocens absolutus ab obligatione reddendi, possit iste liberè manere in sæculo. 202.1

An etiam si hæreticus non sit sententia publica damnatus propter hæresim si coniux Catholicus accusetur ab eo de adulterio carnali, possit iste illi obiicere adulterium hæreseos. 207.16

An nulla exceptio nisi hæresis poni possit contra Summum Pontificem electum à duobus partibus Cardinalium. 70.5

An propter hæresim quæ est fornicatio spiritualis liceat dimittere vxorem. 199.11

An coniux hæreticus quantum ex vi iuris matrimonialis, nequeat vel sacros ordines suscipere, vel professionem solemnem emittere in religione repugnante altero coniuge innocente. 204.11

per Hæresim præcisè non acquirit ius innocens ad diuortium cum hæretico reconciliato. 201.5

Homicidium.

quid in punitione Homicidij attendendum sit. 487.8

Homicidium ex dolo, quod dicatur. 486.1

Quid item proditorium. ibid. 2

Si quis directè non iutendat homicidium & hominis occisionem, an non occidat ex dolo. 489.9

I

S. Ignatius.

an S. P. **I**gnatius suos professos nudos habitu Religioso non liquerit. 78.7

Impedimentum.

Impedimentum an graue sit quum quis egreditur è conuentu animo extra illum per multum tempus permanendi. 29.5

quodnam Impedimentum maneat etiam si vir fidelis moriatur, aut redeat in infidelitatem. 243.9

Imperatores.

Imperatores non iure, sed facto & forsan ex Pontificio priuilegio Pontificum & Episcoporum electiones approbant. 14.23

Impotens, Impotentia.

quæ impotentia sit temporalis, aut perpetua. 332.5
an Impotentia perpetua ad copulam iure naturæ impediatur matrimonium, ipsumque dirimat. 250.2

an Impotentia ex maleficio dimanans possit esse perpetua tam in viris quam in fœminis. 333.7

an Impotentia orta ex maleficio perpetua non dicatur quum humano opere licito auferri possit. ibid. 9

quandonam Impotentia penetrandi vas fœmineum erit impedimentum dirimens. 321.13

Impotens potest esse quis tripliciter. 251.3

homini Impotenti ob frigiditatem perpetuam num repugnet essentialiter generatio. 318.10

Incarceratio.

duplex Incarceratio admittitur. 54.2

apud quos Incarceratio sit iusta. ibid. 3

quid item de Incarceratione iniusta. ibid. 4

si quis Incarceratus sit in carceribus Sacri Tribunalis S. Officij, nec Doctor. Inquisitores ex vi Officij tenentur dare occasionem & commoditatem vt communicet, ibique deferatur Eucharistia, etiam vt adimpleatur præceptum annuæ communionis. 531.11
Incarcerato in carcere secreto & incluso ad pœnam per sententiam publicam non est frequens communicatio danda. 531.10

In multis tribunalibus non admittitur appellatio in criminalibus, quantum ad incarcerationem, à qua liberari nequit in criminalibus etiam dato fideiussore. 523.4

an incarcerationis ad pœnam ordinariæ non sit deneganda Sacramentalis confessio toties quoties eam expostulauerint. 529.1

Incarcerans indebitè siue ad custodiam, ob timorem fugæ, siue ad pœnam latam per sententiam ob crimen legitimè non probatum, incurrit excommunicationem. 527.1

An solum exigatur notorium iuris ad aliquem incarcerationandum. 523.3

an Incarceratis Eucharistia sit concedenda. 529.1

Incarceratus in carcere publico tenetur præcepto annuæ communionis. ibid. 3

an si Incarceratus ad effectum expulsionis in grauem incidat infirmitatem & curationis gratia à carcere extrahatur, si infirmitate correctus non emendetur, possit iterum ad carcerem reduci. 518.8

Inclusus.

quis Inclusus dicatur. 533.5

originem Inclusionum inuestigat Guibellinus. 534.17

Filios prophetarum inclusos facit S. Eucherius Lugdunensis. 532.4

Circa solemnitè inclusos duo veniunt notanda. 537.36. 37. & 38.

Qualis fuerit olim ordo & institutum inclusionum lemisiuè. 532.1

Incontinentia.

Incontinentia. Sacri Canones solum propter periculum incontinentiæ quid determinent. 131.8.9

Incorrigibilis, Incorrigibilitas.

quis Incorrigibilis dicatur. 513.3

quæ Incorrigibilitas exigat criminis replicationem. ibid. 4.

& Verborum.

Vnde eliciatur incorrigibilitas. 513.5
 An ad expressionem post Decretum Urbanum sufficiat incorrigibilitas de facto præsumpto. 465.11
 12.13.
 Tripliciter potest dici quis incorrigibilis. 516.22
 Incorrigibilitas & contumacia debet à iudice non sæculari, sed Ecclesiastico declarari. 566.4.5

Infidelitas, Infidelis.

Infidelitas est adulterium spirituale, remissiuè. 229.8
 Infidelis discedens peccat in Deum & in matrimonium, ex S. Ambros. 243.8

Non ipso quod infidelis obstinatus nolit conuerti illi-
 co si vult saltem implicite cohabitare cum fideli.
 230.12.

an Infidelis pertrahat ad peccatum contra legem pro-
 hibentem, quod fidelis habitet cum infideli. 234
 40.

An ad hoc quod infidelis non requirat coniugem
 infidelem, requiratur declaratio Papæ. 237.3

an Infidelis petendo cohabitationem, petat id quod
 sibi debetur iure naturæ. 233.35.36

Infirmitas.

an Infirmitas quæcumque corporalis non sit sufficiens
 causa vt detur licentia à superiore, qui sit Papa in-
 ferior, vt Religiosus solemniter professus in Carthu-
 sia, ad aliam laxiorem transeat. 398.16.17

Iniuria.

Iniuria facta viro ob adulterium an sit causa & funda-
 mentum diuortij. 178.5

Inseparabilitas.

Inseparabilitas & mutua coniugum residentia & co-
 habitatio an sit de iure naturæ & diuino ex S. Tho.
 146.10.

Inuocatio.

Quandonam inuocatio dæmonis, & incantamentum
 sit permissum. 340.20

S. Ioseph.

An S. Ioseph respectu Christi habuerit, quod proprium
 est patris. 271.23

Ioseph fuit Christi nutritus ex Patribus. 272.27

Quæ munia residentia matrimonialis exercuerit S.
 Ioseph. 268.1

an Iosephus V. Mariæ sponsus non fuerit pater Christi
 legalis lege veteri. 270.14

an Iosephus V. Mariæ verus coniux, iure naturæ fue-
 rit verus Christi pater. 270.15

An in ordine ad nostram intercessionem & gratiæ
 munus nobis impertiendum, sit subordinatio Iose-
 phi ad Virginem. 273.39

Dignitas paternitatis Iosephi maior longè fuit
 quam dignitas Apostolatus. 272.32.33

B. Ioseph Iesum filium suum immediatè respiciebat, &
 ab illo gratiam paternitatis accipiebat, simul cum
 Virgine gratiam maternitatis. 273.37

Ioseph non ad coniugium Mariæ erat electus, sed ad
 ministerium eius eunte illa in Ægyptum & redeun-
 te, ex Ioan. Chryl. 272.30

B. Ioseph immediatè post B. Virginem maiori gratiæ
 dono fuit ornatus. ibid. 31

Iudex.

An quod si iudex Ecclesiasticus absolutam protule-
 rit diuortij sententiam. 212.2

an Iudex excusari nequeat ne ferat sanguinis senten-
 tiam in reum ob irregularitatem, quæ sibi aduenit.
 143.10.

Cuius iudicis excommunicati gesta sint valida. 45
 12.13.

An officium iudicis Regularis sit officium iudicis
 Ecclesiastici. 483.9

Tom. I I.

Iudex in arbitrariis semper debet eligere mitiorem p
 nam. 478.5

An cum iudex Ecclesiasticus ob sæuitiam diuortium
 celebrat sit hoc ex iure diuino. 212.7

Pro quo delicto nequeat iudex imponere pœnam
 triremium. 478.3

Quod iudicium feratur si innocens habeat copulam
 cum adultero. 193.1

Iudex Laicus an nullam iurisdictionem acquirat in
 Clericum, siue sæcularis sit, siue Regularis. 473.4.5

Quid sit traditio facta à iudice Ecclesiastico curiæ
 sæculari. 567.11

quid Iudex non possit præcipere. 59.2

An etiam si iudex præcipiat quod nullus condemna-
 to cibos præbeat, si tamen præbet aliquis, et si iste
 peccet, teneatur reus comedere. 57.5.6

Iudices Regulares neque ad mortem, neque ad de-
 gradationem realem neque ad traditionem curiæ
 subditos suos non damnent ob quodcumque deli-
 ctum. 568.14

Iuramentum.

an Iuramentum Bernabitarum comprehendatur sub
 Bulla Urbana. 437.7

Iuramentum potest vergere in exteriorem exitum du-
 pliciter, ex S. hom. 432.4

an Iuramentum sit illicitum si quis iuret se non factu-
 rum aliquid melius, quod tamen facere non tenetur.
 432.7.

an Iuramentum factum Deo cum sit promissorium in-
 trinsecè & essentialiter imbibat promissionem Deo
 factam, atque adeo sit votum. 436.5

Iurisdictio.

quæ Iurisdictio regia politica duntaxat & regularis sit.
 12.12.

quæ Iurisdictio conueniat prælatis ex vi electionis
 confirmatæ ad officium quod exercent. 23.5

Quid notandum circa iurisdictionem fori conten-
 tiosi. 23.7.8. & 9

Ius.

An de facto iuris ordo non habeat quod damnatus
 ad mortem cogatur sententia quod maneat in
 carcere. 59.4.6. & 7

An id quod iure naturæ est validum possit ius posi-
 tiuum inualidum facere. 310.15

Ius tertij acquisitum non aufertur à Principe sua lege
 nisi in casibus lege expressis. 444.4

an Iure Ecclesiastico & Canonico cognita impotentia
 perpetua possit quis validè matrimonium contrahe-
 re. 305.11

An illis quibus ius diuinum concedit, quod plus
 est, concedat quod minus est. 439.12

Iura quæ disponunt quod nullus coniugatorum ad sa-
 cros ordines promoueat sine vxoris consensu con-
 tinentiam profitentis de quibus intelligantur. 163.
 n.3.

Quid sit ius diuinum quo tenentur Episcopi regere
 Ecclesiam sibi commissam. 376.9

An qui resigillat authoritatem Regiam sibi vsurpet
 iniuste & contra ipsum ius naturale. 502.6

L

Laicus.

L aici homines, & nullo insigniti Ecclesiastico or-
 dine in Monasterium detrudebantur in pœnam
 commissi criminis. 539.4

An non sit fas vt sine necessitate laici fiant specta-
 tores rerum, quæ sacerdotibus Dei contingunt
 14.24.

h h h

Legislator

Index Rerum.

Legiflator.

an Legiflator ciuilibus præcipue attendat ad bonum pro-
lis, quod enertit vxoris adulterium. 138.5
An iudex & Legiflator Ecclefiafticus attendat ad
bonum fidei, cui æqualiter opponitur matrimo-
nium viri & vxoris. ibid.6
Maior autoritas Legiflatoris quam iudicis. 183.12

Leno.

Leno iuxta linguæ latinæ proprietatem quid significet.
177.1.
Leno est confiliator concubitus illiciti ex Ifidoro.
ibid.2.
An vir eo ipfo quod lenocinium faciat de vxore
peccet grauiffimo adulterij peccato, & iniuriam
faciat matrimonio. 178.7

Lex.

An vinculum legis non foluatur ex ratihabitione.
35.7.
Quæ leges non fundentur in præfumptione. 94.44
Lex non fundatur in præfumptione niſi legiflator id
exprimat verbis vel ratione data in lege. 95.54
55.
Lex non cohabitandi cum leprofo non admittitur iure
canonico. 219.10
Quæ leges etſi excuſent à pœna legali non excu-
ſent à reatu pœnæ æternæ. 181.4
Quæ leges non fundentur in præfumptione, ſed ſint
diſpoſitiuæ obligantes in conſcientia poſt ſenten-
tiam iudicis. 87.10
Leges & conſtitutiones Regulares duobus modis
ſunt conſiderandæ. 415.12.13
An lex de præſcribendo intra certum tempus à legi-
ſlatore præfixum teneat non ſolum in foro exter-
no, ſed & in interno. 95.49.50.& 51
Lex pœnalis quomodo ſit extendenda. 77.2
Lex prohibet ſeparationem coniugis etiam fornicatio-
nis cauſa ante probationem & Eccleſiæ iudicium.
145.7.
An lex ciuilibus nequeat dare licentiam marito, vt
vxorem adulteram occidat niſi ſub titulo licito-
ris. 182.2
Leges quas obſeruant Confratres S. Marci quæ ſint.
370.1.
An lex Regia non tantum ſe fundet in prohibitio-
ne appellatio. ſed & in conſeruatione ſtatus Re-
ligioſi. 53.11.12
Quæ leges non fundentur in præfumptione, ſed ſint
diſpoſitiuæ. 145.8
Non eſſe legem Eccleſiaſticam prohibentem habi-
tationem fidelis cum infideli exiſtimat Rebellus.
237.5.

Libertas.

Libertas non conſiſtit in apprehenſione & vulgi erro-
re. 45.14
An omnimoda libertas concedatur innocenti ſepa-
rato iudicio Eccleſiæ, non admittendi hæreticum
reconciliatum. 202.2

Licentia.

an Licentia prudens tacita, habeatur pro expreſſa. 33.
3.4.5.
An profeſſus qui ob defectum licentiæ alterius con-
iugis inualidam emiſit profeſſionem, poſſit altero
non repetente propria autoritate fugere. 122.1.
n.3.
An magis ſit neceſſarium quod quis cum ſocio foras
egrediatur, quam quod non egrediatur ſine li-
centia. 38.7
Non quælibet licentia tacita de futuro conſenſu ſu-
perioris ſufficit, vt quis ſine ſocio ſolus domo
egrediatur. 38.6

Quod licentiam expreſſam inter & tacitam diſcri-
men intercedat. 40.4
An coniux in ſæculo relictus ſi alter profeſſus ſit ſi-
ne eius licentia poſſit altero inuito ad religio-
nem tranſire. 160.1
Quod quis non poſſit ſine licentia Papæ habitum
dimittere vnde oriatur. 72.5
An ſufficiat licentia tacita ex ratihabitione de fu-
turo, vt quis Religioſus ſolus ſine ſocio domo
egrediatur. 38.1
an cum Licentia requiratur ad valorem actus licentia
debeat præcedere. 35.6
An ſufficiat licentia tacita ex ratihabitione conſen-
ſus Superioris. 36.17
An ad valorem actus requiratur licentia tacita ex
ratihabitione conſenſus. 36.19.20.& 21.22
an Licentiæ generales niſi in viris Apoſtolicis ſint om-
nino reprobandæ. 39.8
Duplex Licentia tacita admittitur. 40.1
an Licentia dependens ex conſenſu futuro non præce-
dat. 36.16
An dum requiritur licentia ſuperioris ad aliquid li-
cite faciendum, iſta licentia ponatur vt condi-
tio actus. 35.8
Qua ſuppoſita licentia non committatur furum.
42.3.
An tacita licentia quam quis habet ad egreſſum à
domo, ſit ſufficiens ad excuſandum egreſſum, ſi
ea vtatur ad malum. 141.1.2
Quid per licentiam ſpontaneam intelligatur. 149.1
An petitiio licentiæ de rigore iuris in foro conſcien-
tientiæ non ſit neceſſaria. 50.8.9
An ex petitiioe licentiæ nullum damnum timeat-
ur, ſit petenda. 50.10.11.& 12
An ſi religioſus habeat licentiam tacitam ad egreſ-
ſum à domo, etiam ſi hunc faciat ex malo fine,
non frangat clauſuram. 41.6
An poſſit eſſe licentia ſpecialis tacita. 37.4
an ſit Licentia tacita excuſans ſubditum in tranſgreſ-
ſione voti paupertatis. 34.1
Non exeundi ſine licentia quanta ſit grauitas mate-
riæ aſſertur. 32.14.15
Licentia debet eſſe ex cauſa iuſta, remiſſiue. ibid. 11.
12.
an Licentia Prælati inferioris Papæ non ſit diſpenſatio
iuris communis. 31.3.4
Peccant mortaliter qui egrediuntur foras ſine licen-
tia aut benediſtione, ex Peyrinis. 29.3
An requiratur cauſa vt licentia concedatur. 31.1
An ſi quis ſine licentia aliqua exeat domo, & clau-
ſuram frangat, ſit peccatum ordinariè. 29.2
An ſi coniux licentiam præſter ad nouitiatus ingreſ-
ſum intra ipſius ſpatium poſſit illam reuocare.
115.1.2.
An ſi vterque coniux mutuam ſibi licentiam conce-
dant ingrediendi religionem ad annum nouitia-
tus peragendum, & iam ſint ingreſſi, & iuridice
recepti à religione, neuter poſſit alteri valide re-
uocare licentiam. 116.12
An ſit tacita licentia quæ ſufficiens ſit ex communi
& certa ſententia. 45.1.2
An ſi coniux dedit licentiam alteri, vt religionem
ad annum nouitiatus faciendum & licentia non
ſit executata, poſſit reuocari. 116.11
An ſi coniux qui licentiam præſtare debebat mor-
tuus eſt, & illè qui profeſſionem emiſit ſine eius
licentia probare poteſt nullitatem, niſi poſſit au-
fugere valeat. 123.16.17
An non quæcumque ſpontanea licentia coniugis
ſit renunciatio iuris ad corpus alterius. 153.
n.2.

& Verborum.

Cum quam licentia contractus factus à nullo superiore etiam generali possit irritari. 451.4
 an Licentia habitandi extra claustra, vt Religiosus inseruiat beneficio curato, illudque acceptet debeat esse specialis. 69.4
 Quandonam non possit vxor licentiam reuocare? 116.7.
 Quæ damnatio aut licentia non possit reuocari, nisi in damnum tertij? ibid.8
 an Licentia coniugis sit necessaria, vt annus nouitiatus valide fiat. 114.1
 Si quis sine Licentia alterius coniugis reuocatus sit ad cohabitandum, si manens in sæculo pœniteat de reuocatione & licentiam impartiat, an teneatur professus ad religionem redire. 159.1
 An si viuus coniux sine Licentia alterius votum castitatis emitrat hoc votum validum sit. 121.1
 quænam Licentia requiratur ad transeundum statum perfectiorem? 400.4
 an Licentia habitandi extra claustra possit esse perpetua & irreuocabilis, 67.1
 quæ Licentia detur ex causa, & non per modum remunerationis. 68.2
 quæ Licentia sit irreuocabilis. ibid.3
 Quid de licentia habitandi extra claustra veniat dicendum. 67.3
 quæ licentia possit dari à solo Abbate, vel à Generali, vel à Prouinciali. 401.5
 duplex Licentia ad nouitiatus ingressum admittitur. 113.1.2.3.& 4.
 an vt Licentia coniugis manentis in sæculo, vt alter secum non resideat in religione, non sit necessarium quod sit in scriptis. 113.5
 An non sufficiat licentia specialis concessa regulari vt acceptet prouisionem faciendam de beneficio curato vacante. 69.5
 Dupliciter potest concedi licentia spontanea à coniuge in sæculo manente. 149.2
 an si vir sine Licentia vxoris professus inualidè manens in sæculo adulterium commisit quod professus nouit possit à religione exire. 128.6
Licitum.
 quum Licitum sit Religioso fugere à carcere, an sit licitum vincula frangere. 56.1

Lucrum.

an non Lucri cupiditas & diuitiarum amor compatitur cum totali abrenunciatione rerum sæcularium, quam habent solemniter factam Religiosi professi. 458.11.& 12.

Luxuria.

Quid sit peccatum luxuriæ perfectum. 171.11
 Quantum insatiabilis sit fœminæ luxuria ostendit Caier. 173.18
 Propria mulieris passio est luxuria, ex S. Chrysoft. ibid.17.
 In ordine ad diuersa principia distinguit species luxuriæ contra naturam S. Thomas. 189.17

M

Maleficium, Maleficus.

Maleficium inter & frigiditatem, quod discrimen intercedat. 333.6
 An nunquam liceat inducere maleficium ad pactuizandum cum dæmone ad maleficij destructionem. 335.1
 an posito quod Maleficium non inueniatur, consulendus sit malficus de loco, vbi sit. ibid.2

Tom. II.

an licitum sit à Malefico parato & exposito petere, quod maleficium maleficio euertat. ibid.3
 an liceat à Malefico exposito petere, quod maleficium, quod fecit aliquo pacto & dæmone inuocato soluat. 337.14.15.16.17
 Maleficium est perpetuum, quod non potest habere remedium humano opere, ex S. Doctore. 333.8
 an si Maleficus sciat media licita, & illicita ad tollendum maleficium factum, liceat absolutè petere ab illo vt tollat. 342.36.& 37
 an Malefici non tollantur de medio, sed pœna mortis puniantur. 361.14
 an maleficium liceat maleficio tollere. 357.11
 An destructio maleficij in se bona esse possit. 347.16.
 An non liceat destruere maleficium cum expectatione, quod Dæmon cessabit ab operando malum. 362.2
 vnde liberatio maleficiati expectetur. 352.6
 an soluere maleficium alio maleficio sit secundum se prauum. 337.20.21
 an si signum Maleficij destruat in odium dæmonis illud instituentis ad inferendum damnum, non speretur à dæmone salus ex vi destructionis signi sed à Deo. 353.8
 An alicuius agentis ope & auxilio speretur salus Maleficiati. ibid.7
 Maleficus potest sicut quiuus alius signa maleficij tollere in odium & detestationem tam dæmonis quam pacti, quod cum illo habuit, modo sic agat, vt omnis scandali periculum adsit, ex Sy uio. 361.16
 An qui tollunt signa maleficij non per hoc auferant à diabolo potestatem nocendi. 355.5
 An liceat tollere maleficium intentione curandi infirmum maleficiatum. 347.24
 An spe curationis infirmi possit destri maleficium. ibid.25.
 Vtrum liceat tollere ligaturas & alia signa Malefica à maleficis posita eo fine, vt diabolus desinat nocere, ex Lessio. 349.1.2.3
 vtrum in dissoluendis Maleficiis licitum sit, vel tolerabile retundere vana vanis, idest aliquibus de se non illicitis. 345.1.& 2

Malum.

Minus malum licitè consulitur, vt maius vitetur 337.12.
 suadere minus malum quatenus minus respectu maioris, an nihil aliud sit, quam dissuadere maius malum, saltem moraliter. 337.12

B. Maria.

Maria & Ioseph sunt duæ manus Dei per quas dispensat & dat munus gratiæ, ex Morales. 273.38

Maritus.

an Maritus mutans domicilium non obstante quocumque pacto possit cogere vxorem vt ipsum sequatur secumque cohabitent. 218.7
 si Maritus vagari velit non temerè sed iuste, tenetur tunc vxor se marito focium exhibere, ex Couar. 219.3.
 an si Maritus ob aliqua crimina sit publicè diffamatus, vxor possit virum dimittere, & sic è contra. 210.11.
 an cum Maritus negotiationis causa vadit, & ipse non vult vxorem ducere, ista non teneatur ipsum comitari, si ad domum redire intendat. 219.1

h h h 2

An

Index Rerum

- an si Maritus non repetat, nequeat propria autoritate vxor egredi à monasterio. 157.9
- an Maritus primus etiamsi post sciat vxorem sub potestate posterioris mariti putatini adulterium commisisse, non possit eam repudiare. 184.6
- An secundus maritus comparente primo non habeat ius ad accusandum vxorem sine ciuilitate, siue criminaliter. 184.5
- Matrimonium.*
- an à Matrimonio honestetur concubitus, & commixtio corporum maris & fœminæ. 256.7
- An soluto matrimonio & secuto pro secundo diuortio nocens ligetur voto emisso. 147.7
- Inter B.V. & S. Ioseph. fuit verum cum omni proprietate matrimonium. 246.4
- Matrimonia Eunuchorum cum consensu implicito, aut explicito ad copulam iure naturæ sunt, valida, ex Legionensi. 314.1
- an ante matrimonium consummatum possit quis coniugium altero inuito religionem ingredi, dummodo carnalis commixtio non fiat inter eos. 320.7
- An statim post discessum iuridicum soluatur vinculum matrimonij. 238.5
- in Matrimonio duplex continetur virtualiter consensus. 247.9
- Vnde pendeat valor matrimonij. 321.12
- In quo consistat matrimonij essentia. 308.6
- Matrimonia infidelium non sunt rata licet sint legitima. 225.9
- Matrimonium infidelium est imperfectum comparatum ad matrimonium fidelium. ibid.10
- vt Matrimonium dicatur consummari quid essentialiter requiratur. 326.8
- An qui fictè contraxit matrimonium teneatur ex iustitia auferre fictionem. 192.3
- An tria bona matrimonij quantum ad obligationem sint de essentia illius. 309.10
- Ius ad debitum petendum & reddendum est essentialissimum matrimonio. 308.3.4
- An ex vi vinculi matrimonij coniux derelictus non habeat ius ad soluendum matrimonium. 240.8
- An si sit probabile quod infidelis peruertat fidelem possit hoc matrimonium dissolui. 237.4
- Matrimonium principaliter institutum est ad bonum tantum prolis generandæ. 208.19
- Nullum est matrimonium quod non sit coram Parrocho & testibus. 114.3
- Matrimonij contractus iure naturæ quid requirat. 310.14.
- An licet per solam deflorationem absque seminum commixtione non sit perfectè consummatum matrimonium, per illam sponsus amittat ius ad religionem transuolandi. 322.4
- Intentio prolis est quid essentialissimum in matrimonio, ex S. Thoma. 293.13
- An ante matrimonij consummationem non sit verum spolium. 329.2.3
- An iure Ecclesiastico possit fœmina validum matrimonium contrahere cum viro, qui ante matrimonium scit certè esse impotentem. 313.34.35
- Matrimonium essentialiter exigit sexuum diuersitatem. 294.17.
- Societas matrimonij & mutata obsequiorum exhibitio est de iure naturæ. 220.5
- An intentio opposita bono prolis & bono fidei in sua radice consideraris sit opposita matrimonio. 294.20.
- An ex hoc quod matrimonium ratum dissoluatur sit per se fauor respectu fidelis, & per accidens sequatur quod infidelis maneat liber à iugo, & residentia matrimoniali. 239.10
- An ius ad coitum & obligatio reddendi debitum ortum fuerit necessario ex contractu matrimonij. 293.14.
- An cum iure naturæ sit verum matrimonium, iure etiam naturæ sit insolubile. 240.2
- An vinculum matrimonij possit manere dupliciter, ex S. Bonauent. 243.7
- Qui duo matrimonij fines dicantur diuersi. 318. n.9.
- An fœmina coacta ad matrimonium consummandum teneatur residere cum viro cogente. 323. n.1.
- Vnde sit onerosum infideli vinculum matrimonij. 238.4.
- an Matrimonium ratum tantum, non consummatum dissoluatur professione solempni. 319.1
- Quid sit dicendum de valore matrimonij senis, qui viribus & ætate est confectus. 307.8
- Quodnam contractum inutum dicatur matrimonium irritum à Trid. 235.45
- An si puer & fœmina contraxerunt matrimonium statim ac impleuerunt annos pubertatis & nondum inueniantur apti ad consummandum matrimonium, teneantur simul residere. 328.1
- Matrimonium ratum non dissoluitur per susceptionem Ordinis sacri, ex Ioan. XXII. 161.3
- Si alter tantum conuertatur ad fidem alio remanente in infidelitate, an ex vi conuersionis vnus, matrimonij vinculum dissolui possit. 228.1
- An volente coniuge infideli commanere cum fidele sine iniuria creatoris, possit autoritate humana matrimonium quoad vinculum dissolui. 229. n.4.
- An seclusa lege Ecclesiastica qua prohibetur quod fidelis conuersus cohabitaret cum infideli, coniux fidelis nequeat dissoluere matrimonium, nec Summus Pontifex. 230.13
- Quæ sint officia matrimonialia quæ exhibere teneatur vxor marito, quando cum illo commanet. ibid.10.
- An ex eo quod matrimonium non sit consummatum perseueret priuilegium transuolandi ad religionem. 327.7
- Quandonam fidelis possit dissoluere matrimonium cum infideli. 230.14.15
- An dissoluto matrimonio quia fidelis aliud contraxit, vel professus est religionem, possit infidelis non solum validè, sed etiam licitè, siue conuertatur, siue in infidelitate persistat contrahere aliud matrimonium. 242.1
- An Iudæi baptizati si in sua perfidia obstinati existant legem Moysei profitentes, si iuxta hunc ritum matrimonium contrahant, sit inualidum & nullum. 298.40
- Nunc inter Iudæos infideles non dissoluitur matrimonium virtute legis repudij, ex Perez. 297. n.34.
- An ille qui vult contrahere matrimonium ignorans vinculum esse perpetuum, possit adhuc validè contrahere ex Suarez. 295.27
- vt Matrimonij congressus licitus sit, tria bona assignantur à S.D. 299.2
- An disparitas cultus non impediatur matrimonium ratio infidelitatis, sed ratione disparitatis in fide. 208.20.
- An de ratione & essentia veri matrimonij sit voluntas saltem implicita in ipsius perpetuitatem & insolubilitatem, quam habet matrimonij contractus iure naturæ. 295.25
- An

& Verborum

- An ante carnalem copulam, & matrimonij consummationem non detur vera restitutio spoliij.* 330.5
- An inter steriles frustretur matrimonium sine primario.* 309.11
- Matrimonium ratum posterius contractum à fideli dissoluit matrimonium consummatum initum in infidelitate, ex Thoma Sanchez, Quid item Castro Palao ex sententia eiusdem Sanchez colligat.* 238.7. & 8.
- Vinculum Matrimonij, & matrimonialis residentia iure naturæ duo dicit necessario.* 240.4. & 5
- An postquam contractum est matrimonium bona fide in ordine ad coitum, Ecclesia consuevit, quod detur licentia, vt vinculum non rescindatur.* 305.12
- An cum coniux sanus ante Matrimonium agnouit lepram alterius, & nihilominus contraxit, teneatur etsi adfit infectionis periculum leproso debitum reddere.* 214.2
- An si lepra adueniat post celebratum Matrimonium teneatur reddere debitum sanus.* 216.15
- Neque furiosus, neque furiosa Matrimonium contrahere possunt, si vere contractum fuerit non separentur, ex Fabiano Papa.* 213.4
- Vxor ex vi contractus Matrimonij tenetur sequi viri domicilium, non vir vxoris.* 222.6
- An fidelis qui legitime ad aliud matrimonium transit, eo quod infidelis monitus legitimam renuerit habitationem, teneatur soluto matrimonio per mortem alterius coniugis, admittere in consortium conjugale priorem coniugem infidelem, si tunc ad fidem reducatur.* 244.1.2. & 3
- An contumelia creatoris soluat ius Matrimonij circa eum qui relinquitur.* 243.3
- An fidelium Matrimonium ratum & non consummatum possit dissolui per professionem solemnem in religione approbata.* 225.12
- Matrimonium infidelium est imperfectum ex S. Thoma.* 226.13
- Inseparabilitas Matrimonij est de iure naturæ. ibid.* 14
- An contrahens Matrimonium nequeat ponere pactum quod sit oppositum institutioni, & vnitati matrimonij.* 219.9
- An ius dissoluendi Matrimonium per aliud matrimonium fideli competat, non infideli qui relinquit.* 243.4.
- An dissoluto Matrimonij vinculo ex parte alterius. ibid.* 5.
- An cum Matrimonium sit institutum in ordine ad multiplicandum genus humanum, nequeat subsistere matrimonium sine aliquo consensu ad copulam.* 249.8
- An Matrimonium infidelium sit ratum sumpto pro rato pro firmo.* 225.11
- An ex vi præsentis prouidentia quam nobis Christus proposuit subsistere nequeat matrimonium, sine ordine & consensu implicito ad copulam.* 249. n.5. & 6.
- An nuptia & Matrimonium consistat in voluntate expressa commixtionis carnalis.* 252.13
- An Matrimonium non solum contrahatur propter filiorum procreationem, sed propter ipsam etiam naturalem in diuerso sexu societatem.* 252.11
- In quo consistat essentia matrimonij.* 246.2
- Matrimonialis residentia sine vinculo matrimonij non subsistit.* 257.1
- Quodnam ius sit de essentia matrimonij, sicut consensus implicitus in copulam.* 251.5
- An aliquando vinculo Matrimonij manente, solvatur matrimonium quantum ad cohabitationem, & debiti solutionem.* 207.15
- An in Matrimonio iam contracto dominium vtile distinguatur à directo.* 247.12
- Matrimonium est viri mulierisque coniunctio inter legitimas personas, vitam insolubilem retinens.* 247.8.
- An actualis commixtio, vel si maris voluntas expressa ad illam non sit de essentia matrimonij.* 252.10.
- An contractus Matrimonij prout respicit copulam & dominium vtile, pariat obligationem sub conditione si alter seruauerit.* 248.13
- Finis primarius matrimonij à Patribus assignatur.* 257.4.
- Quæ obligationes fluant ab essentia matrimonij. ibid.* 5.
- Quicumque contrahit matrimonium & nuptias celebrat debet habere intentionem eas contrahendi & celebrandi qualiter institutæ sunt à Deo auctore naturæ.* 255.1
- An post contractum Matrimonij celebratum possint coniuges speciali pactone obligari ad non se carnaliter cognoscendum, vel voto simplici absoluto, vel solemni.* 257.3
- An Matrimonialis residentia non subsistat sine consensu implicito ad copulam carnalem.* 250.1
- Quid ad validitatem matrimonij requiratur. ibid.* n.13.
- An fideles Matrimonium contrahentes, illud contrahant perfectum non solum perfectione prima, sed etiam perfectione secunda.* 208.21
- An Matrimonium infidelium etiam in infidelitate consummatum solum habeat firmitatem ex ratione contractus inter coniuges initi.* 224.2
- Matrimonium infidelium etiam consummatum non habet significationem vnionis Christi cum Ecclesia, ratione vnionis hypostaticæ.* 224.3
- An Matrimonium Beatæ Virginis & Sancti Iosephi iure naturæ fuerit indissolubile; & inseparabile.* 271.25.
- Matrimonium ex intentione naturæ ordinatur ad educationem proles, ex S. Thom.* 271.26
- Matrimonium inter B. V. & S. Ioseph fuit verum & proprium matrimonium secundum Euangelium.* 270.19. & 20.
- Quid Matrimonium ex vi essentia suæ dicat.* 271.21. & 22.
- An quamuis coniux sanus non teneatur reddere debitum leproso cum periculo notabili infectionis, at si reddat meritorium opus exercebit, si ex amore matrimonij id efficiat.* 214.3
- Proles non dicitur bonum matrimonij solum in quantum per matrimonium generatur, sed in quantum per matrimonium generatur, & educatur, ex eodem S. Thoma.* 270.18
- Quandonam contractus matrimonij non esset oitus legitimis contrahentium consensibus.* 233.31
- Quandonam dissoluatur matrimonium cum infideli, & obligatio restituendi, & cohabitandi.* 240.1.
- Quis præcipuus finis matrimonij.* 247.10
- An sint aliqua impedimenta quæ faciant matrimonium illicitum.* 307.1
- An diuersitas crudelitatis & religionis perfectionem matrimonij euertat.* 209.7
- An Summus Pontifex possit soluere matrimonij consummati vinculum inter infideles.* 224.1
- Matrimonium an sit institutum in remedium concupiscentia.* 215.10
- An consentire in matrimonium sit consentire in carnalem copulam implicitè non explicitè.* 330. n.7.

Index Rerum.

- an Matrimonium consummatum in infidelitate non dirimatur, & dissolvatur eius vinculum per professionem solemnem in religione approbata. 238.1
- Matrimonium consummatum infidelium solum solvitur per aliud matrimonium contractum cum fidei, ex S.Thom. 238.2
- An damnum illatum fœminæ matrimonio fictè contrario sit omnino irreparabile ex vi contractus initi inter vtrumque coniugem. 107.6
- vinculum Matrimonij respectu potestatis humanæ omnino est insolubile. 165.1
- an dissoluto Matrimonio rato per ingressum religionis, manens in sæculo cum alia matrimonium ineat non sit bigamus. 166.2.3
- Quodnam vinculum matrimonij inter impotentes ad coitum rescindatur ab Ecclesia. 304.3
- An etiamsi vxoratus assumeretur ad Summum Pontificatum sine licentia vxoris post matrimonium consummatum, vxor possit illum reuocare. 165.1
- Innocens semper habet ius matrimonij illatum quantum ad omnia quæ sibi competunt. 147. 10. & 11.
- Matrimonium ratum non est omnino insolubile nisi morte spirituali. 165.2.& 3
- De sacrorum hominum continentia quæ ante matrimonium apud Ecclesiam latinam impedit & dirimit matrimonialem residentiam quid sentiat Medina. 160.1
- An fœmina consentiat intra bimestre in copulam, qua consummetur matrimonium, metu in constantem virum, nequeat inuito marito religionem ingredi. 324.7.& 8
- Matrimonium consummatum fidelis cum infideli, ex eo præcisè quod non vult conuerti non potest dissolui à fidei. 231.16
- An ante consummationem matrimonij non sit translatum omnino corpus vnus coniugis in corpus alterius, sed sub conditione. 331.9
- an ad Matrimonij valorem desideretur copula, per quam coniuges vna caro efficiantur. 320.6
- Quò tendat matrimonium. 187.6
- An fidelis conuersus antequam matrimonium alius contrahat filios generet, filij sint adulterini. 245.1.
- An isti filij legitimentur per subsequens matrimonium. ibid.2
- An si intra bimestre alter coniux religionem ingrediatur, ibique secundum ius professionem emittat, dissolvatur matrimonium. 125.33
- An sit relicta in Ecclesia potestas dissoluendi matrimonium ratum. 226.16
- Matrimonium infidelium conuersorum eo ipso, quod baptizentur efficitur ratum. ibid.17
- An seruitus à qua liberatur coniux derelictus sit pars vinculi matrimonij. 241.11
- coniuges Matrimonio duntaxat rato coniuncti, potest vnus intra bimestre altero inuito ad religionem conuolare. 324.5
- Matrimonium iure naturæ institutum est à Deo primario & per se ad filiorum procreationem. 248.1
- An intentio prolis generandæ sit essentialissima matrimonio. 309.8
- Quantum intrinseca sit matrimonij iure naturæ intociabilitas vxoris cum viro. 178.6
- An ex natura rei matrimonium consummatum dirimat professionem. 119.6
- Qua dispensatione Pontifex dissoluat matrimonium consummatum infidelium. 236.2
- an Matrimonium contrahi possit cum impotente perpetuo validum iure etiam Ecclesiastico. 315.5
- Miraculum.*
- Miraculorum diuersitas affertur ex S.Th. 370.5
- An hodie sint in Ecclesia multa miracula continuata miros effectus causantia, qui licet possint refundi in magiam damoniacam, refunduntur in Deum medijs Angelis & hominibus. 368.17
- Mali Christiani operantur miracula per signa publicæ iustitiæ ad excitandum deuotionem, & cultum in sanctos, & laudem Dei. 371.7
- An potestas miraculorum nullis adstringatur vocibus, nullis legibus. 363.3
- Monachus.*
- sit Monachus claustro suo contentus, ex Eugenio II. 27.9.
- An antiqui Monachi non ordinarentur sacris ordinibus, sed solummodo Monachismo essent contenti. 422.2
- Taxatio panis & aquæ valde vsitata fuit antiquis Monachis. 482.26
- Quodnam sit secundum genus monachorum solitariis oppositum. 535.20
- qui Monachi in priuilegijs, indulgentijs, & alijs filiationis iuribus nomine fratrum comprehenduntur. 423.4 & 5.
- an Monachi, aut Religiosi quotiescumque citra superioris consensum ludunt, quidquid acquirant contra canones intelligantur acquirere. 455.3
- Monachum aut paterna deuotio aut propria professio facit ex Conc.Tolet.IV. 94.42
- an Monachus Carthusiæ qui triplicem fecit fugam habeatur pro derelicto. 394.10.11
- an Monacho Carthusiano sit causa sufficiens, vt ad aliud quod tempus sit extra conuentum, vt curetur à morbo. 65.1
- an Monachus derelictus non sit sub dominio aut patria potestate Religionis. 395.13
- Quomodo hæc derelictio fieri debeat. ibid.14.15
- Monasterium.*
- Rerusionem in monasterium tradit in clericos peccantes contra naturam Alexander III. 539.3
- Licet quisquam sit immersus frequentium grauiorumque vitiorum voragine, non est à monasterio reiiciendus, ex S.Isidoro. 516.21
- iugum Monasticæ Regulæ & iugum Ecclesiasticæ dignitatis, an sint opposita. 415.10
- Moneta.*
- Ad quid inuenta, & instituta sit moneta. 492.4
- An in monetis non sit duplex bonitas. 493.6
- Monetæ falsæ factæ ab aliquo particulari non impunè expendantur, sed statim ac innotescunt præcluduntur, & comprehensus fabricator variè punitur. 496.5.& 6.
- Principum moderatio circa mutationem metalli & monetæ prudens debet esse. 500.11
- An princeps, siue Rex, siue imperator nequeat immutare proportionem, & habitudinem quam habet metallum monetæ pretiosius, ad aliud minus pretiosum. 498.14. & 15
- Regis est & absoluti principis altum dominium dum mutat monetam. 497.13
- portiones Monetæ debent fieri de certa materia, & determinati ponderis. 493.5
- supercriptio Monetæ, & figura impressa autoritate principis est nuntius, & signum veritatis materiæ, & ponderis. 497.9.10.& 11
- An Regularis monetas aureas, aut argenteas tondens, fabricans, aut aliàs adulterans præuia degradatione tradatur brachio, & curiæ sæculari. 464.5
- circa Monetæ alterationem plura delicta committuntur. 491.1
- Quæ mutationes monetarum tam malæ sint quod de natura

& Verborum.

natura sua non sunt aliquatenus permittendæ.
496.3.
Vt sit ratio practicè probabilis ad mutationem monetæ quid requiratur. 499.8.9
An ad mutationem monetæ sufficiat opinio probabilis. 498.1
A Summo Pontifice alterationis monetæ crimen impunitum non remanere est determinatum. 492.2. & 3.
Falsificans monetam alicuius ciuitatis qua pœna sit puniendus, ex Claro Alex. 502.2
Monitio.
quæ Monitio atque iuridica punitio, vt pœna spiritualis inferatur à iudicibus Ecclesiasticis, trina debeat esse. 513.6. & 7.
Antiquitùs priusquàm aliquis à Religione expelleretur multæ præstant monitiones. 516.19
Mors.
An non puniatur pœna mortis, sed relegationis ille qui necauit, vel necare fecit condemnatum ad mortem eius parentelæ, vt vitaret infamiam supplicij. 488.13
An quis damnatus ad mortem per inedia[m] si semel & iterum afferatur cibus possit illum respicere. 58.7.

Mulier.

an si Mulier non machinetur mortem viro, non sit sufficiens causa diuortij. 211.5
an Mulier sexagenaria sit senex. 133.10
an Mulier quinquagenaria censeatur libera à periculo incontinentiæ. ibid. 11. & 12
an siue Mulier non consentiat, siue si consensit, non tamen promittit se mutare, semper debeat ei restitui maritus. 152.29
an Mulier pro furto, vel alio crimine viri sui, ab eo separari non debeat. 200.18
an Mulier putans maritum mortuum & bona fide se religioni obligans professio sit valida. 159.21.22
an si Mulier sit venefica, aut strix sit sufficiens causa diuortij. 211.1
an si mulier sit vetula in qua non periclitatur de incontinentia possit dare facultatem viro suo vt promoveatur ad ordines. 163.11
Quo iure mulier possit maritum reuocare. 154.1

N

Natiuitas.

Natiuitatem duplicem admittit carnalem S. Thom. 374.7.

Necessitas.

Quæ vrgens necessitas dispensandi cum Prælati[s] regularibus in residentia personali dicatur. 16.1
An propter aëris insalubritatem vrgens sit necessitas ad dispensandum. 17.2.3
Negotiatio.
Negotiatio est Clericis & Religiosis professis prohibita iure Canonico. 458.8
Vera negotiatio quæ est illa quæ habet pro fine lucrum, & huius causa sit est prohibita Religiosis, siue exercentur per se, siue per alium. 458.9
Negotiatio continet commercium gentium inter sese. 495.8.
Acquisita à Religioso ex negotiatione illicita sunt spolia Apostolica, ex constitutione Piana. 457.5
Quid nomine negotiationis illicitæ veniat. 446.3
An bona ex illicita negotiatione comparata tanquam malè acquisita à religioso professo ante condemnatum crimen, & latam à iudice sententiam de-

beantur in foro conscientie ipsi Summo Pont. 448.15.
An ad Cameram Apostolicam pertineat bona parta à religioso professo ex illicita negotiatione. 477.8.

Notorietas.

quæ Notorietas debeat in iudicio probari. 148.6
Novitius, Nouitiatus.
Quis propriè non sit nouitius. 109.5
Quum annus nouitiatus non est completus, quod requiratur. 110.9. & 10
Tempus quo quis debet esse nouitius, regulariter totus annus debet esse, ex Syluestro. 111.4
Ex natura rei, & naturali iure receptio viri ad Nouitium sine licentia vxoris nulla est. 115.8.9
Vbi Ratio motiua sacrorum Canonum, & Trid. ad requirendum Nouitiatus annum fundetur. ibidem. 10.

Nuptia.

Nuptiarum essentia in sola carnali coniugum commixtione sita erat, ex hæretico. 251.8

O

Obediens, Obedientia.

Obedientia est specialis virtus, & quodnam sit eius speciale obiectum, ex S. Thom. 490.7.8
à qua Obedientia mulier nequeat absolui per quodcunque pactum initum ante matrimonium. 218.6
An non solum peccet subditus contra votum obedientiæ dum refugit obedire superiori actu imperanti, sed etiam dum se occultat. 28.14
Quæ dicatur debita obedientia. 17.1
An nõ possit obedientia debita Præl. Societ. extendi ad præcipiendum consensum, quo subditus redderetur inhabilis, vt maneret sub obedientia & filiatione Societatis. 408.12
Obediens mouetur ad imperium præcipientis quadam necessitate iustitiæ, ex eodem S. Thom. 430.9. & 10
Quid per *ly obedientia* intelligatur. 18.10
Quid sufficiat ad veram & propriam obedientiam exercendam. 18.12.13. & 14

Oblatio.

quæ Oblatio facta ab infideli coniuge suo fideli non cooperetur cohabitationi. 234.41
an ab Oblatione expressè facta à parentibus & acceptata iuridicè à religione nequeat retrocedi. 94.45.46

Obligatio.

Obligatio reddendi debitum est ex iustitia. 215.9
quæ Obligatio ad permanentiam & clausuram Monasterij non dimanet ex simplici ordinatione Regular. 27.2.
an Obligatio reddendi debitum saltem radicalis & implicita sit essentialis, vel ad minus propria passio inseparabilis ab essentia matrimonij. 292.9
An possit esse obligatio, quod quis accipiat Episcopatum in vtilitatem proximi & Ecclesiæ. 434.17
secunda Obligationis pars in voto explicatur. 426.7
An ex societate in diuerso sexu, vel coniugali coniunctione duæ obligationes nascantur. 247.11

Obersuantia.

an Obersuantiarum transgressio si non sit contemptus illius non sit mortalis. 30.16.17

Obersuatio.

quænam Obersuaciones pertineant ad superstitionem ex S. Thom. 350.6

Occidere.

An qui per insidias occidit inimicum suum, vel dormientem, non proditorie occidat. 486.3

Index Rerum.

Officium.

an Officia quæ alterius vice geruntur & exercentur non inducant incompatibilitatem. 10.12
 Pastorale animarum officium, an industriam personæ per se exposcat. 25.5
 duo Officia requirentia personalem residentiam sunt incompatibilia. 22.2
 quodnam Officium sit incompatibile cum Prælatūra. 5.21.

Opus.

an Opera bona hominis iusti non solum erant signa gratiæ habitualis, sed etiam haberent efficaciam, & virtutem ad illam augendam. 287.4

Ordinarius.

an Ordinarij, Parochia in Indiarum partibus possunt in priuilegiis dispensare. 236.1

Ordo.

Duplex genus Religiosorum ordinum militarium admittitur. 78.1. & 2
 An vir debeat habere licentiam vxoris, vt ordine sacro initiatur, non solum in matrimonio consummato, sed etiam in rato. 161.1
 An vxore adulterante inuita non possit vir sacros ordines suscipere, & possit etiam Ordinari Episcopus. 162.6. & 7
 An iure Canonico vxoratus non debeat promoueri ad sacros ordines, nisi absolutus ab vxore continentiam profitente. ibid.2
 An ante matrimonium consummatum nequeat vir sine licentia vxoris ad sacros ordines promoueri. 163.7.

An ante matrimonium consummatum non liceat viro sacros ordines adsumere. 163.1
 An vir possit sine licentia vxoris minores ordines recipere, 165.8
 An si quis est impossibilitatus ascendendi ad superiores ordines possit ex dispensatione Episcopi ordines minores accipere. 164.6. & 7
 An vir primam tonsuram, aut minores ordines possit licite accipere sine vxoris licentia. 164.1
 An in Ordinibus, tam monachalibus, quàm mendicantibus aliqui in temporalibus negotiis, & officinis occupati dicantur conuersi. 544.36
 An nequeat vir etiam cum licentia Papæ, sine consensu vxoris in matrimonio rato nedum consummato sacris ordinibus initiari. 164.10

Osculum.

an Oscula & tactus impudici etiam cum animo perueniendi ad adulterium habiti, eo non secuto, non sint causa diuortij. 187.10

Ouis.

Ouis morbida in scabie obdurata, & immedicabilis est eiicienda. 515.8

P

Pactum.

Pactum. Quidnam dimanet vt ex signi à dæmone instituti destructione pactum dissoluatur. 353.9
 an Pactum de nouo initum vt maritus teneatur residere in ciuitate, vel domo cum vxore, in foro conscientiæ non obliget. 217.2
 quandonam Pactum implicitum interueniat. 345.6. & 7.

An non sit licitum habere pactum tacitum & implicitum cum dæmone. 345.5

Papa.

An nullus nisi Papa possit dare licentiam vt quis extra Claustrum moretur, sanitatis recuperandæ causæ. 65.5

Papa nequit cum Religioso dispensare, vt nulli prælato teneantur obedire in his quæ ad perfectionem vitæ pertinent, ex S. Thom. 409.17

Parrochus.

an Parrochus regularis in superiorem, siue Prouincialem, siue localem possit eligi. 9.1

Pater, Paternitas.

Patres in Trullo Congregati examen & iudicium Episcopi requirunt, vt quis in solitudinem abeat. 534.15
 Pater spiritualis dicitur ad similitudinem Patris carnalis, ex S. Thom. 375.2
 quid de nomine Paternitatis in abstracto titulo veniat dicendum. 526.10. & 11

Pastor.

Non colit Deum qui officio Pastoris non satisfacit. 49.

quantum profit Pastoris corporalis præsentia. 25.3

Peccatum.

quæ Peccata carnalia intra genus luxuriæ grauiora sint quam fornicatio. 176.4

An si quis ad interitum famelicum damnatus si illi offerantur cibi & non manducet, peccet mortaliter. 483.31

per Peccatum mortale intelligit infidelitatem S. Doctor. 233.33

Perpetuitas.

vt sit Perpetuitas quid requiratur. 381.7

Pius IV.

Pius IV. in quibus solum induxit nouum ius. 449.19
 quid intelligat Pius IV. per bona acquisita contra sacros canones. ibid.20. & 21

Pœna.

an Pœna publica non possit imponi nisi ob delictum publicum. 146.18. & 19

Pœna proportionatur culpæ. 490.8

Pœna triremium est inter Regulares omnino diuersa à pœna expulsionis, & ciecctionis ab ordine. 478.1

multipliciter Pœna legibus ciuilibus statuta temperatur, antiquatur, & absoluitur. 478.2

an Pœnæ quæ apud iudices sæculares iam exoletæ sunt, & relegatæ etiam apud iudices Ecclesiasticos, & Regulares sint excludendæ. 479.1. & 2

an Pœna deportationis in insulam possit praticari inter Regulares. 479.5

quid circa Pœnam traditionis sæculari Curia veniat notandum. 471.15

Pœna imponi solita antiquitus malefactoribus. 485.40
 41.42. & 43.

Pœnæ sunt in duplici differentia ex Caiet. 55. 16. 17. & 18.

An vir qui propriæ ancillæ se iungit & filios generat, nulli pœnæ sit obnoxius. 169.3

In quibus etiam incurrat vir pœnam lenonis. 179.2

An si quis dolo non occidat, directa scilicet voluntate occidendi & consulto, & ex proposito vt occidat, reus sit pœna ordinaria. 487.10

an iuste feratur Pœna mortis etiam Regularibus, qui cudent falsam monetam. 502.1

Pœnitens, Pœnitentia.

qui Pœnitentes solemnes aliqua excommunicatione maiori, vel minori erant ligati. 541.18

isti solemnes Pœnitentes in cœna domini quolibet anno à suis Præsbyteris in Ecclesiam reducuntur, ex S. Thom. 545.41

solemniter Pœnitentes etsi non fierent Religiosi solemniter professi, an ex vi solemnis pœnitentiæ si coniugati erant nequirent debitum exigere. 545.42. & 43.

solemnis

& Verborum.

solemnis Pœnitentiæ exomologesis impedimentum erat non dirimens, sed impediens matrimonium. 546.44.

solemniter Pœnitentibus noua coniugia erant prohibita. 546.46

solemnizatio Pœnitentiæ quid sit, ex S. Thom. ibid.47

Vir solemniter pœnitens tondeatur, & fœmina non accipiat pœnitentiam nisi habitum prius mutauerit. 554.90

solemnis Pœnitentia, tam uiris, quàm fœminis hodie non est in usu. ibid.91. & 92

An status pœnitentiæ esset omnino distinctus ab statu monachali, & professione solempni religiosa. 543.28.

Quid iacet pœnitentiam solempnem, & publicam destructionis in monasterium intersit. 539.7

Pœnitentia solempnis à pœnitentia iuridica, & publica distinguitur. 540.8

inter Pœnitentiam solempnem, pœnitentiam iuridicam illatam pro delictis, & inter statum pœnitentium, discrimen. ibid.9

an pœnitentia publica diuersum quid erat ab statu pœnitentiæ. 543.27

solemniter Pœnitentes tondeantur, & comam non nutriant, ex Conciliis Toler. & Hispan. 550.70

Cur mulier in solempni pœnitentia, non abscondebat comam. ibid.71. & 72

ex Pœnitentia solempni oriebatur impedimentum ad matrimonij usum. 548.58

Pœnitentia publica, & solempnis aliquando confunduntur in iure Canonico. 549.62

Sæcularis qui statum pœnitentiæ solempnis se tototendens, & comam abscondens accepit, iterum fieri laicus esse nequit. 544.34. & 35

An quandiu quis erat adimplens solempnem pœnitentiam, non poterat habitum pœnitentiæ dimittere. 543.30

solempnis Pœnitentia iterari non debet propter tria, ex S. Thom. ibid.33

quomodo Pœnitentia solempnis fiat. 544.37

Pœnitentia publica solempnis solis hæreticis, & schismaticis dabatur. 545.38

Pontifex.

summus Pontifex tanquam supremus Regularium omnium independens Prælatus an possit iura filiationis alterare. 444.1

An multis modis possit canonice electus in summum Pontificem cogi & obligari sub mortali, vt accipiet Sum. Pont. 438.8. & 9

an Pontifex de plenitudine potestatis possit facere, quod quis sit Religiosus solempniter professus non determinata aliqua religione. 376.11

an si Pontifex sine causa, & pro suo libito vni ex nostris præcipiat, quod accipiet Episcopatum ad quem non acceptandum obligatus ex voto existit, possit vel teneatur illi obedire. 441.1

Antiquitus ex tacito Pontificis consensu Reges mittebant Episcopos Legatos suos extra suam dioccesim. 12.3

An siue expressa Pontificis licentia non possint Episcopi abesse à suis Ecclesiis. 12.4

An summus Pontifex teneatur deferre saltem colorem sui habitus quem Religiosus gestabat. 74.10

An poterit summus Pontifex concedere religioso solempniter professo licentiam irreuocabilem, vt habitet extra claustra. 68.1

In Summo Pontifice residet potestas præcipiendi, vt quis accipiet Episcopatum. 407.4

An cum summus Pont. manet obligatus ad continentiam & paupertatem, maneat obligatus ad ferendum habitum suæ religionis. 75.11.12

summus Pontifex Cœlestinus formam ponit, quam iure ordinario obseruare debent iudices Ecclesiastici ad effectum, vt clericus, siue sæcularis, siue regularis possit per curiam laicam iudicari. 565

Pontifex concedit Commissario Bullæ Cruciatæ, quod possit dispensare cum iis qui ignoranter in gradu prohibito contraxere. 104.41

Præceptum.

an Præceptum, vt quis possit obligari ad acceptandum Episcopatum, nullus alius possit imponere superior nisi Sum. Pont. 413.45. & 46

An ex redditione debiti nullum præceptum sibi faciat, si coactus reddat debitum adultera. 143.7.8. & 9.

expressum Præceptum exprimit vim coactiuam. 435.25

Quam sit strictum præceptum naturale de residentia maritali ex Doctrina Patrum. 213.6

Omnes quibus animarum cura commissa est, debent esse diuinorum præceptorum memores. 2.10

An eo ipso, quod quis tenetur præcepto naturali ad conseruandam vitam, adhibere medium teneatur. 57.8.

Prælatus.

an Prælatus regularis factus Inquisitor possit cum officio retinere prælaturam. 211.1

an Prælatus Regularis possit dimittere reum quem scit nulliter professum. 82.6

Qui dicantur Prælati, Episcopi, & Superiores ex Nauarro. 431.2. & 3

an Prælatus Regularis ex vi obedientiæ quam solempniter subditus vouit non possit præcipere, vt mortaliter non peccet transgrediendo præcepta iuris diuini, naturalis, & Ecclesiastici. 412.37. & 38

an Prælatus Regularis iustè in pœnam delicti possit subditum cibis priuare. 482.24

an Prælatus regularis possit irritare vota sui subditi. 91.11.

An fauorabilibus comprehendantur religiosi Prælati, qui habent quasi Episcopalem iurisdictionem. 3.10.

an Prælati Regulares iure diuino ad personaliter residendum teneantur, qui sentiant. 1.1

An occurrente iusta causa possint prælati cum minori scrupulo abesse ad aliquod tempus. 1.2

quandonam Prælatura regularis ipso iure vacet. 7.11

Quandonam ex statuto, aut constitutione Prælato regulari applicentur certæ collectæ. 2.1

Generalis absque iusta causa in qua personali residentia Prælatorum dispensare non possit. 2.2. & 3

an Prælati regulares præter mortalis peccati reatum quem incurrunt, pro rata temporis absentia fructus suos non faciant. 3.4

an Prælati regulares non videantur comprehensi sub pœnis latis contra non residentes à Conc. 3.7

Regulares Prælatos in administratione & cura suorum subditorum reliquit S. Congr. propriis statutis. ibidem 8.

quandonam Prælati regulares satisfaciant præcepto diuino de residentia personali. 3.1

quæ in Prælatis regularibus sit sufficiens causa, vt dispensetur in residentia personali. 11.1. & 2

an si Prælatus aliquem reciperet sine Capituli consensu ad nouitium, nouitius esset inualidus. 114.6

An Bulla Urbana non extendatur ad Prælatos regulares. 12.5

An si Regularis Prælatus fuerit Ecclesiasticus poterit præsidere & habere vocem actiuam in capitulo ex delegatione Nuntij Apostolici. 12.8.9

an si Prælatus regularis de licentia Prouincialis, aut Generalis faciat votum ad eundem terram Sanctam, sit vrgens

Index Rerum.

- gens necessitas ad dispensandum in residentia. 17.4.
- an Prælati Regulares qui possident beneficium animarum curam habent obligentur ad residentiam. 1.6
- An strictiori vinculo ligentur Prælati Regulares ad residendum personaliter, quam alij Pastores. 2.7
- an si Prælati Regularis fecit votum cum Prælati licentia, si possit differri teneatur differre. 17.6
- Prælati Regularis etiam generalis nequit ex vi præcepti obedientiæ imponere præceptum sibi subditis, ut Episcopatum acceptent, aut dignitatem extra Religionem. 408.9
- An subditus occidens prælatum suum, aut enormiter percussus, expellendus sit à Religione & ad tritemes relegandus. 486.6
- an Prælati regularis, si vel infirmitate impeditus, non possit exercitiis laboriosis, possit hæc vicario suo committere. 26.6
- Quid nomine Prælatorum veniat intelligendum. 23.1.
- Prælati regulares quanta vigilantia debeant residere, ex Caiet. 22.3.4. & 5
- Prælati regulares ex vi officij, quod acceptarunt salutem animarum sibi commissarum debent procurare. ibid.6.
- Qui vituperandi sint Prælati. 26.8
- an nomine Prælatorum intelligantur Vicarij, sine Generales, siue Prouinciales. 23.6
- an Prælati Regulares etiam si habeant causam iustam non residendi, debeant habere licentiam sui Superioris ad non residendum. 24.16. & 17
- Qui verè, propriè & strictè sint Prælati habentes iurisdictionem ordinariam in subditos. 23.4
- Subditus non debet diuagari nec se à Prælato subtrahere. 32.10
- an Prælati Regulares possint ex dominatiua potestate ex iurisdictione, quam acquirunt ex vi professionis solemnissimè in Religiosum, ipsum ob delicta enormia tradere curiæ sæculari puniendum. 566.6. & 7
- Quomodo regulares Prælati debeant residere. 25.1.
- Præceptum de residendo in prælato non est de residentia materiali solum, sed etiam de formali, ex Triè. 25.2.
- an Prælati ex vi ordinariæ potestatis possint licentiam impertiri subdito, ut domo egrediatur. 29.1
- Prælati Regularis potestas coercitiua ad infligendas pœnas corporales non extenditur ad pœnam mortis naturalis & sanguinis effusionem. 565.1
- an si Prælati Prouincialis nolit dare licentiam, sit adeundus Generalis ad compellendum Prouincialem ad illam dandam. 402.15
- an Prælati regularis possint dimittere habitum suæ religionis, ut subueniat parentibus. 72.1
- An debeat tam recipiens Prælati, quàm receptus subditus habere intentionem virtualem antecedentem, quod perpetuo proficiens perpetuo maneat in claustro. 61.10
- An omnes Prælati Regulares sint subditi Legati & Nuntij Apostolici in terris suæ legationis & nuntiaturæ. 67.7
- nullus Prælati regularis potest reuocare facultatem habitandi extra claustra, ex Portel. 67.8
- Quid debeant aduertere Prælati regulares. ibid.3
- Ad quid deseruit Prælati Regularis benedictio. 42.3. & 4.

Præsidentia.

- an Præsidentia politica in electionibus regularium non sit contra sacros Canones. 15.34
- Inter politicam regiam præsentiam in Capitulis, &

retentionem Bullarum Apostolicarum discrimen. ibid.35.

Princeps.

- an Princeps supremus tuta conscientia non possit lege sua stabilire, quod causæ regularium ad tribunalia sæcularia deducantur. 53.13
- An cum non est vrgens necessitas tuendi bonum commune, nullatenus Princeps possit vxoratos cogere ad bellum ire. 222.1
- An lucrum, & emolumentum quod Princeps acquirit ex monetæ mutatione sit iniustum. 495.1. & 2
- an Princeps materiam numismatis possit pluris aestimare, quàm in se aestimetur. 500.1
- An ad mutationem monetæ nequeat Princeps facere motus duntaxat rationibus probabilibus de eius iustificatione, si contraria opinio securior sit. 498.3.
- Moderatus debet esse Princeps in mutando metallum, ex D. Thom. 499.4. & 10
- An fuerint Principes qui vel per se immediatè, vel per suos ministros astiterint Ecclesiasticorum electionibus. 12.13
- an Principum personalis, vel per suos ministros assistentia in Ecclesiasticorum electionibus non sit ablatiua alicuius iurisdictionis Ecclesiasticæ. 13.20
- quod nullus Princeps sæcularis Conciliis, aut electionibus Clericorum assisteret, prohibitum fuit in Synodo Romana. 13.21
- An laicorum Principum assistentia in Clericorum electionibus per abusum sit introducta. 13.22
- præsentia Principis, aut ministri suo nomine omnem repellit metum contra inquietos. 15.33
- an Princeps possit cogere vxoratum ire ad bellum pro necessitate vrgente boni publici. 221.1
- Summo studio Principes fouere debent omnia media quibus perstringantur religiosi, ne negotiatores contra sacros canones fiant. 447.12
- an Princeps motus ex rationibus probabilibus de iustificatione legis imponentis tributa noua, possit licitè ea imponere. 498.2
- an si Princeps impedimenti ignarus admittit inhabilem censeatur dispensare cum illo, si verisimile est futurum, ut si sciret impedimentum ipsum admitteret. 44.1.
- An quando error non est solius principis, sed est error communis, tunc promotio inhabilis sit dispensatio tacita impedimenti. 44.4. & 5
- An nullus nisi Princeps possit resigillare monetam. 501.1.

Pror, Prioratus.

- an Prior qui modico tempore sui primi anni non potuit residere, qui coactus à principe recessit, sit manutenendus in suo prioratu constituto vicario, qui conuentum regat. 7.5
- an si Prioratus esset perpetuus incompatibilis esset cum beneficio curato. 9.4
- qui Prioratus non dicantur perpetui. 10.7
- cuius Prioratus temporanei non sit facienda mentio ad consecutionem alterius beneficij etiam iurati. 10.10.
- an Prior sit dignitas curata habens iurisdictionem fori exterioris. 10.11
- Priores, Guardiani nunquam possunt trahi ad suprema prætoria per viam violentiæ, ex Salgado. 52.10
- An recursus forma præscribatur à priore ad Prouincialem, &c. 52.2. & 3

Præuilegium.

- An maius præuilegium concedatur professioni solemniori quam Ordini sacro. 1612

& Verborum

- An priuilegium Christi absoluat à seruitute, coniugem fidelem cum illo dispensando. 245.5.&6
 An quantum ad eiectionem formalem, quæ sit ob solam contumaciam, nil deseruiant priuilegia. 477. 2.3.4.&5.
 cuius Priuilegio cedere quis nequeat in particulari. 21.20.
 an Priuilegium Christi Dom. datum fidelibus, vt possint dissoluere vinculum matrimonij, cum infideli, datum sit independenter à lege Ecclesiastica prohibente habitationem fidelis cum infideli. 234.42.43.&44
 Priuilegium Christi de soluendo matrimonij vinculo fidelis qui conuertitur, & infidelis qui persistit in infidelitate pro quibus casibus concessum sit. 233.30.
 an Priuilegium Christi datum sit pro omnibus casibus in quibus fidelis cohabitatio cum infideli est illicita ex parte infidelis. 235.49
 An non sit priuilegium aliquod diuinum ex vi cuius dissoluatur vinculum 238.3

Professio, Professus.

- si Professio sit nulla quid requiratur. 109.3
 Iure communi idem est verè & propriè Religiosus, ac legitimè professus. Quid item sit legitime professus. 508.4
 Quod quinquennium numeretur à die professionis tantum? ex Conc. 101.3.4
 Quæ dicatur secunda species solemnis professionis, quid item tertia. 387.2.&3
 quæ Professio scholarium possit dissoluere vnionem quamcumque fecit Religiosus. 509.8
 duplex Professio tacita admittitur. 104.43
 quæ Professio tacita semper fundetur in præsumptione. 105.44
 sine Professione nequit quis esse verè & propriè Religiosus. 508.3
 An si vir vxore inuita & repugnante professus est, possit propria autoritate à religione exire. 155. 3.&4.
 quæ Professio sit nulla ex iudicio Sanchez. 158. 13. & 14.
 an Professio solemnis ex natura rei dirimat matrimonium ratum. 161.4
 Qualiter cogendus sit coniux qui licentiam dedit, vt alter professionem emitteret, vt ipse etiam profiteatur. 154.1.&2
 quæ Professio valida sit imperfectè. 150.12
 An etiamsi vir professus fuerit de licentia vxoris, nisi ista in religionem transierit, aut perpetuo castitatem seruare promiserit, potest & debet maritus de Monasterio reuocari. 153.4.&5
 Censuræ, pensiones, aut libelli fundati de pecuniis acquisitis à professo de licentia superiorum quantum ad ius fundi, seu census capitale remanet ad primum monasterium. 453.2
 Quod quinquennium incipiat à die qua quis liber existit à coactione & metu, vt possit liber proclamare & allegare causas probantes nullitatem suæ professionis. 101.1
 an Professio sine coniugis licentia sit irrita, ex natura rei, vel solum lege Ecclesiastica. 118.1
 An si coniux sine licentia alterius solemnem professionem emittat, ex natura rei valeat professio. 118.2.
 Professus Societatis mortaliter peccat temerè dimittens habitum. 78.6
 An si coniux sit certus, quod sua professio sit irrita, quòd alter non consenserit tuto possit habitum dimittere. 122.5
- Professio tacita fundatur in præsumptione, ex Rota. 103.23.
 Quod quinquennium non debeat numerari à die in qua quis sciuit professionem suam esse nullam. 103.28.29.30.&31.
 Nullus legitimè professus eiici potest nisi sit incorrigibilis. 461.1
 an Religiosi professi Societatis dimittendo habitum incurrant excommunicationem. 77.1
 An cum vnus coniux sine alterius licentia professionem emisit, sit inualida professio. 126.2
 Quid sufficiat si coniux manens in sæculo ratificet professionem emissam sine eius licentia. 132.1
 An quum ratificatur professio denuo detur licentia, vt professio validè fiat. 132.2.&3
 An quum ratificatur professio denuo detur licentia, vt professio validè fiat. ibid.2.&3
 An si coniux manens in sæculo, & licentiam concedens, vt alius professionem emittat si suspectus sit de incontinentia, sufficiat, quod votum emittat continentia. 131.1. & 2
 An si mulier incia iuris de professione emittenda, aut voto faciendo, restituendus sit maritus à quo possit exigere debitum coniugale. 153.6.7.&8
 An vt ille qui senex est obligetur ad professionem, quid requiratur. 131.3.4
 An qui inuita vxore professionem emisit coactus sit ad eam redire. 126.7
 An qui inualidè est professus solemniter in aliqua religione possit dum reclamatur de nullitate professionis à monasterio discedere. 82.1.2.&3
 an si Professio facta cum licentia valida fuit simpliciter & absolute, etiamsi restituatur maritus, siue iure actionis, siue ex officio iudicis, nequeat vxor petere neque reddere. 153.1
 quæ Professio fieri non debeat nisi ex consensu & voluntate communi. 122.2
 Quid de illo qui præterdit se per vim & metum, aut ante ætate debitam professionem emisisse. 93.37.
 An cum vxor bona fide professionem fecit putans prudenter maritum obiisse, si maritus non obiit, & illi restituatur vxor, ista ex parte sua solemniter maneat obligata religioni. 157.7.&8
 Reclamatio ad declarandum professionem irritam coram quibus debeat fieri. 88.3
 Triplicem distinguit professionem P. Suarez. 508. 5. & 6.
 an Professus teneatur in conscientia si potest probare nullitatem suæ professionis. 123.8
 an Professus Societatis non indigeat præcepto proprio & rigoroso, vt accipiat dignitatem extra religionem. 429.4.
 nullitas Professionis à quonam declaranda veniat. 88.4.
 Iuuenis vi profitens anno transacto nequit resilire, sed in clericatu permaneat. 91.5
 An solum sit fundamentum in præsumptione, quod transacto quinquennio professio liberè sit ratificata. 90.2
 quid Professio solemnis includat. 91.9
 Professionem emittens verè Monachus est censendus, 112.6. & 7.
 Quid intelligatur per legitimè professum. 508.1
 An coniux in sæculo manens toto vitæ spatio dissimulauit cum posset reclamare, an rata censeatur facta professio sine licentia. 124. 19. 22. 23. 27. & 28.
 Concilium ex silentio per quinquennium solum præsumit ratificationem prioris professionis. 91.7.

Nullus

Index Rerum

- Nullus legitime professus potest expelli, nisi sit verè incorrigibilis. 515.14
- an Professus etsi ciuilitè iuxta decreta Pontificum sine licentiâ vxoris nulliter professionem emiserit, & naturaliter quantum potuit se obligauit religioni in conscientia teneatur illi seruare, quod donauit. 126.6.
- an ex vi Professionis solemnis religio habeat ius, vt professus intra claustra resideat. 146.17
- An nullitas professionis possit ex multiplici capite dimanare. 92.23
- An licet professio expresse ratificetur à religioso ignorante nullitatem prioris professionis non validetur. 102.10
- An cum possit vxoratus inuita vxore professionem emittere, possit etiam ordinari. 162.3.4
- an Professio sine licentiâ alterius coniugis sit valida ex natura rei. 114.1
- An iste qui potest iuridicè probare nullitatem suæ professionis, si aufugiat teneatur in conscientia ad redeundum. 123.15
- vnde Professio non possit esse perfectè valida. 150.17
- An ille qui professus est de licentiâ spontanea vxoris, ista manente in sæculo sine voto debeat restitui vxori. 152.35
- An transacto quinquennio à die professionis in iudicio externo præsumatur, quod quis non ignoret nullitatem. 102.14
- an Professio sit nulla cum metus grauis influit in illam, & sic de eius ratificatione. 101.7
- portatio habitus Professorum, an non inducat professionem tacitam ex natura rei, sed ex iuris dispositione. 193.4
- An qui fictè contraxit & professionem solemnem emisit iure naturæ teneatur etiam ante quinquennium vere profiteri. 92.24
- an nullus Professus possit directè expelli expulsionem quæ sit pœna spiritualis, nisi seruata forma Vrbanae eiectionis. 477.1
- Professio facta sine licentiâ coniugis inualida est, non solum iure Ecclesiastico, sed ex natura rei. 114.5
- An quando quis fictè & malitiosè professionem emisit, nec post quinquennium, nec ante quinquennium possit reclamare. 107.1
- An vir qui de licentiâ vxoris professus est taliter, quod possit reuocari, non possit propria autoritate à monasterio egredi. 155.1
- an cum Professio inualida sit & nulla ex natura rei, votum castitatis in ea emissum sit nullum. 119. 1. & 2.
- An qui profitetur nullam faciat promissionem in tali Religione, ex Martino. 120.3. & 4
- an ex vi Professionis solemnis Religio acquirat ius ad patriam potestatem. 395.12
- an si Professio emissâ fuerit tempore minoris ætatis sit facilius causa legitima ad dispensandum de transitu strictioris ad laxiorem. 392.10
- An transacto quinquennio possit coniux qui in sæculo mansit repetere alterum qui sine suo consensu professionem emisit. 123.18
- Habitus non facit monachum sed professum. 508.2
- Nullus legitime professus eiici potest, nisi sit verè incorrigibilis, ex Decreto Urbano. 466.3
- An iuvene non proficiente sit nulla alterius professio. 149.3.
- an si Professio fuit nulla iura & actiones maneat apud professum. 127.15. & 16
- an vir Professus sine licentiâ, vt ius disponit reducitur ad coniugem manentem in sæculo non solum non possit exigere, sed neque petere debitum, sed solum reddere exigenti & petenti. 156.1
- an si professus se obligauit quantum potuit, & totum quod suum est dedit monasterio, dederit etiam actionem ad excipiendum contra adulterum. 126.5
- Sine quibus conditionibus à iure requisitis professio perfectè valida non sit. 151.21
- vnde Professio non sit omnino, & ex omni parte valida. 154.2
- an in Professione solemnè sit vera traditio & donatio verbis externis expressè facta religioni. 94.40. & 41
- Qui perpetuo inhabiles non solum possint reclamare, quocumque tempore elapso post emissam professionem, sed teneantur à religione exire. 106.2.
- Tot sunt stabilitatis species, quot solemnè professionis. 387.1
- an quis Professus est de consensu vxoris, votum fecerit, solum per ipsam reuocabile. 154.3
- an cum Professio fuit inualida, vel ex metu graui, aut coactione, vt reuolueretur requiratur nouus consensus. 109.1
- an si Professio ex priuilegio Christi soluat matrimonium consummatum infidelium soluat etiam Ordo sacer. 242. 18. 19. & 20
- An requiratur annus nouitiatus præmitti ad professionem. 108.2
- Summus Pontifex, quam professionem acceptet. 109.2.
- An nequeat vnus ex vi status religiosi & professionis solemnè reddi impotens & ad petendum & ad reddendum. 152.31
- Tridentinum irritauit professionem factam ante 16. annum completum non tamen prohibuit. 109. 6.7. & 8.

Promissio, Promittere.

- Promissio acceptata iure naturæ ex iustitia & fidelitate parit obligationem vtriusque virtutis. 108.9
- aliud est Promittere expressè, aliud implicitè, aliud directè & aliud indirectè, ex Caramuele. 388.2
- An qui serio promittit nequit habere animum non se obligandi. 192.2

Promotio.

- An non solum probitas promoti, sit causa motiua promotionis. 45.16

Protestatio.

- quæ Protestatio sit quædam reclamatio. 94.39

Pupillus.

- Pupillus est inhabilis ad contrahendum quemcumque contractum. 310.16

Q

Quinquennium.

- quod **Q**uinquennium debeat computari de momento in momentum. 103.28
- An transacto quinquennio in quo quis potest liberè reclamare teneatur in conscientia ad perseuerandum in religione & tacitè profiteri. 105. 45. & 46.
- an si toto Quinquennio duret ignorantia nullitatis, vis, metus aut coactio, iure ipso diuino, & naturæ non ratificetur professio. 102.12
- quod Quinquennium non præfigatur à Trid. taxatiue, vt

& Verborum.

quis possit ratificare professionem irritam ex defectu. 108.1

An Concilium assignauit quinquennium quo præscribatur ius ad resiliendum in proficiente. 94.47

An ille qui liber exitit ad reclamandum & voluntarie non reclamauit, non requirat quinquennium ad ratificandum virtualiter suam professionem. 93.38.

Pontifex nequit concedere priuilegium & remedium extraordinarium restitutionis in integrum post quinquennium. 105.1

R

Ratificatio.

quæ **R**atificatio à radice infecta dimanare dicatur. 102.13.

Ratihabitio.

an Ratihabitio de futuro non conferat iurisdictionem ad absoluendum à peccatis alienum subditum. 47.11 & 12.

Ratum.

In iure canonico ratum dicitur, quod est firmatum, & stabilitum. 225.8

Rebellis.

Rebellis quis dicatur. 514.12

Receptio.

Receptio ad humanum experimentum in Religione iuridica non fuit. 114.7

Reclusio.

Reclusio in monasterium pœna fuit antiquitus à sacris Canonibus imposita pro agenda pœnitentia, ob patrata delicta, tam clericis, quam laicis. 539.1

Reconciliatio.

quæ Reconciliatio possit fieri dupliciter. 190.1

Sub qua conditione remittatur priuatio iuris exigendi hæretico reconciliato. 203.5

est Reconciliatio quum retenta fuit vxor post adulterium manifestè à viro deprehensum, ex S. Thom. 195.8.

Regula.

an nulla sit Regula monastica in qua non exprimat, quod Regulares clausuram obseruent. 27.3

Regula S. Pachomio ab Angelo data affertur. 27.4

Regularis.

an possit Regularis solemniter professus degere extra Conuentum de licentia Superioris toto tempore quo durat causa. 60.2

An potestas supra Religiosum sit penes suum Prælatum. 60.3

non licet Regularibus à suis conuentibus recedere etiam prætextu ad suos Superiores accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint, ex Concil. Trident. 49.1.

Tom. I.I.

nullus Regularis prætextu recurrendi ad Summum Pontificem Romanam curiam ingrediatur, sine licentia sub pœna incarcerationis, ex Sacra Congr. 51.17.

Regulares qui transeunt de vna Prouincia in aliam si non deferant licentias suorum superiorum non possint recipi hospitio, ex Sixto V. 51.18.19.& 20

An hodie regulares immediatè subiecti sint Summo Pontifici. 23.2.& 3

an si Regularis eiectus in eiectione sua moriatur possit eligere sepulturam. 474.6

non omnes Regulares sunt ad æqualem clausuram obligati, ex Nauarro. 39.2

Iure communi omnis regularis potest iuste exire de licentiâ Superioris, ex Nauarro. 33.1

Diuersum genus personarum Regularium affertur. 423.6.& 8.

An dum quis Regularis sinon expellatur seruata forma Urbana, sed solum damnatur ad triremes, in sententia debeat poni, quod finito tempore pœnæ remigij, ad religionem redeat. 506.4.& 5

An ob delictum valde graue & atrox Regularis ad perpetuum triremium possit damnari, etiam post decretum Urb. V I I I. 506.1

Regularibus qui carceri sunt addicti in pœnam, siue sit carcer perpetuus, siue temporalis, an auferatur forma habitus suæ religionis. 528.1

vnde Regularis factus Episcopus teneatur deferre habitum. 75.3

an nullus Regularis sit hodie capax beneficij curati secularis absque Pontificis dispensatione. 71.1

an Regularis damnatus ad triremes finito tempore pœnæ luendæ teneatur ad religionem redire. 505.1

an Regularis solum possit ad triremes damnari propter delictum, quod secundum leges ciuiles meretur pœnam mortis. 469.6

Regulares habent leges suas à Summis Pontificibus confirmatas. 568.13

an Regulares possint Religiosos, sicut & Episcopi Clericos verbaliter degradare sententia lata. 473.8

Relegatio.

an Relegatio veniat in nomine pœnæ. 480.6 & 7

Religio, Religiosus.

inter Religionem in qua solum emittuntur vota simplicia, & Religionem in qua solemnia, discrimen affertur. 379.14

Religiosum solum procedentem, diabolum solitarium vocabat D. Thom. 38.3.& 5

Quæ sit præcipua radix relaxationis Religionum. 22.7.

Punctum de non exeundo solo sine socio mansit in vi constitutionis cuiuscumque religionis. 38.2

An hodie liceat & expediens sit Religionibus aliquos Religiosos professos propter aliqua enormia & atrocia delicta ad triremes damnare. 503.1

an Religiosus grauatus possit recurrere ad Principem secularem. 52.1

an Religiosus qui clam accipit ea quæ ad solum vsum sunt necessaria, nequeat ea diuendere. 41.7

an non liceat Religioso fugere à carcere in quo iuste positus est. 54.13.14.& 15

An non in sit maior obligatio Religiosis obediendi sententiæ latæ de carcere, quam secularibus. 54.10.

an Religioso qui commisit delictum possit Superior præcipere ne fugiat. 59.1

An omnes Religiosi solemniter professi æqualiter obediunt.

Index Rerum.

- obedientia solemniter adstringantur. 39.7
 An sit licitum Religioso iuste incarcerato fugere à carcere, vt vadat ad superiorem qui eum releuet à pœna. 54.6.& 7
 an Religiosus incarceratus si prudenter timeat damnandum ad mortem, sententia non lata, possit fugere. 56.1.
 an si Religiosus à Triremi fugiens non teneatur ad Triremes redire, possit iterum capi à religione. ibidem.
 an si Religiosus damnatus sit ad hoc, quod inedia & fame pereat, si illi cibi offerantur, teneatur sub mortali comedere. 57.1
 an Religiosi propter urgentes necessitates possint extra Conuentum degere. 60.4
 An nullus Religiosus possit se conferre extra claustra sine Superioris licentia studiorum causa. ibid.5.
 qui Religiosi professi possint transferri de vna religione in aliam strictiorem, aut laxiorem legitima licentia obtenta. ibid.2.3.& 4
 An habitus dimissio sit temeraria si religiosus profusus exiens ad seruiendum beneficio, habitum dimittat, aut occultet de licentia sui Prælati. 80.1.& 2.
 an Religiosus exiens ad seruiendum beneficio possit de licentia Prælati habitum Religionis suæ occultum portare. ibid.1
 an si quis Religiosus atrox delictum committat semel duntaxat, de illoque maximè doleat, possit à iudice regulari puniri pœna corporali triremium. 514.8.
 An non liceat fœminæ religionem ingredi viro inconsulto. 324.6
 an possit esse Religio approbata à sede Apostolica in qua emittatur votum obedientiæ, vel expressum verbis, vel implicitum. 406.1
 An aliquis possit expelli à Religione, qui non potest damnari ad triremes, & sic è contra. 504.5
 quandonam Religiosus recurrens ad Principem sæcularem nullam censuram possit incurrere, 52.5
 An Archidiaconi, & curati possint ad religionem conuolare. 381.4
 An eiectus iuridicè à Religione possit se transferre in Religionem laxiorem, sine licentia Religionis. 392.1.
 quoniam Religioso non liceat repetere dotem suam. 451.3.
 An transiens ad aliam religionem siue laxiorem, siue strictiorem, aut æqualem debeat facere integrum nouitiatus annum. 111.1
 inter eiectionem à Religione, traditionem curiæ sæculari ad pœnam sanguinis, & damnationem ad triremes discrimen adducitur. 469.1
 an Religio sciens aliquem esse coniugem matrimonij consummati nequeat eum recipere. 113.6.& 7
 an Religiosus sit eliminandus, & eiiciendus extra Religionem, si contumax, & in contumacia obduratum conferuet animum. 467.12.& 13
 an Religio nequeat expellere eum qui dissimulante vxore professionem emisit. 125.3.2
 Religiosus factus Episcopus, siue Cardinalis, siue Abbas extra Religionem, et si maneat illius verus & formalis filius, an ex vi dignitatis liberetur à patria potestate. 418.26
 An innocens libere possit, siue in sæculo manere, siue ad religionem conuolare ibique profiteri. 202.3
 Religiosus factus Episcopus tenetur ex speciali vinculo Religionis obedire Summo Pontifici, ex Suarez. 415.6.& 7.
 an Religiosus factus Episcopus, siue voluntariè, siue coactus, non amittat filiationem substantialem, quam acquisiuit ex vi professionis. 414.1
 an status Religionis comparetur ad statum Episcopalem. 415.11
 Quot sint partes familiæ religiosæ. 422.1
 an Religio non possit, imo teneatur non reclamare coram Ordinario ad probationem nullitatis professionis alicuius religiosi. 88.1
 an Religionis filius qui voto Religionis se adstrinxit, non acceptandi Episcopatum extra Religionem, nisi Summi Pont. obedientia coactus, hæc obedientia debeat esse sub formali præcepto. 424.1
 an Religiosus factus Episcopus teneatur sub mortali non ad comedendum carnes feria 6. Natalis Domini. 417.20
 An possit institui, & confirmari vera, & propria Religio militaris tribus votis essentialibus constans, quatenus ordinatur ad defensionem diuini cultus. 420.4
 An in multis Religionibus non sint iura filiationis introducta respectu alicuius Prouinciæ, aut domus. 443.4
 quæ Religionibus veniant excipiendæ. ibid.5
 fama Religiosa factis puris non fucatis verbis acquiritur. ibid.7.
 Quandonam vere & proprie dicantur religiosi. 509.10.& 11.
 Qui acquirant Religiosi professi ex vi iurium filiationis. 443.3
 An si quis dimisso proprio habitu religionis in qua est professus, alterius religionis habitum assumeret incideret in excommunicationem. 76.17.& 18
 ratio ad vitandam Religiosorum ambitionem non æque procedit in Parrochialibus ac in prælaturis, ex Thoma Sanchez. 71.2
 an si Religiosus acceperit Summum Pontificium absque licentia requisita, teneatur ad monasterium redire in conscientia. 404.12
 quis possit Religiosis solemniter professis facultatem dare habitandi ad multos annos extra claustra. 62.1 & 2.
 an Religiosus solemniter professus possit dignitate extra Religionem assumpta exiliari sine Religionis Prælati consensu. 400.1
 cui Religiosus missionarius apud mauros acquirat si ibi moriatur. 452.1
 An Donatus, vel oblati sit verè Religiosus professus. 423.9.
 si Religiosus à principio ad mauros mittatur tanquam missionarius ad conuersionem infidelium, ibique acquirat bona licitè, an acquirat conuentui. 452.4.
 Religiosi delinquentes si non sint contumaces non sunt eiiciendi, sed carceribus mancipandi. 482.20.
 An quum Religiosus vnica negotiatione plura est lucratus, ista sint spolia in conscientia debita post mortem danda Camerae Apostolicæ. 457.1.& 2.
 an teneatur Religiosus nulliter professus obedire iudici præcipienti, vt redeat. 86.39
 An si aliquis Religiosus professus non destinatus choro, nec sacris ordinibus, sed sit frater laicus possit artem medicam exercere de licentia superioris, & lucrata ex illa Religionis, non Camerae sunt. 455.6
 an si aliquis Religiosus professus habita licentia à suo Prælato adeundi Indiam, vel aliò si habitum dimittit incurrat excommunicationem. 81.14
 An

& Verborum

- An liceat Religioso per alium lucrari. 457.6
 An si Religiosus anceps an professionem verè, vel fictè emiserit, Superior possit illum occultè dimittere. 84.20.
 Qua ratione Religio non habeat ius reclamandi coram Ordinario. 88.7
 An iniudicatus debeat manere religiosus nullitatem suæ professionis intendens probare. 87.5. & 6
 An item possit religiosus dubius de professione vera vel ficta fugere. 84.21.22. & 23
 An siue fiat religiosus siue in sacris ordinetur innocens, non teneatur hæreticus reconciliatus religionem ingredi, aut voto castitatis se adstringere. 203.10
 an Religiosus professus tacitè vel expressè dimittendo, aut omnino occultando temerè habitum religiosum, sit apostata. 76.12
 quod Religio ignoret prioris professionis nullitatem vnde se habeat? 110.11
 Damnatio ad triremes non est à religione expulsio. 505.2.
 an Religiosi professi sint obligati præcepto iuris ad clausuram, & permanentiam in suo Conuentu. 27.1.
 Quæ sint causæ, vt quis legitimè adfilietur in Religione laxiori, ad quam transit à strictiori. 391. n.4. & 5. vsque ad 9.
 an Religio nequeat acquirere ius perfectum in professum contra ius vxoris. 150.16
 an nullus Religiosus possit expelli nisi post annum integrum. 517.2
 vtrum Religiosus expelli debeat propter peccatum à Religione. 466.2
 Concilium Tridentinum tres condiciones posuit, vt quis Religiosus professus solemniter, siue professione expressa siue tacita possit reclamare, etiam intra quinquennium. 87.1
 An in omni euentu vxore adulterante possit vir ea inuita transire ad Religionem, & suscipere etiam ordines sacros. 162.1
 An ille qui fuit pluries fugitiuus à Religione animo consequendi licentiam transitus ad laxiorem, si transeat, non sit tutus in conscientia. 393.1.
 De noua Religionis admissione quid veniat dicendum? 110.8
 an si eligibilis esset Religiosus non exemptus ab obedientia Prælati regularis, requireretur licentia Prælati. 70.4
 an Religiosus solemniter professus ex vi professionis sit eius filius sub patria potestate constitutus. 404.7
 an si Religiosus abutatur licentia per se irrenocabili malè viuendo possit Pontifex ipsum reducere ad claustra. 68.4
 An non sit ex iuris fictione quod Religiosus non possit acceptare summam dignitatem sine consensu & licentia saltem tacita sui Prælati. 70.7
 an Religiosi ad triremes damnati acquirant Cameræ Apostolicæ. 460.3
 an Religiosus Carthusianus solemniter professus possit adfiliari in alia Religione laxiori. 397. 10. 11. & 12.
 an Religiosus professus factus Episcopus possit Episcopatum tuta conscientia retinere dimisso habitu. 74.1
 Casus in quibus alter coniugum possit ad Religionem transire afferuntur. 160.1
 An non concedatur quod quis possit transire ad religionem laxiorem. 62.6
 Religiosus an non habeat velle aut nolle. 69.3
 Vtrum Religiosi professi solemniter professione sint veri filij spirituales Religionis, in qua professionem solemnem emittunt. 375.1
 an Religio non habeat ius ad impediendum eiectionem statum religiosum acquirat. 392.3
 an Religiosus sciens professionem esse nullam possit fugere. 84.28
 an Religiosus solemniter professus nequeat esse Episcopus nisi prælatus regularis consentiat in sui electionem. 408.15
 an Religiosus qui damnatur ad triremes, siue ad tempus, siue ad vitam si aliàs sit contumax & animo indurato, possit simul ab ordine expelli. 504.4
 vnde Religiosus solemniter professus non habeat proprium velle, aut nolle. 70.2
 Nullus pro quocunque delicto Religiosus professus eiici potest à Religione. 478.6
 an si Religiosus professus scala murum Conuentus ascendens, & intra accessum habeat ad fœminam, sit dignus pœna mortis, & ita possit à Iudice suo damnari ad triremes per decennium. 470.7
 an Religiosus damnatus ad triremes si decedat in loco, vbi est monasterium sui Ordinis debeat in ea sepeliri. 474.7
 si Religiosus intra quinquennium habitum dimiserit, nullatenus ad allegandum quacumque ex causa admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur, ex Concil. Trident. 87.8. & 9.
 Nullus potest eiici à Religione nisi propter contumaciam. 466.4
 An si expediens sumatur respectu Religionis, an expediat Religionibus suis delinquentes condemnare ad triremes. 505.12
 Nisi vxor ad Religionem transferit, aut perpetuo castitatem seruare promiserit, vir potest & debet de Monasterio reuocari ex Alex. II. 150.15
- Reliquia.*
- Reliquiarum portatio, aspersio aquæ Benedictæ & Sacrifactorum oblatio nihil vani habent. 358.20
- Renuntiatio.*
- Renunciatio liberè facta, sicut & donatio parit obligationem iustitiæ. 145.4
- Repudium.*
- Repudium non permittebatur nisi ad vitandum vxoricidium, 168.20
- Residentia.*
- an Residentia personalis pastorum sit de iure diuino? 2.11.
 an si non Resideat Prouincialis, aut Generalis in ea domo cuius accessus facilius & commodior est ad regimen prouinciæ, non videatur satisfacere perfectè præcepto diuino de residentia personali. 5.13
 An iure naturæ tenebatur residere cum B. V. S. Ioseph, & illa cum eo indiuisè commanere. 272.28
 An si vterque coniux sit damnatus de hæresi, vterque teneatur simul residere & cohabitare. 206.9
 An non possit separatio residentie matrimonialis, nisi vir sit maior 18. annis. 328.2
 An motiua quæ Episcopos & Parrochos coarctant ad residentiam personalem pariter adstringant 204.11.

Index Rerum.

- An personalis residentia consistat in industria personæ, quæ ex iure diuino requiritur ex vi officij pastoris ordinarij. 2.9
- An obligatio residendi imponatur inferioribus Præteris à Superioribus. 24.14.15
- mutua Residentia matrimonialis vtriusque coniugis iure naturæ & diuino est præcepta. 166.4
- Residentia matrimonialis est de iure diuino & naturali ex ipsiusmet matrimonij natura obligatione orta. 167.18.
- Vnde immobilitas residentia regularis in religione dimanet, ex Basil. Legionens. 91.13
- Tam stricta est vtriusque coniugis residentia, vt inter illos sit quædam indiuidualis identitas, ex Burgenfi 223.8

Reuelatio.

- quæ Reuelationes à Pontifice sint approbandæ tanquam suspectæ. 83.17.18.& 19

Reuocatio.

- An si vxor de facto licentiam reuocet, valida sit reuocatio. 116.5.6

Reus.

- Rei siue sæculares Ecclesiastici, siue regulares quibus tradendi 569.18
- In trremibus miserrimus quisque reus quotidie moritur. 55.24

Rex.

- an Rex iuste lege politice ductus possit expellere à regno Episcopos, ob iustam politice causam. 6.1
- an Rex indirectè se immisceat rebus Ecclesiæ, 13.17.18.
- Reges Hispani cum assistunt Clericorum electionibus vel per ministros suos, hoc habent duplici titulo. 14.25.26.27.& 31.32
- Reges Hispani suis Proregibus Indiarum ordinant, vt Capitulis & electionibus Regularium assistant. 16.49.50

S. Romualdus.

- S. Romualdus inter cænobia quæ in eremis fundabat cellia etiam plurimum eremitoriorum ædificabat. 534.14.15.

S

Sæuitia.

- S**æuitia, propter sæuitiam coniugis probabiliter perpetuo duraturam, an possit separatio perpetua concedi, ex Nauar. 213.8
- quid nomine Sæuitiæ veniat intelligendum. 210.1
- probationes Sæuitiæ necessariæ & concludentes debent esse ad thori separationem. 210.2
- an ob Sæuitiam vel aliud crimen lata sententia diuortij non sit licitum quod coniux innocens transeat ad religionem. 212.1
- an sæuitia parentum sit causa sufficiens diuortij. 211.1

Scholaris.

- an Scholaris Societatis etsi emissionem trium votorum simplicium sui faciant corporis & animæ donationem Prælato, possit Generalis donationem dimittere. 92.22
- an si Scholares Societatis qui solum emittunt tria vota simplicia post biennium temere dimittant habitum incurrant excommunicationem latam in cap. 22. periculosa. 78.9
- An scholares Societatis qui post biennium tria solum

emittunt vota simplicia, non possint vti decreto Tridentini. 88.1

Ante Bullam Gregorij X I. an Scholares Societate valide etsi non licitè poterant contrahere matrimonium. 408.11

Sententia.

- an data Sententia ab Ecclesia quod quis est professus & cogitur in religione residere, nequeat tuta conscientia aufugere. 85.33
- An titulo appellationis à grauamine iniustæ sententiæ nunquam liceat prætextu adeundi superiorem recedere à conuentu. 50.13.14
- an in Sententia sit inhibitum fugæ præceptum. 59.8
- An se conformando sententiæ iustæ ob delictum reipsa patratum possit reus non fugere si velit. 58.10.11.

quæ Sententia iusta intelligatur. 55.20

Vbinam requiratur sententia declaratoria criminis, vt pœna confiscationis bonorum infligatur. 148.11.4.

an Sententia quod quis farne pereat, vt iusta sit, respiciat solum quod illi alimenta omnia illi subtrahatur, non à quibuscumque sed à custodibus. 57.4

Seruitus.

an status Seruitutis sit introductus iure respectu personæ domini cui obligatur. 381.8.9.& 10.11

Signaculum.

cur Signaculum virgineum sit specialiter in fœmina traditum à natura custodiendum paternæ custodiæ. 172.16.

An si fœmina per voluntariam pollutionem propriis manibus, vel alienis factam seruet signaculum virgineum illud non corrumpens, etsi amittat virginitatis virtutem, non amittat statum naturalem virginitatis naturalis. 171.9

quid sit Signaculum virgineum. 170.5

Signaculum virgineum per quid corrumpi dicatur. 171.6

Signum.

Amotio & destructio signi & expectatio, quod ex vi illius cessabit dæmon nocere, vbinam fundetur, ex Delrio. 353.12.13

An ablatio & destructio signi quo posito dæmon nocet & non posito vel destructo cessat nocere, non habeat naturalem virtutem ad non nocendum. 351.11

An non sit peccatum superstitionis dissoluere, aut auferre signa magica per actiones quæ naturalem habent oppositionem cum signis delendis. 359.2.

Quæ naturalis oppositio cum signis magicis delendis multipliciter possit intelligi. 359.3

An non solum fas sit tollere signa magica, sed etiam ponere res alias, quibus positis expiret pactum prius, & dæmon desinat nocere, & sanitas statim restituatur. 355.2.3.& 4

An obseruare somnia habendo illis fidem tanquam certis signis futuri euentus sit illicitum. 345.4

An licitum sit rumpere, soluere, euertere signum magicum ea intentione, quod maleficium cessabit ex vi talis destructionis. 347.23

Quomodo dignoscatur quum est signum magicum, vel naturale, ex Valentia. 360.6

Nunquid teneat gentilium traditiones, qui sperat & fudit, quod rupto signo à dæmone imposto ad nocendum, cessabit nocendum. 350.5

Sodomia, Sodomita.

an Sodomia exercita cum vxore inuita non sit causa sufficiens diuortij perpetui. 187.8

& Verborum.

de Sodomitis Rupertus quid sentiat. 491.13
 An sit consideranda grauitas ciuilis, politica, & popularis peccati Sodomiae. 491.17. & 18
 an Sodomia non repugnet immediatè matrimonio. 188.15.
 An si quis semel peccatum sodomiae committit possit ad triremes damnari. 504.7
 Nullum peccatum par peccato Sodomiae ex Chrystomo. 490.1
 Quid de crimine Sodomiae veniat dicendum. 489.9
 Sodomitae, an semper abeant in carnem alteram. 188.16

Stabilitas.

quomodo Stabilitas & clausura voueantur. 388.4
 an Stabilitatis promissio si directè consideretur habeat vim iuramenti homini facta, sed coram Deo, ex eodem Caramuele. ibid.5
 Quae dicatur stabilitas religiosa. 380.1

Status.

quis Status dicatur imperfectus. 385.25
 Quis dicatur status perfectus religionis. 386.26.27
 Quid de statu veniat dicendum. ibid.28.29
 Quia ad statum Religiosum requiratur. 383.19
 Quis dicatur in statu perfectionis. 384.24
 Quandonam sit perfectus status religiosus. 383.17 & 18.

Stuprum.

vnde Stuprum sumat propriam speciem. 172.13
 An si virgo consentit in sui deflorationem teneatur circumstantiam stupri confiteri. 175.1
 Quandonam virgo nunquam peccet peccato stupri, ex Sanchez. ibid.2
 cur Stuprum sit species luxuriae distincta ab omnibus aliis. 170.1
 In quo consistat ratio stupri, & à raptu distet. 170.2
 an Stuprum, quod importat illicitam virginum deflorationem sub cura parentum existentium sit determinata luxuriae species. 170.3
 quid Stuprum in omni sententia prout species luxuriae, habeat pro materia specifica. 170.4
 An sit proprie Stuprum, quod foemina consentiat in congressum patre dissentiente, etsi vir eam non extrahat à domo parentum. 174.1
 Cur in foemina sit speciale peccatum stuprum dum defloratur & signaculum virginale corrumpitur, non autem in viro. 172.15
 Simplex coitus cum Moniali, an non poena mortis, sed poena simplicis stupri punienda est. 470.12
 Qui concubitus sit stuprum, ex Caiet. 171.10

Subiectio.

quid sit Subiectio, ex S. Greg. 541.14

Superior.

an Superior laicalis sit Parrochus sui monasterij & suorum subditorum. 18.5
 Quae dominij translatio, vt valida sit requirat voluntatem actualem tacitam saltem Superioris. 40.3
 an Superiores locales possint per bimestre ex iusta causa non residere. 24.19
 an Superiores locales in multis communitatibus nequeant ex suis constitutionibus, sine licentia Prouincialis abesse à suis conuentibus. 24.20
 An taciturnitas Superioris sit prudens motiuum licentiae tacitae. 34.6. & 7
 an Superior localis possit abesse vltra bimestre & Prouincialis vltra trimestre ex sola licentia tacita sui superioris. 25.24. & 25
 Quandonam ius superioris grauius laedatur. 30.11

An si subditus ob delictum damnetur à superiore regulari ad carcerem perpetuum, aut temporalem, si superior non deferat appellationi incidat in excommunicationem. 527.5
 Superior Regularis an possit ob graue aliquod delictum subditum damnare ad perpetuum carcerem. 484.34.
 An liceat superiori sicte professum dimittere. 83.13. & 14.
 an Superior & Iudex Regularis in poenam criminis possit subdito imponere, quod ter vel quater in hebdomada in solo pane & aqua ieiunet. 485.39
 an si Superior panem & aquam taxet iudicio medicorum affirmantium esse sufficientem ad sustentationem diurnam incarcerati, licitè id possit facere absque periculo irregularitatis. 483.27
 An si in regula & constitutione assignata sit poena trimestrium pro aliquo delicto, nequeat superior illam pro delicto commisso non intelligere remissiuè. 482.21
 An si quis se occultet intendens, quod superior non possit ipsum corrigere peccet mortaliter. 31.22. & 23.
 An quum dubium est vtrum Superior licentiam concedat, possit subditus egredi. 42.1
 An si taciturnitas superioris non sit pura permissio, sed sit approbatio, sit tacita licentia. 34.9
 An eo ipso, quod Superior teneatur dare licentiam ad egressum è domo censeatur iam adesse licentia tacita. 40.1
 an sit Statutum aut sit constitutio, quod in aliquibus casibus superior immediatus det licentiam ad egressum. 40.5
 an Superior licitè non possit dare licentiam sine iusta causa. 32.13
 an Superior localis dum in sua domo adest Prouincialis teneatur ab illo petere licentiam, & benedictionem. 42.1.
 An ex iure communi Superiores, & Abbates sicut possunt aliis licentiam concedere, eam possint sibi assumere. 42.2
 si Superior procederet ad incarcerandum opinione probabilis, quod iuste procedat, an non incurrat excommunicationem. 527.2.3
 An subditus qui grauatur à Superiore immediato possit sine licentia ipsius domo exire, vt adeat Superiorem qui à grauamine releuet. 49.2
 An subdito licitus sit egressus à domo & recessus à conuentu, vt recurrat ad superiorem qui illum releuet à grauamine. 49.3.4.5. & 6
 An tempore Concilij esset relaxatio ad eundem Superiorem ob grauamen iniuste illatum. 50.15. & 16
 an Superior possit praecipere, vt maneat Religiosus in loco quem designauerit & iuste iudicari. 54.12
 Quid cognoscere, & iudicare non ad Superiorem regularem, sed ad Episcopum & Ordinarium pertineat. 129.9
 An si non subsit causa rationabilis, vt habitus ad tempus occultus deferatur nequeat superior dare licentiam. 81.7
 An non teneatur superior fidem dare dicenti sicte professionem emisisse. 83.7.8. & 9
 An vir iure diuino & naturali vxori superior sit, quoad domesticam & aeconomicam dispositionem. 218.5.
 Quid nomine superioris, & Praelati intelligat S.Th. 411.31.
 An etiam subsistente causa iusta & rationabili nullus Superior Regularis Pontifici inferior possit concedere licentiam transcurrenti ad filium in laxiori Religione. 390.2

Index Rerum.

Superior cuius imperio subditur quis ex voto obedientiæ, potest præcipere accipere Episcopatum, quem accipere de se non erat necessarium ad salutem, sit autem necessarium ex superioris præcepto ex S. Doctor. 411.30

An si quis Episcopatum accipiat sine consensu Superioris contra votum stabilitatis peccet. 420.11

Superior continuo cursitans non potest afflictos consolari. 4.12

an Superior dimittens dicentem se nulliter esse professum, procedat tanquam iudex. 83.15. & 16

Superiores circumquaque vagantes pastores sunt mercenarij. 4.10

An dum subdito præcipitur à Superiore, quod accipet Episcopatum per se non præcipiat. 409.16

In quo casu teneatur superior electus auferre impedimentum. 6.25

Quandonam teneantur superior manifestare suam electionem Papæ, aut Generali. 6.27

An non possit Superior regularis facultatem concedere, vt Religiosus solemniter professus extra claustra habitet, vt habeat beneficium curatum. 69.1.

An sit sufficiens causa, vt Superior det licentiam habitandi extra claustra retento habitu etiam per totam vitam religioso criminoso. 66.1

qua ratione Superiores permitrant tuta conscientia, vt religiosus habitualiter, infirmus sit per totam vitam extra claustra. 66.9

An peccent mortaliter Superiores qui nimis rigidi sunt in delinquentium punctionibus, & incarcerationum custodia. 531.2

An irreuocabilitas ad duos superiores possit comparari. 67.4. & 5

an Superiores locales, qui quotidie cursitant per loca suorum districtuum relictis suis conuentibus non sint in bono statu. 4.5

an Superior existens orator in Concilio eligi nequeat in Priorem. 5.22

Superstitio.

an sit Superstitio cum mediis inutilibus & à diuina providentia minimè constitutis procuratur aliquis effectus. 352.1

malitia Superstitionis in quo consistat. 353.10

T

Tacitum.

Tacitum, an parem vim habeat ac expressum. 33.2.

Taciturnitas.

an ex Taciturnitate præsumatur consensus de præsentis, remissiuè. 46.2

Taurus.

Tauri cicuratio in festo S. Marci non est sine dubio superstitiosa. 372.1

an Taurus in die S. Marci in nomine eius cicuretur. 370.2. & 3.

Cicuratio Tauri in die S. Marci ad quam speciem incantationis & superstitionis spectet. 363.1

Quis sit stylus, & forma taurum cicurandi. 371.8

Vnde cicuratio tauri fiat. ibid.9

cur Tauri cicuratio sine dubio non sit superstitiosa. 372.4.

Temperantia.

Quid sit Regula temperantiæ. 484.37

Tempus.

Quæ causæ non exigant tempus determinatum. 25.23

An cum tempus est præfixum in odium negligentia non currat ignorantia & impedito. 101.2

Testamentum.

quid nomine Testamenti ab usurario intelligatur. 81.6.

Traditio.

Quænam sit materia proxima traditionis mutua. 309.7.

Triennium.

an Triennium experientiæ designatum debeat esse continuum moraliter loquendo. 329.3

an Triennium non sit expectandum à die plenæ pubertatis. 328.1

Tritemis.

An dum quis damnatur ad tritemes ad tempus etiam ad decennium non eiiciatur per se, & formali eiectione à Religione. 474.2

Tritemes sunt veluti quædam perpetua mors. 56.27

An condemnatum ad tritemes vxor teneatur sequi. 220.10.

An damnatio ad tritemes non sit iuridica eiectione à Religione. 476.6

Quid sit pœna tritemium sit pœna incorrigibilium, & contumacium. 503.3

An damnatus ad tritemes non debeat in habitu clericali incedere. 476.9

An ad damnationem ad tritemes, vel ad expulsionem à Religione non exigatur degradatio realis. 473.6

Damnatio ad tritemes non est pœna spiritualis, sed corporalis. 474.3

An dum quis damnatur ad tritemes non eximatur ab obedientia Prælati, nec priuetur indulgentiis & priuilegiis ordinis. 474.5

damnatis ad Tritemes intra ipsam tritemem confessio Sacramentalis non denegatur. 529.3

An qui damnatur ad tritemes non eiiciatur à Religione. 474.1

Trutanus.

Quid intelligatur nomine Trutanus. 535.24

V

Valor.

Valor rei intrinsecus, an non sit perfectio intrinseca ipsius. 495.7

Pecunia & numisma non habet alium valorem nisi illum quem Rex, aut Respub. illi tribuit. 494.1

Veneficium.

Quid differat Veneficium à maleficio. 332.1

Vicarius

& Verborum.

Vicarius.

an sint plura quæ non expediat committere Vicario. 26.7

an in Vicaria perpetua non possit poni Vicarius perpetuus sine Apostolica dispensatione. 10.17

Vinculum.

quodnam Vinculum non solvatur nisi ad petitionem partis. 304.4.& 5

Vindicta.

an vt Vindicta iusta exerceatur in malefactorem qui condemnari debet ad triremes debeat seruari forma Urbana ad iuridicè eiciendos & expellendos Religiosos solemniter professos à Religione. 461. 1. & 2.

Vir.

an Vir etiam si iniuste vxorem dimittat, si ipsa fornicetur, possit eam criminaliter accusare & ciuilitè diuortium celebrare. 179.1

Vir quandiu non rescinditur retinaculum coniugale tam dotis, quàm cæterorum bonorum, est legitimus administrator. 316.4

B. Virgo.

an B. V. æquè clarè videret diuinam essentiam ac Christus. 284.25

an B. V. in verbo cognouerit omnia possibilis ac cognouit Christus Dominus. ibid.27

Extensio visionis B. V. ad creaturas iuxta quid sit. ibid.28.

an si in B. V. sit eadem gratiæ plenitudo, ac fuit in Christo ab instanti fuerit Beata sicut Christus. 285.29.

si V.M. in instanti fuit data tota plenitudo gratiæ, quæ augenda non erat data fuerit etiam plenitudo gloriæ sicut Christo. ibid.30

An idem dicendum de plenitudine gloriæ, quod eadem esset secundum intensiorem in B. V. ac in Christo. 284.24

An si lege veteri non erat laudabilis virginitas, & Augustini sensus affertur. 260.8.9.10.11. & 12

an B. V. in utero habuerit plenissimum rationis usum. 266.43.

an B.V. non habuerit Angelum custodem. 276.1

an B. V. ad vitanda nocuenta exteriora Angelum custodem habuerit. 276.2

an persona B.V. longè inferior sit in potestate naturali Angelorum viribus. ibid.3

an Virginitas ante legem Euangelicam non fuerit in populo Dei opprobriosa. 259.3.4. & 5

An ante Dominam nostram nulla fœminarum in veteri lege siue cum voto siue sine voto obseruaret virginitatem. 261.14

an B. V. fuerit prima quæ fecerit votum Virginitatis. 262.19.

An nullus ante legem Euangelicam obseruaret virginitatem ex motiuo honestatis suæ. 261.13

An Maria Moysis soror virginitatem coluerit. ibid. 15.

Ad quem finem non esset prohibita Virginitas in lege veteri. 265.36

An in instanti Conceptionis supposito quod in illo fuerit ab originali peccato præseruata diuinitus, & in utero existens Virginitatem vouerit B. V. 265.42.

an Virgo antequam desponsaretur cum Ioseph emiserit votum Virginitatis. 269.39

an Virgo vouerit post desponsationem. ibid.40

licet B. V. specialissimè confirmata in gratia nullatenus deficeret à bono, an ex vi sua, quatenus est persona creata in sensu diuino poterat deficere. 276.7

An quamuis Virgini sint assignati Angeli in custodiam, non sit illi assignatus aliquis propriè tanquam Angelus Custos. 277.8

An post verbi conceptionem B. V. fuerit secuta & confirmata non admittendi beatitudinem. 289. n.13.

an etiam si Virgo sit orbata parentibus aut nullum habeat tutorem, aut curatorem si stupretur, iniuria fiat paternæ custodiæ. 174.1

B. Virgo an non opinione, sed re ipsa fuerit Iosephi coniux. 258.8

Vis.

An sine præcepto non sit vis coactiua. 18.7

Vita.

Vitam sibi auferre etiam pro paruo tempore, ita est intrinsecè malum, quod nullo sine honestari possit. 58.2.3.4.& 5

Voluntas.

Voluntas rebellis & contumax. animusque obstinatus exigitur, vt ouis morbida ab ouili regulari expellatur ad sæculum. 513.2

an sola Voluntate interna mente retenta sufficiat, vt adulter liber à pœna lege statuta. 191.3

Vnde dignosci possit prudenter tacita Principis voluntas. 46.1

an Voluntas coacta sit voluntas. 105.47

Quid ad inordinationem voluntatis pertineat. 410. n.28.

Votum.

an Votum conditionatè quod verè est tale pariat obligationem in specie & sine nouo actu voluntatis, pariat etiam obligationem in re ex vi prioris voti. 159.23.

An si fœmina emittat votum castitatis, & vir manens laicus putans matrimonium esse nullum fornicetur, si postea restauretur detecto errore sententiæ latæ de nullitate, fœmina non teneatur reddere debitum. 320.3

an Votum & iuramentum seruandum non sit quum id quod promissum est voto, aut iuramento, non possit licitè fieri sine peccato. 434.18

Votum generale est non procurandi extra Religionem prælationem aliquam, vel dignitatem, ex Pellizzario. 430.1

Votum absolutè factum non obligat ad illud, quod raro, & rarissimè contingit. ibid.2

An sicut iuramentum in materia iuris recipit omnes interpretationes, & limitationes, quas ipsum ius, recipit ita & votum. 427.14

An si in Religione fiat speciale votum, siue solemne, siue simplex accipiendi Episcopatum. si Summus Pontif. id præcipiat ex vi huius voti Regularis teneatur obedire Sum. Pontifex tanquam Superiori Regulari. 407.6

quid sit Votum quo adstringitur filiatio Religiosa. 420.6.

An dum fictè profitemens dicit vouere, &c. teneatur naturali iure ea vera facere ex vi verborum dilucidè & serio prolatorum. 93.29.30

an Votum virginitatis emissum à Domina nostra fuerit absolutum. 261.16.17

an Votum, quod emittunt professi Societatis præceptum & rigorem obedientiæ exigat impositum ab eo qui præcipere potest sub pœna peccati. 429.3

Index Rerum

- an votum castitatis simplex etsi non dirimat matrimonium, non impediatur. 259.1
- quandonam Votum quantum ad secundum vinculum non acceptandi dignitates non obliget. 433.15
- An iuxta formam quarti voti nostri requiratur Pont. rigorosum præceptum. 429.5.6
- An admissio scholarium per vota simplicia ad Societatem sit vera & legitima professio. 509.9
- An coniux manens in sæculo si iuuenis sit cogi debeat, vt religionem ingrediatur & profiteatur, nec sufficiat votum continentiae, vt alter licite profiteatur. 131.5.6
- an Votum solemne dirimat matrimonium, & faciat incapacem dominij. 382.12
- An materia voti, tam quoad receptionem, quam quoad prætensionem sint Episcopatus Indici. 431.1.
- an Votum sicut & iuramentum de non acceptando Episcopatu sit impeditium maioris boni. 434.16
- quod Votum murus & antemurale religionis tuenda, & conseruanda propugnaculum sit. 428.23
- In quo voto per electionem intelligatur illa quæ fit à Pontifice, & simul sit confirmatio. idid.20
- an Votum Virginitatis emissum à Domina primum fuerit conditionale. 262.20
- In filiali seruitute qua quis voluntariè & totaliter Deo mancipatur, & abrenuntiat totaliter secularibus pompis, & nouis præterita vota solemnia in religione à sede Apostolica confirmata, quid colligatur. 375.5. & 6
- Secunda Bulla Urbana de quo voto loquatur. 436.3
- An de voto stabilitatis in Religione & de voto castitatis eodem modo sit philosophandum. 120.8
- An quum manens in sæculo senex sit sine periculo incontinentiae, votum continentiae quod tenetur emittere solemnizetur per votum solemne, quod alter emisit in professione. 129.1
- an Votum stabilitatis iuxta suam extensionem sibi adiungat filiationem cum iuribus suis. 420.7
- Votum de non suscipiendo Episcopatu quomodo intelligatur. 433.11.12
- Quodnam dicatur obiectum voti stabilitatis. 420.10.11
- an Votum emissum B. V. de virginitate perpetua seruanda habere conditionem imbibitam, nisi à parentibus suis reuocaretur. 264.35.36
- Quænam sit materia voti stabilitatis siue in Religione siue in Monasterio siue explicitum sit siue implicitum, enunciat S. Bernardus, 421.15
- An etsi nullum sit votum factum sed fictum, qui fictè contraxit teneatur in conscientia fictionem amouere. 93.34.35
- an Votum de non peccando absolute emittatur sub vna ratione indiuisibili. 121.5
- An in potestate vouentis coniugis non sit non petere. ibid.9.10
- Si vir causa voti implendi vagetur extra domum longa vel breui peregrinatione, an teneatur vxor ipsum comitari. 220.6
- an Votum stabilitatis idem sit ac votum professionis. 389.6.
- An sub materia voti comprehendatur officium inquisitionis. 431.1
- An B.V. votum virginitatis emisit ante conceptionem verbi. 265.38
- an Votum simplex non dirimat matrimonium. 91.10
- Quid veniat dicendum de voto quo quis vouet non fore Episcopum. 432.5
- Votum stabilitatis duo imbibit. 420.8.9
- Quæ regula iuris procedat in materia voti. 121.2.3
- Obligatio orta ex voto non est absoluta, sed dependens ex præcepto Papæ. 441.2
- Quæ vota ex parte vouentis absoluta sint & perpetua. 510.13
- Omnis dispensatio voti debet fieri ad honorem Christi in cuius honorem dispensat Pont. vel ad vtilitatem Ecclesiæ quæ est eius corpus. Ex S. Thoma. 441.6.7
- Quo dignius est votum, & ad obseruantiam regularem, vitamque Religiosam conseruandam; eo maiorem causam dispensandi exigit. 442.9.10
- An Bulla Urbana comprehendat Religiosos qui non sub voto, sed sub iuramento se obligant ad non acceptandum Episcopatum. 436.1
- Ante quod decretum materia voti solum erat in hac Religione ad quam se extendebat intentio vouentis. 436.2
- an Votum continentiae quod coniux manens licite in sæculo ex Ecclesiæ præcepto solemnizetur ex eo quod alter professionem solemnem emisit. 130.5.6
- An si vir de licentia vxoris transferit ad ordines sacros, & mulier votum castitatis emittat, istud solemnizetur, eo quod vir sacros ordines suscipiat. 130.8.9.10. & 11.
- An scholares Societatis per tria vota simplicia sint vere & proprie Religiosi. 509.7
- An mulier conscia iuris & obligationis tacite voueat, & adstringatur ad renuntiandum iuri petendi. 154.9
- Votum continentiae factum sine licentia vtriusque coniugis tacita, vel expressa est ex natura rei nullum. 119.7.8.
- an Votum castitatis quod emittunt scholares Societatis ex speciali statuto Ecclesiæ, & priuilegio concesso ipsi societati, sit votum simplex. 130.13
- An respectu voti continentiae non habeat vir potestatem dominatiuam respectu mulieris, quam non habeat mulier respectu mariti. 117.9
- Inter statum Religiosum ex votis simplicibus oriundum, & statum Religiosum ex votis solemnibus natum est substantialis & essentialis differentia 379.17.
- An ex vi licentiæ datæ à coniuge ad vouendam continentiam, renuntiauerit iuri suo. 117.4.5.6
- An innocens nequeat irritare votum factum ab adultera de eius licentia. 147.3.4
- Quid ad solemne votum exigatur. 383.16
- An si mulier de licentia mariti vouit castitatem non possit illud irritare totum semel emissum. 117.1
- Si de licentia innocētis fecit votum religionis ex vi cuius licentiæ innocens renuntiauit iuri reuocandi, ad quid non teneatur. 148.12.13
- Votum de non acceptando Episcopatum sine præcepto formali Superioris Regularis, an non sit de materia licita & honesta. 406.2.3
- An omnia vota Deo facta vt sic æqualia sint in sua bonitate. 389.7.8
- Vouere stabilitatem, & vouere clausuram sit quid diuersum. 389.9
- An in foro conscientiae non ratificetur votum pro supposita ignorantia nullitatis. 104.35.36
- An etiam si B.V. votum Virginitatis emisit, nihilominus contraxerit matrimonium. 263.28
- Cum coniux manens in sæculo nullum votum castitatis emisit dum licentiam præbuit alteri coniugi ad pro sitendum, an talis professio valida sit. 149.5.
- Quæ vota absque aliqua reuocatione solemnia subsistant. 159.24.25
- quod Votum simplex dicatur triplex. 384.20
- An solemnitas voti vnus in alium redundet. 130.12
- Quid sit prætensio indirecta quæ voto non præcluditur sicut directa. 425.3

& Verborum.

Urbanus.

Urbanus II. requirit ad transitum ad aliam religionem
consensum Abbatis, & totius Congregationis.
401.6.

Vtilitas.

Quæ euidens Ecclesiæ vtilitas. 19.2
An sit euidens vtilitas quod Prælatus vadat ad Ca-
pitulum prouinciale, aut generale, vt suffragium
ferat in regimine Religionis. 19.3. & 4

Vxor.

Vxorum multiplicitas est contra ius naturæ. 195. 1
Quid sit quod vir habeat fœminam, vt sororem,
quam nequit vt vxorem habere. 311.23
an Vxor teneatur consentire in absentiam viri præliatu-
ri in infideles. 220.11
an Vxor non teneatur dimittere virum qui ipsam alit ex
rebus furto acquisitis. 210.12
vix Vxorem occidens assumit infame officium. 182.6
si Vxor repudiata sit & ista alteri nupserit, matrimo-
nium secundum nullum est. 196.8

an etiam si Vxor emendata recludatur in monasterio
authoritate iudicis Ecclesiæ, possit vir intra bien-
nium à monasterio extrahere. 137.4

Quæ causa sufficiat, vt quis vxoratus relinquat vxor-
rem. 167.11

qui Vxorem suam dimiserit & aliam duxerit habeatur
vt adulter. ibid. 12. & 13

licet Vxor æqualis sit quantum ad diuortium propter
adulterium cum viro, vxor nequeat criminaliter ac-
cusare virum adulterum & sic bene è contra. 169.1

Quam credulitatem possit habere vxor duplicem.
184.1.

an si Vxor vi fuerit oppressa, cum sit libera à culpa, sit
etiam libera à pœnis adulterij. 189.1

an dissimulatio vxoris faciat, quod maritus prudenter
iudicet, quod consentit cum posset reclamare. 125.
30. & 31.

Ad transmarinam peregrinationem peragendam cum
viro non potest cogi vxor. 222.3

an si Vxor sciat maritum esse mortuum per reuelatio-
nem ad effectum licitè possit contrahere cum alio.
184.7.

Vir potest dimittere vxorem dupliciter, ex S. Thom.
142. 2. & 3.

F I N I S.

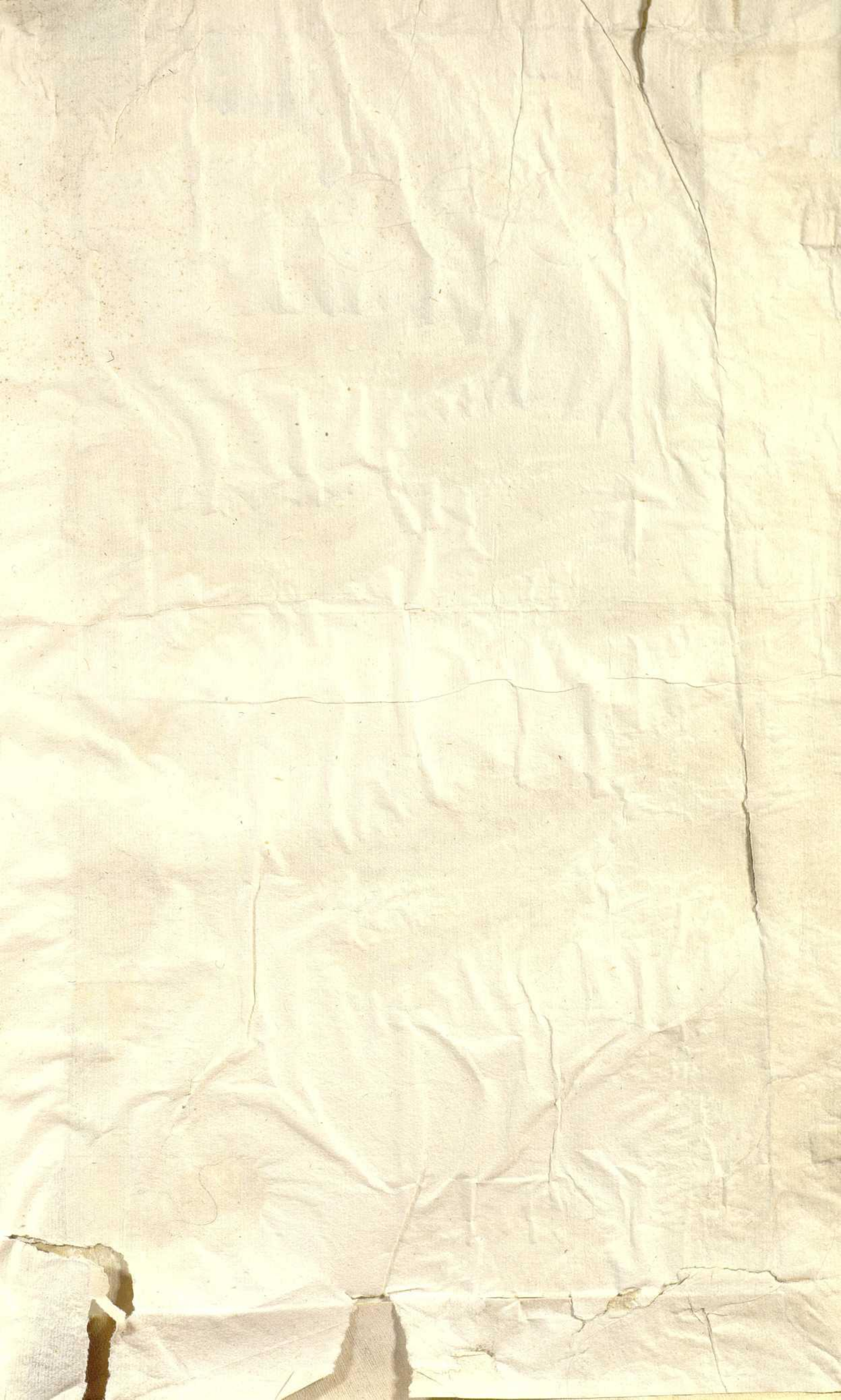
Handwritten title at the top of the page, possibly "Liber 12" or similar, written in a cursive script.

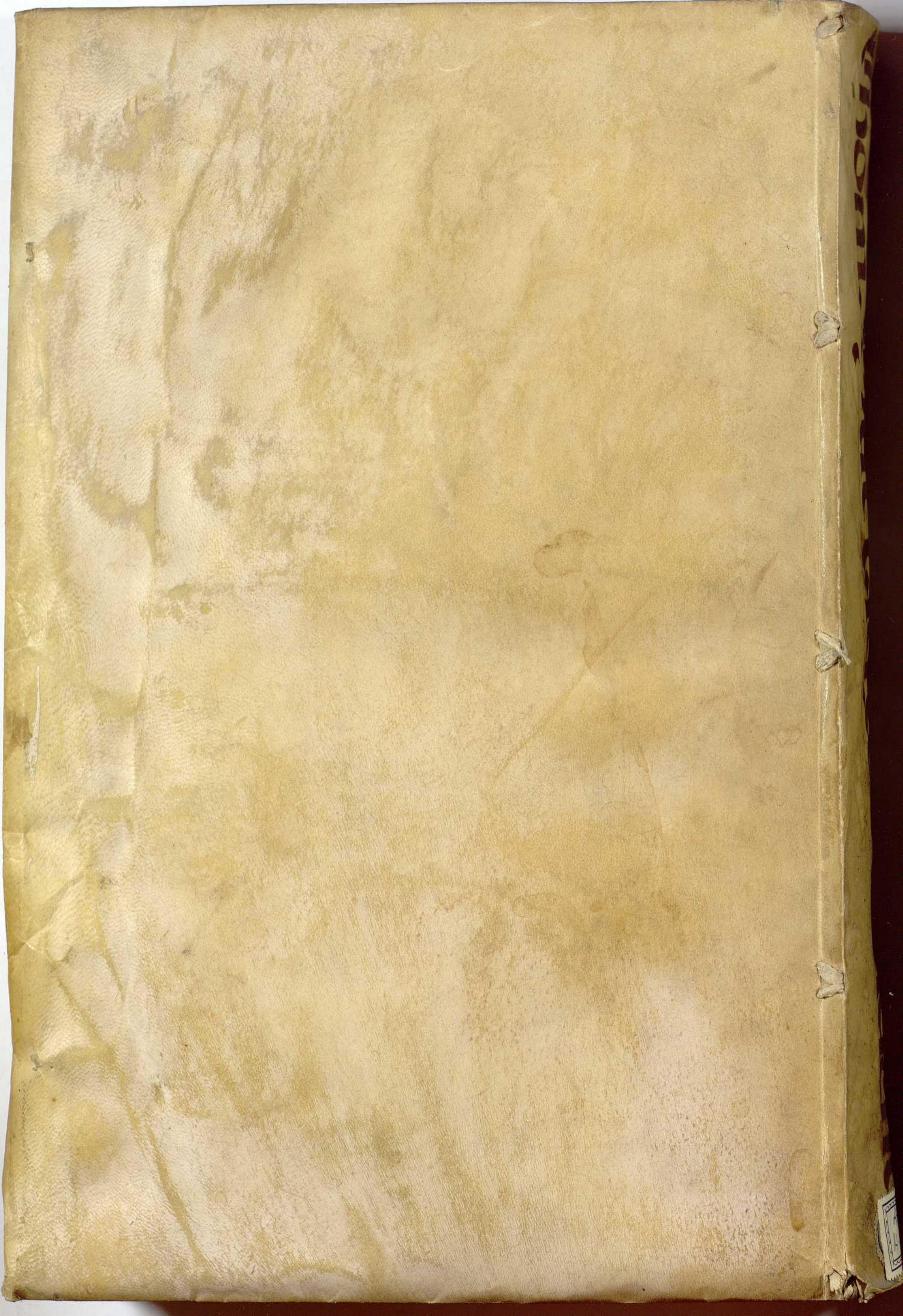
Vertical column of handwritten text on the left side of the page, containing several lines of script.

Vertical column of handwritten text on the right side of the page, containing several lines of script.

Handwritten text or signature located in the center of the page.

Handwritten text or signature located in the lower-left quadrant of the page.

Handwritten text in a decorative, calligraphic script, likely a title or name, oriented vertically on the book cover. The text is written in a dark brown or black ink on aged, yellowish paper. The script is highly stylized, with thick, rounded strokes and intricate flourishes, characteristic of a historical or regional calligraphic style. The text is arranged in a single column, running from top to bottom.

A
14-51